XENOPHONTIS

CYROPAEDIA

E RECENSIONE

HVTCHINSONI

CVM

SELECTIS EIVSDEM NOTIS

ACCESSIT

INDEX GRAECITATIS

EDITIO AVCTIOR ATQVE EMENDATIOR

LIPSIAE

SVMTIBVS E. B. SCHWICKERTI

A. CIƆIƆCCLXXXIIII.

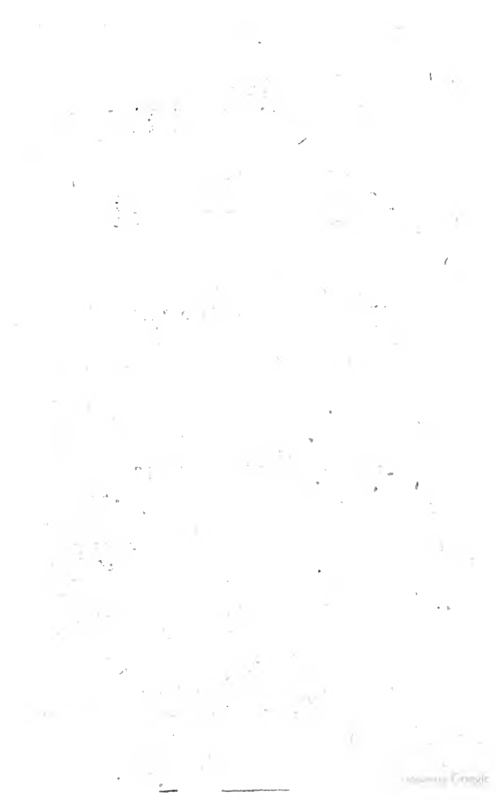

Admonitus a quibusdam ſcholarum magiſtris bibliopola, vt Xenophontiae Cyropaediae textum, e recenſione Hutchinſoni, Viri doctiſſimi, cum ſelectis eiusdem notis, recudendum curaret, obſecutus eſt huic eorum vountati. Cum enim iis, qui ſumtus magnos fa:ere nequeunt, ad hunc vſque diem iucundiſſimum ſit, veterum ſcriptorum graecorum texum, Baſileae, Hagenoae, aut Argentorati exuſum, potius nanciſci, quam omnino carere bris: nec hoc inſtitutum nobiliſſimi libri recuendi inutile viſum eſt, praeſertim ſi quid noturum acceſſiſſet. In quarum delectu faciendo cile adparebit rationem habitam eſſe potiſſium criſeos, vt, vbi et quare Hutchinſoniana :cenſio a ceteris diſſentiret, cognoſceretur, et agiſtris admonendi de talibus occaſio eſſet: ıamquam hiſtoricae et grammaticae animaduerınes non penitus neglectae ſunt. Summa fuit ique lex breuitatis, cum vel ita metuendum ēr, ne quorumdam paupertati tamen non ſaıre videretur libelli precium: quam ipſam ob ıſam excerptae notae non ſemper integrae

feruatae funt, omiffis iis, quae in coniecturis aliorum inanibus refellendis verfabantur, quibus perlectis hoc vnum perfpicitur, aliquem erraffe.

Index vocabulorum, ad rem militarem pertinentium, ad quem Hutchinfonus, eius auctor, faepe amandauerat lectores, totus huc transfcriptus eft: ideoque quidquid in eo et in notis continetur, Hutchinfoni eft, quem vel probare, vel refutare quiuis pro arbitrio poterit. Numeri capitum et fectionum ex editione Welfiana huc relati funt. Sed graecitatis index acceffit nouus, tironum caufa confectus, quibus fi profuerit fubinde, vbi vel lexico deftituantur, vel, quid quoque loco quodque verbum velit, conftituere nequeant, operae pretium factum videbitur. Omnino hoc actum eft, vt vtilis liber Xenophontis facilius in manus iuuenum veniret.

ARGVMENTVM CYROPAEDIAE

Lib. I.

Cyrus, in Perſia natus, Perſicaque diſciplina educatus, quae diſciplina diligenter deſcripta eſt, ad Aſtyagen, Medorum regem, eumdemque auum ſuum, proficiſcitur. Ibi dum eſt, regis Aſſyriae filius venationis ſpecie praedas agit e Medorum finibus: quare Aſtyages, apud quem Cyrus erat, Aſſyrios opprimit, et equeſtrem victoriam deportat: id quod Cyri tirocinium fuit. Reuerſo in Perſiam Cyro, Aſtyages moritur, eique Cyaxares ſuccedit. Rex Aſſyriae, collectis ſociis, in his Croeſo, bellum aduerſus Medos parat: vnde Cyaxares Perſas in auxilium vocat, qui Cyro duce venerunt.

Lib. II.

Numerus hoſtium recenſetur. Totus exercitus erſicus arma accepit, qualia οἱ ὁμότιμοι habuerunt. yrus multiplici diſciplina militari et commentatione

belli vtitur. Rex Indiae per legatos Cyaxari ſocietatem offert, ſi iuſtitia ab eius partibus ſtet. Rex Armeniae, qui a Cyaxare defecerat, Cyro duce bello petitur.

Lib. III

Cyrus regem Armeniae cum vxore et liberis capit, eiusque exercitum et filium Tigranen ſocios expeditionis adſumit. Victis Chaldaeis, Aſſyrii quoque vincuntur.

Lib. IIII

Rex Aſſyriae moritur, cui filius ſuccedit, a quo Hyrcania ad Cyrum deficit, vt paulo poſt Gobryas, Aſſyrius. Inter haec Cyrus Perſarum rem equeſtrem conſtituit.

Lib. V

Panthea captiua Cyro traditur. Aſſyria denuo vaſtata, Cyrus Babylonem ſpectare incipit. Gadatas, Caduſii et Sacae ad Cyrum tranſeunt. De caſtello Gadatae feliciter proeliantur Perſae. Cadufii, hoſtem cupidius inſecuti, funduntur. Variis caſtellis expugnatis, Cyrus Babylonem pergit.

Lib. VI

Abradatas, Sufius, Pantheae maritus, ab Affyriis deficit. Rex Indiae Cyro amicitiam offert. Omnes Affyriorum focii, quorum imperium Croefus habuit, enumerantur.

Lib. VII

Cyrus, magna clade deuictis hoftibus, reliquias belli perfequitur. Hac pugna Abradatas occiditur. Aegyptii, qui in hoftili exercitu fuerant, Cyro fe dedunt, et ab eo fedes adfignatas accipiunt. Croefus, qui Sardes effugerat, capta vrbe, capitur et ipfe. Panthea mortuo marito immoritur. Cyrus Caras diffidentes per Adufium ad concordiam redigit, Phrygiam minorem maioremque, Cappadociam, Arabiam fubiugat, et Babylonem, fluuio in foffas deriuato, fomno atque vino fepultam occupat. Rege capto et interfecto, Cyrus cuftodiam corporis et praefidium vrbicum inftituit.

Lib. VIII

Conftituitur mos, in atrio regiae comparendi, cum palatinis muneribus, medicis, ἐξελάσει et aliis,

quibus ſplendor regiae dignitatis auctus eſt. Cyrus, Perſiam viſurus, ad Cyaxarem Medum deuertitur, a quo filia et Media, dotis nomine, ei offertur. Redux in Aſſyriam e Perſia per Mediam, vbi nuptias celebravit, ſatrapas conſtituit, et equos per ſtationes diſponere coepit, atque Aſiam, a Syria vsque ad rubrum mare, vna cum Aegypto ſibi ſubiecit. Septimum in Perſiam reuerſus, mortuis parentibus et ipſe moritur, relictis filiis Cambyſe et Tanaoxare.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Α΄.

ΕΝΝΟΙΑ ποθ᾽ ἡμῖν ἐγένετο, ὅσαι δημοκρατίαι κατ- C. I.
ελύθησαν ὑπὸ τῶν ἄλλως πως βουλομένων πολι-
τεύεσθαι μᾶλλον, ἢ ἐν δημοκρατίᾳ· ὅσαι τ᾽ αὖ μοναρ-
χίαι, ὅσαι τε ὀλιγαρχίαι ἀνῄρηνται ἤδη ὑπὸ δήμων· καὶ
ὅσοι τυραννεῖν ἐπιχειρήσαντες, οἱ μὲν αὐτῶν καὶ ταχὺ
πάμπαν κατελύθησαν, οἱ δὲ, κἂν ὁποσονοῦν χρόνον ἄρ-
χοντες διαγένωνται, θαυμάζονται, ὡς σοφοί τε καὶ εὐ-
τυχεῖς ἄνδρες γεγενημένοι. Πολλοὺς δ᾽ ἐδοκοῦμεν κατα-
μεμαθηκέναι καὶ ἐν ἰδίοις οἴκοις, τοὺς μὲν, ἔχοντας καὶ
πλείονας οἰκέτας, τοὺς δὲ, καὶ πάνυ ὀλίγους, καὶ ὅμως
οὐδὲ τοῖς ὀλίγοις τούτοις πάντη δυναμένους χρῆσθαι πειθο-
μένοις τοὺς δεσπότας. Ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἐνενοοῦμεν, 2
ἔτι ἄρχοντες μέν εἰσι καὶ οἱ βουκόλοι τῶν βοῶν, καὶ οἱ
ἱπποφορβοὶ τῶν ἵππων, καὶ πάντες δὲ οἱ καλούμενοι νο-
μεῖς, ὧν ἂν ἐπιστατῶσι ζώων, εἰκότως ἂν ἄρχοντες τού-
των νομίζοιντο· πάσας τοίνυν ταύτας τὰς ἀγέλας ἐδο-
κοῦμεν ὁρᾶν μᾶλλον ἐθελούσας πείθεσθαι τοῖς νομεῦσιν,
ἢ τοὺς ἀνθρώπους τοῖς ἄρχουσι. Πορεύονταί τε γὰρ αἱ
ἀγέλαι, οἷ ἂν αὐτὰς εὐθύνωσιν οἱ νομεῖς, νέμονταί τε
χωρία, ἐφ᾽ ὁποῖα ἂν αὐτὰς ἐφιῶσιν, ἀπέχονταί τε, ὧν
ἂν αὐτὰς ἀπείργωσι· καὶ τοῖς καρποῖς τοίνυν, τοῖς γιγνο-
μένοις ἐξ αὐτῶν, ἐῶσι τοὺς νομέας χρῆσθαι οὕτως, ὅπως
ἂν αὐτοὶ βούλωνται. Ἔτι τοίνυν οὐδεμίαν πώποτε ἀγέ-
λην ᾐσθόμεθα συστᾶσαν ἐπὶ τοὺς νομέας, οὔτε ὡς μὴ
πείθεσθαι, οὔτε ὡς μὴ ἐπιτρέπειν τῷ καρπῷ χρῆσθαι·
ἀλλὰ καὶ χαλεπώτεραί εἰσιν αἱ ἀγέλαι πᾶσι τοῖς ἄλ-
λοις, ἢ τοῖς ἄρχουσί τε αὐτῶν, καὶ ὠφελουμένοις ὑπ᾽ αὐ-
τῶν· ἄνθρωποι δὲ ἐπ᾽ οὐδένας μᾶλλον συνίστανται, ἢ ἐπὶ
τούτους, οὓς ἂν αἴσθωνται ἄρχειν αὐτῶν ἐπιχειροῦντας.

3 Ὅτε μὲν δὴ ταῦτα ἐνεθυμούμεθα, οὕτως ἐγινώσκομεν
περὶ αὐτῶν, ὡς ἀνθρώπῳ πεφυκότι πάντων τῶν ἄλλων
ζώων εἴη ῥᾷον, ἢ ἀνθρώπων, ἄρχειν. Ἐπειδὴ δὲ ἐνε-
νοήσαμεν, ὅτι Κῦρος ἐγένετο Πέρσης, ὃς παμπόλλους μὲν
ἀνθρώπους ἐκτήσατο πειθομένους αὐτῷ, παμπόλλας δὲ
πόλεις, πάμπολλα δὲ ἔθνη, ἐκ τούτου δὴ ἠναγκαζόμε-
θα μετανοεῖν, μὴ οὔτε τῶν ἀδυνάτων, οὔτε τῶν χαλεπῶν
ἔργων ᾖ τὸ ἀνθρώπων ἄρχειν, ἤν τις ἐπισταμένως τοῦτο
πράττῃ. Κύρῳ γοῦν ἴσμεν ἐθελήσαντας πείθεσθαι, τοὺς
μὲν, ἀπέχοντας παμπόλλων ἡμερῶν ὁδὸν, τοὺς δὲ, καὶ
μηνῶν, τοὺς δὲ, οὐδ᾽ ἑωρακότας πώποτε αὐτὸν, τοὺς δὲ,
καὶ εὖ εἰδότας, ὅτι οὐδ᾽ ἂν ἴδοιεν· καὶ ὅμως ἤθελον αὐ-
4 τῷ ὑπακούειν. Καὶ γάρ τοι τοσοῦτον διήνεγκε τῶν ἄλ-
λων βασιλέων, καὶ τῶν πατρίους ἀρχὰς παρειληφότων,
καὶ τῶν δι᾽ ἑαυτῶν κτησαμένων, ὥστε ὁ μὲν Σκύθης, καί-
περ παμπόλλων ὄντων Σκυθῶν, ἄλλου μὲν οὐδενὸς δύναιτ᾽
ἂν ἔθνους ἐπάρξαι, ἀγαπῴη δ᾽ ἂν, εἰ τοῦ ἑαυτοῦ ἔθνους
ἄρχων διαγένοιτο· καὶ ὁ Θρᾷξ Θρακῶν, καὶ ὁ Ἰλλυριὸς
Ἰλλυριῶν· καὶ τἄλλα δὲ ὡσαύτως ἔθνη ἀκούομεν· τὰ γοῦν
ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἔτι καὶ νῦν αὐτόνομα εἶναι λέγεται, καὶ λε-
λύσθαι ἀπ᾽ ἀλλήλων· Κῦρος δὲ, παραλαβὼν ὡσαύτως
καὶ τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἔθνη, αὐτόνομα ὄντα, ὁρμηθεὶς σὺν
ὀλίγῃ Περσῶν στρατιᾷ, ἑκόντων μὲν ἡγήσατο Μήδων,
ἑκόντων δὲ Ὑρκανίων· κατεστρέψατο δὲ Σύρους, Ἀσσυ-
ρίους, Ἄραβας, Καππαδόκας, Φρύγας ἀμφοτέρους,
Λυδοὺς, Κᾶρας, Φοίνικας, Βαβυλωνίους· ἦρξε δὲ καὶ
Βακτρίων καὶ Ἰνδῶν, καὶ Κιλίκων· ὡσαύτως δὲ Σακῶν
καὶ Παφλαγόνων, καὶ [a] Μαριανδυνῶν, καὶ ἄλλων δὲ

a Μαριανδυνῶν] Libet Populum hunc, diu nimis exulantem, suam tandem in sedem reducere. Quod feci, iure factum ostendent, Ptolem. p. 134. edit. Bert. Strab. p. 816 et 996. ed. Wolt. Dionys. perieg. v. 788. Scylax in Peripl. p. 34. Anonym. in descript. Pont. Eux. p. 10. ed. Oxon. Mela p. 23. ed. Gron. Qui omnes Mariandynos, non vero Megadinos vel Megadidos, inter gentes, hic loci a Xenophonte memoratas, recensere solent. Et, quod omnem dubita-

παμπόλλων ἐθνῶν, ὧν οὐδ᾽ ἂν τὰ ὀνόματα ἔχοι τις εἰπεῖν. Ἐπῆρξε δὲ καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, καταβὰς δὲ ἐπὶ θάλατταν, καὶ Κυπρίων καὶ Αἰγυπτίων. Καὶ τοίνυν τούτων τῶν ἐθνῶν ἦρξεν, οὔθ᾽ ἑαυτῷ ὁμογλώττων ὄντων, οὔτε ἀλλήλοις· καὶ ὅμως ἠδυνήθη ἐφικέσθαι μὲν ἐπὶ τοσαύτην γῆν τῷ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ φόβῳ, ὥστε καταπλῆξαι πάντας, καὶ μηδένα ἐπιχειρεῖν αὐτῷ· ἐδυνήθη δὲ ἐπιθυμίαν ἐμβαλεῖν τοσαύτην τοῦ πάντας αὐτῷ χαρίζεσθαι, ὥστε ἀεὶ τῇ αὐτοῦ γνώμῃ ἀξιοῦν κυβερνᾶσθαι. Ἀνηρτήσατο δὲ τοσαῦτα φῦλα, ὅσα καὶ διελθεῖν ἔργον ἐστὶν, ὅποι ἂν ἄρξηταί τις πορεύεσθαι ἀπὸ τῶν βασιλείων, ἤν τε πρὸς ἕω, ἤν τε πρὸς ἑσπέραν, ἤν τε πρὸς ἄρκτον, ἤν τε πρὸς μεσημβρίαν. Ἡμεῖς μὲν δὴ, ὡς ἄξιον ὄντα θαυμάζεσθαι τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐσκεψάμεθα, τίς ποτε ὢν γενεὰν, καὶ ποίαν τινὰ φύσιν ἔχων, καὶ ποίᾳ τινὶ παιδείᾳ παιδευθεὶς, τοσοῦτον διήνεγκεν εἰς τὸ ἄρχειν ἀνθρώπων. Ὅσα οὖν καὶ ἐπυθόμεθα, καὶ ᾐσθῆσθαι δοκοῦμεν περὶ αὐτοῦ, ταῦτα πειρασόμεθα διηγήσασθαι.

Πατρὸς μὲν δὴ λέγεται ὁ Κῦρος γενέσθαι Καμβύσου, Περσῶν βασιλέως· * (ὁ δὲ Καμβύσης οὗτος τοῦ Περσειδῶν γένους ἦν· οἱ δὲ Περσεῖδαι ἀπὸ Περσέως κλήζονται) μητρὸς δὲ ὁμολογεῖται Μανδάνης γενέσθαι· ἡ δὲ Μανδάνη αὕτη Ἀστυάγους ἦν θυγάτηρ, τοῦ Μήδων γενομένου βασιλέως. Φῦναι δὲ ὁ Κῦρος λέγεται, καὶ ᾄδεται ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν βαρβάρων, εἶδος μὲν κάλλιστος, ψυχὴν δὲ φιλανθρωπότατος, καὶ φιλομαθέστατος, καὶ φιλοτιμότατος, ὥστε πάντα μὲν πόνον ἀνατλῆναι, πάντα δὲ κίνδυνον ὑπομεῖναι τοῦ ἐπαινεῖσθαι ἕνεκα. Φύσιν μὲν 2
δὴ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς μορφῆς τοιαύτην ἔχων διαμνημονεύεται· ἐπαιδεύθη γε μὴν ἐν Περσῶν νόμοις. Οὗτοι

C. II.

tionem tollit, Philelphus, vetere vsus exemplari, *Mariandynis* in sua versione exhibet.

* Cf. Suidas in Κῦρος T. 2. p. 403.

δὲ δοκοῦσιν οἱ νόμοι ἄρχεσθαι τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ ἐπιμελούμενοι· οὐχ ὁμοίως γὰρ ταῖς πλείσταις πόλεσιν ἄρχονται. Αἱ μὲν γὰρ πλεῖσται πόλεις, ἀφεῖσαι παιδεύειν, ὅπως τις ἐθέλοι, τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας, καὶ αὐτοὺς τοὺς πρεσβυτέρους ὅπως ἐθέλουσι διάγειν, ἐπιτάττουσιν αὐτοῖς μὴ κλέπτειν, μὴ ἁρπάζειν, μὴ βίᾳ εἰς οἰκίαν παριέναι, μὴ παίειν, ὃν μὴ δίκαιον, μὴ μοιχεύειν, μὴ ἀπειθεῖν ἄρχοντι, καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα ὡσαύτως· ἢν δέ τις

3 τούτων τι παραβαίνῃ, ζημίας αὐτοῖς ἐπέθεσαν. Οἱ δὲ Περσικοὶ νόμοι προλαβόντες ἐπιμέλονται, ὅπως τὴν ἀρχὴν μὴ τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται, ὥστε πονηροῦ τινος ἔργου ἢ αἰσχροῦ ἐφίεσθαι. Ἐπιμέλονται δὲ ὧδε· Ἔστιν αὐτοῖς ἐλευθέρα ἀγορὰ καλουμένη, ἔνθα τά τε βασίλεια καὶ τὰ ἄλλα ἀρχεῖα πεποίηται. Ἐντεῦθεν τὰ μὲν ὤνια, καὶ οἱ ἀγοραῖοι, καὶ αἱ τούτων φωναὶ καὶ ἀπειροκαλίαι ἀπελήλανται εἰς ἄλλον τόπον· ὡς μὴ μιγνύηται ἡ τούτων

4 τύρβη τῇ τῶν πεπαιδευμένων εὐκοσμίᾳ. Διῄρηται δὲ αὕτη ἡ ἀγορὰ, ἡ περὶ τὰ ἀρχεῖα, εἰς τέτταρα μέρη· τούτων δ' ἔστιν ἓν μὲν παισὶν, ἓν δὲ ἐφήβοις, ἄλλο τελείοις ἀνδράσιν, ἄλλο τοῖς ὑπὲρ τὰ στρατεύσιμα ἔτη γεγονόσι. Νόμῳ δὲ εἰς τὰς ἑαυτῶν χώρας ἕκαστοι τούτων πάρεισιν, οἱ μὲν παῖδες, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, καὶ οἱ τέλειοι ἄνδρες· οἱ δὲ γεραίτεροι, ἡνίκ' ἂν ἑκάστῳ προχωρῇ, πλὴν ἐν ταῖς τεταγμέναις ἡμέραις, ἐν αἷς δεῖ αὐτοὺς παρεῖναι. Οἱ δὲ ἔφηβοι καὶ κοιμῶνται περὶ τὰ ἀρχεῖα σὺν τοῖς γυμνικοῖς ὅπλοις, πλὴν τῶν γεγαμηκότων· οὗτοι δὲ οὔτε ἐπιζητοῦνται, ἢν μὴ προῤῥηθῇ παρεῖναι· οὔτε πολλάκις ἀπεῖναι

5 καλόν. Ἄρχοντες δ' ἐφ' ἑκάστῳ τούτων τῶν μερῶν εἰσι δώδεκα· (δώδεκα γὰρ καὶ Περσῶν φυλαὶ διῄρηνται) καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς παισὶν ἐκ τῶν γεραιτέρων ᾑρημένοι εἰσὶν, οἳ ἂν δοκῶσι τοὺς παῖδας βελτίστους ἂν ἀποδεικνύναι· ἐπὶ δὲ τοῖς ἐφήβοις, ἐκ τῶν τελείων ἀνδρῶν, οἳ ἂν αὐτοὺς τοὺς ἐφήβους βελτίστους δοκῶσι παρέχειν· ἐπὶ δὲ τοῖς τε-

λείοις ἀνδράσιν, οἳ ἂν δοκῶσι παρέχειν αὐτοὺς μάλιστα
τὰ τεταγμένα ποιοῦντας, καὶ τὰ παραγγελλόμενα ὑπὸ
τῆς μεγίστης ἀρχῆς· εἰσὶ δὲ καὶ τῶν γεραιτέρων προστά-
ται ᾑρημένοι, οἳ προστατεύουσιν, ὅπως καὶ αὐτοὶ τὰ καθή-
κοντα ἀποτελῶσιν. Ἃ δὲ ἑκάστῃ ἡλικίᾳ προστέτακται
ποιεῖν, διηγησόμεθα, ὡς μᾶλλον δῆλον γένηται, ἣ ἐπι-
μέλονται, ὡς ἂν βέλτιστοι εἶεν οἱ πολῖται. Οἱ μὲν δὴ 6
παῖδες, εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες, διάγουσι μαν-
θάνοντες δικαιοσύνην· καὶ λέγουσιν, ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἔρ-
χονται, ὥσπερ παρ' ἡμῖν οἱ τὰ γράμματα μαθησόμε-
νοι. Οἱ δὲ ἄρχοντες αὐτῶν διατελοῦσι τὸ πλεῖστον μέρος
τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς. Γίγνεται γὰρ δὲ καὶ
παισὶ πρὸς ἀλλήλους, ὥσπερ ἀνδράσιν, ἐγκλήματα καὶ
κλοπῆς, καὶ ἁρπαγῆς, καὶ βίας, καὶ ἀπάτης, καὶ κα-
κολογίας, [b] καὶ ἄλλων, οἵων εἰκός. Οὓς δ' ἂν γνῶσι
τούτων τι ἀδικοῦντας, τιμωροῦνται. Κολάζουσι δὲ καί, οὓς 7
ἂν ἀδίκως ἐγκαλοῦντας εὑρίσκωσι. Δικάζουσι δὲ καὶ
ἐγκλήματος, οὗ ἕνεκα ἄνθρωποι μισοῦσι μὲν ἀλλήλους
μάλιστα, [c] δικάζονται δὲ ἥκιστα, ἀχαριστίας· καὶ ὃν ἂν
γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόν-
τα δέ, κολάζουσι καὶ τοῦτον ἰσχυρῶς. Οἴονται γάρ, τοὺς
ἀχαρίστους καὶ περὶ θεοὺς ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν, καὶ
περὶ γονέας, καὶ πατρίδα, καὶ φίλους. Ἕπεσθαι δὲ
δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἡ ἀναισχυντία· καὶ γὰρ αὕτη
μεγίστη δοκεῖ εἶναι ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχρὰ ἡγεμών. Δι- 8
δάσκουσι δὲ τοὺς παῖδας καὶ σωφροσύνην· μέγα δὲ συμ-
βάλλεται εἰς τὸ μανθάνειν σωφρονεῖν αὐτούς, ὅτι καὶ τοὺς

b Καὶ ἄλλων οἵων εἰκός] — Et de aliis minus honestis, quae nonnunquam fieri verisimile est, quaeque ad magistratum deferri et solent et debent.

c Δικάζονται δὲ ἥκιστα] Vulgares editiones habent οὐχ ἥκιστα; sensu plane contrario, et (vt lenissime dicam) incommodo. Mureto monente, delemus part. οὐχ: quod et Stephanus probat, et huius loci postulat sententia. Dicit enim Xenoph. *Id Persis fuisse peculiare, quod non tantum (vt reliqui homines) odio haberent, sed in iudicium insuper deducerent, ἀχαριστίας crimen.*

πρεσβυτέρους ὁρῶσιν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν σωφρόνως διά-
γοντας. Διδάσκουσι δὲ αὐτοὺς καὶ πείθεσθαι τοῖς ἄρ-
χουσι· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι
τοὺς πρεσβυτέρους καὶ πειθομένους τοῖς ἄρχουσιν ἰσχυρῶς.
Διδάσκουσι δὲ καὶ ἐγκρατεῖς εἶναι γαστρὸς καὶ ποτοῦ· μέ-
γα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι καὶ τοὺς
πρεσβυτέρους οὐ πρόσθεν ἀπιόντας γαστρὸς ἕνεκα, πρὶν ἂν
ἀφῶσιν οἱ ἄρχοντες· καὶ ὅτι οὐ παρὰ μητρὶ σιτοῦνται οἱ
παῖδες, ἀλλὰ παρὰ τῷ διδασκάλῳ, ὅταν οἱ ἄρχοντες
σημήνωσι. Φέρονται δὲ οἴκοθεν σῖτον μὲν, ἄρτον, ὄψον
δὲ, [d] κάρδαμον· πιεῖν δὲ, ἤν τις διψῇ, [e] κώθωνα, ὡς
ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρύσασθαι. Πρὸς δὲ τούτοις μανθάνουσι
τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. Μέχρι μὲν δὴ ἓξ ἢ ἑπτακαί-
δεκα ἐτῶν ἀπὸ γενεᾶς οἱ παῖδες ταῦτα πράττουσιν· ἐκ
9 τούτου δὲ εἰς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται. Οὗτοι δ᾽ αὖ οἱ
ἔφηβοι διάγουσιν ὧδε· Δέκα ἔτη, ἀφ᾽ οὗ ἂν ἐκ παίδων
ἐξέλθωσι, κοιμῶνται μὲν περὶ τὰ ἀρχεῖα, ὥσπερ προ-
είρηται, καὶ φυλακῆς ἕνεκα τῆς πόλεως καὶ σωφροσύ-
νης· (δοκεῖ γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία μάλιστα ἐπιμελείας δεῖ-
σθαι) παρέχουσι δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἑαυτοὺς μάλιστα τοῖς
ἄρχουσι χρῆσθαι, ἤν τι δέωνται ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ· καὶ ὅταν
μὲν δέῃ, πάντες μένουσι περὶ τὰ ἀρχεῖα· ὅταν δὲ ἐξίῃ
βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, ἐξάγει τὴν ἡμίσειαν τῆς φυλακῆς·
ποιεῖ δὲ τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνός. Ἔχειν δὲ δεῖ τοὺς
ἐξιόντας τόξα παρὰ τὴν φαρέτραν, καὶ ἐν κολεῷ κοπί-
δα ἢ σάγαριν· ἔτι δὲ καὶ γέρρον, καὶ παλτὰ δύο, ὥστε
10 τὸ μὲν ἀφιέναι, τῷ δ᾽, ἂν δέῃ, ἐκ χειρὸς χρῆσθαι. Διὰ

d Κάρδαμον] Plantae ſpecies, quae apud Perſas reperiri ſolet, et ſiccandi vim habet. v. Suid. cf. Cic. Tuſc. 5, 35.

e Κώθωνα] Poculum fictile, proprie Laconicum et militare, cuius formam referebat id, quo vtebantur Perſae; ideoque apud Xenophontem eodem, quo Laconicum illud, venit nomine. Quoad formam vero (quantum quidem ex Plutarch. Tom. 1. p. 45. ed. Par. Iul. Poll. l. 6. c. 16. Athen. δειπν. l. XI. c. 10. Phauor. et Heſych. colligere licet) altius paulo erat, vnam anſam habens et ἄμβωνας; id eſt, cuius non recta aſſurgunt latera, ſed protuberant.

τοῦτο δὲ δημοσίᾳ τοῦ θηρᾶν ἐπιμέλονται, καὶ βασιλεὺς,
ὥσπερ καὶ ἐν πολέμῳ, ἡγεμὼν αὐτοῖς ἐστι, καὶ αὐτός τε
θηρᾷ, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖται, ὅπως ἂν θηρῶσιν, ὅτι
ἀληθεστάτη δοκεῖ αὕτη ἡ μελέτη τῶν πρὸς τὸν πόλεμον
εἶναι. Καὶ γὰρ πρωῒ ἀνίστασθαι ἐθίζει, καὶ ψύχη καὶ
θάλπη ἀνέχεσθαι· γυμνάζει δὲ καὶ ὁδοιπορίαις καὶ δρό-
μοις· ἀνάγκη δὲ καὶ τοξεῦσαι θηρίον, καὶ ἀκοντίσαι,
ὅπου ἂν παραπίπτῃ. Καὶ τὴν ψυχὴν δὲ πολλάκις
ἀνάγκη θήγεσθαι ἐν τῇ θήρᾳ, ὅταν τι τῶν ἀλκίμων θη-
ρίων ἀνθιστῆται· παίειν μὲν γὰρ δεῖ τὸ ὁμόσε γιγνόμε-
νον, φυλάξασθαι δὲ τὸ ἐπιφερόμενον· ὥστε οὐ ῥᾴδιον εὑ-
ρεῖν, τί ἐν τῇ θήρᾳ ἄπεστι τῶν ἐν πολέμῳ παρόντων·
Ἐξέρχονται δὲ ἐπὶ τὴν θήραν, ἄριστον ἔχοντες πλεῖον 11
μὲν, ὡς τὸ εἰκὸς, τῶν παίδων, τἄλλα δὲ ὅμοιον. Καὶ
θηρῶντες μὲν, οὐκ ἂν ἀριστήσαιεν· ἢν δέ τι δέῃ θηρίου ἕνε-
κα ἐπικαταμεῖναι, ἢ ἄλλως βουληθῶσι διατρίψαι περὶ
τὴν θήραν, τὸ ἄριστον τοῦτο δειπνήσαντες, τὴν ὑστεραίαν
αὖ θηρῶσι μέχρι δείπνου· καὶ μίαν ἄμφω ταύτας τὰς
ἡμέρας λογίζονται, ὅτι μιᾶς ἡμέρας σῖτον δαπανῶσι.
Τοῦτο δὲ ποιοῦσι τοῦ ἐθίζεσθαι ἕνεκα, ἵνα καὶ, ἐάν τι ἐν
πολέμῳ δεήσῃ, δύνωνται τοῦτο ποιεῖν. Καὶ ὄψον δὲ τοῦ-
το ἔχουσιν οἱ τηλικοῦτοι, ὅτι ἂν θηράσωσιν· εἰ δὲ μὴ, τὸ
κάρδαμον. Εἰ δέ τις αὐτοὺς οἴεται ἢ ἐσθίειν ἀηδῶς, ὅταν
κάρδαμον μόνον ἔχωσιν ἐπὶ τῷ σίτῳ, ἢ πίνειν ἀηδῶς,
ὅταν ὕδωρ πίνωσιν, ἀναμνησθήτω, πῶς μὲν ἡδὺ μάζα
καὶ ἄρτος πεινῶντι φαγεῖν, πῶς δὲ ἡδὺ ὕδωρ διψῶντι
πιεῖν. Αἱ δ' αὖ μένουσαι φυλαὶ διατρίβουσι μελετῶσαι 12
τά τε ἄλλα, ἃ παῖδες ὄντες ἔμαθον, καὶ τοξεύειν καὶ
ἀκοντίζειν· καὶ διαγωνιζόμενοι ταῦτα πρὸς ἀλλήλους
διατελοῦσιν. Εἰσὶ δὲ καὶ δημόσιοι τούτων ἀγῶνες, καὶ
ἆθλα προτίθεται· ἐν ᾗ δ' ἂν τῶν φυλῶν πλεῖστοι ὦσι
δαημονέστατοι καὶ ἀνδρειώτατοι καὶ εὐπιστότατοι, ἐπαι-
νοῦσιν οἱ πολῖται, καὶ τιμῶσιν οὐ μόνον τὸν νῦν ἄρχοντα

αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὅστις αὐτοὺς παῖδας ὄντας ἐπαίδευσε.
Χρῶνται δὲ τοῖς μένουσι τῶν ἐφήβων αἱ ἀρχαὶ, ἤν τι ἢ
φρουρῆσαι δέησῃ, ἢ κακούργους ἐρευνῆσαι, ἢ λῃστὰς ὑπο-
δραμεῖν, ἢ καὶ ἄλλο τι, ὅσα ἰσχύος ἢ τάχους ἔργα ἐστί.
Ταῦτα μὲν δὴ οἱ ἔφηβοι πράττουσιν. Ἐπειδὰν δὲ τὰ
δέκα ἔτη διατελέσωσιν, ἐξέρχονται εἰς τοὺς τελείους ἄν-
13 δρας. Ἀφ᾽ οὗ δ᾽ ἂν ἐξέλθωσι χρόνου ἐκ τῶν ἐφήβων,
οὗτοι αὖ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διάγουσιν ὧδε· Πρῶτον
μὲν, ὥσπερ οἱ ἔφηβοι, παρέχουσιν ἑαυτοὺς ταῖς ἀρχαῖς
χρῆσθαι, ἤν τι δέῃ περὶ τοῦ κοινοῦ, ὅσα φρονούντων τε ἤδη
ἔργα ἐστὶ καὶ ἔτι δυναμένων. Ἢν δέ που δέησῃ στρατεύε-
σθαι, τόξα μὲν οἱ οὕτω πεπαιδευμένοι οὐκέτι ἔχοντες, οὐδὲ
παλτὰ, στρατεύονται· τὰ δ᾽ ἀγχέμαχα ὅπλα καλούμε-
να, θώρακά τε περὶ τοῖς στέρνοις, καὶ γέῤῥον ἐν τῇ ἀριστε-
ρᾷ, οἷόνπερ γράφονται οἱ Πέρσαι ἔχοντες· ἐν δὲ τῇ δε-
ξιᾷ, μάχαιραν ἢ κοπίδα. Καὶ αἱ ἀρχαὶ δὲ πᾶσαι ἐκ
τούτων καθίστανται, πλὴν οἱ τῶν παίδων διδάσκαλοι.
Ἐπειδὰν δὲ τὰ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διατελέσωσιν, εἴη-
σαν μὲν ἂν οὗτοι πλεῖόν τι ἢ πεντήκοντα ἔτη γεγονότες
ἀπὸ γενεᾶς· ἐξέρχονται δὲ τηνικαῦτα εἰς τοὺς γεραιτέρους
14 ὄντας τε καὶ καλουμένους. Οἱ δ᾽ αὖ γεραίτεροι οὗτοι στρα-
τεύονται μὲν οὐκέτι ἔξω τῆς ἑαυτῶν, οἴκοι δὲ μένοντες δι-
κάζουσι τά τε κοινὰ πάντα καὶ τὰ ἴδια. Καὶ θανάτου
δὲ οὗτοι κρίνουσι, καὶ τὰς ἀρχὰς οὗτοι πάσας αἱροῦνται·
καὶ ἤν τις, ἢ ἐν ἐφήβοις, ἢ ἐν τελείοις ἀνδράσιν, ἐλλί-
πῃ τι τῶν νομίμων, φαίνουσι μὲν οἱ φύλαρχοι ἕκαστον,
καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλόμενος· οἱ δὲ γεραίτεροι ἀκούσαν-
τες, ἐκκρίνουσιν· ὁ δὲ ἐκκριθεὶς, ἄτιμος τὸν λοιπὸν βίον
διατελεῖ.

15 Ἵνα δὲ σαφέστερον δηλωθῇ πᾶσα ἡ Περσῶν πολι-
τεία, μικρὸν ἐπάνειμι· νῦν γὰρ ἐν βραχυτάτῳ ἂν δηλω-
θείη, διὰ τὰ προειρημένα. Λέγονται μὲν γὰρ Πέρσαι
ἀμφὶ τὰς δώδεκα μυριάδας εἶναι· τούτων δ᾽ οὐδεὶς ἀπ-

λήλαται νόμῳ τιμῶν καὶ ἀρχῶν, ἀλλ᾽ ἔξεστι πᾶσι Πέρσαις πέμπειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας εἰς τὰ κοινὰ τῆς δικαιοσύνης διδασκαλεῖα. Ἀλλ᾽ οἱ μὲν δυνάμενοι τρέφειν τοὺς παῖδας ἀργοῦντας, πέμπουσιν· οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι, οὐ πέμπουσιν. Οἳ δ᾽ ἂν παιδευθῶσι παρὰ τοῖς δημοσίοις διδασκάλοις, ἔξεστιν αὐτοῖς ἐν τοῖς ἐφήβοις νεανισκεύεσθαι· τοῖς δὲ μὴ διαπαιδευθεῖσιν οὕτως οὐκ ἔξεστιν. Οἳ δ᾽ ἂν ἐν τοῖς ἐφήβοις διατελέσωσι τὰ νόμιμα ποιοῦντες, ἔξεστι τούτοις εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας συναυλίζεσθαι, καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῶν μετέχειν· οἳ δ᾽ ἂν αὖ ἐν τοῖς παισὶ μὴ διατελέσωσιν, ἢ ἐν τοῖς ἐφήβοις, οὐκ εἰσέρχονται εἰς τοὺς τελείους· οἳ δ᾽ ἂν αὖ ἐν τοῖς τελείοις διαγένωνται ἀνεπίληπτοι, οὗτοι τῶν γεραιτέρων γίνονται. Οὕτω μὲν δὴ οἱ γεραίτεροι διὰ πάντων τῶν καλῶν ἐληλυθότες καθίστανται· καὶ ἡ πολιτεία αὕτη, ᾗ οἴονται χρώμενοι βέλτιστοι ἂν εἶναι. Καὶ νῦν δὲ ἔτι ἐμμένει μαρτυρία καὶ 16
τῆς μετρίας διαίτης αὐτῶν, καὶ τοῦ ἐκπονεῖσθαι τὴν δίαιταν. Αἰσχρὸν μὲν γὰρ ἔτι καὶ νῦν ἐστι Πέρσαις καὶ τὸ ἀποπτύειν, καὶ τὸ ἀπομύττεσθαι, καὶ τὸ φύσης μεστοὺς φαίνεσθαι· * αἰσχρὸν δὲ ἔτι καὶ τὸ ἰόντα που φανερὸν γενέσθαι, ἢ τοῦ οὐρῆσαι ἕνεκα, ἢ καὶ ἄλλου τινὸς τοιούτου. Ταῦτα δὲ οὐκ ἂν ἐδύναντο ποιεῖν, εἰ μὴ καὶ διαίτῃ μετρίᾳ ἐχρῶντο, καὶ τὸ ὑγρὸν ἐκπονοῦντες ἀνήλισκον, ὥστε ἄλλῃ ποι ἀποχωρεῖν. Ταῦτα μὲν δὴ κατὰ πάντων Περσῶν ἔχομεν λέγειν· οὗ δὲ ἕνεκα ὁ λόγος ὡρμήθη, νῦν λέξομεν τὰς Κύρου πράξεις, ἀρξάμενοι ἀπὸ παιδός.

Κῦρος μὲν γὰρ μέχρι δώδεκα ἐτῶν, ἢ ὀλίγῳ πλεῖον, C. III.
ταύτῃ τῇ παιδείᾳ ἐπαιδεύθη, καὶ πάντων τῶν ἡλίκων διαφέρων ἐφαίνετο, καὶ εἰς τὸ ταχὺ μανθάνειν, ἃ δέοι, καὶ εἰς τὸ καλῶς καὶ ἀνδρείως ἕκαστα ποιεῖν. Ἐκ δὲ τούτου τοῦ χρόνου μετεπέμψατο Ἀστυάγης τὴν ἑαυτοῦ θυγατέ-

* Cf. Suidas in κάρδαμα.

ρα, καὶ τὸν παῖδα αὐτῆς· ἰδεῖν γὰρ ἐπεθύμει, ὅτι ἤκουε καλὸν κἀγαθὸν αὐτὸν εἶναι. Ἔρχεται δ' αὐτή τε ἡ Μανδάνη πρὸς τὸν πατέρα, καὶ τὸν Κῦρον τὸν υἱὸν ἔχουσα. Ὡς δὲ ἀφίκετο τάχιστα, καὶ ἔγνω ὁ Κῦρος τὸν Ἀστυάγην τῆς μητρὸς πατέρα ὄντα, εὐθὺς, οἷα δὴ παῖς φιλόστοργος ὢν φύσει, ἠσπάζετό τε αὐτὸν, ὥσπερ ἂν εἴ τις πάλαι συντεθραμμένος καὶ πάλαι φιλῶν ἀσπάζοιτο.
2 Καὶ ὁρῶν δὴ αὐτὸν κεκοσμημένον καὶ [f] ὀφθαλμῶν ὑπογραφῇ, καὶ χρώματος ἐντρίψει, καὶ κόμαις προσθέτοις, ἃ δὴ νόμιμα ἦν ἐν Μήδοις, (ταῦτα γὰρ πάντα Μηδικά ἐστι, καὶ οἱ πορφυροῖ χιτῶνες, καὶ οἱ [g] κάνδυες, καὶ οἱ στρεπτοὶ περὶ τῇ δέρῃ, καὶ τὰ ψέλλια περὶ ταῖν χεροῖν· ἐν Πέρσαις δὲ τοῖς οἴκοι, καὶ νῦν ἔτι πολὺ καὶ ἐσθῆτες φαυλότεραι, καὶ δίαιται εὐτελέστεραι) ὁρῶν δὴ τὸν κόσμον τοῦ πάππου, ἐμβλέπων αὐτῷ, ἔλεγεν, Ὦ μῆτερ, ὡς καλός μοι ὁ πάππος. Ἐρωτώσης δὲ τῆς μητρὸς αὐτὸν, πότερος δοκεῖ καλλίων αὐτῷ εἶναι, ὁ πατὴρ, ἢ οὗτος· ἀπεκρίνατο ἄρα ὁ Κῦρος, Ὦ μῆτερ, Περσῶν μὲν πολὺ κάλλιστος ὁ ἐμὸς πατὴρ, Μήδων μέντοι, ὅσων ἑώρακα ἐγὼ καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ ἐπὶ [h] θύραις, πολὺ οὗτος
3 ὁ ἐμὸς πάππος κάλλιστος. Ἀντασπαζόμενος δὲ αὐτὸν ὁ Ἀστυάγης, καὶ στολὴν καλὴν ἐνέδυσε, καὶ στρεπτοῖς καὶ

f Ὀφθαλμῶν ὑπογραφῇ etc.] Ambitiosam hanc ornatus rationem Gentes Orientales, in luxum effusiores, excogitarunt. Ita olim Iezebelem, vt regiam prae se ferret grauitatem, oculos fuco ornasse legimus, 2 Reg. 9. 30. Ad quem locum LXXII. habent ἐστιμμίσατο τοὺς ὀφθαλμοὺς, i. e. stibio depinxit. Hoc enim lapide ideo in pingendis oculis homines, decoris nimium studiosi, vtebantur, quod eos non nigrauit tantum, sed etiam dilatavit; vt Plin. H. N. T. 5. l. 33. p. 52. Medos vero inprimis huiusmodi se cultu ornasse, testatur etiam Plutarch. T. 1. p. 557. ed. Par. vbi de Surena haec habet, ἀλλὰ Μηδικώτερον ἐσκευασμένος ἐντρίμμασι προσώπου, καὶ κόμης διακρίσει.

g Καὶ οἱ κάνδυες] Candys, Persarum vestis; quam Medis acceptam referunt. Ab his enim (teste Strabone, T. 2. p. 797. edit. Wolt.) ad illos vestitus, omnisque adeo vitae ratio manauit.

h Ἐπὶ θύραις] Sc. regiae. Qualem locum Mardochaeum aliquando, more Persico, occupasse sacra docet Historia. Esth. 2. 19. Ad ianuam enim aulici homines obambulare solebant, vt praesto semper essent, si qua in re rex eorum opera vti vellet.

ψελλίοις ἐτίμα καὶ ἐκόσμει· καὶ εἴ πε ἐξελαύνοι, ἐφ' ἵππε χρυσοχαλίνε περιῆγεν, ὥσπερ καὶ αὐτὸς εἰώθει πορεύεσθαι. Ὁ δὲ Κῦρος, ἅτε παῖς ὢν καὶ φιλόκαλος καὶ φιλότιμος, ἥδετο τῇ στολῇ· καὶ ἱππεύειν μανθάνων, ὑπερέχαιρεν· ἐν Πέρσαις γὰρ, διὰ τὸ χαλεπὸν εἶναι καὶ τρέφειν ἵππες καὶ ἱππεύειν, ἐν ὀρεινῇ ὄσῃ τῇ χώρᾳ, καὶ ἰδεῖν ἵππον πάνυ σπάνιον ἦν. Δειπνῶν δὲ ὁ Ἀστυάγης
4 σὺν τῇ θυγατρὶ καὶ τῷ Κύρῳ, βελόμενος τὸν παῖδα ὡς ἥδιστα δειπνεῖν, ἵνα ἧσσον τὰ οἴκαδε ποθοίη, προσήγαγεν αὐτῷ καὶ [i] παροψίδας, καὶ παντοδαπὰ ἐμβάμματα καὶ βρώματα. Τὸν δὲ Κῦρον ἔφασαν λέγειν, Ὦ πάππε, ὅσα πράγματα ἔχεις ἐν τῷ δείπνῳ, εἰ ἀνάγκη σοι ἐπὶ πάντα τὰ λεκάνια ταῦτα διατείνειν τὰς χεῖρας, καὶ ἀπογεύεσθαι τούτων τῶν παντοδαπῶν βρωμάτων. Τί δέ; φάναι τὸν Ἀστυάγην, Οὐ γὰρ πολύ σοι δοκεῖ κάλλιον τόδε τὸ δεῖπνον εἶναι τῦ ἐν Πέρσαις; Τὸν δὲ Κῦρον πρὸς ταῦτα ἀποκρίνασθαι λέγεται, Οὐχὶ, ὦ πάππε· ἀλλὰ πολὺ ἁπλεστέρα καὶ εὐθυτέρα παρ' ἡμῖν ἡ ὁδός ἐστιν ἐπὶ τὸ ἐμπλησθῆναι, ἢ παρ' ὑμῖν. Ἡμᾶς μὲν γὰρ ἄρτος καὶ κρέας εἰς τῦτο ἄγει· ὑμεῖς δὲ εἰς μὲν τὸ αὐτὸ ἡμῖν σπεύδετε, πολλὲς δέ τινας ἑλιγμὲς ἄνω καὶ κάτω πλανώμενοι, μόλις ἀφικνεῖσθαι, ὅποι ἡμεῖς πάλαι ἥκομεν. Ἀλλ', ὦ παῖ, φάναι τὸν Ἀστυάγην, 5
ὐκ ἀχθόμενοι ταῦτα περιπλανώμεθα· γευόμενος δ',

i Παροψίδας] Παροψίδος nomen tam de quodam cibi genere, quam de vaſe eſcario dici ſolet. Latinos id pro vaſe poſuiſſe teſtantur, Iuv. Sat. 3. v. 142. — quam multa, magnaque *paropſide* coenat. et Sueton. l. 7. p. 603. ed. Caſaub. — *paropſidem* leguminis pro ſedulitate etc. Apud Graecos contra ſaepius ſignificationem illam alteram poſtulare videtur: ita enim Phrynich. p. 28. Παροψὶς, τὸ ὄψον, οὐχὶ δὲ τὸ ἀγγεῖον, ὥς τινές. Et Iul. Poll. T. 1. p. 598. ad vocem παροψίδα, ait, ἔστι δὲ καὶ τοῦτο ζωμοῦ εἶδός τι, ἢ ἔς τινας μάζης, ἤ τις παρενθήκη ὄψου, ὃ οἱ νῦν ἂν εἴποιεν παροψημάτιον. Athen. l. 9. p. 368. ed. Caſaub. vult, παροψίδας hic poni ἀμφιβόλως, adeo vt denotet, et patinas et cibos diuerſi generis admouiſſe Cyro Aſtyagem. Ego quidem Hoeſchelii potius ſententiae accedo, qui, in not. ad Phrynich. obſonium hic intelligi debere affirmat.

ἔφη, καὶ σὺ γνώσῃ, ὅτι ἡδέα ταῦτά ἐστιν. Ἀλλὰ καὶ
σε, φάναι τὸν Κῦρον, ὦ πάππε, μυσαττόμενον ταῦτα
τὰ βρώματα ὁρῶ. Καὶ τὸν Ἀστυάγην ἐπερέσθαι· Καὶ
τίνι δὴ σὺ τεκμαιρόμενος, ὦ παῖ, ταῦτα λέγεις; Ὅτι
σέ, φάναι, ὁρῶ, ὅταν μὲν τοῦ ἄρτου ἅψῃ, εἰς οὐδὲν τὴν
χεῖρα ἀποψώμενον· ὅταν δὲ τούτων τινὸς θίγῃς, εὐθὺς
ἀποκαθαίρεις τὴν χεῖρα εἰς τὰ χειρόμακτρα, ὡς πάνυ
6 ἀχθόμενος, ὅτι[k] καταπλέα σοι ἀπ' αὐτῶν ἐγένετο. Πρὸς
ταῦτα δὴ τὸν Ἀστυάγην εἰπεῖν· εἰ τοίνυν οὕτω γιγνώσκεις,
ὦ παῖ, ἀλλὰ κρέα γε εὐωχοῦ, ἵνα νεανίας οἴκαδε ἀπέλ-
θῃς. Ἅμα δὲ ταῦτα λέγοντα πολλὰ αὐτῷ παραφέ-
ρειν, καὶ θήρεια καὶ τῶν ἡμέρων. Καὶ τὸν Κῦρον, ἐπεὶ
ἑώρα πολλὰ τὰ κρέα, εἰπεῖν. Ἦ καὶ δίδως, φάναι,
μοι, ὦ πάππε, ταῦτα πάντα τὰ κρέα, ὅ τι ἂν βούλω-
μαι, αὐτοῖς χρῆσθαι; Νὴ Δία, φάναι, ἐγώ σοι, ὦ
παῖ. Ἐνταῦθα δὴ τὸν Κῦρον, λαβόντα τῶν κρεῶν, δια-
διδόναι τοῖς ἀμφὶ τὸν πάππον θεραπευταῖς, ἐπιλέγον-
τα ἑκάστῳ· Σοὶ μὲν τοῦτο, ὅτι προθύμως με ἱππεύειν δι-
δάσκεις· Σοὶ δέ, ὅτι μοι παλτὸν ἔδωκας· (τοῦτο γὰρ
νῦν ἔχω) Σοὶ δέ, ὅτι τὸν πάππον καλῶς θεραπεύεις·
Σοὶ δέ, ὅτι μου τὴν μητέρα τιμᾷς· τοιαῦτα ποιεῖν, ἕως
7 διεδίδου πάντα, ἃ ἔλαβε, κρέα. Σάκᾳ δέ, φάναι τὸν
Ἀστυάγην, τῷ οἰνοχόῳ, ὃν ἐγὼ μάλιστα τιμῶ, οὐδὲν δί-
δως; Ὁ δὲ Σάκας ἄρα καλός τε ὢν ἐτύγχανε, καὶ τι-
μὴν ἔχων προσάγειν τοὺς δεομένους Ἀστυάγους, καὶ ἀπο-
κωλύειν, οὓς μὴ καιρὸς αὐτῷ δοκοίη εἶναι προσάγειν.
Καὶ τὸν Κῦρον ἐπερέσθαι προπετῶς, ὡς ἂν παῖς, μηδέ-

k Καταπλέα] Stephano monente, accentui nouam ſedem aſſignaui, quo adiectiuum illud antecedentis χεῖρα genus induat. Interpretes quidem Latini, parum ſibi conſtantes, ita hunc locum reddiderunt, quaſi eodem, quo nos, legiſſent modo: cum tamen libri ab ipſis editi κατάπλεα exhibeant. Quod ſi cui leuis haec accentus loci mutatio minus arrideat, alia latine vertendi via tentanda eſt; vt neutrum κατάπλεα, ſubſtantiue ſumtum, ſatietatem denotet; ſeu, ea quae, prae nimia eorum copia, ſatietatem afferant.

πω ὑποπτήσσων, Διὰ τί, ὦ πάππε, τοῦτον οὕτω τιμᾷς; Καὶ τὸν Ἀστυάγην σκώψαντα εἰπεῖν, Οὐχ ὁρᾷς, φάναι, ὡς καλῶς οἰνοχοεῖ καὶ εὐσχημόνως; Οἱ δὲ τῶν βασιλέων τούτων οἰνοχόοι κομψῶς τε οἰνοχοοῦσι, καὶ καθαρείως ἐγχέουσι, καὶ διδόασι, τοῖς τρισὶ δακτύλοις ὀχοῦντες τὴν φιάλην, καὶ προσφέρουσιν, ὡς ἂν ἐνδοῖεν τὸ ἔκπωμα εὐληπτότατα τῷ μέλλοντι πίνειν. Κέλευσον 8
δή, φάναι, ὦ πάππε, τῷ Σάκᾳ καὶ ἐμοὶ δοῦναι τὸ ἔκπωμα, ἵνα κἀγὼ καλῶς σοι πιεῖν ἐγχέας, ἀνακτήσωμαί σε, ἢν δύνωμαι. Καὶ τὸν κελεῦσαι δοῦναι. Λαβόντα δὲ τὸν Κῦρον, οὕτω μὲν εὖ κλύσαι τὸ ἔκπωμα, ὥσπερ τὸν Σάκαν ἑώρα· οὕτω δὲ στήσαντα τὸ πρόσωπον, σπουδαίως καὶ εὐσχημόνως πως προσενεγκεῖν καὶ ἐνδοῦναι τὴν φιάλην τῷ πάππῳ, ὥστε τῇ μητρὶ καὶ τῷ Ἀστυάγῃ πολὺν γέλωτα παρασχεῖν. Καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Κῦρον ἐκγελάσαντα ἀναπηδῆσαι πρὸς τὸν πάππον, καὶ φιλοῦντα ἅμα εἰπεῖν, Ὦ Σάκα, ἀπόλωλας· ἐκβαλῶ σε τῆς τιμῆς· τά τε γὰρ ἄλλα, φάναι, σοῦ κάλλιον οἰνοχοήσω, καὶ οὐκ ἐκπίομαι αὐτὸς τὸν οἶνον. (Οἱ γὰρ τῶν βασιλέων οἰνοχόοι, ἐπειδὰν ἐνδιδῶσι τὴν φιάλην, [1] ἀρύσαντες ἀπ' αὐτῆς τῷ κυάθῳ, εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἐγχεάμενοι καταρροφοῦσι· τοῦ δή, εἰ φάρμακα ἐγχέοιεν, μὴ λυσιτελεῖν αὐτοῖς.) Ἐκ τούτου δὴ ὁ Ἀστυάγης ἐπισκώπτων 9
ἔφη, Καὶ τί δή, ὦ Κῦρε, τὰ ἄλλα μιμούμενος τὸν Σάκαν, οὐκ ἀπερρόφησας τοῦ οἴνου; Ὅτι νὴ Δί', ἔφη, ἐδεδοίκειν, μὴ ἐν τῷ κρατῆρι φάρμακα μεμιγμένα εἴη. Καὶ γάρ, ὅτε εἱστίας σὺ τοὺς φίλους ἐν τοῖς γενεθλίοις, σαφῶς κατέμαθον φάρμακα αὐτὸν ὑμῖν ἐγχέαντα. Καὶ πῶς δή, ἔφη, σύ, ὦ παῖ, τοῦτο κατέγνως; Ὅτι νὴ Δί', ἔφη, ὑμᾶς ἑώρων καὶ ταῖς γνώμαις καὶ τοῖς σώμασι

1 Ἀρύσαντες ἀπ' αὐτῆς τῷ κυάθῳ] Quaedam editt. legunt ἐπ' αὐτῆς. male. Κύαθος autem erat trulla aenea, qua vinum de cratere hauriebant: adeoque, ab vsu tali, ἀρυστὴρ appellatur, a Poll. T. I. p. 575. et T. 2. p. 1239 et 1301.

σφαλλομένους. Πρῶτον μὲν γάρ, ἃ οὐκ ἐᾶτε ἡμᾶς τοὺς
παῖδας ποιεῖν, ταῦτα αὐτοὶ ἐποιεῖτε. Πάντες μὲν γὰρ
ἅμα ἐκεκράγειτε, ἐμανθάνετε δὲ οὐδὲ ἐν ἀλλήλων· ᾔδε-
τε δὲ καὶ μάλα γελοίως· οὐκ ἀκροώμενοι δὲ τοῦ ᾄδοντος,
ὠμνύετε ᾄδειν ἄριστα. Λέγων δὲ ἕκαστος ὑμῶν τὴν ἑαυ-
τοῦ ῥώμην, ἐπεὶ ἀνασταίητε ὀρχησόμενοι, μὴ ὅπως ὀρχεῖ-
σθαι ἐν ῥυθμῷ, ἀλλ' οὐδ' ὀρθοῦσθαι, ἐδύνασθε. Ἐπιλέ-
λησθε δὲ παντάπασι, σύ τε, ὅτι βασιλεὺς ἦσθα, οἵ τε
ἄλλοι, ὅτι σὺ ἄρχων. Τότε γὰρ δὴ ἔγωγε καὶ πρῶ-
τον κατέμαθον, ὅτι τοῦτ' ἄρα ἦν ἡ ἰσηγορία, ὃ ὑμεῖς τότε
10 ἐποιεῖτε· οὐδέποτε γοῦν ἐσιωπᾶτε. Καὶ ὁ Ἀστυάγης εἶ-
πεν, Ὁ δὲ σὸς πατήρ, ὦ παῖ, πίνων οὐ μεθύσκεται;
Οὐ μὰ Δί', ἔφη. Ἀλλὰ πῶς ποιεῖ; Διψῶν παύεται·
ἄλλο δὲ κακὸν οὐδὲν πάσχει· οὐ γάρ, οἶμαι, ὦ πάππε,
Σάκας αὐτῷ οἰνοχοεῖ. Καὶ ἡ μήτηρ εἶπεν. Ἀλλὰ τί
ποτε σύ, ὦ παῖ, οὕτω τῷ Σάκᾳ πολεμεῖς; Τὸν δὲ Κῦ-
ρον εἰπεῖν, Ὅτι, νὴ Δία, φάναι, μισῶ αὐτόν· πολλά-
κις γάρ με, πρὸς τὸν πάππον ἐπιθυμοῦντα προσδρα-
μεῖν, οὗτος ὁ μιαρώτατος ἀποκωλύει. Ἀλλὰ ἱκετεύω,
φάναι, ὦ πάππε, δός μοι τρεῖς ἡμέρας ἄρξαι αὐτοῦ.
Καὶ τὸν Ἀστυάγην εἰπεῖν, Καὶ πῶς δὴ ἂν ἄρξαις αὐτοῦ;
Καὶ τὸν Κῦρον φάναι, Στὰς ἄν, ὥσπερ οὗτος, ἐπὶ τῇ
εἰσόδῳ, ἔπειτα, ὁπότε βούλοιτο εἰσιέναι ἐπ' ἄριστον, λέ-
γοιμ' ἄν, ὅτι οὔπω δυνατὸν τῷ ἀρίστῳ ἐντυχεῖν· σπουδά-
ζει γὰρ πρός τινας. Εἶθ' ὁπόταν ἥκῃ ἐπὶ τὸ δεῖπνον,
λέγοιμ' ἄν, ὅτι λοῦται. Εἰ δὲ πάνυ σπουδάζοι φαγεῖν,
εἴποιμ' ἄν, ὅτι παρὰ ταῖς γυναιξίν ἐστιν· ἕως [m] παρα-
τείναιμι τοῦτον, ὥσπερ οὗτος ἐμὲ παρατείνει, ἀπὸ σοῦ κω-
11 λύων. Τοιαύτας μὲν αὐτοῖς εὐθυμίας παρεῖχεν ἐπὶ τῷ

m Ἕως παρατείναιμι] Eam huius verbi interpretationem amplector, quam Casaubonus (animad. in Athen. pag. 285.) affert: proprie enim, (vt is) *extensionem* significat; quoniam autem tormentis corpora extenduntur, παρατείνειν solet accipi simpliciter pro *torquere*, aut quoque modo *cruciare*.

δείπνῳ· τὰς δὲ ἡμέρας, εἴ τινος αἴσθοιτο δεόμενον ἢ τὸν πάππον, ἢ τὸν τῆς μητρὸς ἀδελφὸν, χαλεπὸν ἦν ἄλλον φθάσαι τῦτο ποιήσαντα· ὅ τι γὰρ δύναιτο ὁ Κῦρος, ὑπερέχαιρεν αὐτοῖς χαριζόμενος.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ Μανδάνη παρεσκευάζετο ὡς ἀπιῦσα πάλιν πρὸς τὸν ἄνδρα, ἐδεῖτο αὐτῆς ὁ Ἀςυάγης, καταλιπεῖν τὸν Κῦρον. Ἡ δὲ ἀπεκρίνατο, ὅτι βύλοιτο μὲν ἂν ἅπαντα τῷ πατρὶ χαρίζεσθαι, ἄκοντα μέντοι τὸν παῖδα χαλεπὸν νομίζειν εἶναι καταλιπεῖν. Ἔνθα δὴ ὁ 12
Ἀςυάγης λέγει πρὸς τὸν Κῦρον, Ὦ παῖ, ἢν μένῃς παρ' ἐμοὶ, πρῶτον μὲν τῆς παρ' ἐμὲ εἰσόδυ σοὶ ὐ Σάκας ἄρξει, ἀλλ', ὁπόταν βύλῃ εἰσιέναι ὡς ἐμὲ, ἐπί σοι ἔςαι· καὶ χάριν σοι, ἔφη, μᾶλλον εἴσομαι, ὅσῳ ἂν πλεονάκις εἰσίῃς ὡς ἐμέ. Ἔπειτα δὲ, ἵπποις τοῖς ἐμοῖς χρήσῃ, καὶ ἄλλοις, ὁπόσοις ἂν βύλῃ· καὶ ὅταν ἀπίῃς, ἔχων ἄπει, ὒς ἂν αὐτὸς ἐθέλῃς. Ἔπειτα δὲ, ἐν τῷ δείπνῳ, ἐπὶ τὸ μετρίως σοι δοκῦν ἔχειν, ὁποίαν βύλει ὁδὸν πορεύσῃ. [n] Ἔπειτα, τά τε νῦν [o] ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία δίδωμί σοι, καὶ ἄλλα παντοδαπὰ συλλέξω, ἃ σὺ, ἐπειδὰν τάχιςα ἱππεύειν μάθῃς, διώξῃ, καὶ τοξεύων καὶ ἀκοντίζων καταβαλεῖς, ὥσπερ οἱ μεγάλοι ἄνδρες. Καὶ παῖδας δέ σοι ἐγὼ συμπαίκτορας παρέξω· καὶ ἄλλα, ὅσα ἂν βύλῃ, λέγων πρὸς ἐμὲ, ὐκ ἀτυχήσεις. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀςυάγης, ἡ μήτηρ 13
διηρώτα τὸν Κῦρον, πότερα βύλοιτο μένειν, ἢ ἀπιέναι. Ὁ δὲ ὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ταχὺ εἶπεν, ὅτι μένειν βύλοιτο. Ἐπερωτηθεὶς δὲ πάλιν ὑπὸ τῆς μητρὸς, διὰ τί,

n Ἔπειτα τά τε] Vulgo legitur, καὶ τά τε, perperam. Facile quidem vltima prioris vocis syllaba excidere potuit, ob similem proxime sequentem. Series autem narrationis, quae ea continet illicia, quibus puerilem animum capi posse sperabat Astyages, ἔπειτα omnino postulat.

o Παραδ.] Curt. 8, p. 565. Ed. Snakenb. *Barbarae opulentiae in illis locis haud vlla sunt maiora indicia, quam magnis nemoribus saltibusque nobilium ferarum greges clausi. Spatiosas ad hoc eligunt siluas, crebris perennium aquarum fontibus amoenas* etc.

εἰπεῖν λέγεται· Ὅτι οἴκοι μὲν τῶν ἡλίκων καὶ εἰμὶ καὶ
δοκῶ κράτιστος εἶναι, ὦ μῆτερ, καὶ τοξεύων καὶ ἀκοντί-
ζων· ἐνταῦθα δὲ εὖ οἶδα, ὅτι ἱππεύων ἥττων εἰμὶ τῶν
ἡλίκων· καὶ τοῦτο, εὖ ἴσθι, ἔφη, ὦ μῆτερ, ὅτι ἐμὲ πά-
νυ ἀνιᾷ. Ἢν δέ με καταλίπῃς ἐνθάδε, καὶ μάθω ἱπ-
πεύειν, ὅταν μὲν ἐν Πέρσαις ὦ, οἶμαί σοι ἐκείνους τοὺς
ἀγαθοὺς τὰ πεζικὰ ῥᾳδίως νικήσειν· ὅταν δὲ εἰς Μήδους
ἔλθω ἐνθάδε, πειράσομαι τῷ πάππῳ, ἀγαθῶν ἱππέων
14 κράτιστος ὢν ἱππεὺς, συμμαχεῖν αὐτῷ. Τὴν δὲ μητέρα
εἰπεῖν, Τὴν δὲ δικαιοσύνην, ὦ παῖ, πῶς μαθήσῃ ἐνθά-
δε, ἐκεῖ ὄντων σοι τῶν διδασκάλων; Καὶ τὸν Κῦρον φά-
ναι, Ἀλλ', ὦ μῆτερ, ἀκριβῶς ταύτην γε οἶδα. Πῶς
σὺ οἶσθα, εἰπεῖν τὴν Μανδάνην; Ὅτι, φάναι, ὁ δι-
δάσκαλος με, ὡς ἤδη ἀκριβοῦντα τὴν δικαιοσύνην, καὶ
ἄλλοις καθίστη δικάζειν. Καὶ τοίνυν, φάναι, ἐπὶ μιᾷ
ποτὲ δίκῃ πληγὰς ἔλαβον, ὡς οὐκ ὀρθῶς δικάσας. Ἦν
δὲ ἡ δίκη τοιάδε· Παῖς μέγας, μικρὸν ἔχων χιτῶνα,
ἕτερον παῖδα μικρὸν, μέγαν ἔχοντα χιτῶνα, ἐκδύσας
αὐτὸν, τὸν μὲν ἑαυτοῦ ἐκεῖνον ἠμφίεσε, τὸν δὲ ἐκείνου αὐ-
τὸς ἐνέδυ. Ἐγὼ οὖν τούτοις δικάζων, ἔγνων, βέλτιον
εἶναι ἀμφοτέροις, τὸν ἁρμόζοντα ἑκάτερον ἔχειν χιτῶνα.
Ἐν δὲ τούτῳ με ἔπαισεν ὁ διδάσκαλος, λέγων, ὅτι, ὁπό-
τε μὲν κατασταθείην τοῦ ἁρμόττοντος κριτὴς, οὕτω δέοι
ποιεῖν· ὁπότε δὲ κρῖναι δέοι, ὁποτέρου ὁ χιτὼν εἴη, τοῦτ'
ἔφη σκεπτέον εἶναι, τίς κτῆσις δικαία ἐστι· πότερα τὸν
βίᾳ ἀφελόμενον ἔχειν, ἢ τὸν ποιησάμενον, ἢ πριάμενον
κεκτῆσθαι. Ἔπειτα δὲ ἔφη, τὸ μὲν νόμιμον δίκαιον εἶ-
ναι· τὸ δὲ ἄνομον, βίαιον. Σὺν τῷ νόμῳ οὖν ἐκέλευε
δεῖν τὸν δικαστὴν τὴν ψῆφον τίθεσθαι. Οὕτως ἐγώ σοι,
ἔφη, ὦ μῆτερ, τάγε δίκαια παντάπασιν οἶδα ἀκρι-
βῶς· ἢν δέ τι ἄρα προσδέωμαι, ὁ πάππος με, ἔφη,
15 οὗτος ἐπιδιδάξει. Ἀλλ' οὐ ταὐτὰ, ἔφη, ὦ παῖ, παρά
τε τῷ πάππῳ δίκαια καὶ ἐν Πέρσαις ὁμολογεῖται. Οὐ-

τος μὲν γὰρ τῶν ἐν Μήδοις πάντων δεσπότην ἑαυτὸν πεποίηκεν· ἐν Πέρσαις δὲ τὸ ἴσον ἔχειν δίκαιον νομίζεται. Καὶ ὁ σὸς πρῶτος πατὴρ τεταγμένα μὲν ποιεῖ, ἃ ποιεῖ τῇ πόλει· τεταγμένα δὲ λαμβάνει· μέτρον δὲ αὐτῷ οὐχ ἡ ψυχὴ, ἀλλ' ὁ νόμος ἐστίν. [p] Ὅπως οὖν μὴ ἀπολῇ μαστιγούμενος, ἐπειδὰν οἴκοι εἴης, ἂν, παρὰ τούτου μαθὼν, ἥκῃς ἀντὶ τοῦ βασιλικοῦ τὸ τυραννικὸν, ἐν ᾧ ἐστι τὸ πλέον οἴεσθαι χρῆναι ἁπάντων ἔχειν. Ἀλλ' ὅγε σὸς πατὴρ, εἶπεν ὁ Κῦρος, δεινότερός ἐστιν, ὦ μῆτερ, διδάσκειν, μεῖον ἢ πλεῖον ἔχειν. Ἢ οὐχ ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι καὶ Μήδους ἅπαντας δεδίδαχεν ἑαυτοῦ μεῖον ἔχειν; Ὥστε θάρσει, ὡς ὁ σός γε πατὴρ οὔτε ἄλλον οὐδένα, οὔτ' ἐμὲ πλεονεκτεῖν μαθόντα ἀποπέμψεται.

Τοιαῦτα μὲν δὴ πολλὰ ἐλάλει ὁ Κῦρος· τέλος δὲ, C.IV. ἡ μὲν μήτηρ ἀπῆλθε, Κῦρος δὲ κατέμεινε, καὶ αὐτοῦ ἐτρέφετο. Καὶ ταχὺ μὲν τοῖς ἡλικιώταις συνεκέκρατο, ὥστε οἰκείως διακεῖσθαι· ταχὺ δὲ τοὺς πατέρας αὐτῶν ἀνήρτητο, προσιὼν, καὶ ἔνδηλος ὢν, ὅτι ἠσπάζετο αὐτῶν τοὺς υἱεῖς· ὥστε καὶ, εἴ τι τοῦ βασιλέως δέοιντο, τοὺς παῖδας ἐκέλευον Κύρου δεῖσθαι, διαπράξασθαι σφίσιν. Ὁ δὲ Κῦρος, ὅ τι δέοιντο αὐτοῦ οἱ παῖδες, διὰ τὴν φιλανθρωπίαν καὶ φιλοτιμίαν περὶ παντὸς ἐποιεῖτο διαπράττεσθαι. Καὶ ὁ Ἀστυάγης δὲ, ὅ τι δέοιτο αὐτοῦ ὁ 2
Κῦρος, οὐδὲν ἐδύνατο ἀντιλέγειν, μὴ οὐ χαρίζεσθαι. Καὶ γὰρ, ἀσθενήσαντος αὐτοῦ, οὐδέποτε ἀπέλειπε τὸν πάππον, οὐδὲ κλαίων ποτὲ ἐπαύετο· δῆλός τε ἦν πᾶσιν, ὅτι ὑπερεφοβεῖτο, μή οἱ ὁ πάππος ἀποθάνοι. Καὶ γὰρ ἐκ νυκτὸς εἴ τινος δέοιτο Ἀστυάγης, πρῶτος ᾐσθάνετο Κῦρος, καὶ πάντων ἀοκνότατα ἀνεπήδα ὑπηρετήσων, ὅ τι οἴοιτο χαριεῖσθαι· ὥστε παντάπασιν ἀνεκτήσατο τὸν Ἀστυάγην.

p Ὅπως μὴ] ἐλλειπτικῶς, siue solet, suband. ὅρα, φυλάττου, aut *praecipiendo*, siue *vetando*, dici alio his simili verbo.

3 Καὶ ἦν μὲν ἴσως ὁ Κῦρος πολυλογώτερος, ἅμα μὲν
διὰ τὴν παιδείαν, ὅτι ἠναγκάζετο ὑπὸ τοῦ διδασκάλου,
καὶ διδόναι λόγον, ὧν ἐποίει, καὶ λαμβάνειν παρ' ἄλ-
λων, [q] ὁπότε δικάζοι· ἔτι δὲ καὶ, διὰ τὸ φιλομαθὴς
εἶναι, πολλὰ μὲν αὐτὸς ἀεὶ τοὺς παρόντας ἀνηρώτα, πῶς
ἔχοντα τυγχάνοι· καὶ ὅσα αὐτὸς ὑπ' ἄλλων ἐρωτῷτο,
διὰ τὸ ἀγχίνους εἶναι, ταχὺ ἀπεκρίνετο· ὥστε ἐκ πάντων
τούτων ἡ πολυλογία συνελέγετο αὐτῷ. Ἀλλ' ὥσπερ
γὰρ ἐν σώμασιν, ὅσοι νέοι ὄντες μέγεθος ἔλαβον, ὅμως
ἐμφαίνεταί τι αὐτοῖς νεαρὸν, ὃ κατηγορεῖ τὴν ὀλιγοετίαν·
οὕτω καὶ Κύρου ἐκ τῆς πολυλογίας οὐ θράσος διεφαίνετο,
ἀλλ' ἁπλότης καὶ φιλοστοργία· ὥστε ἐπιθυμίαν τις εἶχεν
4 ἔτι πλείω ἀκούειν αὐτοῦ, ἢ σιωπῶντι παρεῖναι. Ὡς δὲ
προῆγεν ὁ χρόνος αὐτὸν, σὺν τῷ μεγέθει, εἰς ὥραν τοῦ
πρόσηβον γενέσθαι, ἐν τούτῳ δὴ τοῖς μὲν λόγοις βραχυ-
τέροις ἐχρῆτο, καὶ τῇ φωνῇ ἡσυχαιτέρᾳ· αἰδοῦς δὲ ἐνε-
πίμπλατο, ὥστε καὶ ἐρυθραίνεσθαι, ὁπότε συντυγχάνοι
τοῖς πρεσβυτέροις· καὶ τὸ σκυλακῶδες, [r] τὸ πᾶσιν
ὁμοίως προσπίπτειν, οὐκέτι ὁμοίως προπετῶς εἶχεν.
Οὕτω δὲ ἡσυχαίτερος μὲν ἦν, ἐν δὲ ταῖς συνουσίαις πάμ-
παν ἐπίχαρις. Καὶ γὰρ ὅσα διαγωνίζονται πολλάκις
ἥλικες πρὸς ἀλλήλους, οὐχ, ἃ κρείσσων ᾔδει ὢν, ταῦτα
προὐκαλεῖτο τοὺς συνόντας, ἀλλ', ἅπερ εὖ ᾔδει ἑαυτὸν ἥτ-
τονα ὄντα, ταῦτα ἐξῆρχε, φάσκων κάλλιον αὐτῶν ποιή-

q Ὁπότε δικάζοι] Hactenus in plerisque editis, ἃ δικάζοι. Alteram tamen illam lectionem haud cunctanter recepi, praesertim cum omnium fere emendatiorum librorum margines, et Codex etiam Bodl. eam agnoscant. Atque ea quidem admissa, expedita magis sit sententia, et iis, quae de Cyro iudicium exercente, praecesserant, consentanea.

r Τὸ πᾶσιν etc.] Sic, vel optimis repugnantibus libris, emendari locum hunc debere censui. Τῷ enim illud, quod antea legebatur, ad τὸ σκυλακῶδες neutiquam referri potest; cum tamen id postulet loci sententia. Monendus etiam est lector, in quibusdam editis vocem ὁμοίως proxime sequentem omitti; ea forsan de causa, quod eadem mox iterum occurrit. Sed, nec adeo incondita est repetitio, vt ad eam vitandam delenda sit altera ὁμοίως; nec quidem absque sensus detrimento vtrauis abesse posse videtur.

σειν. Καὶ κατῆρχεν ἤδη ἀναπηδῶν ἐπὶ τοὺς ἵππους, ἢ
διακοντιζόμενος, ἢ διατοξευόμενος ἀπὸ τῶν ἵππων, οὔπω
πάνυ ἔποχος ὤν· ἡττώμενος δὲ, αὐτὸς ἐφ' ἑαυτῷ μά-
λιστα ἐγέλα. Ὡς δ' οὐκ ἀπεδίδρασκεν ἐκ τοῦ ἡττᾶσθαι, 5
εἰς τὸ μὴ ποιεῖν, ἃ ἡττῷτο, ἀλλ' ἐκαλινδεῖτο ἐν τῷ πει-
ρᾶσθαι αὖθις βέλτιον ποιεῖν, ταχὺ μὲν εἰς τὸ ἴσον ἀφί-
κετο τῇ ἱππικῇ τοῖς ἡλικιώταις· ταχὺ δὲ παρῄει, διὰ
τὸ ἐρᾶν τοῦ ἔργου· ταχὺ δὲ τὰ ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία
ἀνηλώκει, διώκων καὶ βάλλων καὶ κατακαίνων· ὥστε ὁ
Ἀστυάγης οὐκέτ' εἶχεν αὐτῷ συλλέγειν θηρία. Καὶ ὁ
Κῦρος, αἰσθόμενος, ὅτι βουλόμενος οὐ δύναιτο οἱ ζῶντα
παρέχειν, πολλάκις ἔλεγε πρὸς αὐτὸν, Ὦ πάππε, τί
σε δεῖ θηρία ζητοῦντα πράγματα ἔχειν; Ἀλλ' ἢν ἐμὲ
ἐκπέμπῃς ἐπὶ θήραν σὺν τῷ θείῳ, νομιῶ, ὅσα ἂν ἴδω
θηρία, σέ μοι ταῦτα τρέφειν. Ἐπιθυμῶν δὲ σφόδρα 6
ἐξιέναι ἐπὶ τὴν θήραν, οὐκέθ' ὁμοίως λιπαρεῖν ἐδύνατο,
ὥσπερ παῖς ὤν, ἀλλ' ὀκνηρότερον προσῄει. Καὶ ἃ
πρόσθεν τῷ Σάκᾳ ἐμέμφετο, ὅτι οὐ παρίει αὐτὸν πρὸς
τὸν πάππον, αὐτὸς ἤδη Σάκας ἑαυτῷ ἐγίγνετο· οὐ γὰρ
προσῄει, εἰ μὴ προΐδοι, εἰ καιρὸς εἴη· καὶ τοῦ Σάκα ἐδεῖ-
το πάντως σημαίνειν αὐτῷ, ὁπότε ἐν καιρῷ εἴη εἰσιέναι,
καὶ ὁπότε οὐκ ἐν καιρῷ· ὥστε ὁ Σάκας ἤδη ὑπερεφίλει αὐ-
τὸν, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες.

Ἐπεὶ δ' οὖν ἔγνω ὁ Ἀστυάγης σφόδρα αὐτὸν ἐπιθυ- 7
μοῦντα τῆς ἔξω θήρας, ἐκπέμπει αὐτὸν σὺν τῷ θείῳ,
καὶ φύλακας συμπέμπει ἐφ' ἵππων πρεσβυτέρους, ὅπως
ἀπὸ τῶν δυσχωριῶν φυλάττοιεν αὐτὸν, καὶ εἰ τῶν
ἀγρίων τι φανείη θηρίων. Ὁ οὖν Κῦρος τῶν ἑπομένων
προθύμως ἐπυνθάνετο, ὁποίοις οὐ χρὴ θηρίοις πελάζειν,
καὶ ὁποῖα χρὴ θαῤῥοῦντα διώκειν. Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι
ἄρκτοι τε πολλοὺς ἤδη πλησιάσαντας διέφθειραν, καὶ
λέοντες καὶ κάπροι καὶ παρδάλεις· αἱ δὲ ἔλαφοι, καὶ
δορκάδες, καὶ ἄγριοι οἶες, καὶ οἱ ὄνοι οἱ ἄγριοι, ἀσινεῖς

εἰσιν. Ἔλεγον δὲ καὶ τοῦτο, τὰς δυσχωρίας ὅτι δέοι
φυλάττεσθαι οὐδὲν ἧττον, ἢ τὰ θηρία· πολλοὺς γὰρ ἤδη
8 αὐτοῖς τοῖς ἵπποις κατακρημνισθῆναι. Καὶ ὁ Κῦρος ταῦ-
τα πάντα ἐμάνθανε προθύμως· ὡς δὲ εἶδεν ἔλαφον ἐκ-
πηδήσασαν, πάντων ἐπιλαθόμενος, ὧν ἤκουεν, ἐδίωκεν,
οὐδὲν ἄλλο ὁρῶν, ἢ ὅποι ἔφευγε. Καί πως διαπηδῶν
αὐτῷ ὁ ἵππος πίπτει εἰς γόνατα, καὶ μικροῦ κἀκεῖνον
s ἐξετραχήλισεν· οὐ μὴν ἀλλ' ἐπέμεινεν ὁ Κῦρος μόλις
πως, καὶ ὁ ἵππος ἐξανέστη. Ὡς δὲ εἰς τὸ πεδίον ἦλθεν,
ἀκοντίσας καταβάλλει τὴν ἔλαφον, t καλόν τι χρῆμα
καὶ μέγα. Ὁ μὲν δὴ ὑπερέχαιρεν· οἱ δὲ φύλακες
προσελάσαντες, ἐλοιδόρουν αὐτὸν, καὶ ἔλεγον, εἰς οἷον
κίνδυνον ἔλθοι, καὶ ἔφασαν, κατερεῖν αὐτοῦ τῷ πάππῳ.
Ὁ οὖν Κῦρος εἱστήκει καταβεβηκὼς, καὶ ἀκούων ταῦτα
ἠνιᾶτο. Ὡς δ' ᾔσθετο κραυγῆς, ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὸν
ἵππον, ὥσπερ ἐνθουσιῶν· καὶ ὡς εἶδεν ἐκ τοῦ ἐναντίου
κάπρον προσφερόμενον, ἀντίος ἐλαύνει· καὶ διατεινά-
μενος εὐστόχως, βάλλει εἰς τὸ μέτωπον, καὶ κατέσχε
9 τὸν κάπρον. Ἐνταῦθα μέντοι ἤδη καὶ ὁ θεῖος αὐτῷ
ἐλοιδορεῖτο, τὴν θρασύτητα ὁρῶν. Ὁ δ', αὐτοῦ λοιδο-
ρουμένου, ὅμως ἐδεῖτο, ὅσα αὐτὸς ἔλαβε, ταῦτα ἐᾶσαι
αὐτὸν δοῦναι εἰσκομίσαντα τῷ πάππῳ. Τὸν δὲ θεῖον εἰ-
πεῖν φασὶν, Ἀλλ' ἢν αἴσθηται, ὅτι ἐδίωκες, οὐ σοὶ μό-
νον, ἀλλὰ καὶ ἐμοὶ λοιδορήσεται, ὅτι σε εἴων. Κἂν
βούληται, φάναι αὐτὸν, μαστιγωσάτω, ἐπειδάν γε ἐγὼ
δῶ αὐτῷ. Καὶ σύ γε εἰ βούλει, ἔφη, ὦ θεῖε, τιμω-
ρησάμενος, ὅ τι βούλει, τοῦτο ὅμως χάρισαί μοι. Καὶ
ὁ Κυαξάρης μέντοι τελευτῶν εἶπε, Ποίει ὅπως βούλει·
10 σὺ γὰρ νῦν γε ἡμῶν ἔοικας βασιλεὺς εἶναι. Οὕτω δὴ ὁ

s Ἐξετραχήλισεν] Videtur Xenoph. id solum voluisse, equum, in genua lapsum, de ceruice sua tantum non praecipitasse Cyrum. Nam mox sequitur, οὐ μὴν ἀλλ' ἐπέμενεν ὁ Κῦρος μόλις πως etc.

t Καλόν τι χρῆμα] Herod. l. I. p. 14. ἐν τῷ Μυσίῳ Οὐλύμπῳ συὸς χρῆμα γίνεται μέγα.

Κῦρος εἰσκομίσας τὰ θηρία, ἐδίδου τε τῷ πάππῳ, καὶ ἔλεγεν, ὅτι αὐτὸς ταῦτα θηράσειεν ἐκείνῳ. Καὶ τὰ ἀκόντια ἐδείκνυε μὲν οὔ, κατέθηκε δὲ ἡματωμένα, ὅπου ᾤετο τὸν πάππον ὄψεσθαι. Ὁ δὲ Ἀστυάγης ἄρα εἶπεν, Ἀλλ', ὦ παῖ, δέχομαι μὲν ἔγωγε ἡδέως, ὅσα μοι δίδως· οὐ μέντοι δέομαί γε τούτων οὐδενός, ὥστε σὲ κινδυνεύειν. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη· Εἰ τοίνυν μὴ σὺ δέῃ, ἱκετεύω, ὦ πάππε, ἐμοὶ δὸς αὐτά, ὅπως ἐγὼ διαδῶ τοῖς ἡλικιώταις. Ἀλλ', ὦ παῖ, ἔφη ὁ Ἀστυάγης, καὶ ταῦτα λαβὼν διαδίδου, ὅτῳ σὺ βούλει, καὶ τῶν ἄλλων ὁπόσα ἐθέλεις. Καὶ ὁ Κῦρος λαβὼν, ἐδίδου τε ἄρα τοῖς 11 παισὶ, καὶ ἅμα ἔλεγεν·

Ὦ παῖδες, ὡς ἄρα ἐφλυαροῦμεν, ὅτε τὰ ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία ἐθηρῶμεν· ὅμοιον γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, οἱόνπερ εἴ τις δεδεμένα ζῶα θηρῴη. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐν μικρῷ χωρίῳ ἦν· ἔπειτα καὶ μικρὰ καὶ ψωραλέα· καὶ τὸ μὲν αὐτῶν, χωλὸν ἦν· τὸ δὲ, κολοβόν· τὰ δ' ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ λειμῶσι θηρία, ὡς μὲν καλὰ, ὡς δὲ μεγάλα, ὡς δὲ λιπαρὰ ἐφαίνετο. Καὶ αἱ μὲν ἔλαφοι, ὥσπερ πτηναὶ, ἥλλοντο πρὸς τὸν οὐρανόν· οἱ δὲ κάπροι, ὥσπερ τοὺς ἄνδρας φασὶ τοὺς ἀνδρείους, ὁμόσε ἐφέροντο· ὑπὸ δὲ τῆς πλατύτητος οὐδὲ ἁμαρτεῖν οἷόν τε ἦν αὐτῶν· καλλίω δὲ, ἔφη, ἔμοιγε δοκεῖ καὶ τεθνηκότα ταῦτα εἶναι, ἢ ζῶντα ἐκεῖνα τὰ περιῳκοδομημένα. Ἀλλὰ ἄρα ἂν, ἔφη, ἀφεῖεν καὶ ὑμᾶς οἱ πατέρες ἐπὶ τὴν θήραν; Καὶ ῥᾳδίως γ' ἂν, ἔφασαν, εἰ Ἀστυάγης κελεύοι. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε· Τίς ἂν οὖν ὑμῶν πρὸς Ἀστυάγην μνησθείη; Τίς γὰρ ἂν, ἔφασαν, σοῦ γε ἱκανώτερος πεῖσαι; [u] Ἀλλὰ μὰ τὸν Δία, ἔφη, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδ', ὅστις 12

u Ἀλλὰ μὰ τὸν Δία] Antea, μὰ τὴν Ἥραν. Sed haec iurandi formula huic loco parum conuenit, siue Persarum siue Graecorum more loqui intelligatur Xenophon. Persis enim nullum erat numen, quod Iunoni, quam Graeci coluere, respondeat. Apud hos autem mulieres solae, et de maribus quotquot mulieres imitari vellent, per Deas iurare solebant. Ita fere Phauor. ad particulam Νή. Haec

ἄνθρωπος γεγένημαι· οὐδὲ γὰρ λέγειν οἷός τ' εἰμὶ, οὐδ'
ἀναβλέπειν πρὸς τὸν πάππον ἐκ τοῦ ἴσου ἔτι δύναμαι.
Ἦν δὲ τοσοῦτον ἐπιδιδῶ, δέδοικα, ἔφη, μὴ παντάπα-
σι βλὰξ τις καὶ ἠλίθιος γένωμαι. Παιδάριον δὲ ὢν,
δεινότατον λαλεῖν ἐδόκουν εἶναι. Καὶ οἱ παῖδες εἶπον,
Πονηρὸν λέγεις τὸ πρᾶγμα, εἰ μηδὲ ὑπὲρ ἡμῶν, ἄν τι
δέῃ, δυνήσῃ πράττειν, ἀλλ' ἄλλου τινὸς ἡμᾶς τὸ ἐπὶ
13 σοὶ ἀνάγκη δεῖσθαι. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κῦρος, ἐδήχθη·
καὶ σιγῇ ἀπελθὼν, διακελευσάμενος ἑαυτῷ τολμᾶν,
εἰσῆλθεν, ἐπιβουλεύσας, ὅπως ἂν ἀλυπότατα εἴποι
πρὸς τὸν πάππον, καὶ διαπράξειεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς
παισὶν, ὧν ἐδέοντο. Ἤρξατο οὖν ὧδε·

Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ πάππε, ἤν τις ἀποδράσῃ τῶν οἰκετῶν, καὶ λάβῃς αὐτὸν, τί αὐτῷ χρήσῃ; Τί δὴ ἄλλο, ἔφη, ἢ δήσας ἐργάζεσθαι ἀναγκάσω; Ἢν δὲ αὐτόματός σοι πάλιν ἐπέλθῃ, πῶς ποιήσεις; Τί δὲ, ἔφη, ἢ μαστιγώσας αὐτόν γε, ἵνα μὴ αὖθις τοῦτο ποιῇ, ἔπειτα ἐξ ἀρχῆς πάλιν αὐτῷ χρήσομαι; Ὥρα οὖν, ἔφη ὁ Κῦρος, παρασκευάζεσθαί σοι εἴη, ὅτῳ μαστιγώσεις με, ὡς βουλευόμενόν γε ὅπως ἀποδρῶ, λαβὼν τοὺς ἐμοὺς ἡλικιώτας, ἐπὶ θήραν. Καὶ ὁ Ἀστυάγης, Καλῶς, ἔφη, ἐποίησας προειπών· ἔνδοθεν γὰρ ἀπαγορεύω σοι μὴ κινεῖσθαι.
Χαρίεν γὰρ, ἔφη, εἰ ἕνεκα κρεαδίων τῇ θυγατρὶ τὸν
14 παῖδα ἀποβουκολήσαιμι. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος,
ἐπείθετο μὲν καὶ ἔμενεν· ἀνιαρὸς δὲ καὶ σκυθρωπὸς ὢν,
σιωπῇ διῆγεν. Ὁ μέντοι Ἀστυάγης, ἐπεὶ ἔγνω αὐτὸν
λυπούμενον ἰσχυρῶς, βουλόμενος αὐτῷ χαρίσασθαι, ἐξάγει ἐπὶ θήραν· καὶ πεζοὺς πολλοὺς καὶ ἱππέας συναλίσας, καὶ τοὺς παῖδας, καὶ συνελάσας εἰς τὰ ἱππάσιμα χωρία τὰ θηρία, ἐποίησε μεγάλην θήραν. Καὶ βασι-

insuper nostra lectio auctoritate MS. Bodl. firmatur, eamque omnes optimae notae impressi in ora exhibent. *Hutch.* Sed cf. Ernesti ad Xen. Mem. I, 5. 5.

λικῶς δὴ αὐτὸς παρὼν, ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν,
πρὶν Κῦρος ἐμπλησθείη βάλλων. Ὁ δὲ Κῦρος οὐκ εἴα
κωλύειν· Ἀλλ', εἰ βούλει, ἔφη, ὦ πάππε, ἡδέως με
θηρᾶν, ἄφες πάντας τοὺς κατ' ἐμὲ διώκειν καὶ διαγωνί-
ζεσθαι, ὅπως ἕκαστος τὰ κράτιστα δύναιτο. Ἐνταῦθα 15
δὴ ὁ Ἀστυάγης ἀφίησι· καὶ στὰς ἐθεᾶτο τοὺς ἁμιλλωμέ-
νους ἐπὶ τὰ θηρία, καὶ φιλονεικοῦντας, καὶ διώκοντας,
καὶ ἀκοντίζοντας. Καὶ τῷ Κύρῳ ἥδετο, οὐ δυναμένῳ
σιγᾷν ὑπὸ τῆς ἡδονῆς, ἀλλ' ὥσπερ σκύλακι γενναίῳ
ἀνακλάζοντι, ὁπότε πλησιάζοι θηρίῳ, καὶ παρακα-
λοῦντι ὀνομαστὶ ἕκαστον. Καὶ τοῦ μὲν καταγελῶντα αὐτὸν
ὁρῶν εὐφραίνετο, τὸν δέ τινα καὶ ἐπαινοῦντα αὐτὸν ἠσθά-
νετο οὐδ' ὁπωστιοῦν φθονερῶς. Τέλος δ' οὖν, πολλὰ θη-
ρία ἔχων ὁ Ἀστυάγης, ἀπῄει. Καὶ τολοιπὸν οὕτως ἥσθη
τῇ τότε θήρᾳ, ὥστε ἀεὶ, ὁπότε οἷόν τε εἴη, συνεξῄει τῷ
Κύρῳ, καὶ ἄλλους τε πολλοὺς παρελάμβανε, καὶ τοὺς
παῖδας, Κύρου ἕνεκα. Τὸν μὲν δὴ πλεῖστον χρόνον οὕτω
διῆγεν ὁ Κῦρος, πᾶσιν ἡδονῆς μὲν καὶ ἀγαθοῦ τινος
συναίτιος ὢν, κακοῦ δὲ οὐδενί.

Ἀμφὶ δὲ τὰ πέντε ἢ ἑκκαίδεκα ἔτη αὐτοῦ γενομένου, 16
[x] ὁ υἱὸς τοῦ τῶν Ἀσσυρίων βασιλέως, γαμεῖν μέλλων,
ἐπεθύμησεν αὐτὸς θηρᾶσαι εἰς τοῦτον τὸν χρόνον. Ἀκούων
οὖν, ἐν τοῖς μεθορίοις τοῖς τε αὐτῶν καὶ τοῖς Μήδων πολ-
λὰ θηρία εἶναι, ἅτε ἀθήρευτα ὄντα διὰ τὸν πόλεμον,
ἐνταῦθα ἐπεθύμησεν ἐξελθεῖν. Ὅπως οὖν ἀσφαλῶς
θηρῴη, ἱππέας τε προσέλαβε πολλοὺς καὶ πελταστὰς,
οἵτινες ἔμελλον αὐτῷ ἐκ τῶν λασίων τὰ θηρία ἐξελᾶν
εἰς τὰ ἐργάσιμά τε καὶ εὐήλατα. Ἀφικόμενος δὲ, ὅπου
ἦν αὐτῷ τὰ φρούρια καὶ ἡ φυλακὴ, ἐνταῦθα ἐδειπνο-

[x] Ὁ υἱὸς τοῦ τῶν Ἀσσυρίων βασιλέως] Nempe, Euilmerodachus, Nebuchadnesaris filius, cuius in ditione tunc temporis erant, Chaldaea, Assyria, Arabia, Syria, Palaestina. De venatione hac et praelio, cuius extiterat causa, Vsserius ad annum M. 3421. Iulianae Periodi 4131. ante aeram Christianam 583.

17 ποιεῖτο, ὡς πρωῒ τῇ ὑστεραίᾳ θηράσων. Ἤδη δὲ ἑσπέρας γενομένης, ἡ διαδοχὴ τῇ πρόσθεν φυλακῇ ἔρχεται ἐκ πόλεως, καὶ πεζοὶ καὶ ἱππεῖς. Ἔδοξεν οὖν αὐτῷ πολλὴ στρατιὰ παρεῖναι, δύο μὲν φυλακαὶ ὁμοῦ οὖσαι, πολλοὶ δὲ, οὓς αὐτὸς ἔχων ἧκεν ἱππέας καὶ πεζούς. Ἐβουλεύσατο οὖν κράτιστον εἶναι λεηλατῆσαι ἐκ τῆς Μηδικῆς· καὶ λαμπρότερόν τε ἂν φανῆναι τὸ ἔργον τῆς θήρας, [y] καὶ ἱερείων πολλὴν ἀφθονίαν ἐνόμιζε γενήσεσθαι. Οὕτω δὴ πρωῒ ἀναστὰς, ἦγε τὸν στρατόν· καὶ τοὺς μὲν πεζοὺς καταλείπει ἀθρόους ἐν τοῖς μεθορίοις, αὐτὸς δὲ τοῖς ἵπποις προσελάσας πρὸς τὰ τῶν Μήδων φρούρια, τοὺς μὲν βελτίστους καὶ πλείστους ἔχων μεθ᾽ ἑαυτοῦ, ἐνταῦθα κατέμεινεν, ὡς μὴ βοηθοῖεν οἱ φρουροὶ τῶν Μήδων ἐπὶ τοὺς καταθέοντας· τοὺς δ᾽ ἐπιτηδείους ἀφῆκε κατὰ φυλὰς ἄλλους ἄλλοσε καταθεῖν· καὶ ἐκέλευε, περιβαλλομένους ὅτῳ τις ἐντυγχάνοι, ἐλαύνειν πρὸς ἑαυτόν. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπραττον.

18 Σημανθέντων δὲ τῷ Ἀστυάγει, ὅτι πολέμιοί εἰσιν ἐν τῇ χώρᾳ, ἐκβοηθεῖ καὶ αὐτὸς πρὸς τὰ ὅρια σὺν τοῖς περὶ αὐτόν· καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὡσαύτως σὺν τοῖς παρατυχοῦσιν

y Καὶ ἱερείων πολλὴν etc.] Interpret. Euilmerodachum sacrificiorum curam animo volutasse putarunt; ideoque ἱερείων verterunt *victimarum*. Mihi quidem recte obscruasse videtur Casaub. Animadu. in Athen. p. 35. Graecos, nempe, scriptores ἱερεῖα appellare non solum victimas, quae vere ἱερεύονται; verum etiam omnia, quaecunque ad comedendum iugulantur, animalia. Cum enim nullum animal in proprios vsus mactarent, quin aliquam eius partem Deo adolendam consecrarent, hinc factum est, vt, quodcunque animal in cibum caederent, ἱερεῖον vocarent. Ita Xen. ipse Κύρου Ἀναβ. lib. 4. p. 193. ed. Steph. Ἐνταῦθα εἶχον πάντα τὰ ἐπιτήδεια ὅσα ἦν ἀγαθὰ, ἱερεῖα, σῖτον, οἴνους etc. et lib. 5. p. 214. — ὅθεν κατιόντες τινὲς καὶ ἱερεῖα ἐπώλουν ἡμῖν, καὶ ἄλλα ὧν εἶχον. Item Polyb. l. 2. 15. p. 103. Πλείστων γὰρ ὑϊκῶν ἱερείων κοπτομένων ἐν Ἰταλίᾳ διά τε τὰς εἰς τοὺς ἰδίους βίους, καὶ τὰς εἰς τὰ στρατόπεδα παραθέσεις — Et Galen. l. 2. c. 2. περὶ κράσεων. p. 54. edit. Charter. Καὶ εἰ νέον ἱερεῖον εἴτ᾽ ἐσθίειν ἐθέλοις, εἴτ᾽ etc. et mox, Ἔμπαλιν δὲ τοῖς νέοις ἱερείοις, τὰ γεγηρακότα etc. His in locis, aliisque compluribus, ἱερεῖα sunt animantes, quarum vescimur carnibus. Atque ita commode satis vox ea hic accipi potest; vbi de illo loquitur Xenophon, qui ad praedam agendam omni studio incubuit, vt quam lautissimo regioque plane apparatu nuptias celebraret.

ἱππόταις· καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ ἐσήμαινε πᾶσιν ἐκβοηθεῖν. Ὡς δὲ εἶδον πολλὺς ἀνθρώπους τῶν Ἀσσυρίων συντεταγμένους, καὶ τὺς ἱππέας ἡσυχίαν ἄγοντας, ἔστησαν καὶ οἱ Μῆδοι. Ὁ δὲ Κῦρος, ὁρῶν ἐκβοηθῦντας καὶ τὺς ἄλλους πασσυδεὶ, ἐκβοηθεῖ καὶ αὐτὸς, πρῶτον τότε ὅπλα ἐνδὺς, [z] οὔποτε οἰόμενος· οὕτως ἐπεθύμει αὐτοῖς ἐξοπλίσασθαι. Καὶ γὰρ μάλα καλὰ ἦν, καὶ εὖ ἁρμόττοντα αὐτῷ, ἃ ὁ πάππος περὶ τὸ σῶμα ἐπεποίητο. Οὕτω δὴ ἐξοπλισάμενος, προσήλασε τῷ ἵππῳ. Καὶ ὁ Ἀστυάγης ἰδὼν, ἐθαύμασε μὲν, τίνος κελεύσαντος ἥκοι· ὅμως δ' εἶπεν αὐτῷ μένειν παρ' ἑαυτῷ. Ὁ δὲ Κῦ- 19
ρος, ὡς εἶδε πολλὺς ἱππέας ἀντίους, ἤρετο, Ἦ ὗτοι, ἔφη, ὦ πάππε, πολέμιοί εἰσιν, οἳ ἐφεστήκασι τοῖς ἵπποις ἠρέμα; Πολέμιοι μέντοι, ἔφη. Ἦ καὶ ἐκεῖνοι, ἔφη, οἱ ἐλαύνοντες; Καὶ ἐκεῖνοι μέντοι. Νὴ τὸν Δί', ἔφη, ὦ πάππε, ἀλλ' ὖν πονηροί γε φαινόμενοι καὶ ἐπὶ πονηρῶν ἱππαρίων, ἄγυσιν ἡμῶν τὰ χρήματα· ὐκοῦν χρὴ ἐλαύνειν τινὰς ἡμῶν ἐπ' αὐτύς. Ἀλλ' ὐχ ὁρᾷς, ἔφη, ὦ παῖ, ὅσον τὸ στῖφος τῶν ἱππέων ἕστηκε συντεταγμένον; οἳ, ἢν ἐπ' ἐκείνυς ἡμεῖς ἐλαύνωμεν, ὑποτεμῦνται πάλιν ἡμᾶς ἐκεῖνοι· ἡμῖν δὲ οὔπω ἰσχὺς πάρεστιν. Ἀλλ' ἢν σὺ μένῃς, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ ἀναλαμβάνῃς τὺς προσβοηθῦντας, φοβήσονται ὗτοι, καὶ ὐ κινήσονται· οἱ δ' ἄγοντες ἀφήσυσιν εὐθὺς τὴν λείαν, ἐπειδὰν ἴδωσί τινας ἐπ' αὐτὺς ἐλαύνοντας.

20 Ταῦτ' εἰπὼν, ἔδοξέ τι λέγειν τῷ Ἀστυάγει. Καὶ ἅμα θαυμάζων, ὡς καὶ ἐφρόνει καὶ ἐγρηγόρει, κελεύει τὸν υἱὸν, λαβόντα τάξιν ἱππέων ἐλάσαι ἐπὶ τὺς ἄγον-

z Οὔποτε οἰόμενος] Frustra Canterus aliique hunc sollicitarunt locum, cuius nimirum eos latuerat sententia; quam, cum Mureto, hanc esse opinor: Tum primum Cyrum induisse arma, quod tempus ipse nunquam venturum putauerat, atdenter adeo ea induere cupiebat. Id enim natura fere omnibus insitum esse constat, vt, quodcunque summa quis cupiditate expetiuerit, eius ei omnis expectatio longa esse videatur.

τας τὴν λείαν. Ἐγὼ δὲ, ἔφη, ἐπὶ τούσδε, ἢν ἐπὶ σὲ
κινῶνται, ἐλῶ· ὥστε ἀναγκασθήσονται ἡμῖν προσέχειν
τὸν νοῦν. Οὕτω δὴ ὁ Κυαξάρης, λαβὼν [a] τῶν ἐῤῥωμέ-
νων ἵππων τε καὶ ἀνδρῶν, προσελαύνει. Καὶ ὁ Κῦρος,
ὡς εἶδεν ὁρμωμένους, συνεξορμᾷ εὐθὺς, καὶ αὐτὸς πρῶ-
τος ἡγεῖτο ταχέως, καὶ ὁ Κυαξάρης μέντοι ἐφείπετο,
καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οὐκ ἀπελείποντο. Ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς
πελάζοντας οἱ λεηλατοῦντες, εὐθὺς ἀφέντες τὰ χρήμα-
21 τα ἔφυγον. Οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Κῦρον ὑπετέμνοντο, καὶ
οὓς μὲν κατελάμβανον, εὐθὺς ἔπαιον, πρῶτος δὲ ὁ Κῦ-
ρος· ὅσοι δὲ παραλλάξαντες αὐτῶν ἔφθασαν, κατόπιν
τούτους ἐδίωκον, καὶ οὐκ ἀνίεσαν, ἀλλ' ᾕρουν τινὰς αὐτῶν.
Ὥσπερ δὲ κύων γενναῖος, ἄπειρος, ἀπρονοήτως φέρεται
πρὸς κάπρον, οὕτω καὶ ὁ Κῦρος ἐφέρετο, μόνον ὁρῶν τὸ
παίειν τὸν ἁλισκόμενον, ἄλλο δ' οὐδὲν προνοῶν. Οἱ δὲ
πολέμιοι, ὡς ἑώρων πονοῦντας τοὺς σφετέρους, προὐκίνη-
σαν τὸ στίφος, ὡς παυσομένους τοῦ διωγμοῦ, ἐπεὶ σφᾶς
22 ἴδοιεν προσορμήσαντας. Ὁ δὲ Κῦρος οὐδὲν μᾶλλον ἀνίει,
ἀλλ' ὑπὸ τῆς χαρμονῆς ἀνακαλῶν τὸν θεῖον, ἐδίωκε·
καὶ ἰσχυρὰν τὴν φυγὴν τοῖς πολεμίοις ἐποίει, κατέχων.
Καὶ ὁ Κυαξάρης μέντοι ἐφείπετο, ἴσως μὲν καὶ αἰσχυνό-
μενος τὸν πατέρα· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ εἵποντο, προθυμό-
τεροι ὄντες ἐν τῷ τοιούτῳ εἰς τὸ διώκειν, καὶ οἱ μὴ πάνυ
πρὸς τοὺς ἐναντίους ἄλκιμοι ὄντες. Ὁ δὲ Ἀστυάγης, ὡς
ἑώρα τοὺς μὲν ἀπρονοήτως διώκοντας, τοὺς δὲ πολεμίους
ἀθρόους τε καὶ τεταγμένους ἀπαντῶντας, δείσας περί τε
τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ Κύρου, μὴ εἰς παρεσκευασμένους ἀτάκτως
ἐμπεσόντες πάθοιέν τι, ἡγεῖτο εὐθὺς πρὸς τοὺς πολε-
23 μίους. Οἱ δ' αὖ πολέμιοι, ὡς εἶδον τοὺς Μήδους προκινη-

a τῶν ἐῤῥωμένων ἵππων etc.] Hactenus, in omnibus fere libris, ἱππέων. Quid? inquit Stephanus, ἱππεῖς non sunt ἄνδρες ipsi quoque? Si et ipsi sunt ἄνδρες, cur Xenoph. ἱππέων τε καὶ ἀνδρῶν dixisset? Itaque res ipsa et Philelphi versio, quae praefert *equis virisque*, ἵππων reponendum esse docent; ne mirum sane Stephani et Leunclauii de hac reuocanda voce consensum memorem.

θέντας, διατεινάμενοι οἱ μὲν τὰ παλτὰ, οἱ δὲ τὰ τόξα, ἕστησαν, ὡς ἂν, ἐπειδὴ εἰς τόξευμά γε ἀφίκοιντο, στησομένους, ὥσπερ τὰ πλεῖστα εἰώθασι ποιεῖν· Μέχρι γὰρ τοσούτου, ὁπότε ἐγγύτατα γίγνοιντο, προσήλαυνον ἀλλήλοις, καὶ ἠκροβολίζοντο πολλάκις μέχρις ἑσπέρας. Ἐπεὶ δὲ ἑώρων τοὺς μὲν σφετέρους φυγῇ εἰς αὐτοὺς φερομένους, τοὺς δ' ἀμφὶ Κῦρον ὁμοῦ ἐπ' αὐτοὺς ἐπομένους, τὸν δὲ Ἀστυάγην σὺν τοῖς ἵπποις ἐντὸς γιγνόμενον ἤδη τοξεύματος, ἐκκλίνουσι καὶ φεύγουσιν. Οἱ δὲ, ἅτε ὁμόθεν διώκοντες, ᾕρουν πολλοὺς ἀνακράτος· καὶ τοὺς μὲν ἁλισκομένους ἔπαιον, καὶ ἵππους καὶ ἄνδρας, τοὺς δὲ πίπτοντας κατέκαινον· καὶ οὐ πρόσθεν ἔστησαν, πρὶν ἢ πρὸς τοῖς πεζοῖς τῶν Ἀσσυρίων ἐγένοντο. Ἐνταῦθα μέντοι δείσαντες, μὴ καὶ ἐνέδρα τις μείζων ὑπείη, ἐπέσχον. Ἐκ 24
τούτου δὴ ἀνήγαγεν ὁ Ἀστυάγης, μάλα χαίρων τῇ ἱπποκρατίᾳ· καὶ τὸν Κῦρον οὐκ ἔχων ὅ τι χρὴ λέγειν· αἴτιον μὲν εἰδὼς ὄντα τοῦ ἔργου, μαινόμενον δὲ γιγνώσκων τῇ τόλμῃ. Καὶ γὰρ τότε ἀπιόντων οἴκαδε τῶν ἄλλων, μόνος ἐκεῖνος οὐδὲν ἄλλο ἢ τοὺς πεπτωκότας περιελαύνων ἐθεᾶτο· καὶ μόλις αὐτὸν ἀφελκύσαντες οἱ ἐπὶ τοῦτο ταχθέντες, προσήγαγον τῷ Ἀστυάγει, μάλα ἐπίπροσθεν ποιούμενον τοὺς προσάγοντας, ὅτι ἑώρα τὸ πρόσωπον τοῦ πάππου ἠγριωμένον ἐπὶ τῇ θέᾳ τῇ αὐτοῦ. Ἐν μὲν δὴ 25
Μήδοις ταῦτα ἐγένετο· καὶ οἵ τε ἄλλοι πάντες τὸν Κῦρον διὰ στόματος εἶχον, καὶ ἐν λόγῳ, καὶ ἐν ᾠδαῖς· ὅ τε Ἀστυάγης, καὶ πρόσθεν τιμῶν αὐτὸν, τότε ὑπερεξεπέπληκτο ἐπ' αὐτῷ.

Καμβύσης δὲ, ὁ τοῦ Κύρου πατὴρ, ἥδετο μὲν πυνθανόμενος ταῦτα· ἐπειδὴ δὲ ἤκουσεν ἀνδρὸς ἤδη ἔργα διαπραττόμενον τὸν Κῦρον, ἀπεκάλει, ὅπως τὰ ἐν Πέρσαις ἐπιχώρια ἀποτελοίη. Καὶ τὸν Κῦρον δὴ ἐνταῦθα λέγεται εἰπεῖν, ὅτι ἀπιέναι βούλοιτο, μὴ ὁ πατήρ τι ἄχθοιτο, καὶ ἡ πόλις μέμφοιτο. Τῷ οὖν Ἀστυάγει ἐδό-

κει ἀναγκαῖον εἶναι ἀποπέμπειν αὐτόν. Ἔνθα δὴ ἵπ-
πους τε αὐτῷ δοὺς, οὓς αὐτὸς ἐπεθύμει λαβεῖν, καὶ
ἄλλα συσκευάσας παντοδαπὰ, ἀπέπεμπε, καὶ διὰ
τὸ φιλεῖν αὐτὸν, καὶ ἅμα ἐλπίδας μεγάλας ἔχων ἐν
αὐτῷ. ἄνδρα ἔσεσθαι ἱκανὸν καὶ φίλους ὠφελεῖν, καὶ
ἐχθροὺς ἀνιᾷν. Ἀπιόντα δὲ τὸν Κῦρον προὔπεμπον
ἅπαντες, καὶ παῖδες, καὶ ἥλικες, καὶ ἄνδρες, καὶ γέ-
ροντες, ἐφ' ἵππων, καὶ Ἀστυάγης αὐτὸς· καὶ οὐδένα
26 ἔφασαν, ὅντιν' οὐ δακρύοντ' ἀποστρέφεσθαι. Καὶ Κῦρον
δὲ αὐτὸν σὺν πολλοῖς δακρύοις λέγεται ἀποχωρῆσαι.
Πολλὰ δὲ δῶρα διαδοῦναι αὐτόν φασι τοῖς ἡλικιώταις,
ὧν Ἀστυάγης αὐτῷ ἐδεδώκει· τέλος δὲ, καὶ ἣν εἶχε στο-
λὴν τὴν Μηδικὴν ἐκδύντα δοῦναί τινι, δηλῶν, ὅτι τοῦτον
μάλιστα ἠσπάζετο. Τοὺς μέντοι λαβόντας καὶ δεξαμέ-
νους τὰ δῶρα λέγεται Ἀστυάγει ἀπενεγκεῖν· Ἀστυάγην
δὲ δεξάμενον Κύρῳ ἀποπέμψαι· τὸν δὲ πάλιν τε ἀπο-
πέμψαι εἰς Μήδους, καὶ εἰπεῖν, Ὦ πάππε, εἰ βούλει
με καὶ πάλιν ἰέναι ὡς σὲ, μὴ αἰσχυνόμενον, ἔα ἔχειν,
εἴ τῳ τι ἐγὼ δέδωκα· Ἀστυάγην δὲ ταῦτα ἀκούσαντα
ποιῆσαι, ὥσπερ ὁ Κῦρος ἐπέστειλεν.

27 Εἰ δὲ δεῖ καὶ παιδικοῦ λόγου μνησθῆναι, λέγεται, ὅτε
Κῦρος ἀπῄει, καὶ ἀπηλλάττοντο ἀπ' ἀλλήλων, τοὺς
συγγενεῖς, φιλοῦντας τὸν Κῦρον τῷ στόματι, ἀποπέμ-
πεσθαι αὐτὸν, νόμῳ Περσικῷ· (καὶ γὰρ νῦν ἔτι τοῦτο
ποιοῦσι Πέρσαι) ἄνδρα δή τινα τῶν Μήδων, μάλα καλὸν
κἀγαθὸν ὄντα, ἐκπεπλῆχθαι πολύν δὴ χρόνον ἐπὶ τῷ
κάλλει τοῦ Κύρου· ἡνίκα δὲ ἑώρα τοὺς συγγενεῖς φιλοῦντας
αὐτὸν, ὑπολειφθῆναι· ἐπεὶ δὲ οἱ ἄλλοι ἀπῆλθον, προσ-
ελθεῖν τῷ Κύρῳ, καὶ εἰπεῖν· Ἐμὲ μόνον οὐ γινώσκεις, ὦ
Κῦρε, τῶν συγγενῶν; Τί δὲ, εἰπεῖν τὸν Κῦρον; Ἦ καὶ
σὺ συγγενὴς εἶ; Μάλιστα, φάναι. Ταῦτ' ἄρα, εἰπεῖν
τὸν Κῦρον, καὶ ἐνεώρας μοι· πολλάκις γάρ δοκῶ σε
γιγνώσκειν τοῦτο ποιοῦντα. Προσελθεῖν γάρ σοι ἀεὶ βου-

λόμενος, ἔφη, νὴ τὰς θεὰς, ᾐσχυνόμην. Ἀλλ' ὰκ ἔδει, φάναι τὸν Κῦρον, συγγενῆ γε ὄντα· ἅμα δὲ προσελθόντα φιλῆσαι αὐτόν. Καὶ τὸν Μῆδον φιληθέντα, ἐρέσθαι, Ἦ καὶ ἐν Πέρσαις νόμος ἐϛὶν ὅτος συγγενεῖς φιλεῖν; Μάλιϛα, φάναι, ὅταν γε ἴδωσιν ἀλλήλους διὰ χρόνȣ, ἢ ἀπίωσί ποι ἀπ' ἀλλήλων. Ὥρα ἂν εἴη σοι, ἔφη ὁ Μῆδος, πάλιν φιλεῖν ἐμέ· ἀπέρχομαι γὰρ, ὡς ὁρᾷς, ἤδη. Οὕτω καὶ τὸν Κῦρον, πάλιν φιλήσαντα, ἀποπέμπειν, καὶ ἀπιέναι. Καὶ ὁδόν τε ὅπω πολλὴν διεληλύθαι αὐτοῖς, καὶ τὸν Μῆδον ἥκειν πάλιν ἱδρȣ̃ντι τῷ ἵππῳ. Καὶ τὸν Κῦρον ἰδόντα, Ἀλλ' ἦ, φάναι, ἐπελάθȣ τι, ὧν ἐβȣ́λȣ εἰπεῖν; Οὐ μὰ Δία, φάναι· ἀλλ' ἥκω διὰ χρόνȣ· Καὶ τὸν Κῦρον εἰπεῖν, Νὴ Δί', ὦ σύγγενες, δι' ὀλίγȣ γε. Ποίȣ ὀλίγȣ, εἰπεῖν τὸν Μῆδον; Οὐκ οἶσθα, φάναι, ὦ Κῦρε, ὅτι καὶ, ὅσον σκαρδαμύττω χρόνον, πάνυ πολύς μοι δοκεῖ εἶναι, ὅτι ȣ̓χ ὁρῶ σε τότε, τοιȣ̃τον ὄντα; Ἐνταῦθα δὴ τὸν Κῦρον γελᾶσαι τε ἐκ τῶν πρόσθεν δακρύων, καὶ εἰπεῖν αὐτῷ ἀπιόντα θαῤῥεῖν, ὅτι παρέϛαι αὐτοῖς ὀλίγȣ χρόνȣ· ὥϛε ὁρᾷν σοι ἐξέϛαι, κἂν βȣ́λῃ, ἀσκαρδαμυκτεί. 28

Ὁ μὲν δὴ Κῦρος ὅτως ἀπελθὼν εἰς Πέρσας, ἐνιαυτὸν μὲν λέγεται ἔτι ἐν τοῖς παισὶ γενέσθαι. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ παῖδες ἔσκωπτον αὐτὸν, ὡς ἡδυπαθεῖν μεμαθηκὼς ἐν Μήδοις ἥκοι. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐσθίοντα αὐτὸν ἑώρων, ὥσπερ αὐτοὶ, ἡδέως, καὶ πίνοντα, καὶ εἴποτ' ἐν ἑορτῇ εὐωχία προσγένοιτο, ἐπιδιδόντα μᾶλλον αὐτὸν τȣ̃ ἑαυτȣ̃ μέρȣς ᾐσθάνοντο, ἢ προσδεόμενον, καὶ πρὸς τȣ́τοις δὲ καὶ τἄλλα κρατιϛεύοντα αὐτὸν ἑώρων περὶ ἅπαντα ἑαυτῶν· ἐνταῦθα δὴ πάλιν ὑπέπτησσον οἱ ἥλικες αὐτῷ. Ἐπεὶ δὲ, διελθὼν τὴν παιδείαν ταύτην, ἤδη εἰσῆλθεν εἰς τȣ̀ς ἐφήβȣς, ἐν τȣ́τοις αὖ ἐδόκει κρατιϛεύειν, καὶ μελετῶν ἃ χρὴ, καὶ καρτερῶν ἃ ἔδει, καὶ αἰδȣ́μενος τȣ̀ς πρεσβυτέρȣς, καὶ πειθόμενος τοῖς ἄρχȣσι. C. V.

2 Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ὁ μὲν Ἀστυάγης ἐν τοῖς Μή-
δοις ἀποθνήσκει· ὁ δὲ Κυαξάρης, ὁ τοῦ Ἀστυάγους
παῖς, τῆς δὲ Κύρου μητρὸς ἀδελφὸς, τὴν ἀρχὴν ἔλαβε
τῶν Μήδων. Ὁ δὲ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς, καταστρε-
ψάμενος μὲν πάντας Σύρους, φῦλον οὐ μικρὸν, ὑπήκοον
δὲ πεποιημένος τὸν Ἀραβίων βασιλέα, ὑπηκόους δὲ ἔχων
ἤδη καὶ Ὑρκανίους, πολιορκῶν δὲ καὶ Βακτρίους, ἐνόμι-
ζεν, εἰ τοὺς Μήδους ἀσθενεῖς ποιήσειε, πάντων γε ἂν τῶν
πέριξ ῥᾳδίως ἄρξειν· (ἰσχυρότατον γὰρ τῶν ἐγγὺς φύ-
λων τοῦτο ἐδόκει εἶναι) οὕτω δὴ διαπέμπεται πρός τε τοὺς
ὑφ' ἑαυτὸν πάντας, καὶ πρὸς Κροῖσον τὸν Λυδῶν βασι-
λέα, καὶ πρὸς τὸν Καππαδοκῶν, καὶ πρὸς Φρύγας ἀμ-
φοτέρους, καὶ πρὸς Κᾶρας, καὶ Παφλαγόνας, καὶ Ἰν-
δοὺς δὲ, καὶ πρὸς Κίλικας, τὰ μὲν καὶ διαβάλλων πρὸς
αὐτοὺς Μήδους καὶ Πέρσας, λέγων, ὡς μεγάλα τε εἴη
ταῦτα ἔθνη καὶ ἰσχυρὰ, καὶ συνεστηκότα εἰς τὸ αὐτὸ,
καὶ ἐπιγαμίας ἀλλήλοις πεποιημένοι εἶεν, καὶ συνεστή-
κοιεν εἰς ἓν, καὶ κινδυνεύοιεν, εἰ μή τις αὐτοὺς φθάσας
ἀσθενώσει, ἐπὶ ἓν ἕκαστον τῶν ἐθνῶν [b] ἰόντες καταστρέψα-
3 σθαι. Οἱ μὲν δὴ καὶ τοῖς λόγοις τούτοις πειθόμενοι, συμ-
μαχίαν αὐτῷ ποιοῦνται· οἱ δὲ, καὶ δώροις καὶ χρήμα-
σιν ἀναπειθόμενοι· πολλὰ γὰρ καὶ ταῦτα ἦν αὐτῷ.
4 Κυαξάρης δὲ, ὁ τοῦ Ἀστυάγους παῖς, ἐπεὶ ᾐσθάνετο τήν
τ' ἐπιβουλὴν καὶ τὴν παρασκευὴν αὐτῶν συνισαμένην ἐφ'
ἑαυτὸν, αὐτός τε εὐθέως ὅσα ἐδύνατο παρεσκευάζετο,
καὶ εἰς Πέρσας δὲ ἔπεμπε πρός τε τὸ κοινὸν, καὶ πρὸς
Καμβύσην, τὸν τὴν ἀδελφὴν ἔχοντα, καὶ βασιλεύοντα
ἐν Πέρσαις. Ἔπεμπε δὲ καὶ πρὸς Κῦρον, δεόμενος αὐ-
τοῦ πειρᾶσθαι, ἄρχοντα ἐλθεῖν τῶν ἀνδρῶν, εἴ τινας πέμ-
ποι στρατιώτας τὸ Περσῶν κοινόν. Ἤδη γὰρ καὶ ὁ Κῦ-

b Ἰόντες] Editi omnes mendose, vti videtur, ἰόντας exhibent. Stephanus et Muretus auctores mihi fuere, vt ἰόντες reponerem; quod quidem et ipsa syntaxeos ratio postulat, cum hic, vt recte monet Stephanus, nominandi casu opus sit, qui cum κινδυνεύοιεν iungatur.

ρος, διατετελεκὼς τὰ ἐν τοῖς ἐφήβοις δέκα ἔτη, ἐν τοῖς
ἀνδράσιν ἦν. Οὕτω δὴ δεξαμένου τοῦ Κύρου, οἱ βουλεύον- 5
τες γεραίτεροι αἱροῦνται αὐτὸν ἄρχοντα τῆς εἰς Μήδους
στρατείας. Ἔδοσαν δὲ αὐτῷ διακοσίους [c] τῶν ὁμοτίμων
προσελέσθαι· τῶν δ' αὖ διακοσίων ἑκάστῳ, τέτταρας ἄν-
δρας ἐκ τῶν ὁμοίων ἔδοσαν προσελέσθαι· γίγνονται μὲν
δὴ οὗτοι χίλιοι· τῶν δ' αὖ χιλίων τούτων ἔδοσαν προσε-
λέσθαι ἑκάστῳ ἐκ τοῦ δήμου τῶν Περσῶν δέκα μὲν πελ-
τατάς, δέκα δὲ σφενδονήτας, δέκα δὲ τοξότας. Καὶ
οὕτως ἐγένοντο μύριοι μὲν τοξόται, μύριοι δὲ πελτασταί,
μύριοι δὲ σφενδονῆται· χωρὶς δὲ τούτων οἱ χίλιοι ὑπῆρ-
χον. Τοσαύτη μὲν δὴ στρατιὰ τῷ Κύρῳ ἐδόθη. Ἐπει- 6
δὴ δὲ ᾑρέθη τάχιστα, ἤρξατο μὲν πρῶτον ἀπὸ τῶν θεῶν·
καλλιερησάμενος δέ, τότε προσῃρεῖτο τοὺς διακοσίους.
Ἐπεὶ δὲ προσείλοντο καὶ οὗτοι δὴ τοὺς τέσσαρας ἕκαστοι,
συνέλεξεν αὐτούς, καὶ ἔλεξεν ὁ Κῦρος ἐν αὐτοῖς τότε πρῶ-
τον τάδε·

,,Ἄνδρες φίλοι, ἐγὼ προσειλόμην μὲν ὑμᾶς, οὐ νῦν 7
,,πρῶτον δοκιμάσας, ἀλλ' ἐκ παίδων ὁρῶν ὑμᾶς, ἃ μὲν
,,καλὰ ἡ πόλις νομίζει, προθύμως αὐτὰ ἐκπονοῦντας· ἃ
,,δὲ αἰσχρὰ ἡγεῖται εἶναι, παντελῶς τούτων ἀπεχομένους.
,,Ὧν δ' ἕνεκα αὐτός τε οὐκ ἄκων εἰς τόδε τὸ τέλος κατέ-
,,στην, καὶ ὑμᾶς παρεκάλεσα, δηλῶσαι ὑμῖν βούλομαι.
,,Ἐγὼ γὰρ κατενόησα, ὅτι οἱ πρόγονοι οὐδὲν χείρους ἡμῶν
,,ἐγένοντο· ἀσκοῦντες γοῦν κἀκεῖνοι διετέλεσαν, ἅπερ ἔρ-
,,γα ἀρετῆς νομίζεται. Ὅ τι μέντοι προσεκτήσαντο,
,,τοιοῦτοι ὄντες, ἢ τῷ τῶν Περσῶν κοινῷ ἀγαθόν, ἢ αὐ-
,,τοῖς, τοῦτο οὐκέτι δύναμαι κατιδεῖν. Καίτοι ἔγωγε οἶ-
,,μαι, οὐδεμίαν ἀρετὴν ἀσκεῖσθαι ὑπ' ἀνθρώπων, ὡς
,,μηδὲν πλέον ἔχωσιν οἱ ἐσθλοὶ γενόμενοι τῶν πονηρῶν·

c Τῶν ὁμοτίμων] Hi fuere principes quidam viri, ſic dicti, quod honore erant et dignitate pares: qui, vt proceres fere alii omnes, ad fores regiae morari conſueuere: vti Noſter lib. 7. ſub finem, ἀλλ' ὥσπερ ἐν Πέρσαις ἐπὶ ταῖς ἀρχείοις οἱ ὁμότιμοι διάγουσιν, etc.

„ἀλλ' οἵ τε τῶν παραυτίκα ἡδονῶν ἀπεχόμενοι, οὐχ, ἵνα „μηδέποτε εὐφρανθῶσι, τοῦτο πράττουσιν, ἀλλ' ὅπως „διὰ ταύτην τὴν ἐγκράτειαν πολλαπλάσια εἰς τὸν ἔπειτα „χρόνον εὐφραίνωνται, οὕτω παρασκευάζονται· οἵ τε „λέγειν προθυμούμενοι δεινοὶ γενέσθαι, οὐχ, ἵνα εὖ λέ„γοντες μηδέποτε παύσωνται, τοῦτο μελετῶσιν, ἀλλ' „ἐλπίζοντες, τῷ λέγειν εὖ πείθοντες πολλοὺς ἀνθρώ„πους πολλὰ καὶ μεγάλα ἀγαθὰ διαπράξεσθαι· οἵ τε „αὖ τὰ πολεμικὰ ἀσκοῦντες, οὐχ, ὡς μαχόμενοι μηδέ„ποτε παύσωνται, τοῦτ' ἐκπονοῦσιν, ἀλλὰ νομίζοντες καὶ „οὗτοι, τὰ πολεμικὰ ἀγαθοὶ γενόμενοι, πολὺν μὲν ὄλ„βον, πολλὴν δὲ εὐδαιμονίαν, μεγάλας δὲ τιμὰς καὶ „αὑτοῖς καὶ τῇ πόλει περιάψειν. Εἰ δέ τινες ταῦτα ἐκ„πονήσαντες, πρίν τινα καρπὸν ἀπ' αὐτῶν κομίσασθαι, „περιεῖδον αὑτοὺς γήρᾳ ἀδυνάτους γενομένους, ὅμοιον ἔμοι„γε δοκοῦσι πεπονθέναι, οἷον εἴ τις, γεωργὸς ἀγαθὸς „προθυμηθεὶς γενέσθαι, καὶ εὖ σπείρων, καὶ εὖ φυτεύων, „ὁπότε αὐτὸν καρποῦσθαι ταῦτα δέοι, ἐῴη τὸν καρπὸν „ἀσυγκόμιστον εἰς τὴν γῆν πάλιν καταρρεῖν. Καὶ εἴ τις „ἀθλητὴς, πολλὰ πονήσας, καὶ ἀξιόνικος γενόμενος, „ἀναγώνιστος διατελέσειεν, οὐδ' ἂν οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ δι„καίως ἀναίτιος εἶναι ἀφροσύνης. Ἀλλ' ἡμεῖς, ὦ ἄν„δρες, μὴ πάθωμεν ταῦτα· ἀλλ', ἐπείπερ συνίσμεν „ἡμῖν αὐτοῖς ἀπὸ παίδων ἀρξάμενοι ἀσκηταὶ ὄντες τῶν „καλῶν κἀγαθῶν ἔργων, ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, οὓς „ἐγὼ σαφῶς ἐπίσταμαι, αὐτὸς ἰδὼν, ἰδιώτας ὄντας „ὡς πρὸς ὑμᾶς ἀγωνίζεσθαι. Οὐ γάρ πω οὗτοι ἱκα„νοί εἰσιν ἀγωνισταὶ, οἳ ἂν τοξεύωσιν, ἢ ἀκοντίζωσιν, ἢ „ἱππεύωσιν ἐπιστημόνως, ἢν δέ που πονῆσαι δέῃ, τούτῳ „λείπωνται· ἀλλ' οὗτοι ἰδιῶταί εἰσι κατὰ τοὺς πόνους· „οὐδέ γε οἵτινες, ἀγρυπνῆσαι δέον, ἡττῶνται τούτου· ἀλ„λὰ καὶ οὗτοι ἰδιῶταί εἰσι κατὰ τὸν ὕπνον· οὐδέ γε οἱ „ταῦτα μὲν ἱκανοὶ, ἀπαίδευτοι δὲ, ὡς χρὴ καὶ συμμά-

,,χοις καὶ πολεμίοις χρῆσθαι· ἀλλὰ καὶ ὗτοι δῆλον, ὅτι
,,τῶν μεγίςων παιδευμάτων ἀπείρως ἔχȣσιν. Ὑμεῖς δὲ
,,νυκτὶ μὲν δήπȣ, ὅσαπερ οἱ ἄλλοι ἡμέρᾳ, δύνασθε
,,χρῆσθαι· d πόνȣς δὲ τȣ̃ ζῆν ἡδέως ἡγεμόνας νομίζετε·
,,λιμῷ δὲ ὅσαπερ ὄψῳ διαχρῆσθε· ὑδροποσίαν δὲ ῥᾷον
,,τῶν λεόντων φέρετε· κάλλιςον δὲ πάντων καὶ πολεμι-
,,κώτατον κτῆμα εἰς τὰς ψυχὰς συγκεκόμισθε· ἐπαινȣ-
,,μενοι γὰρ μᾶλλον, ἢ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, χαίρετε.
,,Τȣ̀ς δ᾽ ἐπαίνȣ ἐραςὰς ἀνάγκη ἐπὶ τȣ́τῳ πάντα μὲν πό-
,,νον, πάντα δὲ κίνδυνον ἡδέως ὑποδύεσθαι. Εἰ δὲ ταῦ-
,,τα ἐγὼ λέγω περὶ ὑμῶν, ἄλλως γιγνώσκων, ἐμαυτὸν
,,ἐξαπατῶ· ὅ τι γὰρ μὴ τοιοῦτον ἀποβήσεται παρ᾽
,,ὑμῶν, εἰς ἐμὲ τὸ ἐλλεῖπον ἥξει. Ἀλλὰ πιςεύω τοι
,,τῇ πείρᾳ, καὶ τῇ ὑμῶν εἰς ἐμὲ εὐνοίᾳ, καὶ τῇ τῶν πολε-
,,μίων ἀνοίᾳ, μὴ ψεύσειν με ταύτας τὰς ἀγαθὰς ἐλπί-
,,δας. Ἀλλὰ θαῤῥοῦντες ὁρμώμεθα, ἐπειδὴ καὶ ἐκ-
,,ποδὼν ἡμῖν γεγένηται τὸ δόξαι τῶν ἀλλοτρίων ἀδίκως
,,ἐφίεσθαι. Νῦν γὰρ ἔρχονται μὲν οἱ πολέμιοι, ἄρχον-
,,τες ἀδίκων χειρῶν· καλȣ̃σι δὲ ἡμᾶς οἱ φίλοι ἐπικȣ́ρȣς.
,,Τί ȣ̃ν ἐςιν ἢ τȣ̃ ἀλέξασθαι δικαιότερον, ἢ τȣ̃ τοῖς φί-
,,λοις ἀρήγειν κάλλιον; Ἀλλὰ μὴν διὰ τȣ̃το ὑμᾶς ȣ̓χ
,,ἥκιςα οἶμαι θαῤῥεῖν, τὸ μὴ παρημεληκότα με τῶν θεῶν
,,τὴν ἔξοδον ποιεῖσθαι. Πολλὰ γάρ μοι συνόντες, ἐπί-
,,ςασθε, ȣ̓ μόνον τὰ μεγάλα, ἀλλὰ καὶ τὰ μικρὰ πει-
,,ρώμενον, ἀπὸ θεῶν ὁρμᾶσθαι ἀεί. Τέλος, ἔφη, τί
,,δεῖ λέγειν ἔτι; Ἀλλ᾽ ὑμεῖς μὲν τȣ̀ς ἄνδρας ἑλόμενοι
,,καὶ ἀναλαβόντες, καὶ τἄλλα παρασκευασάμενοι, ἴτε
,,εἰς Μήδȣς· ἐγὼ δ᾽ ἐπανελθὼν πρὸς τὸν πατέρα, πρό-
,,ειμι δή, ὅπως τὰ τῶν πολεμίων ὡς τάχιςα μαθὼν,

d Πόνους δὲ τοῦ ζῆν ἡδέως etc.] Longinum audi, c. 28. Ἀντὶ τοῦ πονεῖν θέλετε, „πόνον ἡγεμόνα τοῦ ζῆν ἡδέως ποιεῖσθε," εἰπὼν, καὶ τἄλλ᾽ ὁμοίως ἐπεκτείνας, μεγάλην τινὰ ἔννοιαν τῷ ἐπαίνῳ προσπεριωρίσατο. Idem fere de labore Liuius in ea, qua App. Claudium vsum facit, oratione, l. 5. *Labor voluptasque, dissimillima natura, societate quadam inter se naturali sunt iuncta.*

„οἷά ἐστι, παρασκευάσω ὑμῖν, ὅ τι ἂν δύνωμαι, ὅπως „ὡς κάλλιστα, σὺν Θεῷ, ἀγωνιζώμεθα.„ Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπραττον.

C. VI. Κῦρος δὲ ἐλθὼν οἴκαδε, καὶ προσευξάμενος Ἑστίᾳ πατρῴᾳ, καὶ Διῒ πατρῴῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις Θεοῖς, ὡρμᾶτο ἐπὶ τὴν στρατείαν· συμπροὔπεμπε δὲ αὐτὸν καὶ ὁ πατήρ. Ἐπεὶ δὲ ἔξω τῆς οἰκίας ἐγένοντο, λέγονται ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ αὐτῷ αἴσιοι γενέσθαι. Τούτων δὲ φανέντων, οὐδὲν ἔτι ἄλλο οἰωνιζόμενοι ἐπορεύοντο, ὡς οὐδένα ἂν λήσαντα τὰ τοῦ μεγίστου Θεοῦ σημεῖα.

2 Προϊόντι δὲ τῷ Κύρῳ ὁ πατὴρ ἤρχετο λόγου τοιοῦδε· Ὅτι μὲν, ὦ παῖ, Θεοὶ ἵλεῴ τε καὶ εὐμενεῖς πέμπουσί σε, καὶ ἐν ἱεροῖς δῆλον, καὶ ἐν οὐρανίοις σημείοις· γιγνώσκεις δὲ καὶ αὐτός. Ἐγὼ γάρ σε ταῦτα ἐπίτηδες ἐδιδαξάμην, ὅπως μὴ δι' ἄλλων ἑρμηνέων τὰς τῶν Θεῶν συμβουλὰς συνίης, ἀλλὰ αὐτὸς, καὶ ὁρῶν τὰ ὁρατὰ, καὶ ἀκούων τὰ ἀκουστὰ, γιγνώσκοις, καὶ μὴ ἐπὶ μάντεσιν εἴης, οἱ, εἰ βούλοιντό, σε ἐξαπατῷεν, ἕτερα λέγοντες, ἢ τὰ παρὰ τῶν Θεῶν σημαινόμενα· μηδ' αὖ, εἴ ποτε ἄρα ἄνευ μάντεως γένοιο, ἀποροῖς, θείοις σημείοις ὅ τι χρῷο· ἀλλὰ διὰ τῆς μαντικῆς γιγνώσκων τὰ παρὰ τῶν Θεῶν

3 συμβουλευόμενα, τούτοις πείθοιο. Καὶ μὲν δὴ, ὦ πάτερ, ἔφη ὁ Κῦρος, ὅπως γ' ἂν ἵλεῳ οἱ Θεοὶ ὄντες ἡμῖν συμβουλεύειν ἐθέλωσιν, ὅσον δύναμαι, κατὰ τὸν σὸν λόγον διατελέσω ἐπιμελούμενος. Μέμνημαι γὰρ ἀκούσας ποτέ σου, ὅτι εἰκότως ἂν καὶ παρὰ τῶν Θεῶν πρακτικώτερος εἴη, ὥσπερ καὶ παρὰ ἀνθρώπων, ὅστις μὴ, ὁπότε ἐν ἀπόροις εἴη, τότε κολακεύοι, ἀλλ' ὅτε ἄριστα πράττοι, τότε μάλιστα τῶν Θεῶν μεμνῷτο· καὶ τῶν φίλων δὲ

4 ἔφησθα χρῆναι ὡσαύτως ἐπιμελεῖσθαι. Οὐκοῦν νῦν, ἔφη, ὦ παῖ, διά γε ἐκείνας τὰς ἐπιμελείας ἥδιον μὲν ἔρχῃ πρὸς τοὺς Θεοὺς δεησόμενος· ἐλπίζεις δὲ μᾶλλον τεύξεσθαι, ὧν ἂν δέῃ, ὅτι συνειδέναι σαυτῷ δοκεῖς οὐ πώποτ'

ἀμελήσας αὐτῶν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς
πρὸς φίλους μοι τοὺς θεοὺς ὄντας οὕτω διάκειμαι. Τί 5
γάρ, ἔφη, ὦ παῖ, μέμνησαι ἐκεῖνα, ἅ ποτε ἐδόκει
ἡμῖν, ὡς, ἅπερ δεδώκασιν οἱ θεοί, μαθόντας ἀνθρώ-
πους βέλτιον πράξειν, ἢ ἀνεπιστήμονας αὐτῶν ὄντας, καὶ
ἐργαζομένους μᾶλλον ἀνύττειν, ἢ ἀργοῦντας, καὶ ἐπιμε-
λουμένους ἀσφαλέστερον ἂν διάγειν, ἢ ἀφυλακτοῦντας τού-
των· παρέχοντας οὖν ἑαυτούς, οἵους δεῖ, οὕτως ἡμῖν ἐδόκει
δεῖν καὶ αἰτεῖσθαι τὰ ἀγαθὰ παρὰ τῶν θεῶν. Ναὶ μὰ 6
Δία, ἔφη ὁ Κῦρος, μέμνημαι μέντοι ταῦτα ἀκούσας σου·
καὶ γὰρ ἀνάγκη ἦν πείθεσθαι τῷ λόγῳ τούτῳ. Καὶ γὰρ
οἶδά σε λέγοντα ἀεί, ὡς οὐδὲ θέμις εἴη αἰτεῖσθαι παρὰ
τῶν θεῶν, οὔτε ἱππεύειν μὴ μαθόντας, ἱππομαχοῦντας
νικᾶν· οὔτε μὴ ἐπισταμένους τοξεύειν, τοξεύοντας κρατεῖν
τῶν ἐπισταμένων τοξεύειν· οὔτε, μὴ ἐπισταμένους κυβερνᾶν,
σώζειν εὔχεσθαι ναῦς κυβερνῶντας· οὐδέ, μὴ σπείρον-
τάς γε σῖτον, εὔχεσθαι, καλὸν αὐτοῖς σῖτον φύεσθαι·
οὐδέ, μὴ φυλαττομένους γε ἐν πολέμῳ, σωτηρίαν αἰτεῖ-
σθαι· παρὰ γὰρ τοὺς τῶν θεῶν θεσμοὺς πάντα τὰ τοιαῦ-
τα εἶναι· τοὺς δὲ ἀθέμιστα εὐχομένους ὁμοίως ἔφησθα εἰ-
κὸς εἶναι παρὰ θεῶν ἀτυχεῖν, ὥσπερ καὶ παρὰ ἀνθρώ-
πων ἀπρακτεῖν τοὺς παράνομα δεομένους. Ἐκείνων δέ, 7
ἔφη, ὦ παῖ, ἐπελάθου, ἅ ποτε ἐγὼ καὶ σὺ ἐλογιζόμε-
θα, ὡς ἱκανὸν εἴη καὶ καλὸν ἀνδρὶ ἔργον, εἴ τις δύναιτο
ἐπιμεληθῆναι, ὅπως ἂν αὐτός τε καλὸς κἀγαθὸς δοκί-
μως γένοιτο, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ὅπως αὐτός τε καὶ οἱ οἰ-
κέται ἱκανῶς ἔχοιεν. Τὸ δέ, τούτου μεγάλου ἔργου οὕτως
[e] ὄντος, ἐπίστασθαι ἀνθρώπων ἄλλων προστατεύειν, ὅπως
ἕξουσιν ἅπαντα τὰ ἐπιτήδεια ἔκπλεω, καὶ ὅπως ἔσον-
ται πάντες, οἵους δεῖ, τοῦτο θαυμαστὸν δήπου ἐφαίνετο

e Ὄντος, ἐπίστασθαι] Vulgo ὄντες ὑφίστασθαι. Distinctio vero post ὄντος est ponenda, et pro ὑφίστασθαι substituendum ἐπίστασθαι; id quod alii coniectura perspexere, et tum res ipsa, tum MS. Bodl. ratum faciunt.

8 ἡμῖν εἶναι. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, ὦ πάτερ, μέμνημαι καὶ
τοῦτό σου λέγοντος· συνεδόκει οὖν καὶ ἐμοὶ, ὑπερμέγεθες
εἶναι ἔργον, τὸ καλῶς ἄρχειν. Καὶ νῦν γ', ἔφη, ταυ-
τά μοι δοκεῖ ταῦτα, ὅταν πρὸς αὐτὸ τὸ ἄρχειν σκοπῶν
λογίζωμαι. Ὅταν μέντοιγε πρὸς ἄλλους ἀνθρώπους
ἰδὼν κατανοήσω, οἷοί τε ὄντες διαγίγνονται ἄρχοντες,
καὶ οἷοι ὄντες ἀνταγωνισταὶ ἡμῶν ἔσονται, πάνυ μοι δοκεῖ
αἰσχρὸν εἶναι, τὸ τοιούτους αὐτοὺς ὄντας ὑποπτῆξαι, καὶ
μὴ ἐθέλειν ἰέναι αὐτοῖς ἀνταγωνιουμένους· οὓς, ἔφη, ἐγὼ
αἰσθάνομαι, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἡμετέρων φίλων τούτων,
ἡγουμένους, δεῖν τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων διαφέρειν
τῷ καὶ πολυτελέστερον δειπνεῖν, καὶ πλέον ἔνδον ἔχειν
χρυσίον, καὶ πλείονα χρόνον καθεύδειν, καὶ πάντα
ἀπονώτερον τῶν ἀρχομένων διάγειν. Ἐγὼ δὲ οἶμαι,
ἔφη, τὸν ἄρχοντα οὐ τῷ ῥᾳδιουργεῖν χρῆναι διαφέρειν τῶν
ἀρχομένων, ἀλλὰ τῷ προνοεῖν τε καὶ φιλοπονεῖν προθυ-
9 μούμενον. Ἀλλά τοι ἔφη, ὦ παῖ, ἔνιά ἐστι, ἃ οὐ πρὸς
ἀνθρώπους ἀγωνιστέον, ἀλλὰ πρὸς αὐτὰ τὰ πράγματα,
ὧν οὐ ῥᾴδιον εὐπόρως περιγενέσθαι. Αὐτίκα δήπου οἶσθα,
ἔφη, ὅτι, εἰ μὴ ἕξει ἡ στρατιὰ τὰ ἐπιτήδεια, καταλύ-
σεταί σου εὐθὺς ἡ ἀρχή. Οὐκοῦν ταῦτα μὲν, ἔφη, ὦ
πάτερ, Κυαξάρης φησὶ παρέξειν τοῖς ἐντεῦθεν πᾶσιν
ἰοῦσιν, ὁπόσοι ἂν ὦσι. Τούτοις δὲ, ἔφη, ὦ παῖ, σὺ
πιστεύων ἔρχῃ, τοῖς παρὰ Κυαξάρῃ χρήμασιν; Ἔγωγε,
ἔφη ὁ Κῦρος. Τί δέ; ἔφη, οἶσθα, ὁπόσα αὐτῷ ἐστι;
Μὰ τὸν Δία, ἔφη ὁ Κῦρος, οὐ μὲν δή. Ὅμως δὲ τού-
τοις, ἔφη, πιστεύεις τοῖς ἀδήλοις; Ὅτι δὲ πολλῶν μέν
σοι δεήσει, πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα νῦν ἀνάγκη δαπανᾶν,
ἐκεῖνο οὐ γινώσκεις; Γινώσκω, ἔφη ὁ Κῦρος. Ἐὰν οὖν,
ἔφη, ἐπιλίπῃ αὐτὸν ἡ δαπάνη, ἢ καὶ ἑκὼν ψεύσηται,
πῶς σοι ἕξει τὰ τῆς στρατιᾶς; Δῆλον, ὅτι οὐ καλῶς.
Ἀτὰρ, ὦ πάτερ, ἔφη, σὺ εἰ ἐνορᾷς τινα πόρον καὶ ἀπ'
ἐμοῦ ἂν προσγενόμενον, ἕως ἔτι ἐν φιλίᾳ ἐσμὲν, λέγε.

Ἐρωτᾷς, ἔφη, τοῦτο, ὦ παῖ, εἴ τις ἂν ἀπὸ σοῦ πόρος 10
προσγένοιτο; Ἀπὸ τίνος δὲ μᾶλλον εἰκός ἐστι πόρον
προσγενέσθαι, ἢ ἀπὸ τοῦ δύναμιν ἔχοντος; Σὺ δὲ πεζὴν
μὲν δύναμιν ἔχων ἐνθένδε ἔρχῃ, ἀνθ᾽ ἧς εὖ οἶδ᾽, ὅτι πολ-
λαπλασίαν ἄλλην οὐκ ἂν δέξαιο· ἱππικὸν δέ σοι, ὅπερ
κράτιστον, τὸ Μήδων σύμμαχον ἔσται. Ποῖον οὖν ἔθνος
τῶν πέριξ οὐ δοκεῖ σοι καὶ χαρίζεσθαι βουλόμενον ὑμῖν
[f] ὑπηρετήσειν, καὶ φοβούμενον μή τι πάθῃ; Ἃ χρή σε
κοινῇ σὺν Κυαξάρῃ σκοπεῖσθαι, μήποτε ἐπιλίπῃ τι ὑμᾶς,
ὧν δεῖ ὑπάρχειν· [g] καὶ ἔθους δὲ ἕνεκα μηχανᾶσθαι προσ-
όδου πόρον. Τόδε δὲ μάλιστα πάντων μέμνησό μοι,
μηδέποτε ἀναμένειν τὸ πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια, ἔς᾽ ἂν
ἡ χρεία σε ἀναγκάσῃ· ἀλλ᾽ ὅτε μὲν μάλιστα εὐπορῇς,
τότε πρὸ τῆς ἀπορίας μᾶλλον μηχανῶ. Καὶ γὰρ τεύξῃ
μᾶλλον, παρ᾽ ὧν ἂν δέῃ, μὴ ἀπορεῖν δοκῶν, καὶ ἔτι
ἀναίτιος ἔσῃ παρὰ τοῖς σαυτοῦ στρατιώταις· ἐκ τούτου δὲ
μᾶλλον καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων αἰδοῦς τεύξῃ· καὶ ἤν τινας
βούλῃ τῇ δυνάμει εὖ ποιῆσαι ἢ κακῶς, μᾶλλον, ἕως ἂν
ἔχωσι τὰ δέοντα οἱ στρατιῶται, ὑπηρετήσουσί σοι· καὶ [h]
πεισικωτέρους, σάφ᾽ ἴσθι, λόγους δυνήσῃ τότε λέγειν,
ὅταν περ καὶ ἐνδείκνυσθαι μάλιστα δύνῃ, καὶ εὖ ποιεῖν
ἱκανὸς ὢν καὶ κακῶς. Ἀλλ᾽, ἔφη, ὦ πάτερ, ἄλλως 11
τέ μοι καλῶς δοκεῖς ταῦτα λέγειν πάντα, καὶ ὅτι, ἃ μὲν
νῦν λήψονται οἱ στρατιῶται, οὐδεὶς αὐτῶν ἐμοὶ τούτων

f Ὑπηρετήσειν] Ii hic, qui commeatum aliasque res necessarias exercitui praebent, ὑπηρετεῖν dicuntur.

g Καὶ ἔθους] Editiones quaedam dant ἔθνους, nullo plane sensu. MS. Bodl. habet ἔθους, quod lubens sum amplexus: vt, Stephano interprete, hic sit sensus: *Etiamsi putatis, vos in praesentia nihil opus eo habituros, tamen, in omnem euentum, illud in consuetudinem est adducendum.*

h Καὶ πεισικωτέρους] Editi quidem alii πειστέρους, alii πιστωτέρους exhibent. Sed lectionem, quam reposuimus, non immerito laudasse videtur Stephanus, cum manifestum sit, Auctorem verba ad persuadendum accommodatiora significare velle; ideoque optime huic loco quadrat vocabulum, a πείθειν deriuatum. Leunclauius quidem in margine legit πειστέρους. Nostra tamen lectio propius MS. Bodl. accedit, qui dat πιστικωτέρους.

χάριν εἴσεται· (ἴσασι γὰρ, ἐφ' οἷς αὐτοὺς Κυαξάρης ἄγεται συμμάχους) ὅ τι δ' ἂν πρὸς τοῖς εἰρημένοις λαμβάνῃ τις, ταῦτα καὶ τιμὴν νομίζουσι, καὶ χάριν τούτων πλείστην εἰκὸς εἰδέναι τῷ διδόντι. Τὸ δ' ἔχοντα δύναμιν, ᾗ ἔστι μὲν φίλους εὖ ποιοῦντα ἀντωφελεῖσθαι, ἔστι δὲ ἐχθροὺς ἔχοντα πειρᾶσθαι τι κτᾶσθαι ἀπ' αὐτῶν, ἔπειτα ἀμελεῖν τοῦ πορίζειν, οἴει τὶ, ἔφη, ἧσσον τοῦτο εἶναι αἰσχρὸν, ἢ εἴ τις ἔχων μὲν ἀγροὺς, ἔχων δὲ ἐργάτας, οἷς ἂν ἐργάζοιτο, ἔπειτα ἐῴη τὴν γῆν ἀργοῦσαν ἀνωφέλητον εἶναι; Ὡς οὖν ἐμοῦ, ἔφη, μηδέποτε ἀμελήσοντος τοῦ τὰ ἐπιτήδεια τοῖς στρατιώταις συμμηχανᾶσθαι, μήτ' ἐν φιλίᾳ, μήτ' ἐν πολεμίᾳ, οὕτως ἔχε τὴν γνώμην.

12 Τί γὰρ, ἔφη, τῶν ἄλλων, ὦ παῖ, ὧν ἐδόκει ποθ' ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶναι μὴ παραμελεῖν, μέμνησαι; [i] Οὐ γὰρ, ἔφη, μέμνημαι; ὅτε ἐγὼ μὲν πρός σε ἦλθον ἐπ' ἀργύριον, ὅπως ἀποδοίην τῷ φάσκοντί με στρατηγεῖν πεπαιδευκέναι· σὺ δὲ ἅμα διδούς μοι, ἐπηρώτας ὧδέ πως, Ἆρά γε, εἶπες, ὦ παῖ, ἐν τοῖς στρατηγικοῖς ἔργοις καὶ οἰκονομίας τί σοι ἐπεμνήσθη ὁ ἀνὴρ, ᾧ τὸν μισθὸν φέρεις; οὐδὲν μέντοι οἱ στρατιῶται ἧττον τῶν ἐπιτηδείων δέονται, ἢ οἱ ἐν οἴκῳ οἰκέται. Ἐπεὶ δ' ἐγώ σοι, λέγων τἀληθῆ, εἶπον, ὅτι οὐδ' ὁτιοῦν περὶ τούτου ἐπεμνήσθη, ἐπήρου με πάλιν, εἴ τι ὑγιείας μοι πέρι ἔλεξε καὶ ῥώμης· [k] ὡς δεῆσον καὶ τούτων, ὥσπερ καὶ ὑπὲρ τῆς στρατηγίας, τὸν στρατηγὸν ἐπιμελεῖσθαι. Ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἀπέφησα, ἐπήρου με αὖ πάλιν, εἴ τινα ἐπιμέλειαν ἐδίδαξέ με. ὡς ἂν ἕκαστα τῶν πολεμικῶν ἔργων κράτιστοι ἂν σύμμαχοι γένοιντο. Ἀποφήσαντος δέ μου καὶ τοῦτο, ἀνέκρινας αὖ σὺ καὶ τόδε, εἴ τι μ' ἐπαίδευσεν, ὡς ἂν

i Οὐ γὰρ, ἔφη, μέμνημαι] Pro οὐ γὰρ, Budaei iudicio, καὶ γὰρ reponendum fuerit. Vulgata tamen sana omnino videtur lectio.

k Ὡς δεῆσον] Vulgo, δεήσοι. Sed recte Stephanus δεῆσον scribendum censet; vt sit ὡς δεῆσον pro δεήσοντος, quo modo etiam δέον vsurpatur, sicut ἐξὸν, ἐνὸν etc. Hanc porro scripturam offert MS. Bodl.

δυναίμην στρατιᾷ προθυμίαν ἐμβαλεῖν· λέγων, ὅτι τὸ πᾶν διαφέρει ἐν παντὶ ἔργῳ προθυμία ἀθυμίας. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦτο ἀνένευον, ἤλεγχες αὖ σύ, εἴ τινα λόγον ποιήσαιτο διδάσκων περὶ τοῦ πείθεσθαι τὴν στρατιάν, ὡς ἄν τις μάλιστα μηχανῷτο. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦτο παντάπασιν ἄῤῥητον ἐφαίνετο, τέλος δή με ἐπήρου, ὅ τι ποτὲ διδάσκων στρατηγίαν φαίη με διδάσκειν. Κἀγὼ δὴ ἐνταῦθα ἀπεκρινάμην, ὅτι τὰ τακτικά. Καὶ σὺ γελάσας διῆλθές μοι, παρατιθεὶς ἕκαστον, ὅτι οὐδὲν ὄφελος εἴη στρατιᾷ τακτικῶν, ἄνευ τῶν ἐπιτηδείων. Τί δ' ἄνευ τοῦ ὑγιαίνειν; Τί δ' ἄνευ τοῦ ἐπίστασθαι τὰς εὑρημένας εἰς πόλεμον τέχνας; Τί δ' ἄνευ τοῦ πείθεσθαι; Ὡς δέ μοι καταφανὲς ἐποίησας, ὅτι μικρόν τι μέρος εἴη στρατηγίας τὰ τακτικά, ἐπερομένου μου, εἴ τι τούτων σύ με διδάξαι ἱκανὸς εἴης, ἀπιόντα με ἐκέλευσας τοῖς στρατηγικοῖς ἀνδράσι νομιζομένοις εἶναι διαλέγεσθαι, καὶ πυνθάνεσθαι, πῇ ἕκαστα τούτων γίγνεται. Ἐκ τούτου δὴ συνῆν τούτοις ἐγώ, οὓς μάλιστα φρονίμους περὶ τούτων ἤκουον εἶναι. Καὶ περὶ μὲν τροφῆς ἐπείσθην, ἱκανὸν εἶναι ὑπάρχον, ὅ τι Κυαξάρης ἔμελλε παρέξειν ἡμῖν· περὶ δὲ ὑγιείας, ἀκούων τε καὶ ὁρῶν, ὅτι καὶ πόλεις αἱ χρῄζουσαι ὑγιαίνειν ἰατροὺς αἱροῦνται, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν στρατιωτῶν ἕνεκεν ἰατροὺς ἐξάγουσιν. Οὕτω καὶ ἐγώ, ἐπεὶ ἐν τῷ τέλει τούτῳ ἐγενόμην, εὐθὺς τούτου ἐπεμελήθην· καὶ οἶμαι, ἔφη, ὦ πάτερ, πάνυ ἱκανοὺς τὴν ἰατρικὴν τέχνην ἔχειν ἄνδρας μετ' ἐμαυτοῦ. Πρὸς τοῦτο δὴ ὁ πατὴρ εἶπεν, Ἀλλ', ὦ παῖ, 13
ἔφη, οὗτοι μέν, οὓς λέγεις, ὥσπερ ἱματίων ῥαγέντων εἰσί τινες ἀκεσταί, οὕτω καὶ ἰατροί, ὅταν τινὲς νοσήσωσι, τότε ἰῶνται τούτου· σοὶ δὲ τούτου μεγαλοπρεπεστέρα ἔσται ἡ τῆς ὑγιείας ἐπιμέλεια· τοῦ γὰρ τὴν ἀρχὴν μὴ κάμνειν τὸ στράτευμα, τούτου σοι δεῖ μέλειν. Καὶ τίνα δή, ἔφη, ὦ πάτερ, ὁδὸν ἰών, τοῦτο πράττειν ἱκανὸς ἔσομαι; Ἂν μὲν δήπου χρόνον τινὰ μέλλῃς ἐν τῷ αὐτῷ μένειν, ὑγιεινοῦ δεῖ

πρῶτον στρατοπέδου μὴ ἀμελῆσαι· τούτου δὲ οὐκ ἂν ἁμάρ-
τοις, ἐάν περ μέλῃ σοι. Καὶ γὰρ λέγοντες οὐδὲν παύον-
ται οἱ ἄνθρωποι περί τε τῶν νοσηρῶν χωρίων καὶ τῶν
ὑγιεινῶν· μάρτυρες δὲ σαφεῖς ἑκατέροις αὐτῶν παρίσταν-
ται τά τε σώματα καὶ τὰ χρώματα. Ἔπειτα δὲ, οὐ τὰ
χωρία μόνον ἀρκέσει σκέψασθαι, ἀλλὰ μνήσθητι, πῶς
14 πειρᾷ σὺ ἐπιμελεῖσθαι σεαυτοῦ, ὅπως ὑγιαίνῃς. Καὶ
Κῦρος εἶπε, Πρῶτον μὲν πειρῶμαι, νὴ Δία, μηδέποτε
ὑπερεμπίπλασθαι· δύσφορον γάρ· ἔπειτα δὲ ἐκπονῶ
[l] τὰ εἰσιόντα· οὕτω γάρ μοι δοκεῖ ἥ τε ὑγίεια μᾶλλον
παραμένειν, καὶ ἰσχὺς προσγίγνεσθαι. Οὕτω τοίνυν δεῖ,
ἔφη, ὦ παῖ, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι. Ἦ καὶ
σχολὴ, ἔφη, ἔσται, ὦ πάτερ, σωμασκεῖν τοῖς στρατιώ-
ταις; Οὐ μὰ Δί', ἔφη ὁ πατὴρ, οὐ μόνον γε, ἀλλὰ καὶ
ἀνάγκη. Δεῖ γὰρ δήπου στρατιὰν, εἰ μέλλει πράξειν τὰ
δέοντα, μηδέποτε παύεσθαι ἢ τοῖς πολεμίοις καταπορ-
σύνουσαν κακὰ, ἢ ἑαυτῇ ἀγαθά. Ὡς χαλεπὸν μὲν,
καὶ ἕνα ἄνθρωπον ἀργὸν τρέφεσθαι, πολὺ δ' ἔτι, ὦ παῖ,
χαλεπώτερον, οἶκον ὅλον· πάντων δὲ χαλεπώτατον,
στρατιὰν ἀργὸν τρέφειν. [m] Πλεῖστα γὰρ τὰ ἐσθίοντα ἐν
στρατιᾷ, καὶ ἀπ' ἐλαχίστων ὁρμώμενα, καὶ οἷς ἂν λάβῃ
δαψιλέστατα χρώμενα· ὥστε οὐδέποτε προσήκει στρατιὰν
15 ἀργεῖν. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ,
ὥσπερ οὐδὲ γεωργοῦ ἀργοῦ οὐδὲν ὄφελος, οὕτως οὐδὲ στρατη-
γοῦ ἀργοῦ οὐδὲν ὄφελος εἶναι. Τὸν δέ γε ἐργάτην στρατη-
γὸν ἐγὼ, ἔφη, ἀναδέχομαι (ἢν μή τις θεὸς βλάπτῃ)
ἅμα καὶ τὰ ἐπιτήδεια μάλιστα ἔχοντας τοὺς στρατιώτας

l τὰ εἰσιόντα] cf. Marc. 7, 18.

m Πλεῖστα γὰρ τὰ ἐσθίοντα etc.] Non militibus tantum cibo opus est, sed et calonibus, lixis, tum etiam equis, non iis modo, quibus vehuntur equites, sed et iis, qui sarcinas et impedimenta gestant; quae omnia nisi alantur, certam pestem exercitui adferunt. Ideoque bonum imperatorem de commeatu et pabulo vel in primis sollicitum esse oportet. Hucusque Muretus. Stephanus vero ἀπ' ἐλαχίστων ὁρμᾶσθαι dici hoc loco arbitratur eos, qui bellum aggrediuntur, rebus necessariis, et nominatim commeatu, minimum instructi.

ἀποδείξειν, καὶ τὰ σώματα ἄριστα ἔχοντας παρασκευά-
σειν. Ἀλλὰ μέντοι τό γε μελετᾶσθαι, ἔφη, ἕκαστα
τῶν πολεμικῶν ἔργων, ἀγῶνας ἄν τινάς μοι δοκεῖ, ὦ
πάτερ, προειπὼν ἑκάστοις, καὶ ἆθλα προτιθεὶς, μάλιστα
ἂν ποιεῖν εὖ ἀσκεῖσθαι ἕκαστα, ὥστε ὁπότε δέοιτο, ἔχειν
ἂν παρεσκευασμένοις χρῆσθαι. Κάλλιστα λέγεις, ἔφη,
ὦ παῖ· τοῦτο γὰρ ποιήσας, σάφ' ἴσθι, ὥσπερ χοροὺς,
τὰς τάξεις ἀεὶ τὰ προσήκοντα μελετώσας θεάσῃ. Ἀλ- 16
λὰ μὴν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἴς τε τὸ προθυμίαν ἐμβαλεῖν
στρατιώταις οὐδέν μοι δοκεῖ ἱκανώτερον εἶναι, ἢ τὸ δύνα-
σθαι ἐλπίδας ἀγαθὰς ἐμποιεῖν ἀνθρώποις. Ἀλλ', ἔφη,
ὦ παῖ, τοῦτο γε τοιοῦτόν ἐστιν, οἷόνπερ εἴ τις κύνας ἐν θή-
ρᾳ ἀνακαλοῖτο ἀεὶ τῇ κλήσει, οἷαπερ, ὅταν τὸ θηρίον
ὁρᾷ. Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον προθύμως, εὖ οἶδ', ὅτι ἔχει
ὑπακούσας· ἢν δὲ πολλάκις ψεύδηται αὐτὰς, τελευτῶ-
σαι, οὐδ' ὁπόταν ἀληθῶς ὁρῶν καλῇ, πείθονται αὐτῷ.
Οὕτω καὶ περὶ τῶν ἐλπίδων ἔχει· ἢν πολλάκις προσδο-
κίας ἀγαθῶν ἐμβαλὼν ψεύδηταί τις, τελευτῶν, οὐδ'
ὁπόταν ἀληθεῖς ἐλπίδας λέγῃ ὁ τοιοῦτος, πείθειν δύνα-
ται. Ἀλλὰ τοῦ μὲν αὐτὸν λέγειν, ἃ μὴ σαφῶς εἰδείη,
φείδεσθαι δεῖ, ὦ παῖ· ἄλλοι δ' ἐνίοτε λέγοντες ταυτὸ
διαπράττοιεν ἄν· τὴν δὲ αὐτοῦ παρόρμησιν εἰς τοὺς με-
γίστους κινδύνους δεῖ ὡς μάλιστα ἐν πίστει διασώζειν. Ἀλ-
λὰ, ναὶ μὰ τὸν Δία, ἔφη ὁ Κῦρος, ὦ πάτερ, καὶ κα-
λῶς μοι δοκεῖς λέγειν, καὶ ἐμοὶ οὕτως ἥδιον. Τοῦ γε μὴν 17
πειθομένους παρέχεσθαι τοὺς στρατιώτας οὐκ ἀπείρως μοι
δοκῶ ἔχειν, ὦ πάτερ. Σύ τε γάρ με εὐθὺς τοῦτο ἐκ
παιδίου ἐπαίδευες, σαυτῷ πείθεσθαι ἀναγκάζων· ἔπει-
τα τοῖς διδασκάλοις παρέδωκας, καὶ ἐκεῖνοι αὖ ταυτὸ
τοῦτο ἔπραττον. [n] Ἐπεὶ δὲ, ὡς ἐν τοῖς ἐφήβοις ἦμεν, ὁ

[n] Ἐπεὶ δὲ, ὡς etc.] Alibi etiam ἐπεὶ δὲ pro ἔπειτα poni videtur; vt apud Plutarch. T. I. p. 621. Ἐπεὶ δὲ, πρὸς Κίνναν εἰς τὸ στρατόπεδον πορευθεὶς, ἐξ αἰτίας τινὸς καὶ διαβολῆς ἔδεισε — Vbi, ἐπεὶ vertendum est, *Deinde*; non, vt Interpres, *Postquam*. Et apud Herodotum,

ἄρχων ἡμῶν αὐτοῦ τούτου ἰσχυρῶς ἐπεμελεῖτο· καὶ οἱ νόμοι δὲ οἱ πολλοὶ δοκοῦσί μοι δύο ταῦτα μάλιστα διδάσκειν, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. Καὶ τοίνυν κατανοῶν περὶ τούτων, ἐν ἅπασιν ὁρᾶν μοι δοκῶ τὸ προτρέπον πείθεσθαι μάλιστα ὄν, τὸ τὸν μὲν πειθόμενον ἐπαινεῖν τε καὶ τιμᾶν, τὸν δὲ ἀπειθοῦντα ἀτιμάζειν τε καὶ κολάζειν.
18 Καὶ ἐπὶ μέν γε τὸ ἀνάγκῃ πείθεσθαι, ἔφη, αὕτη, ὦ παῖ, ἡ ὁδός ἐστιν· ἐπὶ δὲ τὸ πολὺ κρεῖττον τούτου, τὸ ἑκόντας πείθεσθαι, ἄλλη συντομωτέρα ὁδός ἐστιν. Ὃν γὰρ ἂν ἡγήσωνται περὶ τοῦ συμφέροντος ἑαυτοῖς φρονιμώτερον ἑαυτῶν εἶναι, τούτῳ οἱ ἄνθρωποι ὑπερηδέως πείθονται. Γνοίης δ' ἄν, ὅτι τοῦθ' οὕτως ἔχει, ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖς κάμνουσιν, ὡς προθύμως τοὺς ἐπιτάξοντας ὅ τι χρὴ ποιεῖν καλοῦσι· καὶ ἐν θαλάττῃ δὲ, ὡς προθύμως τοῖς κυβερνήταις οἱ συμπλέοντες πείθονται· καὶ οὕς γ' ἂν νομίζωσί τινες βέλτιον ἑαυτῶν ὁδοὺς εἰδέναι, [o] ὡς ἰσχυρῶς τούτων οὐδ' ἀπολείπεσθαι θέλουσιν· ὁπότε δὲ οἴονται πειθόμενοι κακόν τι λήψεσθαι, οὔτε ζημίαις πάνυ τι θέλουσιν εἴκειν, οὔτε δώροις ἐπαίρεσθαι. Οὐδὲ γὰρ τὰ δῶρα ἐπὶ τῷ ἑαυτοῦ κακῷ ἑκὼν οὐδεὶς λαμ-
19 βάνει. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὦ πάτερ, εἰς τὸ πειθομένους ἔχειν οὐδὲν εἶναι ἀνυσιμώτερον τοῦ φρονιμώτερον δοκεῖν εἶναι τῶν ἀρχομένων. Λέγω γὰρ οὖν, ἔφη. Καὶ πῶς δή τις, ὦ πάτερ, τοιαύτην δόξαν περὶ αὑτοῦ τάχιστα παρασχέσθαι ἂν δύναιτο; Οὐκ ἔστιν, ἔφη, ὦ παῖ, συντομωτέρα ὁδὸς, περὶ ὧν ἂν βούλῃ δοκεῖν φρόνιμος εἶναι, ἢ τὸ γενέσθαι περὶ τούτων φρόνιμον. Καθ' ἓν δὲ ἕκαστον περὶ τούτων σκοπῶν, γνώσῃ, ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω. Ἢν γὰρ βούλῃ, μὴ ὢν ἀγαθὸς γεωργὸς, δοκεῖν εἶναι ἀγα-

Ἐπεὶ ὧν τοὺς νεηνίας ἀποπεμπομένους ὑπὸ τῶν ἡλίκων, ὕδατί τε καὶ σιτίοισι εὖ ἐξηρτυμένους, ἰέναι etc. lib. 2. p. 100.

[o] Ὡς ἰσχυρῶς τούτων etc.] Verbum aliquod hic Stephano deesse visum est; isque adeo locum sic supplendum putauit, ὡς ἰσχυρῶς τούτων ἔχονται, οὐδ' ἀπολείπεσθαι θέλουσι. Coniectura vehementer placet; eamque libens in textum reciperem, nisi codices reclamarent omnes.

θός, ἢ ἱππεὺς, ἢ ἰατρὸς, ἢ αὐλητὴς, ἢ ἄλλ' ὁτιοῦν, ἐννόει, πόσα γε ἂν δέοι σε μηχανᾶσθαι, τοῦ δοκεῖν ἕνεκα. Καὶ εἰ δὴ πείσαις ἐπαινεῖν τέ σε πολλοὺς, ὅπως δόξαν λάβῃς, καὶ κατασκευὰς καλὰς ἐφ' ἑκάστῳ αὐτῶν κτήσαιο, ἄρτι τε ἐξηπατηκὼς εἴης ἂν, καὶ ὀλίγῳ ὕστερον, ὅπου ἂν πεῖραν δοίης, ἐξεληλεγμένος τ' ἂν εἴης, καὶ προσέτι ἀλαζὼν φαίνοιο. Φρόνιμος δὲ περὶ τοῦ συνοίσειν μέλλοντος πῶς ἄν τις τῷ ὄντι γένοιτο; Δηλονότι, ἔφη, ὦ παῖ, ὅσα μέν ἐστι μαθόντα εἰδέναι, μαθὼν ἄν· ὥσπερ τὰ τακτικὰ ἔμαθες· ὅσα δὲ ἀνθρώποις οὔτε μαθητὰ, οὔτε προορατὰ ἀνθρωπίνῃ προνοίᾳ, διὰ μαντικῆς ἂν παρὰ θεῶν πυνθανόμενος, φρονιμώτερος ἄλλων ἂν εἴης· ὅ τι δὲ γνοίης βέλτιον ὂν πραχθῆναι, ἐπιμελόμενος ἂν τούτου, ὡς ἂν πραχθείη. Καὶ γὰρ τὸ ἐπιμελεῖσθαι τούτου, οὗ ἂν δέῃ, φρονιμωτέρου ἀνδρὸς, ἢ τὸ ἀμελεῖν. Ἀλλὰ μέντοι ἐπὶ τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων (ὅπερ ἔμοιγε ἐν τοῖς μεγίστοις δοκεῖ εἶναι) δηλονότι ἡ αὐτὴ ὁδὸς, ἥπερ, εἴ τις ὑπὸ τῶν φίλων στέργεσθαι ἐπιθυμοίη. Εὖ γὰρ, οἶμαι, δεῖν ποιοῦντα φανερὸν εἶναι. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ἔφη, ὦ παῖ, χαλεπὸν, τὸ ἀεὶ δύνασθαι εὖ ποιεῖν, οὓς ἄν τις ἐθέλῃ· τὸ δὲ συνηδόμενόν τε φαίνεσθαι, ἤν τι ἀγαθὸν αὐτοῖς συμβαίνῃ, καὶ συναχθόμενον, ἤν τι κακὸν, καὶ συνεπικουρεῖν προθυμούμενον ταῖς ἀπορίαις αὐτῶν, καὶ προφοβούμενον, μή τι σφαλῶσι, καὶ προνοεῖν πειρώμενον, ὡς μὴ σφάλλωνται, ἐπὶ ταῦτά πως δεῖ μᾶλλον συμπαρομαρτεῖν. Καὶ ἐπὶ τῶν πράξεων δὲ, ἢν μὲν ἐν θέρει ὦσι, τὸν ἄρχοντα δεῖ τοῦ ἡλίου πλεονεκτοῦντα φανερὸν εἶναι· ἢν δὲ ἐν χειμῶνι, τοῦ ψύχους· ἢν δὲ δέῃ μοχθεῖν, τῶν πόνων· πάντα γὰρ ταῦτα εἰς τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων συλλαμβάνει. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς καὶ καρτερώτερον δεῖ πρὸς πάντα τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων εἶναι. Λέγω γὰρ οὖν, ἔφη. Θάῤῥει μέντοι, ἔφη, ὦ παῖ· εὖ γὰρ

ἴσθι τοῦτο, [p] ὅτι τῶν ὁμοίων σωμάτων οἱ αὐτοὶ πόνοι οὐχ ὁμοίως ἅπτονται, ἄρχοντός τε ἀνδρὸς καὶ ἰδιώτου· ἀλλ' ἐπικουφίζει τι ἡ τιμὴ τοὺς πόνους τῷ ἄρχοντι, καὶ τὸ αὐτὸν εἰδέναι, ὅτι οὐ λανθάνει, ὅ τι ἂν ποιοίη. Ὁπότε δὲ, ὦ πάτερ, ἤδη ἔχοιεν μὲν τὰ ἐπιτήδεια οἱ στρατιῶται, ὑγιαίνοιέν τε, πονεῖν δὲ δύναιντο, τὰς δὲ πολεμικὰς τέχνας ἠσκηκότες εἶεν, φιλοτίμως δ' ἔχοιεν πρὸς τὸ ἀγαθοὶ φαίνεσθαι, τὸ δὲ πείθεσθαι αὐτοῖς ἥδιον εἴη τοῦ ἀπειθεῖν, οὐκ ἂν ἤδη τηνικαῦτα σωφρονεῖν ἄν τις σοι δοκοίη, διαγωνίζεσθαι βουλόμενος πρὸς τοὺς πολεμίους ὡς τάχιστα; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, εἰ μέλλοι γε πλεῖον ἕξειν· εἰ δὲ μὴ, ἔγωγ' ἂν, ὅσῳ οἰοίμην καὶ αὐτὸς βελτίων εἶναι, καὶ τοὺς ἑπομένους βελτίους ἔχειν, τόσῳ δ' ἂν μᾶλλον φυλαττοίμην· ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα, ἃ ἂν οἰώμεθα πλείστου ἡμῖν ἄξια εἶναι, ταῦτα πειρώμεθα ὡς ἐν ἐχυρωτάτῳ ποιεῖσθαι. Πλέον δ' ἔχειν, ὦ πάτερ, πολεμίων πῶς ἄν τις δύναιτο μάλιστα; Οὐ μὰ Δί', ἔφη, οὐκέτι τοῦτο φαῦλον, ὦ παῖ, οὐδ' ἁπλοῦν ἔργον ἐρωτᾷς· ἀλλ' εὖ ἴσθι, ὅτι δεῖ τὸν μέλλοντα τοῦτο ποιήσειν, καὶ ἐπίβουλον εἶναι, καὶ κρυψίνουν, καὶ δολερὸν, καὶ ἀπατεῶνα, καὶ κλέπτην, καὶ ἅρπαγα, [q] καὶ ἐν παντὶ πλεονέκτην τῶν πολεμίων. Καὶ ὁ Κῦρος ἐπιγελάσας εἶπεν, Ὦ Ἡράκλεις, οἷον σὺ λέγεις, ὦ πάτερ, δεῖν ἄνδρα με γενέσθαι. Οἷος ἂν, ἔφη, ὦ παῖ, δικαιότατός τε καὶ νομιμώτατος ἀνὴρ εἴης. Πῶς μὴν, ἔφη, παῖδας ὄντας ἡμᾶς καὶ ἐφήβους τἀναντία τούτων ἐδιδάσκετε; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, καὶ νῦν γε, πρὸς τοὺς φίλους τε καὶ πρὸς τοὺς πολίτας· ὅπως δέ γε τοὺς πολεμίους δύναισθε κακῶς ποιεῖν, οὐκ οἶσθα μανθάνοντας ὑμᾶς πολλὰς κακουργίας;

p Ὅτι τῶν ὁμοίων etc.] Cic. Tusc. 2, 26.

q Καὶ ἐν παντὶ πλεονέκτην] Antea, πλεονεκτεῖν. Sed aptius, Stephani et Mureti iudicio, scribitur πλεονέκτην, continuata et hic orationis forma. Horum iudicium confirmat MS. Bodleian. nec non, Leunclavio teste, liber Budensis, quo Camerarium usum dicit.

Οὐ δῆτ' ἔγωγ', ἔφη, ὦ πάτερ. Τίνος μὴν, ἔφη, ἕνεκα ἐμανθάνετε τοξεύειν; Τίνος δ' ἕνεκα, ἀκοντίζειν; Τίνος δ' ἕνεκα, [r] δολῦν ὗς ἀγρίους πλέγμασι καὶ ὀρύγμασι; Τί δὲ, ἐλάφους ποδάγραις καὶ ἀρπεδόναις; Τί δὲ, λέουσι, καὶ ἄρκτοις, καὶ παρδάλεσιν οὐκ εἰς τὸ ἴσον καθιστάμενοι ἐμάχεσθε, ἀλλὰ μετὰ πλεονεξίας τινὸς ἀεὶ ἐπειρᾶσθε ἀγωνίζεσθαι πρὸς αὐτά; Ἢ οὐ γινώσκεις, ὅτι ταῦτα πάντα κακουργίαι τινὲς, καὶ ἀπάται, καὶ δολώσεις, καὶ πλεονεξίαι; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, θηρίων γε· ἀνθρώπων δὲ εἰ καὶ δόξαιμι βούλεσθαι ἐξαπατῆσαι τινὰ, πολλὰς πληγὰς οἶδα λαμβάνων. Οὐδὲ γὰρ τοξεύειν, οἶμαι, ἔφη, οὐδ' ἀκοντίζειν ἄνθρωπον ἐπετρέπομεν ὑμῖν, ἀλλ' ἐπὶ σκοπὸν βάλλειν ἐδιδάσκομεν· ἵνα γε νῦν μὲν μὴ κακουργοίητε τοὺς φίλους, εἰ δέ ποτε πόλεμος γένοιτο, δύναισθε καὶ ἀνθρώπων στοχάζεσθαι. Καὶ ἐξαπατᾶν δὲ καὶ πλεονεκτεῖν οὐκ ἐν ἀνθρώποις ἐπαιδεύομεν ὑμᾶς, ἀλλ' ἐν θηρίοις, ἵνα μηδ' ἐν τούτοις τοὺς φίλους βλάπτοιτε· εἰ δέ ποτε πόλεμος γένοιτο, μηδὲ τούτων ἀγύμναστοι εἴητε. Οὐκοῦν, ἔφη, ὦ πάτερ, εἴπερ χρήσιμά ἐστιν ἀμφότερ' ἐπίστασθαι, εὖ τε ποιεῖν καὶ κακῶς ἀνθρώπους, καὶ διδάσκειν ἀμφότερα ταῦτα ἔδει ἐν ἀνθρώποις. Ἀλλὰ λέγεται, ἔφη, ὦ παῖ, ἐπὶ τῶν ἡμετέρων προγόνων γενέσθαι ποτὲ ἀνὴρ διδάσκαλος τῶν παίδων, ὃς ἐδίδασκεν ἄρα τοὺς παῖδας [s] τήν τε δικαιοσύνην, ὥσπερ καὶ σὺ κελεύεις, καὶ ἀδι-

[r] Δολῦν] Recte hoc verbum pro δουλοῦν, quod hactenus obtinuit, substituendum arbitratus est Stephanus. Nam pro hac emendatione facit primum res ipsa; cum is, qui apros retibus et foueis capit, dolo aduersus illos vtatur, non vi aperta, de qua potius, quam de dolo, dicendum esset τὸ δουλοῦν: deinde, quod et praecedit δολερὸν, et sequitur δολώσεις. Et lectionem, quam Stephanus, his rationibus adductus, reponendam censuit, MS. Bodl. clare repraesentat. Lamb. Bos similem plane locum ex Plutarchi protulit *amatorio* p. 757. T. 2. Εὔχονται δ' Ἀρισταίῳ δολοῦντος ὀρύγμασι καὶ βρόχοις λύκους καὶ ἄρκτους —

[s] Τήν τε δικαιοσύνην] In vulgatis, voces καὶ ἀδικίαν non leguntur. Sed particula copulatiua τε ante δικαιοσύνην, ad aliquid ducere videtur, quod iustitiae mox opponendum sit; sicut et caetera inter se

κίαν· μὴ ψεύδεσθαι, καὶ ψεύδεσθαι· καὶ μὴ ἐξαπατᾶν, καὶ ἐξαπατᾶν. καὶ μὴ διαβάλλειν, καὶ διαβάλλειν· καὶ μὴ πλεονεκτεῖν, καὶ πλεονεκτεῖν. Διώριζε δὲ, τούτων ἅ τε πρὸς τοὺς φίλους ποιητέον ἦν, καὶ ἃ πρὸς τοὺς ἐχθρούς· καὶ ἔτι δὲ προβὰς ταῦτα ἐδίδασκεν, ὡς τοὺς φίλους δίκαιον εἴη ἐξαπατᾶν, ἐπί γε ἀγαθῷ· καὶ κλέπτειν τὰ τῶν φίλων, ἐπί γε ἀγαθῷ. Καὶ ταῦτα διδάσκοντα ἀνάγκη καὶ γυμνάζειν ἦν πρὸς ἀλλήλους τοὺς παῖδας ταῦτα ποιεῖν· ὥσπερ καὶ ἐν πάλῃ φασὶ τοὺς Ἕλληνας διδάσκειν ἐξαπατᾶν, καὶ γυμνάζειν δὲ τοὺς παῖδας πρὸς ἀλλήλους τοῦτο δύνασθαι ποιεῖν. Γενόμενοι οὖν τινες οὕτως εὐφυεῖς καὶ πρὸς τὸ εὖ ἐξαπατᾶν, καὶ πρὸς τὸ εὖ πλεονεκτεῖν, ἴσως δὲ καὶ πρὸς τὸ φιλοκερδεῖν οὐκ ἀφυεῖς ὄντες, οὐκ ἀπείχοντο οὐδ' ἀπὸ τῶν φίλων, τὸ μὴ οὐχὶ πλεονεκτεῖν αὐτῶν πειρᾶσθαι. Ἐγένετο οὖν ἐκ τούτου [t] ῥήτρα, ᾗ καὶ νῦν χρώμεθα ἔτι, ἁπλῶς διδάσκειν τοὺς παῖδας, ὥσπερ τοὺς οἰκέτας πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διδάσκομεν, ἀληθεύειν, καὶ μὴ ἐξαπατᾶν, μηδὲ κλέπτειν, μηδὲ πλεονεκτεῖν· εἰ δὲ παρὰ ταῦτα ποιοῖεν, κολάζειν· ὅπως σὺν τοιούτῳ ἔθει ἐθισθέντες πρᾳότεροι πολῖται γένοιντο. Ἐπεὶ δὲ ἔχοιεν τὴν ἡλικίαν, ἥνπερ σὺ νῦν ἔχεις ἤδη, καὶ τὰ πρὸς τοὺς πολεμίους νόμιμα ἐδόκει ἀσφαλὲς εἶναι διδάσκειν. Οὐδὲ γὰρ ἂν ἔτι ἐξενεχθῆναι δοκεῖτε πρὸς τὸ ἄγριοι πολῖται γενέσθαι, ἐν τῷ αἰδεῖσθαι ἀλλήλους συντεθραμμένοι· ὥσπερ γε καὶ περὶ ἀφροδισίων οὐ διαλεγόμεθα πρὸς τοὺς ἄγαν νέους, ἵνα μὴ,

pugnant huius periodi membra. Igitur Leunclauii coniecturam, quae Stephano etiam valde arrisit, secutus, voces καὶ ἀδικίαν suo loco inserendas curaui; orationi enim complendae vel hae vel similes omnino deesse videntur.

t Ῥήτρα] In omnibus fere editis, φρήτρα hic perperam legitur. Nos, re quidem ipsa duce, Stephanum, Leunclauium, et Muretum sequendos omnino putauimus, qui primi ῥήτραν haud dubie recipiendam animaduertere. Hanc porro vocem in margine MS. Bodl. laudatam inuenimus. Graeci autem, teste Plutarcho, T. 1. p. 43. et 47. et T. 2. p. 213. leges a Lycurgo latas ῥήτρας dixere.

πρὸς τῇ ἰσχυρᾷ ἐπιθυμίᾳ αὐτοῖς ῥᾳδιουργίας προσγενομένης, ἀμέτρως αὐτῇ χρῶντο οἱ νέοι. Νὴ Δί', ἔφη· ὡς τοίνυν ὀψιμαθῆ με ὄντα τούτων τῶν πλεονεξιῶν, ὦ πάτερ, μὴ φείδου, εἴ τι ἔχεις διδάσκειν, ὅπως πλεονεκτήσω ἐγὼ τῶν πολεμίων. Μηχανῶ τοίνυν, ἔφη, ὁπόση ἐστὶ δύναμις, τεταγμένοις τοῖς σαυτοῦ ἀτάκτους λαμβάνειν τοὺς πολεμίους· καὶ ὡπλισμένοις, ἀόπλους· καὶ ἐγρηγορόσι, καθεύδοντας· καὶ φανεροὺς σοι ὄντας, ἀφανὴς ὢν αὐτὸς ἐκείνοις· καὶ ἐν δυσχωρίαις αὐτοὺς γιγνομένους, ἐν ἐρυμνῷ αὐτὸς ὤν, ὑποδέξῃ. Καὶ πῶς ἄν, ἔφη, τὶς τοιαῦτα, ὦ πάτερ, ἁμαρτάνοντας δύναιτο ἂν τοὺς πολεμίους λαμβάνειν; Ὅτι, ἔφη, ὦ παῖ, πολλὰ μὲν τούτων ἀνάγκη ἐστὶ καὶ ὑμᾶς καὶ τοὺς πολεμίους πάσχειν. [u] Σιτοποιεῖσθαί τε γὰρ ἀνάγκη ἀμφοτέρους, κοιμᾶσθαί τε ἀμφοτέρους, καὶ ἕωθεν ἐπὶ τὰ ἀναγκαῖα σχεδὸν ἅμα πάντας ἀποχωρεῖν δεῖσθαι, καὶ ταῖς ὁδοῖς, ὁποῖαι ἂν ὦσι, τοιαύταις ἀνάγκη χρῆσθαι. Ἃ χρή σε πάντα κατανοοῦντα, ἐν ᾧ μὲν ἂν ὑμᾶς γινώσκῃς ἀσθενεστάτους γιγνομένους, ἐν τούτῳ μάλιστα φυλάττεσθαι· ἐν ᾧ δ' ἂν τοὺς πολεμίους αἰσθάνῃ [x] εὐχειρωτοτάτους γιγνομένους, ἐν τούτῳ μάλιστα ἐπιτίθεσθαι. Πότερον δ', ἔφη ὁ Κῦρος, ἐν τούτοις μόνον ἐστὶ πλεονεκτεῖν, ἢ καὶ ἐν ἄλλοις τισί; Καὶ πολύ γε μᾶλλον, ἔφη, ὦ παῖ· ἐν τούτοις μὲν γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πάντες ἰσχυρὰς φυλακὰς ποιοῦνται, εἰδότες, ὅτι δέονται. Οἱ δ' ἐξαπατῶντες τοὺς πολεμίους δύνανται, καὶ θαρσῆσαι ποιήσαντες, ἀφυλάκτους λαμβάνειν· καὶ διῶξαι παραδόντες ἑαυτούς, ἀτάκτους ποιη-

u Σιτοποιεῖσθαι] Alii alio modo verbum hoc exponunt: Philelphus *frumentatum ire*, Leunclauius, *victus rationem expedire*, reddit. Suidam in σιτομετρεῖν ego sequendum duxi, qui id hic accipi scribit pro τροφὴν λαμβάνειν, *cibum sumere*.

x Εὐχειρωτοτάτους] Omnino placet haec lectio, quam Stephanus et Leunclauius ex coniectura restituendam pronuntiarunt. Vulgati habent εὐχειροτάτους. Sed εὐχείρωτος fere, non item εὔχειρος, dici solet qui *facile subiugari*, seu *capi potest*. Et, vt ex hac voce, ita ex καρτερώτερον syllabam excidisse, iidem docti viri putarunt: cum Xenophon alibi καρτερικὸν dicere soleat.

σαι· καὶ ἐς δυσχωρίαν φυγῇ ὑπαγαγόντες, ἐνταῦθα ἐπιτίθεσθαι. Δεῖ δὲ, ἔφη, ὦ παῖ, φιλομαθῆ σε τούτων πάντων ὄντα, οὐχ, οἷς ἂν μάθοις, τούτοις μόνοις χρῆσθαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ποιητὴν εἶναι τῶν πρὸς τοὺς πολεμίους μηχανημάτων· ὥσπερ καὶ οἱ μουσικοὶ οὐχ, οἷς ἂν μάθωσι, τούτοις μόνον χρῶνται, ἀλλὰ καὶ ἄλλα μέλη πειρῶνται ποιεῖν. Καὶ σφόδρα μὲν καὶ ἐν τοῖς μουσικοῖς τὰ νέα καὶ ἀνθηρὰ εὐδοκιμεῖ, πολὺ δὲ καὶ ἐν τοῖς πολεμικοῖς μᾶλλον τὰ καινὰ μηχανήματα εὐδοκιμεῖ· ταῦτα γὰρ μᾶλλον καὶ ἐξαπατᾷν δύνανται τοὺς πολεμίους. Εἰ δὲ σύ γε, ἔφη, ὦ παῖ, μηδὲν ἄλλο μετενέγκοις ἐπ' ἀνθρώπους, ἢ τὰς μηχανὰς, ἃς καὶ πάνυ ἐπὶ τοῖς μικροῖς θηρίοις ἐμηχανῶ, οὐκ οἴει ἂν, ἔφη, πρόσω πάνυ ἐλάσαι τῆς πρὸς τοὺς πολεμίους πλεονεξίας; Σὺ μὲν γὰρ ἐπὶ τὰς ὄρνιθας ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ χειμῶνι ἀνιστάμενος, ἐπορεύου νυκτός· καὶ πρὶν κινεῖσθαι τὰς ὄρνιθας ἐπεποίηντό σοι ἐπὶ τούτῳ αἱ πάγαι. αὐταῖς, καὶ τὸ κεκινημένον χωρίον ἐξείκαστο τῷ ἀκινήτῳ· ὄρνιθες δὲ ἐπεπαίδευντό σοι, ὥστε σοὶ μὲν τὰ συμφέροντα ὑπηρετεῖν, τὰς δὲ ὁμοφύλους ὄρνιθας ἐξαπατᾷν· αὐτὸς δὲ ἐνήδρευες, ὥστε ὁρᾷν μὲν αὐτὰς, μὴ ὁρᾶσθαι δὲ ὑπ' αὐτῶν· εἶχες δ' ἐπιμέλειαν τοῦ φθάνειν ἕλκων τὰ πετεινὰ πρὸ τοῦ φυγεῖν. Πρὸς δ' αὖ τὸν λαγὼ, ὅτι μὲν ἐν σκότει νέμεται, τὴν δ' ἡμέραν ἀποδιδράσκει, κύνας ἔτρεφες, αἳ τῇ ὀσμῇ αὐτὸν ἀνεύρισκον. Ὅτι δὲ ταχὺ ἔφευγεν, ἐπεὶ εὑρεθείη, ἄλλας κύνας εἶχες ἐπιτετηδευμένας πρὸς τὸ καταπόδας αἱρεῖν. Εἰ δὲ καὶ ταύτας ἀποφύγοιεν, τοὺς πόρους αὐτῶν ἐκμανθάνων, καὶ πρὸς οἷα χωρία φεύγειν αἱροῦνται οἱ λαγὼ, ἐν τούτοις τὰ δίκτυα δυσόρατα ἐνεπετάννυες, ἵνα ἐν τῷ σφόδρα φεύγειν, αὐτὸς ἑαυτὸν ἐμπίπτων, ἐνέδυ. Τοῦ δὲ μηδ' ἐντεῦθεν διαφεύγειν, σκοποὺς τοῦ γιγνομένου καθίστης, οἳ ἐγγύθεν ταχὺ ἔμελλον ἐπιγενήσεσθαι· καὶ αὐτὸς μὲν σὺ ὄπισθεν κραυγῇ οὐδὲν

ὑςεριζέσῃ τῶ λαγὼ βοῶν, ἐξέπληττες αὐτὸν, ὥςε ἀφρόνως ἁλίσκεσθαι· τὰς δὲ ἔμπροσθεν σιγᾶν διδάξας ἐνεδρεύοντας, λανθάνειν ἐποίεις. Ὥσπερ οὖν προεῖπον, εἰ τοιαῦτα ἐθελήσαις καὶ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους μηχανᾶσθαι, οὐκ οἶδ' ἔγωγε, εἴ τινα λίποις ἂν τῶν πολεμίων. Ἢν δέ ποτε ἄρα ἀνάγκη γένηται καὶ ἐν τῷ ἰσοπέδῳ, καὶ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς, καὶ ὡπλισμένους ἀμφοτέρους μάχην συνάπτειν, ἐν τῷ τοιούτῳ δὴ, ὦ παῖ, αἱ ἐκ πολλοῦ παρεσκευασμέναι πλεονεξίαι μέγα δύνανται. Ταύτας δὲ ἐγὼ λέγω εἶναι, ὅταν τῶν ςρατιωτῶν εὖ μὲν τὰ σώματα ἠσκημένα ᾖ, εὖ δὲ αἱ ψυχαὶ τεθηγμέναι, εὖ δὲ αἱ πολεμικαὶ τέχναι μεμελετημέναι ὦσιν. Εὖ δὲ χρὴ καὶ τοῦτο εἰδέναι, ὅτι, ὁπόσους ἂν ἀξιοῖς σοι πείθεσθαι, καὶ ἐκεῖνοι πάντες ἀξιώσουσί σε πρὸ ἑαυτῶν βουλεύεσθαι. Μηδέποτε οὖν ἀφροντίςως ἔχε, ἀλλὰ τῆς μὲν νυκτὸς προσκόπει, τί σοι ποιήσουσιν οἱ ἀρχόμενοι, ἐπειδὰν ἡμέρα γένηται· τῆς δὲ ἡμέρας, ὅπως τὰ εἰς νύκτα κάλλιςα ἕξει. Ὅπως δὲ χρὴ τάσσειν εἰς μάχην ςρατιὰν, ἢ ὅπως ἄγειν ἡμέρας ἢ νυκτὸς, ἢ ςενὰς ἢ πλατείας ὁδοὺς, ἢ ὀρεινὰς ἢ πεδινὰς, ἢ ὅπως ςρατοπεδεύεσθαι, ἢ ὅπως φυλακὰς νυκτερινὰς ἢ καὶ ἡμερινὰς καθιςάναι, ἢ ὅπως πρὸς πολεμίους προσάγειν, ἢ ἀπάγειν ἀπὸ πολεμίων, ἢ ὅπως παρὰ πόλιν πολεμίαν ἄγειν, ἢ ὅπως πρὸς τεῖχος ἄγειν ἢ ἀπάγειν, ἢ ὅπως νάπας ἢ ποταμοὺς διαβαίνειν, ἢ ὅπως ἱππικὸν φυλάττεσθαι, ἢ ὅπως ἀκοντιςὰς ἢ τοξότας· καὶ εἴ γε δή σοι κατὰ κέρας ἄγοντι οἱ πολέμιοι ἐπιφανεῖεν, πῶς χρὴ ἀντικαθιςάναι· καὶ εἴ σοι ἐπὶ φάλαγγος ἄγοντι ἄλλοθέν ποθεν οἱ πολέμιοι φανεῖεν, ἢ κατὰ πρόσωπον, ὅπως χρὴ ἀντιπαράγειν· ἢ ὅπως τὰ τῶν πολεμίων ἄν τις μάλιςα αἰσθάνοιτο, ἢ ὅπως τὰ σὰ ἥκιςα οἱ πολέμιοι εἰδεῖεν· ταῦτα δὲ πάντα τί ἂν ἐγὼ λέγοιμί σοι; Ὅσα τε γὰρ ἐγὼ ᾔδειν, πολλάκις ἀκήκοας· ἄλλως τε εἴ τις ἐδόκει τι τούτων ἐπίςασθαι, οὐδενὸς αὐτῶν ἠμέληκας, οὐδ'

ἀδαὴς γεγένησαι. Δεῖ οὖν πρὸς τὰ συμβαίνοντα, οἶμαι, τούτοις χρῆσθαι, ὁποίοις ἂν σοι ἀεὶ συμφέρειν τούτων δοκῇ. Μάθε δέ μου, ὦ παῖ, καὶ τάδε, ἔφη, τὰ μέγιστα· παρὰ γὰρ ἱερὰ καὶ οἰωνοὺς μήτ' ἐν σαυτῷ μηδέποτε, μηδ' ἐν τῇ στρατιᾷ, κινδυνεύσῃς· κατανοῶν, ὡς ἄνθρωποι μὲν αἱροῦνται πράξεις εἰκάζοντες, εἰδότες δὲ οὐδὲν, ἀπὸ ποίας ἔσται αὐτοῖς τἀγαθόν. Γνοίης δ' ἂν ἐξ αὐτῶν τῶν γιγνομένων. Πολλοὶ μὲν γὰρ ἤδη πόλεις ἔπεισαν, καὶ ταῦτα οἱ δοκοῦντες σοφώτατοι εἶναι, πόλεμον ἄρασθαι πρὸς τούτους, ὑφ' ὧν οἱ πεισθέντες ἐπιθέσθαι ἀπώλοντο. Πολλοὶ δὲ πολλοὺς ηὔξησαν ἤδη καὶ ἰδιώτας καὶ πόλεις, ὑφ' ὧν αὐξηθέντων τὰ μέγιστα κακὰ ἔπαθον. Πολλοὶ δὲ, οἷς ἐξῆν φίλοις χρῆσθαι, καὶ εὖ ποιεῖν καὶ εὖ πάσχειν, τούτοις δούλοις μᾶλλον βουληθέντες ἢ φίλοις χρῆσθαι, ὑπ' αὐτῶν τούτων δίκην ἔδοσαν. Πολλοῖς δ' οὐκ ἤρκεσεν αὐτοῖς τὸ μέρος ἔχουσι ζῆν ἡδέως, ἐπιθυμήσαντες δὲ πάντων κύριοι εἶναι, διὰ ταῦτα καὶ ὧν εἶχον ἀπέτυχον· πολλοὶ δὲ τὸν πολύευκτον χρυσὸν κτησάμενοι, διὰ τοῦτον ἀπώλοντο. Οὕτως ἥ γε ἀνθρωπίνη σοφία οὐδὲν μᾶλλον οἶδε τὸ ἄριστον αἱρεῖσθαι, ἢ εἰ κληρούμενος, ὅ τι λάχοι, τοῦτό τις πράττοι. Θεοὶ δὲ, ὦ παῖ, αἰεὶ ὄντες πάντα ἴσασι, τὰ γεγενημένα, καὶ τὰ ὄντα, καὶ ὅ τι ἐξ ἑκάστου αὐτῶν ἀποβήσεται· καὶ τῶν συμβουλευομένων ἀνθρώπων, οἷς ἂν ἵλεω ὦσι, προσημαίνουσιν, ἅ τε χρὴ ποιεῖν, καὶ ἃ οὐ χρή. Εἰ δὲ μὴ πᾶσιν ἐθέλουσι συμβουλεύειν, οὐδὲν θαυμαστόν· οὐ γὰρ ἀνάγκη αὐτοῖς ἐστιν, ὧν ἂν μὴ θέλωσιν, ἐπιμελεῖσθαι.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Β'.

ΤΟΙΑΥΤΑ μὲν δὴ ἀφίκοντο διαλεγόμενοι μέχρι τῶν ὁρίων τῆς Περσίδος· ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς ἀετὸς δεξιὸς φανεὶς προηγεῖτο, προσευξάμενοι θεοῖς καὶ ἥρωσι, τοῖς Περσίδα γῆν κατέχουσιν, ἵλεως καὶ εὐμενεῖς πέμπειν σφᾶς, οὕτω διέβαινον τὰ ὅρια. Ἐπειδὴ δὲ διέβησαν, προσηύχοντο αὖθις θεοῖς, τοῖς Μηδίαν γῆν κατέχουσιν, ἵλεως καὶ εὐμενεῖς δέχεσθαι αὐτούς. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ἀσπασάμενοι ἀλλήλους, ὥσπερ εἰκὸς, ὁ μὲν πατὴρ πάλιν εἰς Πέρσας ἀπῄει, Κῦρος δὲ εἰς Μήδους πρὸς Κυαξάρην ἐπορεύετο. C. I.

2 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο ὁ Κῦρος εἰς Μήδους πρὸς τὸν Κυαξάρην, πρῶτον μὲν, ὥσπερ εἰκὸς, ἠσπάσαντο ἀλλήλους· ἔπειτα δὲ ἤρετο τὸν Κῦρον ὁ Κυαξάρης, πόσον τι ἄγοιτο στράτευμα. Ὁ δὲ ἔφη, τρισμυρίους μὲν, οἳ καὶ πρόσθεν ἐφοίτων πρὸς ὑμᾶς μισθοφόροι· ἄλλοι δὲ καὶ τῶν οὐδεπώποτε ἐξελθόντων προσέρχονται τῶν ὁμοτίμων. Πόσοι τινές; ἔφη ὁ Κυαξάρης. Οὐκ ἂν ὁ ἀριθμός σε, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀκούσαντα εὐφρανεῖ· ἀλλ' ἐκεῖνο ἐννόησον, ὅτι ὀλίγοι ὄντες οὗτοι οἱ ὁμότιμοι καλούμενοι πολλῶν ὄντων τῶν ἄλλων Περσῶν ῥᾳδίως ἄρχουσιν. Ἀτὰρ, ἔφη, δέῃ τι αὐτῶν; ἢ μάτην ἐφοβήθης, οἱ δὲ πολέμιοι οὐκ ἔρχονται; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, καὶ πολλοί γε. Πῶς τοῦτο σαφές; Ὅτι, ἔφη, πολλοὶ ἥκοντες αὐτόθεν, ἄλλος ἄλλον τρόπον, πάντες ταυτὰ λέγουσιν. Ἀγωνιστέον ἄρα ἡμῖν πρὸς τοὺς ἄνδρας. Ἀνάγκη γὰρ, ἔφη. Τί οὖν, ἔφη ὁ Κῦρος, οὐ καὶ τὴν δύναμιν ἔλεξάς μοι, εἰ οἶσθα, πόση τις ἡ προσιοῦσα, καὶ πάλιν τὴν ἡμετέραν; ὅπως εἰδότες ἀμφοτέρας, πρὸς ταῦτα βουλευώμεθα, ὅπως ἂν ἄριστα ἀγωνιζοίμεθα. Ἄκουε δὲ, ἔφη ὁ Κυαξάρης·

Κροῖσος μὲν ὁ Λυδὸς ἄγειν λέγεται μυρίους μὲν ἱπ-

πέας, πελταστὰς δὲ καὶ τοξότας πλείους, ἢ τετρακισμυρίους. Ἀρτάμαν δὲ, τὸν τῆς μεγάλης Φρυγίας ἄρχοντα, λέγουσιν ἱππέας μὲν εἰς ὀκτακισχιλίους ἄγειν, λογχοφόρους δὲ σὺν πελτασταῖς οὐ μείους τετρακισμυρίων· Ἀρίβαιον δὲ, τὸν τῶν Καππαδοκῶν βασιλέα, ἱππέας μὲν εἰς ἑξακισχιλίους, τοξότας δὲ καὶ πελταστὰς οὐ μείους τρισμυρίων· τὸν Ἀράβιον δὲ Μάραγδον ἱππέας τε εἰς μυρίους, καὶ ἅρματα εἰς ἑκατὸν, καὶ σφενδονητῶν πάμπολύ τι χρῆμα. [a] Τοὺς μέντοι Ἕλληνας, τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ οἰκοῦντας, οὐδέν πω σαφὲς λέγεται, εἰ ἕπονται· τοὺς δὲ ἀπὸ Φρυγίας, τῆς παρ' Ἑλλήσποντον, συμβαλεῖν φασι Γαβαῖον, ἔχοντα εἰς Καΰστρου πεδίον ἑξακισχιλίους μὲν ἱππεῖς, πελταστὰς δὲ εἰς μυρίους. Κᾶρας μέντοι καὶ Κίλικας καὶ Παφλαγόνας παρακληθέντας οὔ φασιν ἕπεσθαι. Ὁ δὲ Ἀσσύριος, ὁ Βαβυλῶνά τε ἔχων, καὶ τὴν ἄλλην Ἀσσυρίαν, ἐγὼ μὲν οἶμαι ἱππέας μὲν ἄξειν οὐ μεῖον δισμυρίων· ἅρματα δ', εὖ οἶδ', οὐ πλείω διακοσίων· πεζοὺς δὲ, οἶμαι, παμπόλλους· εἰώθει γοῦν, ὁπότε δεῦρ' ἐμβάλλει. Σὺ, ἔφη ὁ Κῦρος, πολεμίους λέγεις, ἱππέας μὲν εἰς ἑξακισμυρίους εἶναι, πελταστὰς δὲ καὶ τοξότας πλέον, ἢ εἴκοσι μυριάδας. Ἄγε δὴ, τῆς σῆς δυνάμεως τί πλῆθος φὴς εἶναι; Εἰσὶν, ἔφη, Μήδων ἱππεῖς μὲν πλείους τῶν μυρίων· πελτασταὶ δὲ καὶ τοξόται γένοιντ' ἂν, ὡς ἐπὶ τῆς ἡμετέρας, κἂν ἑξακισμύριοι. Ἀρμενίων δ', ἔφη, τῶν ὁμόρων ἡμῖν, παρέσονται ἱππεῖς μὲν τετρακισχίλιοι, πεζοὶ δὲ δισμύριοι. Λέγεις σὺ, ἔφη ὁ Κῦρος, ἱππέας μὲν ἡμῖν εἶναι μεῖον, ἢ τρίτον μέρος τοῦ τῶν πολεμίων ἱππικοῦ, πεζοὺς δὲ σχεδὸν ἀμφὶ τοὺς ἡμίσεις. Τί οὖν; ἔφη ὁ Κυαξάρης, [b] ὀλίγους νομί-

a Τοὺς μέντοι Ἕλληνας etc.] Hoc periodi membrum, quod a quarto quoque casu, praecedentium more, incipit, currente oratione, exit ἀνακολούθως. Cum enim posset, Οἱ Ἕλληνες οἰκοῦντες ἐν τῇ Ἀσίᾳ οὐ λέγεται etc. maluit, Τοὺς μέντοι Ἕλληνας etc. Subaudias igitur hic necesse est ἀμφὶ, vel διὰ, vt sit accusatiuus absolutus.

b Ὀλίγους νομίζεις etc.] In editis quibusdam exemplaribus legi-

ζεις Περσῶν εἶναι, οὓς σὺ φῂς ἄγειν; Ἀλλ' εἰ μὲν ἀν-
δρῶν προσδεῖ ἡμῖν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἴτε καὶ μὴ, αὖθις
βουλευσόμεθα· τὴν δὲ μάχην μοι, ἔφη, λέξον ἑκάστων,
ἥτις ἐστί. Σχεδὸν, ἔφη ὁ Κυαξάρης, πάντων ἡ αὐτή.
Τοξόται γάρ εἰσι καὶ ἀκοντισταὶ οἵ τ' ἐκείνων καὶ οἱ ἡμέτε-
ροι. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀκροβολίζεσθαι ἀνάγκη ἐστὶ,
τοιούτων γε τῶν ὅπλων ὄντων. Ἀνάγκη γὰρ οὖν, ἔφη ὁ
Κυαξάρης. Οὐκοῦν ἐν τούτῳ μὲν, ἔφη ὁ Κῦρος, τῶν
πλειόνων ἡ νίκη· πολὺ γὰρ ἂν θᾶττον οἱ ὀλίγοι ὑπὸ τῶν
πολλῶν τιτρωσκόμενοι ἀναλωθείησαν, ἢ ὑπὸ τῶν ὀλίγων
οἱ πολλοί. Εἰ οὖν οὕτως ἔχει, ἔφη, ὦ Κῦρε, τί ἂν ἄλ-
λο τις κρεῖττον εὕροι, ἢ πέμπειν εἰς Πέρσας, καὶ ἅμα
μὲν διδάσκειν αὐτοὺς, ὅτι, εἴ τι πείσονται Μῆδοι, εἰς
Πέρσας τὸ δεινὸν ἥξει, ἅμα δὲ αἰτεῖν πλεῖον στράτευμα;
Ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ἔφη ὁ Κῦρος, εὖ ἴσθι, ὅτι, οὐδ' εἰ πάν-
τες ἔλθοιεν Πέρσαι, πλήθει γε οὐκ ἂν ὑπερβαλοίμεθα
τοὺς πολεμίους. Τί μὴν ἄλλο ἐνορᾷς ἄμεινον τούτου; Ἐγὼ
μὲν ἂν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰ σὺ εἴην, ὡς τάχιστα ὅπλα
ἐποιούμην πᾶσι Πέρσαις τοῖς προσιοῦσιν, οἷάπερ ἔρχονται
ἔχοντες οἱ παρ' ἡμῶν, οἱ τῶν ὁμοτίμων καλούμενοι. Ταῦ-
τα δ' ἐστὶ, θώραξ μὲν περὶ τὰ στέρνα, γέῤῥον δὲ εἰς τὴν
ἀριστερὰν, κοπὶς δὲ ἢ σάγαρις εἰς τὴν δεξιάν· κἂν ταῦ-
τα παρασκευάσῃς, ἡμῖν μὲν ποιήσεις τὸ ὁμόσε τοῖς
ἐναντίοις ἰέναι ἀσφαλέστατον, τοῖς πολεμίοις δὲ τὸ φεύ-
γειν, ἢ τὸ μένειν, αἱρετώτερον. Τάττομεν δὲ, ἔφη,
ἡμᾶς μὲν αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς μένοντας· οἵγε μέν τ' ἂν αὐτῶν
φεύγωσι, τούτους ὑμῖν καὶ τοῖς ἵπποις νέμομεν, ὡς μὴ
σχολάζωσι μήτε φεύγειν, μήτ' ἀναστρέφεσθαι. Κῦρος 3
μὲν οὕτως ἔλεξε· τῷ δὲ Κυαξάρῃ ἔδοξέ τε εὖ λέγειν, καὶ

tur ἐκ ante ὀλίγους, quam, Stephano et Leunclauio praeeuntibus, omiſi. Hic autem loci ſententiam ſic interpretatur: Miratur vtique, *ait*, Cyaxares, Cyrum ad Medorum Armeniorumque copias, non etiam Perſicas adiicere. Quapropter ſubiicit interrogando: Quid ergo Cyre? Tune tam exiguas arbitraris eſſe copias Perſicas, quas ipſe te aiebas adducere; vt illae noſtrarum numerum non adaugeant:

τοῦ μὲν πλείους μεταπέμπεσθαι οὐκέτι ἐμέμνητο, παρε-
σκευάζετο δὲ ὅπλα τὰ προειρημένα. Καὶ σχεδόν τε
ἕτοιμα ἦν, καὶ τῶν Περσῶν οἱ ὁμότιμοι παρῆσαν, ἔχον-
τες τὸ ἀπὸ Περσῶν στράτευμα. Ἔνθα δὴ εἰπεῖν λέγε-
ται ὁ Κῦρος, συναγαγὼν αὐτούς, τάδε·
4 Ἄνδρες φίλοι, ἐγὼ ὑμᾶς ὁρῶν, αὐτοὺς μὲν καθω-
πλισμένους οὕτω, καὶ ταῖς ψυχαῖς παρεσκευασμένους, ὡς
εἰς χεῖρας συμμίξοντας τοῖς πολεμίοις, τοὺς δὲ ἑπομένους
ὑμῖν Πέρσας γινώσκων, ὅτι οὕτως ὡπλισμένοι εἰσὶν, ὡς
ὅτι προσωτάτω ταχθέντες μάχεσθαι, ἔδεισα, μὴ, ὀλί-
γοι στάντες, καὶ ἔρημοι συμμάχων συμπίπτοντες πολε-
μίοις πολλοῖς, πάθοιτέ τι. Νῦν οὖν, ἔφη, σώματα
μὲν ἔχοντες ἀνδρῶν ἥκετε οὐ μεμπτά· ὅπλα δὲ ἔσται αὐ-
τοῖς ὅμοια τοῖς ἡμετέροις. Τάς γε μὴν ψυχὰς αὐτῶν
θήγειν, ἡμέτερον τὸ ἔργον. Ἄρχοντος γάρ ἐστιν, οὐκ
αὐτὸν μόνον ἀγαθὸν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀρχομένων ἐπι-
5 μελεῖσθαι, ὅπως ὡς βέλτιστοι ἔσονται. Ὁ μὲν οὕτως εἶ-
πεν· οἱ δ' ἥσθησαν μὲν πάντες, νομίζοντες μετὰ πλειό-
νων ἀγωνιεῖσθαι· εἷς δὲ αὐτῶν καὶ ἔλεξε τοιάδε·

Ἀλλὰ θαυμαστὰ μὲν, ἔφη, ἴσως δόξω λέγειν, εἰ Κύρῳ συμβουλεύσω τι εἰπεῖν ὑπὲρ ἡμῶν, ὅταν τὰ ὅπλα λαμβάνωσιν οἱ ἡμῖν μέλλοντες συμμαχεῖσθαι. Ἀλλὰ γινώσκω γὰρ, ἔφη, ὅτι οἱ τῶν ἱκανωτάτων καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν λόγοι, οὗτοι καὶ μάλιστα ἐνδύονται ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκουόντων· καὶ δῶρα ἢν διδῶσιν οἱ τοιοῦτοι, κἂν μείω τυγχάνῃ ὄντα, ἢ τὰ παρὰ τῶν ὁμοίων, ὅμως μείζονος αὐτὰ τιμῶνται οἱ λαμβάνοντες. Καὶ νῦν, ἔφη, οἱ Πέρσαι παρακληθέντες ὑπὸ Κύρου πολὺ μᾶλλον ἡσθήσονται, ἢ ὑφ' ἡμῶν παρακαλούμενοι· εἴς τε τοὺς ὁμοτίμους καθιστάμενοι, βεβαιοτέρως σφίσιν ἡγήσονται ἔχειν τοῦτο, ὑπὸ βασιλέως τε παιδὸς καὶ ὑπὸ στρατηγοῦ γιγνόμενον, ἢ εἰ ὑφ' ἡμῶν εἰς τὸ αὐτὸ τοῦτο ἄγοιντο. Ἀπεῖναι μέντοι οὐδὲ τὰ ἡμέτερα χρή· ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ δεῖ τῶν

ἀνδρῶν θήγειν πάντως τὸ φρόνημα. Ἡμῖν γὰρ ἔσται
τοῦτο χρήσιμον, ὅ τι ἂν οὗτοι βελτίονες γένωνται. Οὕ- 6
τω δὴ ὁ Κῦρος καταθεὶς τὰ ὅπλα εἰς τὸ μέσον, καὶ
συγκαλέσας πάντας τοὺς Περσῶν στρατιώτας, ἔλεξε
τοιάδε·

„Ἄνδρες Πέρσαι, ὑμεῖς καὶ ἔφυτε ἐν τῇ αὐτῇ ἡμῖν „χώρᾳ, καὶ ἐτράφητε· καὶ τὰ σώματά γε ἡμῶν οὐδὲν „χείρονα ἔχετε, ψυχάς τε οὐδὲν κακίονας ὑμῖν προσήκει „ἡμῶν ἔχειν. Τοιοῦτοι δ' ὄντες, ἐν μὲν τῇ πατρίδι οὐ „μετείχετε τῶν ἴσων ἡμῖν, οὐχ ὑφ' ἡμῶν ἀπελαθέντες, „ἀλλ' ὑπὸ τοῦ τὰ ἐπιτήδεια ἀνάγκην ὑμῖν εἶναι πορίζε„σθαι. Νῦν δὲ ὅπως μὲν ταῦτα ἕξετε, ἐμοὶ μελήσει, „σὺν τοῖς θεοῖς· ἔξεστι δ' ὑμῖν, εἰ βούλεσθε, λαβοῦσιν „ὅπλα, οἷάπερ ἡμεῖς ἔχομεν, καὶ εἴ τι χείρονες ἡμῶν „ἐστὲ, εἰς τὸν αὐτὸν ἡμῖν κίνδυνον ἐμβαίνειν· κἄν τι ἐκ „τούτων καλὸν κἀγαθὸν γίγνηται, τῶν ὁμοίων ἡμῖν ἀξιοῦ„σθαι. Τὸν μὲν οὖν πρόσθεν χρόνον, ὑμεῖς τε τοξόται „καὶ ἀκοντισταὶ ἦτε, καὶ ἡμεῖς· καὶ εἴ τι χείρους ἡμῶν „ταῦτα ποιεῖν ἦτε, οὐδὲν θαυμαστόν· οὐ γὰρ ἦν ὑμῖν σχο„λὴ, ὥσπερ ἡμῖν, τούτων ἐπιμελεῖσθαι. Ἐν δὲ τῇδε τῇ „ὁπλίσει, οὐδὲν ἡμεῖς ὑμῶν προέξομεν. Θώραξ μὲν „γὰρ περὶ τὰ στέρνα ἁρμόζων ἑκάστῳ ἔσται, γέῤῥον δὲ ἐν „τῇ ἀριστερᾷ, ὃ πάντες εἰθίσμεθα φορεῖν, μάχαιρα δὲ „ἢ σάγαρις ἐν τῇ δεξιᾷ, ᾗ δὴ παίειν τοὺς ἐναντίους δεή„σει, οὐδὲν φυλαττομένους, μή τι παίσαντες ἐξαμάρ„τωμεν. Τί οὖν ἂν ἐν τούτοις ἕτερος ἑτέρου ἡμῶν διαφέ„ροι, πλὴν ἐν τόλμῃ; ἣν οὐδὲν ὑμῖν προσήκει ἧττονα „ἡμῶν παρέχεσθαι. Νίκης τε γὰρ ἐπιθυμεῖν, ἣ τὰ „καλὰ πάντα καὶ τὰ ἀγαθὰ κτᾶται καὶ σώζει, τί „μᾶλλον ἡμῖν ἢ ὑμῖν προσήκει; Κράτους τε, ὃ πάντα „τὰ τῶν ἡττόνων τοῖς κρείττοσι δωρεῖται, τί εἰκὸς ἡμᾶς „μᾶλλον, ἢ καὶ ὑμᾶς, τούτου δεῖσθαι; Τέλος εἶπεν, Ἀκη„κόατε πάντα· ὁρᾶτε τὰ ὅπλα πάντα· ὁ μὲν χρήζων,

„λαμβανέτω ταῦτα, καὶ ἀπογραφέσθω πρὸς τὸν ταξίαρχον εἰς τὴν ὁμοίαν τάξιν ἡμῖν· ὅτῳ δ' ἀρκεῖ ἐν μισθοφόρου χώρᾳ εἶναι, καταμενέτω ἐν τοῖς ὑπηρετικοῖς
7 „ὅπλοις.„ Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν. Ἀκούσαντες δὲ οἱ Πέρσαι ἐνόμισαν, εἰ παρακαλούμενοι, ὥστε τὰ ὅμοια πονοῦντες τῶν αὐτῶν τυγχάνειν, μὴ θελήσουσι ταῦτα ποιεῖν, δικαίως ἂν διὰ παντὸς τοῦ αἰῶνος ἀμηχανοῦντες βιοτεύειν· καὶ οὕτω δὴ ἀπογράφονται πάντες, ἀνέλαβόν τε τὰ ὅπλα πάντες.

Ἐν ᾧ δὲ οἱ πολέμιοι ἐλέγοντο μὲν προσιέναι, παρῆσαν δὲ οὐδέπω, ἐν τούτῳ ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος ἀσκεῖν μὲν τὰ σώματα τῶν μεθ' ἑαυτοῦ πρὸς ἰσχὺν, διδάσκειν δὲ τὰ
8 τακτικὰ, θήγειν δὲ τὰς ψυχὰς εἰς τὰ πολεμικά. Καὶ πρῶτον μὲν λαβὼν παρὰ Κυαξάρου ὑπηρέτας, προσέταξεν ἑκάστοις τῶν στρατιωτῶν ἱκανῶς, ὧν ἐδέοντο, πάντα πεποιημένα παρασχεῖν· τοῦτο δὲ παρασκευάσας, οὐδὲν αὐτοῖς ἄλλο ἐλελοίπει, ἢ ἀσκεῖν τὰ ἀμφὶ τὸν πόλεμον· ἐκεῖνο δοκῶν καταμεμαθηκέναι, ὅτι οὗτοι κράτιστοι ἕκαστα γίγνονται, οἳ ἂν, ἀφέμενοι τοῦ πολλοῖς προσέχειν τὸν νοῦν, ἐπὶ ἓν ἔργον τράπωνται. Καὶ αὐτῶν δὲ τῶν πολεμικῶν περιελὼν καὶ τὸ τόξῳ μελετᾶν καὶ ἀκοντίῳ, κατέλιπε τοῦτο μόνον αὐτοῖς, τὸ σὺν μαχαίρᾳ καὶ γέρρῳ καὶ θώρακι μάχεσθαι. Ὥστε εὐθὺς αὐτῶν παρεσκεύασε τὰς γνώμας, ὡς ὁμόσε ἰτέον εἴη τοῖς πολεμίοις, ἢ ὁμολογητέον, μηδενὸς ἀξίους εἶναι συμμάχους· τοῦτο δὲ χαλεπὸν ὁμολογῆσαι, οἵτινες ἂν εἰδῶσιν, ὅτι οὐδὲ δι' ἓν ἄλλο τρέ-
9 φονται, ἢ ὅπως μάχωνται ὑπὲρ τῶν τρεφόντων. Ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἐννοήσας, ὅτι, περὶ ὁπόσων ἂν γένωνται ἀνθρώποις φιλονεικίαι, πολὺ μᾶλλον ἐθέλουσι ταῦτα ἀσκεῖν, ἀγῶνάς τε αὐτοῖς προεῖπεν ἁπάντων, ὁπόσα ἐγίνωσκεν ἀσκεῖσθαι ἀγαθὸν εἶναι ὑπὸ στρατιωτῶν. Ἃ δὲ προεῖπε, τάδε ἦν· ἰδιώτῃ μὲν, ἑαυτὸν παρέχειν εὐπειθῆ τοῖς ἄρχουσι, καὶ ἐθελόπονον, καὶ φιλοκίνδυνον

μετ' εὐταξίας, καὶ ἐπιστήμονα τῶν στρατιωτικῶν, καὶ
φιλόκαλον περὶ ὅπλα, καὶ φιλότιμον ἐπὶ πᾶσι τοῖς τοιού-
τοις· πενταδάρχῳ δ', αὐτὸν ὄντα, οἷόνπερ τὸν ἀγαθὸν
ἰδιώτην, καὶ τὴν πεντάδα, εἰς τὸ δυνατὸν, τοιαύτην
παρέχειν· δεκαδάρχῳ δὲ, τὴν δεκάδα· ὡσαύτως δὲ
λοχαγῷ, τὸν λόχον· ὡς δ' αὔτως ταξιάρχῳ· ὡς δ' αὔ-
τως ἑκάστῳ τῶν ἄλλων ἀρχόντων, ἀνεπίληπτον αὐτὸν ὄν-
τα ἐπιμελεῖσθαι καὶ τῶν ὑφ' αὐτῷ ἀρχόντων, ὅπως ἐκεῖ-
νοι αὖ, ὧν ἂν ἄρχωσι, παρέξουσι τὰ δέοντα ποιοῦντας.
Ἆθλα δὲ προὔφηνε, τοῖς μὲν ταξιάρχαις, οἳ κρατίστας 10
δόξαιεν τὰς τάξεις παρασκευάσαι, χιλιάρχους ἔσεσθαι·
τῶν δὲ λοχαγῶν, οἳ κρατίστους δόξαιεν τοὺς λόχους ἀπο-
δεικνύναι, εἰς τὰς τῶν ταξιαρχῶν χώρας ἐπαναβήσε-
σθαι· τῶν δ' αὖ δεκαδαρχῶν τοὺς κρατίστους, εἰς τὰς τῶν
λοχαγῶν χώρας καταστήσεσθαι· τῶν δ' αὖ πεμπαδαρ-
χῶν, ὡσαύτως εἰς τὰς τῶν δεκάρχων· τῶν γε μὴν ἰδιω-
τῶν τοὺς κρατιστεύοντας, εἰς τὰς τῶν πεμπαδαρχῶν.
Ὑπῆρχε δὲ πᾶσι τούτοις τοῖς ἄρχουσι, πρῶτον μὲν θερα-
πεύεσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων· ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλαι τι-
μαὶ, αἱ πρέπουσαι ἑκάστοις, συμπαρείποντο. Ἐπανέ-
τεινε * δὲ καὶ μείζονας ἐλπίδας τοῖς ἀξίοις ἐπαίνου, εἴ
τι ἐν τῷ ἐπιόντι χρόνῳ ἀγαθὸν μεῖζον φαίνοιτο. Προεῖ- 11
πε δὲ νικητήρια καὶ ὅλαις ταῖς τάξεσι, καὶ ὅλοις τοῖς
λόχοις· καὶ ταῖς δεκάσιν ὡσαύτως καὶ ταῖς πεμπάσιν,
ἐὰν φαίνωνται [c] εὐπιστόταται τοῖς ἄρχουσιν οὖσαι, καὶ

* *Cf. Suidas T. 1. p. 787.*

[c] Εὐπιστόταται] Hanc ſcripturam, quam libri omnes, tam typis quam manu deſcripti, tuentur, ſatis ſanam eſſe (licet longe ſecus exiſtimet Leunclauius) oſtendamus. En igitur exempla ſcripturae per ſimplex ἰῶτα, quae vnus ſuppeditauit Sophocles, vbi de *obedientia*, vel praeſtanda vel reiicienda, loquutus eſt auctor. Τὸ μὴ 'πιχωρεῖν τοῖς ἀπιστοῦσιν τάδε. Quem verſum Scholiaſtes ſic exponit, τὸ μὴ ἐπιτρέπειν μηδὲ συγχωρεῖν τοῖς ἀπειθοῦσιν, his ſtatim additis, Ἔλεγον δὲ καὶ τὴν πειθὼ, πίστιν. Antig. v. 225. Et eiusdem Fabulae v. 666—7. Ἐπεὶ γὰρ αὐτὴν εἷλον ἐμφανῶς ἐγὼ, Πόλεως ἀπιστήσασαν ἐκ πάσης μόνην. Idem in Trachin. v. 1198. Ὡς πρὸς τί πίστιν τήνδε ἄγαν ἐπιστρέφεις; Vbi πίστις, ſecundum obſeruationem Schol. ad v. 225. Antig. valet, πειθὼ, et verti debet *obedientia*, non (vt interpres)

προθυμότατα ἀσκῆσαι τὰ προειρημένα. Ἦν δὲ ταύ-
ταις τὰ νικητήρια, οἷα δὴ εἰς πλῆθος πρέπει. Ταῦτα
12 μὲν δὴ προείρητό τε, καὶ ἤσκητο ὑπὸ τῆς στρατιᾶς. Σκη-
νὰς δὲ αὐτοῖς κατεσκεύασε, πλῆθος μὲν, ὅσοι ταξίαρ-
χοι ἦσαν· μέγεθος δὲ, ὥστε ἱκανὰς εἶναι τῇ τάξει ἑκάστῃ·
ἡ δὲ τάξις ἦν ἑκατὸν ἄνδρες. Ἐσκήνουν μὲν δὲ οὕτω κα-
τὰ τάξεις. Ἐν δὲ τῷ ὁμοσκηνοῦν * ἐδόκουν μὲν αὐτῷ ὠφε-
λεῖσθαι πρὸς τὸν μέλλοντα ἀγῶνα τοῦτο, ὅτι ἑώρων ἀλλή-
λους ὁμοίως τρεφομένους· καὶ οὐκ ἐνῆν πρόφασις μειονε-
ξίας, ὥστε ὑφίεσθαί τέ τινα, κακίω τε ἕτερον ἑτέρου εἶναι
πρὸς τοὺς πολεμίους. Ὠφελεῖσθαι δὲ ἐδόκουν αὐτῷ καὶ
πρὸς τὸ γιγνώσκεσθαι ἀλλήλοις ὁμοσκηνοῦντες. Ἐν γὰρ
τῷ γιγνώσκεσθαι καὶ τὸ αἰσχύνεσθαι πᾶσιν ἐδόκει μᾶλ-
λον ἐγγίνεσθαι· οἱ δὲ ἀγνοούμενοι ῥᾳδιουργεῖν πως μᾶλ-
13 λον δοκοῦσιν, ὥσπερ οἱ ἐν σκότει ὄντες. Ἐδόκουν δὲ
αὐτῷ καὶ εἰς τὸ τὰς τάξεις ἀκριβοῦν μέγα ὠφελεῖσθαι
διὰ τὴν ὁμοσκηνίαν. Εἶχον γὰρ οἱ μὲν ταξίαρχοι ὑφ'
ἑαυτοῖς τὰς τάξεις [d] κεκοσμημένας, ὥσπερ ὁπότε εἰς ἕνα
πορεύοιτο ἡ τάξις· οἱ δὲ λοχαγοὶ, τοὺς λόχους· ὡσαύ-
τως οἱ δεκάδαρχοι, τὰς δεκάδας· καὶ οἱ πεμπάδαρ-
χοι, τὰς πεμπάδας. Τὸ δὲ ἀκριβοῦν τὰς τάξεις σφό-
δρα ἐδόκει αὐτῷ ἀγαθὸν εἶναι, καὶ εἰς τὸ μὴ ταράττε-
σθαι, καὶ εἰς τὸ, εἰ ταραχθεῖεν, θᾶττον καταστῆναι·
ὥσπερ γε καὶ λίθων καὶ ξύλων ἃ ἂν δέῃ συναρμοσθῆναι,
ἔστι, κἂν ὁπωσοῦν καταβεβλημένα τύχῃ, συναρμόσαι
ταῦτα εὐπετῶς, ἢν ἔχῃ γνωρίσματα, ὥστε εὔδηλον εἶ-

fides: id quod, ea quae praecedunt et mox sequuntur attentius legenti, satis constabit. Respondit enim Hercules: Οὐ θᾶσσον οἴσεις, μηδ' ἀπιστήσεις ἐμοί; v. 1199. Idem Hercules, v. 1240. — μηδ' ἀπιστήσῃς πατρί. et paucis interiectis, Πείθου. Τὸ γάρ τοι μεγάλα πιστεύσαντ' ἐμοὶ, Σμικροῖς ἀπιστεῖν, τὴν πάρος συγχεῖ χάριν. Ex his abunde liquet, omnino frustra fuisse Leunclauium, cum lectionem vulgatam necessario mutandam esse statueret in εὐπειστότατοι, eosque adeo satis commode εὐπειστότατοι dici posse, quorum summa est obedientia.

* Cf. Suidas in συσκηνία.

d Κεκοσμημένας] Vulgo, κειμωμένας, nullo sensu commodo, vt mihi cum Stephano videtur. Κοσμοῦμαι familiare est auctoribus, cum militum describunt ordines.

ναι, ἐξ ὁποίας χώρας ἕκαστον αὐτῶν ἐστιν. Ἐδόκουν δὲ ὠφελεῖσθαι αὐτῷ ὁμοῦ τρεφόμενοι καὶ πρὸς τὸ ἧττον ἀλλήλους ἂν ἐθέλειν ἀπολείπειν· ὅτι ἑώρα καὶ τὰ θηρία, τὰ ὁμοῦ τρεφόμενα, δεινὸν ἔχοντα πόθον, ἤν τις αὐτὰ διασπᾷ ἀπ' ἀλλήλων.

14 Ἐπεμέλετο δὲ καὶ τοῦδε ὁ Κῦρος, ὅπως μήποτε ἀνίδρωτοι γενόμενοι ἐπὶ τὸ ἄριστον καὶ τὸ δεῖπνον εἰσίοιεν. Ἢ γὰρ ἐπὶ θήραν αὐτοὺς ἐξάγων, ἱδρῶτα αὐτοῖς παρεῖχεν, ἢ παιδιὰς τοιαύτας ἐξεύρισκεν, αἳ ἱδρῶτα ἔμελλον παρέχειν· ἢ καὶ πρᾶξαι εἴ τι δεόμενος τύχοι, οὕτως ἐξηγεῖτο τῆς πράξεως, ὡς μὴ ἐπανίοιεν ἀνιδρωτί. Τοῦτο γὰρ ἡγεῖτο καὶ πρὸς τὸ ἡδέως ἐσθίειν ἀγαθὸν εἶναι, καὶ πρὸς τὸ ὑγιαίνειν, καὶ πρὸς τὸ δύνασθαί τι πονεῖν. Καὶ πρὸς τὸ ἀλλήλοις δὲ πρᾳοτέρους εἶναι ἀγαθὸν ἡγεῖτο τοὺς πόνους εἶναι, ὅτι καὶ οἱ ἵπποι, συμπονοῦντες ἀλλήλοις, πρᾳότεροι συνεστήκασι. Πρός γε μὴν τοὺς πολεμίους μεγαλοφρονέστεροι γίγνονται, οἳ ἂν ξυνειδῶσιν ἑαυτοῖς εὖ ἠσκηκότες.

15 Κῦρος δὲ αὐτῷ σκηνὴν μὲν κατεσκευάσατο, ὥστε ἱκανὴν ἔχειν, οὓς καλοίη ἐπὶ τὸ δεῖπνον. Ἐκάλει δὲ ὡς τὰ πολλὰ τῶν ταξιαρχῶν, οὓς καιρὸς αὐτῷ δοκοίη εἶναι. ἔστι δ' ὅτε καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν δεκάρχων τινὰς καὶ πεμπαδάρχων ἐκάλει· ἔστι δ' ὅτε καὶ τῶν στρατιωτῶν· ἔστι δ' ὅτε καὶ τὴν πεμπάδα ὅλην, καὶ δεκάδα ὅλην, καὶ λόχον ὅλον, καὶ τάξιν ὅλην. Ἐκάλει δὲ καὶ ἐτίμα, ὅτε τινὰς ἴδοι τοιοῦτό τι ποιήσαντας, ὃ πάντας ἐβούλετο ποιεῖν. Ἦν δὲ τὰ μὲν παρατιθέμενα ἀεὶ ἴσα αὐτῷ τε καὶ τοῖς καλουμένοις ἐπὶ τὸ δεῖπνον. Καὶ τοὺς ἀμφὶ τὸ στράτευμα δὲ ὑπηρέτας ἰσομοίρους ἀεὶ πάντων ἐποίει· οὐδὲν γὰρ ἧττον τιμᾷν ἄξιον ἐδόκει αὐτῷ εἶναι τοὺς ἀμφὶ τὰ στρατιωτικὰ ὑπηρέτας, οὔτε κηρύκων, οὔτε πρέσβεων. Καὶ γὰρ πιστοὺς ἡγεῖτο δεῖν εἶναι τούτους, καὶ ἐπιστήμονας τῶν στρατιωτικῶν, καὶ συνετούς, προσέτι δὲ σφοδρούς, καὶ ταχεῖς, 16

καὶ ἀόκνους, καὶ ἀταράχους. Πρὸς δὲ τούτοις, καὶ ὅσα οἱ βέλτιστοι νομιζόμενοι ἔχουσιν, ἐγίνωσκεν ὁ Κῦρος δεῖν τοὺς ὑπηρέτας ἔχειν, καὶ τοῦτο ἀσκεῖν, ὡς μηδὲν ἀναίνοιντο ἔργον, ἀλλὰ πάντα νομίζοιεν πρέπειν αὐτοῖς πράσσειν, ὅσα ἂν ὁ ἄρχων προστάττοι.

C. II. Ἀεὶ μὲν οὖν ἐπεμέλετο ὁ Κῦρος, ὁπότε συσκηνοῖεν, [e] ὅπως εὐχαριστότατοί τε ἅμα λόγοι ἐμβληθήσονται, καὶ παρορμῶντες εἰς τἀγαθόν. Ἀφίκετο δ' οὖν καὶ εἰς τόνδε ποτὲ τὸν λόγον· Ἆρά γε, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἐνδεέστεροί τι ἡμῶν διὰ τοῦτο φαίνονται εἶναι οἱ ἕτεροι,, ὅτι οὐ πεπαίδευνται τὸν αὐτὸν τρόπον ἡμῖν; ἢ οὐδὲν ἄρα διοίσουσιν ἡμῶν, οὔτε ἐν ταῖς συνουσίαις, οὔτε ὅταν ἀγωνίζεσθαι πρὸς τοὺς πολεμίους δέῃ; Καὶ ὁ Ὑστάσπης ὑπολαβὼν εἶπεν· Ἀλλ' ὁποῖοι μέν τινες ἔσονται εἰς τοὺς πολεμίους, οὔπω ἔγωγε ἐπίσταμαι· ἐν μέντοι τῇ συνουσίᾳ δύσκολοι, ναὶ μὰ τοὺς θεοὺς, ἔνιοι αὐτῶν ἤδη φαίνονται. Πρώην μέν γε, ἔφη, Κυαξάρης ἔπεμψεν εἰς τὴν τάξιν ἑκάστην [f] ἱερεῖα, καὶ ἐγένετο ἑκάστῳ ἡμῶν τρία κρέα, ἢ καὶ πλείω, τὰ περιφερόμενα. Καὶ ἤρξατο μὲν δὴ ἀπ' ἐμοῦ ὁ μάγειρος, τὴν πρώτην περίοδον περιφέρων· ὅτε δὲ τὸ δεύτερον εἰσῄει περιοίσων, ἐκέλευσα ἐγὼ ἀπὸ τοῦ τελευταίου ἄρχεσθαι, καὶ ἀνάπαλιν περιφέρειν. Ἀνακραγὼν οὖν τις τῶν κατὰ μέσον τὸν κύκλον κατακειμένων στρατιωτῶν, Μὰ Δί', ἔφη, τῶνδε μὲν οὐδὲν ἴσον ἐστὶν, εἴγε ἀφ' ἡμῶν τῶν ἐν μέσῳ οὐδεὶς οὐδέποτε ἄρξεται. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἠχθέσθην τε, εἴ τι μεῖον δοκοῖεν ἔχειν, καὶ ἐκάλεσα εὐ-

e Εὐχαριστότατοι] Haec ſcriptura, quam praeſtant libri omnes, immerito, vt mihi videtur quidem, eſt in dubium ab iis reuocata, qui εὐχαριτώτατοι legi debere putarunt; eamque adeo margini adſcripſerunt. Leguntur alibi ſane apud Noſtrum εὔχαριτος et ἀχάριτος. At apud eundem legitur etiam ἀχάριστον de eo, quod *ingratum* eſt, aut *iniucundum*. Apud Homerum Od. θ, 236. hoc certe modo ſcribitur: ξεῖν', ἐπεὶ οὐκ ἀχάριστα μεθ' ἡμῖν ταῦτ' ἀγορεύεις. et Od. υ, 392. Δόρπου δ' οὐκ ἄν πως ἀχαρίστερον ἄλλο γένοιτο. Quidni igitur recte legatur etiam εὐχαριστότατον, de eo, quod eſt *iucundiſſimum*?

f Ἱερεῖα] Vide I, 4, 17.

θὺς αὐτὸν πρὸς ἐμέ. Ὁ δὲ μάλα τοῦτό γε εὐτάκτως ὑπήκουσεν. Ὡς δὲ τὰ περιφερόμενα ἧκε πρὸς ἡμᾶς, ἅτε, οἶμαι, ὑστάτους λαμβάνοντας, τὰ σμικρότατα λελειμμένα ἦν· ἐνταῦθα δὴ ἐκεῖνος πάνυ ἀνιαθεὶς δῆλος ἐγένετο, καὶ εἶπε πρὸς ἑαυτὸν, Τῆς τύχης, τὸ ἐμὲ νῦν κληθέντα δεῦρο τυχεῖν. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Ἀλλὰ μὴ φρόντιζε· αὐτίκα γὰρ ἀφ' ἡμῶν ἄρξεται, καὶ σὺ πρῶτος λήψῃ τὸ μέγιστον. Καὶ ἐν τοσούτῳ περιέφερε τὸ τρίτον, ὅπερ δὴ λοιπὸν ἦν τῆς περιφορᾶς· κἀκεῖνος ἔλαβε μετ' ἐμὲ δεύτερος. Ὡς δ' ὁ τρίτος ἔλαβε, καὶ ἔδοξεν αὐτὸν μεῖζον ἑαυτοῦ λαβεῖν, καταβάλλει, ὃ ἔλαβεν, ὡς ἕτερον ληψόμενος. Καὶ ὁ μάγειρος οἰόμενος αὐτὸν οὐδέν τι δεῖσθαι ὄψου, ᾤχετο παραφέρων, πρὶν λαβεῖν αὐτὸν ἕτερον. Ἐνταῦθα δὴ οὕτω βαρέως ἤνεγκε τὸ πάθος, ὥστε ἀνήλωτο μὲν αὐτῷ, ὃ εἰλήφει, ὄψον, ὃ δὲ ἔτι αὐτῷ λοιπὸν ἦν τοῦ ἐμβάπτεσθαι, τοῦτό πως, ὑπὸ τοῦ ἐκπεπλῆχθαί τε καὶ ὀργίζεσθαι τῇ τύχῃ, δυσφορούμενος ἀνέτρεψεν. Ὁ μὲν δὴ λοχαγὸς, ὁ ἐγγύτατα ἡμῶν, ἰδὼν, συνεκρότησέ τε τὼ χεῖρε, καὶ τῷ γέλωτι ηὐφραίνετο. Ἐγὼ μέντοι, ἔφη, προσεποιούμην βήττειν· οὐδὲ γὰρ αὐτὸς ἠδυνάμην κατέχειν τὸν γέλωτα. Τοιοῦτον μὲν
δή σοι, ὦ Κῦρε, ἕνα τῶν ἑταίρων ἐπιδεικνύω, ἔφη. Ἐπὶ 2
μὲν δὴ τούτῳ, ὥσπερ εἰκὸς, ἐγέλασαν. Ἄλλος δέ τις ἔλεξε τῶν ταξιάρχων.

Οὗτος μὲν δὴ, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὡς ἔοικεν, οὕτω δυσκόλῳ [g] ἐνέτυχεν. Ἐγὼ δὲ, ὡς σὺ, διδάξας ἡμᾶς, τὰς τάξεις ἀπέπεμψας, καὶ ἐκέλευσας διδάσκειν τὴν ἑαυτοῦ ἕκαστον τάξιν, ἃ παρὰ σοῦ ἐμάθομεν, οὕτω δὴ καὶ ἐγὼ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι ἐποίουν, ἐλθὼν ἐδίδασκον ἕνα λόχον. Καὶ στήσας τὸν λοχαγὸν πρῶτον, καὶ τάξας δῆτα ἐπ'

g Δυσκόλῳ ἐνέτυχεν] Sic edidit Stephanus, veteris cuiusdam exemplaris fide nixus: et sic in margine scripsit Leunclauius. Vulgo quidem, satis inepte, δυσκόλως ἐπέτυχεν, vel, quod sane ferri potest, δυσκόλῳ ἐπέτυχεν.

αὐτῷ ἄνδρα νεανίαν, καὶ τοὺς ἄλλους, ᾗ ᾤμην δεῖν, ἔπει-
τα ςὰς ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν, βλέπων εἰς τὸν λόχον, ἡνίκα
μοι ἐδόκει καιρὸς εἶναι, προϊέναι ἐκέλευσα. Καὶ ὁ ἀνὴρ
σοι ὁ νεανίας ἐκεῖνος, προελθὼν τοῦ λοχαγοῦ ἔμπροσθεν,
πρότερος ἐπορεύετο. Κἀγὼ ἰδὼν, εἶπον, Ὦ ἄνθρωπε,
τί ποιεῖς; Καὶ ὃς ἔφη· Προέρχομαι, ὥσπερ σὺ κελεύεις.
Κἀγὼ εἶπον· Ἀλλ' ἐγὼ οὐ σὲ μόνον ἐκέλευον, ἀλλὰ
πάντας, προϊέναι. Καὶ ὃς, ἀκούσας τοῦτο, μεταστρα-
φεὶς πρὸς τοὺς λοχίτας εἶπεν, Οὐκ ἀκούετ', ἔφη, προστάτ-
τοντος προϊέναι πάντας; Καὶ οἱ ἄνδρες πάντες παρελθόν-
τες τὸν λοχαγὸν, ᾖσαν πρὸς ἐμέ. Ἐπεὶ δὲ ὁ λοχα-
γὸς αὐτοὺς ἀνεχώριζεν, ἐδυσφόρουν τε, καὶ ἔλεγον, ποτέ-
ρῳ χρὴ πείσεσθαι; νῦν γὰρ ὁ μὲν κελεύει προϊέναι, ὁ δ'
οὐκ ἐᾷ. Ἐγὼ μέντοι ἐνεγκὼν ταῦτα πράως, ἐξ ἀρχῆς αὖ
καταχωρίσας, εἶπον, μηδένα τῶν ὄπισθεν κινεῖσθαι, πρὶν
ἂν ὁ πρόσθεν ἡγῆται· ἀλλὰ τοῦτο μόνον ὁρᾶν πάντας, τῷ
πρόσθεν ἕπεσθαι. Ὡς δ' εἰς Πέρσας τις ἀπιὼν ἦλθε
πρὸς ἐμὲ, καὶ ἐκέλευσέ με τὴν ἐπιςολὴν δοῦναι, ἣν ἔγρα-
ψα οἴκαδε, κἀγὼ (ὁ γὰρ λοχαγὸς ᾔδει, ὅπου ἔκειτο ἡ
ἐπιςολὴ) ἐκέλευσα, αὐτὸν δραμόντα ἐνεγκεῖν τὴν ἐπιςο-
λήν· ὁ μὲν δὴ ἔτρεχεν· ὁ δὲ νεανίας ἐκεῖνος εἵπετο τῷ
λοχαγῷ, σὺν αὐτῷ τῷ θώρακι καὶ τῇ κοπίδι· καὶ ὁ ἄλ-
λος δὲ πᾶς λόχος, ἰδὼν ἐκεῖνον, συνέτρεχε· καὶ ἧκον οἱ
ἄνδρες φέροντες τὴν ἐπιςολήν. Οὕτως, ἔφη, ὅγε ἐμὸς
3 λόχος ἀκριβοῖ σοι πάντα τὰ παρὰ σοῦ. Οἱ μὲν δὴ ἄλ-
λοι, ὡς εἰκὸς, ἐγέλων ἐπὶ τῇ δορυφορίᾳ τῆς ἐπιςο-
λῆς. Ὁ δὲ Κῦρος εἶπεν, Ὦ Ζεῦ καὶ πάντες θεοὶ,
οἵους ἄρα ἡμεῖς ἔχομεν ἄνδρας ἑταίρους· οἵ γε εὐθερά-
πευτοι μὲν οὕτως εἰσὶν, ὥστε εἶναι, αὐτῶν καὶ μικρῷ
ὄψῳ παμπόλλους φίλους ἀνακτήσασθαι· πιθανοὶ δ'
οὕτως εἰσί τινες, ὥστε, πρὶν εἰδέναι τὸ προσταττόμε-
νον, πρότερον πείθονται. Ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα, ποίους
τινὰς χρὴ μᾶλλον εὔξασθαι, ἢ τοιούτους, στρατιώτας

ἔχειν. Ὁ μὲν δὴ Κῦρος ἅμα γελῶν, οὕτως ἐπῄνεσε τοὺς
στρατιώτας.
Ἐν δὲ τῇ σκηνῇ ἐτύγχανέ τις ὢν τῶν ταξιαρχῶν, 4
Ἀγλαϊτάδας ὄνομα· ἀνὴρ, τὸν τρόπον τῶν στρυφνοτέρων
ἀνθρώπων· οὗτος ὡδέ πως εἶπεν. Ἦ γὰρ οἴει, ἔφη, ὦ
Κῦρε, τούτους ἀληθῆ λέγειν ταῦτα; Ἀλλὰ τί μὴν βου-
λόμενοι, ἔφη ὁ Κῦρος, ψεύδονται; Τί δ' ἄλλο γε, ἔφη,
εἰ μὴ γέλωτα ποιεῖν ἐθέλοντες; ὑπὲρ οὗ λέγουσί τε ταῦ-
τα, καὶ ἀλαζονεύονται. Καὶ ὁ Κῦρος, Εὐφήμει, ἔφη· 5
μὴ λέγε ἀλαζόνας εἶναι τούτους. Ὁ μὲν γὰρ ἀλαζὼν
ἔμοιγε δοκεῖ ὄνομα κεῖσθαι ἐπὶ τοῖς προσποιουμένοις καὶ
πλουσιωτέροις εἶναι, ἢ εἰσὶ, καὶ ἀνδρειοτέροις, καὶ ποιή-
σειν, ἃ μὴ ἱκανοί εἰσιν, ὑπισχνουμένοις· καὶ ταῦτα,
φανεροῖς γιγνομένοις, ὅτι τοῦ λαβεῖν τι ἕνεκα καὶ κερδᾶ-
ναι ποιοῦσιν. Οἱ δὲ μηχανώμενοι γέλωτα τοῖς συνοῦσι,
μήτε ἐπὶ τῷ ἑαυτῶν κέρδει, μήτ' ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἀκουόν-
των, μήτε ἐπὶ βλάβῃ μηδεμιᾷ, πῶς οὐχ οὗτοι ἀστεῖοι ἂν
καὶ εὐχάριτες δικαιότερον ὀνομάζοιντο μᾶλλον, ἢ ἀλα-
ζόνες; Ὁ μὲν δὴ Κῦρος οὕτως ἀπελογήσατο περὶ τῶν
τὸν γέλωτα παρασχόντων. Αὖθις δὲ ὁ λοχαγὸς, ὁ τὴν 6
τοῦ λόχου χαριτίαν διηγησάμενος, ἔφη, Ἦ που ἄν, ὦ
Ἀγλαϊτάδα, εἴ γε κλαίειν ἐπειρώμεθά σε ποιεῖν, σφό-
δρα ἂν ἡμῖν ἐμέμφου· (ὥσπερ ἔνιοι καὶ ἐν ᾠδαῖς καὶ ἐν
λόγοις οἰκτρὰ ἄττα λογοποιοῦντες εἰς δάκρυα πειρῶνται
ἄγειν) ὁπότε γε νῦν καὶ αὐτὸς εἰδὼς, ὅτι εὐφραίνειν μέν
τί σε βουλόμεθα, βλάπτειν δ' οὐδὲν, ὅμως οὕτως ἐν πολ-
λῇ ἀτιμίᾳ ἡμᾶς ἔχεις. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἀγλαϊτά- 7
δας, καὶ δικαίως γε· ἐπεὶ καὶ αὐτοῦ τοῦ κλαίειν καθί-
ζοντος τοὺς φίλους, πολλαχῇ ἔμοιγε δοκεῖ ἐλάττονος
ἄξια διαπράττεσθαι ὁ γέλωτα αὐτοῖς μηχανώμενος. Εὑ-
ρήσεις δὲ καὶ σὺ, ἢν ὀρθῶς λογίζῃ, ἐμὲ ἀληθῆ λέγον-
τα. Κλαύμασι μέν γε καὶ πατέρες υἱοῖς σωφροσύνην
μηχανῶνται, καὶ διδάσκαλοι παισὶν ἀγαθὰ μαθήμα-

τα· καὶ νόμοι γε πολίτας διὰ τοῦ κλαίοντας καθίζειν εἰς δικαιοσύνην προτρέπονται· τοὺς δὲ γέλωτα μηχανωμένους ἔχοις ἂν εἰπεῖν ἢ σώματα ὠφελοῦντας, ἢ ψυχὰς οἰκονομικωτέρας ποιοῦντας, ἢ πολιτικωτέρας; Ἐκ τούτου ὁ Ὑστάσπης ὧδέ πως εἶπε· Σὺ, ἔφη, ὦ Ἀγλαϊτάδα, ἢν ἐμοὶ πείθῃ, εἰς μὲν τοὺς πολεμίους θαῤῥῶν δαπανήσεις τοῦτο τὸ πολλοῦ ἄξιον, καὶ κλαίοντας ἐκείνους πειράσῃ καθίζειν· ἡμῖν δὲ πάντως, ἔφη; καὶ τοῖσδε τοῖς φίλοις τούτου τοῦ ὀλίγου ἀξίου γέλωτος ἐπιδαψιλεύσῃ. Καὶ γὰρ οἶδ', ὅτι πολύς σοί ἐστιν ἀποκείμενος· οὔτε γὰρ αὐτὸς χρώμενος ἀνήλωκας αὐτὸν, οὐδὲ μὴν φίλοις γε, οὐδὲ ξένοις ἑκὼν εἶναι γέλωτα παρέχεις· ὥστε οὐδεμία σοι πρόφασίς ἐστιν, ὡς οὐ παρεκτέον σοι ἡμῖν γέλωτα. Καὶ ὁ Ἀγλαϊτάδας εἶπε, Καὶ σὺ δ' αὖ, ὦ Ὑστάσπη, γέλωτα πειρᾷ ποιεῖν ἐξ ἐμοῦ; Καὶ ὁ λοχαγὸς εἶπε· Ναὶ μὰ Δί', ἀνόητος ἄρα ἐστίν· ἐπεὶ ἔκ γε σοῦ πῦρ, οἶμαι, ῥᾷον ἂν
9 τις ἐκτρίψειεν, ἢ γέλωτα ἐξαγάγοι. Ἐπὶ τούτῳ μὲν δὴ οἵ τε ἄλλοι ἐγέλασαν, τὸν τρόπον εἰδότες αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ὁ Ἀγλαϊτάδας ἐπεμειδίασε. Καὶ ὁ Κῦρος, ἰδὼν αὐτὸν φαιδρωθέντα, Ἀδικεῖς, ἔφη, ὦ λοχαγὲ, ὅτι ἄνδρα ἡμῖν τὸν σπουδαιότατον διαφθείρεις, γελᾷν ἀναπείθων, καὶ ταῦτ', ἔφη, οὕτω πολέμιον ὄντα τῷ γέλωτι. Ταῦτα μὲν δὴ ἐνταῦθ' ἔληξεν. Ἐκ δὲ τούτου Χρυσάντας ὧδε ἔλεξεν·

10 Ἀλλ' ἔγωγ', ἔφη, ὦ Κῦρε, καὶ πάντες οἱ παρόντες, ἐννοῶ, ὅτι ἐξεληλύθασι μὲν σὺν ἡμῖν οἱ μὲν καὶ βελτίονος, οἱ δὲ καὶ μείονος ἄξιοι· ἢν δέ τι γένηται ἀγαθὸν, ἀξιώσουσι πάντες οὗτοι ἰσομοιρεῖν. Καί τοι ἔγωγε οὐδὲν ἀνισώτερον νομίζω τῶν ἐν ἀνθρώποις εἶναι, τοῦ τῶν ἴσων τόν τε κακὸν καὶ τὸν ἀγαθὸν ἀξιοῦσθαι. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε πρὸς τοῦτο· Ἆρ' οὖν, πρὸς τῶν θεῶν, κράτιστον ἡμῖν, ἄνδρες, ἐμβαλεῖν περὶ τούτου βουλὴν εἰς τὸν στρατὸν, πότερα δοκεῖ, ἤν τι ἐκ τῶν πόνων δῷ ὁ θεὸς ἀγαθὸν,

ἰσομοίρους πάντας ποιεῖν, ἢ σκοποῦντας τὰ ἔργα ἑκάστου, πρὸς ταῦτα καὶ τὰς τιμὰς ἑκάστῳ προστιθέναι; Καὶ τί 11
δεῖ, ἔφη ὁ Χρυσάντας, ἐμβαλεῖν λόγον περὶ τούτου, ἀλλ' οὐχὶ προειπεῖν, ὅτι οὕτω ποιήσεις; Ἦ οὐ σὺ καὶ τοὺς ἀγῶνας, ἔφη, προεῖπας καὶ τὰ ἆθλα; Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, οὐχ ὅμοια ταῦτα ἐκείνοις. Ἃ μὲν γὰρ ἂν στρατευόμενοι κτήσωνται, κοινὰ, οἶμαι, ἑαυτοῖς ἡγήσονται εἶναι· τὴν δὲ ἀρχὴν τῆς στρατείας ἐμὴν ἴσως ἔτι οἴκοθεν νομίζουσιν εἶναι. ὥστε διατάττοντα ἐμὲ τοὺς ἐπιστάτας οὐδὲν, οἶμαι, ἀδικεῖν νομίζουσιν. Ἦ καὶ οἴει, ἔφη ὁ Χρυσάντας, ψηφίσασθαι ἂν τὸ πλῆθος συνελθὸν, ὥστε μὴ ἴσων 12
ἕκαστον τυγχάνειν, ἀλλὰ τοὺς κρατίστους καὶ τιμαῖς καὶ δώροις πλεονεκτεῖν; Ἔγωγ', ἔφη ὁ Κῦρος, οἴομαι, ἅμα μὲν ὑμῶν συναγορευόντων, ἅμα δὲ καὶ αἰσχρὸν ὂν ἀντιλέγειν, μὴ οὐχὶ τὸν πλεῖστα καὶ ποιοῦντα, καὶ ὠφελοῦντα τὸ κοινὸν, τοῦτον καὶ μεγίστων ἀξιοῦσθαι. Οἶμαι δὲ, ἔφη, καὶ τοῖς κακίστοις σύμφορον φανεῖσθαι τοὺς ἀγαθοὺς πλεονεκτεῖν. Ὁ δὲ Κῦρος ἐβούλετο καὶ αὐτῶν ἕνεκα τῶν 13
ὁμοτίμων γενέσθαι τοῦτο τὸ ψήφισμα. Βελτίους γὰρ ἂν καὶ αὐτοὺς ἡγεῖτο εἶναι, εἰ εἰδεῖεν, ὅτι, ἐκ τῶν ἔργων καὶ αὐτοὶ κρινόμενοι, τῶν ἀξίων τεύξοιντο. Καιρὸς οὖν αὐτῷ ἐδόκει εἶναι νῦν ἐμβαλεῖν περὶ τούτου ψῆφον, ἐν ᾧ καὶ οἱ ὁμότιμοι ὤκνουν τὴν τοῦ ὄχλου ἰσομοιρίαν. Οὕτω δὴ συνεδόκει τοῖς ἐν τῇ σκηνῇ ἐμβαλέσθαι περὶ τούτου λόγον, καὶ συναγορεύειν ταῦτα ἔφασαν χρῆναι, ὅστισπερ ἀνὴρ οἴοιτο εἶναι.

Ἐπιγελάσας δὲ τῶν ταξιαρχῶν τις εἶπεν, Ἀλλ' 14
ἐγὼ, ἔφη, ἄνδρα καὶ τοῦ δήμου οἶδα, ὃς συνερεῖ, ὥστε μὴ εἰκῇ οὕτως ἰσομοιρίαν εἶναι. Ἄλλος δ' ἀντήρετο τοῦτον, τίνα λέγοι. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο, Ἔστι, νὴ Δί', ἀνὴρ σύσκηνος ἐμὸς, ὃς ἐν παντὶ μαστεύει πλέον ἔχειν. Ἄλλος δ' αὖ ἐπήρετο αὐτὸν, Ἦ καὶ τῶν πόνων; Μὰ Δί', ἔφη, οὐ μὲν δή· ἀλλὰ τοῦτό γε ψευδόμενος ἑάλωκα.

Καὶ γὰρ πόνων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, πάνυ
15 πράως ἀεὶ ἐᾷ τὸν βουλόμενον πλέον ἔχειν. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ Κῦρος, ὦ ἄνδρες, γιγνώσκω τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους, οἷον καὶ νῦν ὅδε λέγει, εἴπερ δεῖ ἐνεργὸν καὶ πειθόμενον ἔχειν τὸ στράτευμα, [b] ἐξαιρετέους εἶναι ἐκ τῆς στρατιᾶς. Δοκεῖ γάρ μοι τὸ μὲν πολὺ τῶν στρατιωτῶν εἶναι οἷον ἕπεσθαι, ᾗ ἄν τις ἡγῆται· ἄγειν δ', οἶμαι, ἐπιχειροῦσιν, οἱ μὲν καλοὶ κἀγαθοὶ, ἐπὶ τὰ καλὰ κἀγαθὰ, οἱ δὲ πονηροὶ, ἐπὶ τὰ πονηρά. Καὶ πολλάκις τοίνυν πλείονας ὁμογνώμονας λαμβάνουσιν οἱ φαῦλοι, ἢ οἱ σπουδαῖοι. Ἡ γὰρ πονηρία, διὰ τῶν παραυτίκα ἡδονῶν πορευομένη, ταύτας ἔχει συμπειθούσας πολλοὺς αὐτῇ ὁμογνωμονεῖν· ἡ δ' ἀρετὴ, πρὸς ὄρθιον ἄγουσα, οὐ πάνυ δεινή ἐστιν ἐν τῷ παραυτίκα εἰκῇ συνεπισπᾶσθαι· ἄλλως τε καὶ ἢν ἄλλοι ὦσιν, ἐπὶ τὸ πρανὲς καὶ τὸ μαλακὸν ἀντιπαρακαλοῦντες. Καὶ τοίνυν ἢν μέν τινες βλακείᾳ καὶ ἀπονίᾳ μόνον κακοὶ ὦσι, τούτους ἐγὼ νομίζω, ὥσπερ κηφῆνας, δαπάνῃ μόνον ζημιοῦν τοὺς κοινωνούς· οἳ δ' αὖ τῶν μὲν πόνων κακοὶ ὦσι κοινωνοὶ, πρὸς δὲ τὸ πλεονεκτεῖν σφοδροὶ καὶ ἀναίσχυντοι, οὗτοι καὶ ἡγεμονικοί εἰσι πρὸς τὰ πονηρά· πολλάκις γὰρ δύνανται τὴν πονηρίαν πλεονεκτοῦσαν ἀποδεικνύναι· ὥστε παντάπασιν ἐξαιρετέοι οἱ τοιοῦτοι ἡμῖν εἰσι. Καὶ μηδὲ μέντοι σκοπῆτε, ὅπως ἐκ τῶν πολιτῶν ἀντιπληρώσετε τὰς τάξεις· ἀλλ' ὥσπερ ἵππους, οἳ ἂν ἄριστοι ὦσιν, οὐχ οἳ ἂν πατριῶται, τούτους ζητεῖτε, οὕτω καὶ ἀνθρώπους ἐκ πάντων, οἳ ἂν ὑμῖν μά-

b Ἐξαιρετέους] Ita scripsi de coniectura consilioque Stephani, Mureti et Leunclauii. Et res ipsa flagitare videtur: nam ἐξαιρέτους, quod hactenus dedere libri, sonat, *selectos, eximios, exemtos*; non, vt huius loci ratio postulat, *eximendos, eiiciendos*. Si qui enim Lexicographi hanc etiam τῷ ἐξαίρετος tribuere vim, hunc ipsum ii locum respexere; cuius tamen vitiosam scripturam agnouerunt. Constantinus quidem cautius; qui ad ἐξαιρέτους habet, *id est*, ἐξαιρετέους. Stephanus autem, cum ἐξαιρετέοι mox dicat Xenophon, se non dubitare ait, quin et hic ἐξαιρετέους itidem legendum sit. Florentina sane editio exhibet, vt hic ἐξαιρέτους, ita in posteriore loco, ἐξαίρετοι. Laudo sibi constantem, errantem non sequor.

λιστα δοκῶσι συνισχυριεῖν τε ὑμᾶς καὶ συγκοσμήσειν,
τούτους λαμβάνετε. Μαρτυρεῖ δέ μοι καὶ τόδε πρὸς τὸ
ἀγαθόν· οὔτε γὰρ ἅρμα δήπου ταχὺ γένοιτ᾽ ἂν, βρα-
δέων ἵππων ἐνόντων, οὔτε δίκαιον, ἀδίκων συνεζευγμέ-
νων· οὐδέ γε οἶκος δύναται εὖ οἰκεῖσθαι, πονηροῖς οἰκέταις
χρώμενος· ἀλλὰ καὶ ἐνδεόμενος οἰκετῶν, ἧττον σφάλ-
λεται, ἢ ὑπὸ ἀδίκων ταραττόμενος. Εὖ δὲ ἴστε, ὦ ἄν-
δρες, ἔφη, φίλοι, ὅτι οὐδὲ τοῦτο μόνον ὠφελήσουσιν οἱ κα-
κοὶ ἀφαιρεθέντες, ὅτι κακοὶ ἀπέσονται, ἀλλὰ καὶ, τῶν
καταμενόντων ὅσοι μὲν ἀνεπίμπλαντο ἤδη κακίας,[i] ἀπο-
καθαροῦνται πάλιν αὐτήν· οἱ δὲ ἀγαθοὶ, τοὺς κακοὺς ἰδόν-
τες ἀτιμασθέντας, πολὺ εὐθυμότερον τῆς ἀρετῆς ἀνθέ-
ξονται. Ὁ μὲν οὕτως εἶπε· τοῖς δὲ φίλοις ἅπασι συνέ-
δοξε ταῦτα, καὶ οὕτως ἐποίουν.

Ἐκ δὲ τούτου πάλιν αὖ καὶ σκώμματος ἦρχεν ὁ Κῦ- 16
ρος. Κατανοήσας γάρ τινα τῶν λοχαγῶν σύνδειπνον
ἀγόμενον, καὶ παρακλίτην πεποιημένον, ἄνδρα ὑπερ-
δασύν τε καὶ ὑπέραισχρον, ἀνακαλέσας τὸν λοχαγὸν
ὀνομαστὶ, εἶπεν ὧδε· Ὦ Σαμβαύλα, ἔφη, ἀλλ᾽ ἢ καὶ
σὺ, κατὰ τὸν Ἑλληνικὸν τρόπον, ὅτι καλόν ἐστι, περιά-
γεις τοῦτο τὸ μειράκιον, τὸ παρακατακείμενόν σοι; Νὴ
τὸν Δί᾽, ἔφη ὁ Σαμβαύλας, ἥδομαι καὶ συνὼν τούτῳ,
καὶ θεώμενος αὐτόν. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ σύσκη-
νοι, προσέβλεψαν· ὡς δὲ εἶδον τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνδρὸς
ὑπερβάλλον αἴσχει, ἐγέλασαν πάντες. Καί τις εἶπε, 17
Πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Σαμβαύλα, ποίῳ ποτέ σε ἔργῳ ἀνὴρ
οὗτος ἀνήρτηται; Καὶ ὃς εἶπεν· Ἐγὼ ὑμῖν, νὴ τὸν Δία,
ὦ ἄνδρες, ἐρῶ. Ὁποσάκις γὰρ αὐτὸν ἐκάλεσα, εἴτε
νυκτὸς, εἴτε ἡμέρας, οὐ πώποτέ μοι οὔτ᾽ ἀσχολίαν πρου-
φασίσατο, οὔτε βάδην ὑπήκουσεν, ἀλλ᾽ αἰεὶ τρέχων· ὁπο-

i Ἀποκαθαροῦνται] In vulgatis legitur ἀνακαθαροῦνται. Quod quidem ferri potest, nec a me repudiatur, nisi quod non modo Stephanus aliique illam alteram lectionem praeferendam putent, sed et eam exlubeat MS. Bodl.

σάκις τε πρᾶξαί τι αὐτῷ προσέταξα, οὐδὲν ἀνιδρωτὶ πώποτε εἶδον αὐτὸν ποιοῦντα. Πεποίηκε δὲ καὶ τοὺς δώδεκα ἅπαντας τοιούτους, οὐ λόγῳ, ἀλλ' ἔργῳ ἀποδεικνύς, οἵους δεῖ εἶναι. Καί τις εἶπε· Ἔπειτα τοιοῦτον ὄντα οὐ φιλεῖς αὐτόν, ὥσπερ τοὺς συγγενεῖς; Καὶ ὁ αἰσχρὸς ἐκεῖνος πρὸς τοῦτο εἶπε· Μὰ Δία, ἔφη· οὐ γὰρ φιλόπονός ἐστιν· ἐπεὶ ἤρκει ἂν αὐτῷ, εἰ ἐμὲ ἔθελε φιλεῖν, τοῦτο

C. III. ἀντὶ πάντων τῶν γυμνασίων. Τοιαῦτα μὲν δή, καὶ γελοῖα καὶ σπουδαῖα, καὶ ἐλέγετο καὶ ἐπράττετο ἐν τῇ σκηνῇ. Τέλος δέ, τὰς τρίτας σπονδὰς ποιήσαντες, καὶ εὐξάμενοι τοῖς θεοῖς τὰ ἀγαθά, τὴν σκηνὴν εἰς κοίτην διέλυον. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ Κῦρος συνέλεξε τοὺς στρατιώτας πάντας, καὶ ἔλεξε τοιάδε·

2 „Ἄνδρες φίλοι, ὁ μὲν ἀγὼν ἡμῖν ἐγγύς· προσέρχονται γὰρ οἱ πολέμιοι. [k] Τὰ δ' ἆθλα τῆς νίκης, ἢν „μὲν ἡμεῖς νικῶμεν, δῆλον, ὅτι οἵ τε πολέμιοι ἂν ἡμέτε„ροι, καὶ τῶν πολεμίων ἀγαθὰ πάντα· ἢν δὲ ἡμεῖς αὖ „νικώμεθα, (τοῦτο γὰρ ἀεὶ καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν δεῖ) καὶ „οὕτω τὰ τῶν ἡττομένων ἀγαθὰ πάντα τοῖς νικῶσιν ἀεὶ „ἆθλα πρόκειται. Οὕτω δή, ἔφη, δεῖ ὑμᾶς γιγνώ„σκειν, ὡς, ὅταν μὲν ἄνθρωποι, κοινωνοὶ πολέμου γε„νόμενοι, ἐν ἑαυτοῖς ἔχωσιν ἕκαστοι, ὡς, εἰ μὴ αὐτός τις „προθυμηθήσεται, οὐδὲν ἐσόμενον τῶν δεόντων, ταχὺ

k Τὰ δ' ἆθλα τῆς etc.] Muretus totum huius orationis principium a librariis pessime acceptum esse putat, ideoque partim, vt ipse ait, veteribus libris,. partim coniectura fretus, id hoc modo proponit, et legendum censet: "Ανδρες φίλοι, ὁ μὲν ἀγὼν ἡμῖν ἐγγύς· προσέρχονται γὰρ οἱ πολέμιοι. Τὰ δὲ ἆθλα τῆς νίκης, ἢν μὲν ἡμεῖς νικῶμεν, τὰ τῶν πολεμίων ἀγαθὰ πάντα· ἢν δὲ ἡμεῖς αὖ νικώμεθα, (καὶ τοῦτο γὰρ λέγειν δεῖ) δηλονότι τῶν πολεμίων τὰ ἡμέτερα. Καὶ οὕτω τὰ τῶν ἡττομένων ἀγαθὰ πάντα τοῖς νικῶσιν ἀεὶ ἆθλα πρόκειται· Ego coniecturam non improbo. Sed lectionem, quam damus, praestant libri omnes; nisi quod Leunclauius καὶ ποιεῖν in marginem reiecerit. Quod factum nollem; cum satis forsan commode sumi possit pro τιθέναι, et exponi, *fingere animo, ob oculos ponere*, vt verborum sensus sit: „Ne vero casus cuiusque grauioris securi sitis, „et spolia referendi ampla spe ni„mis inflati, hoc etiam vobis „fatendum animoque cogitandum „erit, μάχης εἶναι ἑτεραλκέα νίκην, „belliqne adeo euentus, si qui alii, „ancipites esse etc.

„πολλά τε καὶ καλὰ διαπράττονται· ὐδὲν γὰρ αὐτοῖς „ἀργεῖται τῶν πράττεσθαι δεομένων· ὁπόταν δὲ ἕκαστος „διανοηθῇ, ὡς ἄλλος ἔσται ὁ πράσσων καὶ ὁ μαχόμενος, „κἂν αὐτὸς μαλακίζηται, τοῖς τοιύτοις, ἔφη, εὖ ἴσε, „ὅτι πᾶσιν ἅμα πάντα ἥξει τὰ χαλεπὰ φερόμενα. „Καὶ ὁ Θεὸς ὕτω πως ἐποίησε· τοῖς μὴ θέλυσιν ἑαυτοῖς „προστάττειν ἐκπονεῖν τἀγαθὰ, ἄλλυς αὐτοῖς ἐπιτακτῆ„ρας δίδωσι. Νῦν ὖν, ἔφη, λεγέτω τις, ἐνθάδε ἀνα„σὰς, περὶ αὐτῦ τύτυ, ποτέρως ἂν τὴν ἀρετὴν οἴεται „ἀσκεῖσθαι μᾶλλον παρ' ἡμῖν, εἰ μέλλοι ὁ πλεῖστα καὶ „πονεῖν καὶ κινδυνεύειν ἐθέλων πλείστης καὶ τιμῆς τεύξε„σθαι, ἢ ἂν εἰδῶμεν, ὅτι ὐδὲν διαφέρει κακὸν εἶναι· „ὁμοίως γὰρ πάντες τῶν ἴσων τευξόμεθα.„ Ἐνταῦθα 3
δὴ ἀνασὰς ὁ Χρυσάντας, εἷς τῶν ὁμοτίμων, ἀνὴρ ὔτε μέγας, ὔτε ἰσχυρὸς ἰδεῖν, φρονήσει δὲ διαφέρων, ἔλεξεν ὧδε·

„Ἀλλ' οἶμαι μὲν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὐδὲ διανούμενόν „σε, ὡς δεῖ ἴσον τὺς κακὺς τοῖς ἀγαθοῖς ἔχειν, ἐμβα„λεῖν τῦτον τὸν λόγον, ἀλλ' ἀποπειρώμενον, εἴ τις ἄρα „ἔσαι ἀνὴρ, ὅστις ἐθελήσει ἐπιδεῖξαι ἑαυτὸν, ὡς διανοεῖ„ται, μηδὲν καλὸν κἀγαθὸν ποιῶν, ἃ ἂν ἄλλοι τῇ ἀρε„τῇ καταπράξωσι, τύτων ἰσομοιρεῖν. Ἐγὼ δὲ, ἔφη, „εἰμὶ μὲν ὔτε ποσὶ ταχὺς, ὔτε χερσὶν ἰσχυρός· γιγνώ„σκω δὲ, ὅτι, ἐξ ὧν ἂν ἐγὼ τῷ ἐμῷ σώματι ποιήσω, „ὐκ ἂν κριθείην ὔτε πρῶτος, ὔτε δεύτερος, οἴομαι δὲ ὐδὲ „χιλιοσὸς, ἴσως δὲ ὐδὲ μυριοσός. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο „σαφῶς ἐπίσαμαι, ὅτι, εἰ μὲν οἱ δυνατοὶ ἐῤῥωμένως ἀν„τιλήψονται τῶν πραγμάτων, ἀγαθῦ τινός μοι μετέσαι „τοσῦτον μέρος, ὅσον ἂν δίκαιον ᾖ· εἰ δ' οἱ μὲν κακοὶ „μηδὲν ποιήσυσιν, οἱ δ' ἀγαθοὶ καὶ δυνατοὶ ἀθύμως „ἕξυσι, δέδοικα, ἔφη, μὴ ἄλλυ τινὸς μᾶλλον, ἢ τῦ „ἀγαθῦ, μεθέξω πλέον μέρος, ἢ ἐγὼ βύλομαι.„ Χρυσάντας μὲν δὴ ὕτως εἶπεν. Ἀνέση δ' ἐπ' αὐτῷ Φε- 4

ῥαύλας, Πέρσης, τῶν δημοτῶν, Κύρῳ πως ἔτι οἴκοθεν συνήθης καὶ ἀρεστὸς ἀνὴρ, καὶ τὸ σῶμα οὐκ ἀφυὴς, καὶ τὴν ψυχὴν οὐκ ἀγεννεῖ ἀνδρὶ ἐοικὼς, καὶ ἔλεξε τοιάδε·

„Ἐγὼ, ἔφη, ὦ Κῦρε, καὶ πάντες οἱ παρόντες Πέρσαι, ἡγοῦμαι μὲν, ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἴσου νῦν ὁρμᾶσθαι πάντας εἰς τὸ ἀγωνίζεσθαι περὶ ἀρετῆς. Ὁρῶ γὰρ ὁμοίᾳ μὲν τροφῇ πάντας ἡμᾶς τὸ σῶμα ἀσκοῦντας, ὁμοίας δὲ συνουσίας πάντας ἀξιουμένους, τὰ δὲ αὐτὰ καλὰ πᾶσιν ἡμῖν προκείμενα. Τό τε γὰρ τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι, ἐν κοινῷ κεῖται· καὶ ὃς ἂν φανῇ τοῦτο ἀπροφασίστως ποιῶν, τοῦτον ὁρῶ παρὰ Κύρου τιμῆς τυγχάνοντα· τό τ' αὖ πρὸς τοὺς πολεμίους ἄλκιμον εἶναι, οὐ τῷ μὲν προσῆκον, τῷ δ' οὔ, ἀλλὰ πᾶσι καὶ τοῦτο προκέκριται κάλλιστον εἶναι. Νῦν δὲ, ἔφη, ἡμῖν καὶ δέδεικται μάχη, ἣν ἐγὼ ὁρῶ πάντας ἀνθρώπους φύσει ἐπισταμένους, ὥσπερ γε καὶ τἄλλα ζῶα ἐπίσταταί τινα μάχην ἕκαστα, οὐδὲ παρ' ἑνὸς ἄλλου μαθόντα, ἢ παρὰ τῆς φύσεως· οἷον, ὁ βοῦς, κέρατι παίειν· ὁ ἵππος, ὁπλῇ· ὁ κύων, στόματι· ὁ κάπρος, ὀδόντι. Καὶ φυλάττεσθαι δὲ, ἔφη, ἐπίσταται ταῦτα πάντα, ἀφ' ὧν μάλιστα δεῖ· καὶ ταῦτα, εἰς οὐδενὸς διδασκάλου πώποτε φοιτήσαντα. Καὶ ἐγὼ ἐκ παιδίου εὐθὺς μὲν προβάλλεσθαι ἠπιστάμην πρὸ τούτου, ὅτῳ ᾤμην πληγήσεσθαι· καὶ εἰ μὴ ἄλλο μηδὲν ἔχοιμι, τὼ χεῖρε προέχων, ἐνεπόδιζον, ὅ τι ἠδυνάμην, τὸν παίοντα· καὶ τοῦτο ἐποίουν οὐ διδασκόμενος, ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ παιόμενος, εἰ προβαλλοίμην. Μάχαιραν γε μὴν εὐθὺς παιδίον ὢν ἥρπαζον, ὅπου ἴδοιμι, οὐδὲ παρ' ἑνὸς οὐδὲ τοῦτο μαθὼν, ὅπως δέοι λαμβάνειν, ἄλλου, ἢ παρὰ τῆς φύσεως, ὡς ἐγώ φημι. Ἐποίουν γοῦν καὶ τοῦτο κωλυόμενος, οὐ διδασκόμενος· ὥσπερ καὶ ἄλλα ἐστὶν, ἃ, εἰργόμενος καὶ ὑπὸ πατρὸς καὶ ὑπὸ μητρὸς, ὑπὸ τῆς φύσεως πράττειν ἠναγκαζόμην. Καὶ, ναὶ μὰ Δία,

„ἔπαιόν γε τῇ μαχαίρᾳ πᾶν, ὅ τι δυναίμην λανθάνειν. „Οὐ γὰρ μόνον φύσει ἦν, ὥσπερ τὸ βαδίζειν καὶ τρέ-„χειν, ἀλλὰ καὶ ἡδὺ, πρὸς τῷ πεφυκέναι, τοῦτο ποιεῖν „ἐδόκει μοι εἶναι. Ἐπεὶ οὖν, ἔφη, αὕτη ἡ μάχη κατα-„λείπεται, ἐν ᾗ προθυμίας μᾶλλον, ἢ τέχνης ἔργον „ἐστὶ, πῶς ἡμῖν οὐχ ἡδέως πρὸς τούσδε τοὺς ὁμοτίμους ἀγω-„νιστέον, ὅπου γε τὰ μὲν ἆθλα τῆς ἀρετῆς ἴσα πρόκειται, „παραβαλλόμενοι δὲ οὐκ ἴσα εἰς τὸν κίνδυνον ἴσμεν, ἀλλ' „οὗτοι μὲν ἔντιμον βίον, ὃς [1] βίων ἥδιστος, ὃς μόνος· ἡμεῖς „δὲ ἐπίπονον μὲν, ἄτιμον δὲ, ὥσπερ, οἶμαι, χαλεπώ-„τατος. Μάλιστα δὲ, ὦ ἄνδρες, τοῦτό με εὐθύμως εἰς „τὸν ἀγῶνα τὸν πρὸς τούσδε παρορμᾷ, ὅτι Κῦρος ἔσται ὁ „κρίνων, ὃς οὐ φθόνῳ κρίνει· ἀλλὰ σὺν θεῶν ὅρκῳ λέγω, „ἦ μὴν ἐμοὶ δοκεῖ Κῦρος, οὕστινας ἂν ὁρᾷ ἀγαθοὺς, φιλεῖν „οὐδὲν ἧττον ἑαυτοῦ· τούτοις γοῦν ὁρῶ αὐτὸν, ὅ τι ἂν ἔχοι, „ἥδιον διδόντα μᾶλλον, ἢ αὐτὸν ἔχοντα. Καίτοι, ἔφη, „οἶδα, ὅτι οὗτοι μέγα φρονοῦσιν, ὅτι πεπαίδευνται δὴ „καὶ πρὸς λιμὸν, καὶ πρὸς δίψος, καὶ πρὸς ῥίγος καρ-„τερεῖν· κακῶς εἰδότες, ὅτι καὶ ταῦτα ἡμεῖς ὑπὸ κρείτ-„τονος διδασκάλου πεπαιδεύμεθα, ἢ οὗτοι. Οὐ γὰρ „ἐστιν διδάσκαλος τούτων οὐδεὶς κρείττων τῆς ἀνάγκης, ἣ „ἡμᾶς καὶ λίαν ἀκριβοῦν ταῦτα ἐδίδαξε. Καὶ πονεῖν „μὲν οὗτοι δὴ τὰ ὅπλα φέροντες ἐμελέτων, ἅ ἐστι πᾶσιν „ἀνθρώποις εὑρημένα, ὡς ἂν εὐφορώτατα εἴη· ἡμεῖς δέ „γε, ἔφη, ἐν μεγάλοις φορτίοις καὶ βαδίζειν καὶ τρέ-„χειν ἠναγκαζόμεθα· ὥστε νῦν ἐμοὶ δοκεῖν τὰ τῶν ὅπλων „φορήματα πτεροῖς μᾶλλον ἐοικέναι, ἢ φορτίοις. Ὡς „οὖν ἐμοῦ γε καὶ ἀγωνιουμένου, καὶ, ὁποῖός τις ἂν ὦ, κατὰ „τὴν ἀξίαν τιμᾶσθαι ἀξιώσοντος, οὕτως, ἔφη, ὦ Κῦρε, „γίγνωσκε. Καὶ ὑμῖν δὲ, ὦ ἄνδρες δημόται, παραι-

[1] Βίων ἥδιστος, ὃς etc.] MS. Bodl. aliam lectionem exhibet, nempe ὃς μόνος περ ἥδιστος βίων, quam margini adscribendam curarunt Stephanus et Leunclauius.

„νῶ, ὁρμᾶσθαι εἰς ἔριν ταύτης τῆς μάχης πρὸς τοὺς πεπαιδευμένους τούσδε· νῦν γάρ, ἔφη, ἄνδρες εἰλημμέ-
6 „νοι εἰσὶν ἐν δημοτικῇ ἀγωνίᾳ.„ Φεραύλας μὲν δὴ οὕτως εἶπεν· ἀνίσταντο δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἑκατέροις συναγορεύοντες. Ἔδοξε δ' οὖν, κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστον τιμᾶσθαι, Κῦρον δὲ τὸν κρίνοντα εἶναι. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω προὐκεχωρήκεσαν.

7 Ἐκάλεσε δ' ἐπὶ δεῖπνον ὁ Κῦρος καὶ ὅλην ποτὲ τάξιν σὺν τῷ ταξιάρχῳ, ἰδὼν αὐτὸν τοὺς μὲν ἡμίσεις τῶν ἀνδρῶν τῆς τάξεως ἀντιτάξαντα ἑκατέρωθεν εἰς ἐμβολήν, θώρακας μὲν δὴ ἀμφοτέρους ἔχοντας καὶ γέῤῥα ἐν ταῖς ἀριστεραῖς· εἰς δὲ τὰς δεξιὰς νάρθηκας παχεῖς τοῖς ἡμίσεσιν ἔδωκε, τοῖς δ' ἑτέροις εἶπεν, ὅτι βάλλειν δεήσοι ἀναιρουμένους ταῖς βώλοις. Ἐπεὶ δὲ παρεσκευασμένοι οὕτως ἔστησαν, ἐσήμαινεν αὐτοῖς μάχεσθαι. Ἐνταῦθα δὴ οἱ μὲν ἔβαλλον ταῖς βώλοις, [m] καὶ ἔστιν οἳ ἐτύγχανον καὶ θωράκων καὶ γέῤῥων, οἱ δὲ καὶ μηροῦ καὶ κνημῖδος. Ἐπεὶ δὲ ὁμοῦ ἐγένοντο, οἱ τοὺς νάρθηκας ἔχοντες ἔπαιον τῶν μὲν μηρούς, τῶν δὲ χεῖρας, τῶν δὲ κνήμας· τῶν δὲ ἐπικυπτόντων ἐπὶ βώλους ἔπαιον τοὺς τραχήλους καὶ τὰ νῶτα. Τέλος δὲ τρεψάμενοι, ἐδίωκον οἱ ναρθηκοφόροι, παίοντες σὺν πολλῷ γέλωτι καὶ παιδιᾷ. Ἐν μέρει γε μὴν οἱ ἕτεροι πάλιν λαβόντες τοὺς νάρθηκας, ταυτὰ
8 ἐποίησαν τοὺς ταῖς βώλοις βάλλοντας. Ταῦτα δ' ἀγασθεὶς ὁ Κῦρος, τοῦ μὲν ταξιάρχου τὴν ἐπίνοιαν, τῶν δὲ τὴν πειθώ, ὅτι ἅμα μὲν ἐγυμνάζοντο, ἅμα δὲ εὐθυμοῦντο, ἅμα δὲ ἐνίκων οἱ εἰκασθέντες τῇ τῶν Περσῶν ὁπλίσει· τούτοις δ' ἡσθείς, ἐκάλεσέ τε ἐπὶ δεῖπνον αὐτούς, καὶ ἐν τῇ σκηνῇ ἰδών τινας αὐτῶν ἐπιδεδεμένους, τὸν μέν τινα ἀντικνήμιον, τὸν δὲ χεῖρα, ἠρώτα τί πάθοιεν. Οἱ δ' ἐλε-

m Καὶ ἔστιν οἳ] Sic recte dedit Leunclauius. Vulgo legitur, ἔστιν οἱ, nullo, vt videtur, sensu commodo. At formae loquendi istae, ἔστιν ὃς, pro *aliquis*, ἔστιν [illegible], *aliqui*, et sic per caeteros casus, Graecis sunt elegantioribus familiares.

γον, ὅτι πληγεῖεν ταῖς βώλοις. Ὁ δὲ πάλιν ἐπηρώτα, πότερον ἐπεὶ ὁμοῦ ἐγένοντο, ἢ ὅτε πρόσω ἦσαν. Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτε πρόσω ἦσαν. Ἐπεὶ δὲ ὁμοῦ ἐγένοντο, παιδιὰν ἔφασαν εἶναι καλλίστην οἱ ναρθηκοφόροι· οἱ δ' αὖ συγκεκομμένοι τοῖς νάρθηξιν ἀνέκραγον, ὅτι οὐ σφίσι γε δοκοίη παιδιὰν εἶναι τὸ ὁμόθεν παίεσθαι· ἅμα δὲ ἐπεδείκνυσαν τῶν ναρθηκοφόρων τὰς πληγὰς καὶ ἐν χερσὶ καὶ ἐν τραχήλοις, ἔνιοι δὲ καὶ ἐν προσώποις. Καὶ τότε μὲν, ὥσπερ εἰκὸς, ἐγέλων ἐπ' ἀλλήλοις. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ μεστὸν ἦν τὸ πεδίον πᾶν τῶν τούτους μιμουμένων· καὶ ἀεὶ, ὁπότε μὴ ἄλλο τι σπουδαιότερον πράττοιεν, ταύτῃ τῇ παιδιᾷ ἐχρῶντο.

Ἄλλον δέ ποτε ἰδὼν ταξίαρχον, ἄγοντα τὴν τάξιν 9
ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐπὶ τὸ ἄριστον ἐφ' ἑνὸς, καὶ ὁπότε δοκοίη αὐτῷ καιρὸς εἶναι, [n] παραγγέλλοντα τὸν ὕστερον λόχον παράγειν, καὶ τὸν τρίτον, καὶ τὸν τέταρτον, εἰς μέτωπον· ἐπεὶ δὲ ἐν μετώπῳ οἱ λοχαγοὶ ἐγένοντο, παρηγγύησεν εἰς δύο ἄγειν τὸν λόχον· ἐκ τούτου δὴ παρῆγον οἱ δεκάδαρχοι εἰς μέτωπον· ὁπότε δὲ αὖ ἐδόκει αὐτῷ καιρὸς εἶναι, παρήγγειλεν εἰς τέτταρας ἄγειν τὸν λόχον· οὕτω δὴ οἱ πεμπάδαρχοι αὖ παρῆγον, ὡς εἰς τέσσαρας ἴοι ὁ λόχος· ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς ἐγένοντο, [o] παραγγείλας αὖ εἰς ἕνα ἰέναι, οὕτως εἰσῆγε

n *Παραγγέλλοντα τὸν ὕστερον* etc.] Haec non est mens auctoris, quod centurio ille iuberet posteriorem tantum manipulum in frontem procedere, sed omnes quatuor: nam alioqui fieri non posset, vt *οἱ λοχαγοὶ ἐν μετώπῳ* essent, quatuor scilicet, vt mox sequitur. Quare *τὸ παράγειν* hic non est *praeterire*, vel *praeteritis aliis procedere*, sed *promouere ab altitudine in longitudinem*, quod fit ad porrigendam frontem, vt docent Tactici: et *ὕστερος* hic est, *qui priorem sequitur*, idem quod *δεύτερος*: nam vt hic *λόχον ὕστερον, τρίτον, τέταρτον*, ita mox *δεύτερον ταύτου, τρίτον, τέταρτον* habet. Stephanus etiam *δεύτερον*, pro *ὕστερον*, laudat in margine: sed mutatione ista non opus est.

o *Παραγγείλας αὖ* etc.] Libri alii dant *παραγγείλας δύο εἰς ἕνα ἰόντων, εἰσῆγε* etc. alii, — *δύο εἰς ἕνα ἰέναι τούτων, εἰσῆγε* etc. Placet Stephano, Leunclanio et Brodaeo, pro *ἰόντων* reponere *ἰέναι*. Stephanus etiam *οὕτως* potius, quam *τούτων*, ante *εἰσῆγε* locum posse habere existimat: et, tum eo, tum Leunclavio teste, Camerarius *αὖ*, non *δύο*, post *παραγγείλας*, in manu exaratis reperit. Locus omnino turbatus

τὸν πρῶτον λόχον, καὶ τὸν δεύτερον τούτου κατ' οὐρὰν ἕπε-
σθαι ἐκέλευε· καὶ τὸν τρίτον καὶ τὸν τέταρτον ὡσαύτως
παραγγείλας, ἡγεῖτο εἴσω· οὕτω δὴ εἰσαγαγὼν κατέ-
κλινεν ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ὥσπερ εἰσεπορεύοντο· τοῦτον ὁ Κῦ-
ρος ἀγασθεὶς τῆς τε πρᾳότητος, καὶ τῆς διδασκαλίας,
καὶ τῆς ἐπιμελείας, ἐκάλεσεν αὖ καὶ ταύτην τὴν τάξιν
10 ἐπὶ τὸ δεῖπνον σὺν τῷ ταξιάρχῳ. Παρὼν δέ τις ἐπὶ τὸ
δεῖπνον κεκλημένος ἄλλος ταξίαρχος, Τὴν δ' ἐμὴν, ἔφη,
ὦ Κῦρε, τάξιν οὐ καλεῖς εἰς τὴν σκηνήν; καὶ μὴν ὅταν γε
παρῇ ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ταῦτα πάντα ποιεῖ· καὶ ὅταν τέ-
λος ἡ σκηνὴ ἔχῃ; ἐξάγει μὲν ὁ οὐραγὸς τοῦ τελευταίου
λόχου τὸν λόχον, ὑστάτους ἔχων τοὺς πρώτους εἰς μάχην
τεταγμένους· ἔπειτα δὲ ὁ οὐραγὸς τοῦ ἑτέρου λόχου ἐπὶ τού-
τοις, καὶ ὁ τρίτος καὶ ὁ τέταρτος ὡσαύτως· ὅπως, καὶ
ὅταν δέῃ ἀπάγειν ἀπὸ πολεμίων, ἐπίστωνται, ὡς δεῖ
ἀπιέναι. Ἐπειδὰν δὲ καταστῶμεν εἰς τὸν δρόμον, ἔνθα
περιπατοῦμεν, ὅταν μὲν πρὸς ἕω ἴωμεν, ἐγὼ ἡγοῦμαι, καὶ
ὁ πρῶτος λόχος, πρῶτος, καὶ ὁ δεύτερος ὡς δεῖ, καὶ ὁ
τρίτος καὶ ὁ τέταρτος, καὶ αἱ [p] τῶν λόχων δεκάδες καὶ
πεμπάδες, ἕως ἂν παραγγέλλω ἐγώ· ὅταν δ', ἔφη,
πρὸς ἑσπέραν ἴωμεν, ὁ οὐραγός τε καὶ οἱ τελευταῖοι πρῶ-
τοι ἀφηγοῦνται. Ἐμοὶ μέντοι ὅμως πείθονται ὑστέρῳ ἰόν-
τι, ἵνα ἐθίζωνται καὶ ἕπεσθαι, καὶ ἀφηγεῖσθαι, ὁμοίως
11 πειθόμενοι. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη· Ἦ καὶ ἀεὶ τοῦτο ποιεῖ-
τε; Ὁποσάκις γε, ἔφη, καὶ δειπνοποιούμεθα, νὴ Δία.
Καλῶ τοίνυν, ἔφη, ὑμᾶς ἅμα μὲν, ὅτι τὰς τάξεις μελε-
τᾶτε καὶ προσιόντες καὶ ἀπιόντες, ἅμα δὲ, ὅτι καὶ ἡμέ-

est; nec vlla ex his omnibus, quae circumferuntur, lectionibus sensum exhibet idoneum. Iis itaque inter se collatis, et coniecturis Stephani et Leunclauii in auxilium vocatis, aliam scripturam, ex prioribus illis concinnatam, damus; quae vt sensum haud incommodum praestat, ita huic loco satis conuenire videatur, in quo plus vice simplici has ipsas particulas, αὖ et οὕτω, consimili modo adhibuit auctor.

p Τῶν λόχων.] Pro λοχαγῶν, quod libri quidam pessime repraesentant, Stephanus et Leunclauius λόχων recte posuere, re ipsa duce, assentienteque etiam MSto Bodleiano.

ρας καὶ νυκτὸς, ἅμα δὲ, ὅτι τά τε σώματα περιπατοῦντες ἀσκεῖτε, καὶ τὰς ψυχὰς [q] ὠφελεῖτε διδάσκοντες. Ἐπεὶ οὖν πάντα διπλᾶ ποιεῖτε, διπλῆν ὑμῖν δίκαιον καὶ τὴν εὐωχίαν παρέχειν. Μὰ Δί', ἔφη ὁ ταξίαρχος, μήτοιγε ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ· εἰ μὴ καὶ διπλᾶς τὰς γαστέρας ἡμῖν παρέξεις. Καὶ τότε μὲν δὴ οὕτω τὸ τέλος τῆς σκηνῆς ἐποιήσαντο. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ Κῦρος ἐκάλεσε ταύτην τὴν τάξιν, ὥσπερ ἔφη, καὶ τῇ ἄλλῃ. Αἰσθανόμενοι δὲ ταῦτα καὶ οἱ ἄλλοι, τὸ λοιπὸν πάντες αὐτοὺς ἐμιμοῦντο.

Ἐξέτασιν δέ ποτε τοῦ Κύρου πάντων ποιουμένου ἐν τοῖς C. IV
ὅπλοις καὶ σύνταξιν, ἦλθε παρὰ Κυαξάρου ἄγγελος, λέγων, ὅτι Ἰνδῶν παρείη πρεσβεία· Κελεύει οὖν σε ἐλθεῖν ὡς τάχιστα. Φέρω δέ σοι, ἔφη ὁ ἄγγελος, καὶ στολὴν τὴν καλλίστην παρὰ Κυαξάρου· βούλεται γάρ σε ὡς εὐκοσμότατα καὶ λαμπρότατα προσελθεῖν, ὡς ὀψομένων τῶν Ἰνδῶν, ὅπως ἂν προσίῃς. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος παρήγγειλε τῷ πρώτῳ τεταγμένῳ ταξιάρχῳ εἰς μέτωπον στῆναι, ἐφ' ἑνὸς ἄγοντα τὴν τάξιν, ἐν δεξιᾷ ἔχοντα ἑαυτόν· καὶ τῷ δευτέρῳ ἐκέλευσε ταυτὰ τοῦτον παραγγεῖλαι, καὶ διὰ πάντων οὕτω παραδιδόναι ἐκέλευσεν. 2
Οἱ δὲ πειθόμενοι ταχὺ μέντοι παρήγγελλον, ταχὺ δὲ τὰ παραγγελλόμενα ἐποίουν· ἐν ὀλίγῳ δὲ χρόνῳ ἐγένετο τὸ μὲν μέτωπον [r] ἐπὶ διακοσίων, (τοσοῦτοι γὰρ ἦσαν οἱ ταξίαρχοι) τὸ δὲ βάθος ἐφ' ἑκατόν. Ἐπεὶ δὲ κατέστη-

q Ὠφελεῖτε] Stephanus primus verbum hoc a margine ad proprium suum locum revocavit: quam emendationem praecedentium verborum, περιπατοῦντες ἀσκεῖτε, structura postulat, firmatque MSti Bodl. auctoritas. Alii autem libri dant ὠφελεῖν.

r Ἐπὶ διακοσίων] Hanc scripturam omnes libri tuentur; pro ea tamen τριακοσίων reponi debere contendit Leunclavius. Cum enim, inquit, XXXCIƆ Persarum in exercitu Cyri fuerint, et hos omnes tunc lustratos instructosque fuisse paulo ante memoretur; necesse erit hic, pro ἐπὶ διακοσίων, scribi, ἐπὶ τριακοσίων: cum centies ducenti sint XXCIƆ duntaxat, centies vero trecenti, XXXCIƆ, qui numerus integer huius exercitus erat. Sic ille. At nihil forsan impedit, quo minus statuamus, Cyri hanc phalangem ex XXCIƆ constitisse, reliqua autem XCIƆ alarum locum obtinuisse.

σαν, ἕπεσθαι ἐκέλευσεν, ὡς ἂν αὐτὸς ἡγῆται· καὶ εὐ-
θὺς τροχάζων ἡγεῖτο. Ἐπεὶ δὲ κατενόησε τὴν ἀγυιὰν,
τὴν πρὸς τὸ βασίλειον φέρουσαν, στενοτέραν οὖσαν, ἢ ὡς
ἐπὶ μετώπου πάντας ἰέναι, [s] παραγγείλας τὴν πρώτην
χιλιοστὺν ἕπεσθαι κατὰ χώραν, τὴν δὲ δευτέραν κατ'
οὐρὰν ταύτης ἀκολουθεῖν, καὶ διαπαντὸς οὕτως, αὐτὸς
μὲν ἡγεῖτο οὐκ ἀναπαυόμενος, αἱ δὲ ἄλλαι χιλιοστύες
3 κατ' οὐρὰν ἑκάστη τοῖς ἔμπροσθεν εἵποντο. Ἔπεμψε δὲ
καὶ ὑπηρέτας δύο ἐπὶ στόμα τῆς ἀγυιᾶς, ὅπως, εἴ τις
ἀγνοοίη, σημαίνοιεν τὸ δέον ποιεῖν. Ὡς δὲ ἀφίκοντο
ἐπὶ τὰς Κυαξάρους θύρας, παρήγγελλε τῷ πρώτῳ τα-
ξιάρχῳ τὴν τάξιν εἰς δώδεκα τάττειν βάθος, τοὺς δὲ
δωδεκάρχας ἐν μετώπῳ καθιστάναι περὶ τὸ βασίλειον·
καὶ τῷ δευτέρῳ ταὐτὰ ἐκέλευσε παραγγεῖλαι, καὶ δια-
4 παντὸς οὕτως. Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν· ὁ δ' εἰσῄει πρὸς
τὸν Κυαξάρην ἐν τῇ Περσικῇ στολῇ, [t] οὐδέν τι ὑβρισμένῃ.
Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Κυαξάρης, τῷ μὲν τάχει ἥσθη, τῇ δὲ
φαυλότητι τῆς στολῆς ἠχθέσθη, καὶ εἶπε· Τί τοῦτο, ὦ
Κῦρε; οἷον πεποίηκας, οὕτω φανεὶς τοῖς Ἰνδοῖς; Ἐγὼ
δ', ἔφη, ἐβουλόμην σε ὡς λαμπρότατον φανῆναι· καὶ

s Παραγγείλας τὴν etc.] Sic rescripsi, Gabrielium et Camerarium secutus: Vulgo erat, παραγγείλας τὴν πρώτην χιλιοστὺν ἕπεσθαι κατὰ χώραν, τὴν δευτέραν κατ' οὐρὰν ταύτης ἀκολουθεῖν ἔταξε. καὶ διαπαντὸς οὕτως αὐτὸς μὲν etc. Ego vero illud ἔταξε, a librariis additum, delendum, et notam distinctionis post οὕτως ponendam puto: sic demum facilis loci sensus exoritur, qui antea omnino erat impeditus. Stephanus quidem vulgatam lectionem deprauatam esse vidit; ideoque particulam δὲ inter τὴν et δευτέραν inserendam curauit, et ad illud ἔταξε posita suspectae lectionis nota, in margine scribit aliam dari huius loci lectionem, quae non agnoscit ἔταξε, nec καὶ ante διαπαντός.

t Οὐδέν τι ὑβρισμένῃ] Recte notavit Cl. Lambertus Bos in *Observ. miscel.* ὑβρισμένον eleganter dici id, quod *ambitiosum est*, et *insolenter ornatum*. Sic apud Eurip. *Phoenis.* v. 1118, et seq. — οὐ σημεῖ' ἔχων Ὑβρισμέν', ἀλλὰ σώφρονας ἄσημ' ὅπλα. Vbi Scholiastes haec: Οὐκ ἔχων — σημεῖα ὑπερήφανα καὶ μετ' ἀλαζονείας. Aelian. item *Var. Hist.* lib. I. c. 31. vbi agit de lege Persarum, quando Rex in Perside equitat, omnes, inquit, ei munera offerunt, agricolae et opifices, sed οὐδὲν τῶν ὑβρισμένων, οὐδὲ τῶν ἄγαν πολυτελῶν, i. e. *nihil eorum, quae ambitiosa, aut valde pretiosa sunt.* Et a Xenophonte quidem ipso mox exponitur στολὴ οὐδέν τι ὑβρισμένη per στολὴν φαύλην, *vilem stolam*, siue, per φαυλότητα τῆς στολῆς.

γὰρ ἐμοὶ κόσμος ἂν ἦν τοῦτο, ἐμῆς ὄντα ἀδελφῆς υἱὸν
ὅτι μεγαλοπρεπέστατον φαίνεσθαι. Καὶ ὁ Κῦρος πρὸς 5
ταῦτα εἶπε· Καὶ ποτέρως ἄν, ὦ Κυαξάρη, μᾶλλόν σε
ἐκόσμουν, εἴπερ πορφυρίδα ἐνδύς, καὶ ψέλλια λαβών,
καὶ στρεπτὸν περιθέμενος, σχολῇ κελεύοντι ὑπήκουόν σοι,
ἢ νῦν, ὅτε σὺν τοσαύτῃ καὶ τοιαύτῃ δυνάμει οὕτως ὀξέως
σοι ὑπακούω, διὰ τὸ σὲ τιμᾶν, ἱδρῶτι καὶ σπουδῇ καὶ
αὐτὸς κεκοσμημένος, καὶ σὲ κοσμῶν, καὶ τοὺς ἄλλους
ἐπιδεικνύς σοι οὕτω πειθομένους; Κῦρος μὲν οὖν ταῦτα εἶ-
πεν· ὁ δὲ Κυαξάρης, νομίσας αὐτὸν ὀρθῶς λέγειν, ἐκέ-
λευσεν ἄγειν τοὺς Ἰνδούς. Οἱ δ' Ἰνδοὶ εἰσελθόντες ἔλε- 6
ξαν, ὅτι πέμψειε σφᾶς ὁ Ἰνδῶν βασιλεύς, καὶ κελεύ-
σειεν ἐρωτᾶν, ἐξ ὅτου ὁ πόλεμος εἴη Μήδοις τε καὶ τῷ
Ἀσσυρίῳ· ἐπεὶ δέ σου ἀκούσαιμεν, ἐκέλευσεν, αὖ ἐλθόν-
τας πρὸς τὸν Ἀσσύριον καὶ ἐκείνου τὰ αὐτὰ ταῦτα πυ-
θέσθαι· τέλος δ' αὖ ἀμφοτέροις ὑμῖν εἰπεῖν, ὅτι ὁ Ἰν-
δῶν βασιλεύς, τὸ δίκαιον σκεψάμενος, φαίη, μετὰ τοῦ
ἀδικουμένου ἔσεσθαι. Πρὸς ταῦτα ὁ Κυαξάρης εἶπεν· 7
Ἐμοῦ τοίνυν ἀκούετε, ὅτι οὐκ ἀδικοῦμεν τὸν Ἀσσύριον οὐδέν·
ἐκείνου δ' ἐλθόντες πυνθάνεσθε, ὅ τι λέγει. Παρὼν δὲ
ὁ Κῦρος ἤρετο τὸν Κυαξάρην· Ἦ καὶ ἐγώ, ἔφη, εἴπω,
ὅ τι γιγνώσκω; Καὶ ὁ Κυαξάρης ἐκέλευσεν. Ὑμεῖς μὲν
τοίνυν, ἔφη, ἀπαγγείλατε τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ τάδε, (εἰ
μή τι ἄλλο δοκεῖ Κυαξάρει) ὅτι φαμὲν ἡμεῖς, εἴ τί φη-
σιν ὑφ' ἡμῶν ἀδικεῖσθαι ὁ Ἀσσύριος, αἱρούμεθα αὐτὸν
τὸν τῶν Ἰνδῶν βασιλέα δικαστήν. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα 8
ἀκούσαντες ᾤχοντο. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἰνδοὶ ἐξῆλθον, ὁ Κῦ-
ρος πρὸς τὸν Κυαξάρην ἤρχετο λόγου τοιοῦδε·

Ὦ Κυαξάρη, ἐγὼ μέντοι ἦλθον, οὐδέν τοι πολλὰ
ἔχων ἴδια χρήματα οἴκοθεν· ὁπόσα δ' ἦν, τούτων πάνυ
ὀλίγα λοιπὰ ἔχω· ἀνήλωκα δέ, ἔφη, εἰς τοὺς στρατιώ-
τας· καὶ τοῦτο ἴσως θαυμάζεις σύ, πῶς ἀνήλωκα ἐγώ,
σοῦ αὐτοὺς τρέφοντος. Εὖ ἴσθι, ἔφη, ὅτι οὐδὲν ἄλλο

ποιῶν, ἢ τιμῶν καὶ χαριζόμενος, ὅταν τινὰ ἀγαθῶ τῶν στρατιωτῶν. Δοκεῖ γάρ μοι, ἔφη, πάντας μὲν, οὓς ἂν τις βούληται ἀγαθοὺς συνεργοὺς ποιεῖσθαι ὁποιουτινοσοῦν πράγματος, ἥδιον εἶναι, εὖ τε λέγοντα καὶ εὖ ποιοῦντα παρορμᾶν μᾶλλον, ἢ λυποῦντα καὶ ἀναγκάζοντα· οὓς δὲ δὴ τῶν εἰς τὸν πόλεμον ἔργων ποιήσασθαί τις βούλοιτο συνεργοὺς προθύμους, τούτους παντάπασιν ἔμοι γε δοκεῖ ἀγαθοῖς θηρατέον εἶναι καὶ λόγοις καὶ ἔργοις. Φίλους γὰρ, οὐκ ἐχθροὺς, δεῖ εἶναι τοὺς μέλλοντας ἀπροφασίστους συμμάχους ἔσεσθαι, καὶ μήτε ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τοῦ ἄρχοντος φθονήσοντας, μήτε ἐν τοῖς κακοῖς προδώσοντας. Ταῦτ' οὖν ἐγὼ οὕτω προγινώσκων, χρημάτων δοκῶ προσδεῖσθαι. Πρὸς μὲν οὖν σὲ πάντα ὁρᾶν, ὃν αἰσθάνομαι δαπανῶντα πολλὰ, ἄτοπόν μοι δοκεῖ εἶναι· σκοπεῖν δ' ἀξιῶ κοινῇ καὶ σὲ καὶ ἐμὲ, ὅπως σὲ μὴ ἐπιλείψῃ χρήματα. Ἢν γὰρ σὺ ἄφθονα ἔχῃς, οἶδ', ὅτι καὶ ἐμοὶ εἴη λαμβάνειν, ὁπότε δεοίμην, ἄλλως τε καὶ εἰ εἰς τοιοῦτόν τι λαμβάνοιμι, ὃ μέλλει καὶ σοὶ δαπανηθὲν βέλτιον εἶναι. Ἔναγχος οὖν ποτέ σου μέμνημαι ἀκούσας, [a] ὡς ὁ Ἀρμένιος καταφρονοίη σου νῦν, ὅτι ἀκούει, τοὺς πολεμίους προσιόντας ἐφ' ἡμᾶς· καὶ οὔτε στράτευμα πέμποι, οὔτε τὸν δασμὸν, ὃν ἔδει, ἀπάγοι. Ποιεῖ γὰρ ταῦτα, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἐκεῖνος· ὥστε ἔγωγε ἀπορῶ, πότερόν μοι κρεῖττον στρατεύεσθαι καὶ πειρᾶσθαι, ἀνάγκην αὐτῷ προσθεῖναι, ἢ λυσιτελεῖ ἐᾶσαι ἐν τῷ παρόντι, μὴ καὶ τοῦτον
9 πολέμιον πρὸς τοῖς ἄλλοις προσθώμεθα. Καὶ ὁ Κῦρος ἐπήρετο· Αἱ δ' οἰκήσεις αὐτῷ πότερον ἐν ἐχυροῖς χωρίοις εἰσὶν, ἢ ἐν εὐεφόδοις; Καὶ ὁ Κυαξάρης εἶπεν· Αἱ μὲν οἰκήσεις οὐ πάνυ ἐν ἐχυροῖς· ἐγὼ γὰρ τούτου οὐκ ἠμέλουν· ὄρη μέντοι ἐστὶν, ἔνθα δύναιτ' ἂν ἀπελθὼν ἐν τῷ παρα-

[a] Ὡς ὁ Ἀρμένιος etc.] Accidit haec Armenii defectio, ex Vsserii sententia, anno M. 3447. Iulianae periodi, 4157. ante aeram Christianam, 557. tertio autem regnantis Neriglissaris anno, qui Euilmerodacho in Assyriorum imperio successerat.

χρῆμα ἐν ἀσφαλεῖ εἶναι, τοῦ μήτ' αὐτός γε ὑποχείριος
γενέσθαι, μηδὲ, ὅσα ἐνταῦθα, δύναιτο ὑπεκκομίσασθαι,
εἰ μή τις πολιορκοίη προσκαθήμενος, ὥσπερ ὁ ἐμὸς πα-
τήρ ποτε ἐποίησεν. Ἐκ τούτου δὲ ὁ Κῦρος λέγει τάδε·
Ἀλλ' εἰ θέλεις ἐμὲ πέμψαι, ἱππέας μοι προσθεὶς, ὁπό-
σοι δοκοῦσιν ἱκανοὶ εἶναι, οἶμαι ἂν, σὺν τοῖς θεοῖς, ποιῆ-
σαι αὐτὸν καὶ τὸ στράτευμα πέμπειν, καὶ ἀποδοῦναι τὸν
δασμόν σοι· ἔτι δὲ ἐλπίζω, καὶ φίλον αὐτὸν μᾶλλον
ἡμῖν ἔσεσθαι, ἢ νῦν ἐστι. Καὶ ὁ Κυαξάρης εἶπε· Καὶ 10
ἐγὼ ἐλπίζω, ἐκείνους ἐλθεῖν πρὸς σὲ μᾶλλον, ἢ πρὸς
ἡμᾶς. Ἀκούω γὰρ, καὶ συνθηρευτάς τινας τῶν παίδων
αὐτοῦ σοι γενέσθαι, ὥστε ἴσως ἂν καὶ πάλιν ἔλθοιεν πρός
σε· ὑποχειρίων δὲ γενομένων τινῶν αὐτῶν, πάντ' ἂν
πραχθείη, ἃ ἡμεῖς βουλόμεθα. Οὐκοῦν δοκεῖ σοι, ἔφη ὁ
Κῦρος, σύμφορον εἶναι, τὸ λεληθέναι ἡμᾶς ταῦτα βου-
λεύοντας; Μᾶλλόν γ' ἂν οὖν, ἔφη ὁ Κυαξάρης, καὶ ἔλ-
θοι τις αὐτῶν εἰς χεῖρας, καὶ, εἴ τις ὁρμῷτο ἐπ' αὐτοὺς,
ἀπαρασκευαστότεροι ἂν λαμβάνοιντο. Ἄκουε τοίνυν, ἔφη 11
ὁ Κῦρος, ἤν τί σοι δόξω λέγειν. Ἐγὼ πολλάκις δὴ σὺν
πᾶσι τοῖς μετ' ἐμοῦ Πέρσαις τεθήρακα ἀμφὶ τὰ ὅρια τῆς
σῆς χώρας καὶ τῆς τῶν Ἀρμενίων, καὶ ἱππέας δὲ ἤδη
τινὰς προσλαβὼν τῶν ἐνθένδε ἑταίρων ἀφικόμην. Τὰ
μὲν τοίνυν ὅμοια ποιῶν, ἔφη ὁ Κυαξάρης, οὐκ ἂν ὑπ-
οπτεύοιο· εἰ δὲ πολὺ πλείων ἡ δύναμις φαίνοιτο, ἧς εἰώ-
θεις ἔχων θηρᾶν, τοῦτο ἤδη ὕποπτον ἂν γίγνοιτο. Ἀλλ' 12
ἔστιν, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ πρόφασιν κατασκευάσαι καὶ
ἐνθάδε οὐκ ἀπίθανον· καὶ ἤν τις ἐκεῖσε ἐξαγγείλῃ, ὡς
ἐγὼ βουλοίμην μεγάλην θήραν ποιῆσαι, καὶ ἱππέας, ἔφη,
αἰτοίην ἄν σε ἐκ τοῦ φανεροῦ. Κάλλιστ', ἔφη, λέγεις, ὁ
Κυαξάρης· ἐγὼ δέ σοι οὐκ ἐθελήσω διδόναι πλὴν με-
τρίους τινὰς, ὡς βουλόμενος πρὸς τὰ φρούρια ἐλθεῖν τὰ
πρὸς τῇ Ἀσσυρίᾳ. Καὶ γὰρ τῷ ὄντι, ἔφη, βούλομαι
ἐλθὼν κατασκευάσαι αὐτὰ ὡς ἐχυρώτατα. Ὁπότε δὲ

σὺ προεληλυθοίης σὺν ᾗ ἔχεις δυνάμει, καὶ θηρῴης καὶ δὴ δύο ἡμέρας, πέμψαιμι ἄν σοι ἱκανοὺς ἱππέας καὶ πεζοὺς τῶν παρ' ἐμοὶ ἠθροισμένων, οὓς σὺ λαβὼν, εὐθὺς ἀνίοις· καὶ αὐτὸς δὲ ἔχων τὴν ἄλλην δύναμιν πειρῴμην μὴ πρόσω ὑμῶν εἶναι, ἵνα, εἴπου καιρὸς εἴη, ἐπιφανείην.

13 Οὕτω δὴ ὁ μὲν Κυαξάρης εὐθέως πρὸς τὰ φρούρια
ἤθροιζεν ἱππέας τε καὶ πεζοὺς, καὶ ἁμάξας δὲ σίτου
προέπεμπε τὴν ἐπὶ τὰ φρούρια ὁδόν. Ὁ δὲ Κῦρος εὐ-
θέως ἐθύετο ἐπὶ τῇ πορείᾳ, καὶ ἅμα x πέμπων ᾔτει τὸν
Κυαξάρην τῶν νεωτέρων ἱππέων. Ὁ δὲ, πάνυ πολλῶν
βουλομένων ἕπεσθαι, οὐ πολλοὺς ἔδωκεν αὐτῷ. Προελη-
λυθότος δ' ἤδη τοῦ Κυαξάρους σὺν δυνάμει καὶ πεζικῇ
καὶ ἱππικῇ τὴν πρὸς τὰ φρούρια ὁδὸν, γίγνεται τῷ Κύρῳ
τὰ ἱερὰ, ἐπὶ τὸν Ἀρμένιον ἰέναι, καλά· καὶ οὕτως ἐξά-
14 γει δὴ, ὡς εἰς θήραν παρεσκευασμένος. Πορευομένῳ δὲ
αὐτῷ εὐθὺς ἐν τῷ πρώτῳ χωρίῳ ὑπανίσταται λαγώς· ἀε-
τὸς δ', ἐπιπτάμενος αἴσιος, ὡς κατεῖδε τὸν λαγὼ φεύ-
γοντα, ἐπιφερόμενος ἔπαισέ τε αὐτὸν, καὶ συναρπάσας
ἐξῆρε, καὶ ἀπενεγκὼν ἐπὶ λόφον τινὰ οὐ πρόσω, ἐχρῆτο
τῇ ἄγρᾳ, ὅ τι ἤθελεν. Ἰδὼν οὖν ὁ Κῦρος τὸ σημεῖον,
ἥσθη τε καὶ προσεκύνησε Δία βασιλέα, καὶ εἶπε πρὸς
τοὺς παρόντας· Ἡ μὲν θήρα καλὴ ἔσται, ὦ ἄνδρες, ἢν
15 θεὸς θέλῃ. Ὡς δὲ πρὸς τοῖς ὁρίοις ἐγένοντο, εὐθὺς,
ὥσπερ εἰώθει, ἐθήρα· καὶ τὸ μὲν πλῆθος τῶν πεζῶν
καὶ τῶν ἱππέων y ὤγμευον αὐτῷ, ὡς ἐπιόντες τὰ θηρία

x Πέμπων ᾔτει etc.] Τινὰς ante τῶν νεωτέρων ἱπ. deesse puto.

y Ὤγμευον αὐτῷ] Huius verbi locum spurium aliud, ὥρμησεν, in editis fere omnibus insedit. Leunclavius tandem dedit ὤγμευον αὐτῷ, quam lectionem ex Libro Budensi Camerarium adferre ait. At Aemilius Portus pro ὤγμευον illo, nihili plane verbo, scribendum ὤγμευον vidit: quo facto in pristinam tandem integritatem restitutus videtur hic locus. Dicitur autem ὀγμεύω proprie de messoribus, qui longa serie, ordine procedentes, in aruis segetibusque metunt. Hoc disertissimis verbis, hunc ipsum locum respiciens, testatur Suidas: Ὤγμευον, inquit, Ξενοφῶν ἐν Β'. ἀντὶ τοῦ, ἐπορεύοντο, παρὰ τὸν ὄγμον, τὸν σημαίνοντα τὴν κατὰ τάξιν ὁδὸν τῶν θεριζόντων. Et Hesychius, Ὄγμος, ἡ ἐφεξῆς

ἐξανιςαῖεν· οἱ δὲ ἄριςοι καὶ πεζοὶ ἱππεῖς διέςησαν, καὶ
τὰ ἀνιςάμενα ὑπεδέχοντο καὶ ἐδίωκον, καὶ ᾕρουν πολ-
λοὺς καὶ σῦς, καὶ ἐλάφȣς, καὶ δορκάδας, καὶ ὄνȣς
ἀγρίȣς· πολλοὶ γὰρ ἐν τȣ́τοις τοῖς τόποις ὄνοι καὶ νῦν ἔτι
γίγνονται. Ἐπεὶ δ᾽ ἔληξαν τῆς θήρας, προσμίξας πρὸς 16
τὰ ὅρια τῶν Ἀρμενίων ἐδειπνοποιήσατο· καὶ τῇ ὑςεραίᾳ
αὖθις ἐθήρα, προσελθὼν πρὸς τὰ ὄρη, ὧν ὠρέγετο.
Ἐπεὶ δ᾽ αὖ ἔληξεν, ἐδειπνοποιεῖτο. Τὸ δὲ παρὰ Κυα-
ξάρȣς ςράτευμα ὡς ᾔσθετο προσιὸν, ὑποπέμψας πρὸς
αὐτȣ̀ς, εἶπεν, ἀπέχοντας αὐτȣ̃ δειπνοποιεῖσθαι ὡς δύο
ᶻ παρασάγγας· τȣ̃το προϊδὼν ὡς συμβαλεῖται πρὸς τὸ
λανθάνειν· ἐπεὶ δὲ δειπνήσειεν, εἶπε τῷ ἄρχοντι αὐτῶν,

φυτεία· μεταφορικῶς δὲ, καὶ ὅταν πορεύονται ἐφ᾽ ἕνα τεταγμένοι κατὰ ςίχον, ὄγμον λέγουσι· ὁ δὲ τῶν θεριζόντων ςίχος, ὀγμεύειν λέγεται. Ita Phauorinus et Etymol. M. Eustathius vero, Ὄγμος, ὁ ἀροτριαθεὶς τόπος, καὶ ἀνοιγεὶς ἑλκυσμῷ ἀρότρου etc. ad Il. λ'. p. 831. et, σ'. p. 1161. Et Schol. in Theocr. Idyl. ι. v. 2. Ὄγμος, ἡ ἐπ᾽ εὐθὺ τȣ̃ ἀρότρȣ τομή. Sed et ipsum verbum ὀγμεύω eodem, quo Noster, sensu adhibuit Sophocles, Philoct. v. 164 -- 5. Neo. Δῆλον ἔμοιγ᾽, ὡς φορβῆς χρείᾳ Στίβον ὀγμεύει τόνδε, πέλας πȣ. Vbi Schol. Ὄγμος, ἡ ἐπὶ ςίχον φυτεία καὶ ἡ τάξις. νῦν δὲ, ἀντὶ τȣ̃, ἐφεξῆς πορεύεται. Agit hic Sophocles quoque de venatione *Philoctetis*; quod ex iis liquet versibus, quos prioribus illis subiicit Tragicus: Ταύτην γὰρ ἔχειν βιοτῆς αὐτὸν Λόγος ἐςὶ φύσιν, θηροβολοῦντα Πτηνοῖς ἰοῖς etc. Prolixae huic commentationi, quam Porto in primis acceptam referimus, adiiciendus tandem est I. Pollucis locus, T. I. p. 518. in quo de ceruis capiendis agit; Ἁλίσκονται δὲ δικτύοις μὲν, εἴ τις ὀγμεύσας αὐτὰς συνελάσειε. Vbi Iungermannus, ad ὀγμεύσας, statuit, illud esse verbum Xenophonteum, atque ea adeo gratia hunc ipsum Nostri locum adducit, — καὶ τῶν ἱππέων ὤγμευον αὐτῷ ὡς etc. Denique, ὥρμησεν illud, quod hactenus obtinuit, in oris primo codicum vetustiorum librarios quosdam adnotasse puto, vt alterum illud, ὤγμευον, vtpote difficilius, explicarent: quo factum, vt, eliminata prisca lectione, cuius significatio fugerat imperitos, in eius locum glossema tandem subiret.

z Παρασάγγας] Notissimum fere est, vocabulum hoc apud Persas mensuram viae significare. Herodot. lib. 2. c. 6. Δύναται δὲ ὁ μὲν παρασάγγης τριήκοντα ςάδια. Nec aliter, lib. 5. c. 53. Strabo lib. 11. T. 2. p. 788. Τὸν δὲ παρασάγγην τὸν Περσικὸν, οἱ μὲν ἑξήκοντα ςαδίων φασὶν, οἱ δὲ, τριάκοντα ἢ τετταράκοντα. Auctor Etymologici: Παρασάγγαι, τριάκοντα ςάδια παρὰ Πέρσαις, παρ᾽ Αἰγυπτίοις δ᾽ ἑξήκοντα. His adiiciendus est insignis quidam Agathiae locus, Histor. lib. 2. p. 59. edit. Bon. Vulcanii, Ἔςι γὰρ ὁ παρασάγγης, ὡς μὲν Ἡροδότῳ δοκεῖ καὶ Ξενοφῶντι, τριάκοντα ςάδια, ὡς δὲ νῦν Ἴβηρες καὶ Πέρσαι φασὶν, ἐν ἑνὶ μόνῳ τῶν εἴκοσι πλείονα. Hodie, auctore Relando, Parasanga apud Persas continet tria milliaria, vnumquodque milliare ter mille cubitos, quilibet cubitus triginta digitos, quilibet digitus latitudinem sex granorum hordei,

παρεῖναι πρὸς αὐτόν. Μετὰ τὸ δεῖπνον δὲ τοὺς ταξιάρχους ἐκάλει· ἐπεὶ δὲ πάρησαν, ἔλεξεν ὧδε·

17 ,,Ἄνδρες Φίλοι, ὁ Ἀρμένιος πρόσθεν μὲν καὶ σύμ-
,,μαχος ἦν καὶ ὑπήκοος Κυαξάρει· νῦν δ', ὡς ᾔσθετο
,,τοὺς πολεμίους ἐπιόντας, καταφρονεῖ, καὶ οὔτε στράτευ-
,,μα πέμπει ἡμῖν, οὔτε τὸν δασμὸν ἀποδίδωσι· νῦν οὖν
,,τοῦτον δεῖ θηράσαι, ἢν δυνώμεθα. Ὧδέ μοι οὖν δοκεῖ,
,,ἔφη, ποιεῖν· Σὺ μὲν, ὦ Χρυσάντα, ἐπειδὰν ἀποκοι-
,,μηθῇς, ὅσον μέτριον, λαβὼν τοὺς ἡμίσεις Περσῶν τῶν
,,σὺν ἡμῖν, ἴθι τὴν ὀρεινὴν καὶ κατάλαβε τὰ ὄρη, εἰς ἃ
,,φασιν αὐτὸν, ὅταν τινὰ φοβηθῇ, καταφεύγειν. Ἡγε-
,,μόνας δέ σοι ἐγὼ δώσω. Φασὶ μὲν οὖν, καὶ δασέα
,,ταῦτα τὰ ὄρη εἶναι, ὥστ' ἐλπὶς ὑμᾶς μὴ ὀφθῆναι· ὅμως
,,δὲ, εἰ προπέμποις πρὸ τοῦ στρατεύματος εὐζώνους ἄν-
,,δρας, λῃσταῖς ἐοικότας καὶ τὸ πλῆθος καὶ τὰς στολὰς,
,,οὗτοί ἄν σοι, εἴ τισιν ἐντυγχάνοιεν τῶν Ἀρμενίων, οὓς
,,μὲν ἂν συλλαμβάνοντες αὐτῶν κωλύοιεν τῶν ἐξαγγε-
,,λιῶν, οὓς δὲ μὴ δύναιντο λαμβάνειν, ἀποσοβοῦντες ἂν
,,ἐμποδὼν γίγνοιντο τοῦ μὴ ὁρᾶν αὐτοὺς τὸ ὅλον στράτευ-
,,μα, ἀλλ' ὡς περὶ κλωπῶν βουλεύεσθαι. Καὶ σὺ μὲν,
,,ἔφη, οὕτω ποίει· ἐγὼ δὲ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, τοὺς ἡμίσεις
,,μὲν τῶν πεζῶν ἔχων, ἅπαντας δὲ τοὺς ἱππέας, πορεύ-
,,σομαι διὰ τοῦ πεδίου εὐθὺς πρὸς τὰ βασίλεια. Καὶ
,,ἢν μὲν ἀνθίστηται, δῆλον, ὅτι μάχεσθαι δεήσει· ἢν δ'
,,ἂν ὑποχωρῇ τοῦ πεδίου, δῆλον, ὅτι [a] μεταθεῖν δεήσει·
,,ἢν δ' εἰς τὰ ὄρη φεύγῃ, ἐνταῦθα δὴ, ἔφη, σὸν ἔργον,
,,μηδένα ἀφιέναι τῶν πρὸς σε ἀφικνουμένων. Νόμιζε δ',
,,ὥσπερ ἐν θήρᾳ ἡμᾶς μὲν τοὺς ἐπιζητοῦντας ἔσεσθαι, [b] σὲ

[a] Μεταθεῖν δεήσει] Locutio metaphorica, a re venatica desumta. Paulo supra de *venando* Armenio, hic de eodem *insequendo* loquitur. Frequentissimi vsus est hoc verbum apud Scriptores *Cyneget.* Nostrum in primis, et Arrianum: idque adeo inter ea, quae rei venaticae sunt propria, recenset I. Pollux lib. 5. cap. 1.

[b] Σὺ δὲ τὴν] Per τὴν ἐπὶ ταῖς ἄρκυσι intelligit eum, quem in Κυνηγετ. ἀρκυωρὸν appellat.

„δὲ τὸν ἐπὶ ταῖς ἄρκυσι. Μέμνησο οὖν ἐκεῖνο, ὅτι φθά„νειν δεῖ πεφραγμένους τοὺς πόρους, πρὶν κινεῖσθαι [c] τὰ „θηρία. Καὶ λεληθέναι δὲ δεῖ τοὺς ἐπὶ τούτοις τεταγμέ„νους, εἰ μέλλουσι μὴ ἀποστρέφειν τὰ προσφερόμενα. „Μὴ μέντοι, ἔφη, ὦ Χρυσάντα, οὕτως αὖ ποίει, ὥσπερ „ἐνίοτε διὰ τὴν φιλοθηρίαν· πολλάκις γὰρ ὅλην τὴν „νύκτα ἄυπνος πραγματεύῃ· ἀλλὰ νῦν ἔασαι χρὴ τοὺς „ἄνδρας τὸ μέτριον ἀποκοιμηθῆναι, ὡς ἂν δύνωνται „[d] ὑπνομαχεῖν. Μηδέ γε σὺ, ὅτι, οὐχ ἡγεμόνας ἔχων „ἀνθρώπους, πλανᾷ ἀνὰ τὰ ὄρη, ἀλλ᾽ ὅπῃ ἂν τὰ θη„ρία ὑφηγῆται, ταύτῃ μεταθεὶς, μήτοι καὶ νῦν οὕτω τὰ „δύσβατα πορεύου, ἀλλὰ κέλευε σὺ τοὺς ἡγεμόνας, ἐὰν „μὴ πάνυ πολὺ ἐλάσσων ἡ ὁδὸς ᾖ, τὴν ῥάστην ἡγεῖσθαι. „Στρατιᾷ γὰρ ἡ ῥάστη ταχίστη. Μηδέ γε, ὅτι σὺ εἴθι„σαι τρέχειν ἀνὰ τὰ ὄρη, μήτοι δρόμῳ ἡγήσῃ, ἀλλ᾽ ὡς „ἂν δύνηταί σοι ὁ στρατὸς ἕπεσθαι, τῷ μέσῳ τῆς σπουδῆς „ἡγοῦ. Ἀγαθὸν δὲ, καὶ τῶν δυνατωτάτων καὶ προθύ„μων ὑπομένοντάς τινας ἐνίοτε παρακελεύεσθαι· ἐπειδὰν „δὲ παρέλθῃ τὸ κέρας, παροξυντικὸν εἰς τὸ σπεύδειν, „πάντας παρὰ τοὺς βαδίζοντας τρέχοντας ὁρᾶσθαι.„

c Τὰ θηρία] In vulgatis legitur, τὴν θήραν. Quod Editorum Interpretumque neminem probasse video. Hi vero cum lectionem aliam, τὴν θῆρα, in margine inuenerint, ad eam versiones quique suas conformarunt. Mihi quidem neque haec neque illa placet lectio; ideoque aliam ex coniectura reposui, cui et res ipsa, et sequentia statim ista, — μὴ ἀποστρέψειν τὰ προσφερόμενα, et, — ὅπῃ ἂν τὰ θηρία ὑφηγῆται, omnino fauere videantur.

d Ὑπνομαχεῖν] Reiiciendum hoc verbum, et in eius locum ὕπνου τυχεῖν vel ὑπνολαχεῖν substituendum quidam autumarunt. MS. item Bodl. (ne quid dissimulem) repraesentat, ὕπνου τυχεῖν, recepta lectione, ὑπνομαχεῖν, in margine laudata. Editi fere omnes dant ὑπνομαχεῖν. Sed Leunclauius, parum sibi constans, versionem suam lectioni marginis, ὕπνου τυχεῖν, adcommodauit: vertit enim, *ne somni sint expertes.* Vulgatae vero lectioni sua non deest auctoritas. Phauorinus, ad ὑπνομαχεῖν, Auctores adducit Xenophontem et Synesium: his additis, σὺ δὲ ἀνθίστασθαι ἢ ἀντιπράττειν τῷ ὕπνῳ λέγε· ἢ ὕπνου κρατεῖν. Suidas eosdem citat Auctores, et Synesii etiam verba profert; ἐγὼ δὲ ὑπὸ μεσοπυργίῳ τεταγμένος, ὑπνομαχῶ. Extant autem epist. 130. p. 464. edit. Morel. Nec aliter Thomas Magister, Ὑπνομαχεῖν, Ξενοφῶν καὶ Συνέσιος ἐν ἐπιστολῇ· ὑπὸ μεσοπύργιον τεταγμένως ὑπνομαχῶ· (lege, ὑπὸ μεσοπυργίῳ τεταγμένος etc.) σὺ δὲ ἀνθίστασθαι ἢ ἀντιπράττειν τῷ ὕπνῳ λέγε· ἢ ὕπνου κρατεῖν.

18 Χρυσάντας μὲν δὴ ταῦτα ἀκούσας, καὶ ἐπιγαυρω-
θεὶς τῇ ἐντολῇ Κύρου, λαβὼν τοὺς ἡγεμόνας, ἀπελθὼν,
καὶ παραγγείλας, ἃ ἔδει, τοῖς σὺν αὐτῷ μέλλουσι πο-
ρεύεσθαι, ἀνεπαύετο. Ἐπεὶ δὲ ἀπεκοιμήθησαν, ὅσον
ἐδόκει μέτριον εἶναι, ἐπορεύετο ἐπὶ τὰ ὄρη. Κῦρος δὲ,
ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο, ἄγγελον προέπεμπε πρὸς τὸν Ἀρ-
μένιον, προειπὼν αὐτῷ λέγειν ὧδε· Κῦρος, ὦ Ἀρμένιε,
κελεύει οὕτω ποιεῖν σε, ὅπως ὡς τάχιστα [e] ἔχων ἀπίῃς καὶ
τὸν δασμὸν καὶ τὸ στράτευμα. Ἢν δ' ἐρωτᾷ, ὅπου εἰμὶ,
λέγε τἀληθῆ, ὅτι ἐπὶ τοῖς ὁρίοις. Ἢν δ' ἐρωτᾷ, εἰ καὶ
αὐτὸς ἔρχομαι, λέγε κἀνταῦθα τἀληθῆ, ὅτι οὐκ οἶσθα.
Ἢν δὲ, ὁπόσοι ἐσμὲν, πυνθάνηται, συμπέμπειν τινὰ
19 κέλευε καὶ μαθεῖν. Τὸν μὲν δὴ ἄγγελον, ἐπιστείλας
ταῦτα, ἔπεμψε· νομίζων φιλικώτερον εἶναι οὕτως, ἢ μὴ
προειπόντα πορεύεσθαι. Αὐτὸς δὲ συνταξάμενος, ᾗ
ἄριστον καὶ πρὸς τὸ ἀνύειν τὴν ὁδὸν, καὶ πρὸς τὸ μάχε-
σθαι, εἴ τι δέοι, ἐπορεύετο. Προεῖπε δὲ τοῖς στρατιώ-
ταις μηδένα ἀδικεῖν· καὶ εἴ τις Ἀρμενίων τῳ ἐντυγχά-
νοι, θαῤῥεῖν τε παραγγέλλειν, καὶ ἀγορὰν τὸν βουλόμε-
νον ἄγειν, ὅπου ἂν ὦσιν, εἴ τις σιτία ἢ ποτὰ τυγχάνοι
πωλεῖν βουλόμενος.

[e] Ἔχων ἀπίῃς] Legitur etiam, notante Leunclauio, in libro Budensi, ἔχων οἴσεις τὸν δασμόν. Nempe paulo infra haec locutio occurrit, — συνωμολόγησας δασμὸν οἴσειν. Hinc, opinor, illa Budensis libri lectio. Vulgata autem satis sana, et minime loco mouenda videtur.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Γ΄.

Ὁ μὲν δὴ Κῦρος ἐν τούτοις ἦν· [a] ὁ δὲ Ἀρμένιος, ὡς C. I.
ἤκουσε τοῦ ἀγγέλου τὰ παρὰ τοῦ Κύρου, ἐξεπλάγη, ἐννοήσας, ὅτι ἀδικοίη καὶ τὸν δασμὸν λείπων, καὶ τὸ στράτευμα οὐ πέμπων. Καὶ τὸ μέγιστον ἐφοβεῖτο, ὅτι ὀφθήσεσθαι ἔμελλε τὰ βασίλεια οἰκοδομεῖν ἀρχόμενος, ὡς ἂν ἱκανὰ ἀπομάχεσθαι εἴη. Διὰ πάντα δὴ ταῦτα ὀκνῶν, ἅμα μὲν διέπεμπεν ἀθροίζων τὴν αὐτοῦ δύναμιν, ἅμα δ' ἔπεμπεν εἰς τὰ ὄρη τὸν νεώτερον υἱὸν Σάβαριν, καὶ τὰς γυναῖκας, τήν τε ἑαυτοῦ καὶ τὴν τοῦ υἱοῦ, καὶ τὰς θυγατέρας· καὶ κόσμον δὲ καὶ κατασκευὴν τὴν πλείστου ἀξίαν συναπέπεμπε, προπομποὺς δοὺς αὐτοῖς. Αὐτὸς δὲ ἅμα μὲν κατασκεψομένους ἔπεμπε, τί πράττοι Κῦρος, ἅμα δὲ συνέταττε τοὺς παραγινομένους τῶν Ἀρμενίων· καὶ ταχὺ παρῆσαν ἄλλοι, λέγοντες, ὅτι καὶ [b] δὴ αὐτὸς οὗτος ὁμοῦ· ἐνταῦθα δὴ οὐκέτι ἔτλη εἰς χεῖρας ἐλθεῖν,
ἀλλ' ὑπεχώρει. Ὡς δὲ τοῦτο εἶδον αὐτὸν ποιήσαντα οἱ 2
Ἀρμένιοι, διεδίδρασκον ἤδη ἕκαστος ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ, βουλόμενοι τὰ ὄντα ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. Ὁ δὲ Κῦρος, ὡς ἑώρα διαθεόντων καὶ ἐλαυνόντων τὸ πεδίον μεστὸν, ὑποπέμπων ἔλεγεν, ὅτι οὐδενὶ πολέμιος εἴη τῶν μενόντων· εἰ δέ τινα φεύγοντα λήψοιτο, προηγόρευσεν, ὅτι ὡς πολεμίῳ χρήσοιτο. Οὕτω δὴ οἱ μὲν πολλοὶ κατέμενον, ἦσαν δὲ, οἳ ὑπεχώρουν σὺν τῷ βασιλεῖ. Ἐπεὶ δὲ οἱ σὺν ταῖς γυναιξὶ προϊόντες ἐνέπεσον εἰς τοὺς ἐν τῷ ὄρει, κραυ-

a Ὁ δὲ Ἀρμένιος etc.] Zonaras, Scriptor aetate ſua clarus, ea omnia, quae de Cyro hic Armenioque ſunt memorata, iisdem pene verbis, quibus Noſter vſus eſt, expoſuit: "Ὡς δ' ἤκουσε ταῦτα ὁ Ἀρμένιος, ἐξεπλάγη· καὶ ἔπεμπε μὲν ἀθροίζων τὴν ἑαυτοῦ στρατιὰν, ἔπεμπε δὲ καὶ τὰς γυναῖκας, τόν τε νεώτερον υἱὸν, καὶ τὰ etc. Annal. T. I. lib. 3. p. 149. et ſeq. edit. Pariſ.

b Ὅτι καὶ δὴ] Pro καὶ δὴ, Muretus reponendum cenſet ἤδη. Nec temere, opinor. Idem notat ὁμοῦ hic poni ἀντὶ τοῦ ἐγγύς. Omnino recte. v. Suidas in ὁμοῦ.

γήν τε εὐθὺς ἐποίουν, καὶ φεύγοντες ἡλίσκοντο πολλοὶ
αὐτῶν. Τέλος δὲ καὶ ὁ παῖς, καὶ αἱ γυναῖκες, καὶ αἱ
θυγατέρες ἑάλωσαν, καὶ τὰ χρήματα, ὅσα σὺν αὐτοῖς
ἀγόμενα ἐτύγχανεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτῶν, ὡς ᾔσθετο
τὰ γιγνόμενα, ἀπορῶν ποῖ τράποιτο, ἐπὶ λόφον τινὰ
3 καταφεύγει. Ὁ δὲ αὖ Κῦρος ταῦτα ἰδὼν, περιΐσταται
τὸν λόφον τῷ παρόντι στρατεύματι, καὶ πρὸς Χρυσάνταν
πέμψας ἐκέλευε, φυλακὴν τοῦ ὄρους καταλιπόντα ἥκειν.
Τὸ μὲν δὴ στράτευμα ἠθροίζετο τῷ Κύρῳ· ὁ δὲ πέμψας
πρὸς τὸν Ἀρμένιον κήρυκα, ἤρετο ὧδε· Εἰπέ μοι, ἔφη,
ὦ Ἀρμένιε, πότερα βούλει αὐτοῦ μένων τῷ λιμῷ καὶ τῇ
δίψῃ μάχεσθαι, ἢ εἰς τὸ ἰσόπεδον καταβὰς ἡμῖν δια-
μάχεσθαι; Ἀπεκρίνατο ὁ Ἀρμένιος, ὅτι οὐδετέροις βούλοι-
το μάχεσθαι. Πάλιν ὁ Κῦρος πέμψας ἠρώτα, Τί οὖν
κάθησαι αὐτόθι, καὶ οὐ καταβαίνεις; Ἀπορῶν, ἔφη, ὅ
τι χρὴ ποιεῖν. Ἀλλ' οὐδὲν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀπορεῖν σε
δεῖ· ἔξεστι γάρ σοι ἐπὶ δίκην καταβαίνειν. Τίς δ',
ἔφη, ὁ δικάζων; Δηλονότι ᾧ ὁ Θεὸς ἔδωκε καὶ ἄνευ
4 δίκης σοι χρῆσθαι, ὅ τι καὶ βούλοιτο. Ἐνταῦθα δὴ
ὁ Ἀρμένιος, γιγνώσκων τὴν ἀνάγκην, καταβαίνει· καὶ
ὁ Κῦρος, λαβὼν εἰς τὸ μέσον κἀκεῖνον καὶ τὰ ἄλλα
πάντα, περιεστρατοπεδεύσατο, [c] ὁμοῦ ἤδη πᾶσαν ἔχων
τὴν δύναμιν.

Ἐν τούτῳ δὴ τῷ χρόνῳ ὁ πρεσβύτατος παῖς τοῦ Ἀρμενίου, Τιγράνης, ἐξ ἀποδημίας τινὸς προσῄει, ὃς καὶ σύνθηρός ποτε ἐγεγένητο τῷ Κύρῳ· καὶ ὡς ἤκουσε τὰ γεγενημένα, εὐθὺς πορεύεται πρὸς τὸν Κῦρον, ὥσπερ εἶχεν. Ὡς δὲ εἶδε πατέρα, καὶ μητέρα, καὶ ἀδελφὰς, καὶ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα αἰχμαλώτους γεγενημένους, ἐδά-

c Ὁμοῦ ἤδη] Sic emendandum curauimus, MStum Bodl. fecuti. Vulgo erat, ὁμοῦ δή. Sed, hoc in genere faepe a librariis peccatum eft: ideoque probabilior Mureti coniectura, modo memorata, videtur. Hanc noftram emendationem a Stephano quoque comprobatam inuenio.

κρυσεν, ὥσπερ εἰκός. Ὁ δὲ Κῦρος, ἰδὼν αὐτὸν, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐφιλοφρονήσατο αὐτῷ, εἶπε δ', ὅτι εἰς καιρὸν ἥκεις, ὅπως σὺ τῆς δίκης ἀκούσῃς παρὼν τῆς ἀμφὶ τοῦ πατρός. Καὶ εὐθὺς συνεκάλει τοὺς ἡγεμόνας τούς τε τῶν Περσῶν καὶ τοὺς τῶν Μήδων· παρεκάλει δὲ καὶ, εἴ τις Ἀρμενίων τῶν ἐντίμων παρῆν· καὶ τὰς γυναῖκας, [d] ἐν ταῖς ἁρμαμάξαις παρούσας, οὐκ ἀπήλασεν, ἀλλ' εἴα ἀκούειν. Ὁπότε δὲ καλῶς εἶχεν, ἤρχετο τοῦ λόγου, καὶ, 5
Ὦ Ἀρμένιε, ἔφη, πρῶτον μέν σοι συμβουλεύω, ἐν τῇ δίκῃ τἀληθῆ λέγειν, ἵνα σοι ἕν γε ἀπῇ τὸ εὐμισητότατον· τὸ γὰρ ψευδόμενον φαίνεσθαι, εὖ ἴσθι, ὅτι καὶ τοῦ συγγνώμης τινὸς τυγχάνειν ἐμποδὼν μάλιστα ἀνθρώποις γίγνεται. Ἔπειτα δὲ, ἔφη, συνίσασι μέν σοι καὶ οἱ παῖδες καὶ αἱ γυναῖκες αὗται πάντα, ὅσα ἔπραξας, καὶ Ἀρμενίων οἱ παρόντες· ἢν δὲ αἰσθάνωνταί σε ἄλλα ἢ τὰ γιγνόμενα λέγοντα, νομιοῦσί σε καὶ αὐτὸν καταδικάζειν σαυτοῦ, πάντα τὰ ἔσχατα παθεῖν, ἢν ἐγὼ τἀληθῆ πύθωμαι. Ἀλλ' ἐρώτα, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὅ τι βούλει, ὡς τἀληθῆ ἐροῦντος· τούτου ἕνεκα καὶ γενέσθω, ὅ τι βούλεται. Λέγε δή μοι, ἔφη, ἐπολέμησάς ποτε Ἀστυάγει 6
τῷ τῆς ἐμῆς μητρὸς πατρὶ, καὶ τοῖς ἄλλοις Μήδοις; Ἔγωγ', ἔφη. Κρατηθεὶς δ' ὑπ' αὐτοῦ, συνωμολόγησας δασμὸν οἴσειν, καὶ συστρατεύεσθαι, ὅποι ἐπαγγέλλοι, καὶ ἐρύματα μὴ ἕξειν; Ἦν ταῦτα. Νῦν οὖν διὰ τί οὔτε τὸν δασμὸν ἀπῆγαγες, οὔτε στράτευμα ἔπεμψας, ἐτείχιζές τε τὰ ἐρύματα; Καὶ ὃς ἔφη, Ἐλευθερίας ἐπε-

d Ἐν ταῖς ἁρμαμάξαις] Lexicon Graeco-lat. vetus, Ἁρμάμαξα, *Carpentum*. Q. Curtius ipsum nomen retinet, l. 3. c. 3. „Quindecim „inde, quas *armamaxas* appellant, „sequebantur.„ Mollis autem, et fere muliebris vehiculi genus fuisse constat; nam vbi, apud Nostrum, *harmamaxarum*, ibi et mulierum mentio fieri solet. Persis eas praecipue in vsu fuisse testatur Max. Tyr. dissert. 34. non longe ab initio: Ἐὰν δὲ Σπαρτιάτης εἶναι λέγων καὶ Ἕλλην καὶ Δωριεὺς καὶ Ἡρακλείδης, θαυμάζῃς τιάραν Μηδικὴν — καὶ ἁρμάμαξαν Περσικὴν, Περσίζεις etc. De *harmamaxa* plura si velis, vide sis Schefferum *de re vehiculari*, lib. 2. c. 17. p. 217.

θύμου· καλὸν γάρ μοι δοκεῖ εἶναι, καὶ αὐτὸν ἐλεύθερον εἶναι, καὶ παισὶν ἐλευθερίαν καταλιπεῖν. Καὶ γάρ ἐστιν, ἔφη ὁ Κῦρος, καλὸν μάχεσθαι, ὅπως μή ποτέ τις δοῦλος μέλλοι γενήσεσθαι· ἢν δὲ δὴ ἢ πολέμῳ κρατηθεὶς, ἢ καὶ ἄλλον τινὰ τρόπον δουλωθεὶς, ἐπιχειρῶν τις φαίνηται, τοὺς δεσπότας ἀποστερεῖν ἑαυτοῦ, τοῦτον σὺ, πρῶτος εἰπὲ, πότερον ὡς ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ καλὰ πράττοντα τιμᾷς, ἢ ὡς ἀδικοῦντα, ἢν λάβῃς, κολάζεις; Κο-
7 λάζω, ἔφη· οὐ γὰρ ἐᾷς σὺ ψεύδεσθαι. Λέγε δὴ σαφῶς, ἔφη ὁ Κῦρος, ὧδε καθ' ἓν ἕκαστον· Ἢν ἄρχων τις τύχῃ, καὶ ἁμάρτῃ, πότερον ἐᾷς ἄρχειν, ἢ ἄλλον καθίστης ἀντ' αὐτοῦ; Ἄλλον καθίστημι, ἔφη. Τί δὲ, ἢν χρήματα πολλὰ ἔχῃ, ἐᾷς πλουτεῖν, ἢ πένητα ποιεῖς; Ἀφαιροῦμαι, ἔφη, ἃ ἂν ἔχων τυγχάνῃ. Ἢν δὲ καὶ πρὸς πολεμίους αὐτὸν γιγνώσκῃς ἀφιστάμενον, τί ποιεῖς; Κατακαίνω, ἔφη· τί γὰρ δεῖ, ἐλεγχθέντα ὅτι ψεύδομαι,
8 ἀποθανεῖν μᾶλλον, ἢ τἀληθῆ λέγοντα; Ἐνταῦθα δὴ ὁ μὲν παῖς αὐτοῦ, ὡς ἤκουσε ταῦτα, περιεσπάσατο τὴν τιάραν, καὶ τοὺς πέπλους κατερρήξατο· αἱ δὲ γυναῖκες ἀναβοήσασαι ἐδρύπτοντο, ὡς οἰχομένου τοῦ πατρὸς, καὶ ἀπολωλότων πάντων σφῶν ἤδη. Καὶ ὁ Κῦρος σιωπῆσαι κελεύσας, πάλιν εἶπεν· Εἶεν· τὰ μὲν δὴ σὰ δίκαια ταῦτα, ὦ Ἀρμένιε· ἡμῖν δὲ τί συμβουλεύεις ἐκ τούτων ποιεῖν; Ὁ μὲν δὴ Ἀρμένιος ἐσιώπα, ἀπορῶν, πότερα συμβουλεύοι τῷ Κύρῳ κατακαίνειν ἑαυτὸν, ἢ τἀναντία διδάσκοι, ὧν αὐτὸς ἔφη ποιεῖν. Ὁ δὲ παῖς αὐτοῦ Τιγράνης ἐπήρετο τὸν Κῦρον, Εἰπέ μοι, ὦ Κῦρε, ἔφη, ἐπεὶ ὁ πατὴρ ἀποροῦντι ἔοικεν, ἢ συμβουλεύσω περὶ αὐτοῦ, ἃ οἶμαί σοι βέλτιστα εἶναι; Καὶ ὁ Κῦρος, ᾐσθημένος, ὅτε συνεθήρα αὐτῷ ὁ Τιγράνης, σοφιστήν τινα αὐτῷ συνόντα, καὶ θαυμαζόμενον ὑπὸ τοῦ Τιγράνους, πάνυ ἐπεθύμει αὐτοῦ ἀκοῦσαι, ὅ τι ποτὲ ἐροίη· καὶ προθύμως ἐκέλευε λέγειν, ὅ τι γινώσκοι.

Ἐγὼ τοίνυν, ἔφη ὁ Τιγράνης, εἰ μὲν ἄγασαι τοῦ 9
πατρὸς, ἢ ὅσα βεβούλευται, ἢ ὅσα πέπραχε, πάνυ σοι συμβουλεύω τοῦτον μιμεῖσθαι· εἰ δέ τοί σοι δοκεῖ πάντα ἡμαρτηκέναι, συμβουλεύω σοι αὐτὸν μὴ μιμεῖσθαι· Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κῦρος, τὰ δίκαια ποιῶν, ἥκις' ἂν τὸν ἁμαρτάνοντα μιμοίμην. Ἔςιν, ἔφη, ταῦτα. Κολαςέον ἄρ' ἂν εἴη, κατά γε τὸν σὸν λόγον, τὸν πατέρα· εἴπερ τὸν ἀδικοῦντα δίκαιον κολάζειν. Πότερα δ' ἡγῇ, ὦ Κῦρε, ἄμεινον εἶναι, σὺν τῷ σῷ ἀγαθῷ τὰς τιμωρίας ποιεῖσθαι, ἢ σὺν τῇ σῇ ζημίᾳ; Ἐμαυτὸν ἄρα, ἔφη, οὕτω γ' ἂν τιμωροίμην. Ἀλλὰ σὺ μέντοι, ἔφη ὁ Τιγράνης, μεγάλα γ' ἂν ζημιοῖο, εἰ τοὺς σεαυτοῦ κατακαίνοις τότε, ὁπότε σοι πλείςου ἄξιοι εἶεν κεκτῆσθαι. Πῶς δ' ἂν, ἔφη ὁ Κῦρος, τότε πλείςου ἄξιοι γίγνοιντο ἄνθρωποι, ὁπότε ἀδικοῦντες ἁλίσκοιντο; Εἰ τότε, οἶμαι, σώφρονες γίγνοιντο. Δοκεῖ γάρ μοι, ὦ Κῦρε, οὕτως ἔχειν; ἄνευ μὲν σωφροσύνης οὐδ' ἄλλης ἀρετῆς οὐδὲν ὄφελος εἶναι· (τί γὰρ ἄν, ἔφη, χρήσαιτ' ἄν τις ἰσχυρῷ ἢ ἀνδρείῳ, μὴ σώφρονι, ἢ ἱππικῷ; τί δὲ πλουσίῳ; τί δὲ δυνάςῃ ἐν πόλει;) σὺν δὲ σωφροσύνῃ καὶ φίλος πᾶς χρήσιμος, καὶ θεράπων πᾶς ἀγαθός. Τοῦτο οὖν, ἔφη, 10
λέγεις, ὡς καὶ ὁ σὸς πατὴρ ἐν τῇδε τῇ μιᾷ ἡμέρᾳ ἐξ ἄφρονος σώφρων γεγένηται; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Πάθημα ἄρα σὺ λέγεις τῆς ψυχῆς εἶναι τὴν σωφροσύνην, ὥσπερ λύπην, οὐ μάθημα· οὐ γὰρ ἂν δήπου, εἴγε φρόνιμον δεῖ γενέσθαι τὸν μέλλοντα σώφρονα ἔσεσθαι, παραχρῆμα ἐξ ἄφρονος σώφρων ἄν τις γένοιτο. Τί δ', ἔφη, ὦ Κῦρε, οὔπω ᾔσθου καὶ ἕνα ἄνδρα δι' ἀφροσύνης μὲν ἐπιχειροῦντα κρείττονι ἑαυτοῦ μάχεσθαι, ἐπειδὰν δὲ ἡττηθῇ, εὐθὺς πεπαυμένον τῆς πρὸς τοῦτον ἀφροσύνης; Πάλιν δ', ἔφη, οὔπω ἑώρακας πόλιν ἀντιταττομένην πρὸς πόλιν ἑτέραν, ἥτις, ἐπειδὰν ἡττηθῇ, παραχρῆμα ταύτῃ, ἀντὶ τοῦ μάχεσθαι, πείθεσθαι θέλει; Ποίαν δ', ἔφη ὁ Κῦρος, 11

καὶ σὺ τοῦ πατρὸς ἥττω λέγων, οὕτως ἰσχυρίζῃ σεσωφρονίσθαι αὐτόν; Ἐν ᾗ, νὴ Δί', ἑαυτῷ σύνοιδεν ἐλευθερίας μὲν ἐπιθυμήσας, δοῦλος δ' ὡς οὐδεπώποτε γενόμενος· ἃ δὲ ᾠήθη χρῆναι λαθεῖν, ἢ [e] φθάσαι, ἢ ἀποβιάσασθαι, οὐδὲν τούτων ἱκανὸς γενόμενος διαπράξασθαι. Σὲ δὲ οἶδεν, ἃ μὲν ἐβουλήθης ἐξαπατῆσαι αὐτὸν, οὕτως ἐξαπατήσαντα, ὥσπερ ἄν τις τυφλοὺς ἢ κωφοὺς καὶ μηδ' ὁτιοῦν φρονοῦντας ἐξαπατήσειεν· ἃ δὲ ᾠήθης λαθεῖν χρῆναι, οὕτω σὲ οἶδε λαθόντα, ὥστε, ἃ ἐνόμιζεν ἑαυτῷ ἐχυρὰ χωρία ἀποκεῖσθαι, ταῦτα εἱρκτὰς αὐτῷ ἔλαθες προκατασκευάσας· τάχει δὲ τοσοῦτον περιεγένου αὐτοῦ, ὥστε [f] πρόσωθεν ἔφθασας ἐλθὼν σὺν πολλῷ στόλῳ, πρὶν
12 τοῦτον τὴν παρ' ἑαυτῷ δύναμιν ἀθροίσασθαι. Ἔπειτα δοκεῖ σοι, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ ἡ τοιαύτη ἧττα σωφρονίζειν ἱκανὴ εἶναι ἀνθρώπους, τὸ γνῶναι ἄλλους ἑαυτῶν βελτίονας ὄντας; Πολύ γε μᾶλλον, ἔφη ὁ Τιγράνης, ἢ ὅταν μάχῃ τις ἡττηθῇ. Ὁ μὲν γὰρ ἰσχύϊ κρατηθεὶς ἔστιν ὅτε ᾠήθη τὸ σῶμα ἀσκήσας ἀναμαχεῖσθαι· καὶ πόλεις γε ἁλοῦσαι, συμμάχους προσλαβοῦσαι, οἴονται ἀναμαχέσασθαι ἄν· οὓς δ' ἂν βελτίους τινὲς ἑαυτῶν ἡγήσωνται, τούτοις πολλάκις καὶ ἄνευ ἀνάγκης ἐθέλουσι πείθεσθαι. Σύ, ἔφη, ἔοικας οὐκ οἴεσθαι τοὺς ὑβριστὰς γιγνώσκειν τοὺς ἑαυτῶν σωφρονεστέρους· οὐδὲ τοὺς κλέπτας, τοὺς μὴ κλέπτοντας· οὐδὲ τοὺς ψευδομένους, τοὺς ἀληθῆ λέγοντας· οὐδὲ τοὺς ἀδικοῦντας, τοὺς τὰ δίκαια ποιοῦντας· οὐκ οἶσθα, ἔφη, ὅτι καὶ νῦν ὁ σὸς πατὴρ ἐψεύσατο, καὶ οὐκ ἐξημ-

e *Φθάσαι, ἢ etc.*] Sic rescripsi, Philelphum. Gabrielium et MStum Bodl. secutus. Alii libri dant φωρᾶσαι, ἢ ἐπιβιάσασθαι, quam lectionem veram ratus Leunclauius, ita locum reddit, *vel furtim agenda, vel* etc. At φωρᾶν, non *furtim agere*, sed *furtum indagare, deprehendere, scrutari* etc. significat.

f *Πρόσωθεν*] Cum πρόσθεν illud, quod vulgo legitur, ferri nequaquam poterat, Stephanus et Leunclauius πόῤῥωθεν reponendum monuerunt. Sed facilior est proniorque ea, quam MSto Bodl. repraesentatam exhibemus, emendatio: nec enim mirum est, si festinanti librario vna litera nonnunquam excidat.

πέδυ τὰς πρὸς ἡμᾶς συνθήκας, εἰδὼς, ὅτι ἡμεῖς ὐδ' ὁτιῦν, ὧν Ἀςυάγης συνέθετο, παραβαίνομεν; Ἀλλ' 13 ὐδ' ἐγὼ τῦτο λέγω, ὡς τὸ γνῶναι μόνον τὺς βελτίονας, σωφρονίζει, ἄνευ τῦ δίκην διδόναι ὑπὸ τῶν βελτιόνων, ὥσπερ ὁ ἐμὸς νῦν πατὴρ δίδωσιν. Ἀλλ' ἔφη ὁ Κῦρος, ὅ γε σὸς πατὴρ πέπονθε μὲν ὐδ' ὁτιῦν ὕπω κακόν· φοβεῖται μέντοι, εὖ οἶδ', ὅτι μὴ πάντα τὰ ἔσχατα πάθῃ. Οἴει ὖν τι, ἔφη ὁ Τιγράνης, μᾶλλον καταδυλῦσθαι ἀνθρώπυς τῦ ἰσχυρῦ φόβυ; Οὐκ οἶσθ', ὅτι οἱ μὲν, τῷ ἰσχυροτάτῳ κολάσματι νομιζομένῳ, σιδήρῳ παιόμενοι, ὅμως ἐθέλυσι, καὶ πάλιν μάχεσθαι τοῖς αὐτοῖς; ὓς δ' ἂν σφόδρα φοβηθῶσιν ἄνθρωποι, τύτοις ὐδὲ παραμυθυμένοις ἀντιβλέπειν δύνανται; Λέγεις σὺ, ἔφη, ὡς ὁ φόβος τῦ ἔργῳ κακῦσθαι μᾶλλον κολάζει τὺς ἀνθρώπυς; Καὶ σύ γε, ἔφη, οἶσθα, ὅτι ἀληθῆ λέγω· ἐπί- 14 ςασαι γὰρ, ὅτι οἱ μὲν φοβύμενοι, μὴ φύγωσι πατρίδα, καὶ οἱ μέλλοντες μάχεσθαι, δεδιότες μὴ ἡττηθῶσιν, ἀθύμως διάγυσι· καὶ οἱ πλέοντες, μὴ ναυαγήσωσι, καὶ οἱ δυλείαν καὶ δεσμὸν φοβύμενοι, ὗτοι μὲν ὔτε σίτυ, ὔθ' ὕπνυ δύνανται τυγχάνειν διὰ τὸν φόβον· οἱ δὲ ἤδη μὲν φυγάδες, ἤδη δ' ἡττημένοι, ἤδη δὲ δυλεύοντες, ἔςιν ὅτε δύνανται μᾶλλον τῶν εὐδαιμόνων ἐσθίειν τε καὶ καθεύδειν. Ἔτι δὲ φανερώτερον καὶ ἐν τοῖσδε, οἷον φόρημα ὁ φόβος· ἔνιοι γὰρ φοβύμενοι, μὴ ληφθέντες ἀποθάνωσι, προαποθνήσκυσιν ὑπὸ τῦ φόβυ· οἱ μὲν, ῥιπτῦντες ἑαυτύς· οἱ δὲ, ἀπαγχόμενοι· οἱ δὲ, ἀποσφαττόμενοι· ὕτω πάντων τῶν δεινῶν ὁ φόβος μάλιςα καταπλήττει τὰς ψυχάς. Τὸν δ' ἐμὸν πατέρα, ἔφη, νῦν πῶς δοκεῖς διακεῖσθαι τὴν ψυχὴν, ὃς ὐ μόνον περὶ ἑαυτῦ, ἀλλὰ καὶ περὶ ἐμῦ, καὶ περὶ γυναικὸς, καὶ περὶ πάντων τῶν τέκνων δυλείας φοβεῖται; Καὶ ὁ Κῦρος εἶ- 15 πεν· Ἀλλὰ νῦν μὲν ἔμοιγε ὐδὲν ἄπιςον, ὕτω τῦτον διακεῖσθαι· δοκεῖ μέντοι μοι τῦ αὐτῦ ἀνδρὸς εἶναι, καὶ εὐ-

τυχόντα ἐξυβρίσαι, καὶ πταίσαντα ταχὺ πτῆξαι· καὶ ἀνεθέντα πάλιν αὖ μέγα φρονῆσαι, καὶ πάλιν αὖ πράγματα παρασχεῖν. Ἀλλὰ, ναὶ μὰ Δί', ἔφη, ὦ Κῦρε, ἔχει μὲν προφάσεις τὰ ἡμέτερα ἁμαρτήματα, ὥστε ἀπιστεῖν ἡμῖν· ἔξεστι δέ σοι καὶ φρέρια ἐντειχίζειν, καὶ τὰ ἐχυρὰ κατέχειν, καὶ ἄλλο, ὅ τι ἂν βύλη, πιστὸν λαμβάνειν. Καὶ μέντοι, ἔφη, ἡμᾶς μὲν ἕξεις ὐδέν τι τύτοις μέγα λυπυμένυς· μεμνησόμεθα γὰρ, ὅτι ἡμεῖς αὐτῶν αἴτιοί ἐσμεν· εἰ δέ τινι τῶν ἀναμαρτήτων παραδιδὺς τὴν ἀρχὴν, ἀπιστῶν αὐτὸς φανείης, ὅρα, μὴ ἅμα τε εὖ ποιήσης, καὶ ἅμα ὐ φίλον νομίσωσί σε· εἰ δ' αὖ, φυλαττόμενος τὸ ἀπεχθάνεσθαι, μὴ ἐπιθῇς αὐτοῖς ζυγὰ, τῦ μὴ ὑβρίσαι, ὅρα, μὴ ἐκείνυς αὖ δεήσῃ σε σω-
16 φρονίζειν ἔτι μᾶλλον, ἢ ἡμᾶς νῦν ἐδέησεν.' Ἀλλὰ ναὶ μὰ τὺς θεὺς, ἔφη, τοιύτοις μὲν ἔγωγε ὑπηρέταις, ὓς εἰδείην ἀνάγκῃ ὑπηρετῦντας, ἀηδῶς ἄν μοι δοκῶ χρῆσθαι· ὓς δὲ γιγνώσκειν δοκοίην, ὅτι εὐνοίᾳ καὶ φιλίᾳ τῇ ἐμῇ τὸ δέον συλλαμβάνοιεν, τύτυς ἄν μοι δοκῶ καὶ ἁμαρτάνοντας ῥᾷον φέρειν, ἢ τὺς μισῦντας μὲν, ἐκπλέω δὲ πάντα ἀνάγκῃ διαπονυμένυς. Καὶ ὁ Τιγράνης πρὸς ταῦτα, Φιλίαν δ', ἔφη, παρὰ τίνων ἄν ποτε λάβοις τοσαύτην, ὅσην σοι παρ' ἡμῶν ἔξεστι κτήσασθαι νῦ; Παρ' ἐκείνων οἴομαι, ἔφη, παρὰ τῶν μηδεπώποτε ὕτω πολεμίων γεγενημένων· εἰ ἐθέλοιμι εὐεργετεῖν αὐτὺς,
17 ὥσπερ σὺ κελεύεις με νῦν εὐεργετεῖν ὑμᾶς. Ἦ καὶ δύναιο ἂν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἐν τῷ παρόντι εὑρεῖν νῦν, ὅτῳ ἂν χαρίσαιο, ὅσαπερ τῷ ἐμῷ πατρί; Αὐτίκα, ἔφη, ἤν τινα ἐᾷς ζῆν τῶν σὲ μηδὲν ἠδικηκότων, τίνα σοι τύτυ χάριν οἴει αὐτὸν εἴσεσθαι; τί δέ; ἂν αὐτῦ τέκνα καὶ γυναῖκα μὴ ἀφαιρῇ, τίς σε τύτυ ἕνεκα φιλήσει μᾶλλον, ἢ ὁ νομίζων προσήκειν ἑαυτῷ ἀφαιρεθῆναι; τὴν δ' Ἀρμενίων βασιλείαν εἰ μὴ ἕξει, οἶσθά τινα λυπύμενον μᾶλλον, ἢ ἡμᾶς; ὐκῦν καὶ τῦτο, ἔφη, δῆλον, ὅτι ὁ

μάλιϛα λυπέμενος, εἰ μὴ βασιλεὺς εἴη, ἔτος, καὶ λαβὼν τὴν ἀρχὴν, μεγίϛην ἄν σοι χάριν εἰδείη. Εἰ δέ τί σοι, ἔφη, μέλει καὶ τῦ ὡς ἥκιϛα τεταραγμένα τάδε καταλιπεῖν, ὅταν ἀπίῃς, σκόπει, ἔφη, πότερον ἂν οἴει ἠρεμεϛέρως ἔχειν τὰ ἐνθάδε, καινῆς γενομένης ἀρχῆς, ἢ τῆς εἰωθυίας καταμενέσης· εἰ δέ τί σοι μέλει καὶ τῦ ὡς πλείϛην ϛρατιὰν ἐξάγειν, τίνα ἂν οἴει μᾶλλον ἐξετάσαι ταύτην ὀρθῶς, τῦ πολλάκις αὐτῇ κεχρημένε; εἰ δὲ καὶ χρημάτων δεήσῃ, τίνας ἂν ταῦτα νομίζεις ἐκπορίσαι κρεῖττον, τῦ καὶ εἰδότος καὶ ἔχοντος πάντα τὰ ὄντα; Ὦ 'γαθὲ, ἔφη, Κῦρε, φύλαξαι, μὴ ἡμᾶς ἀποβαλὼν, σαυτὸν ζημιώσῃς πλείω, ἢ ὁ πατὴρ ἠδυνήθη σε βλάψαι. Ὁ μὲν τοιαῦτα ἔλεγεν.

18 Ὁ δὲ Κῦρος ἀκέων ὑπερήδετο, ὅτι ἐνόμιζε περαίνεσθαι πάντα αὐτῷ, ὅσαπερ ὑπέσχετο Κυαξάρει πράξειν· ἐμέμνητο γὰρ εἰπὼν, ὅτι καὶ φίλον οἴοιτο μᾶλλον αὐτὸν ἢ πρόσθεν ποιήσειν. Ἐκ τέτε δὴ τὸν Ἀρμένιον ἐρωτᾷ, Ἢν δὲ δὴ ταῦτα πείθωμαι ὑμῖν, λέγε μοι σὺ, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε, πόσην μοι ϛρατιὰν συμπέμψεις, πόσα δὲ χρήματα συμβαλῇ εἰς τὸν πόλεμον; Πρὸς ταῦτα δὴ λέγει ὁ Ἀρμένιος, Οὐδὲν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἔχω ἁπλέϛερον εἰπεῖν, ἐδὲ δικαιότερον, ἢ δεῖξαι μὲν ἐμὲ πᾶσαν τὴν δύναμιν τὴν ἔσαν, σὲ δὲ, ἰδόντα, ὅσην μὲν ἄν σοι δοκῇ, ϛρατιὰν ἄγειν, τὴν δὲ καταλιπεῖν τῆς χώρας φυλακήν. Ὡσαύτως δὲ περὶ χρημάτων, δηλῶσαι μὲν ἐμὲ δίκαιόν σοι πάντα τὰ ὄντα· σὲ δὲ τέτων αὐτῶν γνόντα, ὁπόσα τε ἂν βέλῃ, φέρεσθαι, καὶ ὁπόσα ἂν βέλῃ, καταλιπεῖν. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν· Ἴθι, δεῖξόν μοι, ὁπόση σοι 19
δύναμίς ἐϛι, λέξον δὲ καὶ πόσα χρήματα. Ἐνταῦθα δὴ λέγει ὁ Ἀρμένιος· Ἱππεῖς μὲν τοίνυν τῶν Ἀρμενίων εἰσὶν εἰς ὀκτακισχιλίες, πεζοὶ δὲ εἰς τέτταρας μυριάδας· χρήματα δ᾽, ἔφη, σὺν τοῖς θησαυροῖς, οἷς ὁ πατὴρ κατέλιπεν, ἔϛιν, εἰς ἀργύριον λογισθέντα, τάλαντα

πλείω τῶν τρισχιλίων. Καὶ ὁ Κῦρος οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλ᾽ εἶπε· Τῆς μὲν τοίνυν στρατιᾶς, ἐπεί σοι, ἔφη, οἱ ὅμοροι Χαλδαῖοι πολεμοῦσι, τοὺς ἡμίσεις μοι σύμπεμπε· τῶν δὲ χρημάτων, ἀντὶ μὲν τῶν πεντήκοντα ταλάντων, ὧν ἔφερες δασμὸν, διπλασίονα Κυαξάρει ἀπόδος, ὅτι ἔλιπες τὴν φοράν· ἐμοὶ δ᾽, ἔφη, ἄλλα ἑκατὸν δάνεισον· ἐγὼ δέ σοι ὑπισχνοῦμαι, ἂν Θεὸς εὖ διδῷ, ἀνθ᾽ ὧν ἂν ἐμοὶ δανείσῃς, ἢ ἄλλα πλείονος ἄξια εὐεργετήσειν, ἢ τὰ χρήματα ἀπαριθμήσειν, ἢν δύνωμαι· ἢν δὲ μὴ δύνωμαι, ἀδύνατος ἂν φανοίμην, οἶμαι, ἄδικος δ᾽ οὐκ ἂν δικαίως κρινοίμην. Καὶ ὁ Ἀρμένιος, Πρὸς τῶν θεῶν, ἔφη, ὦ Κῦρε, μὴ οὕτω λέγε· εἰ δὲ μὴ, οὐ θαῤῥοῦντά με ἕξεις· ἀλλὰ νόμιζε, ἔφη, ἃ ἂν καταλίπῃς,
20 μηδὲν ἧττον σὰ εἶναι, ὧν ἂν ἔχων ἀπίῃς. Εἶεν, ἔφη ὁ Κῦρος· ὥστε δὲ τὴν γυναῖκα ἀπολαβεῖν, πόσα ἄν μοι χρήματα δῴης; Ὁπόσα ἂν δυναίμην, ἔφη. Τί δὲ, ὥστε τοὺς παῖδας; Καὶ ἀντὶ τούτων, ἔφη, ὁπόσα ἂν δυναίμην. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κῦρος, ταῦτα μὲν ἤδη διπλάσια τῶν ὄντων. Σὺ δὲ, ἔφη, ὦ Τιγράνη, λέξον μοι, ὁπόσου ἂν πρίαιο, ὥστε τὴν γυναῖκα ἀπολαβεῖν. (Ὁ δὲ ἐτύγχανε νεόγαμός τε ὢν, καὶ ὑπερφιλῶν τὴν γυναῖκα.) Ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὦ Κῦρε, κἂν τῆς ψυχῆς πριαίμην, ὥστε μήποτε λατρεῦσαι ταύτην. Σὺ μὲν τοίνυν, ἔφη, ἀπάγου τὴν σήν· οὐδὲ γὰρ εἰλῆφθαι ἔγωγε αἰχμάλωτον ταύτην νομίζω, σοῦ γε μὴ πώποτε φυγόντος ἡμᾶς. Καὶ σὺ δὲ, ὦ Ἀρμένιε, ἀπάγου τήν τε γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας, μηδὲν αὐτῶν καταθείς· ἵνα εἰδῶσιν, ὅτι ἐλεύθεροι πρός σε ἀπέρχονται. Καὶ νῦν μὲν, ἔφη, δειπνεῖτε παρ᾽ ἡμῖν· δειπνήσαντες δὲ ἀπελαύνετε, ὅπου ὑμῖν θυμός. Οὕτω δὴ κατέμειναν.

21 Διασκηνούντων δὲ μετὰ τὸ δεῖπνον, ἐπήρετο ὁ Κῦρος· Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Τιγράνη, ποῦ δὴ ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀνὴρ, ὃς συνεθήρα ἡμῖν, καὶ σύ μοι μάλα ἐδόκεις

θαυμάζειν αὐτόν. Οὐ γάρ, ἔφη, ἀπέκτεινεν αὐτὸν
οὑτοσὶ ὁ ἐμὸς πατήρ; Τί λαβὼν ἀδικοῦντα; Διαφθεί-
ρειν αὐτὸν ἔφη ἐμέ. Καίτοι, ὦ Κῦρε, οὕτω καλὸς κἀ-
γαθὸς ἦν ἐκεῖνος, ὡς καὶ, ὅτε ἀποθνήσκειν ἔμελλε,
προσκαλέσας με εἶπε· Μή τι σὺ, ὦ Τιγράνη, ἔφη, ὅτι
ἀποκτενεῖ με, χαλεπήνῃς τῷ πατρί· οὐ γὰρ κακονοίᾳ
τινὶ τοῦτο ποιεῖ, ἀλλ' ἀγνοίᾳ· ὁπόσα δὲ ἀγνοίᾳ ἄνθρω-
ποι ἐξαμαρτάνουσι, πάντα ἀκούσια ταῦτ' ἔγωγε νομίζω.
Ὁ μὲν δὴ Κῦρος ἐπὶ τούτοις εἶπε, Φεῦ τοῦ ἀνδρός. Ὁ 22
δὲ Ἀρμένιος ἔλεξεν οὕτως· Ὦ Κῦρε, οὐδ' οἱ ταῖς ἑαυτῶν
γυναιξὶ λαμβάνοντες συνόντας ἀλλοτρίους ἄνδρας, οὐ
τοῦτο αἰτιώμενοι αὐτοὺς κατακτείνουσιν, ὡς ἀφρονεστέρας
ποιοῦντας τὰς γυναῖκας· ἀλλὰ νομίζοντες ἀφαιρεῖσθαι
αὐτοὺς τὴν πρὸς ἑαυτοὺς φιλίαν, διὰ τοῦτο ὡς πολεμίοις
αὐτοῖς χρῶνται. Καὶ ἐγὼ ἐκείνῳ, ἔφη, ἐφθόνησα, ὅτι
μοι ἐδόκει τὸν ἐμὸν υἱὸν ποιεῖν αὐτὸν μᾶλλον θαυμάζειν,
ἢ ἐμέ. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἀλλὰ ναὶ μὰ τοὺς θεοὺς,
ἔφη, ὦ Ἀρμένιε, ἀνθρώπινά μοι δοκεῖς ἁμαρτεῖν· καὶ
σὺ, ὦ Τιγράνη, συγγίνωσκε τῷ πατρί. Τότε μὲν δὴ 23
τοιαῦτα διαλεχθέντες καὶ φιλοφρονηθέντες, ὥσπερ εἰ-
κὸς, ἐκ συναλλαγῆς, ἀναβάντες ἐπὶ τὰς ἁρμαμάξας
σὺν ταῖς γυναιξὶν, ἀπήλαυνον εὐφραινόμενοι.

Ἐπεὶ δ' ἦλθον οἴκαδε, ἔλεγον τοῦ Κύρου ὁ μέν τις
τὴν σοφίαν, ὁ δὲ τὴν καρτερίαν, ὁ δὲ τὴν πρᾳότητα,
ὁ δέ τις καὶ τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος. Ἔνθα δὴ ὁ
Τιγράνης ἐπήρετο τὴν γυναῖκα, Καί σοι, ἔφη, ὦ Ἀρ-
μενία, καλὸς ἐδόκει ὁ Κῦρος εἶναι; Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη,
οὐκ ἐκεῖνον ἐθεώμην. Ἀλλὰ τίνα μήν; ἔφη ὁ Τιγράνης.
Τὸν εἰπόντα, νὴ Δία, ὡς τῆς αὐτοῦ ψυχῆς ἂν πρίαιτο,
ὥστε μή με δουλεύειν. Τότε μὲν δὴ, ὥσπερ εἰκὸς, ἐκ
τοιούτων ἀνεπαύοντο σὺν ἀλλήλοις.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ Ἀρμένιος Κύρῳ μὲν καὶ τῇ στρατιᾷ 24
πάσῃ ξένια ἔπεμπε· προεῖπε δὲ τοῖς ἑαυτοῦ, οὓς δεήσοι

στρατεύεσθαι, εἰς τρίτην ἡμέραν παρεῖναι· τὰ δὲ χρήματα, ὧν εἶπεν ὁ Κῦρος, διπλάσια ἀπηρίθμησεν. Ὁ δὲ Κῦρος, ὅσα εἶπε λαβὼν, τὰ ἄλλα ἔπεμψεν· ἤρετο δὲ, πότερος ἔσται ὁ τὸ στράτευμα ἄγων, ὁ παῖς, ἢ αὐτός. Εἰπέτην δὲ ἅμα, ὁ μὲν πατὴρ οὕτως, Ὁπότερον ἂν σὺ κελεύῃς· ὁ δὲ παῖς οὕτως, Ἐγὼ μὲν οὐκ ἀπολείψομαί σου, ὦ Κῦρε, οὐδ' ἂν σκευοφόρον με δέῃ σοι συνακολουθεῖν. Καὶ ὁ Κῦρος ἐπιγελάσας εἶπε, Καὶ ἐπὶ πόσῳ ἂν ἐθέλοις, ἔφη, τὴν γυναῖκά σου ἀκοῦσαι, ὅτι σκευοφορεῖς; Ἀλλ' οὐδὲν, ἔφη, ἀκούειν δεήσει αὐτήν· ἄξω γάρ· ὥστε ὁρᾶν ἐξέσται αὐτῇ, ὅ τι ἂν ἐγὼ πράττω. Ὥρα ἂν, ἔφη, συσκευάζεσθαι ὑμῖν εἴη· Νόμιζε, ἔφη, συνεσκευασμένους παρέσεσθαι, ὅ τι ἂν ὁ πατὴρ δῷ. Τότε μὲν δὴ ξενισθέντες οἱ στρατιῶται ἐκοιμήθησαν.

C. II. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ λαβὼν ὁ Κῦρος τὸν Τιγράνην, καὶ τῶν Μήδων ἱππέων τοὺς κρατίστους, καὶ τῶν ἑαυτοῦ φίλων ὁπόσους καιρὸς ἐδόκει εἶναι, περιελαύνων τὴν χώραν κατεθεᾶτο, σκοπῶν, οὗ τειχισθείη φρούριον. Καὶ ἐπ' ἄκρον τι ἐλθὼν, ἐπηρώτα τὸν Τιγράνην, ποῖα ἂν εἴη τῶν ὀρέων, ὁπόθεν [g] οἱ Χαλδαῖοι καταθέοντες λῄζονται. Καὶ ὁ Τιγράνης ἐδείκνυεν. Ὁ δὲ πάλιν ἤρετο, Νῦν δὲ ταῦτα τὰ ὄρη ἔρημά ἐστιν; Οὐ μὰ Δί', ἔφη, ἀλλ' ἀεὶ σκοποί εἰσιν ἐκείνων, οἳ σημαίνουσι τοῖς ἄλλοις, ὅ τι ἂν ὁρῶσι. Τί οὖν, ἔφη, ποιοῦσιν, ἐπὰν αἴσθωνται; Βοηθοῦσιν, ἔφη, ἐπὶ τὰ ἄκρα, ὡς ἂν ἕκαστος δύνηται. Ταῦτα μὲν δὴ ὁ Κῦρος ἠκηκόει· σκοπῶν δὲ κατενόει πολλὴν τῆς χώρας τοῖς Ἀρμενίοις ἔρημον καὶ ἀργὸν οὖσαν διὰ τὸν πόλεμον. Καὶ τότε μὲν ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, καὶ δειπνή-
2 σαντες ἐκοιμήθησαν. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ αὐτός τε ὁ Τιγράνης παρῆν συνεσκευασμένος· καὶ εἰς τετρακισχιλίους ἱπ-

g Οἱ Χαλδαῖοι] Populi situm accurate describit, qui et *Chalybum* nomine antiquitus venire solebat. Huius rei testis fide dignissimus est Strabo T. II, p. 826.

πεῖς συνελέγοντο αὐτῷ, καὶ τοξόται εἰς τοὺς μυρίους, καὶ πελτασταὶ ἄλλοι τοσοῦτοι. Ὁ δὲ Κῦρος, ἐν ᾧ συνελέγοντο, ἐθύετο· ἐπεὶ δὲ καλὰ ἦν τὰ ἱερὰ αὐτῷ, συνεκάλεσε τούς τε τῶν Περσῶν ἡγεμόνας, καὶ τοὺς τῶν Μήδων. Ἐπεὶ δὲ ὁμοῦ ἦσαν, ἔλεξε τοιάδε·

„Ἄνδρες φίλοι, ἔστι μὲν τὰ ὄρη ταῦτα, ἃ ὁρῶμεν, „Χαλδαίων· εἰ δὲ ταῦτα καταλάβοιμεν, καὶ ἐπ' ἄκρου „γένοιτο τὸ ἡμέτερον φρούριον, σωφρονεῖν ἀνάγκη ἂν εἴη „πρὸς ἡμᾶς καὶ ἀμφοτέροις, τοῖς τε Ἀρμενίοις καὶ τοῖς „Χαλδαίοις. Τὰ μὲν οὖν ἱερὰ καλὰ ἡμῖν· ἀνθρωπίνη „δὲ προθυμία εἰς τὸ πραχθῆναι ταῦτα οὐδὲν οὕτω μέγα „σύμμαχον ἂν γένοιτο, ὡς τάχος. Ἢν γὰρ φθάσω„μεν, πρὶν τοὺς πολεμίους συλλεγῆναι, ἀναβάντες, ἢ „παντάπασιν ἀμαχεὶ λάβοιμεν ἂν τὸ ἄκρον, ἢ ὀλίγοις „τε καὶ ἀσθενέσι χρησαίμεθα ἂν πολεμίοις. Τῶν οὖν „πόνων οὐδεὶς ῥάων, οὐδὲ ἀκινδυνώτερος, ἔφη, ἐστί, τοῦ „νῦν καρτερῆσαι σπεύδοντας. Ἴτε οὖν ἐπὶ τὰ ὅπλα. „Καὶ ὑμεῖς μὲν, ὦ Μῆδοι, ἐν ἀριστερᾷ ἡμῶν πορεύεσθε· „ὑμεῖς δὲ, ὦ Ἀρμένιοι, οἱ μὲν ἡμίσεις ἐν δεξιᾷ, οἱ δὲ „ἡμίσεις ἔμπροσθεν ἡμῶν ἡγεῖσθε· ὑμεῖς δὲ, ὦ ἱππεῖς, „ὄπισθεν ἕπεσθε, διακελευόμενοι καὶ ὠθοῦντες ἄνω ἡμᾶς·
„ἢν δέ τις μαλακύνηται, μὴ ἐπιτρέπετε.„ Ταῦτ' εἰ- 3
πὼν ὁ Κῦρος, ἡγεῖτο, ὀρθίους ποιησάμενος τοὺς λόχους. Οἱ δὲ Χαλδαῖοι, ὡς ἔγνωσαν τὴν ὁρμὴν ἄνω οὖσαν, εὐθὺς ἐσήμαινόν τε τοῖς ἑαυτῶν, καὶ συνεβόων ἀλλήλοις, καὶ συνηθροίζοντο. Ὁ δὲ Κῦρος παρηγγύα· Ἄνδρες Πέρσαι, ἡμῖν σημαίνουσι σπεύδειν. Ἢν γὰρ φθάσωμεν ἄνω γενόμενοι, οὐδὲν τὰ τῶν πολεμίων δυνήσεται.

Εἶχον δὲ οἱ Χαλδαῖοι γέρρα τε καὶ παλτὰ δύο· καὶ πολεμικώτατοι δὲ λέγονται οὗτοι τῶν περὶ ἐκείνην τὴν χώραν εἶναι· καὶ μισθοῦ στρατεύονται, ὁπόταν τις αὐτῶν δέηται, διὰ τὸ πολεμικώτατοι καὶ πένητες εἶναι· καὶ γὰρ ἡ χώρα αὐτοῖς ὀρεινή τέ ἐστι, καὶ ὀλίγη ἡ τὰ χρή-

4 ματα ἔχουσα. Ὡς δὲ μᾶλλον ἐπλησίαζον οἱ ἀμφὶ τὸν
Κῦρον τῶν ἄκρων, ὁ Τιγράνης σὺν τῷ Κύρῳ πορευόμενος
εἶπεν, Ὦ Κῦρε, ἆρ' οἶσθ', ἔφη, ὅτι αὐτοὺς ἡμᾶς αὐ-
τίκα μάλα δεήσει μάχεσθαι; ὡς οἵ γε Ἀρμένιοι οὐ μὴ
δέξωνται τοὺς πολεμίους. Καὶ ὁ Κῦρος [h] εἰπὼν, ὅτι εἰ-
δείη τοῦτο, παρηγγύησε τοῖς Πέρσαις παρασκευάζεσθαι,
ὡς αὐτίκα δεῆσον ἐπιδιώκειν, ἐπειδὰν ὑπάγωσι τοὺς πο-
λεμίους ὑποφεύγοντες οἱ Ἀρμένιοι, ὥστ' ἐγγὺς ἡμῖν γενέ-
σθαι. Οὕτω δὴ ἡγοῦντο μὲν οἱ Ἀρμένιοι· τῶν δὲ Χαλ-
δαίων οἱ παρόντες, ὡς ἐπλησίαζον οἱ Ἀρμένιοι, ταχὺ
ἀλαλάξαντες ἔθεον, ὥσπερ εἰώθασιν, ἐπ' αὐτούς· οἱ
5 δὲ Ἀρμένιοι, ὥσπερ εἰώθεσαν, οὐκ ἐδέχοντο. Ὡς δὲ
διώκοντες οἱ Χαλδαῖοι εἶδον ἐναντίους μαχαιροφόρους ἱε-
μένους ἄνω, οἱ μέν τινες αὐτοῖς πελάσαντες ταχὺ ἀπέ-
θνησκον, οἱ δ' ἔφευγον, οἱ δέ τινες καὶ ἑάλωσαν αὐ-
τῶν. Ταχὺ δὲ [i] εἴχετο τὰ ἄκρα. Ἐπεὶ δὲ τὰ ἄκρα
εἶχον οἱ ἀμφὶ τὸν Κῦρον, καθεώρων τε τῶν Χαλδαίων
τὰς οἰκήσεις, καὶ ᾐσθάνοντο φεύγοντας αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐγ-
γὺς οἰκήσεων. Ὁ δὲ Κῦρος, ὡς πάντες οἱ στρατιῶται
ὁμοῦ ἐγένοντο, ἀριστοποιῆσαι παρήγγειλεν. Ἐπεὶ δὲ
ἠριστήκεσαν, καταμαθὼν, ἔνθα σκοπαὶ ἦσαν αἱ τῶν Χαλ-
δαίων, ἐρυμνόν τε ὂν καὶ ἔνυδρον, εὐθὺς ἐτείχιζε φρού-
ριον· καὶ τὸν Τιγράνην ἐκέλευσε πέμπειν ἐπὶ τὸν πατέρα,
καὶ κελεύειν παραγενέσθαι, ἔχοντα, ὁπόσοι εἶεν τέκτο-
νές τε καὶ λιθοδόμοι. Ἐπὶ μὲν δὴ τὸν Ἀρμένιον ᾤχετο
ἄγγελος· ὁ δὲ Κῦρος τοῖς παροῦσιν ἐτείχιζεν.

h Εἰπὼν ὅτι etc.] Vulgo, εἶπεν, ὅτι ἤδη τοῦτο παρηγγύησε etc. Muretus legit, ἐπεὶ διὰ τοῦτο. Mihi autem lectio, quae in margine latuerat hactenus, caeteris anteferenda visa est, εἰπὼν, ὅτι εἰδείη τοῦτο, εὐθὺς παρηγγύησε etc. nisi quod εὐθὺς illud praetermittendum duxerim. Hanc sane lectionem interpretes secuti sunt; eamque praestat MS. Bodl.

i Εἴχετο] Hanc lectionem, tum MSti Bodl. tum editorum quorundam marginibus antea adscriptam, vulgatae illi, εἶχον, praeferendam censeo. Interpretes quidem eam fere expresserunt omnes; idemque verbum, in forma etiam passiua, eidem nomini coniunctum mox adhibet Xenophon, πρὶν μὲν οὖν ἔχεσθαι τὰ ἄκρα, etc.

Ἐν δὲ τέτῳ προσάγεσι τῷ Κύρῳ τὰς αἰχμαλώτες 6
δεδεμένες, τὰς δέ τινας καὶ τετρωμένες. Ὡς δὲ εἶδεν, εὐθὺς λύειν μὲν ἐκέλευσε τὰς δεδεμένες, τὰς δὲ τετρωμένες, ἰατρὰς καλέσας, θεραπεύειν ἐκέλευσεν. Ἔπειτα ἔλεξε τοῖς Χαλδαίοις, ὅτι ἂν ἥκοι ὅτε ἀπολέσαι ἐπιθυμῶν ἐκείνες, ὅτε πολεμεῖν δεόμενος, ἀλλ' εἰρήνην ποιῆσαι βελόμενος Ἀρμενίοις καὶ Χαλδαίοις. Πρὶν μὲν ὖν ἔχεσθαι τὰ ἄκρα, οἶδ', ὅτι ὀδὲν ἐδεῖσθε εἰρήνης· τὰ μὲν γὰρ ὑμέτερα ἀσφαλῶς εἶχε, τὰ δὲ τῶν Ἀρμενίων ἤγετε καὶ ἐφέρετε· νῦν δ' ὁρᾶτε δὴ, ἐν οἵῳ ἐςέ. Ἐγὼ ὖν ἀφίημι ὑμᾶς οἴκαδε τὰς εἰλημμένες, καὶ δίδωμι ὑμῖν σὺν τοῖς ἄλλοις Χαλδαίοις βελεύσασθαι, εἴτε βέλεσθε πολεμεῖν ἡμῖν, εἴτε φίλοι εἶναι. Κἂν μὲν πόλεμον αἱρῆσθε, μηκέτι ἥκετε δεῦρο ἄνευ ὅπλων, εἰ σωφρονεῖτε· ἢν δὲ εἰρήνης δοκῆτε δεῖσθαι, ἄνευ ὅπλων ἥκετε· ὡς δὲ καλῶς ἕξει τὰ ὑμέτερα, ἢν φίλοι γένησθε, ἐμοὶ μελήσει. Ἀκέσαντες δὲ ταῦτα οἱ Χαλδαῖοι, πολλὰ μὲν ἐπαινέσαντες, πολλὰ δὲ δεξιωσάμενοι τὸν Κῦρον, ᾤχοντο οἴκαδε.

Ὁ δὲ Ἀρμένιος, ὡς ἤκεσε τήν τε κλῆσιν τῦ Κύρε 7
καὶ τὴν πρᾶξιν, λαβὼν τὰς τέκτονας καὶ τἄλλα, ὅσων ᾤετο δεῖν, ἧκε πρὸς τὸν Κῦρον ὡς ἐδύνατο τάχιςα. Ἐπεὶ δὲ εἶδε τὸν Κῦρον, ἔλεξεν, Ὦ Κῦρε, ὡς ὀλίγα δυνάμενοι προορᾶν ἄνθρωποι περὶ τῦ μέλλοντος, πολλὰ ἐπιχειρῦμεν πράττειν. Νῦν γὰρ δὴ καὶ ἐγὼ, ἐλευθερίαν μὲν μηχανᾶσθαι ἐπιχειρήσας, δῦλος, ὡς ὀδεπώποτε, ἐγενόμην· ἐπεὶ δ' ἑάλωμεν, σαφῶς ἀπολωλέναι νομίσαντες, νῦν ἀναφαινόμεθα σεσωσμένοι, ὡς ὀδεπώποτε. Οἱ γὰρ ὀδεπώποτε ἐπαύοντο πολλὰ κακὰ ἡμᾶς ποιοῦντες, νῦν ὁρῶ τέτες ἔχοντας, ὥςπερ ἐγὼ ηὐχόμην. Καὶ τῦτο ἐπίςω, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὅτι ἐγὼ, ὥςε ἀπελάσαι Χαλδαίες ἀπὸ τέτων τῶν ἄκρων, πολλαπλάσια ἂν ἔδωκα χρήματα, ὧν σὺ νῦν ἔχεις παρ' ἐμῦ· καὶ ἃ

ὑπισχνοῦ ποιήσειν ἀγαθὰ ἡμᾶς, ὅτ' ἐλάμβανες τὰ χρήματα, ἀποτετέλεσαί σοι ἤδη· ὥστε καὶ προσοφείλοντές σοι ἄλλας χάριτας ἀναπεφήναμεν, ἃς ἡμεῖς γε, εἰ μὴ κακοί ἐσμεν, αἰσχυνοίμεθ' ἂν σοι μὴ ἀποδιδόναι· ὦ καὶ ἀποδιδόντες, οὐδὲν ἄξιον οὐδ' οὕτω πρὸς εὐεργέτην καταλαμβανόμεθα, τοσοῦτον ποιοῦντες. Ὁ μὲν Ἀρμένιος ταῦτ' ἔλεξεν.

8 Οἱ δὲ Χαλδαῖοι ἧκον δεόμενοι τοῦ Κύρου, εἰρήνην σφί-
σι ποιῆσαι. Καὶ ὁ Κῦρος ἐπήρετο αὐτούς· Ἄλλου του,
ἔφη, ὦ Χαλδαῖοι, ἢ τούτου γε ἕνεκα, εἰρήνης νῦν ἐπιθυ-
μεῖτε, ὅτι νομίζετε ἀσφαλέστερον δύνασθαι ζῆν, εἰρήνης
γινομένης, ἢ πολεμοῦντες; [k] ἐπεὶ ἡμεῖς τ' ἄκρα ἔχομεν.
Ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι. Καὶ ὅς, Τί οὖν, ἔφη, εἰ καὶ
ἄλλα ὑμῖν ἀγαθὰ προσγένοιτο διὰ τὴν εἰρήνην; Ἔτι ἄν,
ἔφασαν, μᾶλλον εὐφραινοίμεθα. Ἄλλο τι οὖν, ἔφη, ἤ,
διὰ τὸ γῆς σπανίζειν ἀγαθῆς, νῦν πένητες νομίζετ' εἶ-
ναι; Συνέφασαν καὶ τοῦτο. Τί οὖν; ἔφη ὁ Κῦρος, βού-
λοισθ' ἂν ἀποτελοῦντες, ὅσαπερ [l] οἱ ἄλλοι Ἀρμένιοι, ἐξεῖ-
ναι ὑμῖν, τῆς Ἀρμενίας γῆς ἐργάζεσθαι, ὁπόσην ἂν βού-
λησθε; Ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι, εἰ πιστεύοιμεν μὴ ἀδική-
9 σεσθαι. Τί δὲ σύ, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε; βούλοιο ἂν τὴν νῦν

k Ἐπεὶ ἡμεῖς τ' ἄκρα etc.] Vulgo, ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς ταῦτ' ἐλέγομεν. Τἄλλα ἔχομεν, ἔφασαν etc. Leunclauius quidem vulgatam lectionem corruptam esse vidit, locumque adeo hoc modo restituendum censuit: ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς ταῦτα λέγομεν οἳ τ' ἄκρα ἔχομεν, ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι. Et haec in versione verba expressit. At quo sensu idoneo, ipse quidem hariolari nequeo. Huic certe coniecturae, vulgataeque etiam lectioni ea omnino anteferenda videtur, quam Camerarium ex libro Budensi sumsisse testatur Leunclauius, quamque adeo reponendam curauimus. Sensum enim fundit, huc qui optime quadrar. Cyrus vtique supra paulo de Chaldaeis dixerat: Πρὶν μὲν οὖν ἔχεσθαι τὰ ἄκρα, οἶδ', ὅτι οὐδὲν ἐδεῖσθε εἰρήνης· τὰ μὲν γὰρ ὑμέτερα ἀσφαλῶς εἶχε — Apte igitur eos pacem tandem petentes interrogat, annon hostium metu id facerent; cum iam ipsis praerepta erant iuga illa, quibus se tueri solebant. MS. etiam Bodl. lectionis nostrae seruat vestigia, qui dat, ἐπεὶ ἡμεῖς τἄλλα ἔχομεν etc. neque enim ista habet, ταῦτ' ἐλέγομεν, sed haec τάδε λέγομεν, inter lineas tantum, manu non nimis sagaci scripta, repraesentat.

l Οἱ ἄλλοι etc.] Vocem ἄλλοι suspectam habuere Stephanus et Leunclauius. Locus certe eam minime postulat, nesciuntque MS. Bodl. et edit. Aldina.

ἀργὸν οὖσαν γῆν ἐνεργὸν γενέσθαι, εἰ μέλλοιεν τὰ νομιζό-
μενα παρά σοι ἀποτελεῖν οἱ ἐργαζόμενοι; Ἔφη ὁ Ἀρμέ-
νιος πολλοῦ ἂν τοῦτο πρίασθαι· πολὺ γὰρ ἂν αὐξάνεσθαι
τὴν πρόσοδον. Τί δ' ὑμεῖς, ἔφη, ὦ Χαλδαῖοι; ἐπεὶ
ὄρη ἀγαθὰ ἔχετε, ἐθέλοιτ' ἂν ἐᾶν νέμειν ταῦτα τοὺς
Ἀρμενίους, εἰ ὑμῖν μέλλοιεν οἱ νέμοντες τὰ δίκαια ἀπο-
τελεῖν; Ἔφασαν οἱ Χαλδαῖοι· πολλὰ γὰρ ἂν ὠφελεῖ-
σθαι, οὐδὲν πονοῦντας. Σὺ δὲ, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε, ἐθέ-
λοις ἂν ταῖς τούτων νομαῖς χρῆσθαι, εἰ μέλλοις, μικρὰ
ὠφελῶν Χαλδαίους, πολὺ πλείω ὠφεληθήσεσθαι; Καὶ
σφόδρα ἄν, ἔφη, εἴπερ οἰοίμην ἀσφαλῶς νέμειν. Οὐκοῦν,
ἔφη, ἀσφαλῶς ἂν νέμοιτε, εἰ τὰ ἄκρα ἔχοιτε σύμμα-
χα; Ἔφη ὁ Ἀρμένιος. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφασαν οἱ 10
Χαλδαῖοι, οὐκ ἂν ἡμεῖς ἀσφαλῶς ἐργαζοίμεθα μὴ ὅτι
τὴν τούτων, ἀλλ' οὐδ' ἂν τὴν ἡμετέραν, εἰ οὗτοι τὰ ἄκρα
ἔχοιεν. Εἰ δ' ὑμῖν ἄν, ἔφη, τὰ ἄκρα σύμμαχα εἴη;
Οὕτως ἄν, ἔφασαν, ἡμῖν καλῶς ἔχοι. Ἀλλὰ μὰ Δί',
ἔφη ὁ Ἀρμένιος, οὐκ ἂν ἡμῖν νῦν καλῶς ἔχοι, εἰ οὗτοι
παραλήψονται πάλιν τὰ ἄκρα, ἄλλως τε καὶ τετειχι-
σμένα. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Οὑτωσὶ τοίνυν ἐγὼ ποιήσω,
ἔφη· οὐδετέροις ὑμῶν τὰ ἄκρα παραδώσω, ἀλλὰ ἡμεῖς
φυλάξομεν αὐτά· κἂν ἀδικῶσιν ὑμῶν ὁποτεροιοῦν, σὺν
τοῖς ἀδικουμένοις ἐσόμεθα ἡμεῖς.

Ὡς δ' ἤκουσαν ταῦτα ἀμφότεροι, ἐπῄνεσαν, καὶ 11
m ἔλεγον, ὅτι οὕτως ἂν εἴη μόνως εἰρήνη βεβαία. Καὶ
ἐπὶ τούτοις ἔδοσαν καὶ ἔλαβον πάντες τὰ πιστά· καὶ
ἐλευθέρους μὲν ἀμφοτέρους ἀπ' ἀλλήλων εἶναι συνετίθεν-
το, ἐπιγαμίας δ' εἶναι, καὶ ἐπεργασίας, καὶ ἐπινομίας·
καὶ συμμαχίαν δὲ κοινὴν, εἴ τις ἀδικοίη ὁποτερουσοῦν.
Οὕτω μὲν τότε διεπράχθη· καὶ νῦν δὲ ἔτι οὕτω διαμέ-
νουσιν αἱ τότε γενόμεναι συνθῆκαι Χαλδαίοις καὶ τῷ τὴν

m Καὶ ἔλεγον, ὅτι] In plerisque editis ὅτι non comparet. Illud autem non temere est a nobis admissum, cum et a Stephano sit expressum, et a MSto Bodl. repraesentatum.

Ἀρμενίαν ἔχοντι. Ἐπεὶ δὲ αἱ συνθῆκαι ἐγένοντο, εὐθὺς
συνετείχιζόν τε ἀμφότεροι προθύμως ὡς κοινὸν φρούριον,
12 καὶ τὰ ἐπιτήδεια συνεισῆγον. Ἐπεὶ δὲ ἑσπέρα προσῄει,
συνδείπνους ἔλαβεν ἀμφοτέρους πρὸς ἑαυτὸν, ὡς φίλους
ἤδη. Συνδειπνούντων δὲ, εἶπέ τις τῶν Χαλδαίων, ὅτι
τοῖς μὲν ἄλλοις σφῶν πᾶσιν εὐκτὰ ταῦτα εἴη· εἰσὶ δὲ
τινὲς τῶν Χαλδαίων, οἳ λῃζόμενοι ζῶσι, καὶ οὐδ' ἂν
ἐπίσαιντο ἐργάζεσθαι, οὐδ' ἂν δύναιντο, εἰθισμένοι ἀπὸ
πολέμου βιοτεύειν· ἀεὶ γὰρ ἐλῄζοντο καὶ ἐμισθοφόρουν,
καὶ πολλάκις μὲν [n] παρὰ τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ, (καὶ γὰρ,
ἔφασαν, πολύχρυσος ὁ ἀνὴρ) πολλάκις δὲ καὶ παρ'
Ἀστυάγει. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Τί οὖν οὐ καὶ νῦν παρ' ἐμοὶ
μισθοφοροῦσιν; ἐγὼ γὰρ δώσω, ὅσον τις καὶ ἄλλος
πλεῖστον δήποτε ἔδωκε. Συνέφασάν οἱ, καὶ πολλούς γε
ἔσεσθαι ἔλεγον τοὺς ἐθελήσοντας. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ οὕτω
συνωμολογεῖτο.

13 Ὁ δὲ Κῦρος, ὡς ἤκουσεν, ὅτι πρὸς τὸν Ἰνδὸν πολλάκις οἱ Χαλδαῖοι ἐπορεύοντο, ἀναμνησθεὶς, ὅτι ἦλθον παρ' αὐτοῦ κατασκεψόμενοι εἰς Μήδους τὰ αὐτῶν πράγματα, καὶ ᾤχοντο πρὸς τοὺς πολεμίους, ὅπως αὖ καὶ τὰ ἐκείνων κατίδωσιν, ἐβούλετο μαθεῖν τὸν Ἰνδὸν τὰ αὐτῷ πεπραγμένα. Ἤρξατο οὖν λόγου τοιοῦδε· Ὦ Ἀρμένιε, ἔφη, καὶ ὑμεῖς οἱ Χαλδαῖοι, εἴπατέ μοι, εἴ τινα ἐγὼ τῶν ἐμῶν ἀποστέλλοιμι πρὸς τὸν Ἰνδὸν, συμπέμψαιτ' ἄν μοι τῶν ὑμετέρων, οἵτινες αὐτῷ τήν τε ὁδὸν ἡγοῖντο ἂν, καὶ συμπράττοιεν, ὥστε γενέσθαι ἡμῖν παρὰ τοῦ Ἰνδοῦ, ἃ ἐγὼ βούλομαι; ἐγὼ γὰρ χρήματα μὲν προσγενέσθαι ἔτι ἂν βουλοίμην ἡμῖν, ὅπως ἔχω καὶ μισθὸν

[n] Παρὰ τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ, (καὶ γὰρ, ἔφασαν, etc.] Duae fuere nationes, quibus Indorum pariter nomen tribuere Veteres. Harum vna, in India Orientali proprie dicta, inter Gangem quae fere iacet Indumque amnes; altera in Aethiopia sedem nacta est. Neque haec neque illa Indorum natio est, de qua hic agit Xenophon; cuius Historiae ratio postulat, vt Indos etiam non longe ab Armenia Chaldaeorumque seu Chalybum regione distantes investigemus.

ἀφθόνως διδόναι, οἷς ἂν δέῃ, καὶ τιμᾶν καὶ δωρεῖσθαι τῶν στρατευομένων τοὺς ἀξίους· τούτων μὲν δὴ ἕνεκα βούλομαι ὡς ἀφθονώτατα χρήματα ἔχειν. Δεῖσθαι δὲ τούτων νομίζων, τῶν μὲν ὑμετέρων ἡδύ μοι φείδεσθαι· (φίλους γὰρ ὑμᾶς ἤδη νομίζω) παρὰ δὲ τοῦ Ἰνδοῦ ἡδέως ἂν λάβοιμι, εἰ διδοίη. Ὁ οὖν ἄγγελος, ᾧ κελεύω ὑμᾶς ἡγεμόνας δοῦναι καὶ συμπράκτορας γενέσθαι, ἐλθὼν ἐκεῖσε, λέξει ὧδε· Ἔπεμψέ με Κῦρος, ὦ Ἰνδὲ, πρός σε· φησὶ 14
δὲ προσδεῖσθαι χρημάτων, προσδεχόμενος καὶ ἄλλην στρατιὰν οἴκοθεν ἐκ Περσῶν· (καὶ γὰρ προσδέχομαι, ἔφη) ἣν οὖν αὐτῷ πέμψῃς, ὁπόσα σοι προχωρεῖ, φησὶν, ἤν θεὸς ἀγαθὸν τέλος διδῷ αὐτῷ, πειράσεσθαι ποιῆσαι, ὥστε σὲ νομίζειν καλῶς βεβουλεῦσθαι, χαρισάμενον αὐτῷ. Ταῦτα μὲν ὁ παρ' ἐμοῦ λέξει· τοῖς δὲ παρ' ὑμῶν ὑμεῖς αὖ ἐπιστέλλετε, ὅ τι ὑμῖν δοκεῖ συμφέρον εἶναι. Καὶ ἢν μὲν λάβωμεν, ἔφη, παρ' αὐτοῦ, ἀφθονωτέροις χρησόμεθα· ἢν δὲ μὴ λάβωμεν, εἰσόμεθα, ὅτι οὐδεμίαν αὐτῷ χάριν ὀφείλομεν, ἀλλ' ἐξέσται ἡμῖν, ἐκείνου ἕνεκα, πρὸς τὸ ἡμέτερον συμφέρον πάντα τίθεσθαι. Ταῦτ' εἶ- 15
πεν ὁ Κῦρος, νομίζων τοὺς ἰόντας Ἀρμενίων καὶ Χαλδαίων τοιαῦτα λέξειν περὶ αὐτοῦ, οἷα αὐτὸς ἐπεθύμει πάντας ἀνθρώπους καὶ λέγειν καὶ ἀκούειν περὶ αὐτοῦ. Καὶ τότε μὲν δὴ, ὁπότε καλῶς εἶχε, διαλύσαντες τὴν σκηνὴν, ἀνεπαύοντο.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὅ τε Κῦρος ἔπεμπε τὸν ἄγγελον, ἐπι- C. III.
στείλας, ὅσαπερ ἔφη, καὶ ὁ Ἀρμένιος καὶ οἱ Χαλδαῖοι συνέπεμπον, οὓς ἱκανωτάτους ἐνόμιζον εἶναι καὶ συμπρᾶξαι καὶ εἰπεῖν περὶ Κύρου τὰ προσήκοντα. Ἐκ δὲ τούτου ὁ Κῦρος, ἐπιτελέσας τὸ φρούριον καὶ φύλαξιν ἱκανοῖς καὶ τοῖς ἐπιτηδείοις πᾶσι, καὶ ἄρχοντα αὐτῶν καταλιπὼν Μῆδον, ὃν ᾤετο Κυαξάρει ἂν μάλιστα χαρίσασθαι, ἀπῄει συλλαβὼν [o] τὸ ἕτερον στράτευμα, ὅσον τε ἦλθεν ἔχων,

[o] Τὸ ἕτερον] Editio Aldina et MS. Bodl. illud ἕτερον non agnoscunt.

Ἀρμενίαν ἔχοντι. Ἐπεὶ δὲ αἱ συνθῆκαι ἐγένοντο, εὐθὺς συνετείχιζόν τε ἀμφότεροι προθύμως ὡς κοινὸν φρούριον,
12 καὶ τὰ ἐπιτήδεια συνεισῆγον. Ἐπεὶ δὲ ἑσπέρα προσῄει, συνδείπνους ἔλαβεν ἀμφοτέρους πρὸς ἑαυτὸν, ὡς φίλους ἤδη. Συνδειπνούντων δὲ, εἶπέ τις τῶν Χαλδαίων, ὅτι τοῖς μὲν ἄλλοις σφῶν πᾶσιν εὐκτὰ ταῦτα εἴη· εἰσὶ δὲ τινὲς τῶν Χαλδαίων, οἳ ληϊζόμενοι ζῶσι, καὶ οὐδ' ἂν ἐπίσταιντο ἐργάζεσθαι, οὐδ' ἂν δύναιντο, εἰθισμένοι ἀπὸ πολέμου βιοτεύειν· ἀεὶ γὰρ ἐλήϊζοντο καὶ ἐμισθοφόρουν, καὶ πολλάκις μὲν [n] παρὰ τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ, (καὶ γὰρ, ἔφασαν, πολύχρυσος ὁ ἀνήρ) πολλάκις δὲ καὶ παρ' Ἀστυάγει. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Τί οὖν οὐ καὶ νῦν παρ' ἐμοὶ μισθοφοροῦσιν; ἐγὼ γὰρ δώσω, ὅσον τις καὶ ἄλλος πλεῖστον δήποτε ἔδωκε. Συνέφασάν οἱ, καὶ πολλούς γε ἔσεσθαι ἔλεγον τοὺς ἐθελήσοντας. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ οὕτω συνωμολογεῖτο.

13 Ὁ δὲ Κῦρος, ὡς ἤκουσεν, ὅτι πρὸς τὸν Ἰνδὸν πολλάκις οἱ Χαλδαῖοι ἐπορεύοντο, ἀναμνησθεὶς, ὅτι ἦλθον παρ' αὐτοῦ κατασκεψόμενοι εἰς Μήδους τὰ αὐτῶν πράγματα, καὶ ᾤχοντο πρὸς τοὺς πολεμίους, ὅπως αὖ καὶ τὰ ἐκείνων κατίδωσιν, ἐβούλετο μαθεῖν τὸν Ἰνδὸν τὰ αὐτῷ πεπραγμένα. Ἤρξατο οὖν λόγου τοιοῦδε· Ὦ Ἀρμένιε, ἔφη, καὶ ὑμεῖς οἱ Χαλδαῖοι, εἴπατέ μοι, εἴ τινα ἐγὼ τῶν ἐμῶν ἀποστέλλοιμι πρὸς τὸν Ἰνδὸν, συμπέμψαιτ' ἄν μοι τῶν ὑμετέρων, οἵτινες αὐτῷ τήν τε ὁδὸν ἡγοῖντο ἂν, καὶ συμπράττοιεν, ὥστε γενέσθαι ἡμῖν παρὰ τοῦ Ἰνδοῦ, ἃ ἐγὼ βούλομαι; ἐγὼ γὰρ χρήματα μὲν προσγενέσθαι ἔτι ἂν βουλοίμην ἡμῖν, ὅπως ἔχω καὶ μισθὸν

n Παρὰ τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ, (καὶ γὰρ, ἔφασαν, etc.] Duae fuere nationes, quibus Indorum pariter nomen tribuere Veteres. Harum vna, in India Orientali proprie dicta, inter Gangem quae fere iacet Indumque amnes; altera in Aethiopia sedem nacta est. Neque haec neque illa Indorum natio est, de qua hic agit Xenophon; cuius Historiae ratio postulat, vt Indos etiam non longe ab Armenia Chaldaeorumque seu Chalybum regione distantes investigemus.

ἀφθόνως διδόναι, οἷς ἂν δέῃ, καὶ τιμᾶν καὶ δωρεῖσθαι τῶν στρατευομένων τοὺς ἀξίους· τούτων μὲν δὴ ἕνεκα βούλομαι ὡς ἀφθονώτατα χρήματα ἔχειν. Δεῖσθαι δὲ τούτων νομίζων, τῶν μὲν ὑμετέρων ἡδύ μοι φείδεσθαι· (φίλους γὰρ ὑμᾶς ἤδη νομίζω) παρὰ δὲ τοῦ Ἰνδοῦ ἡδέως ἂν λάβοιμι, εἰ διδοίη. Ὁ οὖν ἄγγελος, ᾧ κελεύω ὑμᾶς ἡγεμόνας δοῦναι καὶ συμπράκτορας γενέσθαι, ἐλθὼν ἐκεῖσε, λέξει ὧδε· Ἔπεμψέ με Κῦρος, ὦ Ἰνδὲ, πρός σε· φησὶ 14 δὲ προσδεῖσθαι χρημάτων, προσδεχόμενος καὶ ἄλλην στρατιὰν οἴκοθεν ἐκ Περσῶν· (καὶ γὰρ προσδέχομαι, ἔφη) ἢν οὖν αὐτῷ πέμψῃς, ὁπόσα σοι προχωρεῖ, φησὶν, ἢν θεὸς ἀγαθὸν τέλος διδῷ αὐτῷ, πειράσεσθαι ποιῆσαι, ὥστε σὲ νομίζειν καλῶς βεβουλεῦσθαι, χαρισάμενον αὐτῷ. Ταῦτα μὲν ὁ παρ' ἐμοῦ λέξει· τοῖς δὲ παρ' ὑμῶν ὑμεῖς αὖ ἐπιστέλλετε, ὅ τι ὑμῖν δοκεῖ συμφέρον εἶναι. Καὶ ἢν μὲν λάβωμεν, ἔφη, παρ' αὐτοῦ, ἀφθονωτέροις χρησόμεθα· ἢν δὲ μὴ λάβωμεν, εἰσόμεθα, ὅτι οὐδεμίαν αὐτῷ χάριν ὀφείλομεν, ἀλλ' ἐξέσται ἡμῖν, ἐκείνου ἕνεκα, πρὸς τὸ ἡμέτερον συμφέρον πάντα τίθεσθαι. Ταῦτ' εἶ- 15 πεν ὁ Κῦρος, νομίζων τοὺς ἰόντας Ἀρμενίων καὶ Χαλδαίων τοιαῦτα λέξειν περὶ αὐτοῦ, οἷα αὐτὸς ἐπεθύμει πάντας ἀνθρώπους καὶ λέγειν καὶ ἀκούειν περὶ αὐτοῦ. Καὶ τότε μὲν δὴ, ὁπότε καλῶς εἶχε, διαλύσαντες τὴν σκηνὴν, ἀνεπαύοντο.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὅ τε Κῦρος ἔπεμπε τὸν ἄγγελον, ἐπι- C. III. στείλας, ὅσαπερ ἔφη, καὶ ὁ Ἀρμένιος καὶ οἱ Χαλδαῖοι συνέπεμπον, οὓς ἱκανωτάτους ἐνόμιζον εἶναι καὶ συμπρᾶξαι καὶ εἰπεῖν περὶ Κύρου τὰ προσήκοντα. Ἐκ δὲ τούτου ὁ Κῦρος, ἐπιτελέσας τὸ φρούριον καὶ φύλαξιν ἱκανοῖς καὶ τοῖς ἐπιτηδείοις πᾶσι, καὶ ἄρχοντα αὐτῶν καταλιπὼν Μῆδον, ὃν ᾤετο Κυαξάρει ἂν μάλιστα χαρίσασθαι, ἀπῄει συλλαβὼν [o] τὸ ἕτερον στράτευμα, ὅσον τε ἦλθεν ἔχων,

o Τὸ ἕτερον] Editio Aldina et MS. Bodl. illud ἕτερον non agnoscunt.

καὶ ὃ παρ' Ἀρμενίων προσέλαβε, καὶ τὰς παρὰ Χαλδαίων, εἰς τετρακισχιλίους, οἳ ᾤοντο καὶ συμπάντων τῶν ἄλλων κρείττονες εἶναι.

2 Ὡς δὲ κατέβη εἰς τὴν οἰκουμένην, οὐδεὶς ἔμεινεν ἔνδον Ἀρμενίων, οὔτε ἀνὴρ, οὔτε γυνὴ, ἀλλὰ πάντες ὑπήντων, ἡδόμενοι τῇ εἰρήνῃ, καὶ Φέροντες καὶ ἄγοντες, εἴ τι ἕκαστος ἄξιον εἶχε. Καὶ ὁ Ἀρμένιος τούτοις οὐκ ἤχθετο, οὕτως ἂν νομίζων καὶ τὸν Κῦρον μᾶλλον ἥδεσθαι τῇ ὑπὸ πάντων τιμῇ. Τέλος δ' οὖν ὑπήντησε καὶ ἡ γυνὴ τοῦ Ἀρμενίου, τὰς θυγατέρας ἔχουσα, καὶ τὸν νεώτερον υἱόν· καὶ σὺν ἄλλοις δώροις καὶ τὸ χρυσίον ἐκόμιζεν, ὃ πρότερον οὐκ ἤθελε λαβεῖν ὁ Κῦρος.
3 Καὶ ὁ Κῦρος ἰδὼν, εἶπεν, Ὑμεῖς ἐμὲ οὐ ποιήσετε μισθοῦ περιϊόντα εὐεργετεῖν· ἀλλὰ σὺ, ὦ γύναι, ἔχουσα ταῦτα τὰ χρήματα, ἃ Φέρεις, ἄπιθι, καὶ τῷ Ἀρμενίῳ μηκέτι δὸς αὐτὰ κατορύξαι· ἔκπεμψον δὲ τὸν σὸν υἱὸν, ὡς κάλλιστα ἀπ' αὐτῶν κατασκευάσασα, ἐπὶ τὴν στρατείαν· ἀπὸ δὲ τῶν λοιπῶν κτῶ καὶ σαυτῇ, καὶ τῷ ἀνδρὶ, καὶ ταῖς θυγατράσι, καὶ τοῖς υἱοῖς, ὅ τι κεκτημένοι καὶ κεκοσμημένοι κάλλιον καὶ ἥδιον τὸν αἰῶνα διάξετε· εἰς δὲ τὴν γῆν, ἔφη, ἀρκείτω τὰ σώματα, ὅταν ἕκαστος τελευτήσῃ, κατακρύπτειν.
4 Ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν παρήλαυνεν· ὁ δὲ Ἀρμένιος συμπροὔπεμπε, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι, ἀνακαλοῦντες τὸν εὐεργέτην, τὸν ἄνδρα τὸν ἀγαθόν. Καὶ ταῦτ' ἐποίουν, ἕως ἐκ τῆς χώρας ἐξέπεμψαν. Συναπέστειλε δὲ αὐτῷ ὁ Ἀρμένιος καὶ στρατιὰν πλείονα, ὡς εἰρήνης οἴκοι οὔσης. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος ἀπήει, κεχρηματισμένος, οὐχ ἃ ἔλαβε μόνον χρήματα, ἀλλὰ πολὺ πλείονα τούτων ἑτοιμασάμενος διὰ τὸν τρόπον, ὥστε λαμβάνειν, ὁπότε δέοιτο. Καὶ τότε μὲν ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν τοῖς
5 μεθορίοις. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὸ μὲν στράτευμα καὶ τὰ χρή-

Stephano quoque et Leunclavio minus placet istud vocabulum: mihi quidem tollendum videtur, utpote quod commode hic stare nequeat.

ματα ἔπεμψε πρὸς Κυαξάρην, (ὁ δὲ πλησίον ἦν, ὥσπερ ἔφησεν·) αὐτὸς δὲ σὺν Τιγράνῃ καὶ Περσῶν τοῖς ἀρίστοις ἐθήρα, ὅπου ἐπιτυγχάνοιεν θηρίοις, καὶ εὐφραίνετο. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο εἰς Μήδους, τὰ χρήματα ἔδωκε τοῖς ἑαυτοῦ ταξιάρχοις, ὅσα ἐδόκει ἑκάστῳ ἱκανὰ εἶναι, ὅπως καὶ ἐκεῖνοι ἔχοιεν τιμᾶν, εἴ τινας [p] ἄγαιντο τῶν ὑφ' ἑαυτούς· ἐνόμιζε γάρ, εἰ ἕκαστος τὸ μέρος ἀξιέπαινον ποιήσειε, τὸ ὅλον αὐτῷ καλῶς ἔχειν. Καὶ αὐτὸς δέ, εἴτι που καλὸν ἴδοι εἰς τὴν στρατιάν, τοῦτο κτώμενος ἐδωρεῖτο τοῖς ἀξιωτάτοις· νομίζων, ὅ τι καλὸν κἀγαθὸν ἔχοι τὸ στράτευμα, τούτοις ἅπασιν αὐτὸς κεκοσμῆσθαι. Ἡνίκα δὲ αὐτοῖς διεδίδου, ὧν ἔλαβεν, ἔλεξεν ὧδέ πως εἰς τὸ μέσον τῶν ταξιαρχῶν, καὶ λοχαγῶν, καὶ πάντων, οὓς ἐτίμα·

„Ἄνδρες φίλοι, δοκεῖ ἡμῖν εὐφροσύνη τις νῦν παρεῖ- 6
„ναι, καὶ ὅτι εὐπορία τις προσγεγένηται, καὶ ὅτι ἔχο-
„μεν, ἀφ' ὧν τιμᾶν ἕξομεν, οὓς ἂν βουλώμεθα, καὶ τι-
„μᾶσθαι, ὡς ἂν ἕκαστος ἄξιος ᾖ. Πάντως δὴ ἀνα-
„μιμνησκώμεθα, τὰ ποῖα ἄττα ἔργα τούτων τῶν ἀγα-
„θῶν ἐστὶν αἴτια· σκοπούμενοι γὰρ εὑρήσετε, τό τε
„ἀγρυπνῆσαι, ὅπου ἔδει, καὶ τὸ πονῆσαι, καὶ τὸ σπεῦ-
„σαι, καὶ τὸ μὴ εἶξαι τοῖς πολεμίοις. Οὕτως οὖν χρὴ
„καὶ τολοιπὸν ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι, γιγνώσκοντας, ὅτι
„τὰς μεγάλας ἡδονὰς καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ μεγάλα ἡ
„πειθώ, καὶ ἡ καρτερία, καὶ οἱ ἐν τῷ καιρῷ πόνοι καὶ
„κίνδυνοι παρέχονται.„

Κατανοῶν δὲ ὁ Κῦρος, ὡς εὖ μὲν αὐτῷ εἶχον τὰ σώ- 7
ματα οἱ στρατιῶται, πρὸς τὸ δύνασθαι στρατιωτικοὺς πόνους φέρειν, εὖ δὲ τὰς ψυχάς, πρὸς τὸ καταφρονεῖν τῶν πολεμίων, ἐπιστήμονες δὲ ἦσαν τὰ προσήκοντα τῇ ἑαυτῶν

p Ἄγαιντο] Vulgo, ἄγοιντο. quod cum conuenientem huic loco significationem habere nequeat, merito Stephanus, exemplaris vetusti auctoritate nixus, in eius locum ἄγαιντο substituit: quam scripturam sequuntur interpretes, et res ipsa flagitat.

ἕκαστος ὁπλίσει, καὶ πρὸς τὸ πείθεσθαι δὲ τοῖς ἄρχουσιν
ἑώρα πάντας εὖ παρεσκευασμένους· ἐκ τούτων οὖν ἐπε-
θύμει τι ἤδη τῶν πρὸς τοὺς πολεμίους πράττειν· γιγνώ-
σκων, ὅτι ἐν τῷ μέλλειν πολλάκις τοῖς ἄρχουσι καὶ τῆς
καλῆς παρασκευῆς ἀλλοιοῦταί τι· ἔτι δ' ὁρῶν, ὅτι φιλο-
τίμως ἔχοντες, ἐν οἷς ἀντηγωνίζοντο, πολλοὶ καὶ ἐπι-
φθόνως εἶχον πρὸς ἀλλήλους τῶν στρατιωτῶν, καὶ τῶνδε
ἕνεκα ἐξάγειν αὐτοὺς ἐβούλετο εἰς τὴν πολεμίαν ὡς τά-
χιστα· εἰδὼς, ὅτι οἱ κοινοὶ κίνδυνοι φιλοφρόνως ποιοῦσιν
ἔχειν τοὺς συμμάχους πρὸς ἀλλήλους, καὶ οὐκέτι ἐν τούτῳ
οὔτε τοῖς ἐν ὅπλοις κοσμουμένοις φθονοῦσιν, οὔτε τοῖς δόξης
ἐφιεμένοις, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἐπαινοῦσι καὶ ἀσπάζονται
οἱ τοιοῦτοι τοὺς ὁμοίους· νομίζοντες συνεργοὺς αὐτοὺς τοῦ
8 κοινοῦ ἀγαθοῦ εἶναι. Οὕτω δὴ πρῶτον μὲν ἐξώπλισε τὴν
στρατιὰν, καὶ κατέταξεν ὡς ἐδύνατο κάλλιστά τε καὶ
ἄριστα· ἔπειτα δὲ συνεκάλεσε μυριάρχους, καὶ χιλιάρ-
χους, καὶ ταξιάρχους, καὶ λοχαγούς· (οὗτοι γὰρ ἀπολελυ-
μένοι ἦσαν τοῦ καταλέγεσθαι ἐν τοῖς τακτικοῖς ἀριθμοῖς·
καὶ ὁπότε δέοι ἢ ὑπακούειν τῷ στρατηγῷ, ἢ παραγγέλ-
λειν τι, οὐδ' ὡς οὐδὲν ἄναρχον κατελείπετο, ἀλλὰ δωδε-
καδάρχοις καὶ ἐξαδάρχοις πάντα τὰ καταλειπόμενα
διεκοσμεῖτο.) Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον οἱ [q] ἐπικαίριοι, παρά-
γων αὐτοὺς, ἐπεδείκνυέ τε αὐτοῖς τὰ καλῶς ἔχοντα, καὶ
ἐδίδασκεν, ᾗ ἕκαστον ἰσχυρὸν ἦν τῶν συμμαχικῶν. Ἐπεὶ
δὲ κἀκείνους ἐποίησεν ἐρωτικῶς ἔχειν τοῦ ἤδη ποιεῖν τι, εἶ-
πεν αὐτοῖς, νῦν μὲν ἀπιέναι ἐπὶ τὰς τάξεις, καὶ δι-
δάσκειν ἕκαστον τοὺς ἑαυτοῦ, ἅπερ αὐτὸς ἐκείνους, καὶ
πειρᾶσθαι αὐτοὺς ἐπιθυμίαν ἐμβαλεῖν πᾶσι τοῦ στρατεύε-

q Οἱ ἐπικαίριοι] Vox haec ſic in margine MSti Bodl. eſt expoſita; Οἱ ἐπὶ τῶν κεράτων τὰς παρατάξεις καταρτιζόμενοι. At mihi quidem videtur non munus aliquod militare reſpicere; ſed illos omnes denotare, ſecundum Aemil. Porti interpretationem, *quorum praeſentiam res poſtularet: quique adeo parati eſſent ad aliquid opportune peragendum.* In ſequentibus quidem ſaepius occurrit, atque hoc fere modo vbique debet intelligi.

σθαι, ὅπως εὐθυμότατα πάντες ἐξορμῶνται, πρωῒ δὲ
παρεῖναι ἐπὶ τὰς Κυαξάρους θύρας. Τότε μὲν δὴ ἀπιόν- 9
τες οὕτως ἐποίουν· τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ παρῆσαν
οἱ ἐπικαίριοι ἐπὶ τὰς θύρας. Σὺν τούτοις οὖν ὁ Κῦρος, εἰσ-
ελθὼν πρὸς τὸν Κυαξάρην, ἤρξατο λόγου τοιοῦδε·
Οἶδα μὲν, ἔφη, ὦ Κυαξάρη, ὅτι, ἃ μέλλω λέ-
γειν, σοὶ πάλαι δοκεῖ οὐδὲν ἧττον, ἢ ἡμῖν· ἀλλ' ἴσως
αἰσχύνῃ λέγειν ταῦτα, μὴ δοκῇς, ἀχθόμενος, ὅτι τρέ-
φεις ἡμᾶς, ἐξόδου μεμνῆσθαι. Ἐπεὶ οὖν σὺ σιωπᾷς, ἐγὼ
λέξω ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν. Ἡμῖν γὰρ δοκεῖ πᾶσιν, 10
ἐπείπερ παρεσκευάσμεθα, μὴ, ἐπειδὰν ἐμβάλλωσιν
οἱ πολέμιοι εἰς τὴν σὴν χώραν, τότε μάχεσθαι, μηδ' ἐν
τῇ φιλίᾳ καθημένους ἡμᾶς ὑπομένειν, ἀλλ' ἰέναι ὡς τά-
χιστα εἰς τὴν πολεμίαν. Νῦν μὲν γὰρ ἐν τῇ σῇ χώρᾳ
ὄντες, πολλὰ τῶν σῶν σινόμεθα ἄκοντες· ἢν δ' εἰς τὴν
πολεμίαν ἴωμεν, τὰ ἐκείνων κακῶς ποιήσομεν ἡδόμενοι.
Ἔπειτα νῦν μὲν σὺ ἡμᾶς τρέφεις, πολλὰ δαπανῶν· ἢν
δ' ἐκστρατευώμεθα, θρεψόμεθα ἐκ τῆς πολεμίας. Ἔτι
δὲ εἰ μὲν μείζων τις ἡμῖν κίνδυνος ἔμελλεν εἶναι ἐκεῖ, ἢ
ἐνθάδε, ἴσως τὸ ἀσφαλέστατον ἦν ἂν αἱρετέον. Νῦν δὲ
ἴσοι μὲν ἐκεῖνοι ἔσονται, [r] ἐάν τε ἐνθάδε ὑπομένωμεν, ἐάν
τε εἰς τὴν ἐκείνων ἰόντες ὑπαντῶμεν αὐτοῖς· ἴσοι δὲ ἡμεῖς
ὄντες μαχούμεθα, ἤν τε ἐνθάδε ἐπιόντας αὐτοὺς δεχώ-
μεθα, ἤν τε ἐπ' ἐκείνους ἰόντες τὴν μάχην συνάπτωμεν.
Πολὺ μέντοι ἡμεῖς βελτίοσι καὶ ἐρρωμενεστέραις ταῖς ψυ-
χαῖς τῶν στρατιωτῶν χρησόμεθα, ἢν ἴωμεν ἐπὶ τοὺς
ἐχθροὺς, καὶ μὴ ἄκοντες δοκῶμεν ὁρᾶν τοὺς πολεμίους·
πολὺ δὲ κἀκεῖνοι μᾶλλον ἡμᾶς φοβηθήσονται, ὅταν ἀκού-
σωσιν, ὅτι οὐχ ὡς φοβούμενοι πτήσσομεν αὐτοὺς οἴκοι

[r] Ἐάν τε ἐνθάδε etc.] Ita ex MSto Bodl. locum hunc restituimus. In vulgatis legitur, ἐάν τε ἐνθάδε ἐπιόντας αὐτοῖς μαχώμεθα, ἐάν τε εἰς ἐκείνην ἰόντες ὑπαντῶμεν αὐτοῖς· ἴσοι δὲ ἡμεῖς ὄντες μαχούμεθα, ἤν τε ἐνθάδε ἐρχομένους αὐτοὺς etc. Eam autem, quam damus, lectionem, laudat Stephanus, exprimitque in vertendo loco Leunclavius.

καθήμενοι, ἀλλ', ἐπεὶ αἰσθανόμεθα προσιόντας, ἀπαντῶμέν τε αὐτοῖς, ἵν' ὡς τάχιστα συμμίξωμεν, καὶ οὐκ ἀναμένομεν, ἕως ἂν ἡ ἡμετέρα χώρα κακῶται, ἀλλὰ φθάνοντες ἤδη δηοῦμεν τὴν ἐκείνων γῆν. Καίτοι, ἔφη, εἴ τι ἐκείνους μὲν φοβερωτέρους ποιήσομεν, ἡμᾶς δὲ αὐτοὺς θαῤῥαλεωτέρους, πολὺ τοῦτο ἡμῖν ἐγὼ πλεονέκτημα νομίζω· καὶ τὸν κίνδυνον οὕτως ἡμῖν μὲν ἐλάττω λογίζομαι, τοῖς δὲ πολεμίοις μείζω, πολὺ ἂν μᾶλλον. Καὶ ὁ πατὴρ αἰεὶ λέγει, καὶ σὺ φῄς, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ πάντες ὁμολογοῦσιν, ὡς αἱ μάχαι κρίνονται μᾶλλον ταῖς ψυχαῖς, ἢ ταῖς τῶν σωμάτων ῥώμαις. Ὁ μὲν οὕτως εἶπε· Κυαξάρης δὲ ἀπεκρίνατο,

Ἀλλ' ὅπως μὲν, ὦ Κῦρε, καὶ οἱ ἄλλοι Πέρσαι, ἐγὼ ἄχθομαι τρέφων ὑμᾶς, μηδ' ὑπονοεῖτε· τό γε μέντοι ἰέναι εἰς τὴν πολεμίαν, ἤδη καὶ ἐμοὶ βέλτιον εἶναι δοκεῖ πρὸς πάντα. Ἐπεὶ τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος, ὁμογνωμονοῦμεν, συσκευαζώμεθα, καὶ ἢν τὰ τῶν θεῶν ἡμῖν θᾶττον
11 συγκαταινῇ, ἐξίωμεν ὡς τάχιστα. Ἐκ τούτου τοῖς μὲν στρατιώταις εἰπὼν συσκευάζεσθαι ὁ Κῦρος, ἔθυε, πρῶτον μὲν Διῒ βασιλεῖ, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς· καὶ ᾐτεῖτο, ἵλεως καὶ εὐμενεῖς ὄντας, ἡγεμόνας γίνεσθαι τῇ στρατιᾷ, καὶ παραστάτας ἀγαθοὺς, καὶ συμμάχους, καὶ συμβούλους τῶν ἀγαθῶν. Συμπαρεκάλει δὲ καὶ ἥρωας, γῆς Μηδίας οἰκήτορας καὶ κηδεμόνας. Ἐπεὶ δ' ἐκαλλιέρησέ τε καὶ ἀθρόον ἦν αὐτῷ τὸ στράτευμα πρὸς τοῖς ὁρίοις, τότε δὴ, οἰωνοῖς χρησάμενος αἰσίοις, [s] ἐνέβαλεν εἰς τὴν πολεμίαν. Ἐπεὶ δὲ τάχιστα διέβη τὰ ὅρια, ἐκεῖ αὖ καὶ Γῆν ἱλάσκετο χοαῖς, καὶ θεοὺς θυσίαις, καὶ ἥρωας Ἀσσυρίας οἰκήτορας εὐμενίζετο. Ταῦτα δὴ ποιήσας, αὖθις Διῒ πατρῴῳ ἔθυε, καὶ εἴ τις ἄλλος θεῶν ἐφαίνετο, οὐδενὸς ἠμέλει.

s Ἐνέβαλεν εἰς etc.] In expeditionem hanc exercitum eduxerunt Cyrus et Cyaxares, Anno M. secundum Vsserium, 3448. Periodi Iulianae, 4158. ante aeram Christianam, 556.

12 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα καλῶς εἶχεν, εὐθὺς τοὺς μὲν πεζοὺς προαγαγόντες οὐ πολλὴν ὁδὸν, ἐςρατοπεδεύσαντο· τοῖς δ' ἵπποις καταδρομὴν ποιήσαντες, περιεβάλοντο πολλὴν καὶ παντοίαν λείαν. Καὶ τολοιπὸν δὲ μεταςρατοπεδευόμενοι, καὶ ἔχοντες ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, καὶ δῃοῦντες τὴν χώραν, ἀνέμενον τοὺς πολεμίους. Ἡνίκα δὲ προσιόντες ἐλέγοντο οὐκέτι δέχ' ἡμερῶν ἀπέχειν ὁδὸν, τότε δὴ ὁ Κῦρος λέγει· Ὦ Κυαξάρη, ὥρα δὴ ἀπαντᾶν, καὶ μήτε τοῖς πολεμίοις δοκεῖν, μήτε τοῖς ἡμετέροις, φοβουμένους μὴ ἀντιπροσιέναι· ἀλλὰ δῆλοι ὦμεν, ὅτι οὐκ ἄκοντες μαχούμεθα. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα συνέδοξε τῷ Κυαξάρει, οὕτω δὴ ἀεὶ συντεταγμένοι προῄεσαν τοσοῦτον καθ' ἡμέραν, ὅσον ἐδόκει αὐτοῖς καλῶς ἔχειν. Καὶ δεῖπνον μὲν ἀεὶ κατὰ φῶς ἐποιοῦντο, πυρὰ δὲ νύκτωρ οὐκ ἔκαιον ἐν τῷ ςρατοπέδῳ· ἔμπροσθεν μέντοι τοῦ ςρατοπέδου ἔκαιον, ὅπως ὁρῷεν μὲν, εἴ τινες νυκτὸς προσίοιεν, διὰ τὸ πῦρ, μὴ ὁρῷντο δὲ ὑπὸ τῶν προσιόντων. Πολλάκις δὲ καὶ ὄπισθεν τοῦ ςρατοπέδου ἐπυρπόλουν, ἀπάτης ἕνεκα τῶν πολεμίων· ὥς' ἔςιν ὅτε καὶ κατάσκοποι ἐνέπιπτον εἰς τὰς προφυλακὰς αὐτῶν, διὰ τὸ ὄπισθεν τὰ πυρὰ εἶναι, ἔτι πόῤῥω τοῦ ςρατοπέδου οἰόμενοι εἶναι. 13

14 Οἱ μὲν οὖν Ἀσσύριοι καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς, ἐπειδὴ ἐγγὺς ἀλλήλων τὰ ςρατεύματα ἐγίγνετο, τάφρον περιεβάλλοντο· ὅπερ καὶ νῦν ἔτι ποιοῦσιν οἱ βάρβαροι βασιλεῖς, ὁπόταν ςρατοπεδεύωνται· (τάφρον περιβάλλονται εὐπετῶς διὰ τὴν πολυχειρίαν) ἴσασι γὰρ, ὅτι ἱππικὸν ςράτευμα ἐν νυκτὶ ταραχῶδές ἐςι καὶ δύσχρηςον, ἄλλως τε καὶ βάρβαρον. Πεποδισμένους γὰρ ἔχουσι τοὺς ἵππους ἐπὶ ταῖς φάτναις· καὶ εἴ τις ἐπ' αὐτοὺς ἴοι, ἔργον μὲν νυκτὸς λῦσαι ἵππους, ἔργον δὲ χαλινῶσαι, ἔργον δ' ἐπισάξαι, ἔργον δ' ἐπιθωρακίσασθαι· ἀναβάντας δ' ἐφ' ἵππων ἐλάσαι διὰ τοῦ ςρατοπέδου παντάπασιν ἀδύνατον. Τούτων δὴ ἕνεκα πάντων καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ἐκεῖνοι τὰ ἐρυ-

ματα περιβάλλονται· καὶ ἅμα αὐτοῖς δοκεῖ, τὸ ἐν ἐχυρῷ εἶναι, καὶ ἐξουσίαν παρέχειν, ὅταν βούλωνται, μὴ
15 μάχεσθαι. Τοιαῦτα μὲν δὴ ποιοῦντες ἐγγὺς ἀλλήλων ἐγίγνοντο. Ἐπεὶ δὲ προσιόντες ἀπεῖχον ὅσον παρασάγγην, οἱ μὲν Ἀσσύριοι οὕτως ἐστρατοπεδεύοντο, ὥσπερ εἴρηται, ἐν περιτεταφρευμένῳ μὲν, καταφανεῖ δέ· ὁ δὲ Κῦρος, ὡς ἐδύνατο ἐν ἀφανεστάτῳ, κώμας τε καὶ γεωλόφους ἐπίπροσθεν ποιησάμενος· νομίζων πάντα τὰ πολεμικὰ, ἐξαίφνης ὁρώμενα, φοβερώτερα τοῖς ἐναντίοις εἶναι. Καὶ ἐκείνην μὲν τὴν νύκτα, ὥσπερ ἔπρεπε, προφυλακὰς ποιησάμενοι ἑκάτεροι ἐκοιμήθησαν.

16 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ μὲν Ἀσσύριος καὶ ὁ Κροῖσος καὶ οἱ ἄλλοι ἡγεμόνες ἀνέπαυον τὰ στρατεύματα ἐν τῷ ἐχυρῷ· Κῦρος δὲ καὶ Κυαξάρης συνταξάμενοι περιέμενον, ὡς, εἰ προσίοιεν οἱ πολέμιοι, μαχούμενοι. Ὡς δὲ δῆλον ἐγένετο, ὅτι οὐκ ἐξίοιεν οἱ πολέμιοι ἐκ τοῦ ἐρύματος, οὐδὲ μάχην ποιήσοιντο ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ μὲν Κυαξάρης, καλέσας τὸν Κῦρον καὶ πάντας τοὺς ἐπικαιρίους, ἔλεξε τοιάδε· Δοκεῖ μοι, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ὥσπερ τυγχάνομεν συντεταγμένοι, οὕτως ἰέναι πρὸς τὸ τῶν ἀνδρῶν ἔρυμα, καὶ δηλοῦν, ὅτι θέλομεν μάχεσθαι. Οὕτω γὰρ, ἔφη, ἐπειδὰν μὴ ἀντεπεξίωσιν ἐκεῖνοι, οἱ μὲν ἡμέτεροι μᾶλλον [t] θαῤῥήσουσιν ἐν ἅπασιν· οἱ πολέμιοι δὲ, τὴν τόλμαν ἰδόντες ἡμῶν, μᾶλλον φοβηθήσονται. Τούτῳ μὲν δὴ
17 οὕτως ἐδόκει. Ὁ δὲ Κῦρος ἔφη· Μηδαμῶς πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Κυαξάρη, οὕτω ποιήσωμεν. Εἰ γὰρ ἤδη ἐκ-

[t] θαῤῥήσουσιν ἐν ἅπασιν.] Editi fere omnes dant, θαῤῥήσουσιν ἂν ἐπιοῦσιν. quae nullum sane sensum pariunt: in marginibus iidem exhibent, θαῤῥήσαντες ἐπίασιν (quam lectionem Leunclauius, Gabrielius, aliique Interpretes expressisse videntur) et, θαῤῥήσουσιν ἐν ἅπασιν, quam exemplar, quo usus est Philelphus, praestitit, (teddit enim, *tum nostri omnibus in rebus audentiores futuri sunt*) et tantum non repraesentat MS. Bodl. in quo scribitur, θαῤῥήσουσιν ἂν ἅπασιν. Et hanc quidem scripturam, mutata solum particula ἂν in praepositionem ἐν, caeteris praeferendam duximus. Huic etiam fauet liber *Argentor.* impressus, qui dat, θαῤῥήσουσιν ἂν ἐπὶ πᾶσιν.

φανέντες πορευσόμεθα, ᾗ σὺ κελεύεις, νῦν τε προσιόντας ἡμᾶς οἱ πολέμιοι θεάσονται οὐδὲν φοβούμενοι, εἰδότες, ὅτι ἐν ἀσφαλεῖ εἰσι τοῦ μηδὲν παθεῖν· ἐπειδάν τε μηδὲν ποιήσαντες ἀπίωμεν, πάλιν καθορῶντες ἡμῶν τὸ πλῆθος, πολὺ ἐνδεέστερον τοῦ ἑαυτῶν, καταφρονήσουσι, καὶ αὔριον ἐξίασι πολὺ ἐῤῥωμενεστέραις ταῖς γνώμαις. Νῦν δ', ἔφη, εἰδότες μὲν, ὅτι πάρεσμεν, οὐχ ὁρῶντες δὲ ἡμᾶς, εὖ τοῦτο ἐπίστω, οὐ καταφρονοῦσιν, ἀλλὰ φροντίζουσι, τί ποτε τοῦτ' ἐστὶ, καὶ διαλεγόμενοι περὶ ἡμῶν, ἐγὼ οἶδ', ὅτι οὐδὲν παύονται. Ὅταν δ' ἐξίωσι, τότε δεῖ αὐτοῖς ἅμα φανερούς τε ἡμᾶς γενέσθαι, καὶ ἰέναι εὐθὺς ὁμόσε, εἰληφότας αὐτοὺς, ἔνθα πάλαι ἐβουλόμεθα. Λέξαντος δὲ οὕτω Κύρου, συνέδοξε καὶ ταῦτα Κυαξάρει καὶ τοῖς ἄλλοις. Καὶ τότε μὲν δειπνοποιησάμενοι, καὶ φυλακὰς καταστησάμενοι, καὶ πυρὰ πολλὰ πρὸ τῶν
φυλακῶν καύσαντες, ἐκοιμήθησαν. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ 18
πρωῒ Κῦρος μὲν ἐστεφανωμένος ἔθυε, παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοτίμοις, ἐστεφανωμένοις πρὸς τὰ ἱερὰ παρεῖναι. Ἐπεὶ δὲ τέλος εἶχεν ἡ θυσία, συγκαλέσας αὐτοὺς, ἔλεξεν·

Ἄνδρες, οἱ μὲν θεοὶ, ὡς [u] οἵ τε μάντεις φασὶ, καὶ ἐμοὶ συνδοκεῖ, μάχην τ' ἔσεσθαι προαγγέλλουσι, καὶ νίκην διδόασι, καὶ σωτηρίαν προϋπισχνοῦνται ἐν τοῖς ἱεροῖς. Ἐγὼ δὲ ὑμῖν μὲν παραινῶν, ὁποίους τινὰς χρὴ εἶναι ἐν τῷ τοιῷδε, αἰσχυνοίμην ἄν· οἶδα γὰρ ὑμᾶς ταῦτα ἐπίσης ἐμοὶ ἐπισταμένους, καὶ ταῦτα μεμελετηκότας τε καὶ ἀκηκοότας καὶ ἀκούοντας διὰ τέλους, ἅπερ ἐγὼ, ὥστε καὶ ἄλλους εἰκότως ἂν διδάσκοιτε τάδε. Εἰ δὲ μὴ τυγχάνετε

u *Οἵ τε μάντεις*] *Magos vult*, qui apud Persas, teste Strabone, p. 1106. T. 2. vt *μάντεις* apud Graecos aliasque gentes, ob vaticinandi artem in honore erant. Huic suffragatur Herodotus, qui lib. I. c. 132 dicit, *ἄνευ γὰρ δὴ μάγου οὔ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας ποιέεσθαι.* Aelianus etiam, inter caeteras, quas Magi calluerunt artes, vaticinationem recenset, *Var. Histor.* lib. 2. c. 17. *Ἡ τῶν ἐν Πέρσαις μάγων σοφία, τά τε ἄλλα οἶδεν, καὶ δὴ καὶ μαντεύεσθαι.*

κατανενοηκότες, ἀκούσατε· Οὓς γὰρ νεωστὶ συμμάχους τε ἔχομεν, καὶ πειρώμεθα ἡμῖν αὐτοῖς ὁμοίους ποιεῖν, τούτους δεῖ ὑμᾶς ὑπομιμνήσκειν, ἐφ' οἷς τε ἐτρεφόμεθα ὑπὸ Κυαξάρους, ἅ τε ἠσκοῦμεν, ἐφ' ἅ τε αὐτοὺς παρακεκλήκαμεν, ὥστε ἄσμενοι ἀνταγωνισταὶ ἡμῖν ἔφασαν ἔσεσθαι. Καὶ τοῦτο δὲ αὐτοὺς ὑπομιμνήσκετε, ὅτι ἥδε ἡ ἡμέρα δείξει, ὧν ἄξιος ἕκαστός ἐστιν. Ὧν γὰρ ἂν ἄνθρωποι ὀψιμαθεῖς γένωνται, οὐδὲν θαυμαστὸν, εἴ τινες αὐτῶν καὶ τοῦ ὑπομνήσοντος δέονται· ἀλλ' ἀγαπητὸν, εἰ καὶ ἐξ ὑποβολῆς δύναιντο ἄνδρες ἀγαθοὶ εἶναι. Καὶ ταῦτα μέντοι πράττοντες, ἅμα καὶ ὑμῶν αὐτῶν πεῖραν λήψεσθε. Ὁ μὲν γὰρ δυνάμενος ἐν τῷ τοιῷδε καὶ ἄλλους βελτίους ποιεῖν, εἰκότως ἂν ἤδη καὶ ἑαυτῷ συνειδείη τελείως ἀγαθὸς ἀνὴρ ὤν· ὁ δὲ τὴν τούτων ὑπόμνησιν [x] αὐτὸς μόνος ἔχων, καὶ τοῦτο ἀγαπῶν, εἰκότως ἂν ἡμιτελῆ αὐτὸν νομίζοι. Τούτου δ' ἕνεκεν οὐκ ἐγὼ, ἔφη, αὐτοῖς λέγω, ἀλλὰ ὑμᾶς κελεύω λέγειν, ἵνα καὶ ἀρέσκειν ὑμῖν πειρῶνται· ὑμεῖς γὰρ καὶ πλησιάζετε αὐτοῖς, ἕκαστος τῷ ἑαυτοῦ μέρει. Εὖ δ' ἐπίστασθε, ἔφη, ἕως ἂν θαῤῥοῦντας τούτοις ὑμᾶς αὐτοὺς ἐπιδεικνύητε, καὶ τούτους καὶ ἄλλους πολλοὺς οὐ λόγῳ, ἀλλ' ἔργῳ θαῤῥεῖν διδάξετε.

19 Τέλος εἶπεν, ἀπιόντας ἀριστᾶν ἐστεφανωμένους, καὶ σπονδὰς ποιησαμένους ἥκειν εἰς τὰς τάξεις αὐτοῖς στεφάνοις. Ἐπεὶ δ' οὗτοι ἀπῆλθον, αὖθις τοὺς οὐραγοὺς προσεκάλεσε, καὶ τούτοις αὖ τοιάδε ἔλεξεν·

Ἄνδρες Πέρσαι, ὑμεῖς καὶ τῶν ὁμοτίμων γεγόνατε, καὶ ἐπιλελεγμένοι ἐστὲ, οἳ δοκεῖτε τὰ μὲν ἄλλα τοῖς κρατίστοις ὅμοιοι εἶναι, τῇ δ' ἡλικίᾳ καὶ φρονιμώτεροι. Καὶ τοίνυν χώραν ἔχετε, οὐδὲν ἧττον ἔντιμον τῶν προστατῶν· ὑμεῖς γὰρ ὄπισθεν ὄντες τούς τ' ἀγαθοὺς ἂν, ἐφορῶντες καὶ ἐπικελεύοντες αὐτοῖς, ἔτι κρείττους [y] ποιοῖτε·

x Αὐτὸς μόνος etc.] Muretus legendum putat, αὐτὸς μόνως ἔχων, καὶ τούτῳ ἀγαπῶν. Sed non est, cur receptam lectionem deferamus, a qua stant libri editi et MS. Bodl.

y Ποιοῖτε.] Sic rescripsi, Stepha-

εἴ τε τις μαλακίζοιτο, καὶ τοῦτον ὁρῶντες οὐκ ἂν ἐπιτρέποιτε αὐτῷ. Συμφέρει δ' ὑμῖν, εἴπερ τῳ καὶ ἄλλῳ, τὸ νικᾷν, καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν, καὶ διὰ τὸ βάρος [z] τῆς στολῆς. Ἂν δ' ἄρα ὑμᾶς καὶ οἱ ἔμπροσθεν ἀνακαλοῦντες ἕπεσθαι παρεγγυῶσιν, ὑπακούετε αὐτοῖς, καὶ ὅπως μηδ' ἐν τούτῳ αὐτῶν ἡττηθήσεσθε ἀντιπαρακελευόμενοι αὐτοῖς θᾶττον ἡγεῖσθαι ἐπὶ τοὺς πολεμίους. Καὶ ἀπιόντες, ἔφη, ἀριστήσαντες καὶ ὑμεῖς, ἥκετε σὺν τοῖς ἄλλοις ἐστεφανωμένοι εἰς τὰς τάξεις. Οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ 20
Κῦρον ἐν τούτοις ἦσαν· οἱ δ' Ἀσσύριοι καὶ δὴ ἠριστηκότες ἐξῄεσάν τε θρασέως, καὶ παρετάττοντο ἐῤῥωμένως. Παρέταττε δὲ αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς, ἐφ' ἅρματος παρελαύνων, καὶ τοιάδε παρεκελεύετο·

Ἄνδρες Ἀσσύριοι, νῦν δεῖ ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι. Νῦν γὰρ περὶ ψυχῶν τῶν ὑμετέρων ὁ ἀγὼν, καὶ περὶ γῆς, ἐν ᾗ ἔφυτε, καὶ περὶ οἴκων, ἐν οἷς ἐτράφητε, καὶ περὶ γυναικῶν δὲ καὶ τέκνων, καὶ περὶ πάντων, ὧν [a] κέκτησθε ἀγαθῶν. Νικήσαντες μὲν γὰρ, ἁπάντων τούτων ὑμεῖς, ὥσπερ πρόσθεν, κύριοι ἔσεσθε· εἰ δ' ἡττηθήσεσθε, εὖ ἴστε, ὅτι παραδώσετε ταῦτα πάντα τοῖς πολεμίοις· ἅτε οὖν νίκης ἐρῶντες, μένοντες μάχεσθε. [b] Μωρὸν γὰρ, τὸ, κρατεῖν βουλομένους, τὰ τυφλὰ τοῦ

num secutus et MStum Bodl. Vulgo autem est, ἔτι κρείττους ποιεῖτε.

z Τῆς στολῆς] Στολὴ, hoc in loco, non de *vestibus*, aut *vestium genere*, (vt fere alibi) sed de toto *ornatu et cultu corporis*, etiam eo, qui vnice in *armis* consistit, adhibetur. Et haec quidem significatio, fontem si respexeris, a quo στολὴ cadit, iure ei tribuenda est. Sic enim Phauorinus, Στολὴ, ἀπὸ τοῦ στέλλω. Moschopulus autem στέλλω exponit, κοσμῶ. Et στέλλεσθαι peculiariter de *armorum ornatu* vsurpat *Dionys. Halic.* T. 1. p. 296. — κοῦφα ἐσταλμένους ἔπλισε. et p. 337. dicit, Castorem et Pollucem Romae in foro conspectos fuisse, πολεμικὰς ἐνδεδυκότας στολάς. His adiicienda est Aeliani auctoritas, *Hist. Var.* lib. 3. c. 14. Ξενοφῶντι ἔμελε τῶν ἄλλων σπουδαίων, καὶ ἓν καὶ ὅπλα καλὰ ἔχειν. Νικῶντι γὰρ, ἔλεγε, τοὺς πολεμίους τὴν καλλίστην στολὴν ἁρμόττειν· καὶ ἀποθνήσκοντα ἐν τῇ μάχῃ κεῖσθαι καλῶς ἐν καλῇ τῇ πανοπλίᾳ. vbi στολὴ, haud dubie, *armaturam*; seu *ornatum militarem* notat, cum in sequentibus de armis tantum agatur. Consule ipsum Auctorem, et quae Cl. Perizonius ad verba adlata notauit.

a Κέκτησθε] Alii πέπασθε.

b Μωρὸν γὰρ etc.] Locum hunc

σώματος καὶ ἄοπλα καὶ ἄχειρα ταῦτα ἐναντία τάττειν τοῖς πολεμίοις φεύγοντας. Μωρὸς δὲ καὶ, εἴ τις ζῆν βȣλόμενος φεύγειν ἐπιχειροίη· εἰδὼς, ὅτι οἱ μὲν νικῶντες σώζονται, οἱ δὲ φεύγοντες ἀποθνήσκȣσι μᾶλλον τῶν μενόντων. Μωρὸς δὲ καὶ, εἴ τις χρημάτων ἐπιθυμῶν, ἧτταν προσίεται. Τίς γὰρ ȣ̓κ οἶδεν, ὅτι οἱ μὲν νικῶντες τά τε ἑαυτῶν σώζȣσι, καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων προσλαμβάνȣσιν· οἱ δ' ἡττώμενοι ἅμα ἑαυτȣ́ς τε καὶ τὰ ἑαυτῶν πάντα ἀποβάλλȣσιν; Ὁ μὲν δὴ Ἀσσύριος ἐν τούτοις ἦν.

21 Ὁ δὲ Κυαξάρης πέμπων πρὸς τὸν Κῦρον ἔλεγεν, ὅτι ἤδη καιρὸς εἴη, ἄγειν ἐπὶ τȣ̀ς πολεμίȣς· εἰ γὰρ νῦν, ἔφη, ἔτι ὀλίγοι εἰσὶν οἱ ἔξω τȣ̃ ἐρύματος, ἐν ᾧ ἂν προσίωμεν, πολλοὶ ἔσονται· μὴ ȣ̓͂ν ἀναμένωμεν, ἕως ἂν πλείȣς ἡμῶν γένωνται, ἀλλ' ἴωμεν, ἕως ἔτι οἰόμεθα εὐπετῶς αὐτῶν κρατῆσαι ἄν. Ὁ δ' αὖ Κῦρος ἀπεκρίνατο· Ὦ Κυαξάρη, εἰ μὴ ὑπὲρ ἥμισυ αὐτῶν ἔσονται οἱ ἡττηθέντες, εὖ ἴσθι, ὅτι ἡμᾶς μὲν ἐρȣ̃σι, φοβȣμένȣς τὸ πλῆθος, τοῖς ὀλίγοις ἐπιχειρῆσαι· αὐτοὶ δὲ ȣ̓ νομίσȣσιν ἡττῆσθαι· ἀλλ' ἄλλης σοι μάχης δεήσειεν, ἣ ἂν ἄμεινον ἴσως βȣλεύσαιντο, ἢ νῦν βεβȣ́λευνται, παραδόντες ἑαυτȣ̀ς ἡμῖν ταμιεύεσθαι, ὥσθ', ὁπόσοις ἂν βȣλώμεθα αὐτῶν, μάχεσθαι. Οἱ μὲν δὴ ἄγγελοι ταῦτα ἀκȣ́σαντες ᾤχοντο.

22 Ἐν τȣ́τῳ δ' ἦλθε Χρυσάντας τε ὁ Πέρσης, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ὁμοτίμων, αὐτομόλȣς ἄγοντες. Καὶ ὁ Κῦρος, ὡς εἰκὸς, ἠρώτα τȣ̀ς αὐτομόλȣς τὰ ἐκ τῶν πολεμίων. Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι ἐξίοιέν τε ἤδη σὺν τοῖς ὅπλοις, καὶ παρατάττοι αὐτȣ̀ς ὁ βασιλεὺς, ἔξω ὢν, καὶ παρακελεύοιτο μὲν δὴ τοῖς ἀεὶ ἔξω ȣ̓͂σι πολλά τε καὶ ἰσχυρὰ,

plus vice simplici imitatum esse Sallustium, iam olim annotarunt eruditi. *Bel. Cat.* c. 61. et *Iugur.* c. 115. Sic fere Vlyssem compellat Diomedes, Il. γ'. v. 94.

ὡς ἔφασαν λέγειν τοὺς ἀκούοντας. Ἐνταῦθα εἶπεν ὁ 23
Χρυσάντας, Τί δ', ἔφη, ὦ Κῦρε, εἰ καὶ σὺ συγκαλέ-
σας, ἕως ἔτι ἔξεστι, παρακελεύσαιο, εἰ ἄρα καὶ σὺ
ἀμείνους ποιήσαις τοὺς στρατιώτας; Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν· Ὦ
Χρυσάντα, μηδέν σε λυπούντων αἱ τοῦ Ἀσσυρίου παρα-
κελεύσεις· οὐδεμία γὰρ οὕτως ἔσται καλὴ παραίνεσις, ἥ-
τις τοὺς μὴ ὄντας ἀγαθοὺς αὐθήμερον ἀκούσαντας ἀγα-
θοὺς ποιήσει· οὐκ ἂν οὖν τοξότας γε, εἰ μὴ ἔμπροσθεν
τοῦτο μεμελετηκότες εἶεν· οὐδ' ἀκοντιστάς, οὐδὲ μὴν ἱπ-
πέας γε· οὐδὲ μὴν τά γε σώματα ἱκανοὺς πονεῖν, ἢν μὴ
πρόσθεν ἠσκηκότες ὦσι. Καὶ ὁ Χρυσάντας εἶπεν· Ἀλλ' 24
ἀρκεῖ τοι, ὦ Κῦρε, ἐὰν τὰς ψυχὰς αὐτῶν παρακελευ-
σάμενος ἀμείνους ποιήσῃς. Ἦ καὶ δύναιτ' ἄν, ἔφη ὁ
Κῦρος, εἷς λόγος ῥηθεὶς αὐθημερὸν αἰδοῦς μὲν ἐμπλῆσαι
τὰς ψυχὰς τῶν ἀκουσάντων, ἢ ἀπὸ τῶν αἰσχρῶν κωλῦ-
σαι, προτρέψαι δὲ, ὡς χρὴ, ἐπαίνου μὲν ἕνεκα πάντα
μὲν πόνον, πάντα δὲ κίνδυνον ὑποδύεσθαι, λαβεῖν δ' ἐν
ταῖς γνώμαις βεβαίως τοῦτο, ὡς αἱρετώτερόν ἐστι μαχο-
μένους ἀποθνήσκειν μᾶλλον, ἢ φεύγοντας σωθῆναι; Ἆρ'
οὐκ, ἔφη, εἰ μέλλουσι τοιαῦται διάνοιαι ἐγγενήσεσθαι
ἀνθρώποις, καὶ ἔμμονοι ἔσεσθαι, πρῶτον μὲν νόμους
ὑπάρξαι δεῖ τοιούτους, δι' ὧν τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἔντιμος
καὶ ἐλευθέριος ὁ βίος παρασκευασθήσεται, τοῖς δὲ κα-
κοῖς ταπεινός τε καὶ ἀλγεινὸς καὶ ἀβίωτος ὁ αἰὼν ἐπανα-
κείσεται; Ἔπειτα διδασκάλους, οἶμαι, δεῖ καὶ ἄρχον-
τας ἐπὶ τούτοις γενέσθαι, οἵτινες δείξουσί τε ὀρθῶς, καὶ
διδάξουσι, καὶ ἐθίσουσι ταῦτα δρᾷν, ἕως ἂν ἐγγένηται
αὐτοῖς, τοὺς μὲν ἀγαθοὺς καὶ εὐκλεεῖς εὐδαιμονεστάτους
τῷ ὄντι νομίζειν, τοὺς δὲ κακοὺς καὶ δυσκλεεῖς ἀθλιωτά-
τους πάντων ἡγεῖσθαι. Οὕτω γὰρ δεῖ διατεθῆναι τοὺς
μέλλοντας τοῦ ἀπὸ τῶν πολεμίων φόβου τὴν μάθησιν
κρείττονα παρέξεσθαι. Εἰ δέ τοι, ἰόντων εἰς μάχην σὺν
ὅπλοις, ἐν ᾧ πολλοὶ καὶ τῶν παλαιῶν μαθημάτων ἐξί-

στανται, ἐν τούτῳ δυνήσεταί τις ἀποῤῥαψῳδήσας παραχρῆμα ἄνδρας πολεμικοὺς ποιῆσαι, πάντων ἂν ῥᾷστον εἴη, καὶ μαθεῖν καὶ διδάξαι τὴν μεγίστην τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀρετήν. Ἐπειδὴ ἔγωγ', ἔφη, οὐδ' ἂν τούτοις ἐπίστευον ἐμμόνοις ἔσεσθαι, οὓς νῦν ἔχοντες παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἠσκοῦμεν, εἰ μὴ καὶ ὑμᾶς ἑώρων παρόντας, οἳ καὶ παράδειγμα αὐτοῖς ἔσεσθε, οἵους χρὴ εἶναι, καὶ ὑποβάλλειν δυνήσεσθε, ἤν τι ἐπιλανθάνωνται. Τοὺς δ' ἀπαιδεύτους παντάπασιν ἀρετῆς θαυμάζοιμ' ἄν, ἔφη, ὦ Χρυσάντα, εἴ τι πλέον ἂν ὠφελήσειε λόγος καλῶς ῥηθεὶς εἰς ἀνδραγαθίαν, ἢ τοὺς ἀπαιδεύτους μουσικῆς ᾆσμα καλῶς ᾀσθὲν εἰς μουσικήν. Οἱ μὲν τοιαῦτα διελέγοντο.

25 Ὁ δὲ Κυαξάρης πάλιν πέμπων ἔλεγεν, ὅτι ἐξαμαρτάνοι διατρίβων, καὶ οὐκ ἄγων ὡς τάχιστα ἐπὶ τοὺς πολεμίους. Καὶ ὁ Κῦρος ἀπεκρίνατο δὴ τότε τοῖς ἀγγέλοις· Ἀλλ' εὖ μὲν ἴστω, ἔφη, ὅτι οὔπω εἰσὶν ἔξω, ὅσους ἔδει· καὶ ταῦτα ἀπαγγέλλετε αὐτῷ ἐν ἅπασιν· ὅμως δὲ, ἐπεὶ ἐκείνῳ δοκεῖ, ἄξω ἤδη. Ταῦτα εἰπὼν, καὶ προσευξάμενος τοῖς θεοῖς, ἐξῆγε τὸ στράτευμα. Ὡς δ' ἤρξατο ἄγειν ἔτι θᾶττον, ὁ μὲν ἡγεῖτο, οἱ δ' εἵποντο, εὐτάκτως μὲν, διὰ τὸ ἐπίστασθαί τε καὶ μεμελετηκέναι ἐν τάξει πορεύεσθαι· ἐῤῥωμένως δὲ, διὰ τὸ φιλονείκως ἔχειν πρὸς ἀλλήλους, καὶ διὰ τὸ τὰ σώματα ἐκπεπονῆσθαι, καὶ διὰ τὸ πάντας ἄρχοντας τοὺς πρωτοστάτας εἶναι· ἡδέως δὲ, διὰ τὸ φρονίμως ἔχειν· ἠπίσταντο γὰρ, καὶ ἐκ πολλοῦ οὕτως ἐμεμαθήκεσαν, ἀσφαλέστατον εἶναι καὶ ῥᾷστον τὸ ὁμόσε ἰέναι τοῖς πολεμίοις, ἄλλως τε καὶ τοξόταις, καὶ ἀκοντισταῖς, καὶ ἱππεῦσιν.

26 Ἕως δ' ἔτι βελῶν ἔξω ἦσαν, παρηγγύα ὁ Κῦρος [e] σύνθημα, ΖΕΥΣ ΣΥΜΜΑΧΟΣ ΚΑΙ ΗΓΕΜΩΝ.

[e] Συνθήματα] Graecis sunt Historicis proprie σύμβολα φωνικὰ, seu *Signa Vocalia*, quae sc. humana voce pronunciantur; et praefectis

Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἧκε τὸ σύνθημα ἀνταποδιδόμενον, ἐξῆρ-
χεν αὖ [d] Διοσκούροις παιᾶνα τὸν νομιζόμενον· οἱ δὲ θεο-
σεβῶς πάντες συνεπήχησαν μεγάλῃ τῇ φωνῇ· ἐν τῷ
τοιούτῳ γὰρ δὴ οἱ δεισιδαίμονες ἧττον τοὺς ἀνθρώπους φο-
βοῦνται. Ἐπεὶ δ' ὁ παιὰν ἐγένετο, ἅμα πορευόμενοι
οἱ ὁμότιμοι φαιδροὶ, καὶ πεπαιδευμένοι, περιορῶντες
ἀλλήλους, ὀνομάζοντες παραστάτας, ἐπιστάτας, λέγον-
τες πολὺ τὸ, Ἄγετε ἄνδρες φίλοι, Ἄγετ' ἄνδρες ἀγα-
θοὶ, παρεκάλουν ἀλλήλους ἕπεσθαι. Οἱ δ' ὄπισθεν, αὐ-
τῶν ἀκούσαντες, ἀντιπαρεκελεύοντο τοῖς πρώτοις ἡγεῖσθαι
ἐρρωμένως. Ἦν δὲ μεστὸν τὸ στράτευμα τῷ Κύρῳ προθυ-
μίας, φιλοτιμίας, ῥώμης, θάρσους, παρακελευσμοῦ,
σωφροσύνης, πειθοῦς· ὅπερ οἶμαι δεινότατον τοῖς ὑπεν-
αντίοις. Τῶν δ' Ἀσσυρίων οἱ μὲν ἀπὸ τῶν ἁρμάτων 27
προμαχοῦντες, ὡς ἐγγὺς ἤδη προσεμίγνυε τὸ Περσικὸν
πλῆθος, ἀνέβαινον ἐπὶ τὰ ἅρματα, καὶ ἀνεχώρουν πρὸς
τὸ ἑαυτῶν πλῆθος· οἱ δὲ τοξόται, καὶ ἀκοντισταὶ, καὶ
σφενδονῆται αὐτῶν ἀφίεσαν τὰ βέλη πολλῷ πρὶν ἐξι-
κνεῖσθαι. Ὡς δ' ἐπιόντες οἱ Πέρσαι ἐπέβησαν τῶν ἀφιε-
μένων βελῶν, ἐφθέγξατο δὴ ὁ Κῦρος· Ἄνδρες ἄριστοι,
ἤδη θᾶττόν τις ἰὼν ἐπιδεικνύτω ἑαυτὸν καὶ παρεγγυάτω.
Οἱ μὲν δὴ παρεδίδοσαν τοῦτο· ὑπὸ δὲ προθυμίας καὶ

primum inferioribus ab ipso Imperatore propter confusionem euitandam data, ad totum deinde exercitum per successionem perueniebant.

d Διοσκούροις] *Dioscuros* inter Numina Persica haud temere recensuit Xenophon. Eos autem Magi, teste Hesychio, Δεύας appellabant. Huius verba primum, vt in omnibus, quas vidi, editionibus leguntur, proponam; deinde mendum scripturae tollere conabor. Sic igitur, Vir linguae Graecae peritissimus, Δεύας, τοὺς ἀκάκους θεοὺς μάγοι. nec aliter Phauorinus. Legendum puto, τοὺς ἀνακοὺς (vel ἄνακας) θεοὺς, μάγοι. nam vtroque modo nominari solent *Dioscuri*. Testes sint Viri summi, Bochartus, *Geogr. Sacr.* p. 365. Montfauconus, *Supplem. Antiqu.* T. I. lib. 5. c. 4. Dauisius, ad *Cicer.* de *Nat. D.* lib. 3. c. 21. et ne plures memorem, Hesychius ipse, Ἀνακοὶ, οἱ Διόσκουροι. et, Ἄνακας, τοὺς Διοσκόρους. Restituta in hunc modum Hesychii scriptura, satis constabit, quid sibi velint verba ex eo prolata: Δεύας enim, si terminationem excipias Graecam ας, est vox plane Persica, significans *Duo*, *Gemini*.

μένυς καὶ τῦ σπεύδειν συμμίξαι, δρόμῳ τινὲς ἤρξαντο· συνεφείπετο δὲ καὶ πᾶσα ἡ φάλαγξ δρόμῳ. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κῦρος, ἐπιλαθόμενος τῦ βάδην, δρόμῳ ἡγεῖτο· καὶ ἅμα ἐφθέγγετο, Τίς ἐφέπεται; Τίς ἀγαθός; Τίς πρῶτος ἄνδρα καταβαλεῖ; Οἱ δὲ ἀκύσαντες, τὸ αὐτὸ τῦτο ἐφθέγγοντο· καὶ διὰ πάντων δὴ, ὥσπερ παρηγγύα, ὕτως ἐχώρει· Τίς ἕψεται; Τίς ἀγαθός;
28 Οἱ μὲν δὴ Πέρσαι ὕτως ἔχοντες ὁμόσε ἐφέροντο· οἱ γε μὴν πολέμιοι ὐκέτι ἐδύναντο μένειν, ἀλλὰ στραφέντες ἔφευγον εἰς τὸ ἔρυμα. Οἱ δ' αὖ Πέρσαι κατὰ τὰς εἰσόδυς ἑπόμενοι, ὠθυμένων αὐτῶν, πολλὺς ἀπέκτειναν· τὺς δ' εἰς τὰς τάφρυς ἐμπίπτοντας ἐπεισπηδῶντες ἐφόνευον, ἄνδρας ὁμῦ καὶ ἵππυς· ἔνια γὰρ τῶν ἁρμάτων εἰς τὰς τάφρυς ἠναγκάσθη φεύγοντα συνεισπεσεῖν. Καὶ οἱ τῶν Μήδων δὲ ἱππεῖς, ὁρῶντες ταῦτα, ἤλαυνον εἰς τὺς ἵππυς τῶν πολεμίων· οἱ δ' ἐνέκλιναν καὶ τύτυς. Ἔνθα δὴ καὶ ἵππων διωγμὸς ἦν καὶ ἀνδρῶν, καὶ φό-
29 νος ἐξ ἀμφοτέρων. Οἱ δ' ἐντὸς τῦ ἐρύματος τῶν Ἀσσυρίων, ἑστηκότες ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς τάφρυ, τοξεύειν μὲν καὶ ἀκοντίζειν εἰς τὺς ἀποκτείνοντας ὕτε ἐφρόνυν, ὕτ' ἐδύναντο, διά τε τὰ δεινὰ ὁράματα, καὶ διὰ τὸν φόβον. Τάχα δὲ καὶ καταμαθόντες τῶν Περσῶν τινὰς διακεκοφότας πρὸς τὰς εἰσόδυς τῦ ἐρύματος, ἐτράποντο, καὶ ἀπὸ τῶν κεφαλῶν ἔφευγον. Ἰδῦσαι δὲ αἱ γυναῖκες τῶν Ἀσσυρίων καὶ τῶν συμμάχων φυγὴν ἤδη καὶ ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἀνέκραγον, καὶ ἔθεον ἐκπεπληγμέναι, αἱ μὲν καὶ τὰ τέκνα ἔχυσαι, αἱ δὲ καὶ νεώτεραι καταῤῥηγνύμεναι τὺς πέπλυς, καὶ δρυπτόμεναι, καὶ ἱκετεύυσαι πάντας, ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν, μὴ φεύγειν καταλιπόντας αὐτὰς, ἀλλ' ἀμῦναι καὶ τέκνοις καὶ ἑαυταῖς καὶ σφίσιν αὐτοῖς. Ἔνθα δὴ καὶ αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς σὺν τοῖς πιστοτάτοις στάντες ἐπὶ τὰς εἰσόδυς, καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τὰς κεφαλὰς, καὶ

αὐτοὶ ἐμάχοντο, καὶ τοῖς ἄλλοις παρεκελεύοντο. Ὡς δ' ἔγνω ὁ Κῦρος τὸ γιγνόμενον, δείσας, μὴ, εἰ καὶ βιάσαιντο εἴσω, ὀλίγοι ὄντες ὑπὸ πολλῶν σφαλεῖέν τι, παρεγγύησεν ἐπὶ πόδα ἀνάγειν ἔξω βελῶν, καὶ πείθεσθαι. Ἔνθα δὴ ἔγνω τις ἂν τοὺς ὁμοτίμους καὶ πεπαιδευμένους ὡς δεῖ· ταχὺ μὲν γὰρ αὐτοὶ ἐπείθοντο, ταχὺ δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις παρήγγελλον. Ὡς δ' ἔξω βελῶν ἐγένοντο, ἔστησαν κατὰ χώραν, πολλῷ μᾶλλον χοροῦ ἀκριβῶς εἰδότες, ὅπου ἔδει ἕκαστον γενέσθαι.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Δ΄.

C. I. ΜΕΙΝΑΣ δὲ ὁ Κῦρος μέτριον χρόνον αὐτȣ̃ σὺν τῷ ςρατεύματι, καὶ δηλώσας, ὅτι ἕτοιμοί εἰσι μάχεσθαι, εἴ τις ἐξέρχοιτο, ὡς ȣ̓δεὶς ἐξῄει, ἀπήγαγεν, ὅσον ἐδόκει καλῶς ἔχειν, καὶ κατεςρατοπεδεύσατο· Φυλακάς τε καταςησάμενος, καὶ σκοπȣ̀ς προπέμψας, ςὰς εἰς τὸ μέσον συνεκάλεσε τȣ̀ς ἑαυτȣ̃ ςρατιώτας, καὶ ἔλεξε

2 τοιάδε· Ἄνδρες Πέρσαι, πρῶτον μὲν τȣ̀ς θεȣ̀ς ἐγώ τε ἐπαινῶ, ὅσον δύναμαι, καὶ ὑμεῖς πάντες, οἶμαι· νίκης τε γὰρ τετυχήκαμεν καὶ σωτηρίας. Τȣ́των μὲν ȣ̃ν χρὴ χαριςήρια, ὧν ἂν ἔχωμεν, τοῖς θεοῖς ἀποτελεῖν. Ἐγὼ δὲ σύμπαντας μὲν ὑμᾶς ἤδη ἐπαινῶ· (τὸ γὰρ γεγενημένον ἔργον σύμπασιν ὑμῖν καλὸν ἀποτετέλεςαι) ὧν δ' ἕκαςος ἄξιος, ἐπειδὰν παρ' ὧν προσήκει πύθωμαι, τότε τὴν ἀξίαν ἑκάςῳ καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ πειράσομαι ἀποδιδόναι. Τὸν δ' ἐμȣ̃ ἐγγύτατα ταξίαρχον Χρυσάνταν, ȣ̓δὲν παρ' ἄλλων δέομαι πυνθάνεσθαι, ἀλλ' αὐτὸς οἶδα, οἷος ἦν· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα, ὅσαπερ οἶμαι καὶ ὑμεῖς πάντες, ἐποίει· ἐπεὶ δ' ἐγὼ παρηγγύησα ἐπανάγειν, καλέσας ὀνομαςὶ αὐτὸν, ἀνατεταμένος ȣ̃τος τὴν μάχαιραν, ὡς παίσων πολέμιον, ὑπήκȣσέ τε μȣ εὐθὺς, καὶ ἀφεὶς, ὃ ἔμελλε ποιεῖν, τὸ κελευόμενον ἔπραττεν· αὐτός τε γὰρ ἐπανήγαγε, καὶ τοῖς ἄλλοις μάλα ἐπισπερχῶς παρηγγύα· ὥς' ἔφθασεν ἔξω βελῶν τὴν τάξιν ποιήσας, πρὶν τȣ̀ς πολεμίȣς κατανοῆσαί τε, ὅτι ἀναχωρȣ̃μεν, καὶ τόξα εντείνασθαι, καὶ τὰ παλτὰ ἐπαφεῖναι· ὥς' αὐτός τε ἀβλαβὴς, καὶ τȣ̀ς ἑαυτȣ̃ ἄνδρας ἀβλαβεῖς διὰ τὸ πείθεσθαι παρέχεται. Ἄλλȣς δ', ἔφη, ὁρῶ τετρωμένȣς, περὶ ὧν ἐγὼ σκεψάμενος, ἐν ὁποίῳ χρόνῳ ἐτρώθησαν, τότε τὴν γνώμην περὶ αὐτῶν ἀποφανȣ̃μαι. Χρυσάνταν δὲ, καὶ ἐργάτην τῶν πολεμικῶν, καὶ φρόνι-

μον, καὶ ἄρχεσθαι ἱκανὸν καὶ ἄρχειν, χιλιαρχία μὲν ἤδη τιμῶ· ὅταν δὲ καὶ ἄλλο τι ἀγαθὸν ὁ Θεὸς διδῷ, οὔτε τότε ἐπιλήσομαι αὐτοῦ. Καὶ πάντας δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἔφη, ὑπομνῆσαι· ἃ γὰρ νῦν εἴδετε ἐν τῇ μάχῃ τῇδε, ταῦτα ἐνθυμούμενοι μήποτε παύσησθε, ἵνα παρ' ὑμῖν αὐτοῖς αἰεὶ κρίνητε, πότερον ἡ ἀρετὴ μᾶλλον, ἢ ἡ φυγὴ σώζει τὰς ψυχὰς, καὶ πότερον οἱ μάχεσθαι θέλοντες ῥᾷον ἀπαλλάττουσιν, ἢ οἱ οὐκ ἐθέλοντες, καὶ ποίαν τινὰ ἡδονὴν τὸ νικᾷν παρέχει· ταῦτα γὰρ νῦν ἄριστα κρίναιτ' ἂν, πεῖράν τε αὐτῶν ἔχοντες, καὶ ἄρτι γεγενημένου τοῦ πράγματος. Καὶ ταῦτα μὲν, ἔφη, αἰεὶ διανοούμενοι, βελτίους ἂν εἴητε· νῦν δὲ, ὡς καὶ θεοφιλεῖς, καὶ ἀγαθοὶ, καὶ σώφρονες ἄνδρες, δειπνοποιεῖσθε, καὶ σπονδὰς τοῖς θεοῖς ποιεῖσθε, καὶ παιᾶνα ἐξάρχετε, καὶ ἅμα τὸ παραγγελλόμενον προνοεῖτε.

Εἰπὼν ταῦτα, ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον ἤλασε· καὶ 3
πρὸς Κυαξάρην ἐλθὼν, καὶ συνησθεὶς ἐκείνῳ κοινῇ, ὡς εἰκὸς, καὶ ἰδὼν τἀκεῖ, καὶ ἐρόμενος, εἴ τι δέοιτο, ἀπήλαυνεν εἰς τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα. Καὶ οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ Κῦρον δειπνοποιησάμενοι, καὶ φυλακὰς καταστησάμενοι, ὡς ἔδει, ἐκοιμήθησαν. Οἱ δὲ Ἀσσύριοι, καὶ [a] τεθνηκότος τοῦ ἄρχοντος, καὶ σχεδὸν σὺν αὐτῷ τῶν βελτίστων, ἠθύμουν μὲν πάντες, πολλοὶ δὲ καὶ ἀπεδίδρασκον αὐτῶν τῆς νυκτὸς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. Ὁρῶντες δὲ ταῦτα ὅ τε Κροῖσος καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι αὐτῶν, ἠθύμουν· πάντα μὲν γὰρ ἦν χαλεπά· ἀθυμίαν δὲ πᾶσι πλείστην παρεῖχεν, ὅτι τὸ ἡγούμενον φῦλον τῆς στρατιᾶς διεφθάρθαι ἐδόκει ταῖς γνώμαις. Οὕτω δὴ ἐκλείπουσι τὸ στρα-

a Καὶ τεθνηκότος τοῦ ἄρχοντος,] Scil. *Neriglissorus*, qui iam quatuor annos regnauerat. Similem autem Persarum stragem Curtius ea, qua soler, elegantia describit, *lib.* 3. *c.* 11. „Circa currum Da„rii iacebant nobilissimi duces, an„te oculos regis egregia morte de„functi, omnes etc.„ Cladem vero Assyriorum, et Croesi foederatorumque fugam verbis pene Xenophonteis exposuit Zonaras T. I. *lib.* 3. p. 150, et seq.

4 τόπεδον, καὶ ἀπέρχονται νυκτός. Ὡς δ' ἡμέρα ἐγένετο, καὶ ἔρημον ἀνδρῶν ἐφάνη τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, εὐθὺς διαβιβάζει ὁ Κῦρος τοὺς Πέρσας πρώτους· κατελέλειπτο δὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων πολλὰ μὲν πρόβατα, πολλοὶ δὲ βόες, πολλαὶ δὲ ἅμαξαι, πολλῶν ἀγαθῶν μεσταί· ἐκ δὲ τούτου διέβαινον ἤδη καὶ οἱ ἀμφὶ Κυαξάρην Μῆδοι πάντες, καὶ ἠριστοποιοῦντο ἐνταῦθα. Ἐπεὶ δὲ ἠρίστησαν, συνεκάλεσεν ὁ Κῦρος τοὺς ἑαυτοῦ ταξιάρχους,
5 καὶ ἔλεξε τοιαῦτα· Οἷά μοι δοκοῦμεν καὶ ὅσα ἀγαθὰ, ὦ ἄνδρες, ἀφεῖναι, θεῶν ἡμῖν ταῦτα διδόντων. Νῦν γὰρ, ὅτι μὲν οἱ πολέμιοι φοβούμενοι ἡμᾶς ἀποδεδράκασιν, αὐτοὶ ὁρᾶτε· οἵτινες δὲ ἐν ἐρύματι ὄντες ἐκλιπόντες τοῦτο φεύγουσι, πῶς τούτους οἴεται ἄν τις μεῖναι, ἰδόντας ἡμᾶς ἐν τῷ ἰσοπέδῳ; Οἵτινες δὲ ἄπειροι ἡμῶν ὄντες οὐχ ὑπέμειναν, πῶς νῦν γ' ἂν ὑπομείνοιεν, ἐπεὶ ἥττηνται, καὶ πολλὰ κακὰ ὑφ' ἡμῶν πεπόνθασιν; Ὧν δὲ οἱ βέλτιστοι ἀπολώλασι, πῶς οἱ φαυλότεροι ἐκείνων μάχεσθαι
6 ἂν ἡμῖν ἐθέλοιεν; Καί τις εἶπε, Τί οὖν οὐ διώκομεν ὡς τάχιστα, καταδήλων γε οὕτω τῶν ἀγαθῶν ὄντων; Καὶ ὃς εἶπεν, Ὅτι ἵππων προσδεόμεθα· οἱ μὲν γὰρ κράτιστοι τῶν πολεμίων, οὓς μάλιστα καιρὸς ἦν ἢ λαβεῖν, ἢ ἀποκτεῖναι, οὗτοι ἐφ' ἵππων [b] νέονται· οὓς ἡμεῖς τρέπεσθαι μὲν σὺν θεοῖς ἱκανοὶ, διώκοντες δὲ αἱρεῖν οὐχ ἱκανοί. Τί οὖν, ἔφασαν, οὐκ ἐλθὼν Κυαξάρει ταῦτα λέγεις; Καὶ ὃς εἶπε· Συνέπεσθέ τοίνυν μοι πάντες, ὡς εἰδῇ, ὅτι πᾶσιν ὑμῖν ταῦτα δοκεῖ. Ἐκ τούτου εἵποντό τε πάντες, καὶ ἔλεγον, οἷα ἐπιτήδεια ἐδόκουν εἶναι, ὑπὲρ ὧν ἐδέοντο.

b Νέονται] Vulgo, ἐφ' ἵππων ἔσονται. Nos Leunclauii Stephanique fidem secuti sumus, qui, ἔσονται illo ad marginem reiecto, reposuerunt ἐφ' ἵππων νέονται, sicut, Leunclauio auctore, in vetustis libris legitur. Atque hoc verbo ποιητικωτέρῳ vsum esse Xenophontem, mirabitur nemo, vt recte obseruat Leunclauius, qui eius lectioni familiariter adsueuerit. In primis enim Homerica, de quorum numero etiam hoc est, ab eo vsurpari solent.

Καὶ ὁ Κυαξάρης ἅμα μὲν, ὅτι ἐκεῖνοι ἤρχοντο τοῦ λό- 7
γου, ὥσπερ ὑπεφθόνει· ἅμα δὲ ἴσως καλῶς ἐδόκει ἔχειν
αὐτῷ, μὴ πάλιν κινδυνεύειν· (καὶ γὰρ αὐτός τε περὶ
εὐθυμίαν ἐτύγχανεν ὤν, καὶ τῶν ἄλλων Μήδων ἑώρα
πολλοὺς τὸ αὐτὸ τοῦτο ποιοῦντας) εἶπε δ' οὖν ὧδε· Ἀλλ', 8
ὦ Κῦρε, ὅτι μὲν μάλιστα ἀνθρώπων μελετᾶτε ὑμεῖς οἱ
Πέρσαι, πρὸς μηδεμίαν ἡδονὴν ἀπλήστως διακεῖσθαι, καὶ
ὁρῶν καὶ ἀκούων οἶδα· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, τῆς μεγίστης ἡδονῆς
πολὺ μᾶλλον συμφέρειν ἐγκρατῆ εἶναι. Μείζω δὲ ἡδο-
νὴν τί παρέχει ἀνθρώποις εὐτυχίας, ἢ νῦν ἡμῖν παραγε-
γένηται; Ἢν μὲν τοίνυν, ἐπεὶ εὐτυχοῦμεν, σωφρόνως
διαφυλάττωμεν αὐτὴν, ἴσως δυναίμεθ' ἂν ἀκινδύνως
εὐδαιμονοῦντες γηρᾶν· εἰ δ' ἀπλήστως χρώμενοι ταύτῃ,
ἄλλην καὶ ἄλλην πειρασόμεθα διώκειν, ὁρᾶτε, μὴ πά-
θωμεν, ἅπερ πολλοὺς μὲν λέγουσιν ἐν θαλάττῃ πεπον-
θέναι, διὰ τὸ εὐτυχεῖν οὐκ ἐθέλοντας παύεσθαι πλέον-
τας, ἕως ἂν ἀπόλωνται· πολλοὺς δὲ νίκης τυχόντας,
ἑτέρας ἐφιεμένους, καὶ τὴν πρόσθεν ἀποβαλεῖν. Καὶ
γὰρ εἰ μὲν οἱ πολέμιοι ἥττους ὄντες ἡμῶν ἔφευγον, ἴσως
ἂν καὶ διώκειν τοὺς ἥττους ἀσφαλῶς εἶχε· νῦν δὲ κατα-
νόησον, πόσῳ αὐτῶν μέρει πάντες μαχεσάμενοι νενική-
καμεν· οἱ δ' ἄλλοι ἄμαχοι εἰσίν· οὓς εἰ μὲν μὴ ἀναγ-
κάσοιμεν μάχεσθαι, ἀγνοοῦντες καὶ ἡμᾶς καὶ ἑαυτοὺς,
δι' ἀμαθίαν καὶ μαλακίαν ἀπίασιν· εἰ δὲ γνώσονται,
ὅτι καὶ ἀπιόντες οὐδὲν ἧττον κινδυνεύουσιν ἢ μένοντες, ὅπως
μὴ ἀναγκάσωμεν αὐτοὺς, καὶ εἰ μὴ βούλονται, ἀγαθοὺς
γενέσθαι. Ἴσθι γὰρ, ὅτι οὐ σὺ μᾶλλον τὰς ἐκείνων γυ-
ναῖκας καὶ παῖδας ἐπιθυμεῖς λαβεῖν, ἢ ἐκεῖνοι σῶσαι.
Ἐννόει δ', ὅτι καὶ αἱ σύες, ἐπειδὰν ὀφθῶσι, φεύγουσι
καὶ πολλαὶ οὖσαι σὺν τοῖς τέκνοις· ἐπειδὰν δέ τις αὐτῶν
θηρᾷ τι τῶν τέκνων, οὐκέτι φεύγει, οὐδ' ἢν μία τύχῃ
οὖσα, ἀλλ' ἵεται ἐπὶ τὸν λαμβάνειν πειρώμενον. Καὶ
νῦν μὲν ἐπικατακλείσαντες ἑαυτοὺς εἰς ἔρυμα, παρέσχον

ἡμῖν ταμιεύεσθαι, ὥστε ὁπόσοις ἐβουλόμεθα αὐτῶν μάχε-
σθαι· εἰ δ' ἐν εὐρυχωρίᾳ πρόσιμεν αὐτοῖς, καὶ μαθήσον-
ται, χωρὶς γενόμενοι, οἱ μὲν κατὰ πρόσωπον ἡμῖν, ὥσ-
περ νῦν, ἐναντιοῦσθαι, οἱ δ' ἐκ πλαγίου, καὶ ἄλλοι ἐκ
τοῦ ἑτέρου πλαγίου, οἱ δὲ καὶ ὄπισθεν· ὅρα, μὴ πολλῶν
ἑκάστῳ ἡμῶν καὶ ὀφθαλμῶν καὶ χειρῶν δεήσοι. Πρὸς
δ' ἔτι, ἔφη, οὐ βουλοίμην ἂν ἔγωγε νῦν, ὁρῶν Μήδους
εὐθυμουμένους, ἐξαναστήσας ἀναγκάζειν κινδυνεύσοντας
ἰέναι.

9 Καὶ ὁ Κῦρος ὑπολαβὼν εἶπεν· Ἀλλὰ μηδένα σύ γε
ἀναγκάσῃς, ἀλλὰ τοὺς ἐθέλοντάς μοι ἕπεσθαι δός· καὶ
ἴσως ἄν σοι καὶ τῶν σῶν φίλων τούτων ἑκάστῳ ἥκοιμεν
ἄγοντες, ἐφ' οἷς πάντες εὐθυμήσεσθε. Τὸ μὲν γὰρ
πλῆθος ἡμεῖς γε τῶν πολεμίων οὐ διωξόμεθα· (πῶς
γὰρ ἂν καὶ καταλάβοιμεν;) ἢν δέ τι ἢ ἀπεσχισμένον
τοῦ στρατεύματος λάβωμεν, ἤ τι ὑπολειπόμενον, ἥξομεν
πρός σε ἄγοντες. Ἐννόει δ', ἔφη, ὅτι καὶ ἡμεῖς, ἐπειδὴ
σὺ ἐδέου, ἤλθομεν, σοὶ χαριζόμενοι, μακρὰν ὁδόν· καὶ
σὺ οὖν ἡμῖν δίκαιος εἶ ἀντιχαρίζεσθαι, ἵνα καὶ ἔχοντές τι
οἴκαδε ἀφικώμεθα, καὶ μὴ εἰς τὸν σὸν θησαυρὸν πάν-
10 τες ὁρῶμεν. Ἐνταῦθα δὴ ἔλεξεν ὁ Κυαξάρης· Ἀλλ'
εἴγε μέντοι ἐθέλων τις ἕποιτο, καὶ χάριν ἔγωγέ σοι εἰ-
δείην ἄν. Σύμπεμψόν τοίνυν μοι τῶν ἀξιοπίστων τούτων
τινὰ, ὃς ἐρεῖ, ἃ ἂν σὺ ἐπιστείλῃς. Λαβὼν δὴ ἴθι, ἔφη,
ὅντινα ἐθέλῃς τούτων. Ἔνθα δὴ ἐτύγχανεν [c] ὁ φήσας
ποτὲ συγγενὴς αὐτοῦ εἶναι, καὶ φιληθεὶς, παρών. Εὐ-
θὺς οὖν ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἀρκεῖ, ἔφη, ἔμοιγε οὑτοσί. Καὶ
οὗτος τοίνυν, ἔφη, σοὶ ἑπέσθω· Καὶ λέγε σὺ, ἔφη, τὸν
11 θέλοντα ἰέναι μετὰ Κύρου. Οὕτω δὴ λαβὼν τὸν ἄνδρα
ἐξῄει. Ἐπεὶ δ' ἐξῆλθεν, εὐθὺς ὁ Κῦρος εἶπε· Νῦν δὲ
σὺ δηλώσεις, εἰ ἀληθῆ ἔλεγες, ὅτε ἔφης ἥδεσθαί με
θεώμενος. Οὔκουν ἀπολείψομαί σου, ἔφη ὁ Μῆδος, εἰ

c Ὁ φήσας ποτὲ συγγενὴς etc.] Vide lib. 1. cap. 4. §. 27.

τῦτο λέγεις. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Οὐκῦν καὶ ἄλλοις προθύμως λέξεις; Κἀκεῖνος ἐπομόσας, Νὴ τὸν Δί', ἔφη, ἕως ἄν γε ποιήσω, καὶ σὲ ἡδέως ἐμὲ θεᾶσθαι. Τότε δὴ ἐκπεμφθεὶς ὑπὸ τῦ Κυαξάρυς, τά τε ἄλλα προθύμως ἀπήγγελλε τοῖς Μήδοις, καὶ προσετίθει, ὅτι αὐτός γε ὐκ ἀπολείψοιτο ἀνδρὸς ἀρίςυ καὶ καλλίςυ, καὶ, τὸ μέγιςον, ἀπὸ θεῶν γεγονότος.

Πράττοντος δὲ ταῦτα τῦ Κύρυ, θείως πως ἀφικνῦνται ἀπὸ Ὑρκανίων ἄγγελοι. [d] Οἱ δὲ Ὑρκάνιοι ὅμοροι μὲν τῶν Ἀσσυρίων εἰσὶν, ἔθνος δ' ὐ πολύ· διὸ καὶ ὑπήκοοι τῶν Ἀσσυρίων ἦσαν· ἔφιπποι δὲ καὶ τότε ἐδόκυν εἶναι, καὶ νῦν ἔτι δοκῦσι· διὸ καὶ ἐχρῶντο αὐτοῖς οἱ Ἀσσύριοι, ὥσπερ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι [e] τοῖς Σκιρίταις· C. II.

[d] Οἱ δὲ Ὑρκάνιοι etc.] At, secundum Ptolemaeum, Strabonem, aliosque tam veteres quam recentiores Geographos, tota fere Media inter Hyrcaniam iacet et Assyriam.

[e] Τοῖς Σκιρίταις] Hesychius, Σκειρίτης, (scribe, Σκιρίτης) λόχος οὕτω καλούμενος, ὁ προκινδυνεύων. Σκιρίτας autem Scirum incoluisse, Arcadum coloniam, epitome Stephani Byzant. prodidit. Et λόχον Σκιρίτην Lacedaemonii προκινδυνεύοντα habuerunt, primo in periculis constitutum loco, quemadmodum Hesychius ait, addens diserte, λόχον illum fuisse Ἀρκαδικόν· De hac autem cohorte sic *Diodor. Sic.* lib. 15. p. 350. Ὁ δὲ Σκιρίτης καλούμενος λόχος παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις ὁ συντάττεται μετὰ τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἰδίαν ἔχων σύςασιν, μετὰ τοῦ βασιλέως ἵςαται, καὶ παραβοηθεῖ τοῖς αἰεὶ θλιβομένοις μέρεσι. Huius etiam meminit Noster, Λακεδαιμ. πολιτ. p. 401. Adis I. Meursii *Lect. Attic.* lib. I. c. 16. Minime vero praetermittenda est lectio, quam Philelphus exhibet: qui pro *Sciritis* habet *Hilotis.* Hunc merito quidem reprehendit Leunclauius, non tantum quod nouam lectionem confinxisse videatur, sed quod res ipsa *Hilotas* respuat. Nam Εἵλωτας plane seruos fuisse, plures testantur auctores. Harpocration, Εἵλωτες, οἱ μὴ γένει δοῦλοι Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οἱ πρῶτοι χειρωθέντες τῶν Ἕλος τὴν πόλιν οἰκούντων. Pausanias in *Lacon.* p. 201. *ed. Sylburg.* Ἐπὶ θαλάσσῃ πόλισμα Ἕλος ἦν, ἓ δὴ καὶ Ὅμηρος ἐμνημόνευσεν ἐν καταλόγῳ Λακεδαιμονίων. Οἵ τ' ἄρ' Ἀμύκλας εἶχον, Ἕλος τ' ἔφαλον πτολίεθρον. Il. β'. v. 584. Καὶ πρῶτοί γε ἐγένοντο (istius nempe vrbis incolae) Λακεδαιμονίων δοῦλοι τοῦ κοινοῦ, καὶ Εἵλωτες ἐκλήθησαν πρῶτοι, καθάπερ γε καὶ ἦσαν. Τὸ δὲ οἰκετικὸν τὸ ἐπικτηθὲν ὕστερον Δωριᾶσι, Μεσσηνίους ὄντας, ὀνομασθῆναι καὶ τούτους ἐξενίκησεν Εἵλωτας. Ad versum autem Homericum, quem adducit Pausanias, Eustathius haec: Εἵλωτες συνελθόντες τοῖς Μεσσηνίοις, ἡνίκα καὶ πράγματα παρασχόντες τοῖς Λακεδαιμονίοις, εἶτα ὑπετάγησαν ὡσεὶ καὶ δοῦλοι· καὶ ἐξ αὐτῶν τὸ ὄνομα τῶν Εἱλώτων εἰς δουλικὴν ἁπλῶς μετελήφθη κλῆσιν. I. Pollux sane adfirmat, Εἵλωτας *seruos* non fuisse, sed μεταξὺ ἐλευθέρων καὶ δούλων. lib. 3. cap. 8. ideoque inauspicato hunc testem advocauit Leunclauius, cum statuerat, Εἵλωτας *prorsus seruos* esse. Sed

οὐδὲν φειδόμενοι αὐτῶν, οὔτ' ἐν πόνοις, οὔτ' ἐν κινδύνοις.
Καὶ δὴ καὶ τότε ὀπισθοφυλακεῖν αὐτοὺς ἐκέλευον, ὡς χι-
λίους ὄντας ἱππέας, ἵνα, εἴ τι ὄπισθεν δεινὸν εἴη, ἐκεῖνοι
2 πρὸ ἑαυτῶν τοῦτ' ἔχοιεν. Οἱ δὲ Ὑρκάνιοι, ἅτε μέλλον-
τες ὕστατοι πορεύεσθαι, καὶ τὰς ἁμάξας τὰς ἑαυτῶν
[f] καὶ τοὺς οἰκέτας ὑστάτους εἶχον. Στρατεύονται γὰρ δὴ
οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἔχοντες οἱ πολλοὶ, μεθ' ὧνπερ καὶ
οἰκοῦσι· καὶ τότε δὴ ἐστρατεύοντο οἱ Ὑρκάνιοι οὕτως. Ἐν-
νοηθέντες δὲ, οἷά τε πάσχουσιν ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων, καὶ
ὅτι νῦν τεθναίη μὲν ὁ ἄρχων αὐτῶν, ἡττημένοι δ' εἶεν,
φόβος δὲ πολὺς εἴη ἐν τῷ στρατεύματι, οἵ τε σύμμαχοι
αὐτῶν ὡς ἀθύμως ἔχοιεν καὶ ἀπολείποιεν· ταῦτα ἐνθυ-
μουμένοις ἔδοξεν αὐτοῖς, νῦν καλὸν εἶναι ἀποστῆναι, εἰ θέ-
λοιεν οἱ ἀμφὶ Κῦρον συνεπιθέσθαι. Καὶ πέμπουσιν ἀγ-
γέλους πρὸς Κῦρον· ἀπὸ γὰρ τῆς μάχης τὸ τούτου ὄνομα
3 μέγιστον ηὔξετο. Οἱ δὲ πεμφθέντες λέγουσι Κύρῳ, ὅτι
μισοῖεν τοὺς Ἀσσυρίους δικαίως, νῦν δὲ, [g] εἰ βούλοιτο ἰέ-
ναι ἐπ' αὐτοὺς, καὶ σφίσι σύμμαχοι ὑπάρξειαν καὶ ἡγή-
σαιντο· ἅμα δὲ πρὸς τούτοις διηγοῦντο, τὰ τῶν πολεμίων
ὡς ἔχοι, οἷα δὴ ἐπαίρειν βουλόμενοι ὡς μάλιστα στρατεύε-

Pollux certe falsus est: nam, testimoniis iam adlatis plura ne adiungam, tam dura crudelisque erat eorum seruitus, vt in prouerbium quasi abiret. Vnde est, quod Isocrates in *Panathenaïco*, p. 374. *edit. Wolf.* de Lacedaemoniis ita loquitur: Οὓς μὲν ἐλευθερώσειν ὡμολόγησαν, κατεδουλώσαντο μᾶλλον, ἢ τοὺς Εἵλωτας. Consulas quoque *Athen.* lib. 14. c. 21. et Scholiast. ad Thucyd. lib. 1. p. 56. Satis igitur liquet, *seruos* omnino fuisse *Hilotas*; quorum a conditione cum longe aberant Hyrcanii, melius hos cum *Sciritis* confert Xenophon, equites praesertim cum equitibus.

f Τοὺς οἰκέτας] Vocabulum hoc plerumque pro *famulo* seu *seruo domestico* capitur: idque adeo poëtice pro *domesticis* in genere, seu *tota familia* poni testatur I. Pollux lib. 3. c. 8. Οἱ μέντοι ποιηταὶ, καὶ τοὺς ἄλλους οἰκείους, οἰκέτας ὠνόμαζον. Hanc quidem significationem hic, et alibi apud Nostrum, obtinet: nam statim subiicit, nationes Asiaticas secum domesticos in expeditionem sumere, μεθ' ὧν οἰκοῦσι, i. e. *familiam*: non enim serui soli, μεθ' ἡμῶν οἰκοῦσι. Sed, haec vocis οἰκέτης potestas ad stilum poëticum ab aliis referri non solet. Hesychius, Οἰκέται, οἱ κατὰ τὸν οἶκον πάντες. nec aliter Phauorinus. Thomas Magister, Οἰκέται, οὐ μόνον οἱ δοῦλοι, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῷ οἴκῳ, γυνὴ καὶ τέκνα. Suidas, — οὐ μόνον οἱ θεράποντες, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ κατὰ τὴν οἰκίαν.

g Al. Βούλοιτο — σφοῖς — ὑπάρχοιεν — ἡγήσοιντο.

σθαι αὐτόν. Καὶ ὁ Κῦρος ἐπήρετο αὐτὰς, Καὶ δοκεῖτε ἂν, ἔφη, ἡμᾶς ἔτι καταλαβεῖν αὐτὰς, πρὶν ἐν τοῖς ἐρύμασιν εἶναι; ἡμεῖς μὲν γὰρ, ἔφη, μάλα συμφορὰν τᾶτο ἡγάμεθα εἶναι, ὅτι ἔλαθον ἡμᾶς ἀποδράντες. Ταῦτα δὲ ἔλεγε, βαλόμενος αὐτὰς ὡς μέγιστον φρονεῖν ἐπὶ σφίσιν. Οἱ δὲ ἀπεκρίναντο, ὅτι καὶ αὔριον ἕωθεν, εἰ εὔζωνοι πορεύοιντο, καταλήψοιντο· ὑπὸ γὰρ τᾶ ὄχλα καὶ τῶν ἁμαξῶν σχολῇ πορεύεσθαι αὐτάς· καὶ ἅμα, ἔφασαν, ἅτε τὴν προτεραίαν νύκτα ἀγρυπνήσαντες, νῦν μικρὸν πορευθέντες ἐστρατοπεδεύκασι. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, 4
Ἔχετε ἆν, ὧν λέγετε, πιστόν τι, ἡμᾶς διδάσκον, ὡς ἀληθεύετε; Ὁμήρας γ', ἔφασαν, ἐθέλομεν ἐλάσαντες αὐτίκα τῆς νυκτὸς ἀγαγεῖν· μόνον καὶ σὺ ἡμῖν θεῶν τε πιστὰ ποίησον, καὶ δεξιὰν δὸς, ἵνα φέρωμεν καὶ τοῖς ἄλλοις ταῦτα, ἅπερ ἂν αὐτοὶ λάβωμεν παρὰ σᾶ. Ἐκ τάτα τὰ πιστὰ δίδωσιν αὐτοῖς, ἦ μὴν, ἐὰν ἐμπεδῶσιν, ἃ λέγασιν, ὡς φίλοις καὶ πιστοῖς χρήσεσθαι αὐτοῖς, ὡς μήτε Περσῶν μήτε Μήδων μεῖον ἔχειν παρ' αὐτῷ. Καὶ νῦν δ' ἔτι ἰδεῖν ἐστιν Ὑρκανίας καὶ πιστευομένας καὶ ἀρχὰς ἔχοντας, ὥσπερ καὶ Περσῶν καὶ Μήδων οἳ ἂν δοκῶσιν ἄξιοι εἶναι.

Ἐπειδὴ δ' ἐδείπνησαν, ἐξῆγε τὸ στράτευμα ἔτι φωτὸς ὄντος, καὶ τὰς Ὑρκανίας περιμένειν ἐκέλευσεν, ἵνα ἅμα ἴοιεν. Οἱ μὲν δὴ Πέρσαι πάντες, ὥσπερ εἰκὸς, εὐθὺς ἔξω ἦσαν, καὶ Τιγράνης, ἔχων τὸ ἑαυτᾶ στράτευμα· τῶν δὲ Μήδων ἐξῄεσαν οἱ μὲν, διὰ τὸ παιδὶ Κύρῳ ὄντι παῖδες ὄντες φίλοι γενέσθαι· οἱ δὲ, διὰ τὸ, ἐν θήραις συγγενόμενοι, ἀγασθῆναι αὐτᾶ τὸν τρόπον· οἱ δὲ, διὰ τὸ χάριν εἰδέναι, ὅτι μέγαν αὐτοῖς φόβον ἀπεληλακέναι ἐδόκει· οἱ δὲ, καὶ ἐλπίδας ἔχοντες, διὰ τὸ ἄνδρα φαίνεσθαι ἀγαθὸν, καὶ εὐτυχῆ καὶ μέγαν ἔτι ἰσχυρῶς ἔσεσθαι αὐτόν· οἱ δὲ, ὅτε ἐτρέφετο ἐν Μήδοις, 5

[b] εἴ τινι ἀγαθὸν συνέπραξεν, ἀντιχαρίζεσθαι ἐβούλοντο· (πολλοῖς δὲ πολλὰ διὰ φιλανθρωπίαν παρὰ τοῦ πάππου ἀγαθὰ διεπέπρακτο) πολλοὶ δ', ἐπεὶ τοὺς Ὑρκανίους εἶδον, καὶ λόγος διεδόθη ὡς ἡγήσοιντο ἐπὶ πολλὰ ἀγα-
6 θὰ, ἐξῄεσαν καὶ τοῦ λαβεῖν τι ἕνεκα. Οὕτω δὴ καὶ Μῆδοι σχεδὸν ἅπαντες ἐξῆλθον, πλὴν ὅσοι σὺν Κυαξάρει ἔτυχον σκηνοῦντες· οὗτοι δὲ κατέμειναν, καὶ οἱ τούτων ὑπήκοοι. Οἱ δὲ ἄλλοι πάντες φαιδρῶς καὶ προθύμως ἐξωρμῶντο, ἅτε οὐκ ἀνάγκῃ, ἀλλ' ἐθελούσιοι καὶ χάριτος ἕνεκα ἐξιόντες. Ἐπειδὴ δὲ ἔξω ἦσαν, πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Μήδους ἐξελθὼν ἐπῄνεσέ τε αὐτοὺς, καὶ ἐπηύξατο, μάλιστα μὲν θεοὺς αὐτοῖς ἵλεως ὄντας ἡγεῖσθαι καὶ σφίσιν, ἔπειτα δὲ καὶ αὐτὸς δυνηθῆναι χάριν αὐτοῖς ταύτης τῆς προθυμίας ἀποδοῦναι. Τέλος δ' οὖν εἶπεν, ὅτι ἡγήσοιντο μὲν αὐτοῖς οἱ πεζοὶ, ἐκείνους δὲ ἕπεσθαι σὺν τοῖς ἵπποις ἐκέλευσε· καὶ ὅπου ἂν ἢ ἀναπαύωνται, ἢ ἐπίσχωσι τῆς πορείας, ἐκέλευσεν αὐτοῖς πρὸς ἑαυτὸν παρελαύνειν τινὰς, ἵνα εἰδῶσι τὸ ἀεὶ καίριον.
7 Ἐκ τούτου ἡγεῖσθαι ἐκέλευσε τοὺς Ὑρκανίους. Καὶ οἱ ἠρώτων, Τί δὲ οὐκ ἀναμένεις, ἔφασαν, τοὺς ὁμήρους ἕως ἂν ἀγάγωμεν, ἵνα καὶ σὺ ἔχων τὰ πιστὰ παρ' ἡμῶν πορεύῃ; Καὶ τὸν ἀποκρίνασθαι λέγεται, Ἐννοῶ γὰρ, φάναι, ὅτι ἔχομεν πάντες τὰ πιστὰ ἐν ταῖς ἡμετέραις χερσίν. Οὕτω γὰρ δοκοῦμεν παρεσκευάσθαι, ὡς, ἐὰν μὲν ἀληθεύητε, ἱκανοὶ εἶναι ὑμᾶς εὖ ποιεῖν· ἐὰν δὲ ἐξαπατᾶτε, οὕτω νομίζομεν ἔχειν, ὡς μὴ ἡμᾶς ἐφ' ὑμῖν γενέσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον, ἐὰν οἱ θεοὶ βούλωνται, ὑμᾶς ἐφ' ἡμῖν γενήσεσθαι. Καὶ μέντοι, ἔφη, ὦ Ὑρκάνιοι, ἐπειδήπερ φατὲ ὑστάτους πορεύεσθαι τοὺς ὑμετέρους, ἐπειδὰν ἴδητε αὐτοὺς, σημαίνετε ἡμῖν, ὅτι οἱ ὑμέτεροί εἰσιν,
8 ἵνα φειδώμεθα αὐτῶν. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Ὑρκάνιοι,

b Εἴ τινι etc.] Sic editi, quos vidi, omnes; quorum tamen margines dant, εἴ τι ἀγαθόν τῳ συνέπραξεν. MS. autem Bodl. εἴ τινι ἀγαθόν τι συνέπραξεν.

τὴν μὲν ὁδὸν ἡγοῦντο, ὥσπερ ἐκέλευε, τὴν δὲ ῥώμην τῆς ψυχῆς ἐθαύμαζον· καὶ οὐχὶ τοὺς Ἀσσυρίους, οὐδὲ τοὺς Λυδοὺς, οὐδὲ τοὺς συμμάχους ἑαυτῶν ἔτι ἐφοβοῦντο, ἀλλὰ, μὴ παντάπασιν ὁ Κῦρος μικράν τινα ἑαυτῶν οἴοιτο ῥοπὴν εἶναι, καὶ παρόντων καὶ ἀπόντων.

Πορευομένων δὲ, ἐπεὶ νὺξ ἐγένετο, λέγεται φῶς τῷ Κύρῳ καὶ τῷ στρατεύματι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ προφανὲς γενέσθαι, ὥστε πᾶσι φρίκην μὲν πρὸς τὸ θεῖον ἐγγίγνεσθαι, θάρσος δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους. Ὡς δὲ εὔζωνοί τε καὶ 9
ταχὺ ἐπορεύοντο, εἰκότως πολλήν τε ὁδὸν διήνυσαν, καὶ ἅμα κνέφαι πλησίον γίγνονται τοῦ τῶν Ὑρκανίων στρατεύματος. Ὡς δ' ἔγνωσαν οἱ ἄγγελοι, λέγουσι τῷ Κύρῳ, ὅτι οὗτοί εἰσιν οἱ σφέτεροι· τῷ τε γὰρ ὑστάτους εἶναι, γιγνώσκειν ἔφασαν, καὶ τῷ πλήθει τῶν πυρῶν. Ἐκ τούτου πέμπει τὸν ἕτερον αὐτῶν πρὸς αὐτοὺς, προστάξας λέγειν, εἰ φίλοι εἰσὶν, ὡς τάχιστα ὑπαντᾷν τὰς δεξιὰς ἀνατείναντας. Συμπέμπει δέ τινας καὶ τῶν σὺν ἑαυτῷ, καὶ λέγειν ἐκέλευσε τοῖς Ὑρκανίοις, ὅτι, ὡς ἂν ὁρῶσιν αὐτοὺς προσφερομένους, οὕτω καὶ αὐτοὶ ποιήσουσιν. Οὕτω δὴ ὁ μὲν μένει τῶν ἀγγέλων παρὰ Κύρῳ, ὁ δὲ προσελαύνει πρὸς τοὺς Ὑρκανίους.

10 Ἐν ᾧ δ' ἐσκόπει τοὺς Ὑρκανίους ὁ Κῦρος, ὅ τι ποιήσουσιν, ἐπέστησε τὸ στράτευμα· καὶ παρελαύνουσι πρὸς αὐτὸν οἱ τῶν Μήδων προεστηκότες καὶ ὁ Τιγράνης, καὶ ἐρωτῶσι, τί δεῖ ποιεῖν. Ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· Τοῦτ' ἐστὶ τὸ πλησίον Ὑρκανίων στράτευμα, καὶ οἴχεται ὁ ἕτερος τῶν ἀγγέλων πρὸς αὐτοὺς, καὶ τῶν ἡμετέρων τινὲς σὺν αὐτῷ, ἐροῦντες, εἰ φίλοι εἰσὶν, ὑπαντᾷν τὰς δεξιὰς ἀνατείναντας πάντας. Ἐὰν μὲν οὖν οὕτως ἴωσι, δεξιοῦσθε αὐτοὺς, καθ' ὃν ἂν ἢ ἕκαστος, καὶ ἅμα θαῤῥύνετε· ἐὰν δὲ ὅπλα αἴρωνται, ἢ φεύγειν ἐπιχειρῶσι, τούτων, ἔφη, πρώτων εὐθὺς πειρᾶσθε μηδένα λείπειν. Ὁ μὲν τοιαῦ- 11
τα παρήγγειλεν. Οἱ δὲ Ὑρκάνιοι, ἀκούσαντες τῶν ἀγ-

γέλων, ἥσθησάν τε, καὶ ἀναπηδήσαντες ἐπὶ τοὺς ἵππους παρῆσαν, τὰς δεξιὰς, ὥσπερ εἴρητο, προτείνοντες· οἱ δὲ Μῆδοι καὶ οἱ Πέρσαι ἀντεδεξιοῦντό τε αὐτοὺς καὶ ἐθάρρυνον. Ἐκ τούτου δὴ λέγει ὁ Κῦρος, Ἡμεῖς μὲν δὴ, ὦ Ὑρκάνιοι, ἤδη ὑμῖν πιστεύομεν· καὶ ὑμᾶς δὲ χρὴ πρὸς ἡμᾶς οὕτως ἔχειν. Τοῦτο δ', ἔφη, ἡμῖν πρῶτον εἴπατε, ὁπόσον ἀπέχει ἐνθένδε, ἔνθα αἱ ἀρχαί εἰσι τῶν πολε-
12 μίων, καὶ τὸ ἀθρόον αὐτῶν. Οἱ δὲ ἀπεκρίναντο, ὅτι ὀλίγῳ πλέον ἢ παρασάγγην. Ἐνταῦθα δὴ λέγει ὁ Κῦρος, Ἄγετε δὴ, ἔφη, ὦ ἄνδρες Πέρσαι καὶ Μῆδοι, καὶ ὑμεῖς, ὦ Ὑρκάνιοι, (ἤδη γὰρ καὶ πρὸς ὑμᾶς ὡς συμμάχους καὶ κοινωνοὺς διαλέγομαι) εὖ χρὴ εἰδέναι, νῦν ὅτι ἐν τούτῳ ἐσμὲν, ἔνθα μαλακισάμενοι μὲν, πάντων ἂν τῶν χαλεπωτάτων τύχοιμεν· (ἴσασι γὰρ οἱ πολέμιοι, ἐφ' ἃ ἥκομεν) ἢν δὲ κατὰ τὸ καρτερὸν ἐμβαλόμενοι ἴωμεν ῥώμῃ καὶ θυμῷ ἐπὶ τοὺς πολεμίους, αὐτίκα μάλα ὄψεσθε ὥσπερ δούλων ἀποδιδρασκόντων καὶ εὑρημένων, τοὺς μὲν ἱκετεύοντας αὐτῶν, τοὺς δὲ φεύγοντας, τοὺς δ' οὐδὲ ταῦτα φρονεῖν δυναμένους. Ἡττημένοι τε γὰρ ὄψονται ἡμᾶς, καὶ οὔτε οἰόμενοι ἥξειν, οὔτε συντεταγμένοι, οὔτε μάχεσθαι παρεσκευασμένοι, κατειλημμένοι ἔσονται. Εἰ οὖν ἡδέως βουλοίμεθα καὶ δειπνῆσαι καὶ νυκτερεῦσαι καὶ βιοτεύειν τὸ ἀπὸ τοῦδε, μὴ δῶμεν αὐτοῖς σχολὴν μήτε βουλεύσασθαι, μήτε παρασκευάσασθαι μηδὲν ἀγαθὸν ἑαυτοῖς, μηδὲ γνῶναι πάμπαν, ὅτι ἄνθρωποί ἐσμεν· ἀλλὰ γέῤῥα καὶ κοπίδας καὶ σαγάρεις ἅπαντα καὶ πληγὰς ἥκειν νομιζόντων. Καὶ ὑμεῖς μὲν, ἔφη, ὦ Ὑρκάνιοι, ὑμᾶς αὐτοὺς προπετάσαντες ἡμῶν, προπορεύεσθε ἔμπροσθεν, ὅπως τῶν ὑμετέρων ὅπλων ὁρωμένων λανθάνωμεν ὅτι πλεῖστον χρόνον. Ἐπειδὰν δ' ἐγὼ πρὸς τῷ στρατεύματι γένωμαι τῶν πολεμίων, παρ' ἐμοὶ μὲν καταλείπετε ἕκαστοι τάξιν ἱππέων, ὡς, ἐάν τι δέῃ, χρῶμαι μένων παρὰ τὸ στρατόπεδον. Ὑμῶν δὲ οἱ μὲν

ἄρχοντες καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἐν τάξει ἐλαύνετε ἀθρόοι, εἰ σωφρονεῖτε, ἵνα μήποτε ἀθρόῳ τινὶ ἐντυχόντες ἀποβιασθῆτε· τοὺς δὲ νεωτέρους ἐφίετε διώκειν· οὗτοι δὲ καινόντων· τοῦτο γὰρ ἀσφαλέστατον νῦν ὡς ἐλαχίστους τῶν πολεμίων λείπειν. Ἢν δὲ (τὸ πολλοῖς δὴ συμβεβηκὸς κρατοῦσι) τὴν τύχην ἀνατρέψαι γίγνηται, φυλάξασθαι δεῖ τὸ ἐφ' ἁρπαγὴν τραπέσθαι· ὡς ὁ τοῦτο ποιῶν οὐκέτι ἀνήρ ἐστιν, ἀλλὰ σκευοφόρος, καὶ ἔξεστι τῷ βουλομένῳ ἤδη χρῆσθαι τούτῳ ὡς ἀνδραπόδῳ. Ἐκεῖνο δὲ χρὴ γνῶναι, ὅτι οὐδέν ἐστι κερδαλεώτερον τοῦ νικᾶν. Ὁ γὰρ κρατῶν ἅμα πάντα συνήρπακε, καὶ τοὺς ἄνδρας, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ χρήματα, καὶ πᾶσαν ἅμα τὴν χώραν. Πρὸς ταῦτα τοῦτο μόνον ὁρᾶτε, ὅπως τὴν νίκην διασώσωμεν· ἐν γὰρ ταύτῃ καὶ αὐτὸς ὁ ἁρπάζων ἔχεται. Καὶ τοῦτο ἅμα διώκοντες μέμνησθε, ἥκειν πάλιν ὡς ἐμὲ ἔτι φωτὸς ὄντος· ὡς σκότους γενομένου οὐδένα ἔτι προσδεξόμεθα.

Ταῦτα εἰπὼν ἀπέπεμπεν εἰς τὰς τάξεις ἑκάστους, καὶ 13
ἐκέλευσεν ἅμα πορευομένους τοῖς αὑτοῦ ἕκαστον δεκαδάρχοις ταῦτα σημαίνειν· (ἐν μετώπῳ γὰρ οἱ δεκάδαρχοι ἦσαν, ὥστε ἀκούειν) τοὺς δὲ δεκαδάρχους τῇ δεκάδι ἕκαστον κελεύειν παραγγέλλειν. Ἐκ τούτου προηγοῦντο μὲν οἱ Ὑρκάνιοι, αὐτὸς δὲ τὸ μέσον ἔχων σὺν τοῖς Πέρσαις ἐπορεύετο· τοὺς δὲ ἱππέας ἑκατέρωθεν, ὥσπερ εἰκός, παρέταξε. Τῶν δὲ πολεμίων, [i] ἐπεὶ σαφὲς ἐγένετο, οἱ μὲν 14
ἐθαύμαζον [k] τὰ ὁρώμενα, οἱ δὲ ἐγίνωσκον ἤδη· οἱ δ' ἤγγελλον, οἱ δ' ἐβόων, οἱ δ' ἔλυον ἵππους, οἱ δὲ συνεσκευάζοντο, οἱ δ' ἐρρίπτουν τὰ ὅπλα ἀπὸ τῶν ὑποζυγίων, οἱ δ' ὡπλίζοντο· οἱ δὲ ἀνεπήδων ἐπὶ τοὺς ἵππους, οἱ δὲ

i Ἐπεὶ σαφὲς] Sic in editis omnibus legitur. MS. autem Bodl. dat ἐπεὶ φῶς ἐγένετο, quod et editorum margines exhibere solent, et prae recepta quidem lectione placet.

k Τὰ ὁρώμενα] Stephanus habet τὰ δρώμενα, ea, quam retinuimus, voce in marginem reiecta. Quin et MS. Bodl. in margine agnoscit δρώμενα, cui tamen vulgatam lectionem non posthabendam censuimus.

ἐχαλίνουν· οἱ δὲ τὰς γυναῖκας ἀνεβίβαζον ἐπὶ τὰ ὀχή-
ματα· οἱ δὲ τὰ πλεῖστου ἄξια ἐλάμβανον, ὡς διασωσό-
μενοι, οἱ δὲ κατορύττοντες τὰ τοιαῦτα ἡλίσκοντο· οἱ δὲ
πλεῖστοι εἰς φυγὴν ὥρμων. Οἴεσθαι δὲ χρὴ καὶ ἄλλα
πολλά τε καὶ παντοδαπὰ ποιεῖν αὐτούς· πλὴν ἐμάχετο
15 οὐδείς, ἀλλ' ἀμαχητὶ ἀπώλοντο. Κροῖσος δὲ ὁ Λυδῶν
βασιλεύς, ὡς θέρος ἦν, τάς τε γυναῖκας ἐν ταῖς ἁρμα-
μάξαις προαπεπέμψατο τῆς νυκτός, ὡς ἂν ῥᾷον πο-
ρεύοιντο κατὰ τὸ ψῦχος, καὶ αὐτὸς ἔχων τοὺς ἱππέας
ἐπηκολούθει. Καὶ τὸν Φρύγα ταυτά φασι ποιῆσαι, τὸν
τῆς παρ' Ἑλλήσποντον ἄρχοντα Φρυγίας. Ὡς δὲ παρή-
σθοντο τῶν φευγόντων καὶ καταλαμβανόντων ἑαυτούς,
πυθόμενοι τὸ γιγνόμενον, ἔφευγον δὴ καὶ αὐτοὶ κατὰ
κράτος. Τὸν δὲ τῶν Καππαδοκῶν βασιλέα καὶ τὸν τῶν
Ἀραβίων, ἔτι ἐγγὺς ὄντας καὶ ὑποστάντας, ἀθρωακίστους
κατακαίνουσιν οἱ Ὑρκάνιοι. Τὸ δὲ πλεῖστον ἦν τῶν ἀπο-
θανόντων Ἀσσυρίων καὶ Ἀραβίων· ἐν γὰρ τῇ ἑαυτῶν
16 ὄντες χώρᾳ, ἀσυντονώτατα πρὸς τὴν πορείαν εἶχον. Οἱ
μὲν δὴ Μῆδοι καὶ Ὑρκάνιοι, οἷα δὴ εἰκὸς κρατοῦντες, τοι-
αῦτα ἐποίουν διώκοντες. Ὁ δὲ Κῦρος τοὺς παρ' ἑαυτῷ
ἱππέας καταλειφθέντας περιελαύνειν ἐκέλευσε τὸ στρατό-
πεδον, καὶ εἴ τινας σὺν ὅπλοις ἐξιόντας ἴδοιεν, κατα-
καίνειν· τοῖς δ' ὑπομένουσιν ἐκήρυξεν, ὁπόσοι τῶν πολε-
μίων στρατιωτῶν ἦσαν ἱππεῖς, ἢ πελτασταί, ἢ τοξόται,
ἀποφέρειν τὰ ὅπλα συνδεδεμένα, τοὺς δὲ ἵππους ἐπὶ
ταῖς σκηναῖς καταλιπεῖν· ὅστις δὲ μὴ ταῦτα ποιήσῃ αὐ-
τίκα τῆς κεφαλῆς [1] στερηθήσεσθαι· τὰς δὲ κοπίδας προ-

[1] Στερηθήσεσθαι· τὰς etc.] Inter haec verba Leunclauius aliquid desiderari putat, atque hoc fortasse modo scriptum fuisse coniicit: *Οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς περιήλαυνον τὸ στρατόπεδον, τὰς δὲ κοπίδας* etc. Spectant enim haec, inquit, ad illud Cyri mandatum, paulo ante verbis his a Xenophonte commemoratum; *τοὺς παρ' ἑαυτῷ ἱππέας περιελαύνειν ἐκέλευσε τὸ στρατόπεδον.* Stephanus autem, Leunclauiana additamenta nolens amplecti, aliud remedium inuenit, quo huic loco consulat, *τὰς δὴ κοπίδας*, scribendo: vel potius, *οἱ μὲν οὖν τὰς κοπίδας.* Addit etiam, incommodum hoc de Leunclauiana lectione emergere, quod dicitur,

χεῖρας ἔχοντες, ἐν τάξει περιέστασαν. Οἱ μὲν δὴ τὰ
ὅπλα ἔχοντες, ἐρρίπτουν ἀποφέροντες εἰς ἓν χωρίον, ὅποι
ἐκέλευσε· καὶ ταῦτα μέν, οἷς ἐπέταξεν, ἔκαιον.

Ὁ δὲ Κῦρος ἐνενόησεν, ὅτι ἦλθον μὲν οὔτε σῖτα οὔτε 17
ποτὰ ἔχοντες, ἄνευ δὲ τούτων οὔτε στρατεύεσθαι δυνατόν,
οὔτε ἄλλο οὐδὲν ποιεῖν. Σκοπῶν δέ, ὡς ἂν ταῦτα τά-
χιστα καὶ κάλλιστα γένοιτο, ἐνθυμεῖται, ὅτι ἀνάγκη
πᾶσι τοῖς στρατευομένοις ἐστὶν, εἶναί τινα, ὅτῳ καὶ σκηνῆς
μελήσει, καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια παρεσκευασμένα τοῖς
στρατιώταις εἰσιοῦσιν ἔσται. Καὶ τοίνυν ἔγνω, ὅτι τούτους
εἰκὸς μάλιστα πάντων ἐν τῷ στρατοπέδῳ νῦν κατειλῆφθαι
ἂν ἦν, διὰ τὸ ἀμφὶ συσκευασίαν ἔχειν· ἐκήρυττε δή,
παρεῖναι πάντας τοὺς ἐπιτρόπους· εἰ δέ που μὴ εἴη ἐπίτρο-
πος, τὸν πρεσβύτατον ἀπὸ σκηνῆς· τῷ δὲ ἀπειθοῦντι
πάντα τὰ χαλεπὰ ἀνεῖπεν. Οἱ δέ, ὁρῶντες καὶ τοὺς
δεσπότας πειθομένους, ταχὺ ἐπείθοντο. Ἐπεὶ δὲ παρε- 18
γένοντο, πρῶτον μὲν ἐκέλευσε καθίζεσθαι αὐτῶν οἷς ἐστι
πλέον ἢ δυοῖν μηνῶν ἐν τῇ σκηνῇ τὰ ἐπιτήδεια. Ἐπεὶ
δὲ τούτους εἶδεν, αὖθις ἐκέλευσεν, οἷς μηνὸς ἦν· ἐν δὲ
τούτῳ σχεδὸν σύμπαντες ἐκαθίζοντο. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα
ἔμαθεν, εἶπεν ὧδε αὐτοῖς, Ἄγετε τοίνυν, ἔφη, ὦ ἄν-
δρες, οἵτινες ὑμῶν τὰ μὲν κακὰ μισεῖτε, ἀγαθοῦ δέ τι-
νος παρ' ἡμῶν βούλεσθ' ἂν τυγχάνειν, ἐπιμελήθητε προ-
θύμως, ὅπως διπλάσια ἐν τῇ σκηνῇ ἑκάστῃ σιτία καὶ
ποτὰ παρεσκευασμένα ᾖ τοῖς δεσπόταις καὶ τοῖς οἰκέ-
ταις, ἢ ἃ καθ' ἡμέραν ἐποιεῖτε· καὶ τἆλλα δὲ πάντα,
ὁπόσα καλὴν δαῖτα παρέξει, ἕτοιμα ποιεῖτε· ὡς αὐτί-
κα μάλα παρέσονται, ὁπότεροι ἂν κρατῶσι, καὶ ἀξιώ-

περιήλαυνον τὸ στρατόπεδον, circum castra vehebantur equites, cum sequatur *περιέστασαν circumsteterunt*. At vero, respondet Leunclauius, parebant Cyri mandato equites, ὃς περιελαύνειν ἐκέλευσε τὸ στρατόπεδον, ac deinde *ἐν τάξει περιέστασαν*. Mihi quidem locus videtur mutilus; nam particulae δὲ ea est vis, vt aliquid praecessisse ostendat. Et voces istae, quas adiectas vult Leunclauius, ad supplendum hiatum aptae satis videntur.

σουσιν ἔκπλεω ἔχειν πάντα τὰ ἐπιτήδεια. Ἴσε οὖν, ὅτι
19 συμφέροι ἂν ὑμῖν, ἀμέμπτως δέχεσθαι τοὺς ἄνδρας. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούσαντες, πολλῇ σπουδῇ τὰ παρηγγελμένα ἔπραττον. Ὁ δ᾽ αὖ συγκαλέσας τοὺς ταξιάρχους ἔλεξε τοιάδε·

Ἄνδρες φίλοι, γιγνώσκομεν, ὅτι νῦν ἔξεστιν ἡμῖν προτέροις τῶν ἀπόντων συμμάχων ἀρίστου τυχεῖν, καὶ τοῖς μάλα ἐσπουδασμένοις σιτίοις καὶ ποτοῖς χρῆσθαι· ἀλλ᾽ οὔ μοι δοκεῖ τοῦτ᾽ ἂν τὸ ἄριστον πλέον ὠφελῆσαι ἡμᾶς, ἢ τὸ τῶν συμμάχων ἐπιμελεῖς φανῆναι, οὐδ᾽ ἂν αὕτη ἡ εὐωχία ἰσχυροτέρους τοσοῦτον ποιῆσαι, ὅσον εἰ δυναίμεθα τοὺς συμμάχους προθύμους ποιεῖσθαι. Εἰ δὲ τῶν νυνὶ διωκόντων καὶ κατακαινόντων τοὺς ἡμετέρους πολεμίους, καὶ μαχομένων, εἴ τις ἐναντιοῦται, τούτων δόξομεν οὕτως ἀμελεῖν, ὥστε, καὶ πρὶν εἰδέναι, ὅ τι πράττουσιν, ἠριστηκότες φαίνεσθαι, ὅπως μὴ αἰσχροὶ μὲν φανούμεθα, ἀσθενεῖς δ᾽ ἐσόμεθα, συμμάχων ἀπορουντες. Τὸ δὲ τῶν πονούντων καὶ κινδυνευόντων ἐπιμεληθῆναί τινα, ὅπως εἰσιόντες τὰ ἐπιτήδεια ἕξουσιν, αὕτη ἂν ἡμᾶς ἡ θοίνη πλείω εὐφράνειεν, ὡς ἐγώ φημι, ἢ τὸ παραχρῆμα τῇ γαστρὶ χαρίσασθαι. Ἐννοήσατε δ᾽, ἔφη, ὡς, εἰ μηδ᾽ ἐκείνους αἰσχυντέον ἦν, οὐδ᾽ ὣς ἡμῖν προσήκει οὔτε πλησμονῆς ποτε, οὔτε μέθης· οὐ γάρ πω διαπέπρακται ἡμῖν, ἃ βουλόμεθα, ἀλλ᾽ αὐτὰ πάντα νῦν ἀκμάζει ἐπιμελείας δεόμενα. Ἔχομεν γὰρ ἐν τῷ στρατοπέδῳ πολεμίους πολλαπλασίους ἡμῶν αὐτῶν, καὶ τούτους λελυμένους· οὓς καὶ φυλάττεσθαι ἴσως ἔτι προσήκει, καὶ φυλάττειν, ὅπως ὦσι καὶ οἱ ποιήσοντες ἡμῖν τὰ ἐπιτήδεια. Ἔτι δ᾽ οἱ ἱππεῖς ἡμῖν ἄπεισι, φροντίδα παρέχοντες, ὅπου εἰσί· κἂν ἔλθωσιν, εἰ παραμενοῦσιν. Ὥστε, ὦ ἄνδρες, νῦν μοι δοκεῖ τοιοῦτον σῖτον προσφέρεσθαι δεῖν ἡμᾶς καὶ τοιοῦτον ποτὸν, ὁποῖόν τις οἴεται μάλιστα σύμφορον εἶναι πρὸς τὸ μήτε ὕπνου, μήτε ἀφροσύνης ἐμπίπλασθαι. Ἔτι

δὲ καὶ χρήματα ἐγὼ οἶδα, ὅτι πολλὰ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐστὶν, ὧν οὐκ ἀγνοῶ ὅτι δυνατὸν ἡμῖν (κοινῶν αὐτῶν ὄντων τοῖς συγκατειληφόσι) νοσφίσασθαι, ὁπόσα ἂν βουλώμεθα· ἀλλ' οὔ μοι δοκεῖ τὸ λαβεῖν κερδαλεώτερον εἶναι τοῦ, δικαίους φαινομένους ἐκείνοις, τούτῳ πρίασθαι, ἔτι μᾶλλον αὐτοὺς, ἢ νῦν, ἀσπάζεσθαι ἡμᾶς. Δοκεῖ δέ μοι, ἔφη, καὶ τὸ νεῖμαι τὰ χρήματα, ἐπειδὰν ἔλθωσι, Μήδοις καὶ Ὑρκανίοις καὶ Τιγράνῃ ἐπιτρέψαι· κἂν τι μεῖον ἡμῖν δάσωνται, κέρδος ἡγήσασθαι· διὰ γὰρ τὰ κέρδη ἥδιον ἡμῖν παραμενοῦσι. Τὸ μὲν γὰρ νῦν πλεονεκτῆσαι, ὀλιγοχρόνιον ἂν ἡμῖν τὸν πλοῦτον παράσχοι· τὸ δὲ, ταῦτα προεμένους, ἐκεῖνα κτήσασθαι, ὅθεν ὁ πλοῦτος φύεται, τοῦθ', ὡς ἐγὼ δοκῶ, ἀενναότερον ἡμῖν δύναιτ' ἂν τὸν πλοῦτον καὶ πᾶσι τοῖς ἡμετέροις παρέχειν. Οἶμαι δ', ἔφη, καὶ οἴκοι ἡμᾶς τούτου ἕνεκεν ἀσκεῖν, καὶ γαστρὸς κρείττους εἶναι καὶ ἀκαίρων κερδῶν, ἵν', ὁπότε δέοι, δυναίμεθα αὐτοῖς συμφόρως χρῆσθαι· ποῦ δ' ἂν ἐν μείζοσι τῶν νῦν παρόντων ἐπιδειξαίμεθα τὴν παιδείαν, ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ.

Ὁ μὲν οὕτως εἶπε· συνεῖπε δ' αὐτῷ Ὑστάσπας, ἀνὴρ 20
Πέρσης τῶν ὁμοτίμων, ὧδε. Δεινὸν γάρ τ' ἂν εἴη, ὦ Κῦρε, εἰ ἐν θήρᾳ μὲν πολλάκις ἄσιτοι καρτεροῦμεν, ὅπως θηρίον τι ὑποχείριον ποιησώμεθα, καὶ μάλα μικροῦ ἴσως ἄξιον· ὄλβον δὲ ὅλον πειρώμενοι θηρᾶν, εἰ ἐμποδών τι ποιησαίμεθα γενέσθαι ἡμῖν, ἃ τῶν μὲν κακῶν ἀνθρώπων ἄρχει, τοῖς δ' ἀγαθοῖς πείθεται, οὐκ ἂν μὴ πρέποντα ἡμῖν δοκοίημεν ποιεῖν. Ὁ μὲν Ὑστάσπας δὴ οὕτω συνεῖπεν· οἱ δ' ἄλλοι πάντες ταῦτα συνῄνουν. Ὁ δὲ Κῦρος εἶπεν, Ἄγετε δὴ, ἔφη, ἐπειδὴ ὁμονοοῦμεν ταῦτα, πέμψατε ἀπὸ λόχου πέντε ἄνδρας ἕκαστος τῶν σπουδαιοτάτων· οὗτοι δὲ περιιόντες, οὓς μὲν ἂν ὁρῶσι πορσύνοντας τὰ ἐπιτήδεια, ἐπαινούντων· οὓς δ' ἀμελοῦντας, κολαζόντων ἀφειδέστερον, ἢ ὡς δεσπόται. Οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐποίουν.

C. III. Τῶν δὲ Μήδων τινὲς ἤδη οἱ μὲν, ἁμάξας προωρμημένας καταλαμβάνοντες καὶ ἀποστρέψαντες, προσήλαυνον μεστὰς, ὧν ἐδεῖτο ἡ στρατιά, οἱ δὲ καὶ ἁρμαμάξας γυναικῶν τῶν βελτίστων, τῶν μὲν, γνησίων, τῶν δὲ καὶ παλλακίδων, διὰ τὸ κάλλος συμπεριαγομένων· καὶ ταύτας εἰληφότες προσῆγον. Πάντες γὰρ ἔτι καὶ νῦν, οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν στρατευόμενοι, ἔχοντες τὰ πλείστου ἄξια στρατεύονται, λέγοντες, ὅτι μᾶλλον μάχοιντ᾽ ἂν, εἰ τὰ φίλτατα παρείη· τούτοις γάρ φασιν ἀνάγκην εἶναι προθύμως ἀλέξειν. Ἴσως μὲν οὖν οὕτως ἔχει· ἴσως δὲ καὶ ποιοῦσιν αὐτὰ τῇ ἡδονῇ χαριζόμενοι.

2 Ὁ δὲ Κῦρος, ὁρῶν τὰ τῶν Μήδων ἔργα καὶ Ὑρκανίων, ὥσπερεὶ κατεμέμφετο αὐτὸν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, ὅτι [m] οἱ ἄλλοι τοῦτον τὸν χρόνον ἀκμάζειν τε μᾶλλον ἑαυτῶν ἐδόκουν καὶ προσκτᾶσθαί τι, αὐτοὶ δ᾽ ἐν ἀργοτέρᾳ χώρᾳ ὑποκαταμένειν. Καὶ γὰρ δὴ οἱ ἀπάγοντες, ἀποδεικνύντες Κύρῳ, ἃ ἦγον, πάλιν ἀπήλαυνον, μεταδιώκοντες τοὺς ἄλλους· ταῦτα γὰρ ἔφασαν σφίσι προστετάχθαι ποιεῖν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων. Δακνόμενος δὴ ὁ Κῦρος ἐπὶ τούτοις, ταῦτα μὲν ὅμως κατεχώριζε· συνεκάλει δὲ πάλιν τοὺς ταξιάρχους, καὶ στὰς, ὅπου ἔμελλεν ἂν ἐξακούεσθαι τὰ λεγόμενα, εἶπε τάδε·

3 Ὅτι μὲν, ὦ ἄνδρες φίλοι, εἰ κατάσχοιμεν τὰ νῦν προφαινόμενα, μεγάλα μὲν ἂν ἅπασι Πέρσαις ἀγαθὰ γένοιτο, μέγιστα δ᾽ ἂν εἰκότως ἡμῖν, δι᾽ ὧν πράσσεται, πάντες, οἶμαι, γινώσκομεν· ὅπως δ᾽ ἂν αὐτῶν ἡμεῖς κύριοι γενοίμεθα, μὴ αὐτάρκεις ὄντες κτήσασθαι αὐτὰ, εἰ μὴ ἔσται οἰκεῖον ἱππικὸν Πέρσαις, τοῦτο οὐκέτι ἐγὼ ὁρῶ. Ἐννοεῖτε γὰρ δὴ, ἔφη. Ἔχομεν ἡμεῖς οἱ Πέρσαι ὅπλα, οἷς δοκοῦμεν τοὺς πολεμίους τρέπεσθαι ὁμόσε ἰόντας· καὶ

m Οἱ ἄλλοι τοῦτον] Editi omnes exhibent, οἱ ἄλλοι ἂν τοῦτον. Muretus legendum putat, ἀνὰ τοῦτον etc. At Stephanus vocem istam penultimam rectius delendam iudicauit: cuius coniecturam, MSti Bodl. auctoritate confirmatam, omnino sequendam duximus.

δὴ τρεπόμενοι, ποίυς ἢ ἱππέας, ἢ τοξότας, ἢ πελταςὰς, ἢ ἀκοντιςὰς, ἄνευ ἵππων ὄντες δυναίμεθα ἂν φεύγοντας ἢ λαβεῖν, ἢ κατακαίνειν; Τίνες δ᾽ ἂν φοβοῖντο ἡμᾶς προσιόντες κακυργεῖν ἢ τοξόται, ἢ ἀκοντιςαὶ, ἢ ἱππεῖς, εὖ εἰδότες, ὅτι ὐδεὶς αὐτοῖς κίνδυνος, ὑφ᾽ ἡμῶν κακόν τι παθεῖν μᾶλλον, ἢ ὑπὸ τῶν πεφυκότων δένδρων; Εἰ δὲ ταῦτα ὕτως ἔχει, ὐκ εὔδηλον, ἔφη, ὅτι οἱ νῦν παρόντες ἡμῖν ἱππεῖς νομίζυσι, ταῦτα πάντα ὑποχείρια γιγνόμενα ὐχ ἧττον ἑαυτῶν εἶναι, ἢ ἡμέτερα; Ἴσως δὲ νὴ Δία καὶ μᾶλλον. Νῦν μὲν ὖν ὕτω ταῦτα ἔχει κατ᾽ ἀνάγκην. Εἰ δὲ ἡμεῖς ἱππικὸν κτησαίμεθα, μὴ χεῖρον τύτων, ὐ παντάπασιν ἡμῖν καταφανὲς, ὅτι τύς τ᾽ ἂν πολεμίυς δυναίμεθα ἄνευ τύτων ποιεῖν, ἅπερ καὶ νῦν σὺν τύτοις, τύτυς τε ἔχοιμεν ἂν τότε μετριώτερον πρὸς ἡμᾶς φρονῦντας; Ὁπότε γὰρ ἢ παρεῖναι ἢ ἀπεῖναι βύλοιντο, ἧττον ἂν ἡμῖν μέλοι, εἰ αὐτοὶ ἄνευ τύτων ἀρκοῖμεν ἡμῖν αὐτοῖς. Εἶεν. Ταῦτα μὲν δὴ, οἶμαι, ὐδεὶς ἂν ἀντιγνωμονήσειε, μὴ ὐχὶ τὸ πᾶν διαφέρειν, τῶν Περσῶν γενέσθαι οἰκεῖον ἱππικόν. Ἀλλ᾽ ἐκεῖνο ἴσως ἐννοεῖτε, πῶς ἂν τῦτο γένοιτο. Ἆρ᾽ ὖν σκεψώμεθα, εἰ βυλοίμεθα καθιςάναι ἱππικὸν, τί ἡμῖν ὑπάρξει, καὶ τίνος ἐνδεῖ. Οὐκῦν ἵπποι μὲν ὗτοι πολλοὶ ἐν τῷ ςρατοπέδῳ κατειλημμένοι, καὶ χαλινοὶ, οἷς πείθονται, καὶ τἄλλα, ὅσα δεῖ ἵππυς ἔχυσι χρῆσθαι. Ἀλλὰ μὴν καὶ οἷς γε δεῖ ἄνδρα ἱππέα χρῆσθαι ἔχομεν, θώρακας μὲν, ἐρύματα τῶν σωμάτων, παλτὰ δὲ, οἷς καὶ μεθιέντες καὶ ἔχοντες χρώμεθα ἄν. Τί δὴ τὸ λοιπόν; Δηλονότι ἀνδρῶν δεῖ. Οὐκῦν τῦτο μάλιςα ἔχομεν· ὐδὲν γὰρ ὕτως ἡμέτερόν ἐςιν, ὡς ἡμεῖς ἡμῖν αὐτοῖς. Ἀλλ᾽ ἐρεῖ τις ἴσως, ὅτι ὐκ ἐπιςάμεθα. [n] Μὰ Δί᾽· ὐδὲ γὰρ τῶν ἐπιςαμένων νῦν, πρὶν μαθεῖν, ὐδεὶς ἠπίςατο. Ἀλλ᾽

n Μὰ Δί᾽· ὐδὲ] MS. Bodl. et ex editis nonnulli, duabus prioribus vocibus omnino praetermissis, dant — ὐκ ἐπιςάμεθα, ὐδὲ γὰρ etc.

εἴποι ἄν τις, ὅτι παῖδες ὄντες ἐμάνθανον. Καὶ πότερον οἱ παῖδές εἰσι φρονιμώτεροι, ὥστε μαθεῖν τὰ φραζόμενα καὶ δεικνύμενα, ἢ οἱ ἄνδρες; πότεροι δὲ, ἐὰν μάθωσιν, ἱκανώτεροι τοῖς σώμασιν ἐκποιεῖν, οἱ παῖδες ἢ οἱ ἄνδρες; Ἀλλὰ μὴν σχολή γε ἡμῖν μανθάνειν, ὅση οὔτε παισὶν, οὔτε ἄλλοις ἀνδράσιν· οὔτε γὰρ τοξεύειν ἡμῖν μαθητέον, ὥσπερ τοῖς παισί· προεπιστάμεθα γὰρ τοῦτο· οὔτε μὴν ἀκοντίζειν· ἐπιστάμεθα γὰρ τοῦτο· ἀλλ' οὐδὲ μὴν ὥσπερ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνδράσι, τοῖς μὲν γεωργίαι ἀσχολίαν παρέχουσι, τοῖς δὲ τέχναι, τοῖς δὲ ἄλλα οἰκεῖα· ἡμῖν δὲ στρατεύεσθαι οὐ μόνον σχολὴ, ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη. Ἀλλὰ μὴν οὐχ ὥσπερ ἄλλα πολλὰ τῶν πολεμικῶν, χαλεπὰ μὲν, χρήσιμα δέ· ἱππικὴ δὲ οὐκ ἐν ὁδῷ μὲν ῥᾴων, ἢ αὐτοὺς τοῖν ποδοῖν πορεύεσθαι; ἐν δὲ σπουδῇ, οὐχ ἡδὺ, ταχὺ μὲν φίλῳ παραγενέσθαι, εἰ δέοι, ταχὺ δὲ, εἴτε ἄνδρα εἴτε θῆρα δέοι, διώκοντα καταλαβεῖν; Ἐκεῖνο δὲ οὐκ εὐπετὲς, τὸ, ὅ τι ἂν δέῃ ὅπλον φέρειν, τὸν ἵππον τοῦτο συμφέρειν; οὔκουν ταὐτό γ' ἐστὶν ἔχειν τε καὶ συμφέρειν. Ὅ γε μὴν μάλιστ' ἄν τις φοβηθείη, μὴ, εἰ δεήσει ἐφ' ἵππου κινδυνεύειν πρότερον ἡμᾶς, πρὶν ἀκριβοῦν τὸ ἔργον τοῦτο, κἄπειτα μήτε πεζοὶ ἔτι ὦμεν, μήθ' ἱππεῖς ἱκανοὶ, ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ἀμήχανον· ὅπου γὰρ ἂν βουλώμεθα, ἐξέσται ἡμῖν πεζοῖς εὐθὺς μάχεσθαι· οὐδὲν γὰρ τῶν πεζικῶν ἀπομαθησόμεθα, ἱππεύειν μαθόντες. Κῦρος μὲν οὕτως εἶπε· Χρυσάντας δὲ, συναγορεύων αὐτῷ, ὧδε ἔλεξεν·

4 Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη, οὕτως ἐπιθυμῶ ἱππεύειν μαθεῖν, ὡς νομίζω, ἐὰν ἱππεὺς γένωμαι, ἄνθρωπος πτηνὸς ἔσεσθαι. Νῦν μὲν γὰρ ἔγωγε ἀγαπῴην, ἐξίσου τῷ θεῖν ὁρμηθεὶς ἀνθρώπῳ, μόνον τῇ κεφαλῇ προσχὼν, ἄν τε, θηρίον παραθέον ἰδὼν, δυνηθῶ διατεινόμενος φθάσαι, ὥστε ἀκοντίσαι ἢ τοξεῦσαι, πρὶν πάνυ πρόσω αὐτὸ γενέσθαι· ἢν δὲ ἱππεὺς γένωμαι, δυνήσομαι μὲν ἄνδρα

ἐξ ὄψεως μήκους καθαιρεῖν· δυνήσομαι δὲ, θηρία διώκων, τὰ μὲν ἐκ χειρὸς παίειν καταλαμβάνων, τὰ δὲ ἀκοντίζων ὥσπερ ἑστηκότα· καὶ γὰρ, ἐὰν ἀμφότερα ταχέα ᾖ, ὅμως δὲ πλησίον γίγνηται ἀλλήλων, ὥσπερ τὰ ἑστηκότα ἐστί. ° Ἐγὼ δὲ δὴ μάλιστα δοκῶ, ἔφη, ζώων ἐζηλωκέναι ἱπποκενταύρους, εἰ ἐγένοντο· ὥστε προβουλεύεσθαι μὲν ἀνθρώπου φρονήσει, ταῖς δὲ χερσὶ τὸ δέον παλαμᾶσθαι, ἵππου δὲ τάχος ἔχειν καὶ ἰσχὺν, ὥστε τὸ μὲν φεῦγον αἱρεῖν, τὸ δὲ ὑπομένον ἀνατρέπειν. Οὐκοῦν πάντα κἀγὼ ταῦτα, ἱππεὺς γενόμενος, συγκομίζομαι πρὸς ἐμαυτόν. Προνοεῖν μέν γε ἕξω πάντα τῇ ἐμῇ ἀνθρωπίνῃ γνώμῃ, ταῖς δὲ χερσὶν ὁπλοφορήσω, διώξομαι δὲ τῷ ἵππῳ, τὸν δ' ἐναντίον ἀνατρέψομαι τῇ τοῦ ἵππου ῥώμῃ· ἀλλ' οὐ συμπεφυκὼς δεδήσομαι, ὥσπερ οἱ ἱπποκένταυροι· οὐκοῦν τοῦτό γε κρεῖττον, ἢ συμπεφυκέναι. Τοὺς μὲν γὰρ ἱπποκενταύρους οἶμαι ἔγωγε πολλοῖς μὲν ἀπορεῖν τῶν ἀνθρώποις εὑρημένων ἀγαθῶν ὅπως δεῖ χρῆσθαι, πολλοῖς δὲ τῶν ἵπποις ἡδέων πεφυκότων, πῶς αὐτῶν χρὴ ἀπολαύειν· ἐγὼ δὲ, ἢν ἱππεύειν μάθω, ὅταν μὲν ἐπὶ τοῦ ἵππου γένωμαι, τὰ τοῦ ἱπποκενταύρου δήπου διαπράξομαι· ὅταν δὲ καταβῶ, δειπνήσω, καὶ ἀμφιέσομαι, καὶ καθευδήσω, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι· ὥστε τί ἄλλο ἢ διαιρετὸς ἱπποκένταυρος καὶ πάλιν σύνθετος γίγνομαι; Ἔτι δ', ἔφη, καὶ τόδε πλεονεκτήσω τοῦ ἱπποκενταύρου· ὁ μὲν γὰρ δυοῖν ὀφθαλμοῖν προεωρᾶτο, καὶ δυοῖν ὤτοιν ἤκουεν· ἐγὼ δὲ τέτταρσι μὲν ὀφθαλμοῖς τεκμαροῦμαι, τέτταρσι δὲ ὠσὶ προαισθήσομαι· πολλὰ γάρ φασιν ἀνθρώποις καὶ ἵππον τοῖς ὀφθαλμοῖς προορῶντα δηλοῦν, πολλὰ δὲ τοῖς ὠσὶ προακούοντα σημαίνειν.

° Ἐγὼ δὲ δὴ etc.] Stephanus, Leunclauius, alii exhibent, Ὁ δὲ δὴ μάλιστα etc. Editio autem *Eton.* Ἐγὼ δὴ μάλιστα etc. *Argentor.* Ἐγὼ δὴ δὴ, μάλιστα, etc. quam fequendam cenfui. Et huius quidem lectionis veſtigia feruat MS. Bodl. qui dat, ὢ δὲ δὴ etc. nec aliter fere in ſuo exemplari ſcriptum eſſe ait Camerarius.

Ἐμὲ μὲν οὖν, ἔφη, γράφε τῶν ἱππεύειν ἐπιθυμούντων.
5 Νὴ Δί', ἔφασαν οἱ ἄλλοι πάντες, καὶ ἡμᾶς γε. Ἐκ τούτου δὴ ἔφη ὁ Κῦρος, Τί οὖν; ἔφη, ἐπεὶ σφόδρα ἡμῖν ταῦτα δοκεῖ, εἰ καὶ νόμον ἡμῖν αὐτοῖς ποιησαίμεθα, αἰσχρὸν εἶναι, οἷς ἂν ἵππους ἐγὼ πορίσω, ἄν τις φανῇ πεζῇ ἡμῶν πορευόμενος, ἐάν τε πολλὴν, ἐάν τε ὀλίγην ὁδὸν δέῃ διελθεῖν; ἵνα καὶ παντάπασιν ἱπποκενταύρους οἴωνται ἡμᾶς οἱ ἄνθρωποι εἶναι. Ὁ μὲν οὕτως ἐπήρετο· οἱ δὲ πάντες συνεπήνεσαν· ὥστε ἔτι καὶ νῦν ἐξ ἐκείνου οὕτω χρῶνται Πέρσαι, καὶ οὐδεὶς ἂν τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἑκὼν ὀφθείη Περσῶν οὐδαμοῦ πεζὸς ἰών. Οἱ μὲν δὴ ἐν τούτοις τοῖς λόγοις ἦσαν·

C. IV. Ἡνίκα δ' ἦν ἔξω μέσου ἡμέρας, προσήλαυνον οἱ Μῆδοι ἱππεῖς καὶ οἱ Ὑρκάνιοι, ἵππους τε ἄγοντες αἰχμαλώτους καὶ ἄνδρας· ὅσοι γὰρ τὰ ὅπλα παρεδίδοσαν, οὐκ ἀπέκτεινον. Ἐπεὶ δὲ προσήλασαν, πρῶτον μὲν αὐτῶν ἐπυνθάνετο ὁ Κῦρος, εἰ σῷοι πάντες εἶεν αὐτῷ· ἐπεὶ δὲ τοῦτ' ἔφασαν, ἐκ τούτου ἠρώτα, ὅ τι ἔπραξαν. Οἱ δὲ διηγοῦντο, ἅπερ ἐποίησαν, καὶ ὡς ἀνδρείως ἕκαστα ἐμεγαληγόρουν. Ὁ δὲ διήκουε πάντα ἡδέως, ὅσα ἐβούλοντο λέγειν· ἔπειτα δὲ καὶ ἐπῄνεσεν αὐτοὺς οὕτως· Ἀλλὰ καὶ δῆλοι, ἔφη, ἐστὲ, ὡς ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐγένεσθε· καὶ γὰρ μείζους φαίνεσθε, καὶ καλλίους, καὶ γοργότεροι, ἢ πρόσθεν, ἰδεῖν. Ἐκ δὲ τούτου ἐπυνθάνετο ἤδη αὐτῶν, καὶ πόσην ὁδὸν διήλασαν, καὶ εἰ οἰκοῖτο ἡ χώρα. Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι καὶ πολλὴν διελάσειαν, καὶ πᾶσα οἰκοῖτο ἡ χώρα, καὶ μεστὴ εἴη καὶ οἰῶν, καὶ αἰγῶν, καὶ βοῶν,
2 καὶ ἵππων, καὶ σίτου, καὶ πάντων ἀγαθῶν. Δυοῖν ἂν, ἔφη, ἐπιμελητέον ἡμῖν εἴη, ὅπως τε κρείττους ἐσόμεθα τῶν ἐχόντων αὐτὰ, καὶ ὅπως αὐτοὶ μενοῦσιν· οἰκουμένη μὲν γὰρ χώρα πολλοῦ ἄξιον κτῆμα· ἐρήμη δ' ἀνθρώπων οὖσα, ἐρήμη καὶ τῶν ἀγαθῶν γίγνεται. Τοὺς μὲν οὖν ἀμυνομένους οἶδα, ἔφη, ὅτι ἀπεκτείνατε, ὀρθῶς ποιοῦν-

τες· (τῦτο γὰρ μάλιςα σώζει τὴν νίκην) [p] τὺς δὲ παραδιδόντας, αἰχμαλώτυς ἐλάβετε· ὓς εἰ ἀφίεμεν, τῦτ' αὖ σύμφορον ἂν, ὡς ἐγὼ φημι, ποιήσαιμεν. Πρῶτον μὲν γὰρ νῦν ὐκ ἂν φυλάττεσθαι ὐδὲ φυλάττειν τύτυς ἡμᾶς δέοι, ὐδ' ἂν σιτοποιεῖν [q] τύτοις· (ὐ γὰρ λιμῷ γε δήπυ ἀποκτενῦμεν αὐτύς) ἔπειτα δὲ καὶ τύτυς ἀφέντες, πλείοσιν αἰχμαλώτοις χρησόμεθα. Ἐὰν γὰρ κρατῶμεν τῆς χώρας, ἅπαντες ἡμῖν, οἱ ἐν ταύτῃ οἰκῦντες, αἰχμάλωτοι ἔσονται· μᾶλλον δὲ τύτυς ζῶντας ἰδόντες καὶ ἀφεθέντας μενῦσι καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ πείθεσθαι αἱρήσονται μᾶλλον, ἢ μάχεσθαι. Ἐγὼ μὲν ὖν ὕτω γιγνώσκω· εἰ δ' ἄλλο τις ὁρᾷ ἄμεινον, λεγέτω. Οἱ δὲ, ἀκύ- 3
σαντες, συνήνουν ταῦτα ποιεῖν. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος καλέσας τὺς αἰχμαλώτυς λέγει τάδε· Ἄνδρες, ἔφη, νῦν τε, ὅτι ἐπείθεσθε, τὰς ψυχὰς περιεποιήσασθε· τῦ τε λοιπῦ, ἢν ὕτω ποιῆτε, ὐδ' ὁτιῦν [καιν]ὸν ἔςαι ὑμῖν, ἀλλ' ἢ ὐχ ὁ αὐτὸς ἄρξει ὑμῶν, ὥσπερ καὶ πρότερον· οἰκήσετε δὲ τὰς αὐτὰς οἰκίας, καὶ χώραν τὴν αὐτὴν ἐργάσεσθε, καὶ γυναιξὶ ταῖς αὐταῖς συνοικήσετε, καὶ παίδων τῶν ὑμετέρων ἄρξετε, ὥσπερ νῦν. Ἡμῖν μέντοι ὐ μαχεῖσθε, ὐδὲ ἄλλῳ ὐδενί· ἂν δὲ καὶ ἄλλος ὑμᾶς ἀδικῇ, ἡμεῖς ὑπὲρ ὑμῶν μαχύμεθα· Ὅπως δὲ μηδ' ἐπαγγέλλῃ μηδεὶς ὑμῖν ςρατεύειν, τὰ ὅπλα πρὸς ἡμᾶς κομίσατε· καὶ τοῖς μὲν κομίζυσιν ἔςαι εἰρήνη, καὶ ἃ λέγομεν, ἀδόλως· ὁπόσοι δ' ἂν τὰ πολεμικὰ μὴ ἀποτίθωνται ὅπλα, ἐπὶ τύτυς ἡμεῖς καὶ δὴ ςρατευσόμεθα. Ἐὰν δέ τις ὑμῶν, καὶ ἰὼν ὡς ἡμᾶς εὐνοϊκῶς, καὶ πράττων τι καὶ διδάσκων φαίνηται, τῦτον ἡμεῖς ὡς εὐεργέτην καὶ φίλον, ὐχ ὡς δῦλον, περιέψομεν. Ταῦτ' ὖν, ἔφη, αὐτοί τε ἴςε, καὶ τοῖς ἄλλοις διαγγέλλετε. Ἂν δ' ἄρα, ἔφη,

p Παραδιδόντας] scil. τὰ ὅπλα. cf. §. 1. *Leunclav.*

q Σιτοποιεῖν τύτοις·] Editi, quos vidi, omnes dant σιτοποιεῖν τύτυς: Ego vero ex MSto Bodl. τύτοις restitui: quam lectionem omnino sequendam iam antea statuerat Stephanus.

ἡμῶν βȣλομένων ταῦτα, μὴ πείθωνταί τινες, ἐπὶ τȣ́τȣς ἡμᾶς ἄγετε, ὅπως ἡμεῖς ἐκείνων, μὴ ἐκεῖνοι ἡμῶν ἄρχωσιν. Ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ προσεκύνησάν τε καὶ ταῦτα ἔφασαν ποιήσειν.

C. V. Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνοι ᾤχοντο, ὁ Κῦρος εἶπεν· Ὥρα δὴ, ὦ Μῆδοι καὶ Ἀρμένιοι, δειπνεῖν πᾶσιν ἡμῖν· παρεσκευάσαι δὲ ὑμῖν τὰ ἐπιτήδεια, ὡς ἡμεῖς βέλτιστα ἐδυνάμεθα. Ἀλλ' ἴτε, καὶ ἡμῖν πέμπετε τȣ͂ πεποιημένȣ σίτȣ τὸ ἥμισυ· ἱκανὸς δὲ ἀμφοτέροις πεποίηται· ὄψον δὲ μὴ πέμπετε, μηδὲ πιεῖν· ἱκανὰ γὰρ ἔχομεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖς παρεσκευασμένα. Καὶ ὑμεῖς δ', ἔφη, ὦ Ὑρκάνιοι, διαγάγετε αὐτȣ̀ς ἐπὶ τὰς σκηνὰς, τȣ̀ς μὲν ἄρχοντας ἐπὶ τὰς μεγίστας, (γιγνώσκετε δὲ) τȣ̀ς δ' ἄλλȣς, ὡς ἂν δοκῇ κάλλιστα ἔχειν· καὶ αὐτοὶ δὲ δειπνεῖτε, ὅπȣ ἥδιστον ὑμῖν· καὶ γάρ ἀκέραιοι αἱ σκηναί· παρεσκεύασται δὲ καὶ ἐνθάδε, ὥσπερ καὶ τȣ́τοις. Τȣ͂το δ' ἴστε ἀμφότεροι, ὅτι τὰ μὲν ἔξω ὑμῖν ἡμεῖς νυκτοφυλακήσομεν, τὰ δ' ἐν ταῖς σκηναῖς αὐτοὶ ὁρᾶτε, καὶ τὰ ὅπλα [r] ἐντίθεσθε·
2 οἱ γὰρ ἐν ταῖς σκηναῖς ȣ̓́πω φίλοι ἡμῖν. Οἱ μὲν δὴ Μῆδοι καὶ οἱ ἀμφὶ Τιγράνην ἐλȣ́οντο, (ἦν γὰρ παρεσκευασμένα) καὶ ἱμάτια μεταλαβόντες ἐδείπνουν· καὶ οἱ ἵπποι αὐτῶν εἶχον τὰ ἐπιτήδεια· καὶ τοῖς Πέρσαις διέπεμπον τῶν ἄρτων ἑκάστοις τȣ̀ς ἡμίσεις· ὄψον δὲ ȣ̓κ ἔπεμπον ȣ̓δὲ οἶνον, οἰόμενοι ἔχειν τȣ̀ς ἀμφὶ Κῦρον, ὅτι ἔφη ἄφθονα ταῦτα ἔχειν. Ὁ δὲ Κῦρος ταῦτα ἔλεγεν, ὄψον μὲν τὸν λιμὸν, πιεῖν δ' ἀπὸ τοῦ παραῤῥέοντος ποταμȣ͂.
3 Ὁ μὲν ȣ̓͂ν Κῦρος δειπνίσας τȣ̀ς Πέρσας, ἐπειδὴ συνεσκότασε, κατὰ πεμπάδας καὶ κατὰ δεκάδας πολλȣ̀ς αὐτῶν διέπεμπε· καὶ ἐκέλευσε κύκλῳ τȣ͂ στρατοπέδȣ κρύπτειν, νομίζων ἅμα μὲν φυλακὴν ἔσεσθαι, ἐάν τις ἔξωθεν προσίῃ, ἅμα δὲ, ἐάν τις ἔξω χρήματα φέρων

r Ἐντίθεσθε] MS. Bodl. dat εὖ τίθεσθε, eandemque lectioem repraesentat edit. *Argentor.* quam *Philelphus* etiam secutus est. Huic tamen vulgatam praeferendam censeo.

ἀποδιδράσκῃ, ἁλώσεσθαι αὐτόν· καὶ ἐγένετο ὕτως· πολ-
λοὶ μὲν γὰρ ἀπεδίδρασκον, πολλοὶ δὲ ἑάλωσαν. Ὁ
δὲ Κῦρος τὰ μὲν χρήματα τὺς λαβόντας εἴα ἔχειν, τὺς
δὲ ἀνθρώπυς ἐκέλευσεν ἀποσφάξαι· ὥςε τὰ λοιποῦ ὐδὲ
βυλόμενος ἂν εὗρες ῥαδίως τὸν νύκτωρ πορευόμενον. Οἱ
μὲν δὴ Πέρσαι ὕτω διῆγον· οἱ δὲ Μῆδοι καὶ ἔπινον, καὶ
εὐωχῦντο, καὶ πάσης εὐθυμίας ἐνεπίμπλαντο· πολλὰ
γὰρ καὶ τοιαῦτα ἑάλω, ὥςε μὴ ἀπορεῖν ἔργυ τὺς ἐγρη-
γορότας.
Ὁ δὲ Κυαξάρης, ὁ τῶν Μήδων βασιλεὺς, τὴν μὲν 4
νύκτα, ἐν ᾗ ἐξῆλθεν ὁ Κῦρος, αὐτός τε ἐμεθύσκετο, μεθ'
ὧν παρεσκήνυ, ὡς ἐπ' εὐτυχίᾳ, καὶ τὺς ἄλλυς δὲ Μή-
δυς ᾤετο παρεῖναι ἐν τῷ ςρατοπέδῳ, πλὴν ὀλίγων, ἀκύων
θόρυβον πολύν· οἱ γὰρ οἰκέται τῶν Μήδων, ἅτε τῶν
δεσποτῶν ἀπεληλυθότων, ἀνειμένως καὶ ἔπινον καὶ ἐθο-
ρύβυν, ἄλλως τε καὶ ἐκ τῦ Ἀσσυρίυ ςρατεύματος καὶ
οἶνον καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα εἰληφότες. Ἐπεὶ δὲ 5
ἡμέρα ἐγένετο, καὶ ἐπὶ θύρας ὐδεὶς ἧκε, πλὴν οἵπερ
καὶ συνεδείπνυν, καὶ τὸ ςρατόπεδον κενὸν ἤκυσεν εἶναι
τῶν Μήδων καὶ τῶν ἱππέων, ἑώρα δ', ἐπεὶ ἐξῆλθεν,
ὕτως ἔχοντα· ἐνταῦθα δὴ ἐβριμῦτό τε τῷ Κύρῳ καὶ
τοῖς Μήδοις, τῷ καταλιπόντας αὐτὸν ἔρημον οἴχεσθαι·
καὶ εὐθὺς, ὥσπερ λέγεται ὠμὸς εἶναι καὶ ἀγνώμων, κε-
λεύει τῶν παρόντων τινὰ, λαβόντα τὺς παρ' ἑαυτῷ ἱπ-
πέας, πορεύεσθαι ὡς τάχιςα πρὸς τὸ ἀμφὶ Κῦρον ςρά-
τευμα, καὶ λέγειν τάδε· Ὤιμην μὲν ἔγωγε, ὐδ' ἂν σε,
ὦ Κῦρε, ὕτως ἀπρονοήτως περὶ ἐμῦ βυλεύεσθαι· εἰ δὲ Κῦ-
ρος ὕτω γιγνώσκοι, ὐκ ἂν ὑμᾶς γε, ὦ Μῆδοι, ἐθελῆσαι
ὕτως ἔρημον ἐμὲ καταλιπεῖν. Καὶ νῦν, [s] ἐὰν μὲν Κῦρος

[s] Ἐὰν μὲν Κῦρος etc.] Notandum hic est σχῆμα ἀναντακόδοτον, vt Grammatici vocant: cuius plura exempla suppeditabunt *Scholia*, et Cl. *Kusterus* in notis, ad *Aristoph.* *Plut.* v. 468. Eo autem magis ellipsin hanc Atticam notatam volumus, quod eius ope verba Euangelistae Luc. XIII, 9. illustrari possunt. Proculdubio deest post καρ-

βούληται· εἰ δὲ μή, ὑμεῖς γε τὴν ταχίστην πάρεστε.

6 Ταῦτα ἐπέστελλεν. Ὁ δὲ τασσόμενος πορεύεσθαι, ἔφη, Καὶ πῶς, ὦ δέσποτα, ἐγὼ εὑρήσω ἐκείνους; Πῶς δὲ Κῦρος, ἔφη, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ἐφ' οὓς ἐπορεύοντο; Ὅτι νὴ Δί', ἔφη, ἀκούω ἀφεστηκότας τῶν πολεμίων Ὑρκανίους τινάς, καὶ ἐλθόντας δεῦρο, οἴχεσθαι ἡγουμένους αὐτῶν. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κυαξάρης, πολυ μᾶλλον ἔτι τῷ Κύρῳ ὠργίζετο, μηδ' εἰπεῖν αὐτῷ ταῦτα· καὶ πολλῇ σπουδῇ μᾶλλον ἔπεμπεν ἐπὶ τοὺς Μήδους, ὡς ψιλώσων αὐτόν· καὶ ἰσχυρότερον ἔτι, ἢ πρόσθεν, τοῖς Μήδοις ἀπειλῶν [t] ἀπεκάλει· καὶ τῷ πεμπομένῳ δὲ ἠπείλησεν, εἰ μὴ ἰσχυρῶς ταῦτα ἀπαγγείλοι.

7 Ὁ μὲν δὴ πεμπόμενος ἐπορεύετο, ἔχων τοὺς ἑαυτοῦ ἱππέας ὡς ἑκατόν· ἀνιώμενος, ὅτι καὶ αὐτὸς οὐκ ἐπορεύθη μετὰ τοῦ Κύρου. Ἐν δὲ τῇ ὁδῷ πορευόμενοι, διασχιζομένων ὁδῶν τρίβῳ τινί, ἐπλανῶντο· καὶ οὐ πρόσθεν ἀφίκοντο εἰς τὸ τοῦ Κύρου στράτευμα, πρίν, ἐντυχόντες ἀποχωροῦσι τισὶ τῶν Ἀσσυρίων, ἠνάγκασαν αὐτοὺς ἡγεῖσθαι· καὶ οὕτως ἀφικνοῦνται, τὰ πυρὰ κατιδόντες, περὶ μέσας νύκτας. Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο πρὸς τῷ στρατοπέδῳ, οἱ φύλακες, ὥσπερ εἰρημένον ἦν ὑπὸ Κύρου, οὐκ εἰσαφῆκαν αὐτοὺς πρὸ ἡμέρας. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ὑπεφαίνετο, πρῶτον μὲν τοὺς μάγους καλέσας ὁ Κῦρος, τὰ τοῖς θεοῖς νομιζόμενα ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἀγαθοῖς ἐξαιρεῖσθαι ἐκέλευσε.

8 Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ ταῦτα εἶχον· ὁ δέ, συγκαλέσας τοὺς ὁμοτίμους, εἶπεν· Ἄνδρες, ὁ μὲν θεὸς προφαίνει πολλὰ ἀγαθά, ἡμεῖς δέ, ὦ Πέρσαι, ἐν τῷ παρόντι ὀλίγοι ἐσμέν, ὥστε ἐγκρατεῖς εἶναι αὐτῶν. Εἴτε γάρ,

τὸν apodosis, quam recte *Beza* aliique per ἀφέσεις aut ἔασον supplendam statuerunt.

t Ἀπεκάλει] Vulgo, ἐπεκάλει. Sed, quod vidit Leunclavius, omnino reponendum est ἀπεκάλει, quam lectionem diserte repraesentat MS. Bodl. et res ipsa postulat: nam infra paulo Cyrus, Hyrcanium adlocutus, ait: Τοῦ δὲ Μήδου ἤκουσας ἀποκαλοῦντος τοὺς ἱππέας· rursus ibidem statim — ὁ ἀποκαλῶν οὗτος καὶ etc. Similiter in ea, quam ad Cyaxarem mox missurus est, epistola; ὁ τὸν θέλοντα, ἀλλὰ πάντας ἀποκαλεῖς.

ὅσα ἂν κατεργαζώμεθα, μὴ φυλάξομεν ταῦτα, πάλιν ἀλλότρια ἔςαι· εἴτε καταλείψομέν τινας ἡμῶν αὐτῶν φύλακας ἐπὶ τοῖς ἐφ' ἡμῖν γιγνομένοις, αὐτίκα ἐδεμίαν ἔχοντες ἰσχὺν ἀναφανέμεθα. Δοκεῖ ἔν μοι ὡς τάχιςα ἰέναι τινὰ ὑμῶν εἰς Πέρσας, καὶ διδάσκειν, ἅπερ ἐγὼ λέγω, καὶ κελεύειν ὡς τάχιςα πέμπειν ςράτευμα, εἴπερ ἐπιθυμῦσι Πέρσαι τὴν ἀρχὴν τῆς Ἀσίας καὶ τὴν κάρπωσιν γενέσθαι ἐφ' ἑαυτοῖς. Ἴθι μὲν ἔν, ἔφη, σὺ ὁ πρεσβύτατος, καὶ ἐλθὼν ταῦτα λέγε, καὶ ὅτι, ἃς ἂν πέμπωσι ςρατιώτας, ἐπειδὰν ἔλθωσι παρ' ἐμὲ, ἐμοὶ μελήσει περὶ τῆς τροφῆς αὐτῶν. Ἃ δ' ἔχομεν ἡμεῖς, ὁρᾷς μὲν αὐτὰ, κρύπτε δὲ τέτων μηδέν· ὅ τι δὲ τέτων ἐγὼ καλῶς καὶ νομίμως πέμπων εἰς Πέρσας ποιοίμην ἄν, τὰ μὲν πρὸς τὲς θεὲς, τὸν πατέρα ἐρώτα· τὰ δὲ πρὸς τὸ κοινὸν, τὰς ἀρχάς. Πεμψάντων δὲ καὶ ὀπτῆρας, ὧν πράττομεν, καὶ φραςῆρας, ὧν ἐρωτῶμεν. Καὶ σὺ μὲν, ἔφη, συσκευάζε, καὶ τὸν λόχον προπομπὸν ἄγε.

9 Ἐκ τέτε δὲ καὶ τὲς Μήδες ἐκάλει, καὶ ἅμα ὁ τῦ Κυαξάρες ἄγγελος παρίςαται, καὶ ἐν πᾶσι τήν τε πρὸς τὸν Κῦρον ὀργὴν καὶ τὰς πρὸς τὲς Μήδες ἀπειλὰς αὐτῦ ἔλεγε· καὶ τέλος εἶπεν, ὅτι ἀπιέναι Μήδες κελεύει, εἰ καὶ ὁ Κῦρος μένειν βέλεται. Οἱ μὲν δὴ Μῆδοι ἀκέσαντες τῦ ἀγγέλε ἐσίγησαν, ἀπορῦντές μὲν, πῶς χρὴ καλῦντος ἀπειθεῖν, φοβέμενοι δὲ, πῶς ἀπειλῦντι ὑπακέσειαν, ἄλλως τε καὶ εἰδότες τὴν ὠμότητα αὐτῦ. Ὁ 10 δὲ Κῦρος εἶπεν· Ἀλλ' ἐγὼ, ὦ ἄγγελε καὶ Μῆδοι, ἐδὲν, ἔφη, θαυμάζω, εἰ Κυαξάρης, πολλὲς μὲν πολεμίες τότ' ἰδὼν, ἡμᾶς δὲ ἐκ εἰδὼς, ὅ τι πράττομεν, ὀκνεῖ περί τε ἡμῶν καὶ περὶ ἑαυτῦ· ἐπειδὰν δὲ αἴσθηται πολλὲς μὲν τῶν πολεμίων ἀπολωλότας, πάντας δὲ ἀπεληλαμένες, πρῶτον μὲν παύσεται φοβέμενος, ἔπειτα γνώσεται, ὅτι νῦν ἔρημος ἐ γίγνεται, ἡνίκα οἱ φίλοι αὐτῦ τὲς ἐκείνε ἐχθρὲς ἀπολλύεσιν. Ἀλλὰ μὴν μέμψεώς γε

πῶς ἐσμὲν ἄξιοι, εὖ τε ποιοῦντες ἐκεῖνον, καὶ οὐδὲ ταῦτα αὐτοματίσαντες; ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἐκεῖνον ἔπειτα ἐᾶσαί με λαβόντα ὑμᾶς ἐξελθεῖν· ὑμεῖς δὲ οὐχ ὡς ἐπιθυμοῦντες τῆς ἐξόδου ἠρωτήσατε, εἰ ἐξίοιτε, καὶ νῦν δεῦρο ἥκετε· ἀλλ' ὑπ' ἐκείνου κελευσθέντες ἐξιέναι, ὅτῳ ὑμῶν μὴ ἀχθομένῳ εἴη. Καὶ ἡ ὀργὴ οὖν αὕτη σαφῶς οἶδ', ὅτι ὑπό τε τῶν ἀγαθῶν πεπανθήσεται, καὶ σὺν τῷ φόβῳ λήγοντι ἄπεισι. Νῦν μὲν οὖν, ἔφη, σύ, ὦ ἄγγελε, ἀνάπαυσαι, ἐπεὶ πεπόνηκας· ἡμεῖς τε, ὦ Πέρσαι, ἐπεὶ καὶ προσδεχόμεθα πολεμίους ἤτοι μαχουμένους γε ἢ πεισομένους παρέσεσθαι, ταχθῶμεν ὡς κάλλιστα· οὕτω γὰρ ὁρωμένους εἰκὸς πλέον προανύττειν, ὧν χρήζομεν. Σὺ δ', ἔφη, ὁ τῶν Ὑρκανίων ἄρχων, ὑπομεῖνον προστάξας τοῖς
11 ἡγεμόσι τῶν σῶν στρατιωτῶν ἐξοπλίζειν αὐτούς. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ποιήσας ὁ Ὑρκάνιος προσῆλθε, λέγει ὁ Κῦρος, Ἐγὼ δ', ἔφη, ὦ Ὑρκάνιε, ἥδομαι αἰσθανόμενος, ὅτι οὐ μόνον φιλίαν ἐπιδεικνύμενος πάρει, ἀλλὰ καὶ ξύνεσιν [u] φαίνῃ μοι ἔχειν. Καὶ νῦν ὅτι συμφέρει ἡμῖν τὰ αὐτά, δῆλον· ἐμοί τε γὰρ πολέμιοι Ἀσσύριοι, σοί τε νῦν ἐχθίονές εἰσιν ἢ ἐμοί· οὕτως οὖν ἡμῖν ἀμφοτέροις βουλευτέον, ὅπως τῶν μὲν νῦν παρόντων μηδεὶς ἀποστατήσει ἡμῖν συμμάχων, ἄλλους δέ, ἐὰν δυνώμεθα, προσληψόμεθα. Τοῦ δὲ Μήδου ἤκουσας ἀποκαλοῦντος τοὺς ἱππέας· εἰ δὲ οὗτοι ἀπίασι, πῶς ἡμεῖς μόνοι πεζοὶ μενοῦμεν; Οὕτως οὖν δεῖ ποιεῖν ἐμὲ καὶ σέ, ὅπως ὁ ἀποκαλῶν οὗτος καὶ αὐτὸς μένειν βουλήσεται παρ' ἡμῖν. Σὺ μὲν οὖν σκηνὴν εὑρών, δὸς αὐτῷ, ὅπου κάλλιστα διάξει πάντα τὰ δέοντα ἔχων· ἐγὼ δ' αὖ πειράσομαι ἔργον τι αὐτῷ προστάξαι, ὅπερ ἥδιον πράξει, ἢ ἄπεισι· καὶ διαλέγου δὲ αὐτῷ,

[u] φαίνῃ μοι ἔχειν] Recte se habet haec loquendi ratio, quam libri omnes praestant; nec est, cur moremur Grammaticorum auctoritatem, qui, Stephano teste, ἔχων, non ἔχειν legendum hic esse dicerent; quod φαίνεσθαι participio semper iungi tradant. Nam exempla regulae huic repugnantia passim occurrunt.

ὁπόσα ἐλπὶς γενέσθαι ἀγαθὰ πᾶσι τοῖς φίλοις, ἢν τὰ δέοντα εὖ γένηται· ποιήσας μέντοι ταῦτα ἧκε πάλιν παρ' ἐμέ. Ὁ μὲν δὴ Ὑρκάνιος ᾤχετο τὸν Μῆδον ἐπὶ 12
σκηνὴν ἄγων· ὁ δὲ εἰς Πέρσας ἰὼν, παρῆν συνεσκευασμένος· ὁ δὲ Κῦρος αὐτῷ ἐπέστελλε πρὸς μὲν Πέρσας λέγειν, ἃ καὶ πρόσθεν ἐν τῷ λόγῳ δεδήλωται, Κυαξάρει δὲ ἀποδοῦναι τὰ γράμματα. Ἀναγνῶναι δέ σοι, ἔφη, καὶ ἃ ἐπιστέλλω, βούλομαι· ἵνα εἰδὼς αὐτὰ ὁμολογῇς, ἐάν τίς σε πρὸς ταῦτα ἐρωτᾷ. Ἐνῆν δὲ τῇ ἐπιστολῇ τάδε·

ΚΥΡΟΣ ΚΥΑΞΑΡΕΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. Ἡμεῖς σε οὔτε ἔρημον κατελίπομεν, (οὐδεὶς γὰρ, ὅταν τῶν ἐχθρῶν κρατῇ, τότε τῶν φίλων ἔρημος γίνεται) οὐδὲ μὴν ἀποχωροῦντές γε ἀπὸ σοῦ οἰόμεθα ἐν κινδύνῳ σε καθιστάναι· ἀλλ' ὅσῳ πλέον σοῦ ἀπέχομεν, τοσούτῳ πλείονά σοι τὴν ἀσφάλειαν ποιεῖν νομίζομεν· οὐ γὰρ οἱ ἐγγύτατα τῶν φίλων καθήμενοι, μάλιστα τοῖς φίλοις τὴν ἀσφάλειαν παρέχουσιν, ἀλλ' οἱ τοὺς ἐχθροὺς μήκιστον ἀπελαύνοντες, μᾶλλον τοὺς φίλους ἐν ἀκινδύνῳ καθιστᾶσι. Σκέψαι δὲ καὶ οἵῳ ὄντι μοι περί σε, οἷος ὢν περὶ ἐμὲ, ἔπειτά μοι μέμφῃ. Ἐγὼ μέν γέ σοι ἤγαγον συμμάχους, οὐχ ὅσους σὺ ἔπεισας, ἀλλ' ὁπόσους ἐγὼ πλείστους ἐδυνάμην· σὺ δέ μοι ἔδωκας μὲν, ἐν τῇ φιλίᾳ ὄντι, ὁπόσους πεῖσαι δυνηθείην· νῦν δ' ἐν τῇ πολεμίᾳ ὄντος, οὐ τὸν θέλοντα, ἀλλὰ πάντας ἀποκαλεῖς. Τοιγαροῦν τότε μὲν ᾤμην ἀμφοτέροις ὑμῖν χάριν ὀφείλειν, νῦν δὲ ἀναγκάζεις σοῦ μὲν ἐπιλαθέσθαι, τοῖς δ' ἀκολουθήσασι πειρᾶσθαι πᾶσαν τὴν χάριν ἀποδιδόναι. Οὐ μέντοι ἔγωγε σοὶ δύναμαι ὅμοιος γενέσθαι· ἀλλὰ καὶ νῦν πέμπων ἐπὶ στράτευμα εἰς Πέρσας, ἐπιστέλλω, ὁπόσοι ἂν ἴωσιν ὡς ἐμὲ, ἤν τι σὺ αὐτῶν δέῃ, * πρὶν ὡς ἡμᾶς ἐλθεῖν, σοὶ ὑπάρχειν, οὐχ ὅπως

* πρὶν ὡς ἡμᾶς] In libris plerisque deest illud ὡς, quod tamen, Leunclauii coniecturam secuti, recepimus. Atque ita Stephanus etiam recte scribi dicit.

ἂν ἐθέλωσιν, ἀλλ' ὅπως ἂν σὺ βέλῃ, χρῆσθαι αὐτοῖς. Συμβελεύω δέ σοι, καίπερ νεώτερος ὢν, μὴ ἀφαιρεῖσθαι, ἃ ἂν δῷς, ἵνα μή σοι ἔχθραι ἀντὶ χαρίτων ὀφείλωνται· μηδ' ὅταν τινὰ βέλῃ πρός σε ταχὺ ἐλθεῖν, ἀπειλῶντα μεταπέμπεσθαι· μηδὲ, φάσκοντα ἔρημον εἶναι, ἅμα πολλοῖς ἀπειλεῖν, ἵνα μὴ διδάσκῃς αὐτὲς σῦ μὴ φροντίζειν. Ἡμεῖς δὲ πειρασόμεθα παρεῖναι, ὅταν τάχιστα διαπραξώμεθα, ἅ σοί τ' ἂν νομίζωμεν καὶ ἡμῖν πραχθέντα κοινὰ γενέσθαι ἀγαθά. Ἔρρωσο.

Ταύτην αὐτῷ ἀπόδος, καὶ ὅ τι ἄν σε τέτων ἐρωτᾷ, ᾗπερ γέγραπται, σύμφαθι. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἐπιστέλλω σοι περὶ τῶν Περσῶν, ᾗπερ γέγραπται. Τέτῳ μὲν ἕν ὕτως εἰπὼν, καὶ δὲς τὴν ἐπιστολὴν, ἀπέπεμψε· προσεντειλάμενος ὕτω σπεύδειν, ὥσπερ οἶδεν, ὅτι συμφέρει ταχὺ παρεῖναι.

13 Ἐκ τέτε δὴ ἑώρα μὲν ἐξωπλισμένες ἤδη πάντας καὶ τὲς Ὑρκανίες, καὶ τὲς ἀμφὶ Τιγράνην· καὶ οἱ Πέρσαι δὲ ἐξωπλισμένοι ἦσαν· ἤδη δέ τινες τῶν προσχώρων καὶ ἵππες ἀπήγαγον, καὶ ὅπλα ἔφερον· ὁ δὲ τὰ μὲν παλτὰ, ὅπε περ καὶ τὲς πρόσθεν, καταβάλλειν ἐκέλευσε, καὶ κατακαίειν, οἷς τῦτο ἔργον ἦν, ὁπόσων μὴ αὐτοὶ δέοιντο· τὲς δὲ ἵππες ἐκέλευσε φυλάττειν μένοντας τὲς ἀγαγόντας, ἕως ἄν τι σημανθείη αὐτοῖς· τὲς δ' ἄρχοντας τῶν ἱππέων καὶ Ὑρκανίων καλέσας, τοιάδε ἔλεξεν·

14 Ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, μὴ θαυμάζητε, ἔφη, ὅτι πολλάκις ὑμᾶς συγκαλῶ· καινὰ γὰρ ὄντα ἡμῖν τὰ παρόντα, πολλὰ αὐτῶν ἀσύντακτά ἐστιν· ἃ δ' ἂν ἀσύντακτα ᾖ, ἀνάγκη ταῦτα ἀεὶ πράγματα παρέχειν, ἕως ἂν χώραν λάβῃ. Καὶ νῦν ἔστι μὲν ἡμῖν πολλὰ τὰ αἰχμάλωτα χρήματα, καὶ ἄνδρες ἐπ' αὐτοῖς· διὰ δὲ τὸ μήθ' ἡμᾶς εἰδέναι, ποῖα τέτων ἑκάστε ἐστὶν ἡμῶν, μήτε τέτες εἰδέναι, ὅστις ἑκάστῳ αὐτῶν δεσπότης, περαίνον-

τας μὲν δὴ τὰ δέοντα ȣ̓ πάνυ ἐςὶν ὁρᾷν αὐτῶν πολλȣ̀ς, ἀπορȣ̃ντας δὲ, ὅ τι χρὴ ποιεῖν, σχεδὸν πάντας· ἵνα ȣ̓̂ν μὴ ȣ̔́τως ἔχῃ, διορίσατε αὐτά· καὶ ὅςις μὲν ἔλαβε σκηνὴν ἔχȣσαν ἱκανὰ καὶ σῖτα καὶ ποτὰ, καὶ τȣ̀ς ὑπηρετήσοντας, καὶ ςρωμνὴν καὶ ἐσθῆτα, καὶ τἄλλ᾽, οἷς οἰκεῖται σκηνὴ καλῶς ςρατιωτικὴ, ἐνταῦθα μὲν ȣ̓δὲν ἄλλο δεῖ προσγενέσθαι, ἢ τὸν λαβόντα εἰδέναι, ὅτι τȣ́των, ὡς οἰκείων, ἐπιμελεῖσθαι δέοι· ὅςις δὲ εἰς ἐνδεόμενά που κατεσκήνωσε, τούτους ὑμεῖς σκεψάμενοι, τὸ ἐλλεῖπον ἐκπληρώσατε. Πολλὰ δὲ καὶ περιττὰ οἶδα, ὅτι ἔςαι· πλείω γὰρ ἅπαντα, ἢ κατὰ τὸ ἡμέτερον πλῆθος, εἶχον οἱ πολέμιοι. Ἦλθον δὲ πρός με καὶ χρημάτων ταμίαι, οἵ τε τȣ̃ Ἀσσυρίων βασιλέως καὶ ἄλλων δυναςῶν, οἳ ἔλεγον, ὅτι χρυσίον εἴη παρὰ σφίσιν ἐπίσημον, δασμȣ́ς τινας λέγοντες· καὶ ταῦτα ȣ̓̂ν κηρύττετε πάντα ἀποφέρειν πρὸς ὑμᾶς, ὅπȣ ἂν καθέζησθε· καὶ φόβον ἐπιτίθεσθε τῷ μὴ ποιȣ̃ντι τὸ παραγγελλόμενον· ὑμεῖς δὲ λαβόντες διαδίδοτε, ἱππεῖ μὲν τὸ διπλȣ̃ν, πεζῷ δὲ τὸ ἁπλȣ̃ν· ἵνα ἔχητε, ἢν τινῶν προσδεηθῆτε, καὶ ὅτȣ ὠνήσεσθε. Τὴν δ᾽ ἀγορὰν τὴν ȣ̓̂σαν ἐν τῷ ςρατοπέδῳ [y] κηρύξατε μὲν ἤδη, ἔφη, μὴ ἀδικεῖν μηδένα, πωλεῖν δὲ τȣ̀ς καπήλȣς καὶ ἐμπόρȣς, ὅ τι ἔχει ἕκαςος πράσιμον· καὶ ταῦτα διαθεμένȣς, ἄλλα ἄγειν, ὅπως οἰκῆται ἡμῶν τὸ ςρατόπεδον. Καὶ ταῦτα μὲν εὐθὺς ἐκήρυττον· οἱ δὲ Μῆδοι καὶ Ὑρκάνιοι εἶπον ὧδε· Καὶ πῶς ἂν, ἔφασαν, ἡμεῖς ἄνευ σȣ̃ καὶ τῶν σῶν διανέμοιμεν ταῦτα; 15
Ὁ δ᾽ ȣ̓̂ν Κῦρος πρὸς τȣ̃τον τὸν λόγον ὧδε προσηνέχθη· Ἠ γὰρ ȣ̔́τως, ἔφη, ὦ ἄνδρες, γιγνώσκετε, ὡς, ὅ τι ἂν δεήσῃ πραχθῆναι, ἐπὶ πᾶσι πάντας ἡμᾶς δεήσει παρεῖναι, καὶ οὔτε ἐγὼ ἀρκέσω ὑμῖν πράττων πρὸ ὑμῶν,

y Κηρύξατε] Sic optime MS. Bodl. et edit. *Eton.* Stephanus, Leunclavius, alii, dant κηρυξάτω. Sed loci ratio nostram scripturam omnino flagitat: nam paulo ante dixerat, καὶ ταῦτα ȣ̓̂ν κηρύττετε — deinde, καὶ ταῦτα μὲν εὐθὺς ἐκήρυττον.

ὅ τι ἂν δέῃ, οὔτε ὑμεῖς πρὸ ἡμῶν; Καὶ πῶς ἂν ἄλλως
πλείω μὲν πράγματα ἔχοιμεν, μείω δὲ διαπραττοί-
μεθα, ἢ οὕτως; Ἀλλ᾽ ὁρᾶτε, ἔφη· ἡμεῖς μὲν γὰρ διε-
φυλάξαμεν ὑμῖν τάδε, καὶ ὑμεῖς ἡμῖν ἐπιστεύσατε καλῶς
διαπεφυλάχθαι· ὑμεῖς δ᾽ αὖ διανείματε, καὶ ἡμεῖς
πιστεύσομεν ὑμῖν καλῶς διανενεμηκέναι· καὶ ἐν ἄλλοις
δέ γε αὖ ἄλλο τι ἡμεῖς πειρασόμεθα κοινὸν ἀγαθὸν
πράττειν. Ὁρᾶτε γὰρ δὴ, ἔφη, νυνὶ πρῶτον, ἵπποι
ὅσοι ἡμῖν πάρεισιν, οἱ δὲ προσάγονται· τούτους οὖν εἰ μὲν
ἐάσομεν ἀναμβάτους, ὠφελήσουσι μὲν οὐδὲν ἡμᾶς, πρά-
γματα δὲ παρέξουσιν ἐπιμελεῖσθαι· ἢν δ᾽ ἱππέας ἐπ᾽
αὐτοὺς καταστήσωμεν, ἅμα πραγμάτων τε ἀπαλλαγη-
σόμεθα, καὶ ἰσχὺν ἡμῖν αὐτοῖς προσθησόμεθα. Εἰ
μὲν οὖν ἄλλους ἔχετε, οἷς τισιν ἂν δοίητε αὐτοὺς, μεθ᾽
ὧν ἂν καὶ κινδυνεύοιτε ἥδιον, (εἴ τι δέοι) ἢ μεθ᾽ ἡμῶν,
ἐκείνοις δίδοτε· εἰ μέντοι ἡμᾶς βούλεσθε παραστάτας μά-
λιστα ἔχειν, ἡμῖν αὐτοῖς δότε. Καὶ γὰρ νῦν, ὅτε ἄνευ
ἡμῶν προσελάσαντες ἐκινδυνεύσατε, πολὺν μὲν φόβον
ἡμῖν παρείχετε, μή τι πάθητε, μάλα δὲ αἰσχύνεσθαι
ἡμᾶς ἐποιήσατε, ὅτι οὐ παρῆμεν, ὅπου περ ὑμεῖς· ἢν δὲ
λάβωμεν τοὺς ἵππους, ἑψόμεθα ὑμῖν· κἂν μὲν δοκῶμεν
ὠφελεῖν πλείονα ἐπὶ τῶν ἵππων συναγωνιζόμενοι, οὕτω
προθυμίας οὐδὲν ἐλλείψομεν· ἢν δὲ πεζοὶ γενόμενοι δο-
κῶμεν καιριωτέρως ἂν παρεῖναι, τὸ καταβῆναι ἐν μέσῳ,
καὶ εὐθὺς πεζοὶ ὑμῖν παρεσόμεθα· τοὺς δ᾽ ἵππους μηχα-
16 νησόμεθα οἷς ἂν παραδιδοίημεν. Ὁ μὲν οὕτως ἔλεξεν·
οἱ δὲ ἀπεκρίναντο· Ἀλλ᾽ ἡμεῖς μὲν, ὦ Κῦρε, οὔτε ἄν-
δρας ἔχομεν, οὓς ἀναβιβάσαιμεν ἂν ἐπὶ τοὺς ἵππους τού-
τους, οὔτε, εἰ ἔχοιμεν, σοῦ ταῦτα βουλομένου οὐκ ἂν ἄλλο
ἀντὶ τούτων αἱροίμεθα. Καὶ νῦν, ἔφασαν, λαβὼν τοὺς
ἵππους, ποίει, ὅπως ἄριστον δοκεῖ σοι εἶναι. Ἀλλὰ δέ-
χομαί τε, ἔφη, καὶ ἀγαθῇ τύχῃ ἡμεῖς τε ἱππεῖς γενοί-
μεθα, καὶ ὑμεῖς διέλοιτε τὰ κοινά. Πρῶτον μὲν οὖν,

ἔφη, τοῖς θεοῖς ἐξαιρεῖτε, ὅ τι ἂν [z] οἱ μάγοι ἐξηγῶνται· ἔπειτα δὲ Κυαξάρει ἐξέλετε, ὁποῖ᾽ ἂν οἴησθε αὐτῷ μάλιστα χαριεῖσθαι. Καὶ οἱ γελάσαντες εἶπον, ὅτι γυναῖκας ἂν καλὰς ἐξαιρετέον εἴη. Γυναῖκάς τε τοίνυν ἐξαιρεῖτε, ἔφη, καὶ ὅ τι ἄλλο ἂν δοκῇ ὑμῖν. Ἐπειδὰν δὲ ἐκείνῳ ἐξέλητε, ὦ Ὑρκάνιοι, τοὺς ἐμοὶ ἐθελουσίους τούτους ἐπισπομένους πάντας ἀμέμπτους ποιεῖτε εἰς δύναμιν. Ὑμεῖς δ᾽ αὖ, ὦ Μῆδοι, τοὺς πρώτους συμμάχους γενομένους τούτους τιμᾶτε, ὅπως εὖ βεβουλεῦσθαι ἡγήσωνται ἡμῖν φίλοι γενόμενοι. Νείματε δὲ πάντων τὸ μέρος καὶ τῷ παρὰ Κυαξάρους ἥκοντι ἀγγέλῳ, αὐτῷ τε καὶ τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ· καὶ συνδιαμένειν δὲ παρακαλεῖτε, ὡς καὶ ἐμοὶ τοῦτο συνδοκοῦν· ἵνα καὶ Κυαξάρει μᾶλλον εἰδὼς περὶ ἑκάστου ἀπαγγείλῃ τὰ ὄντα. Πέρσαις δ᾽, ἔφη, τοῖς μετ᾽ ἐμοῦ, ὅσα ἂν περιττὰ γένηται, ὑμῶν καλῶς κατεσκευασμένων, ταῦτα ἀρκέσει· καὶ γὰρ, ἔφη, μάλα πως ἡμεῖς οὐκ ἐν χλιδῇ τεθράμμεθα, ἀλλὰ χωριτικῶς· ὥστε ἴσως ἂν ἡμῶν καταγελῴητε, εἴ τι σεμνὸν ἡμῖν περιτεθείη· ὥσπερ, ἔφη, οἶδα, ὅτι πολὺν γέλωτα ὑμῖν παρέξομεν καὶ ἐπὶ τῶν ἵππων καθήμενοι· οἶμαι δὲ, ἔφη, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καταπίπτοντες. 17

Ἐκ τούτου οἱ μὲν ᾖεσαν ἐπὶ τὴν διαίρεσιν, μάλα ἐπὶ τῷ ἱππικῷ γελῶντες· ὁ δὲ τοὺς ταξιάρχους καλέσας, ἐκέλευε τοὺς ἵππους λαμβάνειν, καὶ τὰ τῶν ἵππων σκεύη, καὶ τοὺς ἱπποκόμους, καὶ ἀριθμήσαντας λαβεῖν κληρωσαμένους εἰς τάξιν ἴσους ἑκάστοις. Αὐτὸς δὲ ὁ Κῦρος ἀνειπεῖν ἐκέλευσεν, εἴ τις εἴη ἐν τῷ Ἀσσυρίων ἢ Σύρων ἢ Ἀραβίων στρατεύματι ἀνὴρ δοῦλος, ἢ Μήδων, ἢ Περσῶν, ἢ Βακτριανῶν, ἢ Καρῶν, ἢ Κιλίκων, ἢ Ἑλλήνων, ἢ ἀλ- 18

z Οἱ μάγοι ἐξηγῶνται] Hesychius ad vocem Μάγον. Τὸν θεοσεβῆ, καὶ θεολόγον, καὶ ἱερέα οἱ Πέρσαι οὕτως λέγουσι. Suidas itidem, φιλοσόφους καὶ φιλοθέους eo nomine apud Persas appellari tradit. Magi nempe circa Deorum cultum potissimum erant occupati; regem populumque, quo Deus quisque ritu colendus erat, quaeque dona singulis erant tribuenda, docebant.

λοθέν ποθεν βεβιασμένος, ἐκφαίνεσθαι. Οἱ δ' ἀκούσαντες τοῦ κηρύγματος, ἄσμενοι πολλοὶ προσεφάνησαν·
19 ὁ δὲ, ἐκλεξάμενος αὐτῶν τοὺς τὰ εἴδη βελτίστους, ἔλεγεν, ὅτι ἐλευθέρους αὐτοὺς ὄντας δεήσει ὅπλα ὑποφέρειν, ἃ ἂν αὐτοῖς δίδωσι· τὰ δὲ ἐπιτήδεια ὅπως ἂν ἔχωσιν, ἔφη αὐτῷ μελήσειν. Καὶ εὐθὺς ἄγων πρὸς τοὺς ταξιάρχους, συνέστησεν αὐτούς· καὶ ἐκέλευσε τὰ γέῤῥα καὶ τὰς [a] ψιλὰς μαχαίρας τούτοις διδόναι, ὅπως ἔχοντες σὺν τοῖς ἵπποις ἕπωνται, καὶ τὰ ἐπιτήδεια τούτοις ὥσπερ καὶ τοῖς μεθ' ἑαυτοῦ Πέρσαις λαμβάνειν· αὐτοὺς δὲ, τοὺς θώρακας καὶ τὰ ξυστὰ ἔχοντας, ἀεὶ ἐπὶ τῶν ἵππων ὀχεῖσθαι· καὶ αὐτὸς οὕτω ποιῶν κατῆρχεν· ἐπὶ δὲ τοὺς πεζοὺς τῶν ὁμοτίμων ἀνθ' [b] ἑαυτοῦ ἕκαστον καθιστάναι ἄλλον ἄρχοντα τῶν ὁμοτίμων.

C. VI. Οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ ταῦτα εἶχον. Γωβρύας δ' ἐν τούτῳ παρῆν ὁ Ἀσσύριος, πρεσβύτης ἀνὴρ, ἐφ' ἵππου, σὺν ἱππικῇ θεραπείᾳ· εἶχον δὲ πάντες τὰ ἐφ' ἵππων ὅπλα. Καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τῷ τὰ ὅπλα παραλαμβάνειν τεταγμένοι ἐκέλευον παραδιδόναι τὰ ξυστὰ, ὅπως κατακαίοιεν, ὥσπερ καὶ τἄλλα. Ὁ δὲ Γωβρύας εἶπεν, ὅτι Κῦρον πρῶτον βούλοιτο ἰδεῖν· καὶ οἱ ὑπηρέται τοὺς μὲν ἄλλους ἱππέας αὐτοῦ κατέλιπον, τὸν δὲ Γωβρύαν ἄγουσι πρὸς τὸν
2 Κῦρον. Ὁ δὲ, ὡς εἶδε τὸν Κῦρον, ἔλεξεν ὧδε. Ὦ δέσποτα, ἐγώ εἰμι τὸ μὲν γένος Ἀσσύριος· ἔχω δὲ καὶ τεῖχος ἰσχυρὸν, καὶ χώρας ἐπάρχω πολλῆς· καὶ ἵππον εἰς χιλίαν τῷ [c] τῶν Ἀσσυρίων βασιλεῖ παρειχόμην, καὶ φίλος ἦν ἐκείνῳ ὡς μάλιστα· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος μὲν τέθνηκεν

a Ψιλὰς μαχαίρας] Scilicet, *copidas*: nam de his ipſis equitibus, vti notauit Leunclàuius, in libro 5. mentionem faciens, ſcuta iis et copidas tribuit.

b Ἀνθ' ἑαυτοῦ ἕκαστον] Vox vltima in plerisque libris deeſt; quam tamen Stephanus et Leunclauius, ſiue coniectura, ſiue veteris alicuius exemplaris auctoritate freti, recte repoſuiſſe videntur. Eam enim loci ratio poſtulat, et *Philelphus* etiam in verſione ſua agnoſcit: *vt pro ſe quisque alium* etc.

c Τῶν Ἀσσυρίων βασιλεῖ] Scil. *Neriglissoro*: de quo vide ad 4, 1, 3.

ὑφ' ὑμῶν, ἀνὴρ ἀγαθὸς ὤν, ὁ δὲ [d] παῖς ἐκείνου τὴν ἀρχὴν ἔχει, ἔχθιστος ὢν ἐμοί, ἥκω πρός σε, καὶ ἱκέτης προσπίπτω· καὶ δίδωμί σοι ἐμαυτὸν δοῦλον καὶ σύμμαχον, σὲ δὲ τιμωρὸν αἰτοῦμαί μοι γενέσθαι· καὶ παῖδα οὕτως ὡς δυνατόν σε ποιοῦμαι. Ἄπαις δέ εἰμι ἀῤῥένων παίδων. Ὃς γὰρ ἦν μοι μόνος καλός, ὦ δέσποτα, καὶ ἀγαθός, καὶ ἐμὲ φιλῶν καὶ τιμῶν, ὥσπερ ἂν εὐδαίμονα πατέρα παῖς τιμῶν τιθείη, τοῦτον ὁ νυνὶ βασιλεὺς οὗτος, καλέσαντος τοῦ τότε βασιλέως, πατρὸς δὲ τοῦ νῦν, ὡς δώσοντος τὴν θυγατέρα τῷ ἐμῷ παιδί· (ἐγὼ μὲν ἀπεπεμψάμην, μέγα φρονῶν, ὅτι δῆθεν τῆς βασιλέως θυγατρὸς ὀψοίμην τὸν ἐμὸν υἱὸν γαμέτην) ὁ δὲ νῦν βασιλεὺς ἐπὶ θήραν αὐτὸν παρακαλέσας, καὶ ἀνεὶς αὐτῷ θηρᾶν ἀνὰ κράτος, ὡς πολὺ κρείσσων αὐτοῦ ἱππεὺς ἡγούμενος εἶναι· ὁ μὲν ὡς φίλῳ συνεθήρα· φανείσης δ' ἄρκτου, διώκοντες ἀμφότεροι, ὁ μὲν νῦν ἄρχων οὗτος ἀκοντίσας ἥμαρτεν· (ὡς μήποτ' ὤφελεν) ὁ δ' ἐμὸς παῖς βαλών, (οὐδὲν δέον) καταβάλλει τὴν ἄρκτον. Καὶ τότε μὲν ἀνιαθεὶς ἄρα κατέσχεν οὕτως ὑπὸ σκότου τὸν φθόνον· ὡς δὲ πάλιν λέοντος παρατυχόντος ὁ μὲν αὖ ἥμαρτεν, (οὐδέν, οἶμαι, θαυμαστὸν παθών) ὁ δ' αὖ ἐμὸς παῖς [e] αὖθις τυχὼν κατειργάσατο τὸν λέοντα, καὶ εἶπεν, Ἆρα [f] βέβληκα δὶς ἐφεξῆς, καὶ καταβέβληκα θήρας

[d] Παῖς ἐκείνου] Scilicet *Laborosoarchodus*; qui *Neriglissoro* patri succedens nouem menses regnauit. Hunc, anno M. 3449. Iul. Per. 4159. ante aeram Christianam 555. ob morum improbitatem interemtum excepit *Nebuchadnesaris* ex filio *Euilmerodacho* nepos, Beroso (teste *Iosepho* contra *Apio*. l. 1. p. 1344.) *Nabonnidus*; Herodoto, lib. 1. c. 77. *Labynetus*; Abydeno (auctore *Euseb.* in Praep. Euang. lib. 9. c. 41.) *Nabannidochus*; Danieli prophetae, c. 5. *Belshazar* siue *Baltasar* dictus.

[e] Αὖθις τυχὼν] Liber Budensis, teste Leunclauio, dat δυστυχῶς τυχὼν κατειργάσατο etc. *illu infeliciter felici* etc. quae scriptura Camerario placuit, et a Stephano etiam Leunclauioque laudata est. At illud δυστυχῶς nec in MSto Bodl. comparet, nec in textum recipiendum videtur. In editione quidem *Argentor.* ibi locum obtinet; in caeteris margini rectius adscribitur.

[f] Ἆρα βέβληκα δὶς etc.] Legunt aliter Stephanus, Leunclauius, alii: sic nimirum: Ἆρα βέβληκα μιᾷ δὶς etc. illi tamen vocem penultimam merito suspectam habuerunt. Eam sane non agnoscit *Philelphus*: loci ratio

ἑκατεράκις· ἐν τούτῳ δὲ οὐκέτι κατέσχεν ὁ ἀνόσιος τὸν φθόνον, ἀλλ᾽ αἰχμὴν παρά τινος τῶν ἑπομένων ἁρπάσας, παίσας εἰς τὰ στέρνα, τὸν μόνον μοι καὶ φίλον παῖδα ἀφείλετο τὴν ψυχήν. Κἀγὼ μὲν ὁ τάλας νεκρὸν ἀντὶ νυμφίου ἐκομισάμην, καὶ ἔθαψα, τηλικοῦτος ὤν, ἄρτι γενειάσκοντα τὸν ἄριστον παῖδα τὸν ἀγαπητόν· ὁ δὲ κατακτανὼν, ὥσπερ ἐχθρὸν ἀπολέσας, οὔτε μεταμελόμενος πώποτε φανερὸς ἐγένετο, οὔτε ἀντὶ τοῦ κακοῦ ἔργου τιμῆς τινος ἠξίωσε τὸν κατὰ γῆς. Ὁ γε μὴν πατὴρ αὐτοῦ καὶ συνῴκτισέ με, καὶ δῆλος ἦν συναχθόμενός μοι τῇ συμφορᾷ. Ἐγὼ μὲν οὖν, εἰ μὲν ἔζη ἐκεῖνος, οὐκ ἄν ποτε ἦλθον πρός σε ἐπὶ τῷ ἐκείνου κακῷ (πολλὰ γὰρ φιλικὰ ἔπαθον ὑπ᾽ ἐκείνου, καὶ ὑπηρέτησα ἐκείνῳ) ἐπεὶ δὲ εἰς τὸν τοῦ ἐμοῦ παιδὸς φονέα ἡ ἀρχὴ αὕτη περιήκει, οὐκ ἄν ποτε ἐγὼ τούτῳ δυναίμην εὔνους γενέσθαι, οὐδὲ οὗτός με εὖ οἶδ᾽ ὅτι φίλον ἄν ποτε ἡγήσαιτο. Οἶδε γάρ, ὡς ἐγὼ πρὸς αὐτὸν ἔχω, καὶ ὡς, πρόσθεν φαιδρῶς βιοτεύων, νυνὶ διάκειμαι ἔρημος ὤν, καὶ διὰ πένθους τὸ γῆρας διάγων. Εἰ μὲν οὖν ἐμὲ σὺ δέχῃ, καὶ ἐλπίδα τινὰ λάβοιμι, τῷ φίλῳ παιδὶ τιμωρίας ἄν τινος μετὰ σοῦ τυχεῖν, καὶ [g] ἀνηβῆσαι ἂν πάλιν δοκῶ μοι, καὶ οὔτ᾽ ἂν ζῶν ἔτι αἰσχυνοίμην, οὔτε ἀποθνήσκων ἀνιώμενος ἂν τελευτᾶν δοκῶ. Ὁ μὲν οὕτως εἶπε· Κῦρος δ᾽ ἀπεκρίνατο.

3 Ἀλλ᾽ ἤνπερ, ὦ Γωβρύα, καὶ φρονῶν φαίνῃ, ἴσαπερ λέγεις πρὸς ἡμᾶς, δέχομαί τε ἱκέτην σε, καὶ τιμωρήσειν τὸν φονέα σὺν θεοῖς ὑπισχνοῦμαι. Λέξον δέ μοι, ἔφη, ἐὰν σοι ταῦτα ποιῶμεν, καὶ τὰ τείχη ἐῶμεν ἔχειν σε, καὶ τὴν χώραν καὶ τὰ ὅπλα καὶ τὴν δύναμιν, ἥνπερ πρόσθεν εἶχες, σὺ ἡμῖν τί ἀντὶ τούτων ὑπηρετήσεις;

non postulat. Itaque libens MSti Bodl. editionisque *Eton.* fidem secutus sum; in quibus μοῦ plane deest.

g Ἀνηβῆσαι ἂν etc.] Vocem vltimam ex MSto Bodl. restituimus, fauente Stephani coniectura, ipsaque adeo orationis serie. In editis vero libris legitur, ἀνηβῆσαι πάλιν etc. particula illa male praetermissa.

῾Ο δὲ εἶπε· Τὰ μὲν τείχη, ὅταν θέλῃς, οἰκόν σοι παρέ- 4
ξω· δασμόν τε τῆς χώρας, ὅνπερ ἔφερον ἐκείνῳ, σοὶ
ἀποίσω· καὶ ὅπε ἂν δέησοι στρατεύειν, συστρατεύσομαί
σοι, τὴν ἐκ τῆς χώρας δύναμιν ἔχων. Ἔστι δέ μοι, ἔφη,
καὶ θυγάτηρ παρθένος, ἀγαπητὴ, γάμου ἤδη ὡραία,
ἣν ἐγὼ πρόσθεν μὲν ᾠόμην τῷ νῦν βασιλεύοντι γυναῖκα
τρέφειν· νῦν δέ με αὐτή τε ἡ θυγάτηρ, πολλὰ γοωμέ-
νη, ἱκέτευσε, μὴ δοῦναι αὐτὴν τῷ τοῦ ἀδελφοῦ φονεῖ. ἐγὼ
τε ὡσαύτως γιγνώσκω. Νῦν δέ σοι δίδωμι βουλεύσα-
σθαι καὶ περὶ ταύτης οὕτως, ὥσπερ ἂν καὶ ἐγὼ βουλεύων
περὶ σοῦ φαίνωμαι. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἐπὶ τού- 5
τοις, ἔφη, ἐγὼ ἀληθευόμενος δίδωμί τέ σοι τὴν ἐμὴν
καὶ λαμβάνω τὴν σὴν δεξιάν· θεοὶ δὲ ἡμῖν μάρτυρες
ἔστωσαν. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐπράχθη, ἀπιέναι τε ἐκέλευ-
σε τὸν Γωβρύαν, ἔχοντα τὰ ὅπλα, καὶ ἐπήρετο, πόση
τις ὁδὸς ὡς αὐτὸν εἴη, ὡς ἥξων. ῾Ο δ' ἔλεγεν· Ἢν αὔ-
ριον ἴῃς πρωῒ, τῇ ἑτέρᾳ ἂν αὐλίζοιο παρ' ἡμῖν. ῾Ο μὲν
δὴ Γωβρύας ᾤχετο, ἡγεμόνα καταλιπών.

Οἱ δὲ Μῆδοι παρῆσαν, [h] ἃ μὲν οἱ μάγοι ἔφασαν 6
τοῖς θεοῖς ἐξελεῖν, ἀποδόντες τοῖς μάγοις· Κύρῳ δ'
ἐξῃρηκότες τὴν καλλίστην σκηνὴν, καὶ τὴν Σουσίδα γυναῖ-
κα, ἣ καλλίστη δὴ λέγεται τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ γεγενῆσθαι,
καὶ μουσουργὰς δὲ δύο τὰς κρατίστας· δεύτερον δὲ, Κυα-
ξάρει τὰ δεύτερα· τοιαῦτα δ' ἄλλα, ὧν ἐδέοντο, ἐκ-
πληρώσαντες ἑαυτοῖς, ὡς μηδενὸς δεόμενοι στρατεύοιντο·
πάντα γὰρ ἦν πολλά. Προσέλαβον δὲ καὶ οἱ Ὑρκά-
νιοι, ὧν ἐδέοντο· ἰσόμοιρον δ' ἐποιήσαντο καὶ τὸν Κυα-
ξάρου ἄγγελον· τὰς δὲ περιττὰς σκηνὰς, ὅσαι ἦσαν,
Κύρῳ παρέδοσαν, ὡς τοῖς Πέρσαις γένοιντο. Τὸ δὲ νό-

h Ἃ μὲν οἱ μάγοι] Leunclauius, aliique pessime dederunt, τὰ μὲν σ.γ. ἔφασαν etc. His enim verbis quae satis idonea sententia subesse possit, haud quisquam, vti opinor, indicabit. Nos secuti sumus editionis *Eton.* fidem, fauente etiam Stephani coniectura, quam a MSto Bodl. qui diserte repraesentat οἱ μάγοι, firmatam videmus.

μισμα ἔφασαν, ἐπειδὰν ἅπαν συναχθῇ, διαδώσειν· καὶ διέδωκαν.

7 Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπραξάν τε καὶ ἔλεξαν· ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευσε τὰ μὲν Κυαξάρους διαλαβόντας φυλάττειν, οὓς ᾔδει οἰκειοτάτους αὐτῷ ὄντας· καὶ ὅσα δὲ ἐμοὶ δίδοτε, ἡδέως, ἔφη, δέχομαι· χρήσεται δ' αὐτοῖς ὑμῶν ὁ μάλιστα δεόμενος. Φιλόμουσος δέ τις τῶν Μήδων εἶπε· Καὶ μὴν ἐγώ, ὦ Κῦρε, τῶν μουσουργῶν ἀκούσας ἑσπέρας, ὧν σὺ νῦν ἔχεις, ἤκουσά τε ἡδέως, καὶ ἤν μοι δῷς αὐτῶν μίαν, στρατεύεσθαι ἄν μοι δοκῶ ἥδιον, ἢ οἴκοι μένειν. Ὁ δὲ Κῦρος εἶπεν, Ἀλλ' ἔγωγε, ἔφη, καὶ δίδωμι, καὶ χάριν οἴομαί σοι πλείω ἔχειν, ὅτι με ᾔτησας, ἢ σὺ ἐμοί, ὅτι λαμβάνεις· οὕτως ἐγὼ ὑμῖν [i] διψῶ χαρίζεσθαι. Ταύτην μὲν οὖν ἔλαβεν ὁ αἰτήσας.

[i] Διψῶ χαρίζεσθαι] Eadem vtitur metaphorica locutione Matth. V, 6: διψῶντες τὴν δικαιοσύνην. Nec alius est vsus verbi *sitio* apud Latinos. Cicero ad *Quint. Frat.* lib. 3. *ep.* 5. *Nec honores sitio, nec etc.* Et *Tusc. disputat.* l. 5. c. 6. *Ardentius sitire voluptates* dixit.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ε΄.

ΚΑΛΕΣΑΣ δὲ ὁ Κῦρος Ἀράσπην Μῆδον, (ὃς ἦν αὐτῷ C. I.
ἐκ παιδὸς [a] ἑταῖρος, ᾧ καὶ τὴν στολὴν ἐκδὺς ἔδωκε τὴν Μηδικὴν, ὅτε παρὰ Ἀστυάγους εἰς Πέρσας ἀπῄει) τοῦτον ἐκέλευσε διαφυλάξαι αὐτῷ τήν τε γυναῖκα καὶ τὴν σκηνήν· ἣν δὲ αὕτη ἡ γυνὴ Ἀβραδάτα, τοῦ Σούσων βασιλέως· ὅτε δὲ ἡλίσκετο τὸ τῶν Ἀσσυρίων στρατόπεδον, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς οὐκ ἔτυχεν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ὢν, ἀλλὰ [b] πρὸς τὸν Βακτριανῶν βασιλέα πρεσβεύων ᾤχετο· ἔπεμψε δὲ αὐτὸν ὁ Ἀσσύριος περὶ συμμαχίας· ξένος γὰρ ὢν ἐτύγχανε τῷ τῶν Βακτριανῶν βασιλεῖ· ταύτην οὖν ἐκέλευσεν ὁ Κῦρος διαφυλάττειν τὸν Ἀράσπην, ἕως
ἂν αὐτὸς λάβῃ. Κελευόμενος δὲ ὁ Ἀράσπης ἐπήρετο, 2
Ἑώρακας δ', ἔφη, ὦ Κῦρε, τὴν γυναῖκα, ἥν με κελεύεις φυλάττειν; Μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, οὐκ ἔγωγε. Ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, ἡνίκα [c] ἐξῃρούμην σοι αὐτήν· καὶ δῆτα, ὅτε μὲν εἰσήλθομεν εἰς τὴν σκηνὴν αὐτῆς τὸ πρῶτον, οὐ διέγνωμεν αὐτήν· (χαμαί τε γὰρ ἐκάθητο, καὶ αἱ θεράπαιναι πᾶσαι περὶ αὐτήν· καὶ τοίνυν ὁμοίαν ταῖς δούλαις εἶχε τὴν ἐσθῆτα) ἐπεὶ δὲ, γνῶναι βουλόμενοι, ποία εἴη ἡ δέσποινα, πάσας περιεβλέψαμεν, ταχὺ πάνυ καὶ πασῶν ἐφαίνετο διαφέρουσα τῶν ἄλλων, καίπερ καθημένη, κεκαλυμμένη τε καὶ εἰς γῆν ὁρῶσα. Ὡς δὲ ἀναστῆναι αὐτὴν ἐκελεύσαμεν, συνανέστησαν μὲν

a Ἑταῖρος, ᾧ καὶ etc.] Vide I. 4. 26.

b Πρὸς τὸν Βακτριανῶν etc.] Per *Bactrianos* hoc in loco commode intelligi nequeunt incolae terrae Bactrianae, vltra Parthiam et mare Caspium sitae; populum autem quemdam, sic dictum, a Susianis Assyriisque haud ita longe remotum, huius postulat historiae ratio.

c Ἐξῃρούμην] In MSto Bodl. legitur, Ἀλλ' ἔγωγ', ἔφη, ἡνίκα ἐξῃρέμεν, quae quidem lectio vulgatae illi ἐξῃρούμην anteferenda videtur: nam caeteris, quae statim sequuntur, verbis numerum pluratiuum dat Araspes; atque adeo hoc ipsum verbum paulo infra eodem modo adhibetur, νῦν μέντοι ἐξαιροῦμεν ἀνδρί σε etc.

αὐτῇ πᾶσαι αἱ ἀμφ' αὐτήν· διήνεγκε δὲ ἐνταῦθα, πρῶ-
τον μὲν, τῷ μεγέθει, ἔπειτα δὲ, τῇ ῥώμῃ, καὶ [d] τῇ
ἀρετῇ, καὶ τῇ εὐσχημοσύνῃ, καίπερ ἐν ταπεινῷ σχήμα-
τι ἑστηκυῖα. Δῆλα δ' ἦν αὐτῇ καὶ τὰ δάκρυα καταστά-
ζοντα, τὰ μὲν κατὰ τῶν πέπλων, τὰ δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς
πόδας. Ὡς δ' ἡμῶν ὁ γεραίτερος εἶπε, Θάῤῥει, ὦ γύ-
ναι· καλὸν μὲν γὰρ καὶ ἀγαθὸν ἀκούομεν καὶ τὸν σὸν ἄν-
δρα εἶναι, νῦν μέντοι ἐξαιροῦμεν ἀνδρί σε εὖ ἴσθι ὅτι οὔτε
τὸ εἶδος ἐκείνου χείρονι, οὔτε τὴν γνώμην, οὔτε τὴν δύνα-
μιν· ἀλλ', ὡς ἡμεῖς γε νομίζομεν, εἴ τις καὶ ἄλλος
ἀνὴρ, καὶ ὁ Κῦρος ἄξιός ἐστι θαυμάζεσθαι, οὗ σὺ ἔσῃ
3 τὸ ἀπὸ τοῦδε. Ὡς οὖν τοῦτο ἤκουσεν ἡ γυνὴ, περικατεῤ-
ῥήξατό τε τὸν ἄνωθεν πέπλον, καὶ ἀνωδύρατο· συνανε-
βόησαν δὲ αὐτῇ καὶ αἱ δμωαί. Ἐν τούτῳ δ' ἐφάνη μὲν
αὐτῆς τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ προσώπου, ἐφάνη δὲ ἡ δέρη
καὶ αἱ χεῖρες· καὶ εὖ ἴσθι, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὡς ἐμοί τε
ἔδοξε καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι τοῖς ἰδοῦσι μήπω φῦναι μηδὲ
γενέσθαι γυναῖκα ἀπὸ θνητῶν τοιαύτην ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἀλ-
4 λὰ πάντως, ἔφη, καὶ σὺ θεάσῃ αὐτήν. Καὶ ὁ Κῦρος
ἔφη, Ναὶ μὰ Δία, πολύ γε ἧττον, εἰ τοιαύτη ἐστὶν, οἵαν
σὺ λέγεις. Τί δαί; ἔφη ὁ νεανίσκος. Ὅτι, ἔφη, καὶ
νῦν σοῦ ἀκούσας, ὅτι καλή ἐστιν, εἰ πεισθήσομαι ἐλθεῖν
θεασόμενος, οὐ πάνυ μοι σχολῆς οὔσης, δέδοικα, μὴ
πολὺ θᾶττον ἐκείνη με αὖθις ἀναπείσῃ καὶ πάλιν ἐλ-
θεῖν θεασόμενον· ἐκ δὲ τούτου ἴσως ἂν ἀμελήσας, ὧν με
δεῖ πράττειν, καθοίμην ἐκείνην θεώμενος.
5 Καὶ ὁ νεανίσκος ἀναγελάσας εἶπεν· Οἴει γὰρ, ἔφη,
ὦ Κῦρε, ἱκανὸν εἶναι κάλλος ἀνθρώπου, ἀναγκάζειν τὸν
μὴ βουλόμενον πράττειν παρὰ τὸ βέλτιστον; Εἰ μέντοι

[d] Τῇ ἀρετῇ] Secundum etymon, ἀρετὴ commode ſatis denotare poteſt *eximia quaevis ſive corporis ſive animi bona*, quae ſuſpiciunt, quae admirantur omnes. Hic autem *corpus*, amabilesque formae dotes, reſpicit: eodemque forſan modo exponi debet apud *Homer*. Odyſſ. *σ'*. v. 250.

τοῦτο, ἔφη, οὕτως ἐπεφύκει, πάντας ἂν ἠνάγκαζεν ὁμοίως. [e] Ὅρα, ἔφη, τὸ πῦρ, ὡς πάντας ὁμοίως καίει· (πέφυκε γὰρ τοιοῦτον) τῶν δὲ καλῶν, τῶν μὲν ἐρῶσι, τῶν δ' οὔ· καὶ ἄλλος γε ἄλλου. Ἐθελούσιον γάρ, ἔφη, ἐστὶ, καὶ ἐρᾷ ἕκαστος, ὧν ἂν βούληται. Αὐτίκα δὲ οὐκ ἐρᾷ ἀδελφὸς ἀδελφῆς, ἄλλος δὲ ταύτης· οὐδὲ πατὴρ θυγατρὸς, ἄλλος δὲ ταύτης. Καὶ γὰρ φόβος καὶ νόμος ἱκανὸς ἔρωτα κωλύειν. Εἰ δέ γ', ἔφη, νόμος τεθείη, μὴ ἐσθίοντας μὴ πεινῆν, καὶ μὴ πίνοντας μὴ διψῆν, μηδὲ ῥιγοῦν τοῦ χειμῶνος, μηδὲ θάλπεσθαι τοῦ θέρους, οὐδεὶς ἂν νόμος δυνηθείη διαπράξασθαι ἀνθρώπους ταῦτα πείθεσθαι· πεφύκασι γὰρ ὑπὸ τούτων κρατεῖσθαι. Τὸ δ' ἐρᾷν ἐθελούσιόν ἐστιν· ἕκαστος γοῦν τῶν καθ' αὑτὸν ἐρᾷ, ὥσπερ ἱματίων καὶ ὑποδημάτων. Πῶς οὖν, ἔφη ὁ Κῦ- 6
ρος, εἰ ἐθελούσιόν ἐστι τὸ ἐρασθῆναι, οὐ καὶ παύσασθαί ἐστιν, ὅταν τις βούληται; Ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, ἑώρακα καὶ κλαίοντας ὑπὸ λύπης δι' ἔρωτα, καὶ δουλεύοντάς γε τοῖς ἐρωμένοις· καὶ μάλα κακὸν νομίζοντας, πρίν γε ἐρᾷν, τὸ δουλεύειν, καὶ διδόντας γε πολλὰ, ὧν οὐ βέλτιον αὐτοῖς στέρεσθαι· καὶ εὐχομένους ὥσπερ καί τινος ἄλλης νόσου ἀπαλλαγῆναι, καὶ οὐ δυναμένους μέντοι ἀπαλλάττεσθαι, ἀλλὰ δεδεμένους ἰσχυροτέρᾳ τινὶ ἀνάγκῃ, ἢ εἰ σιδήρῳ ἐδέδεντο. Παρέχουσι γοῦν ἑαυτοὺς τοῖς ἐρωμένοις πολλὰ καὶ εἰκῇ ὑπηρετοῦντας· καὶ μέντοι οὐδ' ἀποδιδράσκειν ἐπιχειροῦσι, τοιαῦτα κακὰ ἔχοντες, ἀλλὰ καὶ φυλάττουσι τοὺς ἐρωμένους, μή ποι ἀποδρῶσι.

Καὶ ὁ νεανίσκος εἶπε πρὸς ταῦτα· Ποιοῦσι γάρ, ἔφη, 7
ταῦτα· εἰσὶ μέντοι οἱ τοιοῦτοι, ἔφη, μοχθηροί· διόπερ, οἶμαι, καὶ εὔχονται μὲν ἀεὶ, ὡς ἄθλιοι ὄντες, ἀποθανεῖν· μυρίων δ' οὐσῶν μηχανῶν ἀπαλλαγῆς τοῦ βίου, οὐκ

e Ὅρα] MS. Bodl. dat ἐρᾷς. quo modo si legas, interrogatiua erit oratio; eique, quae paulo infra occurrit, omnino similis: ἐρᾷς, ἔφη, ὅτι σὺ πρῶτος, ὡς οὐκ ἀναγκαῖον etc. Audi *Socratem* cum Xenophonte de vitandis formosis disserentem, *Memor.* lib. I. cap. 3.

ἀπαλλάττονται. Οἱ αὐτοὶ δέ γε ἔτοι καὶ κλέπτειν ἐπιχειρῦσι, καὶ ἐκ ἀπέχονται τῶν ἀλλοτρίων· ἀλλ' ἐπειδάν τι ἁρπάσωσιν ἢ κλέψωσιν, ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι σὺ πρῶτος, ὡς ἐκ ἀναγκαῖον τὸ κλέπτειν, αἰτιᾷ τὸν κλέπτοντα καὶ ἁρπάζοντα, καὶ ἐ συγγινώσκεις, ἀλλὰ κολάζεις; Οὕτω μέντοι, ἔφη, καὶ οἱ καλοὶ ἐκ ἀναγκάζεσιν ἐρᾷν ἑαυτῶν, ἐδὲ ἐφίεσθαι ἀνθρώπες, ὧν μὴ δεῖ· ἀλλὰ τὰ μοχθηρὰ ἀνθρώπια πασῶν, οἶμαι, ἐπιθυμιῶν ἀκρατῆ ἐσι, κἄπειτα ἔρωτα αἰτιῶνται· οἱ δὲ καλοὶ κἀγαθοὶ, ἐπιθυμῦντες καὶ χρυσίε καὶ ἵππων ἀγαθῶν καὶ γυναικῶν καλῶν, ὅμως ἁπάντων τέτων ῥᾳδίως δύνανται ἀπέχεσθαι, ὥστε μὴ ἅπτεσθαι αὐτῶν παρὰ τὸ δίκαιον. Ἔγωγ' ἔν, ἔφη, ταύτην ἑωρακὼς, καὶ πάνυ μοι καλῆς δοξάσης εἶναι, ὅμως παρά σοί εἰμι, καὶ ἱππεύω, καὶ
8 τἄλλα τὰ ἐμοὶ προσήκοντα ἀποτελῶ. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος· ἴσως γὰρ θᾶττον ἀπῆλθες, ἢ ἐν ὅσῳ χρόνῳ ὁ ἔρως πέφυκε συσκευάζεσθαι ἄνθρωπον. Καὶ πυρὸς γάρ τοί ἐσι θίγοντα μὴ εὐθὺς καίεσθαι, καὶ τὰ ξύλα ἐκ εὐθὺς ἀναλάμπει· ὅμως δὲ ἔγωγε ἔτε πυρὸς ἑκὼν εἶναι ἅπτομαι, ἔτε τὲς καλὲς ἐσορῶ. Οὐδὲ γέ σοι συμβελεύω, ἔφη, ὦ Ἀράσπα, ἐν τοῖς καλοῖς ἐᾷν τὴν ὄψιν ἐνδιατρίβειν· ὡς τὸ μὲν πῦρ τὲς ἁπτομένες καίει, οἱ δὲ καλοὶ καὶ τὲς ἄποθεν θεωμένες ὑφάπτεσιν, ὥστε αἴθεσθαι τῷ ἔρωτι. Θάῤῥει, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἐδὲ, ἢν μηδέποτε παύσωμαι θεώμενος, ἐ μὴ κρατηθῶ, ὥστε ποιεῖν τι, ὧν μὴ χρὴ ποιεῖν. Κάλλιστα, ἔφη, λέγεις· Φύλαττε τοίνυν, ἔφη, ὥσπερ σε κελεύω, καὶ ἐπιμελῦ αὐτῆς· ἴσως γὰρ ἂν καὶ πάνυ ἡμῖν ἐν καιρῷ τι γένοιτο αὕτη ἡ γυνή. Τότε μὲν δὴ ταῦτα εἰπόντες διελύθησαν.

9 Ὁ δὲ νεανίσκος, ἅμα μὲν ὁρῶν ὑπερκαλλῆ τὴν γυναῖκα, ἅμα δὲ αἰσθόμενος τὴν καλοκἀγαθίαν αὐτῆς, ἅμα δὲ θεραπεύων αὐτὴν, καὶ οἰόμενος χαρίζεσθαι αὐτῇ,

ἅμα δὲ αἰσθανόμενος οὐκ ἀχάριστον οὖσαν, ἀλλ᾽ ἀντεπιμεμελημένην διὰ τῶν αὐτῆς οἰκετῶν, ὡς καὶ εἰσιόντι εἴη αὐτῷ τὰ δέοντα, καὶ, εἴ ποτε ἀσθενήσειεν, ὡς μηδενὸς ἂν δέοιτο· ἐκ πάντων τούτων ἡλίσκετο ἔρωτι, καὶ ἴσως οὐδὲν θαυμαστὸν ἔπασχε. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἐπράττετο. Βουλόμενος δὲ ὁ Κῦρος ἐθέλοντας μένειν μεθ᾽ ἑαυτοῦ τούς τε Μήδους καὶ τοὺς συμμάχους, συνεκάλεσε πάντας τοὺς [f] ἐπικαιρίους· ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξε τοιάδε·

Ἄνδρες Μῆδοι, καὶ πάντες οἱ παρόντες, ἐγὼ ὑμᾶς οἶδα σαφῶς, ὅτι οὔτε χρημάτων δεόμενοι σὺν ἐμοὶ ἐξήλθετε, οὔτε Κυαξάρει νομίζοντες τοῦτο ὑπηρετεῖν· ἀλλ᾽ ἐμοὶ βουλόμενοι τοῦτο χαρίζεσθαι, καὶ ἐμὲ τιμῶντες, καὶ νυκτοπορεῖν καὶ κινδυνεύειν σὺν ἐμοὶ ἠθελήσατε. Καὶ χάριν τούτων ἐγὼ ὑμῖν ἔχω μὲν, [g] εἰ μὴ ἀδικῶ, ἀποδιδόναι δὲ οὔπω ἀξίαν δύναμιν ἔχειν μοι δοκῶ. Καὶ τοῦτο μὲν οὐκ αἰσχύνομαι λέγων· τὸ δὲ, Ἢν μένητε παρ᾽ ἐμοὶ, ἀποδώσω, εὖ ἴστε, ὅτι τοῦτο αἰσχυνοίμην ἂν εἰπεῖν· (νομίζοιμι γὰρ ἐμαυτὸν ἐοικέναι λέγοντι ταῦτα [h] ἕνεκα τοῦ ὑμᾶς ἐθέλειν μᾶλλον παρ᾽ ἐμοὶ καταμένειν) ἀντὶ δὲ τούτου τάδε λέγω· ἐγὼ γὰρ ὑμῖν, κἂν ἤδη ἀπίητε Κυαξάρει πειθόμενοι, ὅμως, ἤν τι ἀγαθὸν πράξω, πειράσομαι οὕτω ποιεῖν, ὥστε καὶ ὑμᾶς ἐμὲ ἐπαινεῖν. Οὐ γὰρ δὴ αὐτός γε ἄπειμι· ἀλλὰ καὶ [i] Ὑρκανίοις, οἷς τοὺς ὅρκους καὶ τὰς δεξιὰς ἔδωκα, ἐμπεδώσω, καὶ οὔποτε τούτους προδιδοὺς ἁλώσομαι. Καὶ τῷ μὲν νῦν ταῦτα διδόντι

f Ἐπικαιρίους] cf. ad 3, 3, 8.

g Εἰ μὴ ἀδικῶ] Stephanus legit εἴγε μὴ etc. Nos Leunclauium, edit. *Eton.* et MStum Bodl. secuti sumus. *Hutchinson.* Ni iniustus esse velim. *Vers. lat.*

h Ἐοικέναι λέγοντι etc.] Ita reposuimus, MSti Bodl. et edit. *Eton.* fide nixi. Legunt aliter Leunclauius et Stephanus; sic nimirum ille:— ἐοικέναι λέγοντα ταῦτα τούτου ἕνεκα τοῦ etc. hic autem; — ἐοικέναι λέγοντι ταῦτα τούτου ἕνεκα τοῦ etc. Vtrique tamen illud τούτου merito suspectum erat: et pro λέγοντα Leunclavius in margine λέγοντι scripsit; quod iure optimo in contextu locum sibi vendicat.

i Ὑρκανίοις] MSti Bodl. et editionis Stephanianae lectio est; cum caeteri libri typis excusi minus recte habeant, Ὑρκανίους.

ἡμῖν Γωβρύας καὶ τείχη καὶ χώραν καὶ δύναμιν, πειράσομαι ποιεῖν μήποτε μεταμελῆσαι τῆς πρὸς ἐμὲ ὁδοῦ. Καὶ τὸ μέγιστον δή, οὕτω περιφανῶς τῶν θεῶν διδόντων ἀγαθά, καὶ φοβοίμην ἂν αὐτοὺς αἰσχυνοίμην ἀπολιπὼν ταῦτα εἰκῆ ἀπελθεῖν. Ἐγὼ μὲν οὖν, ἔφη, οὕτω ποιήσω. ὑμεῖς δὲ [k] ὅπως γινώσκετε, οὕτω καὶ ποιεῖτε· καὶ ἐμοὶ εἴπατε, ὅ τι ἂν ὑμῖν δοκῇ. Ὁ μὲν οὕτως εἶπε·

11 Πρῶτος δέ, [l] ὁ φήσας ποτὲ συγγενὴς τοῦ Κύρου εἶναι, πρὸς ταῦτα ἔλεξεν· [m] Ἀλλ' ἐγὼ μέν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ· (βασιλεὺς μὲν γὰρ ἔμοιγε δοκεῖς σὺ φύσει πεφυκέναι, οὐδὲν ἧττον, ἢ ὁ ἐν τῷ σμήνει φυόμενος τῶν μελιττῶν ἡγεμών. Ἐκείνῳ τε γὰρ αἰεὶ αἱ μέλιτται ἑκοῦσαι πείθονται· ὅπου δ' ἂν μένῃ, καὶ οὐδεμία ἐντεῦθεν ἀπέρχεται· ἢν δέ που ἐξίῃ, οὐδεμία αὐτοῦ ἀπολείπεται· οὕτω δεινός τις αὐταῖς ἔρως τοῦ ἄρχεσθαι ὑπ' ἐκείνου ἐγγίγνεται. Καὶ πρός σε δέ μοι δοκοῦσι παραπλησίως πως οἱ ἄνθρωποι οὗτοι διακεῖσθαι. Καὶ γὰρ εἰς Πέρσας ὅτε παρ' ἡμῶν ἀπῄεις, τίς Μήδων ἢ νέος ἢ γέρων σοῦ ἀπελείφθη, τοῦ μή σοι ἀκολουθεῖν, ἕως ὅτε Ἀστυάγης ἡμᾶς ἀπέστρεψεν; Ἐπεὶ δὲ ἐκ Περσῶν βοηθὸς ἡμῖν ὡρμήθης, σχεδὸν αὖ [n] ὁρῶμεν τοὺς φίλους σου πάντας ἐθελουσίους συνεπομένους.

k Ὅπως γινώσκετε] Sic, probante Stephano, rescripsi; cum antea legeretur γινώσκητε. Vulgo etiam in editis καὶ inter ὅπως et γινώσκητε occurrit: quod tamen, cum a MSto Bodl. et *Eton*. edit. absit, eradendum censuimus.

l Ὁ φήσας ποτὲ συγγενὴς etc.] De quo vide I. 4. 27.

m Ἀλλ' ἐγὼ μὲν etc.] Torsit hic locus eruditorum ingenia; Mihi quidem adeo non mutilus videtur, vt eum ad affectus loquentis pulchre adcommodatum arbitrer. Huius nimirum pectus admiratione et amore Cyri iam diu feruet; gestit itaque in eius laudes properare; responsionis integrae ei statim reddendae immemor. Quam tamen in procliui est, de istis Cyri verbis, ὑμεῖς δὲ ὅπως γινώσκετε, οὕτω καὶ ποιεῖτε· καὶ ἐμοὶ εἴπατε, ὅ τι ἂν ὑμῖν δοκῇ, commode satis hoc modo supplere: Ἀλλ' ἐγὼ μέν, ἔφη, ὅπως γινώσκω, οὕτω καὶ ποιήσω, ὦ βασιλεῦ· καὶ τὸ ἐμοὶ δοκοῦν ἐρῶ. Scilicet, vt post parenthesin finitam pergit: ἐγὼ δέ, ὦ Κῦρε, καὶ ὧν ἐγὼ κρατῶ, καὶ μενοῦμεν παρά σοι, καὶ etc.

n Ὁρῶμεν] Ita Stephanus et Leunclauius: *Etonensis* aliaeque editiones pessime ὁρῶ μὲν repraesentant. Liber autem *Budensis*, teste Leunclauio, habet ἑωρῶμεν· nec male: cum ε illud facile, propter vocalem antecedentem, excidere potuerit.

Ὅτε δ' αὖ τῆς δεῦρο στρατείας ἐπεθύμησας, πάντες σοι
Μῆδοι ἑκόντες ἠκολούθησαν. Νῦν δ' αὖ οὕτως ἔχομεν,
ὡς σύν σοι μὲν ὅμως καὶ ἐν τῇ πολεμίᾳ ὄντες θαῤῥοῦμεν,
ἄνευ δὲ σοῦ καὶ οἴκαδε ἀπιέναι φοβούμεθα) οἱ μὲν οὖν ἄλ-
λοι ὅπως ποιήσουσιν, αὐτοὶ ἐροῦσιν· ἐγὼ δὲ, ὦ Κῦρε, καὶ
ὧν ἐγὼ κρατῶ, καὶ μενοῦμεν παρὰ σοὶ, καὶ ὁρῶντές σε
ἀνεξόμεθα, καὶ καρτερήσομεν ὑπὸ σοῦ εὐεργετούμενοι.

Ἐπὶ τούτοις ὁ Τιγράνης ἔλεξεν ὧδε· Σὺ, ἔφη, ὦ 12
Κῦρε, μή τι θαυμάσῃς, ἂν ἐγὼ σιγῶ· ἡ [o] γὰρ ἐμὴ
ψυχὴ, ἔφη, οὐχ ὡς βουλεύσουσα παρεσκεύασται, ἀλλ'
ὡς ποιήσουσα, ὅ τι ἂν παραγγέλλῃς. Ὁ δὲ Ὑρκάνιος
εἶπεν· Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ὦ Μῆδοι, εἰ νῦν ἀπέλθοιτε, δαί-
μονος ἂν φαίην τὴν βούλησιν εἶναι, τὸ μὴ ἐᾶσαι ὑμᾶς μέ-
γα εὐδαίμονας γενέσθαι· ἀνθρωπίνῃ δὲ γνώμῃ τίς ἂν ἢ
φευγόντων πολεμίων ἀποτρέποιτο, ἢ ὅπλα παραδιδόν-
των οὐκ ἂν λαμβάνοι, ἢ ἑαυτοὺς παραδιδόντων καὶ τὰ
ἑαυτῶν οὐκ ἂν δέχοιτο; ἄλλως τε καὶ τοῦ ἡγεμόνος ἡμῖν
ὄντος τοιούτου, ὃς ἐμοὶ δοκεῖ (ὡς ὄμνυμι ὑμῖν πάντας τοὺς
θεοὺς) εὖ ποιῶν ἡμᾶς μᾶλλον ἥδεσθαι, ἢ ἑαυτὸν πλουτί-
ζων. Ἐπὶ τούτῳ πάντες οἱ Μῆδοι τοιαῦτα ἔλεγον, Σὺ,
ὦ Κῦρε, ἐξήγαγες ἡμᾶς· καὶ οἴκαδε ὅταν ἀπιέναι και-
ρός σοι δοκῇ εἶναι, σύν σοι ἡμᾶς ἀπάγαγε. Ὁ δὲ Κῦ-
ρος ταῦτα ἀκούσας, ἐπεύξατο, Ἀλλ' ὦ Ζεῦ μέγιστε, αἰ-
τοῦμαί σε, δός μοι τοὺς ἐμὲ τιμῶντας νικῆσαι εὖ ποιοῦντα.
Ἐκ τούτου ἐκέλευσε τοὺς μὲν ἄλλους, φυλακὰς καταστήσαν- 13
τας, ἀμφ' αὑτοὺς ἤδη ἔχειν, τοὺς δὲ Πέρσας διαλαβεῖν
τὰς σκηνὰς, τοῖς μὲν ἱππεῦσι τὰς τούτοις πρεπούσας,
τοῖς δὲ πεζοῖς τὰς τούτοις ἀρκούσας· καὶ οὕτω καταστήσα-
σθαι, ὅπως ποιοῦντες οἱ ἐν ταῖς σκηναῖς ἅπαντες τὰ δέον-

o Ἡ γὰρ ἐμὴ etc.] Stephanus et Leunclauius dant, ἡ γάρ μοι ψυχὴ, etc. Ille tamen recte coniecit, Xenophontem potius scripsisse ἡ γὰρ ἐμὴ ψυχὴ, vel ἡ γάρ μου ψυχὴ, aut etiam ἡ γὰρ ψυχή μου. MS. Bodl. ἡ γὰρ ψυχὴ, ἔφη, etc. quod sufficere putat Stephanus; cùm pronomen μου vel ἐμὴ facile subaudiri possit. Nos, librum *Eton.* secuti, pronomen exhibendum duximus.

τα φέρωσιν εἰς τὰς τάξεις τοῖς Πέρσαις, καὶ τὰς ἵππους τεθεραπευμένους παρέχωσι, Πέρσαις δὲ μηδὲν ἄλλο ἢ ἔργον, ἢ τὰ πρὸς πόλεμον ἐκπονεῖν. Ταύτην μὲν οὕτω τὴν ἡμέραν διήγαγον·

C. II. Πρωῒ δ' ἀναστάντες ἐπορεύοντο πρὸς τὸν Γωβρύαν, Κῦρος μὲν ἐφ' ἵππῳ, καὶ οἱ Περσῶν ἱππεῖς, γεγενημένοι ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους· οἱ δὲ τὰ [p] τούτων γέῤῥα καὶ τὰς κοπίδας ἔχοντες ἐπὶ τούτοις εἵποντο, ἴσοι ὄντες τὸν ἀριθμόν. Καὶ ἡ ἄλλη δὴ στρατιὰ ἐπορεύετο τεταγμένη. Ἕκαστον δὲ ἐκέλευσε τοῖς καινοῖς ἑαυτῶν θεράπουσιν εἰπεῖν, ὅτι, ὅστις ἂν αὐτῶν ἢ τῶν ὀπισθοφυλάκων φαίνηται ὄπισθεν, ἢ τοῦ μετώπου πρόσθεν, ἢ κατὰ πλάγια ἔξω τῶν ἐν τάξει ὄντων ἁλίσκηται, κολασθήσεται. Δευτεραῖοι δὲ ἀμφὶ δείλην γίγνονται πρὸς τῷ Γωβρύου χωρίῳ, καὶ ὁρῶσιν ὑπερισχυρόν τε τὸ ἔρυμα, καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν πάντα παρεσκευασμένα, ὡς ἂν κράτιστα ἀπομάχοιντο· καὶ βοῦς δὲ πολλοὺς καὶ πάμπολλα πρόβατα ὑπὸ τὰ
2 ἐρύματα προσηγμένα ἑώρων. Πέμψας δὲ ὁ Γωβρύας ἐκέλευσε τὸν Κῦρον περιελάσαντα ἰδεῖν, ᾗ ἡ πρόσοδος εὐπετεστάτη, εἴσω δὲ πέμψαι πρὸς ἑαυτὸν τῶν πιστῶν τινάς, οἵτινες αὐτῷ τὰ ἔνδον ἰδόντες ἀπαγγελοῦσιν. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος αὐτὸς μέν, τῷ ὄντι βουλόμενος ἰδεῖν, εἴ πη εἴη αἱρέσιμον τὸ τεῖχος, ἢ ψευδὴς φαίνοιτο ὁ Γωβρύας, περιήλαυνε πάντοθεν, ἑώρα τε ἰσχυρότερα πάντα [q] ἢ προσελθεῖν· οὓς δ' ἔπεμψε πρὸς Γωβρύαν, ἀπήγγελλον τῷ Κύρῳ, ὅτι τοσαῦτα εἴη ἔνδον ἀγαθά, ὅσα ἐπ' ἀνθρώπων γενεάν, ὡς σφίσι δοκεῖν, μὴ ἂν ἐπιλείπειν τοὺς ἔνδον ὄντας. Ὁ μὲν δὴ Κῦρος ἐν φροντίδι ἦν, ὅ τί ποτε εἴη ταῦτα· ὁ δὲ Γωβρύας αὐτός τε ἐξῄει πρὸς αὐτόν, καὶ τοὺς ἔνδοθεν πάντας ἐξῆγε, φέροντας οἶνον, ἄλευρα·

p Τούτων γέῤῥα καὶ etc.] Vide quae notauimus ad ψιλὰς μαχαίρας, 4, 5, 19.

q Ἢ προσελθεῖν] Ita Stephanus, Leunclauius, *Ald.* et *Eton.* edit. *Florentina* vero dat προσῆλθεν. inepte.

ἄλλες δὲ ἐλαύνοντας βῦς καὶ ὗς, ὄϊας, αἶγας· καὶ εἴ τι βρωτὸν, πάντα ἱκανὰ προςῆγον, ὡς δειπνῆσαι καλῶς ἅπασαν τὴν σὺν Κύρῳ ςρατιάν. Οἱ μὲν δὴ ἐπὶ τέτῳ 3
ταχθέντες διηρῦντό τε ταῦτα καὶ ἐδειπνοποιῦντο. Ὁ δὲ Γωβρύας, ἐπεὶ πάντες οἱ ἄνδρες αὐτῷ ἔξω ἦσαν, εἰσιέναι ἐκέλευσε τὸν Κῦρον, ὅπως νομίζει ἀσφαλέςατα. Προεισπέμψας ὖν ὁ Κῦρος προσκόπυς καὶ δύναμιν, καὶ αὐτὸς ὕτως εἰςῄει. Ἐπεὶ δὲ εἰςῆλθεν ἀναπεπταμένας ἔχων τὰς πύλας, παρεκάλει πάντας τὺς φίλυς καὶ ἄρχοντας τῶν μεθ' ἑαυτῦ. Ἐπεὶ δὲ ἔνδον ἦσαν, ἐκφέρων ὁ Γωβρύας φιάλας χρυσᾶς, καὶ προχόυς, καὶ κάλπιδας, καὶ κόσμον παντοῖον, καὶ [r] δαρεικὺς ἀμέτρυς τινὰς,

r Δαρεικὺς] *Suidas*: εἰσὶ μὲν χρυσοῖ ςατῆρες οἱ Δαρεικοί· ἠδύνατο δὲ ἕκαςος αὐτῶν, ὅπερ καὶ ὁ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ὀνομαζόμενος χρυσῦς· ὐκ ἀπὸ Δαρείυ τῦ Ξέρξυ πατρὸς, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρυ τινὸς παλαιοτέρυ βασιλέως ὠνομάσθησαν. Λέγυσι δέ τινες, δύνασθαι τὸν Δαρεικὸν δραχμὰς ἀργυρίυ εἴκοσιν· ὡς τὺς πέντε Δαρεικὺς δύνασθαι μνᾶν ἀργυρίυ. De *Daricis* totidem fere verbis vtuntur *Scholiastes* Aristoph. ad Ἐκκλησ. v. 598. et *Harpocration*. Vnde in procliui est *Hesychium* obiter emendare; apud quem sic male scribitur, Δαρεικοὶ· οἱ χρόνοι (lege, χρυσοῖ) ςατῆρες, etc. Cum vero nullus siue Persarum, siue alius cuiuslibet gentis Orientalis rex *Darii* nomine, ante *Hystaspidem* illum, Xerxis patrem, apud profanos Auctores veniat; ad *Darium Medum*, (de quo Dan. 5, 31.) qui est Xenophontis *Cyaxares*, referenda videtur *Daricorum* origo. Hic, vt videtur eruditissimo *Humfredo Prideaux*, biennio illo, quo Babylone regnabat, nummi istam purissimi speciem ex magna auri vi, quam victrices Persarum Medorumque copiae congesserant, excudendam curauit. Licet autem opinio haec, vtpote quae a veri specie minime abhorreat, fidem habeat; ab hoc ipso tamen loco, in quo *Daricorum*, ceu iam ante captam Babylonem vulgo notorum, mentionem facit Xenophon, difficultatis aliquid oriri videtur. Verum dici potest, Xenophontem hic per eiusmodi temporis anticipationem de *Daricis* loquutum esse, qualis apud Virgilium occurrit, *Aen.* lib. 6. v. 366. — *Portusque require Velinos*. De quo loco vide sis A. *Gell.* N. A. lib. 10. c. 16. Nec aliud fere dicendum est de vsu vocis אדרכנים 1 *Paralip.* 29. 7. si modo vox ista intelligenda sit, (vti docti quidam viri censuerunt) de *Daricis Persicis*: nam Dauidis certe tempore nummus istiusmodi nullus erat. *Buxtorfius* quidem, in Lexico Rabbinico, voces אדרכין, דרכמון, דרכון, exponit, *Nummi antiqui aurei species, tempore Dauidis, i. e. ante exilium Babylonicum vsitati.* Mox idem tradit *Buxtorfius, in nuperis Mischnaioth scribi, fuisse monetam Persicam.* At si *Persica*, haud dubie ista nummi species erat, quam docti plerique, tum Veteres tum Recentiores, a *Dario* nomen accepisse putarunt: quod si detur, *Dauidis* certe tempore non existebat. Itaque existimauerim, *Daricos* a *Cyaxare* tandem, seu *Dario Medo*, fuisse cu-

καὶ πάντα καλὰ, καὶ τέλος τὴν θυγατέρα (δεινὸν ἄρα κάλλος καὶ μέγεθος, πενθικῶς δὲ ἔχουσαν τοῦ ἀδελφοῦ τεθνηκότος) ἐξαγαγὼν, τάδε εἶπεν· Ὦ Κῦρε, ἐγώ σοι τὰ μὲν χρήματα ταῦτα δίδωμι· τὴν δὲ θυγατέρα ταύτην ἐπιτρέπω διαθέσθαι, ὅπως ἂν σὺ βούλῃ· ἱκετεύομεν δὲ, ἐγὼ μὲν καὶ πρόσθεν, τοῦ υἱοῦ, αὕτη δὲ νῦν, τοῦ ἀδελφοῦ τιμωρὸν γενέσθαι σε.

4 Ὁ δὲ Κῦρος πρὸς ταῦτα εἶπεν· Ἀλλ' ἐγώ σοι μὲν καὶ τότε ὑπεσχόμην, ἀψευδοῦντός σου τιμωρήσειν εἰς δύναμιν· νῦν δὲ, ὅτε σε ἀληθεύοντα ὁρῶ ἤδη, ὀφείλω τὴν ὑπόσχεσιν· καὶ ταύτῃ ὑπισχνοῦμαι τὰ αὐτὰ ταῦτα σὺν θεοῖς ποιήσειν. Καὶ τὰ μὲν χρήματα, ἔφη, ἐγὼ ταῦτα δέχομαι, δίδωμι δ' αὐτὰ τῇ παιδὶ ταύτῃ, καὶ ἐκείνῳ, ὃς ἂν γήμῃ αὐτήν. Ἓν δὲ δῶρον ἄπειμι ἔχων παρὰ σοῦ, ἀνθ' οὗ ἐγὼ οὐδ' ἂν τὰ ἐν Βαβυλῶνι, ἐν ᾗ πλεῖστά ἐστιν, οὐδὲ τὰ πανταχοῦ, ἀντὶ τούτου, οὗ σύ μοι δεδώρησαι, ἥδιον

5 ἂν ἔχων ἀπέλθοιμι. Καὶ ὁ Γωβρύας, θαυμάσας, τί ποτε τοῦτο εἴη, καὶ ὑποπτεύσας, μὴ τὴν θυγατέρα λέγοι, οὕτως ἤρετο· Καὶ τί τοῦτ' ἐστὶν, ἔφη, ὦ Κῦρε; Καὶ ὁ Κῦρος ἀπεκρίνατο, Ὅτι, ἔφη, ὦ Γωβρύα, πολλοὺς μὲν οἴομαι εἶναι ἀνθρώπους, οἳ οὔτε ἀσεβεῖν ἂν θέλοιεν, οὔτε ἀδικεῖν, οὔτε ἂν ψεύδοιντο ἑκόντες εἶναι· διὰ δὲ τὸ μηδένα αὐτοῖς ἠθεληκέναι προέσθαι μήτε χρήματα πολλὰ, μήτε τυραννίδα, μήτε τείχη ἐρυμνὰ, μήτε τέκνα ἀξιέραστα, ἀποθνήσκουσι πρότερον, πρὶν δῆλοι γενέσθαι, οἷοι ἦσαν· ἐμοὶ δὲ σὺ νῦν καὶ τείχη ἐρυμνὰ, καὶ πλοῦτον παντοδαπὸν, καὶ δύναμιν τὴν σὴν, καὶ θυγατέρα ἀξιόκτητον ἐγχειρίσας, πεποίηκάς με δῆλον γενέσθαι πᾶσιν

ſos; *Ezramque* adeo (Auctorem *Paralipomenωn*) monetam, quae *Danidis* aetate vſitata erat, ad nummum *Perſicum*, qui ſuo iam tempore notiſſimus erat, reuocaſſe. Vide, ſi libet, Cl. *Prideaux* Connex. Hiſt. V. et N. T. lib. 2. ad *An.* 538. *Bernard.* De *Ponder.* et *Menſ.* lib. 2. *Caſp. Eiſenſchmid. Diſquiſ. de Menſ. et Pond* et eruditiſſimum Epiſcopum *Bathonio-Wellens.* qui nuperrime argumentum hoc tractauit, aliamque de origine vocis אדרכנים 1 *Paralip.* 29. 7. et 1 *Eſd.* 8. 27. ſententiam propoſuit.

ἀνθρώποις, ὅτι οὔτ' ἂν ἀσεβεῖν περὶ ξένους ἐθέλοιμι, οὔτ' ἂν ἀδικεῖν χρημάτων ἕνεκεν, οὔτε συνθήκας ψευδοίμην ἂν ἑκὼν εἶναι. Τοῦτ' οὖν ἐγώ σοι, εὖ ἴσθι, ἕως ἀνὴρ δίκαιος ὦ, καὶ δοκῶν εἶναι τοιοῦτος ἐπαινῶμαι ὑπ' ἀνθρώπων, οὔποτ' ἐπιλήσομαι· ἀλλὰ πειράσομαί σε ἀντιτιμῆσαι πᾶσι τοῖς καλοῖς. Καὶ ἀνδρὸς δ', ἔφη, τῇ θυγατρὶ μὴ φοβοῦ ὡς ἀπορήσεις ἀξίου ταύτης· πολλοὶ γὰρ καὶ ἀγαθοὶ φίλοι εἰσὶν ἐμοὶ, ὧν ὅστις γαμεῖ αὐτὴν, εἰ μέντοι χρήματα ἕξει τοσαῦτα, ὅσα δίδως, ἢ καὶ ἄλλα πολλαπλάσια τούτων, οὐκ ἂν ἔχοιμι εἰπεῖν· σὺ μέντοι εὖ ἴσθι, ὅτι εἰσί τινες αὐτῶν, οἳ, ὧν μὲν σὺ δίδως χρημάτων, οὐδὲ μικρὸν τούτων ἕνεκά σε μᾶλλον θαυμάσουσιν· ἐμὲ δὲ ζηλοῦσι νυνὶ, καὶ εὔχονται πᾶσι θεοῖς γενέσθαι ποτὲ καὶ ἑαυτοὺς ἐπιδεῖξαι, ὡς πιστοὶ μέν εἰσιν οὐδὲν ἧττον ἐμοῦ τοῖς φίλοις, τοῖς δὲ πολεμίοις οὐδέποτ' ἂν ὑφεῖντο ζῶντες, εἰ μὴ θεὸς βλάπτοι· ἀντὶ δ' ἀρετῆς καὶ δόξης ἀγαθῆς οὔτι οὐδ' ἂν τὰ Σύρων, πρὸς τοῖς σοῖς, καὶ Ἀσσυρίων πάντα προέλοιντο· τοιούτους ἄνδρας εὖ ἴσθι ἐνταῦθα καθημένους. Καὶ ὁ Γωβρύας ἐπιγελάσας, Πρὸς 6
θεῶν, ἔφη, ὦ Κῦρε, δεῖξόν μοι, ποῦ οὗτοί εἰσιν, ἵνα σε τούτων τινὰ αἰτήσωμαι παῖδά μοι γενέσθαι. Ἀμέλει, ἔφη, οὐδὲν ἐμοῦ σε δεήσει πυνθάνεσθαι, ἀλλ' ἢν σὺν ἡμῖν ἕπῃ, αὐτὸς σὺ ἕξεις καὶ ἄλλῳ δεικνύναι αὐτῶν ἕκαστον.

Τοσαῦτα δ' εἰπὼν, δεξιάν τ' ἔλαβε τοῦ Γωβρύα, καὶ ἀναστὰς ἐξῄει, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πάντας ἐξήγαγε· καὶ πολλὰ δεομένου τοῦ Γωβρύα ἔνδον δειπνεῖν, οὐκ ἠθέλησεν· ἀλλ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐδείπνει, καὶ τὸν Γωβρύαν σύνδειπνον [s] παρέλαβεν. Ἐπὶ στιβάδος δὲ κατακλιθεὶς 7
ἤρετο αὐτὸν ὧδε· Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Γωβρύα, πότερον οἴει εἶναί σοι πλείω ἢ ἡμῶν ἑκάστῳ στρώματα; Καὶ ὃς εἶπεν,

s Παρέλαβεν. Ἐπὶ etc.] Ita locum hunc MS. Bodl. omnesque melioris notae editiones recte exhibent. In *Aldina* vero et *Florent.* omnia mire perturbata, depravataque leguntur.

Ὑμῖν νὴ τὸν Δί᾽ εὖ οἶδ᾽ ὅτι στρώματα πλείω ἐστὶ καὶ κλί-
ναι, καὶ οἰκία γε πολλῷ μείζων ἡ ὑμετέρα τῆς ἐμῆς·
οἵ γε οἰκίᾳ μὲν χρῆσθε γῇ τε καὶ οὐρανῷ, κλίναι δ᾽ ὑμῖν
εἰσιν, ὁπόσαι γένοιντ᾽ ἂν εὐναὶ ἐπὶ γῆς· στρώματα δὲ νο-
μίζετε, οὐχ ὁπόσα πρόβατα φύει ἔρια, ἀλλ᾽ ὁπόσα
8 φρύγανα ὄρη τε καὶ πεδία ἀνίησι. Τότε μὲν δὴ πρῶτον
ὁ Γωβρύας συνδειπνῶν αὐτοῖς, ὁρῶν τὴν φαυλότητα τῶν
παρατιθεμένων βρωμάτων, πολὺ σφᾶς ἐνόμιζεν εἶναι
ἐλευθεριωτέρους αὐτῶν. [f] Ἐπεὶ δὲ κατενόησε τὴν μετριό-
τητα τῶν σίτων· (ἐπ᾽ οὐδενὶ γὰρ βρώματι οὐδὲ πόματι
Πέρσης ἀνὴρ τῶν πεπαιδευμένων οὔτε ὄμμασιν ἂν ἐκπε-
πληγμένος καταφανὴς γένοιτο, οὔτε ἁρπαγῇ, οὔτε νόῳ,
μὴ οὐχὶ προνοεῖν, ἅπερ ἂν καὶ μὴ ἐν σίτῳ ὤν· ἀλλ᾽ ὥς-
περ οἱ ἱππικοὶ, διὰ τὸ μὴ ταράσσεσθαι ἐπὶ τῶν ἵππων,
δύνανται ἅμα ἱππεύοντες καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ λέγειν
τὸ δέον, οὕτω καὶ ἐκεῖνοι ἐν τῷ σίτῳ οἴονται δεῖν φρόνιμοι
καὶ μέτριοι φαίνεσθαι· τὸ δὲ κεκινῆσθαι ὑπὸ τῶν βρωμά-
των καὶ τῆς πόσεως, πάνυ αὐτοῖς κυνικὸν καὶ θηριῶδες
δοκεῖ εἶναι) ἐνενόησε δὲ αὐτῶν, καὶ ὡς ἐπηρώτων ἀλλή-
λους τοιαῦτα, οἷα ἐρωτηθῆναι ἥδιον ἦν, ἢ μή, καὶ ὡς
ἔσκωπτον, οἷα σκωφθῆναι ἥδιον ἦν, ἢ μή· ἅ τε ἔπαι-
ζον ὡς πολὺ μὲν ὕβρεως ἀπῆν, πολὺ δὲ τοῦ αἰσχρόν τι
9 ποιεῖν, πολὺ δὲ τοῦ χαλεπαίνεσθαι πρὸς ἀλλήλους. Μέ-
γιστον δ᾽ αὐτῷ ἔδοξεν εἶναι, τὸ ἐν στρατείᾳ ὄντας τῶν εἰς
τὸν αὐτὸν κίνδυνον ἐμβαινόντων μηδενὸς οἴεσθαι δεῖν
πλείω παρατίθεσθαι, ἀλλὰ τοῦτο νομίζειν μεγίστην εὐω-

f Ἐπεὶ δὲ etc.] Laborat Leunclavius, vt voces istae in ἐπειδὴ mutentur; vtque, sublata ante eas τελείᾳ στιγμῇ, connectantur cum superioribus in hunc modum — ἐλευθεριωτέρους αὐτῶν, ἐπειδὴ κατενόησε τὴν μετριότητα τῶν σίτων. Nos, pertinacem librorum omnium consensionem secuti, nec interpunctionem loci, nec scripturam mutamus: sed nouam hic periodum instituimus; et ea, quae sequuntur, adstipulante Stephano, parenthesi includenda putamus. Constat quidem nihil in sequentibus reperiri, quod primo huic periodi membro, alterique illi ἐνενόησε δὲ αὐτῶν etc. respondeat. Itaque dicendum est, σχῆμα hic ἀνανταπόδοτον occurrere.

χίαν εἶναι, τοὺς συμμάχεσθαι μέλλοντας ὅτι βελτίστους παρασκευάζειν. Ἡνίκα δὲ ὁ Γωβρύας εἰς οἶκον ἀπιὼν 10 ἀνίστατο, εἰπεῖν λέγεται· Οὐκέτι θαυμάζω, ὦ Κῦρε, εἰ ἐκπώματα μὲν καὶ ἱμάτια καὶ χρυσίον ἡμεῖς ὑμῶν πλείονα κεκτήμεθα, αὐτοὶ δ' ἐλάττονος ὑμῶν ἄξιοί ἐσμεν. Ἡμεῖς γὰρ ἐπιμελόμεθα, ὅπως ἡμῖν ταῦτα ὡς πλεῖστα ἔσται, ὑμεῖς δέ μοι δοκεῖτε ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως αὐτοὶ ὡς κράτιστοι ἔσεσθε. Ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Κῦρος, Ἄγ', ἔφη, ὦ Γωβρύα, ὅπως πρωῒ παρέσῃ ἔχων τοὺς ἱππέας ἐξωπλισμένους, ἵνα καὶ τὴν δύναμίν σου ἴδωμεν, καὶ ἅμα διὰ τῆς σῆς χώρας ἄγῃς ἡμᾶς, ὡς ἂν εἰδῶμεν, ἅ τε δεῖ φίλια καὶ πολέμια ἡμᾶς νομίζειν. Τότε μὲν δὴ ταῦτα εἰπόντες ἀπῆλθον ἑκάτερος ἐπὶ τὰ προσήκοντα.

Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, παρῆν ὁ Γωβρύας, ἔχων 11 τοὺς ἱππέας, καὶ ἡγεῖτο. Ὁ δὲ Κῦρος, ὥσπερ προσήκει ἀνδρὶ ἄρχοντι, οὐ μόνον τῷ πορεύεσθαι τὴν ὁδὸν προσεῖχε τὸν νοῦν, ἀλλ' ἅμα προϊὼν ἐπεσκοπεῖτο, εἴ τι δυνατὸν εἴη τοὺς μὲν πολεμίους ἀσθενεστέρους ποιεῖν, αὐτοὺς δὲ ἰσχυροτέρους. Καλέσας οὖν τὸν Ὑρκάνιον καὶ τὸν Γωβρύαν, (τούτους γὰρ ἐνόμιζε μάλιστα εἰδέναι, ὧν αὐτὸς ᾤετο δεῖσθαι μαθεῖν) Ἐγώ τοι, ἔφη, ἄνδρες φίλοι, οἴομαι, σὺν ὑμῖν ὡς πιστοῖς βουλευόμενος περὶ τοῦ πολέμου τοῦδε, οὐκ ἂν ἐξαμαρτάνειν· ὁρῶ γὰρ ὑμῖν ἔτι μᾶλλον, ἢ ἐμοί, σκεπτέον ὄν, ὅπως ὁ Ἀσσύριος ἡμῶν μὴ ἐπικρατήσει. Ἐμοὶ μὲν γάρ, ἔφη, τῶνδε ἀποσφαλέντι ἐστὶν ἴσως καὶ ἄλλη ἀποστροφή· ὑμῖν δέ, εἰ οὗτος ἐπικρατήσει, ὁρῶ ἅπαντα τὰ ὄντα ἀλλότρια γιγνόμενα. Καὶ γὰρ ἐμοὶ μὲν πολέμιός ἐστιν, οὐκ ἐμὲ μισῶν, ἀλλ' οἰόμενος, ἀσύμφορον εἶναι αὐτῷ, ἡμᾶς μεγάλους εἶναι· καὶ στρατεύει διὰ τοῦτο ἐφ' ἡμᾶς· ὑμᾶς δὲ καὶ μισεῖ, καὶ ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ὑμῶν. Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο ἀμφότεροι,

καὶ τὰ αὐτὰ περαίνειν [u] ὅτι μέλοι, ὡς ταῦτα εἰδόσι,
σφίσι, καὶ μέλον αὐτοῖς ἰσχυρῶς, ὅπῃ τὰ νῦν παρόντα
ἀποβήσοιτο.

12 Ἐνταῦθα δὴ ἤρχετο ὧδε, Λέξατέ μοι, ἔφη, ὑμᾶς
μόνους ἐνόμιζε πολεμικῶς ἔχειν ὁ Ἀσσύριος πρὸς ἑαυτόν·
ἢ ἐπίστασθε, καὶ ἄλλον τινὰ αὐτῷ πολέμιον; Ναὶ μὰ
Δί', ἔφη ὁ Ὑρκάνιος, πολεμιώτατοι μέν εἰσιν αὐτῷ Κα-
δούσιοι, ἔθνος μάλα πολὺ καὶ ἄλκιμον· Σάκαι γε μήν,
ὅμοροι ἡμῖν, οἳ πολλὰ κακὰ πεπόνθασιν ὑπὸ τοῦ Ἀσσυ-
ρίου· ἐπειρᾶτο γὰρ καὶ ἐκείνους, ὥσπερ καὶ ἡμᾶς, κατα-
στρέψασθαι. Οὐκοῦν οἴεσθε, ἔφη, νῦν αὐτοὺς ἀμφοτέρους
ἡδέως ἂν ἐπιβῆναι σὺν ἡμῖν τῷ Ἀσσυρίῳ; Ἔφασαν, καὶ
σφόδρα γε, εἴ πῃ δύναιντο συμμῖξαι. Τί δ' ἐν μέσῳ,
ἔφη, ἐστὶ τοῦ συμμῖξαι; Ἀσσύριοι, ἔφασαν, τὸ αὐτὸ
13 ἔθνος, δι' οὗπερ νῦν πορεύῃ. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἤκουσεν ὁ
Κῦρος, Τί γάρ, ἔφη, ὦ Γωβρύα, οὐ σὺ τοῦ νεανίσκου
τούτου, ὃς νῦν εἰς τὴν βασιλείαν καθέστηκεν, ὑπερηφανίαν
πολλήν τινα τοῦ τρόπου κατηγορεῖς; Τοιαῦτα γάρ, οἶ-
μαι, ἔφη ὁ Γωβρύας, ἔπαθον ὑπ' αὐτοῦ. Πότερα δῆτα,
ἔφη ὁ Κῦρος, εἰς σὲ μόνον ἐγένετο τοιοῦτος, ἢ καὶ εἰς ἄλ-
λους τινάς; Νὴ Δί', ἔφη ὁ Γωβρύας, καὶ εἰς ἄλλους
πολλούς. Ἀλλὰ τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας οἷα ὑβρίζει, τί δεῖ
λέγειν; ἑνὸς δ' ἀνδρὸς πολὺ δυνατωτέρου, ἢ ἐγώ, υἱόν,
[x] καὶ ἐκείνου ἑταῖρον ὄντα, ὥσπερ τὸν ἐμόν, συμπίνοντα

u Ὅτι μέλοι etc.] Edit. *Leunclav.* *Ald.* et *Florent.* dant μέλλει. quam lectionem *Camerarius* et *Gabrielius* in loco conuertendo secuti sunt. Ex plurium vero exemplarium consensu a se substitutum fuisse μέλοι testatur Stephanus; quibus sane accedunt MS. Bodl. et Edit. *Eton.* Haec autem posteriori etiam loco μέλοι exhibet ante αὐτοῖς, quod haud minus forsan aptum est, quam μέλον illud a caeteris editionibus omnibus et MSto Bodl. repraesentatum. Locuc nonnihil obscuritatis habet; sed germanus Stephano sensus videtur: *Responderunt et sibi curae esse eadem exsequi, vtpote qui scirent illa, quae Cyrus dicebat, et soliciti etiam essent, quo res praesentes exasurae forent.*

x Καὶ ἐκείνου ἑταῖρον etc] Consentiunt hic omnia, quae videre licuit, exemplaria. Itaque frustra est Leunclauius, qui vocibus, ἐκ νέου, locum inter καὶ et ἐκείνου tribuendum putat.

παρ' ἑαυτῷ συλλαβὼν ἐξέτεμεν, ὡς μέν τινες ἔφασαν, ὅτι ἡ παλλακὴ αὐτῦ ἐπῄνεσεν αὐτὸν, ὡς καλὸς εἴη, καὶ ἐμακάρισε τὴν μέλλυσαν αὐτῷ γυναῖκα ἔσεσθαι· ὡς δὲ ὗτος νῦν λέγει, ὅτι ἐπείρασεν αὐτῦ τὴν παλλακίδα. Καὶ 14
νῦν ὗτος εὐνῦχος μέν ἐςι, τὴν δὲ ἀρχὴν ἔχει, ἐπεὶ ὁ πατὴρ αὐτῦ ἐτελεύτησεν. Οὐκῦν, ἔφη, οἴει ἂν καὶ τῦτον ἡμᾶς ἰδεῖν ἡδέως, εἰ οἴοιτο αὐτῷ βοηθὺς ἂν γενέσθαι; Εὖ μὲν ὖν οἶδα, ἔφη ὁ Γωβρύας· ἀλλ' ἰδεῖν τοι αὐτὸν χαλεπόν ἐςιν, ὦ Κῦρε. Πῶς; ἔφη ὁ Κῦρος. Οτι, εἰ μέλλοι τις ἐκείνῳ συμμίξειν, παρ' αὐτὴν τὴν Βαβυλῶνα δεῖ παριέναι. Τί ὖν, ἔφη, τῦτο χαλεπόν; Ὅτι νὴ Δί', ἔφη ὁ Γωβρύας, οἶδα ἐξελθῦσαν δύναμιν αὐτόθεν πολλαπλασίαν, ἧς σὺ νῦν ἔχεις· εὖ δ' ἴσθι, ὅτι διὰ ταῦτα ἧττόν σοι νῦν, ἢ τὸ πρῶτον, οἱ Ἀσσύριοι καὶ τὰ ὅπλα ἀποφέρυσι, καὶ τὺς ἵππυς ἀπάγυσιν, ὅτι τοῖς ἰδῦσιν αὐτὴν ὀλίγη ἔδοξεν ἡ σὴ δύναμις· καὶ ὗτος ὁ λόγος πολὺς ἤδη ἐνέσπαρται· δοκεῖ δέ μοι, ἔφη, βέλτιον εἶναι φυλαττομένυς πορεύεσθαι.

Καὶ ὁ Κῦρος, ἀκύσας τῦ Γωβρύυ τοιαῦτα, τοιάδε 15
πρὸς αὐτὸν ἔλεξε· Καλῶς μοι δοκεῖς, ὦ Γωβρύα, λέγειν, κελεύων ὡς ἀσφαλέςατα τὰς πορείας ποιεῖσθαι. Ἔγωγ' ὖν σκοπῶν ὐ δύναμαι ἐννοῆσαι ἀσφαλεςέραν ὐδεμίαν πορείαν ἡμῖν, τῆς πρὸς αὐτὴν Βαβυλῶνα πορείας, ἰέναι, εἰ ἐκεῖ τῶν πολεμίων ἐςὶ τὸ κράτιςον. Πολλοὶ μὲν γάρ εἰσιν, ὡς σὺ φῄς· εἰ δὲ καὶ θαῤῥήσυσι, καὶ δεινοὶ ἡμῖν, ὡς ἐγώ φημι, ἔσονται. Μὴ ὁρῶντες μὲν ὖν ἡμᾶς, ἀλλ' οἰόμενοι ἀφανεῖς εἶναι διὰ τὸ φοβεῖσθαι ἐκείνυς, σάφ' ἴσθι, ἔφη, ὅτι τῦ μὲν φόβυ ἀπαλλάξονται, ὃς αὐτοῖς ἐγένετο, θάρσος δὲ ἐμφύσεται ἀντὶ τύτυ τοσύτῳ μεῖζον, ὅσῳ ἂν πλείονα χρόνον ἡμᾶς μὴ ὁρῶσιν· ἢν δὲ καὶ ἤδη ἴωμεν ἐπ' αὐτὺς, πολλοὺς μὲν αὐτῶν εὑρήσομεν ἔτι κλαίοντας τὺς ἀποθανόντας ὑφ' ἡμῶν, πολλοὺς δ' ἔτι τραύματα ἐπιδεδεμένυς, ἃ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἔλα-

βον, πάντας δ' ἔτι μεμνημένους τῆς τοῦδε μὲν τοῦ στρατεύματος τόλμης, τῆς δ' αὐτῶν φυγῆς τε καὶ συμφορᾶς. Εὖ δ' ἴσθι, ὦ Γωβρύα, εἶναι καὶ τοῦτο ἤδη, ὡς οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι, ὅταν μὲν θαῤῥήσωσιν, ἀνυπόστατον τὸ φρόνημα παρέχονται· ὅταν δὲ δείσωσιν, ὅσῳ ἂν πλείους ὦσι, τοσούτῳ μείζω καὶ ἐκπεπληγμένον μᾶλλον τὸν φόβον κέκτηνται. Ἐκ πολλῶν μὲν γὰρ καὶ κακῶν λόγων ηὐξημένος αὐτοῖς πάρεστιν, ἐκ πολλῶν δὲ καὶ πονηρῶν y χρημάτων, ἐκ πολλῶν δὲ καὶ δυσθύμων τε καὶ ἐξεστηκότων προσώπων ἤθροισται· ὥστε ὑπὸ τοῦ μεγέθους οὐ ῥάδιον αὐτὸν ἐστιν οὔτε λόγοις κατασβέσαι, οὔτε προσάγοντα πολεμίοις μένος ἐμβαλεῖν, οὔτ' ἀπάγοντα z ἀναθρέψαι τὸ φρόνημα· ἀλλ' ὅσῳ ἂν μᾶλλον αὐτοῖς θαρσεῖν

y χρημάτων] Sic editi libri, quos vidi, omnes. Inuenitur tamen et alia lectio, nempe χρωμάτων. Vtramque agnoscit MS. Bodl. Posteriorem, in loco conuertendo, *Philelphus* et *Gabrielius* sequuti sunt; priorem, quam recepimus, *Camerarius* et *Leunclauius*. Hic autem omni ope nititur, vt πραγμάτων, pro χρημάτων, reponat. Sic enim, inquit, haec tria sibi commodissime respondent, λόγοι, *rumores*; πράγματα, *res ipsae tristes et aduersae*; πρόσωπα, *vultus hominum trepidantium*: de quibus et colligi et augeri formido solet. Quod ad alteram scripturam, χρωμάτων, adtinet; illa sane, nec iniuria, Leunclauio vix locum hic habere videtur, cum alii colores intelligi non possint, quam vultus; et vultus statim mentio subiiciatur, qui ab illis coloribus secerni nequit. *Suidas* quidem, *Hesychius* et *Phauorinus* χρῆμα exponunt, πρᾶγμα. At licet in singulari quidem numero, τὸ χρῆμα, ἀντὶ τοῦ πράγματος recte ponatur; in plurali tamen τὰ χρήματα, ἀντὶ τῶν πραγμάτων in vsu non reperiri suspicatur *Aemil. Portus*. Quare idem *Portus* πραγμάτων, pro χρημάτων, in ipso textu legendum, vt monet etiam Leunclauius, existimat. Nihilominus, cum locus hic manifesto errore non teneatur, a lectione recepta, vbi potissimum exemplaria primae notae consentiunt, descíscere religio est. *Scholiastes* sane Thucyd. τὰ χρήματα bis exponit πράγματα, lib. 3. p. 191. et lib. 7. p. 425. *edit. Oxon.* Ea tamen expositio, vtroque in loco, minus, vt videtur, consona est Auctoris menti; quae postulat, vt per χρήματα intelligamus vel *merces* vel *pecunias*, de quibus vulgo accipi solet vox ista. Vulgata lectio *Suidae* patrocinio melius defenditur; qui χρῆμα, in numero etiam multitudinis positum, interpretatur πρᾶγμα. nam ad χρημάτων haec habet; κεῖται ἡ λέξις καὶ ἐπὶ πράγματος, ἢ προσώπου, ἢ λόγου, *ponitur haec vox pro re, vel persona, vel oratione.*

z Ἀναθρέψαι] Ita restituimus MStum Bodl. secuti, adductique ipsa loci sententia; quae, vti *Camerarius*, probante *Leunclauio*, animaduertit, *excitandi* verbum postulat. Prius autem in editis legebatur, ἀνατρέψαι. quod, cum *prosternendi* vel *deiiciendi* vim habeat, nemo non videt aliorsum, atque Cyri voluit oratio, spectare.

παρακελεύῃ, τοσούτῳ ἐν δεινοτέροις ἡγοῦνται εἶναι. Ἐκεῖνο μέντοι ἤδη σκεψώμεθα ἀκριβῶς, ὅπως ἔχει. Εἰ μὲν γὰρ τὸ ἀπὸ τοῦδε αἱ νῖκαι ἔσονται ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις, ὁπότεροι ἂν πλείονα ὄχλον ἀπαριθμήσωσιν, ὀρθῶς καὶ σὺ φοβῇ περὶ ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς τῷ ὄντι ἐν δεινοῖς ἐσμεν· εἰ μέντοι, ὥσπερ πρόσθεν, διὰ τοὺς εὖ μαχομένους, ἔτι καὶ νῦν, αἱ μάχαι κρίνονται, θαῤῥῶν οὐδὲν ἂν σφαλείης· πολὺ μὲν γὰρ σὺν θεοῖς παρ᾽ ἡμῖν πλείονας εὑρήσεις τοὺς θέλοντας μάχεσθαι, ἢ παρ᾽ ἐκείνοις. Ὡς δὲ ἔτι μᾶλλον θαῤῥῇς, καὶ τόδε κατανόησον· οἱ μὲν γὰρ πολέμιοι πολὺ μὲν ἐλάττονές εἰσι νῦν, ἢ πρὶν ἡττηθῆναι ὑφ᾽ ἡμῶν, πολὺ δὲ ἐλάττονες, ἢ ὅτε ἀπέδρασαν ἡμᾶς· ἡμεῖς δὲ καὶ [a] μείζονες νῦν, ἐπεὶ ἐνικήσαμεν, καὶ ἰσχυρότεροι, ἐπεὶ ὑμεῖς ἡμῖν προσεγένεσθε· μὴ γὰρ ἔτι ἀτίμαζε μηδὲ τοὺς σοὺς, ἐπεὶ σὺν ἡμῖν εἰσι· σὺν γὰρ τοῖς νικῶσι, σάφ᾽ ἴσθι, ὦ Γωβρύα, θαῤῥοῦντες καὶ οἱ ἀκόλουθοι ἕπονται. Μὴ λανθανέτω δέ σε μηδὲ τοῦτ᾽, ἔφη, ὅτι ἔξεστι μὲν τοῖς πολεμίοις καὶ νῦν ἰδεῖν ἡμᾶς· γοργότεροι δὲ, σάφ᾽ ἴσθι, οὐδαμῶς ἂν αὐτοῖς φανείημεν, ἢ ἰόντες ἐπ᾽ ἐκείνους. Ὡς οὖν ἐμοῦ ταῦτα γιγνώσκοντος, ἄγε ἡμᾶς εὐθὺ τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος.

Οὕτω μὲν δὴ πορευόμενοι, τεταρταῖοι ἐπὶ τοῖς ὁρίοις C. III.
τῆς Γωβρύου χώρας ἐγένοντο. Ὡς δ᾽ ἐν τῇ πολεμίᾳ ἦν, κατέστησε, λαβὼν ἐν τάξει μεθ᾽ ἑαυτοῦ, τούς τε πεζοὺς καὶ τῶν ἱππέων, ὅσους ἐδόκει αὐτῷ καλῶς ἔχειν· τοὺς δ᾽ ἄλλους ἱππέας ἀφῆκε καταθεῖν, καὶ ἐκέλευσε τοὺς μὲν ὅπλα ἔχοντας κατακαίνειν, τοὺς δ᾽ ἄλλους καὶ πρόβατα, ὅσα ἂν λάβωσιν, ἄγειν πρὸς αὐτόν. Ἐκέλευσε δὲ καὶ τοὺς Πέρσας συγκαταθεῖν· καὶ ἧκον πολλοὶ μὲν αὐτῶν

a Μείζονες νῦν etc.] Sic in libris omnibus fere hactenus editis legitur. Verum MS. Bodl. addita quadam clausula, dat: ἡμεῖς δὲ καὶ μείζονες νῦν, ἢ πρὶν, ἐπεὶ νενικήκαμεν· καὶ ἰσχυρότεροι, ἐπεὶ εὐτυχήκαμεν· καὶ πλείονες δὲ, ἐπεὶ ὑμεῖς ἡμῖν προσεγένεσθε. Hanc lectionem, margini editionis ſuae adſcriptam, in loco conuertendo, ſecutus eſt Leunclavius: eaque haud ſane displicet.

κατακεκυλισμένοι ἀπὸ τῶν ἵππων, πολλοὶ δὲ καὶ λείαν
2 πλείστην ἄγοντες. Ὡς δὲ παρῆν ἡ λεία, συγκαλέσας τούς τε τῶν Μήδων ἄρχοντας καὶ τῶν Ὑρκανίων, καὶ τοὺς ὁμοτίμους, ἔλεξεν ὧδε· Ἄνδρες Φίλοι, ἐξένισεν ἡμᾶς ἅπαντας πολλοῖς ἀγαθοῖς ὁ Γωβρύας. Εἰ οὖν, ἔφη, τοῖς θεοῖς ἐξελόντες τὰ νομιζόμενα, καὶ τῇ [b] ἄλλῃ στρατιᾷ τὰ ἱκανά, δοίημεν τὴν ἄλλην τούτῳ λείαν, ἆρ' ἂν, ἔφη, καλὸν ποιήσαιμεν, τῷ εὐθὺς φανεροὶ εἶναι, ὅτι καὶ
3 τοὺς εὖ ποιοῦντας πειρώμεθα νικᾷν εὖ ποιοῦντες. Ὡς δὲ τοῦτ' ἤκουσαν, πάντες μὲν ἐπῄνουν, πάντες δ' ἐνεκωμίαζον· εἷς δὲ καὶ ἔλεξεν ὧδε, Πάνυ, ἔφη, ὦ Κῦρε, τοῦτο ποιήσομεν. Καὶ γάρ, ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὁ Γωβρύας πτωχούς τινας ἐνόμιζεν ἡμᾶς, ὅτι οὐ δαρεικῶν μεστοὶ ἥκομεν, οὐδ' ἐκ χρυσῶν φιαλῶν ἐπίνομεν· εἰ δὲ τοῦτο ποιήσαιμεν, γνοίη ἄν, ἔφη, ὅτι ἐλευθερίους εἶναι καὶ ἄνευ χρυσίου ἐστίν. Ἴτε δή, ἔφη, τὰ τῶν θεῶν ἀποδόντες τοῖς μάγοις, καὶ ὅσα τῇ στρατιᾷ ἱκανὰ ἐξελόντες, τὰ ἄλλα, καλέσαντες τὸν Γωβρύαν, δότε αὐτῷ. Οὕτω δὴ λαβόντες ἐκεῖνοι, ὅσα ἔδει, τὰ ἄλλα ἔδοσαν τῷ Γωβρύᾳ.

4 Ἐκ τούτου δὴ ᾔει πρὸς αὐτὴν Βαβυλῶνα, παραταξάμενος, ὥσπερ ὅτε ἡ μάχη ἦν. Ὡς δ' οὐκ ἀντεξῄεσαν οἱ Ἀσσύριοι, ἐκέλευσεν ὁ Κῦρος τὸν Γωβρύαν προσελάσαντα εἰπεῖν, ὅτι, εἰ βούλεται ἐξιὼν ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ τῆς χώρας μάχεσθαι, κἂν αὐτὸς σὺν ἐκείνῳ μάχοιτο· εἰ δὲ μὴ ἀμύνει τῇ χώρᾳ, ὅτι ἀνάγκη τοῖς κρατοῦσι πείθεσθαι. Ὁ μὲν δὴ Γωβρύας, προσελάσας, ἔνθα ἀσφαλὲς ἦν, ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ αὐτῷ ἐξέπεμψεν ἀποκρινόμενον τοιάδε. Δεσπότης ὁ σὸς λέγει, ὦ Γωβρύα, Οὐχ ὅτι ἀπέκτεινά σου τὸν υἱὸν μεταμέλει μοι, ἀλλ' ὅτι οὐ καί σε προσαπέκτεινα. Μάχεσθαι δ' ἂν βούλησθε, ἥκετε

b Ἄλλῃ] Vocem hanc editiones omnes constantissime seruant. At a MSto Bodl. abest, et Leunclauio minus placet. nihil tamen contra caeterorum fidem mutamus.

εἰς τὴν τριακοστὴν ἡμέραν· νῦν δ' ἡμῖν οὔπω σχολή· ἔτι
γὰρ παρασκευαζόμεθα. Ὁ δὲ Γωβρύας εἶπεν· Ἀλ-
λὰ μήποτέ σοι λήξειεν αὕτη ἡ μεταμέλεια· δῆλον γὰρ,
ὅτι ἀνιῶ σε ἐγὼ, ἐξ οὗ αὕτη σε ἡ μεταμέλεια ἔχει. Ὁ 5
μὲν δὴ Γωβρύας ἀπήγγειλε τὰ τοῦ Ἀσσυρίου· ὁ δὲ Κῦρος
ἀκούσας ταῦτα, ἀπήγαγε τὸ στράτευμα· καὶ καλέσας
τὸν Γωβρύαν, Εἰπέ μοι, ἔφη, οὐκ ἔλεγες μέντοι σὺ, ὅτι
τὸν ἐκτμηθέντα ὑπὸ τοῦ Ἀσσυρίου οἴει ἂν σὺν ἡμῖν γενέ-
σθαι; Εὖ μέντοι, ἔφη, δοκῶ εἰδέναι· πολλὰ γὰρ ἤδη
ἔγωγε καὶ ἐκεῖνος ἐπαρρησιασάμεθα πρὸς ἀλλήλους. Ὁ-
πότε οὖν καλῶς σοι δοκεῖ ἔχειν, πρόσιθι πρὸς αὐτόν· καὶ
πρῶτον μὲν οὕτω ποίει, [c] ὅπως ἂν αὐτὸς λέγῃ· ἐπειδὰν
δὲ συγγένῃ αὐτῷ, ἐὰν μὲν γνῷς αὐτὸν φίλον ἡμῶν βουλό-
μενον εἶναι, τοῦτ' [d] ἤδη χρὴ μηχανᾶσθαι, ὅπως λάθῃ φί-
λος ὢν ἡμῖν· οὔτε γὰρ ἂν φίλους τις ποιήσειεν ἄλλως πως
πλεῖστα ἀγαθὰ ἐν πολέμῳ, ἢ πολέμιος δοκῶν εἶναι·
οὔτ' ἂν ἐχθροὺς πλείω τις βλάψειεν ἄλλως πως, ἢ φίλος
δοκῶν εἶναι. Καὶ μὴν, ἔφη ὁ Γωβρύας, οἶδ', ὅτι κἂν 6
πρίαιτο Γαδάτας τὸ μέγα τι ποιῆσαι κακὸν τὸν νῦν βα-
σιλέα Ἀσσυρίων· ἀλλ' ὅ τι ἂν δύναιτο, τοῦτο καὶ ἡμᾶς
δεῖ σκοπεῖν. Λέγε δή μοι, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰς τοῦτο τὸ
φρούριον τὸ πρὸ τῆς χώρας, ὅ φατε Ὑρκανίοις τε καὶ
Σάκαις ἐπιτετειχίσθαι, τῆσδε τῇ χώρᾳ πρόβολον εἶναι τοῦ
πολέμου, ἆρ' ἂν οἴει, ἔφη, ὑπὸ τοῦ φρουράρχου παρεθῆ-
ναι τὸν εὐνοῦχον, ἐλθόντα σὺν δυνάμει; Σαφῶς γε, ἔφη
ὁ Γωβρύας, εἴπερ ἀνύποπτος ὢν, ὥσπερ νῦν ἐστιν, ἀφί-

c Ὅπως ἂν αὐτὸς etc.] Ita ex MSto Bodl. mutata tantum pronominis specie, locum hunc restituimus; cum in eo legatur ὅπως ἂν ἔτος λέγῃ· ἐπειδὰν etc. Editi vulgo dant ποίει, ὅπως ἂν αὐτοὶ, ὅ, τι ἂν λέγῃ, εἰδῆτε· ἐπειδὰν etc. quae lectio sonat, *facite, vt intelligatis, quidquid dicat.* Hanc tamen sententiam Leunclauius cum concoquere non poterat, eam, quam dimus, lectionem, in loco vertendo expressit, et editionis suae margini adscripsit.

d Ἤδη χρὴ μηχανᾶσθαι] Ab omnibus fere libris abest illud χρή. quod tamen nos, editionem *Etonensem* secuti, addendum putauimus. In Bodl. legitur τοῦτο δὴ μηχανᾶσθαι.

7 κοιτο πρὸς αὐτόν. [e] Οὐκοῦν, ἔφη, ἀνυποπτότατος ἂν
εἴη, εἰ προσβάλοιμι ἐγὼ πρὸς τὰ χωρία αὐτοῦ, ὡς λα-
βεῖν βουλόμενος, ἀπομάχοιτο δ᾽ ἐκεῖνος ἀνὰ κράτος.
καὶ λάβοιμι μὲν αὐτοῦ τι ἐγώ, ἀντιλάβοι δὲ κἀκεῖνος
ἡμῶν ἢ ἄλλους τινάς, ἢ καὶ ἀγγέλους πεμπομένους ὑπ᾽
ἐμοῦ πρὸς τούτους, οὓς φατε πολεμίους τῷ Ἀσσυρίῳ εἶναι·
καὶ οἱ μὲν ληφθέντες λέγοιεν, ὅτι ἐπὶ στράτευμα ἀπέρ-
χονται, καὶ κλίμακας ὡς τὸ φρούριον ἄγοντες· ὁ δὲ εὔνου-
χος ἀκούσας προσποιήσαιτο, προαγγεῖλαι βουλόμενος
ταῦτα, παρεῖναι. Καὶ ὁ Γωβρύας εἶπεν· Οὕτω μὲν
γιγνομένων σαφῶς οἶδα, ὅτι παρείη ἂν αὐτόν, καὶ δέοι-
8 τό γ᾽ ἂν αὐτοῦ μένειν, ἔστε σὺ ἀπέλθῃς. Οὐκοῦν ἄν,
ἔφη ὁ Κῦρος, εἴγε ἅπαξ εἰσέλθοι, δύναιτ᾽ ἂν ἡμῖν ὑπο-
χείριον ποιῆσαι τὸ χωρίον; Εἰκὸς γοῦν, ἔφη ὁ Γωβρύας,
τὰ μὲν ἔνδον ἐκείνου συμπαρασκευάζοντος, τὰ δ᾽ ἔξωθεν
σοῦ ἰσχυρότερα προσάγοντος. Ἴθι οὖν, ἔφη· καὶ πειρῶ,
ταῦτα διδάξας καὶ διαπραξάμενος, παρεῖναι· πιστὰ
δὲ αὐτῷ οὐκ ἂν μείζω οὔτε εἴποις ἂν οὔτε δείξαις, ὧν αὐ-
τὸς σὺ τυγχάνεις παρ᾽ ἡμῶν εἰληφώς.
9 Ἐκ τούτου ᾤχετο μὲν ὁ Γωβρύας· ἄσμενος δὲ ἰδὼν
αὐτὸν ὁ εὔνουχος, συνωμολόγει τε πάντα καὶ συνέθετο,
ἃ ἔδει. Ἐπεὶ δὲ ἀπήγγειλεν ὁ Γωβρύας, ὅτι πάντα
δοκοίη ἰσχυρῶς τῷ εὐνούχῳ ἔχειν τὰ ἐπισταλέντα, ἐκ τού-
του τῇ ὑστεραίᾳ προσέβαλε μὲν ὁ Κῦρος, ἀπεμάχετο δὲ
ὁ Γαδάτας· ἦν δὲ καί, ὃ ἔλαβε χωρίον ὁ Κῦρος, ὁποῖον
ἔφη ὁ Γαδάτας· τῶν δὲ ἀγγέλων, οὓς ἔπεμψεν ὁ Κῦρος,
προειπών, οἷ πορεύσοιντο, τοὺς μὲν εἴασεν ὁ Γαδάτας
διαφεύγειν, ὅπως ἄγοιεν τὰ στρατεύματα, καὶ τὰς κλί-
μακας κομίζοιεν· οὓς δ᾽ ἔλαβε, βασανίζων ἐναντίον πολ-
λῶν, ὡς ἤκουσεν, ἐφ᾽ ἃ ἔφασαν πορεύεσθαι, εὐθέως
συνεσκευασμένος, ὡς ἐξαγγελῶν, τῆς νυκτὸς ἐπορεύετο.

[e] Οὐκοῦν, ἔφη, etc.] Mauult Stephanus hunc locum et sequentem interrogatiue legere. Cui adsentior.

Τέλος δὲ πιστευθεὶς, ὡς βοηθὸς εἰσέρχεται εἰς τὸ Φρούριον· καὶ τέως μὲν συμπαρεσκεύαζεν, ὅ τι ἐδύνατο τῷ Φρουράρχῃ· ἐπεὶ δὲ ὁ Κῦρος εἰσῆλθε, καταλαμβάνει τὸ χωρίον, συνεργοὺς ποιησάμενος καὶ τοὺς [f] παρὰ Κύρῳ αἰχμαλώτους. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγένετο, εὐθὺς Γαδάτας ὁ εὐνοῦχος 10 τὰ ἔνδον καταστήσας ἐξῆλθε πρὸς τὸν Κῦρον, καὶ τῷ νόμῳ προσκυνήσας, εἶπε, Χαῖρε, ὦ Κῦρε. Ἀλλὰ ποιῶ ταῦτ', ἔφη· σὺ γάρ με σὺν τοῖς θεοῖς οὐ κελεύεις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκάζεις χαίρειν. Εὖ γὰρ ἴσθι, ἔφη, ὅτι ἐγὼ μέγα ποιοῦμαι, φίλον τοῦτο τὸ χωρίον τοῖς ἐνθάδε συμμάχοις καταλιπεῖν· σὲ δ', ἔφη, ὦ Γαδάτα, ὁ Ἀσσύριος παῖδας μὲν, ὡς ἔοικε, τὸ ποιεῖν ἀφείλετο, οὐ μέντοι τόγε φίλους κτᾶσθαι σὲ δύνασθαι ἀπεστέρησεν· ἀλλ' εὖ ἴσθι, ὅτι ἡμᾶς τῷ ἔργῳ τούτῳ φίλους πεποίησαι, οἵ σοι, ἢν δυνώμεθα, πειρασόμεθα μὴ χείρους βοηθοὶ παραστῆναι, ἢ εἰ παῖδας ἢ ἐκγόνους ἐκέκτησο. Ὁ μὲν τοιαῦτα ἔλεξεν.

Ἐν δὲ τούτῳ ὁ Ὑρκάνιος, ἄρτι ᾐσθημένος τοῦ γεγενημένου, προσθεῖ τῷ Κύρῳ, καὶ λαβὼν τὴν δεξιὰν αὐτοῦ, εἶπεν, Ὦ μέγα ἀγαθὸν σὺ τοῖς φίλοις Κῦρε, ὡς πολλήν με τοῖς θεοῖς ποιεῖς χάριν ὀφείλειν, ὅτι σοί με συνήγαγον. 11 Ἴθι νῦν τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ λαβὼν τὸ χωρίον, οὗπερ ἕνεκά με ἀσπάζῃ, διατίθει αὐτὸ οὕτως, ὡς ἂν τῷ [g] ἡμετέρῳ φύλῳ πλείστου ἄξιον ᾖ, καὶ τοῖς ἄλλοις συμμάχοις, μάλιστα δ', ἔφη, Γαδάτᾳ τούτῳ, ὃς ἡμῖν λαβὼν αὐτὸ παραδίδωσι. Τί οὖν; ἔφη ὁ Ὑρκάνιος, 12 ἐπειδὰν Καδούσιοι ἔλθωσι καὶ Σάκαι, καὶ οἱ ἐμοὶ πολῖται, καλέσωμεν καὶ τοῦτον, ἵνα κοινῇ βουλευσώμεθα

f Παρὰ Κύρῳ] Muretus legendum censet παρὰ Κύρου. Et MS. quidem Bodl. παρὰ τοῦ Κύρου repraesentat.

g Ὑμετέρῳ φύλῳ] Sic emendauimus, partim ex MSto Bodl. in quo legitur ὑμετέρῳ φίλῳ, partim ex coniectura Stephani, qui se non dubitare ait, quin vera lectio sit τῷ ἡμετέρῳ φύλῳ, i. e. *nostrae nationi*. Addit Stephanus, de hac lectione Camerarii vetus exemplar et Gabrielium etiam sibi adsentiri. Falsum hoc quidem: nam Gabrielius vertit, *vestrae nationi*.

πάντες, ὅσοις προσήκει, πῶς ἂν συμφορώτατα χρῷντο τῷ φρουρίῳ; Ταῦτα μὲν οὕτως συνῄνεσε καὶ ὁ Κῦρος· ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, οἷς ἔμελε περὶ τοῦ φρουρίου, ἐβουλεύσαντο κοινῇ φυλάττειν, οἷσπερ ἀγαθὸν ἦν φίλιον ὄν, ὅπως ἑαυτοῖς μὲν πρόβολος εἴη πολέμου, τοῖς δ' Ἀσσυ-
13 ρίοις ἐπιτετειχισμένον. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγένετο, πολὺ δὴ προθυμότερον καὶ Καδούσιοι συνεστρατεύοντο καὶ Σάκαι καὶ Ὑρκάνιοι· καὶ συνελέγη ἐντεῦθεν στράτευμα, Καδουσίων μέν, πελτασταὶ εἰς δισμυρίους, καὶ ἱππεῖς εἰς τετρακισχιλίους· Σακῶν δέ, τοξόται εἰς μυρίους, καὶ ἱπποτοξόται εἰς δισχιλίους· καὶ Ὑρκάνιοι δὲ πεζούς τε, ὅσους ἐδύναντο, προσεξέπεμψαν, καὶ ἱππέας προσεπλήρωσαν εἰς δισχιλίους· τὸ γὰρ πρόσθεν καταλελειμμένοι ἦσαν πλείους οἴκοι αὐτῶν ἱππεῖς, ὅτι οἱ Καδούσιοι καὶ οἱ Σάκαι τῶν Ἀσσυρίων πολέμιοι ἦσαν. Ὅσον δὲ χρόνον ἐκαθέζετο ὁ Κῦρος ἀμφὶ τὴν περὶ τὸ φρούριον οἰκονομίαν, τῶν Ἀσσυρίων τῶν κατὰ ταῦτα τὰ χωρία πολλοὶ μὲν ἀπῆγον ἵππους, πολλοὶ δὲ ἀπέφερον ὅπλα, φοβούμενοι ἤδη πάντας τοὺς προσχώρους.

14 Ἐκ δὲ τούτου προσέρχεται τῷ Κύρῳ ὁ Γαδάτας, καὶ λέγει, ὅτι ἥκουσιν αὐτῷ ἄγγελοι, ὡς ὁ Ἀσσύριος, ἐπεὶ πύθοιτο τὰ περὶ τοῦ φρουρίου, χαλεπῶς τε ἐνέγκοι, καὶ συσκευάζοιτο ὡς ἐμβαλῶν εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν. Ἢν οὖν ἀφῇς με, ὦ Κῦρε, τὰ τείχη ἂν πειραθείην διασῶσαι, τῶν δὲ ἄλλων μείων λόγος. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἢν οὖν ἴῃς νῦν, πότε ἔσῃ οἴκοι; Καὶ ὁ Γαδάτας εἶπεν, Εἰς τρίτην δειπνήσω ἐν τῇ ἡμετέρᾳ; Ἦ καὶ τὸν Ἀσσύριον, ἔφη, οἴει ἐκεῖ ἤδη καταλήψεσθαι; Εὖ μὲν οὖν, ἔφη, οἶδα· σπεύσει γάρ, ὅσῳ σὺ πρόσω [b] δοκεῖς ἰέναι. Ἐγὼ δέ, ἔφη ὁ Κῦρος, ποσταῖος ἂν σὺν τῷ στρατεύματι ἐκεῖσε ἀφικοίμην; Πρὸς τοῦτο δὴ ὁ Γαδάτας λέγει· Πολὺ ἤδη, ὦ

b Δοκεῖς ἰέναι.] Muretus legit εἶναι, MS. Bodl. σπεύσει γάρ, ἕως ἔτι πρόσω δοκεῖς ἀπεῖναι. Sed contra aliorum exemplarium fidem, ferie fententiaue orationis non postulante, nihil muto.

δέσποτα, ἔχεις τὸ στράτευμα, καὶ οὐκ ἂν δύναιο μεῖον, ἢ ἐν ἓξ ἢ ἑπτὰ ἡμέραις, ἐλθεῖν πρὸς τὴν ἐμὴν οἴκησιν. Σὺ μὲν τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἄπιθι ὡς τάχιστα· ἐγὼ δὲ, ὡς ἂν δυνατὸν ᾖ, πορεύσομαι. Ὁ μὲν δὴ Γαδάτας ᾤχετο· ὁ δὲ Κῦρος συνεκάλεσε πάντας τοὺς ἄρχοντας τῶν συμμάχων· καὶ ἤδη πολλοί τε ἐδόκουν καὶ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ παρεῖναι· ἐν οἷς δὴ ὁ Κῦρος λέγει τοιάδε·

Ἄνδρες σύμμαχοι, Γαδάτας διέπραξεν, ἃ ἐδόκει πᾶσιν ἡμῖν πολλοῦ ἄξια εἶναι· καὶ ταῦτα, πρὶν καὶ ὁτιοῦν ἀγαθὸν ὑφ᾽ ἡμῶν παθεῖν. Νῦν δὲ ὁ Ἀσσύριος εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ ἐμβάλλειν ἀγγέλλεται, δηλονότι ἅμα μὲν τιμωρεῖσθαι αὐτὸν βουλόμενος, ὅτι δοκεῖ μέγα βεβλάφθαι ὑπ᾽ αὐτοῦ· ἅμα δ᾽ ἴσως καὶ ἐκεῖνο ἐννοεῖται, ὡς, εἰ οἱ μὲν πρὸς ἡμᾶς ἀφιστάμενοι μηδὲν ὑπ᾽ ἐκείνου κακὸν πείσονται, οἱ δὲ σὺν ἐκείνῳ ὄντες ὑφ᾽ ἡμῶν ἀπολοῦνται, ὅτι ὡς τάχιστα οὐδένα εἰκὸς σὺν αὐτῷ βούλεσθαι εἶναι. Νῦν οὖν, ὦ ἄνδρες, καλόν τι ἄν μοι [i] δοκοῦμεν ποιῆσαι, εἰ προθύμως Γαδάτῃ βοηθήσαιμεν, ἀνδρὶ εὐεργέτῃ· καὶ ἅμα δίκαια ποιοῖμεν ἄν, χάριν ἀποδιδόντες· ἀλλὰ μὴν καὶ σύμφορόν γ᾽ ἄν, ὡς ἐγὼ δοκῶ, πράττοιμεν ἡμῖν αὐτοῖς. Εἰ γὰρ πᾶσι φαινοίμεθα τοὺς μὲν κακῶς ποιοῦντας νικᾶν πειρώμενοι κακῶς ποιοῦντες, τοὺς δ᾽ εὐεργετοῦντας ἀγαθοῖς ὑπερβαλλόμενοι, εἰκὸς, ἐκ τῶν τοιούτων φίλους μὲν ἡμῖν πολλοὺς βούλεσθαι γίγνεσθαι, ἐχθρὸν δὲ μηδένα ἐπιθυμεῖν εἶναι· εἰ δὲ ἀμελῆσαι δόξαιμεν Γαδάτα, πρὸς τῶν θεῶν, ποίοις λόγοις ἄλλους πείθοιμεν ἂν χαρίζεσθαί τι ἡμῖν; πῶς δ᾽ ἂν τολμῷμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπαινεῖν; πῶς δ᾽ ἂν ἀντιβλέψαι τις ἡμῶν δύναιτο Γαδάτᾳ, εἰ ἡττώμεθα αὐτοῦ εὖ ποιοῦντος, τοσοίδε ὄντες, ἑνὸς ἄνδρος, καὶ τούτου οὕτω διακειμένου; Ὁ μὲν οὖν οὕτως εἶπεν· οἱ δὲ πάντες συνεπῄνουν ἰσχυρῶς ταῦτα ποιεῖν.

i Μοὶ δοκοῦμεν] Ita reposuimus ex MSto Bodl. adstipulante Stephano, et admonente ipsa orationis serie. Hactenus editum, μοὶ δοκῶ.

16 Ἄγετε τοίνυν, ἔφη, ἐπείπερ καὶ ὑμῖν συνδοκεῖ ταῦτα, ἐπὶ μὲν τοῖς ὑποζυγίοις καὶ ὀχήμασι καταλείπωμεν ἕκαστοι τοὺς μετὰ τούτων ἐπιτηδειοτάτους πορεύεσθαι. Γωβρύας δὲ ἡμῖν ἀρχέτω αὐτῶν, καὶ ἡγείσθω αὐτοῖς· καὶ γὰρ ὁδῶν ἔμπειρος, καὶ τἄλλα ἱκανός· ἡμεῖς δὲ, ἔφη, σὺν ἵπποις τοῖς δυνατωτάτοις καὶ ἀνδράσι πορευώμεθα, τὰ ἐπιτήδεια τριῶν ἡμερῶν λαβόντες· ὅσῳ δ' ἂν κουφότερον συσκευαζώμεθα καὶ εὐτελέστερον, τοσούτῳ τὰς ἐπιούσας ἡμέρας ἥδιον ἂν ἀριστήσομέν τε καὶ δειπνήσομεν καὶ καθευδήσομεν. Νῦν δ', ἔφη, πορευώμεθα ὧδε· Πρῶτον μὲν ἄγε σὺ, Χρυσάντα, τοὺς θωρακοφόρους, (ἐπεὶ ὁμαλή τε καὶ πλατεῖα ἡ ὁδός ἐστι) τοὺς ταξιάρχους ἔχων ἐν μετώπῳ πάντας· ἡ δὲ τάξις ἑκάστη ἐφ' ἑνὸς ἴτω· ἀθρόοι γὰρ ὄντες, καὶ τάχιστα καὶ ἀσφαλέστατα ἂν πορευοίμεθα. Τούτου δὲ ἕνεκα, ἔφη, τοὺς θωρακοφόρους κελεύω ἡγεῖσθαι, ὅτι τοῦτο βαρύτατόν ἐστι τοῦ στρατεύματος. Τοῦ δὲ βαρυτάτου ἡγουμένου, ἀνάγκη ῥαδίως ἕπεσθαι πάντα τὰ θᾶττον ἰόντα· ὅταν δὲ τὸ τάχιστον ἡγῆται ἐν νυκτὶ, οὐδέν ἐστι θαυμαστὸν καὶ διασπᾶσθαι τὰ στρατεύματα· τὸ γὰρ προταχθὲν ἀποδιδράσκει. Ἐπὶ δὲ τούτοις, ἔφη, Ἀρτάβαζος τοὺς Περσῶν πελταστὰς καὶ τοξότας ἀγέτω· ἐπὶ δὲ τούτοις, Ἀνδραμίας ὁ Μῆδος τὸ Μήδων πεζικόν· ἐπὶ δὲ τούτοις, Ἔμβας τὸ Ἀρμενίων πεζικόν· ἐπὶ δὲ τούτοις, Ἀρτούχας Ὑρκανίους· ἐπὶ δὲ τούτοις, Θαμβράδας τὸ Σακῶν πεζικόν· ἐπὶ δὲ τούτοις, Δαμάτας Καδουσίους. Ἀγόντων δὲ καὶ οὗτοι πάντες, ἐν μετώπῳ μὲν τοὺς ταξιάρχους ἔχοντες, δεξιοὺς δὲ τοὺς πελταστὰς, ἀριστεροὺς δὲ τοὺς τοξότας τοῦ ἑαυτῶν πλαισίου· οὕτω γὰρ πορευόμενοι, καὶ εὐχρηστότεροι γίγνονται. Ἐπὶ δὲ τούτοις, ἔφη, οἱ σκευοφόροι πάντων ἑπέσθωσαν· οἱ δὲ ἄρχοντες αὐτῶν ἐπιμελείσθωσαν πάντων, ὅπως ἂν συνεσκευασμένοι τε ὦσι πάντα, πρὶν καθεύδειν, καὶ πρωῒ σὺν τοῖς σκεύεσι παρῶσιν εἰς τὴν τεταγμένην χώ-

ραν, καὶ ὅπως κοσμίως ἕπωνται. Ἐπὶ δὲ τοῖς σκευοφόροις, ἔφη, τὺς Πέρσας ἱππέας Μαδάτας ὁ Πέρσης ἀγέτω, ἔχων καὶ ὗτος τὺς ἑκατοντάρχους τῶν ἱππέων ἐν μετώπῳ· ὁ δ᾽ ἑκατόνταρχος τὴν τάξιν ἀγέτω εἰς ἕνα, ὥσπερ οἱ πέζαρχοι. Ἐπὶ δὲ τύτοις Ῥαμβάκας ὁ Μῆδος ὡσαύτως τὺς ἑαυτῦ ἱππέας· ἐπὶ δὲ τύτοις σὺ, ὦ Τιγράνη, τὸ σαυτῦ ἱππικόν· καὶ οἱ ἄλλοι δ᾽ ἵππαρχοι, μεθ᾽ ὧν ἕκαστος ἀφίκετο πρὸς ἡμᾶς· ἐπὶ τύτοις Σάκαι ἄγετε· ἔσχατοι δ᾽, ὥσπερ ἦλθον, Καδύσιοι ἀγόντων στράτευμα· [k] σὺ δὲ ὁ ἄγων αὐτὺς ἐπιμελῦ, τὸ νῦν εἶναι, πάντων τῶν ὄπισθεν, καὶ μηδένα ἔα ὕστερον τῶν σῶν ἱππέων γίγνεσθαι. Ἐπιμελεῖσθε δὲ τῦ σιωπῇ πορεύεσθαι οἵ τε ἄρχοντες καὶ πάντες οἱ σωφρονῦντες· διὰ γὰρ τῶν ὤτων ἐν τῇ νυκτὶ ἀνάγκη μᾶλλον, ἢ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, ἕκαστα καὶ αἰσθάνεσθαι καὶ πράττεσθαι· καὶ τὸ ταραχθῆναι δ᾽ ἐν νυκτὶ πολὺ μεῖζόν ἐστι πρᾶγμα, ἢ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, καὶ δυσκαταστατώτερον· ὗ ἕνεκα ἥ τε σιωπὴ ἀσκητέα, καὶ ἡ τάξις διαφυλακτέα. Τὰς δὲ νυκτερινὰς, ἔφη, φυλακὰς, ὅταν μέλλητε νυκτὸς ἐξανιστήσεσθαι, αἰεὶ χρὴ ὡς βραχυτάτας καὶ ὡς πλείστας ποιεῖσθαι, ὡς μηδένα ἡ ἐν τῇ φυλακῇ ἀγρυπνία, πολλὴ ὖσα, λυμαίνηται ἐν τῇ πορείᾳ· ἡνίκα δ᾽ ἂν ὥρα ᾖ πορεύεσθαι, σημαίνειν τῷ κέρατι. Ὑμεῖς δὲ ἔχοντες, ἃ δεῖ ἕκαστον, πάρεστε εἰς τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος ὁδόν· [l] ὁ δὲ ὁρμώμενος, ἀεὶ τῷ κατ᾽ ὐρὰν παρεγγυάτω ἕπεσθαι.

Ἐκ τύτυ δὴ ᾤχοντο ἐπὶ τὰς σκηνὰς, καὶ ἅμα ἀπ- 17
ιόντες διελέγοντο πρὸς ἀλλήλυς, ὡς μνημονικὸς ὁ Κῦρος,

k Σὺ δὲ ἄγων etc.] Edit. *Flor.* et *Ald.* exhibent — καδύσιοι ἰόντων. ἀλκεῦνα. σὺ δὲ etc. vt ſit Ἀλκεῦνα, σὺ δὲ etc. pro σὺ δὲ, ὦ Ἀλκεῦνα, etc. Sed nos MStum Bodl. edit. *Eton.* et Stephanum, qui receptam probat ſcripturam, ſequi maluimus.

l Ὁ δὲ ὁρμώμενος etc.] Editio *Flor.* dat, Ὁ δὲ ὁρμώμενος ἀεὶ τῷ κατ᾽ ὀρὰν ἐγγυητάτω (mendoſe, pro ἐγγυτάτω) ἑπέσθω. Quam lectionem, in libro Budenſi repertam, ſequitur Camerarius. At ſcripturam eam, quam ſecuti ſumus, MS. Bodl. edit. *Ald.* *Steph.* *Eton.* aliaeque repraeſentant: niſi quod in *Aldina* vocula δὴ poſt ἕπεσθαι legatur.

ὁπόσοις συνέταττε, πῶς ὀνομάζων ἐνετέλλετο. Ὁ δὲ Κῦρος ἐπιμελείᾳ τοῦτο ἐποίει· πάνυ γὰρ αὐτῷ θαυμαστὸν ἐδόκει εἶναι, εἰ οἱ μὲν βάναυσοι ἴσασι τῆς ἑαυτοῦ τέχνης ἕκαστος τῶν ἐργαλείων τὰ ὀνόματα, καὶ ἰατρὸς δὲ οἶδε καὶ τῶν ὀργάνων καὶ τῶν φαρμάκων, οἷς χρῆται, πάντων τὰ ὀνόματα· [m] ὁ δὲ στρατηγὸς οὕτως ἠλίθιος ἔσοιτο, ὥστε οὐκ εἴσεται τῶν ὑφ' αὑτὸν ἡγεμόνων τὰ ὀνόματα, οἷς ἀνάγκη ἐστὶν αὐτῷ ὀργάνοις χρῆσθαι, καὶ ὅταν προκαταλαβεῖν τι βούληται, καὶ ὅταν φυλάξαι, καὶ ὅταν θαῤῥῦναι, καὶ ὅταν φοβῆσαι. Καὶ ὅταν τιμῆσαι δέ ποτέ τινα βούλοιτο, πρέπον αὐτῷ ἐδόκει εἶναι ὀνομαστὶ προσαγορεύειν.

18 Ἐδόκουν δὲ αὐτῷ οἱ γιγνώσκεσθαι δοκοῦντες ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος καὶ τοῦ καλόν τι [n] ποιοῦντες ὁρᾶσθαι μᾶλλον ὀρέγεσθαι, καὶ τοῦ αἰσχρόν τι ποιεῖν μᾶλλον προθυμεῖσθαι ἀπέχεσθαι. Ἠλίθιον δὲ καὶ τοῦτο αὐτῷ ἐδόκει εἶναι, τὸ, ὁπότε βούλοιτό τι πραχθῆναι, οὕτω προστάττειν, ὥσπερ ἐν οἴκῳ ἔνιοι προστάττουσι δεσπόται, Ἴτω τις ἐφ' ὕδωρ, Ξύλα τις σχισάτω· οὕτω γὰρ προσταττομένων, εἰς ἀλλήλους τε ὁρᾷν ἅπαντες ἐδόκουν αὐτῷ, καὶ οὐδεὶς περαίνειν τὸ προσταχθέν· καὶ πάντες ἐν αἰτίᾳ εἶναι, καὶ οὐδεὶς τῇ αἰτίᾳ οὔτε αἰσχύνεσθαι, οὔτε φοβεῖσθαι [o] ὅμως, διὰ τὸ σὺν πολλοῖς αἰτίαν ἔχειν· διὰ ταῦτα δὴ αὐτὸς πάντας ὠνόμαζεν, ὁπότε προστάττοι. Καὶ ὁ Κῦρος μὲν δὴ οὕτω περὶ τούτων ἐγίγνωσκεν.

19 Οἱ δὲ στρατιῶται τότε μὲν δειπνήσαντες, καὶ φυλακὰς καταστησάμενοι, καὶ συσκευασάμενοι πάντα, ἃ ἔδει, ἐκοιμήθησαν. Ἡνίκα δ' ἦν ἐν μέσῳ νυκτῶν, ἐσήμαινε τῷ κέρατι. Κῦρος δ', εἰπὼν τῷ Χρυσάντᾳ, ὅτι ἐπὶ τῇ

m Ὁ δὲ στρατηγὸς etc.] Ex hoc loco conſtat, quam temere minusque explorate *Plinius*, N. H. l. 7. c. 24. *Valer. Max.* l. 8. c. 7. aliique Latini ſcriptores tradiderint, Cyrum omnium in exercitu ſuo militum edidiciſſe nomina.

n Ποιοῦντες] Ita reſcripſimus admonitu MS. Bodl. Stephani, Leunclauii, ipſiusque adeo orationis Xenophonteae. Quare iſtas nil moramur editiones, in quibus legitur ποιοῦντος.

o Ὅμως] Veram hanc lectionem eſſe putat Stephanus: cui libens adſentior. Prius legebatur ὁμοίως.

ὁδῷ ἐπιμένοι δὴ [p] ἐν τῷ πρόσθεν τοῦ στρατεύματος, ἐξήει
λαβὼν τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ὑπηρέτας· βραχεῖ δὲ χρόνῳ
ὕστερον παρῆν Χρυσάντας, ἄγων τοὺς θωρακοφόρους. Τού-
τῳ μὲν οὖν ὁ Κῦρος δοὺς ἡγεμόνας τῆς ὁδοῦ, πορεύεσθαι
ἐκέλευεν ἡσύχως, ἕως ἄγγελος ἔλθοι, ὅτι ἐν ὁδῷ πάν-
τες εἴησαν· αὐτὸς δὲ ἑστηκὼς ἐν τῷ αὐτῷ τὸν μὲν προσιόν-
τα προὔπέμπετο ἐν τάξει, ἐπὶ δὲ τὸν ὑστερίζοντα ἔπεμ-
πε καλῶν. Ἐπεὶ δὲ πάντες ἐν ὁδῷ ἦσαν, πρὸς μὲν 20
Χρυσάνταν ἱππέας ἔπεμψεν, ἐροῦντας, ὅτι ἐν ὁδῷ ἤδη
πάντες· ἄγε δὴ οὖν θᾶσσον. Αὐτὸς δὲ παρελαύνων
τὸν ἵππον εἰς τὸ πρόσθεν, ἥσυχος κατεθεᾶτο τὰς τάξεις·
καὶ οὓς μὲν ἴδοι εὐτάκτως καὶ σιωπῇ ἰόντας, προσελαύ-
νων αὐτοῖς, οἵτινες εἶεν, ἠρώτα, καὶ ἐπεὶ πύθοιτο, ἐπῄ-
νει· εἰ δέ τινας θορυβουμένους αἴσθοιτο, τὸ αἴτιον τούτου
σκοπῶν, κατασβεννύναι τὴν ταραχὴν ἐπειρᾶτο.

Ἓν μόνον παραλέλειπται τῆς ἐν νυκτὶ ἐπιμελείας αὐ- 21
τοῦ, ὅτι πρὸ παντὸς τοῦ στρατοπέδου πεζοὺς εὐζώνους οὐ πολ-
λοὺς προέπεμπεν, ἐφορωμένους ὑπὸ Χρυσάντα, καὶ ἐφο-
ρῶντας αὐτόν, ὡς ὠτακουστοῦντες, καὶ εἴ πως ἄλλως δύ-
ναιντο αἰσθάνεσθαί τι, σημαίνοιεν τῷ Χρυσάντᾳ, ὅ τι
καιρὸς δοκοίη εἶναι· ἄρχων δὲ [q] καὶ ἐπὶ τούτοις ἦν, ὃς
καὶ τούτους ἐκόσμει· καὶ τὸ ἄξιον μὲν λόγου ἐσήμαινε, τὸ
δὲ μὴ, οὐκ ἠνώχλει λέγων. Τὴν μὲν δὴ νύκτα οὕτως 22
ἐπορεύοντο· ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τοὺς μὲν τῶν Καδου-
σίων ἱππέας, ὅτι αὐτῶν καὶ οἱ πεζοὶ ἔσχατοι ἐπορεύον-
το, παρὰ τούτοις κατέλιπεν, ὡς μηδ' οὗτοι ψιλοὶ ἱππέων
ἴοιεν· τοὺς δ' ἄλλους εἰς τὸ πρόσθεν παρελαύνειν ἐκέλευ-
σεν, ὅτι καὶ οἱ πολέμιοι ἐν τῷ πρόσθεν ἦσαν· ὅπως, εἴ
τι που ἐναντίον αὐτῷ ὑπαντῴη, ὑφ' αὐτῷ ἔχων ἐν τάξει

p Ἐν τῷ πρόσθεν etc.] In editione *Eton.* aliisque recentioribus desunt voculae ἐν τῷ. Quas tamen retinere non dubitavimus, cum et in MSto Bodl. et libris editis vetustis optimisque legantur.

q Ἄρχων δὲ καὶ ἐπὶ etc.] Sic MS. Bodl. et *Muretus* legendum admonent. Libri autem hactenus vulgati: ἄρχων δὲ καὶ ἐπιτάττων εἰς ἦν, etc.

τὴν ἰσχὺν μάχοιτο· εἴ τέ τι πȣ φεῦγον ὀφθείη, ὅπως ἐξ ἑτοιμοτάτȣ διώκοι. Ἦσαν δὲ αὐτῷ αἰεὶ τεταγμένοι, εἰ δέοι διωγμȣ̃, ȣ̂ς τε διώκειν δέοι, καὶ ȣ̂ς παρ' ἑαυτῷ μένειν· πᾶσαν δὲ τὴν τάξιν λυθῆναι ȣ̓δέποτε εἴα. Κῦρος μὲν δὴ ȣ̓́τως ἦγε τὸ ϛράτευμα· ȣ̓ μέντοι αὐτός γε μιᾷ χώρᾳ ἐχρῆτο, ἀλλ' ἄλλοτε ἀλλαχῆ περιελαύνων ἐφεώρα τε καὶ ἐπεμελεῖτο, εἴ τȣ δέοιντο. Οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ Κῦρον ȣ̓́τως ἐπορεύοντο.

C. IV. Ἐκ δὲ τȣ̃ Γαδάτα ἱππικȣ̃ τῶν δυνατῶν τις ἀνδρῶν, ἐπεὶ ἑώρα αὐτὸν ἀφεϛηκότα ἀπὸ τȣ̃ Ἀσσυρίȣ, ἐνόμισεν, εἴ τι ȣ̓́τος πάθοι, αὐτὸς ἂν λαβεῖν παρὰ τȣ̃ Ἀσσυρίȣ πάντα τὰ Γαδάτα· ȣ̓́τω δὴ πέμπει τινὰ τῶν ἑαυτȣ̃ πιϛῶν πρὸς τὸν Ἀσσύριον, καὶ κελεύει τὸν ἰόντα, εἰ καταλάβοι ἤδη ἐν τῇ Γαδάτα χώρᾳ τὸ Ἀσσύριον ϛράτευμα, λέγειν τῷ Ἀσσυρίῳ, ὅτι, εἰ βȣ́λοιτο ἐνεδρεῦσαι, λάβοι ἂν τὸν Γαδάταν καὶ τȣ̀ς σὺν αὐτῷ. Δηλȣ̃ν δὲ ἐνετέλλετο, ὅσην τε εἶχε δύναμιν ὁ Γαδάτας, καὶ ὅτι Κῦρος ȣ̓ συνείπετο αὐτῷ· καὶ τὴν ὁδὸν, ᾗ μέλλει προσιέναι, ἐδήλωσε. Προσεπέϛειλε δὲ καὶ τοῖς αὐτȣ̃ οἰκέταις, ὡς πιϛεύοιτο μᾶλλον, καὶ τὸ τεῖχος, ὃ ἐτύγχανεν αὐτὸς ἔχων ἐν τῇ Γαδάτα χώρᾳ, παραδȣ̃ναι τῷ Ἀσσυρίῳ, καὶ τὰ ἐνόντα· ἥξειν δὲ καὶ αὐτὸς ἔφη, εἰ μὲν δύναιτο, ἀποκτείνας Γαδάταν, εἰ δὲ μὴ, ὡς σὺν τῷ Ἀσσυρίῳ τολοιπὸν ἐσόμενος.

2 Ἐπεὶ δὲ ὁ ἐπὶ ταῦτα ταχθεὶς, ἐλαύνων ὡς δυνατὸν ἦν τάχιϛα, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν Ἀσσύριον, καὶ ἐδήλωσεν, ἐφ' ἃ ἥκοι· ἀκȣ́σας ἐκεῖνος τό τε χωρίον εὐθὺς καταλαμβάνει, καὶ πολλὴν ἵππον ἔχων καὶ ἅρματα ἐνήδρευεν ἐν κώμαις ἀθρόαις. Ὁ δὲ Γαδάτας, ὡς ἐγγὺς ἦν τȣ́των τῶν κωμῶν, πέμπει τινὰς προερευνησομένȣς. Ὁ δὲ Ἀσσύριος, ὡς ἔγνω προσιόντας τȣ̀ς διερευνήσοντας, φεύγειν κελεύει ἅρματα ἐξαναϛάντα δύο ἢ τρία καὶ ἵππȣς ὀλίγȣς, ὡς δὴ φοβηθέντας καὶ ὀλίγȣς ὄντας. Οἱ δὲ διερευνηταὶ ὡς εἶδον ταῦτα,

αὐτοί τε ἐδίωκον, καὶ τῷ Γαδάτᾳ κατέσειον. Καὶ ὃς
ἐξαπατηθεὶς διώκει ἀνὰ κράτος. Οἱ δὲ Ἀσσύριοι, ὡς
ἐδόκει ἁλώσιμος εἶναι ὁ Γαδάτας, εὐθέως ἀνίστανται ἐκ
τῆς ἐνέδρας. Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ Γαδάταν ἰδόντες, ὥσπερ 3
εἰκὸς, ἔφευγον· οἱ δ' αὖ, ὥσπερ εἰκὸς, ἐδίωκον. Καὶ
ἐν τούτῳ ὁ ἐπιβουλεύων τῷ Γαδάτᾳ παίει αὐτὸν, καὶ και-
ρίας μὲν πληγῆς ἁμαρτάνει, τύπτει δὲ αὐτὸν εἰς τὸν
ὦμον, καὶ τιτρώσκει. Ποιήσας δὲ τοῦτο, ἐξανίσταται,
ὡς σὺν τοῖς διώκουσι γένοιτο· ἐπεὶ δὲ ἐγνώσθη, ὃς ἦν, ὁμοῦ
δὴ σὺν Ἀσσυρίοις προθύμως ἐκτείνων τὸν ἵππον, σὺν τῷ
βασιλεῖ ἐδίωκεν. Ἐνταῦθα δὴ ἡλίσκοντο μὲν δηλονότι
οἱ βραδυτάτους ἵππους ἔχοντες ὑπὸ τῶν ταχίστων· [r] ἦσαν
δὲ μάλα πάντες πιεζόμενοι, διὰ τὸ κατατετρύχθαι
ὑπὸ τῆς πορείας, οἱ τοῦ Γαδάτα ἱππεῖς· καθορῶσι δὲ
τὸν Κῦρον προσιόντα σὺν τῷ στρατεύματι· δοκεῖν δὲ χρὴ
ἀσμένως καὶ ἡδέως, ὥσπερ εἰς λιμένα ἐκ χειμῶνος, προσ-
φέρεσθαι αὐτούς. Ὁ δὲ Κῦρος τὸ μὲν πρῶτον ἐθαύμα- 4
σεν, ὡς δ' ἔγνω τὸ πρᾶγμα, ἔστε μὲν πάντες ἀντίοι
ἤλαυνον, ἀντίος καὶ αὐτὸς ἦγεν ἐν τάξει τὴν στρατιάν·
ὡς δὲ γνόντες οἱ πολέμιοι τὸ ὂν, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν,
ἐνταῦθα δὴ ὁ Κῦρος ἐκέλευσε διώκειν τοὺς πρὸς τοῦτο τε-
ταγμένους, αὐτὸς δὲ εἵπετο σὺν τοῖς ἄλλοις, ὡς ᾤετο
συμφέρειν. Ἔνθα δὴ καὶ ἅρματα ἡλίσκετο, ἔνια μὲν
καὶ ἐκπιπτόντων τῶν ἡνιόχων, τῶν μὲν ἐν τῇ ἀναστροφῇ,
τῶν δὲ καὶ ἄλλως· ἔνια δὲ καὶ περιτεμνόμενα ὑπὸ τῶν
ἱππέων ἡλίσκετο. Καὶ ἀποκτείνουσιν ἄλλους τε πολλοὺς,
καὶ τὸν παίσαντα τὸν Γαδάταν. Τῶν μέντοι πεζῶν
Ἀσσυρίων, οἳ ἔτυχον τὸ Γαδάτα χωρίον πολιορκοῦντες,
οἱ μὲν εἰς τὸ τεῖχος κατέφυγον τὸ ἀπὸ Γαδάτα ἀποστὰν,
οἱ δὲ, φθάσαντες εἰς πόλιν τινὰ τοῦ Ἀσσυρίου μεγάλην·

[r] Ἦσαν δὲ etc.] Placet MSti Bodl. lectio; in quo, sublata particula δὲ post καθορῶσι, et continuata oratione, sic legitur: ἤδη δὲ μάλα πάντες πιεζόμενοι, διὰ τὸ κατατετρύχθαι ὑπὸ τῆς πορείας, οἱ τοῦ Γαδάτα ἱππεῖς καθορῶσι τὸν Κῦρον etc.

ἔνθα καὶ αὐτὸς σὺν τοῖς ἅρμασι καὶ τοῖς ἵπποις κατέφευγεν ὁ Ἀσσύριος.

5 Κῦρος μὲν δή, διαπραξάμενος ταῦτα, ἐπαναχωρεῖ
εἰς τὴν Γαδάτα χώραν· καὶ προστάξας, οἷς ἔδει, ἀμ-
φὶ τὰ αἰχμάλωτα ἔχειν, εὐθὺς ἐπορεύετο, ὡς ἐπισκέ-
ψαιτο τὸν Γαδάταν, ὅπως ἔχει ἐκ τοῦ τραύματος. Πο-
ρευομένῳ δ' αὐτῷ ἤδη ὁ Γαδάτας ἐπιδεδεμένος τὸ τραῦ-
6 μα ἀπήντα. Ἰδὼν δὲ ὁ Κῦρος αὐτὸν ἥσθη τε καὶ εἶπεν·
Ἐγὼ πρὸς σὲ ᾔα, ἐπισκεψόμενος, πῶς ἔχεις. Ἐγὼ
δέ, εἶπεν ὁ Γαδάτας, ναὶ μὰ τοὺς θεούς, σὲ ἐπαναθεα-
σόμενος ᾔα, ὁποῖός τίς ποτε φαίνῃ ἰδεῖν, ὁ τοιαύτην
ψυχὴν ἔχων· ὅστις οὔτ' οἶδ' ἐγώ, ὅ τι νῦν μου δεόμενος,
οὔτε μὴν ὑποσχόμενός γέ μοι ταῦτα πράξειν, οὔτε μὴν
εὖ πεπονθὼς ὑπ' ἐμοῦ (εἴς γε τὸ ἴδιον) οὐδ' ὁτιοῦν, ἀλλ'
ὅτι τοὺς φίλους σοι ἔδοξά τι ὀνῆσαι, οὕτως ἐμοὶ προθύμως
ἐβοήθησας, ὡς νῦν τὸ μὲν ἐπ' ἐμοὶ οἴχομαι, τὸ δ' ἐπὶ
σοὶ σέσωσμαι. Οὐ μὰ τοὺς θεούς, ὦ Κῦρε, εἰ ἦν, οἷος
ἔφυν ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἐπαιδοποιησάμην, οὐκ οἶδα, εἰ
ἐκτησάμην παῖδά ποτ' ἂν τοιοῦτον περὶ ἐμέ· ἐπεὶ ἄλλους
τε οἶδα παῖδας, καὶ τοῦτον τὸν νῦν Ἀσσυρίων βασιλέα,
πολὺ πλείω ἤδη τὸν αὐτοῦ πατέρα ἀνιάσαντα, ἢ σε νῦν
7 δύναται ἀνιᾶν. Καὶ ὁ Κῦρος πρὸς ταῦτα εἶπεν ὧδε·
Ὦ Γαδάτα, ἦ πολὺ μεῖζον παρεὶς θαῦμα, ἐμὲ νῦν
θαυμάζεις. Καὶ τί δὴ τοῦτ' ἐστίν; ἔφη ὁ Γαδάτας.
Ὅτι τοσοῦτοι μὲν Περσῶν, ἔφη, ἐσπούδασαν περί σε,
τοσοῦτοι δὲ Μήδων, τοσοῦτοι δὲ Ὑρκανίων· πάντες δὲ οἱ
παρόντες Ἀρμενίων καὶ Σακῶν καὶ Καδουσίων. Καὶ ὁ
Γαδάτας ἐπεύξατο, Ἀλλ' ὦ Ζεῦ, ἔφη, καὶ τούτοις
πολλὰ ἀγαθὰ δοῖεν οἱ θεοί, καὶ πλεῖστα τῷ αἰτίῳ τοῦ
καὶ τούτους τοιούτους εἶναι. Καὶ ὅπως μέντοι, οὓς ἐπαινεῖς,
τούτους, ὦ Κῦρε, καὶ ξενίσωμεν καλῶς, δέχου τὰ ξένια,
οἷα ἐγὼ δύναμαι· ἅμα δὲ προσῆγε πάμπολλα, ὥστε
καὶ θύειν τὸν βουλόμενον, καὶ ξενίζεσθαι πᾶν τὸ στράτευ-

μα ἀξίως τῶν καλῶς πεποιημένων καὶ καλῶς συμβάν-
των.

Ὁ δὲ Καδούσιος ὠπισθοφυλάκει, καὶ οὐ μετέσχε τῆς 8
διώξεως· βουλόμενος δὲ καὶ αὐτὸς λαμπρόν τι ποιῆσαι,
οὔτε ἀνακοινωσάμενος οὔτε εἰπὼν οὐδὲν τῷ Κύρῳ, κατέθει
τὴν πρὸς Βαβυλῶνα χώραν. Διεσπαρμένοις δὲ τοῖς ἵπ-
ποις αὐτοῦ ἀπιὼν ὁ Ἀσσύριος ἐκ τῆς ἑαυτοῦ πόλεως, οὗ
δὴ κατέφυγε, συντυγχάνει μάλα δὴ συντεταγμένον
ἔχων τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα. Ὡς δ' ἔγνω μόνους εἶναι τοὺς
Καδουσίους, ἐπιτίθεται, καὶ τόν τε ἄρχοντα τῶν Καδου-
σίων ἀποκτείνει, καὶ ἄλλους πολλούς· καὶ ἵππους δὲ πολ-
λοὺς λαμβάνει τῶν Καδουσίων, καὶ ἣν ἄγοντες λείαν
ἐτύγχανον, ἀφαιρεῖται. Καὶ ὁ μὲν Ἀσσύριος διώξας,
ἄχρις οὗ ἀσφαλὲς ᾤετο εἶναι, ἀπετράπετο· οἱ δὲ Καδού-
σιοι ἐσώζοντο πρὸς τὸ στρατόπεδον ἀμφὶ δείλην οἱ πρῶ-
τοι. Κῦρος δὲ ὡς ᾔσθετο τὸ γεγονός, ὑπήντα τε τοῖς 9
Καδουσίοις, καὶ ὅντινα ἴδοι τετρωμένον, ἀναλαμβάνων
τοῦτον μὲν ὡς Γαδάταν ἀπέπεμπεν, ὅπως θεραπεύοιτο·
τοὺς δ' ἄλλους συγκατεσκήνου, καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια
ἔχοιεν συνεπεμελεῖτο, παραλαμβάνων τῶν ὁμοτίμων
Περσῶν συνεπιμελητάς· (ἐν γὰρ τοῖς τοιούτοις οἱ ἀγαθοὶ
συνεπιπονεῖν ἐθέλουσι) καὶ ἀνιώμενος μέντοι αὐτὸς ἰσχυ-
ρῶς δῆλος ἦν· ὡς καὶ τῶν ἄλλων δειπνούντων, ἡνίκα ἤδη
ὥρα ἦν, Κῦρος ἔτι σὺν τοῖς ὑπηρέταις καὶ τοῖς ἰατροῖς
οὐδένα ἑκὼν ἀτημέλητον παρέλιπεν, ἀλλ' ἢ αὐτόπτης
ἐφεώρα, ἤ, εἰ μὴ αὐτὸς ἐξανύτοι, πέμπων φανερὸς ἦν
τοὺς θεραπεύοντας. Καὶ τότε μὲν οὕτως ἐκοιμήθησαν·
ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ κηρύξας συνιέναι τῶν μὲν ἄλλων τοὺς
ἄρχοντας, τοὺς δὲ Καδουσίους πάντας, ἔλεξε τοιάδε·

Ἄνδρες σύμμαχοι, ἀνθρώπινον μὲν τὸ γεγενημένον 10
πάθος. Τὸ γὰρ ἁμαρτάνειν ἀνθρώπους ὄντας, οὐδέν,
οἶμαι, θαυμαστόν. Ἄξιοί γε μέντοι ἐσμὲν τοῦ γεγενη-
μένου τούτου πράγματος ἀπολαῦσαί τι ἀγαθόν, τὸ μαθεῖν,

μήποτε διασπᾶν ἀπὸ τοῦ ὅλου δύναμιν ἀσθενεςέραν τῆς τῶν πολεμίων δυνάμεως. [s] Καὶ οὐχὶ τοῦτ', ἔφη, λέγω, ὡς οὐ δεῖ ποτε ἐλάσσονι ἔτι μορίῳ ἰέναι, ὅπου ἂν δέῃ, ἢ νῦν ὁ Καδούσιος ᾤχετο· ἀλλ' ἤν τις [t] κοινούμενος ὁρμᾶται τῷ ἱκανῷ βοηθῆσαι, ἔςι μὲν ἀπατηθῆναι, ἔςι δὲ τῷ ὑπομένοντι, ἐξαπατήσαντι τοὺς πολεμίους, ἄλλοσε τρέψαι ἀπὸ τῶν ἐξεληλυθότων· ἔςι δὲ, ἄλλα παρέχοντα πράγματα τοῖς πολεμίοις, τοῖς φίλοις ἀσφάλειαν παρέχειν· καὶ οὕτω μὲν οὐδ' ὁ χωρὶς ὢν ἀπέςαι, ἀλλ' ἐξαρτήσεται τῆς ἰσχύος· ὁ δὲ ἀπελθὼν μὴ ἀνακοινωσάμενος, ὅπου ἂν ᾖ, οὐδέν τι διάφορον πάσχει, ἢ εἰ μόνος ἐςρατεύετο. Ἀλλ' ἀντὶ μὲν τούτου, ἔφη, ἢν θεὸς θέλῃ, ἀμυνούμεθα τοὺς πολεμίους οὐκ εἰς μακράν. Ἀλλ' ἐπειδὰν τάχιςα ἀριςήσητε, ἄξω ὑμᾶς ἐγὼ, ἔνθα τὸ πρᾶγμα ἐγένετο· καὶ ἅμα μὲν θάψομεν τοὺς τελευτήσαντας, ἅμα δὲ δείξομεν τοῖς πολεμίοις, ἔνθα κρατῆσαι νομίζουσιν, ἐνταῦθα ἄλλους αὐτῶν κρείττους, ἢν θεὸς θέλῃ· καὶ ὅπως γε μηδὲ τὸ χωρίον ἡδέως ὁρῶσιν, ἔνθα κατέκαινον ἡμῶν τοὺς συμμάχους· ἢν δὲ μὴ ἀντεπεξίωσι, [u] καύσωμεν αὐτῶν τὰς κώμας, καὶ δῃώσωμεν τὴν χώραν· ἵνα μὴ, ἃ ἡμᾶς ἐποίησαν ὁρῶντες, εὐφραίνωνται, ἀλλὰ τὰ ἑαυτῶν κακὰ θεώμενοι ἀνιῶνται. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι, ἔφη, ἀριςᾶτε ἰόντες· ὑμεῖς δὲ, ὦ Καδούσιοι, πρῶτον μὲν ἀπελθόντες ἄρχοντα ὑμῶν αὐτῶν ἕλεσθε, ὅπερ ὑμῖν νόμος, ὅςις ὑμῶν ἐπιμελήσεται, σὺν τοῖς θεοῖς καὶ σὺν ἡμῖν, ἤν τι προσδέησθε· ἐπειδὰν δὲ ἕλησθε καὶ ἀριςήση-

[s] Καὶ οὐχὶ τοῦτ' etc.] Vocem penvltimam admonitu edit. *Steph.* *Eton.* et *Flor.* in caeteris praetermissam, restituimus. Quam lectionem probat etiam *Muretus*.

[t] Κοινούμενος] Editiones *Ald.* et *Flor.* κινούμενος perperam exhibent. *Muretus* κοινωσάμενος adfert. Sed praeferenda videtur ea scriptura, quae maiorem cum κινούμενος affinitatem habet. Itaque Stephanus et Leunclauius omnino recte reposuerunt κοινούμενος, quod in MSto Bodl. et edit. etiam *Eton.* legitur.

[u] Καύσωμεν etc.] Sic in libris haetenus vulgatis scribitur: MS. autem Bodl. repraesentat καύσομεν — καὶ δῃώσομεν. quod mihi quidem magis arridet.

τε, πέμψατε πρός ἐμε τὸν αἱρεθέντα. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπραξαν· ὁ δὲ Κῦρος, ἐπειδὴ ἐξήγαγε τὸ ϛράτευμα, καὶ κατέϛησεν εἰς τάξιν, τὸν ἡρημένον ὑπὸ τῶν Καδουσίων ἐκέλευσε πλησίον αὐτȣ̃ ἄγειν τὴν τάξιν, ὅπως, ἔφη, ἢν δυνώμεθα, ἀναθαῤῥύνωμεν τȣ̀ς ἄνδρας. Οὕτω δὴ ἐπορεύοντο· καὶ ἐλθόντες ἔθαπτον μὲν τȣ̀ς Καδȣσίȣς, ἐδῄȣν δὲ τὴν χώραν. Ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ἀπῆλθον, τὰ ἐπιτήδεια ἐκ τῆς πολεμίας ἔχοντες, πάλιν εἰς τὴν Γαδάτα. 11

12 Ἐννοήσας δ', ὅτι οἱ πρὸς αὐτὸν ἀφεϛηκότες, ὄντες πλησίον Βαβυλῶνος, κακῶς πείσονται, ἂν μὴ αὐτὸς αἰεὶ παρῇ, ȣ̈τως, ὅσȣς τε τῶν πολεμίων ἀφίῃ, καὶ τȣ́τȣς ἐκέλευε λέγειν τῷ Ἀσσυρίῳ, καὶ αὐτὸς κήρυκα ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν, λέγοντα ταῦτα, ὅτι ἕτοιμος εἴη ἐᾷν τȣ̀ς ἐργαζομένȣς τὴν γῆν, καὶ μὴ ἀδικεῖν, εἰ καὶ ἐκεῖνος βȣ́λοιτο ἐᾷν ἐργάζεσθαι τȣ̀ς τῶν πρὸς αὐτὸν ἀφεϛηκότων ἐργάτας. Καίτοι, ἔφη, σὺ μὲν, ἢν καὶ δύνῃ κωλύειν, ὀλίγȣς τινὰς κωλύσεις· (ὀλίγη γάρ ἐϛι γῆ ἡ τῶν πρὸς ἐμὲ ἀφεϛηκότων) ἐγὼ δὲ πολλὴν ἄν σοι γῆν ἐῴην ἐνεργὸν εἶναι. Εἰς δὲ τὴν τȣ̃ καρπȣ̃ κομιδὴν, ἢν μὲν πόλεμος ᾖ, ὁ κρατῶν μὲν, οἶμαι, κομίσεται· ἢν δὲ εἰρήνη γένηται, δηλονότι σὺ, ἔφη. Ἢν μέντοι τις ἢ τῶν ἐμῶν ὅπλα ἀνταίρηταί σοι, ἢ τῶν σῶν ἐμοὶ, τȣ́τȣς, ἔφη, ὡς ἂν δυνώμεθα, ἑκάτεροι ἀμυνȣ́μεθα. Ταῦτα ἐπιϛείλας τῷ κήρυκι ἀπέπεμπεν. Οἱ δὲ Ἀσσύριοι, ἐπεὶ ἤκȣσαν ταῦτα, πάντα ἐποίȣν πείθοντες τὸν βασιλέα συγχωρῆσαι ταῦτα, καὶ ὅτι σμικρότατον τȣ̃ πολέμȣ λιπεῖν. Καὶ ὁ Ἀσσύριος μέντοι, εἴτε ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων πεισθεὶς, εἴτε καὶ αὐτὸς ȣ̈τω βȣληθεὶς, συνῄνεσε ταῦτα· καὶ ἐγένοντο συνθῆκαι, τοῖς μὲν ἐργαζομένοις εἰρήνην εἶναι, τοῖς δ' ὁπλοφόροις πόλεμον. Ταῦτα μὲν δὴ περὶ τῶν ἐργατῶν διεπέπρακτο ὁ Κῦρος· τὰς μέντοι νομὰς τῶν κτηνῶν τȣ̀ς μὲν ἑαυτȣ̃ φίλȣς ἐκέλευσε καταθέ- 13

σθαι, εἰ βούλοιντο, ἐν τῇ ἑαυτῶν ἐπικρατείᾳ· τὴν δὲ τῶν πολεμίων λείαν ἦγον, ὁπόθεν δύναιντο, ὅπως εἴη ἡ στρατεία ἡδίων τοῖς συμμάχοις. Οἱ μὲν γὰρ κίνδυνοι, οἱ αὐτοὶ, καὶ ἄνευ τοῦ λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια· ἡ δὲ ἐκ τῶν πολεμίων τροφὴ κουφοτέραν τὴν στρατείαν ἐδόκει παρέχειν.

14 Ἐπεὶ δὲ παρεσκευάζετο ὁ Κῦρος ἤδη ὡς ἀπιὼν, παρῆν ὁ Γαδάτας, ἄλλα τε δῶρα πολλὰ καὶ παντοῖα φέρων καὶ ἄγων, ὡς ἂν ἐξ οἴκου μεγάλου, καὶ ἵππους γε πολλοὺς ἀφελόμενος τῶν ἑαυτοῦ ἱππέων, οἷς ἠπιστήκει διὰ τὴν ἐπιβουλήν. Ὡς δ' ἐπλησίασεν, ἔλεξεν ὧδε· Ὦ Κῦρε, νῦν μέν σοι ἐγὼ ἄγω ταῦτα, ἵνα ἐν τῷ παρόντι χρῇ αὐτοῖς, ἄν τι δέοι· νόμιζε δ', ἔφη, καὶ τἆλλα πάντα τὰ ἐμὰ σὰ εἶναι. Οὔτε γάρ ἐστιν, οὔτ' ἔσται ποτὲ, ὅτῳ ἐγὼ ἀπ' ἐμοῦ φύντι καταλείψω τὸν ἐμὸν οἶκον· ἀλλ' ἀνάγκη, ἔφη, σὺν ἐμοὶ τελευτῶντι πᾶν ἀποσβῆναι τὸ ἡμέτερον γένος καὶ ὄνομα. Καὶ ταῦτα, ἔφη, ὦ Κῦρε, (ὄμνυμί σοι τοὺς θεοὺς, οἳ καὶ ὁρῶσι πάντα καὶ ἀκούουσιν) οὔτε ἄδικον, οὔτε αἰσχρὸν οὐδὲν οὔτ' εἰπὼν οὔτε ποιήσας, ἔπαθον. Καὶ ἅμα ταῦτα λέγων κατεδάκρυσε τὴν αὐτοῦ τύχην, καὶ οὐκέτι ἠδυνήθη πλείω εἰπεῖν.

15 Καὶ ὁ Κῦρος ἀκούσας, τοῦ μὲν πάθους ᾤκτειρεν αὐτὸν, ἔλεξε δὲ ὧδε· Ἀλλὰ τοὺς μὲν ἵππους δέχομαι, ἔφη· σέ τε γὰρ ὠφελήσω, εὐνουστέροις δοὺς αὐτοὺς, [x] ἢ οἳ νῦν σοι εἶχον, ὡς ἔοικεν· ἐγώ τε (οὗ δὴ πάλαι ἐπεθύμουν) τὸ Περσῶν ἱππικὸν θᾶττον ἐκπληρώσω εἰς τοὺς μυρίους ἱππέας· τὰ δὲ ἄλλα χρήματα σὺ ἀπαγαγὼν φύλαττε, ἔφη, ἔστ' ἂν με ἴδῃς ἔχοντα, ὥστε σοῦ μὴ ἡττᾶσθαι ἀντιδωρούμενον· εἰ δὲ πλείω μοι δοὺς ἀπίοις, ἢ λαμβάνων παρ' ἐμοῦ, μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ οἶδ', ὅπως ἂν δυναίμην

x Ἢ οἳ νῦν etc.] Sic restituimus partim ex MSto Bodl. editioneque Flor: in quibus scribitur ἢ οἱ νῦν etc. partim ex coniectura Stephani; qui, re quidem ipsa duce, illud οἱ in οἳ mutandum statuit. In aliis vero libris editis, omissa prorsus vocula ista, legitur, ἢ νῦν σοι etc.

μὴ αἰσχύνεσθαι. Πρὸς ταῦτα ὁ Γαδάτας εἶπεν, Ἀλλὰ 16
ταῦτα μὲν πιςεύω σοι· (ὁρῶ γάρ σου τὸν τρόπον) Φυλάττειν μέντοι ὅρα, εἰ ἐπιτήδειός εἰμι. Ἕως μὲν γὰρ φίλοι ἦμεν τῷ Ἀσσυρίῳ, καλλίστη δὴ ἐδόκει εἶναι ἡ τοῦ ἐμοῦ πατρὸς κτῆσις· (τῆς γὰρ μεγίςης πόλεως Βαβυλῶνος ἐγγὺς οὖσα, ὅσα μὲν ὠφελεῖσθαί ἐςιν ἀπὸ μεγάλης πόλεως, ταῦτα ἀπελαύομεν· ὅσα δὲ ἐνοχλεῖσθαι, οἴκαδε δεῦρο ἀπιόντες τούτων ἐκποδὼν ἦμεν) νῦν δ' ἐπεὶ ἐχθροί ἐσμεν, δῆλον ὅτι, ἐπειδὰν σὺ ἀπέλθῃς, καὶ αὐτοὶ ἐπιβουλευσόμεθα, καὶ ὁ οἶκος ὅλος· καὶ οἶμαι, λυπηρῶς βιωσόμεθα, ὅλως τοὺς ἐχθροὺς καὶ πλησίον ἔχοντες, καὶ κρείττους ἡμῶν αὐτῶν ὁρῶντες. Τάχ' οὖν εἴποις ἂν καὶ τί δὴ ταῦτα οὐκ ἐνενόουν, πρὶν ἀποςῆναι; Ὅτι, ὦ Κῦρε, ἡ ψυχή μου, διὰ τὸ ὑβρίσθαι καὶ ὀργίζεσθαι, οὐ τὸ ἀσφαλέςατον σκοποῦσα διῆγεν, ἀλλ' ἀεὶ τοῦτο κύουσα, ἆρά ποτε ἔςαι ἀποτίσασθαι τὸν καὶ θεοῖς ἐχθρὸν καὶ ἀνθρώποις, ὃς διατελεῖ μισῶν, οὐκ ἤν τίς τι αὐτὸν ἀδικῇ, ἀλλ' ἥν τινα ὑποπτεύσῃ βελτίονα ἑαυτοῦ εἶναι. Τοιγαροῦν, οἶμαι, αὐτὸς πονηρὸς ὢν, πᾶσι πονηροτέροις ἑαυτοῦ συμμάχοις χρήσεται. Ἢν δέ τις ἄρα καὶ βελτίων αὐτοῦ φανῇ, θάρρει, ἔφη, ὦ Κῦρε, οὐδέν σε δεήσει τῷ ἀγαθῷ ἀνδρὶ μάχεσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνος ἀρκέσει τοῦτο μηχανώμενος, [y] ὡς ἀνέλῃ τὸν αὐτοῦ βελτίονα. Τοῦ μέντοι ἐμοῦ ἀνιᾶν, καὶ σὺν τοῖς πονηροῖς ῥᾳδίως, οἶμαι, κρείττων ἔςαι.

Ἀκούσαντι τῷ Κύρῳ ταῦτα ἔδοξεν ἄξια ἐπιμελείας 17
λέγειν· καὶ εὐθὺς εἶπε, Τί οὖν, ἔφη, ὦ Γαδάτα, οὐχὶ

y Ὡς ἀνέλῃ] Ita editio *Etonensis.* MS. Bodl. paulo aliter, ἕως ἀνέλῃ. Edit. *Flor.* ὡς ἀπολέσει, quod glossam prorsus sapit. *Ald.* autem, *Steph.* et *Leuncl.* dant ἕως ἂν ἕλῃ. Horum tamen vterque probat, locique ratio postulat, scriptutam, quam recepimus. Illud ἕως certe si retineatur, (vt sensus sit, *idoneus ad hoc machinandum, donec* etc.) tunc, vti recte notat Stephanus, non videbitur dicere ad *hoc machinandum*, quod videlicet sequitur, *quo pacto hominem* etc. sed aliud quidpiam, quod praecesserit. Atqui nihil in praecedentibus, ad quod illud τοῦτο referri queat, inveniemus.

τὰ μὲν τείχη φυλακῇ ἐχυρὰ ἐποίησας, ὅπως ἄν σοι εἴη ἀσφαλῶς χρῆσθαι, ὁπόταν εἰς αὐτὰ ἴῃς· αὐτὸς δὲ σὺν ἡμῖν στρατεύῃ, ἵνα, ἣν οἱ θεοὶ ὥσπερ νῦν σὺν ἡμῖν ὦσιν, οὗτός σε φοβῆται, ἀλλὰ μὴ σὺ τοῦτον; Ὅ τι δὲ ἡδύ σοι ὁρᾶν τῶν σῶν, ἢ ὅτῳ συνὼν χαίροις ἔχων, σὺν ἐμοὶ πορεύου. Καὶ σύ τ' ἂν ἐμοί, ὥς γέ μοι δοκῶ, πάνυ χρήσιμος εἴης, ἐγώ τέ σοι, ὡς ἂν δύνωμαι, πειράσομαι. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Γαδάτας ἀνέπνευσέ τε καὶ εἶπεν, Ἆρ' οὖν, ἔφη, δυναίμην ἂν συσκευασάμενος φθάσαι, πρίν σε ἐξιέναι; βούλομαι γάρ τοι, ἔφη, καὶ τὴν μητέρα ἄγειν μετ' ἐμαυτοῦ. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, φθάσεις μέντοι· ἐγὼ γὰρ ἐπισχήσω, ἔστ' ἂν καλῶς σὺ φῇς ἔχειν.

18 Οὕτω δὴ ὁ Γαδάτας ἀπελθὼν, [z] ἐφύλαξε μὲν τὰ τείχη σὺν Κύρῳ, ἃ ὠχυρώσατο, συνεσκευάσατο δὲ πάντα, ὁπόσοις ἂν οἶκος μέγας καλῶς οἰκοῖτο. Ἤγετο δὲ καὶ τῶν ἑαυτοῦ τῶν τε πιστῶν, οἷς ἥδετο, καὶ ὧν ἠπίστει πολλούς, ἀναγκάσας τοὺς μὲν αὐτῶν καὶ γυναῖκας ἄγειν, τοὺς δὲ καὶ [a] ἀδελφάς, ὡς δεδεμένους τούτοις κατέχοι αὐτούς. Καὶ τὸν μὲν Γαδάταν ὁ Κῦρος ἐν τοῖς περὶ αὐτὸν ἔχων ᾔει, καὶ ὁδῶν φραστῆρα καὶ ὑδάτων καὶ χιλοῦ καὶ σίτου, ὡς ἀεὶ ἐν τοῖς ἀφθονωτάτοις [b] στρατοπεδεύοιτο.

z Ἐφύλαξε μὲν etc.] Ita quidem locus hic conſpirante editorum exemplarium conſenſu ſolet exprimi. Mihi vero impenſius placet haec MSti Bodl. lectio, — ἀπελθὼν, φύλαξι μὲν τὰ τείχη σὺν Κύρῳ ὠχυρώσατο, — ſuffragante, vti opinor, ipſa Cyri oratione; qui ſupra paulo Gadatam ſic adfatus eſt, οὐχὶ τὰ μὲν τείχη φυλακῇ ἐχυρὰ ἐποίησας, — vbi τὰ τείχη φυλακῇ ἐχυρὰ ποιεῖν, idem videtur eſſe, atque id quod φύλαξι τὰ τείχη ἐχυροῦσθαι hoc in loco ſignificat. Hanc porro emendationem laudat etiam *Muretus*; nullo tamen, eam vnde hauſerit, indicato libro.

a Ἀδελφὰς etc.] Aldus et Leuncl. legunt ἀδελφούς· hic tamen in verſione ſua receptam lectionem ſequitur, quam tum MS. Bodl. tum caeteri libri editi, adſentientibus *Gabrielio* et *Philelpho*, praeſtant. Illud autem ἀδελφοὺς ab imperitia librariorum primo manaſſe puto, qui cum genus pronominis, τούτοις, obſeruaſſent, nomen antecedens aliquod maſculini etiam generis haud dubie praeceſſiſſe perperam autumarent.

b Στρατοπεδεύοιτο.] Ita reſcripſimus admonitu Leunclauii et MSti Bodl. in quo totus hic locus ſic repraeſentatur: — καὶ σίτου, ὡς εἴη ἐν τοῖς ἀφθονωτάτοις στρατοπεδεύεσθαι. Rectius erit, ſi vel ſcribas ὡς ſine accentu, vel in ὥστε mutes, et legas ὥστ' ἀεὶ etc. Illam vero noſtram

19 Ἐπεὶ δὲ πορευόμενος καθεώρα τὴν τῶν Βαβυλωνίων πόλιν, καὶ ἔδοξεν αὐτῷ ἡ ὁδὸς, ἣν ᾔει, παρ' αὐτὸ τὸ τεῖχος φέρειν, καλέσας τὸν Γωβρύαν καὶ τὸν Γαδάταν, ἠρώτα, εἰ ἄλλη ὁδὸς εἴη, ὥστε μὴ πάνυ πλησίον ἄγειν τοῦ τείχους. Καὶ ὁ Γωβρύας εἶπεν· Εἰσὶ μὲν, ὦ δέσποτα, καὶ πολλαὶ ὁδοί· ἀλλ' ἔγωγ', ἔφη, ᾤμην, καὶ βούλεσθαι ἄν σε νῦν ὅτι ἐγγύτατα ἄγειν τῆς πόλεως, ἵνα καὶ ἐπιδείξῃς αὐτοῖς τὸ στράτευμα, ὅτι σοι ἤδη πολύ τέ ἐστι καὶ καλόν· ἐπεὶ καὶ, ὅτε ἔλαττον εἶχες, προσῆλθές τε πρὸς αὐτὸ τὸ τεῖχος, καὶ ἐθεῶντο ὑμᾶς οὐ πολλοὺς ὄντας· νῦν δὲ, καὶ εἰ παρεσκευασμένος τέ ἐστιν, ὥσπερ πρός σε εἶπεν, ὅτι παρασκευάσοιτο ὡς μαχούμενος, οἶδα, ὅτι ἰδόντι αὐτῷ τὴν σὴν δύναμιν, πάλιν ἀπαρασκεύαστα τὰ αὐτοῦ φανεῖται.

20 Καὶ ὁ Κῦρος πρὸς ταῦτα εἶπε· Δοκεῖς μοι, ὦ Γωβρύα, θαυμάζειν, ὅτι, ἐν ᾧ μὲν χρόνῳ πολὺ μείονα ἔχων στρατιὰν ἦλθον, πρὸς αὐτὸ τὸ τεῖχος προσήγαγον· νῦν δὲ, πλείω δύναμιν ἔχων, οὐκ ἐθέλω ὑπ' αὐτὰ τὰ τείχη ἄγειν. Ἀλλὰ γὰρ μὴ θαύμαζ', ἔφη· οὐ γὰρ τὸ αὐτό ἐστι προσάγειν τε καὶ [c] παράγειν. Προσάγουσι μὲν γὰρ ἅπαντες, οὕτω ταξάμενοι, ὡς ἂν οἴωνται ἄριστα μάχεσθαι· ἀπάγουσι μέντοι οἱ σώφρονες, ᾗ ἂν ἀσφαλέστατα, οὐχ ᾗ ἂν τάχιστα ἀπέλθοιεν. Παριέναι δὲ ἀνάγκη ἐστὶν ἐκτεταμέναις μὲν ταῖς ἁμάξαις, [d] ἀνειμέ-

emendationem confirmant *Philelphus* et *Gabrielius*: qui, in loco vertendo, vtuntur verbis *castrametari*, et *castra facere*. In vulgatis hactenus libris perperam legitur στρατεύοιτο.

c Παράγειν] Gabrielius ex vetusto quodam exemplari adfert ἀπάγειν. pro qua lectione facit ἀπάγουσι, quod mox, paucis interiectis, sequitur. At in hunc locum *transeundi* seu *praetereundi* significatio aptius quadrat, vt idem valeat, atque illa, παρὰ πόλιν ἄγειν, quae, mutata per tmesin loquendi forma, extat lib. 1. fin. Quare contra aliorum exemplarium fidem nihil muto. De vsitata verbi huius apud Tacticos significatione consule, quae notauimus lib. 2. 3. 9. Cf. Suidas in προσάγειν.

d Ἀνειμένοις] Sic ex conspirante Leunclauii Muretique coniectura rescripsimus. Vulgo legitur ἀνειργμένοις· cui verbo non subest huic loco apta vis, imo proxime praecedentibus illis, ἐκτεταμέναις μὲν ταῖς ἁμάξαις, atque adeo Cyri menti,

νοις δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις σκευοφόροις ἐπιπολύ· ταῦτα δὲ δεῖ πάντα προκεκαλύφθαι τοῖς ὁπλοφόροις, καὶ μηδαμῆ τοῖς πολεμίοις γυμνὰ ὅπλων τὰ σκευοφόρα φαίνεσθαι. Ἀνάγκη οὖν, οὕτω πορευομένων, ἐπὶ λεπτὸν καὶ ἀσθενὲς τὸ μάχιμον τετάχθαι. Εἰ οὖν βούλοιντο ἐκ τοῦ τείχους ἀθρόοι πη προσπεσεῖν, ὅπη προσμίξαιεν, πολλῷ ἂν ἐρρωμενέστερον συμμιγνύοιεν τῶν παριόντων. Καὶ τοῖς μὲν ἐπὶ μακρὸν πορευομένοις μακραὶ καὶ αἱ ἐπιβοήθειαι, τοῖς δ' ἐκ τοῦ τείχους βραχὺ πρὸς τοὺς ἐγγὺς καὶ προσδραμεῖν καὶ πάλιν ἀπελθεῖν. Ἢν δὲ μὴ μεῖον ἀπέχοντες παρίωμεν, ἢ [e] ἐφ' ὅσον καὶ νῦν ἐκτεταμένοι πορευόμεθα, τὸ μὲν πλῆθος κατόψονται ἡμῶν, ὑπὸ δὲ τῶν παρυφασμένων ὅπλων πᾶς ὄχλος δεινὸς φαίνεται. Ἢν δ' ἄρα καὶ οὕτως ἰόντων ἐπεξίωσί πη, ἐκ πολλοῦ προορῶντες αὐτοὺς οὐκ ἂν ἀπαράσκευοι λαμβανοίμεθα. Μᾶλλον δ', ἔφη, ὦ ἄνδρες, οὐδ' ἐπιχειρήσουσιν, ὁπόταν πρόσω δέοι ἀπὸ τοῦ τείχους ἀπιέναι, ἢν μὴ τῷ ὅλῳ ὑπολάβωσι τοῦ παντὸς κρείττους εἶναι· φοβερὸν γὰρ ἡ ἀποχώρησις.

21 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπεν, ἔδοξέ τε ὀρθῶς τοῖς παροῦσι λέγειν, καὶ ὁ Γωβρύας ὥσπερ ἐκέλευσεν ἡγεῖτο. Παραμειβομένου δὲ τὴν πόλιν τοῦ στρατεύματος, ἀεὶ τὸ ὑπολειπόμενον ἰσχυρότερον ποιούμενος ἀπεχώρει.

Ἐπεὶ δὲ πορευόμενος οὕτως ἐν ταῖς γιγνομέναις ἡμέραις ἀφικνεῖται πρὸς τὰ μεθόρια τῶν Ἀσσυρίων καὶ Μήδων, ὅθενπερ ὡρμᾶτο, ἐνταῦθα δὴ τρία ὄντα τῶν Ἀσσυρίων φρούρια, ἓν μὲν αὐτῶν τὸ ἀσθενέστατον προσβαλὼν βίᾳ ἔλαβε, τὼ δὲ δύο φρουρίω φοβῶν μὲν Κῦρος, πείθων δὲ Γαδάτας, ἔπεισε παραδοῦναι τοὺς φυλάττοντας.

C. V. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα διεπράξατο, πέμπει πρὸς Κυαξάρην,

aduersa penitus. Vt igitur haec inuicem sibi respondeant, aliud recepi verbum, in quo *laxitatis* inest, apta loco, significatio.

e Ἐφ' ὅσον καὶ etc.] Sincera haec est MS. Bodl. et editionis *Eton.* lectio: quam sic libri alii, quos vidi, omnes, interpolatam exhibent — ἢ ἐφ' ὅσον κατόψονται ἡμᾶς καὶ νῦν ἐκτεταμένοι πορευόμεθα, τὸ μὲν πλῆθος κατόψονται ἡμῶν etc.

καὶ ἐπέστελλεν, ἥκειν αὐτὸν ἐπὶ τὸ στράτευμα, ὅπως περί τε τῶν Φρουρίων, ὧν εἰλήφεσαν, βουλεύσαιντο, ὅ τι χρήσαιντο, καὶ ὅπως θεασάμενος τὸ στράτευμα, καὶ περὶ τῶν ἄλλων σύμβουλος γίγνοιτο, ὅ τι ἂν δοκοίη ἐκ τούτου πράττειν· ἢν δὲ κελεύῃ, εἰπὲ, ἔφη, ὅτι ἐγὼ ἂν ὡς ἐκεῖνον ἴοιμι στρατοπεδευσόμενος. Ὁ μὲν δὴ ἄγγελος ᾤχετο ταῦτ' ἀπαγγέλλων·

Ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευσεν ἐν τούτῳ τὸν Γαδάταν τὴν τοῦ Ἀσσυρίου σκηνὴν, [f] ἣν Κυαξάρει οἱ Μῆδοι ἐξεῖλον, ταύτην κατασκευάσαι ὡς κάλλιστα τῇ τε ἄλλῃ κατασκευῇ, ἣν εἶχε, καὶ τὼ γυναῖκε εἰσαγαγεῖν εἰς τὸν γυναικῶνα τῆς σκηνῆς, καὶ σὺν αὐταῖς τὰς μουσουργοὺς, αἵπερ ἐξῃρημέναι ἦσαν Κυαξάρει. Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἔπραττον. 2
Ὁ δὲ πεμφθεὶς πρὸς τὸν Κυαξάρην, ἐπεὶ ἔλεξε τὰ ἐντεταλμένα, ἀκούσας ὁ Κυαξάρης αὐτοῦ, ἔγνω βέλτιον εἶναι, τὸ στράτευμα μένειν ἐν τοῖς μεθορίοις. Καὶ γὰρ οἱ Πέρσαι, οὓς μετεπέμψατο ὁ Κῦρος, ἧκον· ἦσαν δὲ μυριάδες τέτταρες τοξοτῶν καὶ πελταστῶν. Ὁρῶν οὖν καὶ τούτους πολλὰ σινομένους τὴν Μηδικὴν, τούτων αὖ ἐδόκει ἥδιον ἀπαλλαγῆναι μᾶλλον, ἢ ἄλλον ὄχλον εἰσδέξασθαι. Ὁ μὲν δὴ ἐκ Περσῶν ἄγων τὸν στρατὸν, ἐρόμενος τὸν Κυαξάρην, κατὰ τὴν Κύρου [g] ἐπιστολὴν, εἴ τι δέοιτο τοῦ στρατεύματος, ἐπεὶ οὐκ ἔφη δεῖσθαι, αὐθημερὸν, ἐπεὶ ἤκουσε παρόντα Κῦρον, ᾤχετο πρὸς αὐτὸν ἄγων τὸ στράτευμα.

Ὁ δὲ Κυαξάρης τῇ ὑστεραίᾳ ἐπορεύετο σὺν τοῖς παραμείνασι Μήδων ἱππεῦσιν· ὡς δ' ᾔσθετο ὁ Κῦρος προσιόντα αὐτὸν, λαβὼν τοὺς Πέρσας ἱππέας, πολλοὺς ἤδη ὄντας, καὶ τοὺς Μήδους πάντας καὶ τοὺς Ἀρμενίους καὶ τοὺς Ὑρκανίους, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων τοὺς εὐιπποτάτους τε καὶ εὐοπλοτάτους, ἀπήντα· καὶ ἐπιδείκνυσι τῷ

[f] Ἣν Κυαξάρει etc.] Vide lib. 4. §. 17.

[g] Ἐπιστολὴν] Ita MS. Bodl. et edit. *Steph. Eton. Ald. Flor.* aliaeque.

3 Κυαξάρει τὴν δύναμιν. Ὁ δὲ Κυαξάρης, ἐπεὶ εἶδε σὺν
μὲν τῷ Κύρῳ πολλούς τε καὶ καλοὺς κἀγαθοὺς συνεπομέ-
νους, σὺν ἑαυτῷ δὲ ὀλίγην τε καὶ ὀλίγου ἀξίαν θεραπείαν,
ἄτιμόν τι ἔδοξεν αὐτῷ εἶναι, καὶ ἄχος αὐτὸν ἔλαβεν.
Ἐπεὶ δὲ καταβὰς ὁ Κῦρος ἀπὸ τοῦ ἵππου προσῆλθεν ὡς
φιλήσων αὐτὸν κατὰ νόμον, ὁ Κυαξάρης κατέβη μὲν
ἀπὸ τοῦ ἵππου, ἀπεστράφη δέ· καὶ ἐφίλησε μὲν οὔ, δα-
κρύων δὲ φανερὸς ἦν. Ἐκ τούτου δὲ ὁ Κῦρος τοὺς μὲν ἄλ-
λους ἅπαντας ἀποστάντας ἐκέλευσεν ἀναπαύσασθαι· αὐ-
τὸς δὲ λαβόμενος τῆς δεξιᾶς τοῦ Κυαξάρους, καὶ ἀπαγα-
γὼν αὐτὸν τῆς ὁδοῦ ἔξω ὑπὸ φοίνικάς τινας, [b] τῶν τε Μη-
δικῶν πίλων ὑποβάλλειν ἐκέλευσεν αὐτῷ, καὶ καθίσας
αὐτὸν καὶ παρακαθισάμενος ἤρετο ὧδε·
4 Εἰπέ μοι, ἔφη, πρὸς τῶν θεῶν, ὦ θεῖε, τί μοι ὀρ-
γίζῃ, καὶ τί χαλεπὸν ὁρῶν οὕτω χαλεπῶς φέρεις; Ἐν-
ταῦθα δὴ ὁ Κυαξάρης ἀπεκρίνατο τοιάδε, Ὅτι, ἔφη,
ὦ Κῦρε, δοκῶν γε δή, ἐφ' ὅσον ἀνθρώπων μνήμη ἐφι-
κνεῖται, καὶ τῶν πάλαι προγόνων καὶ πατρὸς βασιλέως
πεφυκέναι, καὶ αὐτὸς βασιλεὺς νομιζόμενος εἶναι, ἐμαυ-
τὸν μὲν ὁρῶ οὕτω ταπεινῶς καὶ ἀναξίως ἐλαύνοντα, σὲ δὲ
τῇ ἐμῇ θεραπείᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει μέγαν τε καὶ με-
γαλοπρεπῆ παρόντα. Καὶ ταῦτα χαλεπὸν μὲν οἶμαι
καὶ ὑπὸ πολεμίων παθεῖν, πολὺ δέ, ὦ Ζεῦ, χαλεπώ-
τερον, ὑφ' ὧν ἥκιστα ἐχρῆν ταῦτα πεπονθέναι. Ἐγὼ
μὲν γὰρ δοκῶ δεκάκις ἂν κατὰ τῆς γῆς ἥδιον δῦναι, ἢ
ὀφθῆναι οὕτω ταπεινός, καὶ ἰδεῖν τοὺς ἐμοὺς ἐμοῦ ἀμελή-
σαντας καὶ ἐπεγγελῶντας ἐμοί. Οὐ γὰρ ἀγνοῶ τοῦτ',
ἔφη, ὅτι οὐ σὺ μοῦ μόνον μείζων εἶ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐμοὶ δοῦ-
λοι ἰσχυρότεροι ἐμοῦ ὑπαντιάζουσί μοι, καὶ κατεσκευα-
σμένοι εἰσίν, ὥστε δύνασθαι ποιῆσαι μᾶλλον ἐμὲ κακῶς,
5 ἢ παθεῖν ὑπ' ἐμοῦ. Καὶ ἅμα ταῦτα λέγων, πολὺ ἔτι

b Τῶν τε Μηδικῶν etc.] MS. Bodl. τόν τε Μηδικὸν πίλον. imperite. Deest τί.

μᾶλλον ἐκρατεῖτο ὑπὸ τῶν δακρύων· ὥστε καὶ τὸν Κῦρον ἐπισπάσατο ἐμπλησθῆναι δακρύων τὰ ὄμματα. Ἐπισχὼν δὲ μικρὸν ἔλεξε τοιάδε ὁ Κῦρος·

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ἔφη, ὦ Κυαξάρη, ὅτε λέγεις ἀληθῶς, ὅτε ὀρθῶς γιγνώσκεις, εἰ οἴει τῇ ἐμῇ παρουσίᾳ Μήδους κατεσκευάσθαι, ὥστε ἱκανοὺς εἶναί σε κακῶς ποιεῖν. Τὸ μέντοι σε θυμοῦσθαι καὶ φοβεῖσθαι οὐ θαυμάζω· εἰ μέντοι γε δικαίως ἢ ἀδίκως αὐτοῖς χαλεπαίνεις, παρήσω τοῦτο· (οἶδα γὰρ, ὅτι βαρέως ἂν φέροις ἀκούων ἐμοῦ ἀπολογουμένου ὑπὲρ αὐτῶν) τὸ μέντοι ἄνδρα ἄρχοντα πᾶσιν ἅμα χαλεπαίνειν τοῖς ἀρχομένοις, τοῦτο ἐμοὶ δοκεῖ μέγα ἁμάρτημα εἶναι. Ἀνάγκη γὰρ, διὰ τὸ πολλοὺς μὲν φοβεῖν, πολλοὺς ἐχθροὺς ποιεῖσθαι· διὰ δὲ τὸ ἅμα πᾶσι χαλεπαίνειν, πᾶσιν αὐτοῖς ὁμόνοιαν ἐμβάλλειν. Ὧν ἕνεκα, εὖ ἴσθι, ἐγὼ οὐχὶ ἀπέπεμπον ἄνευ ἐμαυτοῦ τούτους, φοβούμενος, μή τι γένοιτο διὰ τὴν σὴν ὀργὴν, ὅ τι πάντας ἡμᾶς λυπήσει. Ταῦτα μὲν οὖν σὺν τοῖς θεοῖς ἐμοῦ παρόντος ἀσφαλῶς ἔχει σοι· τὸ μέντοι σε νομίζειν ὑπ' ἐμοῦ ἀδικεῖσθαι, τοῦτ' ἐγὼ χαλεπῶς πάνυ φέρω, εἰ, ἀσκῶν, ὅσον δύναμαι, τοὺς φίλους ὡς πλεῖστα ἀγαθὰ ποιεῖν, ἔπειτα τἀναντία τούτου δοκῶ ἐργάζεσθαι. Ἀλλὰ γὰρ, ἔφη, μὴ οὕτως εἰκῇ ἡμᾶς αὐτοὺς αἰτιώμεθα· ἀλλ', εἰ δυνατὸν, σαφέστατα κατίδωμεν, ὁποῖόν ἐστι τὸ παρ' ἐμοῦ ἀδίκημα. Καὶ τὴν ἐν φίλοις δικαιοτάτην [i] ὑπόθεσιν ἐγὼ ὑποτίθεμαι· ἤν γάρ τι ἐγὼ φανῶ κακὸν πεποιηκὼς, ὁμολογῶ ἀδικεῖν· ἢν μέντοι μηδὲν φαίνωμαι κακὸν πεποιηκὼς, μηδὲ βουληθεὶς, οὐ καὶ σὺ αὖ ὁμολογήσεις, μηδὲν ὑπ' ἐμοῦ ἀδικεῖσθαι; Ἀλλ' ἀνάγκη, ἔφη. Ἢν δὲ δὴ καὶ ἀγαθὸν πεπραχώς σοι δῆλος ὦ, καὶ προ-

i Ὑπόθεσιν ἐγὼ etc.] MS. Bodl. dat ὑπόθεσιν ἔχω ὑποτιθέναι· ἐὰν γάρ τί σε φανῶ etc. Eandem lectionem ex vetere quodam libro adfert Stephanus: malui tamen vulgatam retinere, quam editi libri praestant omnes. Nec addendum videtur, sed potius subaudiendum, pronomen σὲ, inter τί et φανῶ.

θυμούμενος πρᾶξαι, ὁπόσα πλεῖστα ἠδυνάμην, οὐκ ἂν
ἐπαίνου σοι ἄξιος εἴην μᾶλλον, ἢ μέμψεως; Δίκαιον
6 γοῦν, ἔφη. Ἄγε τοίνυν, ἔφη ὁ Κῦρος, σκοπῶμεν τὰ
ἐμοὶ πεπραγμένα πάντα καθ᾽ ἓν ἕκαστον· οὕτω γὰρ δὴ
μάλιστα δῆλον ἔσται, ὅ τι τε αὐτῶν ἀγαθόν ἐστι, καὶ ὅ
τι κακόν. Ἀρξώμεθα δὲ, ἔφη, ἐκ τῆσδε τῆς ἀρχῆς,
εἰ καί σοι δοκεῖ ἀρκούντως ἔχειν. Σὺ γὰρ δήπου, ἐπεὶ
ᾔσθου πολλοὺς πολεμίους ἠθροισμένους, καὶ τούτους ἐπί σε
καὶ τὴν σὴν χώραν ὡρμημένους, εὐθὺς [k] ἔπεμπες πρός τε
τὸ Περσῶν κοινὸν, συμμάχους αἰτούμενος, καὶ πρὸς ἐμὲ
ἰδίᾳ, δεόμενος πειρᾶσθαι αὐτόν με ἐλθεῖν ἡγούμενον, εἴ
τινες Περσῶν ἴοιεν. Οὐκοῦν ἐγὼ ἐπείσθην τε ταῦτα ὑπὸ
σοῦ, καὶ παρεγενόμην, ἄνδρας ἄγων σοι ὡς ἐδυνάμην
7 πλείστους τε καὶ ἀρίστους; Ἦλθες γὰρ οὖν, ἔφη. Ἐν τού-
τῳ τοίνυν μοι πρῶτον εἰπὲ, ἔφη, πότερον ἀδικίαν ἐμοῦ
πρός σε κατέγνως, ἢ μᾶλλον εὐεργεσίαν; Δῆλον, ἔφη
ὁ Κυαξάρης, ὅτι ἔκ γε τούτων εὐεργεσίαν. Τί γὰρ,
ἔφη, ἐπειδὴ οἱ πολέμιοι ἦλθον, καὶ διαγωνίζεσθαι ἔδει
πρὸς αὐτοὺς, ἐν τούτῳ κατενόησάς με ἢ πόνου τινὸς ἀποστάν-
τα, ἢ κινδύνου φεισάμενον; Οὐ μὰ τὸν Δί᾽, ἔφη, οὐ μὲν
δή. Τί γάρ; ἐπεὶ, νίκης γενομένης σὺν τοῖς θεοῖς ἡμε-
τέρας, καὶ, ἀναχωρησάντων τῶν πολεμίων, παρεκάλουν
σε ἐγὼ, ὅπως κοινῇ μὲν αὐτοὺς διώκοιμεν, κοινῇ δὲ τι-
μωροίμεθα, κοινῇ δὲ, εἴ τι καλὸν κἀγαθὸν συμβαίνοι,
τοῦτο καρποίμεθα· ἐν τούτοις ἔχεις τινὰ πλεονεξίαν ἐμοῦ
8 κατηγορῆσαι; Ὁ μὲν δὴ Κυαξάρης πρὸς ταῦτα ἐσίγα·
ὁ δὲ Κῦρος πάλιν ἔλεγεν ὧδε· Ἀλλ᾽ ἐπεὶ πρὸς τοῦτο
σιωπᾶν ἥδιόν σοι, ἢ ἀποκρίνασθαι, τόδε γε, ἔφη, εἰπὲ,
εἴ τι ἀδικεῖσθαι ἐνόμισας, ὅτι, ἐπεί σοι ἐδόκει οὐκ ἀσφα-
λὲς εἶναι τὸ διώκειν, σὲ μὲν αὐτὸν οὐκ ἀφῆκα τούτου τοῦ
κινδύνου μετέχειν, ἱππέας δὲ τῶν σῶν πέμψαι ἐδεόμην
σοῦ; εἰ γὰρ καὶ τοῦτο αἰτῶν ἠδίκουν, ἄλλως τε καὶ προ-

k Ἔπεμπες πρός τε etc.] Vide supra lib. 1. 5. 4.

παρεσχηκὼς ἐμαυτόν σοι σύμμαχον, τοῦτ' αὖ παρὰ σοῦ, ἔφη, ἐπιδεικνύσθω. Ἐπεὶ δ' αὖ καὶ πρὸς ταῦτα ἐσίγα 9
ὁ Κυαξάρης, Ἀλλ' εἰ μηδὲ τοῦτ', ἔφη, βούλει ἀποκρίνασθαι, σὺ τοῦτο τοὐντεῦθεν λέγε, εἴ τι αὖ ἠδίκουν, ὅτι, σοῦ ἀποκριναμένου ἐμοὶ, ὡς οὐκ ἂν βούλοιο, εὐθυμουμένους ὁρῶν [l] Μήδους, τούτους παύσας αὐτοὺς ἀναγκάζειν κινδυνεύσοντας ἰέναι, εἴ τι αὖ σοι δοκῶ τοῦτο χαλεπὸν ποιῆσαι, ὅτι ἀμελήσας τοῦ ὀργίζεσθαί σοι, ἐπὶ τούτοις πάλιν ᾔτουν σε, [m] οὗ ᾔδειν οὔτε σοὶ μεῖον ὂν δοῦναί μοι οὐδὲν, οὔτε ῥᾷον Μήδοις ἐπιταχθῆναι οὐδέν· τὸν γὰρ βουλόμενον δήπου ἕπεσθαι ᾔτησά σε δοῦναί μοι. Οὐκοῦν τούτου τυχὼν παρὰ σοῦ, οὐδὲν ἤνυον, εἰ μὴ τούτους πείσαιμι. Ἐλθὼν οὖν ἔπειθον αὐτοὺς, καὶ, οὓς ἔπεισα, τούτους λαβὼν ἐπορευόμην, σοῦ ἐπιτρέψαντος. Εἰ δὲ τοῦτό γε αἰτίας ἄξιον νομίζεις, οὐδ' ὅ τι ἂν δίδως, ὡς ἔοικε, δέχεσθαι παρὰ σοῦ ἀναίτιόν ἐστιν. Οὐκοῦν ἐξωρμήσαμεν οὕτως. Ἐπεὶ δ' ἐξήλθομεν, τί ἡμῖν πεπραγμένον οὐ φανερόν ἐστιν; οὐ τὸ στρατόπεδον ἡλώκει τῶν πολεμίων; οὐ τεθνᾶσι πολλοὶ τῶν ἐπί σε ἐλθόντων; Ἀλλὰ μὴν τῶν γε ζώντων ἐχθρῶν οὐ πολλοὶ μὲν ὅπλων ἐστέρηνται, πολλοὶ δὲ ἵππων; Χρήματά γε μὴν, τὰ τῶν φερόντων καὶ ἀγόντων τὰ σὰ πρότερον, νῦν ὁρᾷς τοὺς σοὺς φίλους καὶ ἔχοντας καὶ ἄγοντας, τὰ μὲν σοὶ, τὰ δ' αὖ τοῖς ὑπὸ τὴν σὴν ἀρχήν. Τὸ δὲ πάντων μέγιστον καὶ κάλλιστον, τὴν μὲν σὴν χώραν αὐξανομένην ὁρᾷς, τὴν δὲ τῶν πολεμίων, μειουμένην· καὶ τὰ μὲν τῶν πολεμίων φρούρια ἐχόμενα, τὰ δὲ σὰ, τὰ πρότερον εἰς τὴν Σύρων ἐπικράτειαν συγκατασπασθέν-

l Μήδους τούτους etc.] Ita restituimus ex conspirantibus Stephani Leunclauiique coniecturis. Prius Μήδους τούτους legebatur. Pro eo autem, quod hic παύσας dicit, antea ἐξαναστήσας dixerat, lib. 4. 1. 8. — βουλοίμην ἂν ἔγωγε νῦν ὁρῶν Μήδους εὐθυμουμένους, ἐξαναστήσας ἀναγκάζειν κινδυνεύσοντας ἰέναι.

m Σε οὗ ᾔδειν etc.] Ita editiones Steph. et Eton. In aliis legitur σοῦ ὃ ᾔδειν etc. Sed pro ὃ reponendum οὗ, comparativa μεῖον et ῥᾷον aperte monent. Stephanus etiam nostram hanc lectionem veter. exemplar. auctoritate confirmatam esse tradit.

τα, νῦν τἀναντία σοι προσκεχωρηκότα· τούτων δὲ εἴ τι κακόν σοι, ἢ εἴ τι ἀγαθὸν, μαθεῖν μὲν ἔγωγε βούλεσθαι οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν εἴποιμι· ἀκοῦσαι μέντοι, ἔφη, οὐδὲν κωλύει. Ἀλλὰ λέγε, ὅ τι γιγνώσκεις περὶ αὐτῶν. Ὁ μὲν δὴ Κῦρος οὕτως εἰπὼν ἐπαύσατο· ὁ δὲ Κυαξάρης ἔλεξε πρὸς ταῦτα τάδε·

Ἀλλ', ὦ Κῦρε, ὡς μὲν ταῦτα, ἃ σὺ πεποίηκας, κακά ἐστιν, οὐκ οἶδα, ὅπως χρὴ λέγειν· εὖ γε μέντοι, ἔφη, ἴσθι, ὅτι ταῦτα τὰ ἀγαθὰ τοιαῦτά ἐστιν, οἷα, ὅσῳ πλείω φαίνεται, τοσούτῳ μᾶλλον ἐμὲ βαρύνει. Τήν τε γὰρ χώραν, ἔφη, ἐγὼ ἂν τὴν σὴν ἐβουλόμην τῇ ἐμῇ δυνάμει μείζω ποιεῖν μᾶλλον, ἢ τὴν ἐμὴν ὑπὸ σοῦ ὁρᾷν οὕτως αὐξανομένην· σοὶ μὲν γὰρ ταῦτα ποιοῦντι καλὰ, ἐμοὶ δέ γε ἐστί πη ταῦτα ἀτιμίαν φέροντα. Καὶ χρήματά γε, ἔφη, ἐγὼ ἄν μοι δοκῶ ἥδιόν σοι δωρεῖσθαι, ἢ παρὰ σοῦ λαμβάνειν, ὧν σὺ νῦν ἐμοὶ δίδως· τούτοις γὰρ πλουτιζόμενος ὑπὸ σοῦ καὶ μάλα αἰσθάνομαι, οἷς πενέστερος γίγνομαι. Καὶ τούς γε ἐμοὺς ὑπηκόους ἰδὼν μικρά γε ἀδικουμένους ὑπὸ σοῦ, ἧττον ἂν δοκῶ λυπεῖσθαι, ἢ νῦν ὁρῶν, ὅτι μεγάλα ἀγαθὰ πεπόνθασιν ὑπὸ σοῦ. Εἰ δέ σοι ταῦτα, ἔφη, δοκῶ ἀγνωμόνως ἐνθυμεῖσθαι, μὴ ἐν ἐμοὶ ταῦτα, ἀλλ' ἐν σοὶ τρέψας πάντα, κατάθεάσαι, οἷά σοι φαίνεται. Τί γὰρ ἂν, ἔφη, εἴ τις κύνας, ἃς σὺ τρέφεις φυλακῆς ἕνεκα σαυτοῦ τε καὶ τῶν σῶν, ταύτας θεραπεύων ἑαυτῷ γνωριμωτέρας, ἢ σοὶ, ποιήσειεν, ἆρ' ἂν εὐφραίνοι σε τούτῳ τῷ θεραπεύματι; Εἰ δὲ τοῦτό σοι δοκεῖ μικρὸν εἶναι, κἀκεῖνο κατανόησον· εἴ τις τοὺς σὲ θεραπεύοντας, οὓς σὺ καὶ φρουρᾶς καὶ θεραπείας ἕνεκα κέκτησαι, τούτους οὕτω διαθείη, ὥστ' ἐκείνου μᾶλλον, ἢ σοῦ, βούλεσθαι εἶναι, ἆρ' ἀντὶ ταύτης τῆς εὐεργεσίας χάριν αὐτῷ εἰδείης; Τί δέ; (ὃ μάλιστα ἄνθρωποι ἀσπάζονταί τε καὶ θεραπεύουσιν οἰκειότατα) εἴ τις γυναῖκα τὴν σὴν οὕτω θεραπεύσειεν, ὥστε αὐτὴν φιλεῖν

μᾶλλον ποιήσειεν ἑαυτὸν, ἢ σε, ἆρ' ἄν σε τῇ εὐεργεσίᾳ ταύτῃ εὐφραίνοι; Πολλȣ̃ γ' ἂν, ἔφη, οἶμαι, καὶ δέοι· ἀλλ' εὖ οἶδ', ὅτι πάντων ἂν μάλιϛα ἀδικοίη σε τȣ̃το ποιήσας. Ἵνα δὲ εἴπω καὶ τὸ μάλιϛα τῷ ἐμῷ πάθει ἐμφερὲς, εἴ τις, ȣ̉ς σὺ ἤγαγες Πέρσας, ȣ̔́τω θεραπεύσειεν, ὥϛ' αὐτῷ ἥδιον ἕπεσθαι, ἢ σοὶ, ἆρ' ἂν φίλον αὐτὸν νομίζοις; Οἶμαι μὲν, ȣ̓̀, ἀλλὰ πολεμιώτερον ἂν, ἢ εἰ πολλȣ̀ς αὐτῶν κατακάνοι. Τί δέ; εἴ τις τῶν σῶν φίλων, φιλοφρόνως σȣ εἰπόντος, Λάμβανε τῶν ἐμῶν, ὁπόσα ἐθέλεις, εἰ τȣ̃το ἀκȣ́σας οἴχοιτο λαβὼν πάντα, ὁπόσα δύναιτο, καὶ αὐτὸς μὲν τοῖς σοῖς γε πλȣτοίη, σὺ δὲ μηδὲ μετρίοις ἔχοις χρῆσθαι· ἆρ' ἂν δύναιο τὸν τοιȣ̃τον ἄμεμπτον φίλον νομίζειν; Νῦν μέντοι ἐγὼ, Κῦρε, εἰ μὴ ταῦτα, ἀλλὰ τοιαῦτα ὑπὸ σȣ̃ δοκῶ πεπονθέναι. Σὺ γὰρ ἀληθῆ λέγεις· εἰπόντος ἐμȣ̃ τȣ̀ς ἐθέλοντας ἄγειν, λαβὼν ᾤχȣ πᾶσαν μȣ τὴν δύναμιν, ἐμὲ δὲ ἔρημον κατέλιπες· καὶ νῦν, ἃ ἔλαβες τῇ ἐμῇ δυνάμει, ἄγεις δή μοι, καὶ τὴν ἐμὴν χώραν αὔξεις σὺν τῇ ἐμῇ δυνάμει· ἐγὼ δὲ δοκῶ, ȣ̓δὲν συναίτιος ὢν τῶν ἀγαθῶν, παρέχειν ἐμαυτὸν ὥσπερ γυνὴ εὖ ποιεῖν καὶ τοῖς τε ἄλλοις ἀνθρώποις, καὶ τοῖσδε τοῖς ἐμοῖς ὑπηκόοις· σὺ μὲν γὰρ ἀνὴρ φαίνῃ, ἐγὼ δὲ ȣ̓κ ἄξιος ἀρχῆς. Ταῦτα ȣ̓̃ν σοι δοκεῖ εὐεργετήματα εἶναι, ὦ Κῦρε; Εὖ ἴσθ', ὅτι, εἴ τι ἐμȣ̃ ἐκήδȣ, ȣ̓δενὸς ἂν ȣ̔́τω με ἀποϛερεῖν ἐφυλάττȣ, ὡς ἀξιώματος καὶ τιμῆς. Τί γὰρ ἐμοὶ πλέον, τὸ τὴν γῆν πλατύνεσθαι, αὐτὸν δὲ ἀτιμάζεσθαι; ȣ̓ γάρ τοι ἐγὼ Μήδων ἦρχον διὰ τὸ κρείττων πάντων αὐτῶν εἶναι, ἀλλὰ μᾶλλον διὰ τὸ καὶ αὐτȣ̀ς τȣ́τȣς ἀξιȣ̃ν ἡμᾶς αὐτῶν πάντα βελτίονας εἶναι.

Καὶ ὁ Κῦρος, ἔτι λέγοντος αὐτȣ̃, ὑπολαβὼν εἶπε· 11
Πρὸς τῶν θεῶν, ἔφη, ὦ θεῖε, εἴ τι κἀγώ σοι πρότερον ἐχαρισάμην, καὶ σὺ νῦν ἐμοὶ χάρισαι, ὧν ἄν σȣ δεηθῶ· παῦσαι, ἔφη, τὸ νῦν εἶναι μεμφόμενός μοι· ἐπειδὰν

δὲ πεῖραν ἡμῶν λάβης, ὅπως ἔχομεν πρός σε, ἢν μέν σοι Φαίνηται τὰ ὑπ' ἐμοῦ πεπραγμένα ἐπὶ τῷ ἀγαθῷ τῷ σῷ πεποιημένα, ἀσπαζομένου τε ἐμοῦ σὲ ἀντασπάζου με, εὐεργέτην τε νόμιζε εἶναι· ἢν δ' ἐπὶ θάτερα, τότε μοι μέμφου. Ἀλλ' ἴσως τοι, ἔφη ὁ Κυαξάρης, καλῶς λέγεις· κἀγὼ ποιήσω ταῦτα. Τί οὖν; ἔφη ὁ Κῦρος, ἦ καὶ Φιλήσω σε; Εἰ σὺ βούλει, ἔφη. Καὶ οὐκ ἀποστρέψεις με, ὥσπερ ἄρτι; Οὐκ ἀποστρέψομαι, ἔφη. Καὶ ὃς ἐφίλησεν αὐτόν.

12 Ὡς δὲ εἶδον οἱ Μῆδοι καὶ οἱ Πέρσαι καὶ ἄλλοι πολλοὶ, (πᾶσι γὰρ ἔμελλεν, ὅ τι ἐκ τούτων ἔσοιτο) εὐθὺς ἥσθησάν τε καὶ ἐφαιδρύνθησαν. Καὶ ὁ Κυαξάρης δὲ καὶ ὁ Κῦρος ἀναβάντες ἐπὶ τοὺς ἵππους ἡγοῦντο, καὶ ἐπὶ μὲν τῷ Κυαξάρει οἱ Μῆδοι εἵποντο, (Κῦρος γὰρ αὐτοῖς οὕτως ἐπένευσεν) ἐπὶ δὲ τῷ Κύρῳ οἱ Πέρσαι, ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ ἄλλοι.

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, καὶ κατέστησαν τὸν Κυαξάρην εἰς τὴν κατεσκευασμένην σκηνὴν, οἷς μὲν ἐπετέτακτο, παρεσκεύαζον τὰ ἐπιτήδεια τῷ Κυαξάρει· οἱ δὲ Μῆδοι, ὅσον χρόνον σχολὴν πρὸ δείπνου ἦγεν ὁ Κυαξάρης, ᾔεσαν πρὸς αὐτὸν, οἱ μὲν, καὶ αὐτοὶ ἀφ' ἑαυτῶν, οἱ δὲ πλεῖστοι, ὡς κεκέλευστο ὑπὸ Κύρου, δῶρα ἄγοντες, ὁ μέν τις, οἰνοχόον καλόν· ὁ δὲ, ὀψοποιὸν ἀγαθόν· ὁ δὲ, ἀρτοποιόν· ὁ δὲ, μουσουργόν· ὁ δὲ, ἐκπώματα· ὁ δὲ, ἐσθῆτα καλήν· πᾶς δέ τις ὡς ἐπιτοπολὺ ἕν γέ τι, ὧν εἰλήφει, ἐδωρεῖτο αὐτῷ· ὥστε τὸν Κυαξάρην μεταγινώσκειν, ὡς οὔτε Κῦρος ἀφίστη αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ, οὔτε οἱ Μῆδοι ἧττόν τι αὐτῷ προσεῖχον τὸν νοῦν, ἢ καὶ πρόσθεν.

13 Ἐπειδὴ δὲ δείπνου ὥρα ἦν, καλέσας ὁ Κυαξάρης ἠξίου τὸν Κῦρον, διὰ χρόνου ἰδόντα αὐτὸν, συνδειπνεῖν. Ὁ δὲ Κῦρος εἶπε· Μὴ δὴ σὺ κέλευε, ὦ Κυαξάρη. Ἢ οὐχ ὁρᾷς, ὅτι οὗτοι οἱ παρόντες ὑφ' ἡμῶν πάντες ἐπηρμένοι πάρεισιν; οὔκουν καλῶς ἂν πράττοιμι, εἰ τούτων ἀμελῶν τὴν ἐμὴν ἡδονὴν θεραπεύειν δοκοίην. ἀμελεῖσθαι δὲ δοκοῦντες οἱ στρατιῶται, οἱ μὲν ἀγαθοὶ, πολὺ ἂν ἀθυμότεροι

γίγνοιτο, οἱ δὲ πονηροὶ, πολὺ ὑβριςότεροι. Ἀλλὰ σὺ μὲν, ἔφη, ἄλλως τε καὶ ὁδὸν μακρὰν ἥκων, δείπνει ἤδη· καὶ εἴ τινές σε τιμῶσιν, ἀντασπάζε καὶ εὐώχει αὐτὲς, ἵνα σε καὶ θαῤῥήσωσιν· ἐγὼ δὲ ἀπιὼν, ἐφ' ἅπερ ἔλεγον τρέψομαι· αὔριον δ', ἔφη, πρωὶ δεῦρο ἐπὶ τὰς σὰς θύρας παρέσονται πάντες οἱ ἐπικαίριοι, ὅπως βελευσώμεθα σύν σοι, τί χρὴ ποιεῖν τὸ ἐκ τέδε. Σὺ δὲ ἡμῖν [n] ἔμβαλε παρὼν περὶ τέτου, πότερον ἔτι δοκεῖ ςρατεύεσθαι, ἢ καιρὸς ἤδη διαλύειν τὴν ςρατιάν. Ἐκ τέτε ὁ μὲν Κυαξάρης ἀμφὶ δεῖπνον εἶχεν· ὁ δὲ Κῦρος, συλλέξας τὲς [o] ἱκανωτέρους τῶν φίλων καὶ φρονεῖν καὶ συμπράττειν, εἴ τι δέοι, ἔλεξε τοιάδε·

Ἄνδρες φίλοι, ἃ μὲν δὴ πρῶτα εὐξάμεθα, σὺν θεοῖς πάρεςιν ἡμῖν. Ὅποι γὰρ ἂν πορευώμεθα, κρατἒμεν τῆς χώρας· καὶ μὲν δὴ καὶ τὲς πολεμίες ὁρῶμεν μειεμένες, ἡμᾶς δὲ αὐτὲς πλείονάς τε καὶ ἰσχυροτέρες γιγνομένες. Εἰ δὲ ἡμῖν ἔτι θελήσειαν οἱ νῦν προσγενόμενοι σύμμαχοι παραμεῖναι, καὶ πολλῷ ἂν μᾶλλον ἀνύσαι δυναίμεθα, καὶ εἴ τι βιάσασθαι καιρὸς, καὶ εἴ τι πεῖσαι δέοι. Ὅπως ἒν τὸ μένειν ὡς πλείςοις συνδοκῇ τῶν συμμάχων, ἐδὲν μᾶλλον τἒτο ἐμὸν ἔργον, ἢ καὶ ὑμέτερον, μηχανᾶσθαι. Ἀλλ' ὥσπερ, καὶ ὅταν μάχεσθαι δέῃ, ὁ πλείςες χειρωσάμενος ἀλκιμώτατος δοξάζεται εἶναι, ἔτω καὶ, ὅταν πε δέῃ βελῆς, ὁ πλείςες ὁμογνώμονας ἡμῖν ποιήσας, ἔτος δικαίως ἂν λεκτικώτατός τε καὶ πρακτικώτατος κρίνοιτο ἂν εἶναι. Μὴ μέντοι ὡς λόγον ἡμῖν ἐπιδειξόμενοι, οἷον ἂν εἴποιτε πρὸς ἕκαςον αὐτῶν, τἒτο μελετᾶτε, ἀλλ' ὡς τὲς πεπεισμένες ὑφ' ἑκάςε δήλες ἐσομένες, οἷς ἂν πράττωσιν, ἔτω παρασκευάζεσθε. Καὶ ὑμεῖς μὲν, ἔφη, τέτων ἐπιμελεῖσθε· ἐγὼ δὲ, ὅπως ἂν ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια, ὅσα ἂν ἐγὼ δύνωμαι, οἱ ςρατιῶται περὶ τἒ ςρατεύεσθαι βελεύωνται, τέτε πειράσομαι ἐπιμελεῖσθαι.

n Ἔμβαλε] corruptum verbum est: aut deest λόγον vel βελὴν. Cf. 6,1,10.

o Ἱκανωτέρες] MS. Bodl. ἱκανωτάτες.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ς′.

C. I. ΤΑΥΤΗΝ μὲν δὴ τὴν ἡμέραν οὕτω διαγαγόντες, καὶ
δειπνήσαντες, ἀνεπαύοντο· τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρωῒ ἧκον
ἐπὶ τὰς Κυαξάρου θύρας πάντες οἱ σύμμαχοι. Ἐν ᾧ οὖν
ὁ Κυαξάρης ἐκοσμεῖτο, ἀκούων, ὅτι πολὺς ὄχλος ἐπὶ
ταῖς θύραις εἴη, ἐν τούτῳ οἱ φίλοι τῷ Κύρῳ προσῆγον οἱ
μὲν Καδουσίους, δεομένους αὐτοῦ μένειν, οἱ δὲ, Ὑρκανίους,
ὁ δέ τις, Γωβρύαν, [a] ὁ δέ τις, Σάκας· Ὑστάσπης δὲ
Γαδάτην τὸν εὐνοῦχον προσῆγε, δεόμενον τοῦ Κύρου μένειν.
2 Ἔνθα δὴ ὁ Κῦρος, γιγνώσκων, ὅτι ὁ Γαδάτας πάλαι
ἀπολώλει τῷ φόβῳ, μὴ λυθείη ἡ στρατιὰ, ἐπιγελάσας
εἶπεν, Ὦ Γαδάτα, δῆλος, ἔφη, εἶ ὑπὸ Ὑστάσπου τοῦ-
δε πεπεισμένος ταῦτα γιγνώσκειν, ἃ λέγεις. Καὶ ὁ
Γαδάτας, ἀνατείνας τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀπώ-
μοσεν, ἦ μὴν μὴ ὑπὸ τοῦ Ὑστάσπου ταῦτα πεπεῖσθαι, ἃ
γιγνώσκοι· Ἀλλ' οἶδα, ἔφη, ὅτι, ἢν ὑμεῖς ἀπέλθητε,
ἔῤῥει τὰ ἐμὰ παντελῶς· διὰ ταῦτ', ἔφη, καὶ τούτῳ ἐγὼ
αὐτὸς προσῆλθον, ἐρωτῶν, εἰ εἰδείη, τίνα γνώμην ἔχεις
3 περὶ τῆς διαλύσεως τοῦ στρατεύματος. Καὶ ὁ Κῦρος εἶ-
πεν· [b] Ἀδίκως γὰρ ἐγὼ, ὡς ἔοικεν, Ὑστάσπην αἰτιῶμαι.
Καὶ ὁ Ὑστάσπης εἶπε, Ναὶ μὰ Δία, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἀδί-
κως μὲν δή· ἐπειδὴ ἔγωγε καὶ ἀντέλεγον Γαδάτᾳ, ὡς
οὐχ οἷόν τέ σοι μένειν, λέγων, ὅτι ὁ πατήρ σε μεταπέμ-
ποιτο. Καὶ ὁ Κῦρος, Τί λέγεις; ἔφη· καὶ τοῦτο σὺ
ἐτόλμησας ἐξενεγκεῖν, εἴτ' ἐγὼ ἐβουλόμην, εἴτε μή;
Μὰ Δί', ἔφη· ὁρῶ γάρ σε ὑπερεπιθυμοῦντα ἐν Πέρσαις

a Ὁ δέ τις, Σάκας·] Ita rescripsimus ex MSto Bodl. suffragantibus versionibus *Gabrielii et Philelphi*. Prius legebatur Σάκαν; quod in Σάκας mutandum vidit ante nos *Muretus*.

b Ἀδίκως γὰρ etc.] *Muretus* legit Ἀδίκως ἄρ' ἐγὼ, etc. a quo accentu tantum discrepat MS. Bodl. dat enim ἆρα.

περίβλεπτον περιελθεῖν, καὶ τῷ πατρὶ ἐπιδείξασθαι, ἢ ἕκαστα διεπράξω. Ὁ δὲ Κῦρος ἔφη, Σὺ δὲ οὐκ ἐπιθυμεῖς οἴκαδε ἀπελθεῖν; Μὰ Δί', ἔφη ὁ Ὑστάσπης, οὐδὲ ἄπειμί γε, ἀλλὰ μένων στρατηγήσω, ἔστ' ἂν ποιήσω Γαδάταν τουτονὶ δεσπότην τοῦ Ἀσσυρίου.

Οἱ μὲν δὴ τοιαῦτα ἔπαιζον σπουδῇ πρὸς ἀλλήλους· 4 ἐν δὲ τούτῳ ὁ Κυαξάρης σεμνῶς κεκοσμημένος ἐξῆλθε, καὶ ἐπὶ θρόνου Μηδικοῦ ἐκαθέζετο. Ὡς δὲ πάντες συνῆλθον, οὓς ἔδει, καὶ σιωπὴ ἐγένετο, Κυαξάρης εἶπεν ὧδε· Ἄνδρες σύμμαχοι, ἴσως, ἐπειδὴ παρὼν τυγχάνω, καὶ πρεσβύτερός εἰμι Κύρου, εἰκός με ἄρχειν λόγου. Νῦν οὖν μοι δοκεῖ καιρὸς, ἔφη, εἶναι, περὶ τούτου διαλέγεσθαι πρῶτον, πότερον στρατεύεσθαι καιρὸς δοκεῖ εἶναι ἔτι, ἢ διαλύειν ἤδη τὴν στρατιάν· λεγέτω οὖν τις, ἔφη, περὶ αὐτοῦ τούτου, ἢ γιγνώσκει. Ἐκ τούτου πρῶτος μὲν εἶ- 5 πεν ὁ Ὑρκάνιος· Ἄνδρες σύμμαχοι, οὐκ οἶδα μὲν ἔγωγε, εἴ τι δεῖ λόγων, ὅπου αὐτὰ τὰ ἔργα δεικνύει τὸ κράτιστον. Πάντες γὰρ ἐπιστάμεθα, ὅτι ὁμοῦ μένοντες πλείω κακὰ ποιοῦμεν τοὺς πολεμίους, ἢ πάσχομεν· ὅτε δὲ χωρὶς ἦμεν ἀλλήλων, ἐκεῖνοι ἡμῖν ἐχρῶντο, ὡς ἐκείνοις ἦν ἥδιστον, ἡμῖν γε μὴν ὡς χαλεπώτατον. Ἐπὶ τούτῳ ὁ Καδούσιος 6 εἶπεν, Ἡμεῖς δὲ τί ἂν λέγοιμεν, ἔφη, περὶ τοῦ οἴκαδε ἀπελθόντες ἕκαστοι χωρὶς εἶναι, ὅπου γε οὐδὲ στρατευομένοις, ὡς ἔοικε, χωρίζεσθαι συμφέρει; Ἡμεῖς γοῦν, οὐ πολὺν χρόνον δίχα τοῦ ἡμετέρου πλήθους στρατευσάμενοι, δίκην ἔδομεν, ὡς καὶ ὑμεῖς ἐπίστασθε. Ἐπὶ τούτῳ Ἀρτά- 7 βαζος, [c] ὁ συγγενὴς εἶναί ποτε φήσας Κύρῳ, εἶπε τάδε· Ἐγὼ δὲ, ἔφη, ὦ Κυαξάρη, τοσοῦτον διαφέρομαι τοῖς πρόσθεν λέγουσιν· οὗτοι μὲν γάρ φασιν, ὅτι δεῖ μένοντας στρατεύεσθαι, ἐγὼ δὲ λέγω, ὅτι, ὅτε οἴκοι ἦμην, ἐστρατευόμην. Καὶ γὰρ ἐβοήθουν πολλάκις, τῶν ἡμετέρων ἀγομένων, καὶ περὶ τῶν σφετέρων φρουρίων,

c Ὁ συγγενὴς etc.] Vide lib. 1. 4. 27.

[d] ὡς ἐπιβουλευσομένων, πολλάκις πράγματα εἶχον, Φοβούμενός τε καὶ Φρουρῶν· καὶ ταῦτα ἔπραττον, τὰ οἰκεῖα δαπανῶν· νῦν δὲ ἔχω μὲν τὰ ἐκείνων Φρούρια, καὶ οὐ Φοβοῦμαι ἐκείνους, εὐωχοῦμαι δὲ τὰ ἐκείνων, πίνω δὲ τὰ τῶν πολεμίων. Ὡς οὖν τὰ μὲν οἴκοι στρατείαν οὖσαν, τὰ δ' ἑορτὴν, ἐμοὶ μὲν οὐ δοκεῖ, ἔφη, διαλύειν τήνδε τὴν
8 πανήγυριν. Ἐπὶ τούτῳ ὁ Γωβρύας εἶπεν, Ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες σύμμαχοι, μέχρι μὲν τοῦδε ἐπαινῶ [e] τὴν τοῦ Κύρου δεξιάν· οὐδὲν γὰρ ψεύδεται, ὧν ὑπέσχετο· εἰ δ' ἄπεισιν ἐκ τῆς χώρας, δῆλον, ὅτι ὁ μὲν Ἀσσύριος ἀναπαύσεται οὐ τίνων ποινὰς, ὧν τε ὑμᾶς ἐπεχείρησεν ἀδικεῖν, καὶ ὧν ἐμὲ ἐποίησεν· ἐγὼ δὲ ἐν τῷ μέρει πάλιν ἐκείνῳ δώσω δίκην, ὅτι ὑμῖν Φίλος ἐγενόμην.
9 Ἐπὶ τούτοις πᾶσι Κῦρος εἶπεν· Ὦ ἄνδρες, οὐδ' ἐμὲ λανθάνει, ὅτι, ἐὰν διαλύωμεν τὸ στράτευμα, τὰ μὲν ἡμέτερα ἀσθενέστερα γίγνοιτο ἂν, τὰ δὲ τῶν πολεμίων πάλιν αὐξήσεται. Ὅσοι μὲν γὰρ αὐτῶν ὅπλα ἀΦῄρηνται, ταχὺ ἄλλα ποιήσονται· ὅσοι τε ἵππους ἀπεστέρηνται, ταχὺ πάλιν ἄλλους κτήσονται· ἀντὶ δὲ τῶν ἀποθανόντων ἕτεροι καὶ ἐΦηβήσουσι καὶ ἐπιγενήσονται, ὥστε [f] οὐδὲ θαυμαστὸν, εἰ ἐν τάχει πάλιν ἡμῖν πράγματα παρέχειν δυνήσονται. Τί δῆτα ἐγὼ Κυαξάρει λόγον ἐκέλευσα ἐμβαλεῖν περὶ καταλύσεως τῆς στρατιᾶς; Εὖ ἴστε, ἔΦη, ὅτι Φοβούμενος τὸ μέλλον. Ὁρῶ γὰρ ἡμῖν ἀντιπάλους προσιόντας, οἷς ἡμεῖς, εἰ ὧδε στρατευσόμεθα, οὐ δυνησόμεθα μάχεσθαι. Προσέρχεται μὲν γὰρ δήπου χειμὼν, στέγαι δ' εἰ καὶ ἡμῖν αὐτοῖς εἰσιν, ἀλλὰ μὰ Δία οὐχ ἵπποις, οὐδὲ θεράπουσιν, οὐδὲ τῷ δήμῳ τῶν

[d] Ὡς ἐπιβουλευσομένων] MS. Bodl. et editio *Eton.* repraesentant ἐπιβουλευομένων, quam lectionem *Philelphus* etiam in suo exemplari invenit. Nos Stephanum, Leunclavium, edit. *Florent. et Ald.* secuti sumus.

[e] Τὴν τοῦ Κύρου δεξιάν] Scil. *fidem integram:* cuius pignus erat, quam mihi porrexit, dextra.

[f] Οὐδὲ θαυμαστὸν] MS. Bodl. οὐδὲν θαυμαστόν. quod, opinor, vulgato melius est.

στρατιωτῶν· ὧν ἄνευ ἡμεῖς οὐκ ἂν δυναίμεθα στρατεύε-
σθαι· τὰ δ' ἐπιτήδεια, ὅπου μὲν ἡμεῖς ἐληλύθαμεν, ὑφ'
ἡμῶν ἀνάλωται· ὅποι δὲ οὐκ ἀφίγμεθα, διὰ τὸ ἡμᾶς
φοβεῖσθαι, [g] ἀνακεκομισμένοι εἰσὶν εἰς ἐρύματα· ὥστε
αὐτοὺς μὲν ἔχειν, ἡμᾶς δὲ ταῦτα μὴ δύνασθαι λαμβά-
νειν. Τίς οὖν οὕτως ἀγαθὸς, ἢ τίς οὕτως ἰσχυρὸς, ὃς λιμῷ
καὶ ῥίγει δύναιτ' ἂν μαχόμενος στρατεύεσθαι; Εἰ μὲν οὖν 11
οὕτω στρατευσόμεθα, ἐγὼ μέν φημι χρῆναι ἑκόντας ἡμᾶς
καταλῦσαι τὴν στρατιὰν μᾶλλον, ἢ ἄκοντας ὑπ' ἀμηχα-
νίας ἐξελαθῆναι. Εἰ δὲ βουλόμεθα ἔτι στρατεύεσθαι, τόδ'
ἐγώ φημι ἔτι χρῆναι ποιεῖν, πειρᾶσθαι ὡς τάχιστα τῶν
μὲν ἐκείνων ὀχυρῶν ἡμᾶς ὡς πλεῖστα παραιρεῖν, ἡμῖν δ'
αὐτοῖς ὡς πλεῖστα ὀχυρὰ ποιεῖσθαι· ἐὰν γὰρ ταῦτα γένη-
ται, τὰ μὲν ἐπιτήδεια πλείονα ἕξουσιν, ὁπότεροι ἂν
πλείω δύνωνται λαμβάνοντες ἀποτίθεσθαι, πολιορκήσου-
ται δὲ, ὁπότεροι ἂν ἥσσους ὦσι. Νῦν δ' οὐδὲν διαφέρο-
μεν τῶν ἐν πελάγει πλεόντων· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι πλέουσι
μὲν ἀεὶ, τὸ δὲ πεπλευσμένον οὐδὲν οἰκειότερον τοῦ ἀπλεύστου
καταλείπουσιν. Ἢν δὲ φρούρια ἡμῖν γένηται, ταῦτα δὴ
τοῖς μὲν πολεμίοις ἀλλοτριώσει τὴν χώραν, ἡμῖν δὲ ὑπ'
εὐδίας μᾶλλον ἔσται πάντα. Ὃ δὲ ἴσως ἄν τινες ὑμῶν 12
φοβηθεῖεν, εἰ δεήσει πόῤῥω τῆς ἑαυτῶν φρουρεῖν, μηδὲ
τοῦτο ὀκνήσητε. Ἡμεῖς μὲν γὰρ, ἐπείπερ ὡς οἴκοθεν
ἀποδημοῦμεν, φρουρήσειν ὑμῖν ἀναδεχοίμεθα τὰ ἐγγύ-
τατα χωρία τῶν πολεμίων· ὑμεῖς δὲ τὰ πρόσορα ὑμῖν
αὐτοῖς τῆς Ἀσσυρίας, ἐκεῖνα κτᾶσθε καὶ ἐργάζεσθε. Ἢν
γὰρ ἡμεῖς τὰ πλησίον αὐτῶν δυνώμεθα φρουροῦντες σώ-
ζεσθαι, ἐν πολλῇ ὑμεῖς εἰρήνῃ, οἱ τὰ πρόσω αὐτῶν
ἔχοντες, βιοτεύσετε· οὐ γὰρ, οἶμαι, δυνήσονται τῶν ἐγ-

g Ἀνακεκομισμένοι εἰσὶν] Sic recte MS. Bodl. et primariae notae editiones omnes. In *Aldina* vero et *Florent.* reperitur ἀνακεκομισμένα. Sed neminem fere latet, passiuae formae significationem actiuam saepenumero conuenire. Sic Noster ipsum hoc adhibet participium, Ἀναβ. lib. 4. p. 198. edit. Steph. χωρία γὰρ ᾤκουν ἰσχυρὰ οἱ Τάοχοι, ἐν οἷς καὶ τὰ ἐπιτήδεια πάντα εἶχον ἀνακεκομισμένοι.

γὺς ἑαυτῶν ὄντων κακῶν ἀμελοῦντες τοῖς πρόσω ὑμῖν ἐπιβουλεύειν.

13 Ὡς δὲ ταῦτα ἐῤῥήθη, οἵ τε ἄλλοι πάντες ἀνιστάμενοι συμπροθυμήσεσθαι ταῦτ' ἔφασαν, καὶ Κυαξάρης· Γαδάτας δὲ καὶ Γωβρύας καὶ τεῖχος αὐτῶν ἑκάτερος, ἢν ἐπιτρέψωσιν οἱ σύμμαχοι, τειχιεῖσθαι ἔφασαν, ὥστε καὶ ταῦτα φίλια τοῖς συμμάχοις ὑπάρχειν. Ὁ οὖν Κῦρος, ἐπεὶ ἑώρα πάντας προθύμους ὄντας πράσσειν, ὅσα ἔλεξε, τέλος ἔφη· Εἰ τοίνυν περαίνειν βουλόμεθα, ὅσα φαμὲν χρῆναι ποιεῖν, ὡς τάχιστα ἂν δέοι γενέσθαι μηχανὰς μὲν εἰς τὸ καθαιρεῖν τὰ τῶν πολεμίων τείχη, τέκτονας δὲ εἰς τὸ ἡμῖν ὀχυρὰ πυργοῦσθαι. Ἐκ τούτου ὑπέσχετο μὲν Κυαξάρης μηχανὴν αὐτὸς ποιησάμενος παρέξειν, ἄλλην δὲ Γαδάτας τε καὶ Γωβρύας, ἄλλην Τιγράνης· ἄλλην δὲ αὐτὸς ὁ Κῦρος ἔφατο πειρᾶσθαι ποιήσασθαι. Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἔδοξεν, ἐπορίζοντο μὲν μηχανοποιούς, παρεσκευάζοντο δ' ἕκαστοι εἰς τὰς μηχανάς, ὧν ἔδει· ἄνδρας δ' ἐπέστησαν, οἳ ἐδόκουν ἐπιτηδειότατοι εἶναι ἀμφὶ ταῦτ' ἔχειν.

14 Κῦρος δ', ἐπεὶ ἔγνω, ὅτι διατριβὴ ἔσται ἀμφὶ ταῦτα, ἐκάθισε μὲν τὸ στράτευμα, ἔνθα ᾤετο ὑγιεινότατον εἶναι καὶ εὐπροσοδώτατον, ὅσα ἔδει προσκομίζεσθαι· ὅσα τε ἐρυμνότητος προσεδεῖτο, ἐποιήσατο, ὡς ἐν ἀσφαλεῖ οἱ ἀεὶ μένοντες εἶεν, εἴποτε καὶ πρόσω τῇ ἰσχύϊ ἀποστρατοπεδεύσαιντο. Πρὸς δὲ τούτοις ἐρωτῶν, οὓς ᾤετο μάλιστα εἰδέναι τὴν χώραν, ὁπόθεν ἂν ὡς πλεῖστα ὠφελοῖτο τὸ στράτευμα, ἐξῆγεν ἀεὶ [h] εἰς προνομάς, ἅμα μὲν ὅπως ὅτι πλεῖστα λαμβάνοι τῇ στρατιᾷ τὰ ἐπιτήδεια,

b Εἰς προνομάς,] *Ald. et Florent.* editiones habent ἀεὶ προσνομάς· Budaeus etiam *Comment.* p. 732. mutata paulum, non emendata, loci scriptura, legit ἐξῆγεν ἀεὶ πρὸς νομάς. Ipse tamen libens secutus sum lectionem MSti Bodl. et editionum *Steph. Leunclav. et Eton.* praesertim cum προνομὴ sit vox apud Nostrum alibi vsurpata, Ἀναβ. ϛ. p. 203. edit. Steph. ἀλλά μοι δοκεῖ σὺν προνομαῖς λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, etc. Ἑλλην. ά. p. 253. Ἆγις ἐκ τῆς Δεκελείας προνομὴν ποιούμενος etc. et eiusdem Histor. δ'. p. 279. προνομὰς δὲ ποιούμενοι, etc.

ἅμα δ' ὅπως μᾶλλον ὑγιαίνοιεν καὶ ἰσχύοιεν διαπονούμε-
νοι ταῖς πορείαις, ἅμα δ' ὅπως ἐν ταῖς ἀγωγαῖς τὰς
τάξεις ὑπομιμνήσκοιντο. Ὁ μὲν δὴ Κῦρος ἐν τούτοις ἦν.
Ἐκ δὲ Βαβυλῶνος οἱ αὐτόμολοι καὶ οἱ ἁλισκόμενοι 15
ταῦτ' ἔλεγον, ὅτι ὁ Ἀσσύριος οἴχοιτο ἐπὶ Λυδίας, [i] πολ-
λὰ τάλαντα ἀργυρίου καὶ χρυσίου ἄγων, καὶ ἄλλα κτή-
ματα καὶ κόσμον παντοδαπόν. Ὁ μὲν οὖν ὄχλος τῶν
στρατιωτῶν ὑπελάμβανεν, ὡς ὑπεκτίθοιτο ἤδη τὰ χρή-
ματα φοβούμενος· ὁ δὲ Κῦρος, γιγνώσκων, ὅτι οἴχοιτο
συστήσων, εἴ τι δύναιτο, ἀντίπαλον ἑαυτῷ, ἀντιπαρε-
σκευάζετο ἐρρωμένως, ὡς μάχης ἔτι δεῆσον· καὶ ἐξε-
πίμπλα μὲν τὸ τῶν Περσῶν ἱππικὸν, τοὺς μὲν ἐκ τῶν
αἰχμαλώτων, τοὺς δέ τινας καὶ παρὰ τῶν Φίλων λαμ-
βάνων ἵππους· ταῦτα γὰρ παρὰ πάντων ἐδέχετο, καὶ
ἀπεωθεῖτο οὐδὲν, οὔτε εἴ τις ὅπλον ἐδίδου καλὸν, οὔτε ἵπ-
πον. Κατεσκευάζετο δὲ καὶ ἅρματα ἔκ τε τῶν αἰχμα- 16
λώτων ἁρμάτων, καὶ ἄλλοθεν, ὁπόθεν δύναιτο. Καὶ
τὴν μὲν [k] Τρωϊκὴν διφρείαν πρόσθεν οὖσαν, καὶ τὴν Κυρη-
ναίων ἔτι νῦν οὖσαν ἁρματηλασίαν κατέλυσε· τὸν γὰρ
πρόσθεν χρόνον καὶ οἱ ἐν τῇ Μηδίᾳ καὶ Συρίᾳ καὶ Ἀρα-
βίᾳ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ τοῖς ἅρμασιν οὕτως ἐχρῶν-
το, ὥσπερ νῦν οἱ Κυρηναῖοι. Ἔδοξε δ' αὐτῷ, ὃ κράτι-
στον εἰκὸς ἦν εἶναι τῆς δυνάμεως, ὄντων τῶν βελτίστων ἐπὶ
τοῖς ἅρμασι, [l] τοῦτο ἐν ἀκροβολιστῶν μέρει εἶναι, καὶ εἰς

i Πολλὰ τάλαντα etc.] Apud Veteres Talentum fuit multiplex. Babylonicum, auctore Aeliano Hist. V. l. 1. c. 22. valuit 72 *minas Atticas*. De caeteris consule *Iul. Poll.* lib. 9. c. 6. *Waser.* de antiq. num. l. 2. c. 18. *Brerew.* de Pond. c. 4. *Casp. Eisenschmid.* de Pond. et Mens. *Sect.* 1. c. 4. Notat autem I. Pollux, loco iam adpellato, Homeri tempore minimum fuisse talenti valorem: id quod vel ex praemiis ludorum, quae apud eum Iliad. ψ'. ponuntur, intelligi potest. Tertio enim ponitur Lebes, quarto duo auri talenta.

k Τρωϊκὴν διφρείαν etc.] *Cyrenaïcam* eam opinatur esse *Schefferus*, quae habebat pugnatores perpetuo insistentes curribus: *Troianam* vero, quae desilientes, cum pugnandum esset. Hanc in rem vide sis *Homer.* Il. λ'. v. 91, et seq. item Il. π'. v. 426, 427. vid. *Schefferus* de re vehic. lib. 2. c. 15.

l Τοῦτο ἐν ἀκροβολιστῶν etc.] Intelligit Noster eos, qui tela solum emiserunt, nec de curribus in vi-

τὸ κρατεῖν ὐδὲν μέγα μέρος συμβάλλεσθαι. Ἅρματα γὰρ τριακόσια τὺς μὲν μαχομένυς παρέχεται τριακοσίυς, ἵπποις δ' ὗτοι χρῶνται διακοσίοις καὶ χιλίοις· ἡνίοχοι δ' αὐτοῖς εἰσι μὲν, ὡς εἰκὸς, οἷς μάλιστα πιστεύυσιν [m] οἱ βέλτιστοι, εἰς τριακοσίυς· ὗτοι δέ εἰσιν, οἳ ὐδ' ὁτιοῦν τὺς
17 πολεμίους βλάπτουσι. Ταύτην μὲν ὖν τὴν διφρείαν κατέλυσεν· ἀντὶ δὲ τούτου πολεμιστήρια κατεσκεύασεν ἅρματα τροχοῖς τε ἰσχυροῖς, ὡς μὴ ῥαδίως συντρίβηται, ἄξοσί τε μακροῖς· ἧττον γὰρ ἀνατρέπεται πάντα τὰ πλατέα· τὸν δὲ δίφρον τοῖς ἡνιόχοις ἐποίησεν, ὥσπερ πύργον, ἰσχυρῶν ξύλων· ὕψος δὲ τύτων ἐςὶ μέχρι τῶν ἀγκώνων, ὡς δύνωνται ἡνιοχεῖσθαι οἱ ἵπποι ὑπὲρ τῶν δίφρων· τὺς δ' ἡνιόχυς ἐθωράκισε πάντα, πλὴν τῶν ὀφθαλμῶν. [n] Προσέθηκε δὲ καὶ δρέπανα σιδήρεα ὡς διπήχεα πρὸς τὺς ἄξονας, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῶν τροχῶν, καὶ ἄλλα κάτω ὑπὸ τῷ ἄξονι εἰς γῆν βλέποντα, ὡς ἐμβαλύντων εἰς τὺς ἐναντίυς τοῖς ἅρμασιν. Ὡς δὲ τότε Κῦρος ταῦτα κατεσκεύασεν, ὗτως ἔτι καὶ νῦν τοῖς ἅρμασι χρῶνται καὶ οἱ ἐν τῇ βασιλέως χώρᾳ. Ἦσαν δὲ αὐτῷ καὶ κάμηλοι πολλαὶ παρά τε τῶν φίλων συνειλεγμέναι καὶ αἰχμάλωτοι πᾶσαι συνηθροισμέναι. Καὶ ταῦτα μὲν ὗτως ἐπεραίνετο.

terius et grauius certamen descenderunt.

m Οἱ βέλτιστοι, εἰς etc.] Stephanus dat οἱ βέλτιστοι, ἄλλοι δὲ etc. nec aliter MS. Bodl. Leunclauius, οἱ βέλτιστοι, ἄλλοι δὴ etc. Nos secuti sumus editiones *Eton. Ald. et Flor.* Stephanus etiam, ἄλλοι δὲ, superuacanea esse fatetur, easque itidem delenda censuit Muretus. Recte.

n Προσέθηκε δὲ καὶ etc.] Hactenus nimirum nudi inermesque erant Persarum currus; quales *Arrianus* Tactic. p. 9. ψιλὰ ἅρματα vocat: quo in loco cum nominatim Persicorum curruum meminit, sine dubio respexit ad hoc institutum Cyri, eiusque ἅρματα δρεπανηφόρα opposuit ψιλοῖς, et haec Τρωϊκὰ, illa Περσικὰ vocauit. Quamquam autem apud Persas aliosque quosdam Asiae incolas Cyrus primus veterem immutarit vehiculorum bellicorum formam, currusque falcatos instituerit; tamen haud facile quisquam dixerit, quis curruum istorum caeteros apud Orientis populos primus extiterit auctor, aut quo tempore eos conficiendi ratio primum fuerit inuenta. Ninus, referente *Diodoro Sic.* lib. 2. p. 91. istiusmodi currus habuit.

Βουλόμενος δέ τινα κατάσκοπον πέμψαι ἐπὶ Λυδίας, 18
καὶ μαθεῖν, ὅ τι πράσσει ὁ Ἀσσύριος, ἔδοξεν αὐτῷ ἐπι-
τήδειος εἶναι Ἀράσπας ἐλθεῖν ἐπὶ τοῦτο, ὁ Φυλάττων
τὴν καλὴν γυναῖκα. Συνεβεβήκει γὰρ τῷ Ἀράσπᾳ
τοιάδε· ληφθεὶς ἔρωτι τῆς γυναικὸς, ἠναγκάσθη προσ-
ενεγκεῖν λόγους αὐτῇ περὶ συνουσίας. Ἡ δὲ ἀπέφησε
μὲν, καὶ ἦν πιστὴ τῷ ἀνδρὶ, καίπερ ἀπόντι· (ἐφίλει γὰρ
αὐτὸν ἰσχυρῶς) οὐ μέντοι κατηγόρησε τοῦ Ἀράσπου πρὸς
τὸν Κῦρον, ὀκνοῦσα συμβαλεῖν φίλους ἄνδρας. Ἐπεὶ δὲ
ὁ Ἀράσπας, δοκῶν [o] ὑπηρετήσειν τῷ τυχεῖν, ἃ ἐβούλε-
το, ἠπείλησε τῇ γυναικὶ, ὅτι, εἰ μὴ βούλοιτο ἑκοῦσα,
ἄκουσα [p] ποιήσοι ταῦτα· ἐκ τούτου ἡ γυνὴ, ὡς ἔδεισε τὴν
βίαν, οὐκέτι κρύπτει, ἀλλὰ πέμπει τὸν εὐνοῦχον πρὸς
τὸν Κῦρον, καὶ κελεύει λέξαι ἅπαντα. Ὁ δ᾽ ὡς ἤκου- 19
σεν, ἀναγελάσας ἐπὶ τῷ κρείττονι τοῦ ἔρωτος φάσκοντι
εἶναι, πέμπει Ἀρτάβαζον σὺν τῷ εὐνούχῳ, καὶ κελεύει
αὐτῷ εἰπεῖν βιάζεσθαι μὲν μὴ τοιαύτην γυναῖκα, πείθειν
δὲ, εἰ δύναιτο, οὐκ ἔφη κωλύειν. Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἀρτά-
βαζος πρὸς τὸν Ἀράσπαν ἐλοιδόρησεν αὐτὸν, παρακα-
ταθήκην τε ὀνομάζων τὴν γυναῖκα, ἀσέβειάν τε αὐτοῦ
λέγων, ἀδικίαν τε καὶ ἀκράτειαν· ὥστε τὸν Ἀράσπαν
πολλὰ μὲν δακρύειν ὑπὸ λύπης, καταδύεσθαι δ᾽ ὑπὸ
τῆς αἰσχύνης, ἀπολωλέναι δὲ τῷ φόβῳ, μή τι καὶ
πάθῃ ὑπὸ Κύρου.

Ὁ οὖν Κῦρος καταμαθὼν ταῦτα, ἐκάλεσέ τε αὐτὸν, 20
καὶ μόνος μόνῳ ἔλεξεν· Ὁρῶ σε, ἔφη, ὦ Ἀράσπα,
φοβούμενόν τέ με καὶ ἐν αἰσχύνῃ δεινῶς ἔχοντα. Παῦ-
σαι οὖν τούτων· ἐγὼ γὰρ θεούς τε ἀκούω ἔρωτος ἡσσῆσθαι,
ἀνθρώπους τε οἶδα, καὶ μάλα φρονίμους δοκοῦντας εἶναι,

[o] Ὑπηρετήσειν τῷ etc.] Haec MSti Bodl. et editionis *Eton.* est lectio: quam et Stephanus vulgatae huic — ὑπηρετεῖν, ἀπετύγχανεν ἃ ἐβούλετο etc. anteferendam censuit.

[p] Ποιήσοι] Sic MS. Bodl. et editio *Eton.* In caeteris libris fere omnibus legitur ποιήσειτο.

εἶα πεπόνθασιν ὑπ' ἔρωτος· καὶ αὐτὸς δ' ἐμαυτοῦ κατ-
έγνων, μὴ ἂν καρτερῆσαι, ὥστε συνὼν καλοῖς ἀμελῆσαι
αὐτῶν. Καί σοι δὲ τούτου τοῦ πράγματος ἐγὼ αἴτιός
εἰμι· ἐγὼ γάρ σε συγκαθεῖρξα τούτῳ τῷ ἀμάχῳ πρά-
γματι. Καὶ ὁ Ἀράσπας ὑπολαβὼν εἶπεν· Ἀλλὰ σὺ
μὲν, ὦ Κῦρε, καὶ ταῦτα ὅμοιος εἶ, οἷός περ καὶ τἄλλα,
πρᾶός τε καὶ συγγνώμων τῶν ἀνθρωπίνων ἁμαρτημά-
των· ἐμὲ δ', ἔφη, καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι καταδύουσι
τῷ ἄχει. Ὡς γὰρ ὁ θροῦς διῆλθε τῆς ἐμῆς συμφορᾶς,
οἱ μὲν ἐχθροὶ ἐφήδονταί μοι, οἱ δὲ φίλοι προσιόντες συμ-
βουλεύουσιν ἐκποδὼν ἔχειν ἐμαυτὸν, μή τι καὶ πάθω ὑπὸ
21 σοῦ, ὡς ἠδικηκότος ἐμοῦ μεγάλα. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν,
Εὖ τοίνυν ἴσθι, ὦ Ἀράσπα, ὅτι ταύτῃ τῇ δόξῃ οἷός τ' εἶ
ἐμοί τε ἰσχυρῶς χαρίσασθαι, καὶ τοὺς συμμάχους μεγά-
λα ὠφελῆσαι. Εἰ γὰρ γένοιτο, ἔφη ὁ Ἀράσπας, ὅ τι
ἐγώ σοι ἐν καιρῷ ἂν γενοίμην αὖ χρήσιμος. Εἰ τοίνυν,
ἔφη, προσποιησάμενος ἐμὲ φεύγειν ἐθέλοις εἰς τοὺς πολε-
μίους ἐλθεῖν, οἶμαι ἄν σε πιστευθῆναι ὑπὸ τῶν πολεμίων.
Ἔγωγε ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἀράσπας, καὶ ὑπὸ τῶν φί-
λων οἶδα ὅτι, ὡς σὲ πεφευγὼς, λόγον ἂν παρέχοιμι.
Ἔλθοις ἂν τοίνυν, ἔφη, ἡμῖν, πάντα εἰδὼς τὰ τῶν
πολεμίων· οἶμαι δὲ καὶ λόγων καὶ βουλευμάτων κοινω-
νὸν ἄν σε ποιοῖντο, διὰ τὸ πιστεύειν· ὥστε μηδὲ ἕν σε λε-
ληθέναι, ὧν βουλόμεθα εἰδέναι. Ὡς πορευσόμενος οὖν,
ἔφη, ἤδη νυνί· καὶ γὰρ τοῦτο, ἴσθι, ἓν τῶν πιστῶν ἔσται,
τὸ δοκεῖν με ὑπὸ σοῦ μελλήσοντά τι παθεῖν ἐκπεφευγέ-
ναι. Ἦ καὶ δυνήσῃ, ἔφη, ἀπολιπεῖν τὴν καλὴν Πάν-
θειαν; Δύο γὰρ, ἔφη, ὦ Κῦρε, σαφῶς ἔχω ψυχάς.
Νῦν τοῦτο πεφιλοσόφηκα μετὰ τοῦ ἀδίκου σοφιστοῦ τοῦ
Ἔρωτος. Οὐ γὰρ δὴ μία γε οὖσα, ἅμα ἀγαθή τέ ἐστι
καὶ κακὴ, οὐδ' ἅμα καλῶν τε καὶ αἰσχρῶν ἔργων ἐρᾷ,
καὶ ταυτὰ ἅμα βούλεταί τε καὶ οὐ βούλεται πράττειν·
ἀλλὰ δῆλον, ὅτι δύο ἐστὸν ψυχὰ, καὶ ὅταν μὲν ἡ ἀγαθὴ

κρατῇ, τὰ καλὰ πράττεται· ὅταν δὲ ἡ πονηρὰ, τὰ αἰσχρὰ ἐπιχειρεῖται. Νῦν δὲ, ὡς σὲ σύμμαχον ἔλαβε, κρατεῖ ἡ ἀγαθὴ, καὶ πάνυ πολύ. Εἰ τοίνυν καὶ σοὶ 22 δοκεῖ πορεύεσθαι, ἔφη ὁ Κῦρος, ὧδε χρὴ ποιεῖν, ἵνα κἀκείνοις πιστότερος ἦς· ἐξάγγελλέ τε αὐτοῖς τὰ παρ' ἡμῶν, οὕτω τε ἐξάγγελλε, ὡς ἂν αὐτοῖς τὰ παρὰ σοῦ λεγόμενα ἐμποδὼν μάλιστ' ἂν εἴη, ὧν βούλονται πράττειν. Εἴη δ' ἂν ἐμποδὼν, εἰ ἡμᾶς φαίης παρασκευάζεσθαι ἐμβαλεῖν που τῆς ἐκείνων χώρας· ταῦτα γὰρ ἀκούοντες, ἧττον ἂν παντὶ σθένει ἀθροίζοιντο, ἕκαστός τις φοβούμενος καὶ περὶ τῶν οἴκοι. Καὶ μένε, ἔφη, παρ' ἐκείνοις ὅτι πλεῖστον χρόνον· ἃ γὰρ ἂν ποιῶσιν, ὅταν ἐγγύτατα ἡμῶν ὦσι, ταῦτα μάλιστα ἡμῖν καιρὸς εἰδέναι ἔσται. Συμβούλευε δ' αὐτοῖς καὶ ἐκτάττεσθαι, ὅπη ἂν δοκῇ κράτιστον εἶναι· ὅταν γὰρ σὺ ἀπέλθῃς, εἰδέναι δοκῶν τὴν τάξιν αὐτῶν, ἀναγκαῖον οὕτω τετάχθαι αὐτοῖς· μετατάσσεσθαι γὰρ ὀκνήσουσι· καὶ ἤν πη ἄλλῃ μετατάττωνται, ἐξ ὑπογύου ταράξονται. Ἀράσπας μὲν δὴ οὕτως 23 ἐξελθὼν, συλλαβὼν τοὺς πιστοτάτους θεράποντας, καὶ εἰπὼν πρός τινας, οἷα ᾤετο συμφέρειν τῷ πράγματι, ᾤχετο.

Ἡ δὲ Πάνθεια, ὡς ᾔσθετο οἰχόμενον τὸν Ἀράσπαν, πέμψασα πρὸς τὸν Κῦρον εἶπε· Μὴ λυποῦ, ὦ Κῦρε, ὅτι Ἀράσπας οἴχεται εἰς τοὺς πολεμίους· ἐὰν γὰρ ἐμὲ ἐάσῃς πέμψαι πρὸς τὸν ἐμὸν ἄνδρα, ἐγώ σοι ἀναδέχομαι, ἥξειν πολὺ Ἀράσπου πιστότερόν σοι φίλον· καὶ δύναμιν δ' οἶδ' ὅτι, ὁπόσην ἂν δύνηται, ἔχων παρέσται σοι. Καὶ γὰρ ὁ μὲν πατὴρ τοῦ νῦν βασιλεύοντος φίλος ἦν αὐτῷ· ὁ δὲ νῦν βασιλεύων καὶ ἐπεχείρησέ ποτε ἐμὲ καὶ τὸν ἄνδρα διασπάσαι ἀπ' ἀλλήλων· ὑβριστὴν οὖν νομίζων αὐτὸν, οἶδ', ὅτι ἀσμένως ἂν πρὸς ἄνδρα, οἷος σὺ εἶ, ἀπαλλαγείη. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος κελεύει πέμπειν πρὸς 24 τὸν ἄνδρα· ἡ δ' ἔπεμψεν. Ὡς δ' ἔγνω ὁ Ἀβραδάτης

τὰ παρὰ τῆς γυναικὸς σύμβολα, καὶ τἄλλα δὲ ᾔσθετο ὡς εἶχεν, ἄσμενος πορεύεται πρὸς Κῦρον, ἵππους ἔχων ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους. Ὡς δ' ἦν πρὸς τοῖς τῶν Περσῶν σκοποῖς, πέμπει πρὸς τὸν Κῦρον, εἰπὼν, ὅς ἦν. Ὁ δὲ Κῦρος εὐθὺς ἄγειν κελεύει αὐτὸν πρὸς τὴν γυναῖκα. Ὡς δ' ἰδέτην ἀλλήλους ἡ γυνὴ καὶ ὁ Ἀβραδάτης, ἠσπάσαντο ἀλλήλους, ὡς εἰκὸς, ἐκ δυσελπίστου. Ἐκ τούτου δὴ λέγει ἡ Πάνθεια τοῦ Κύρου τὴν ὁσιότητα καὶ τὴν σωφροσύνην, καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν κατοίκτισιν. Ὁ δὲ Ἀβραδάτης ἀκούσας εἶπε· Τί ἂν οὖν ἐγὼ ποιῶν, ὦ Πάνθεια, χάριν Κύρῳ ὑπέρ τε σοῦ καὶ ἐμαυτοῦ ἀποδιδοίην; Τί δὲ ἄλλο, ἔφη ἡ Πάνθεια, ἢ πειρώμενος ὅμοιος περὶ ἐκεῖνον εἶναι, οἷός περ καὶ ἐκεῖνος περί σε;

25 Ἐκ τούτου δὴ ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον ὁ Ἀβραδάτης· καὶ ὡς εἶδεν αὐτὸν, λαβόμενος τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ εἶπεν· Ἀνθ' ὧν σὺ εὖ πεποίηκας ἡμᾶς, ὦ Κῦρε, οὐκ ἔχω, τί μεῖζον εἴπω, ἢ ὅτι φίλον σοι ἐμαυτὸν δίδωμι καὶ θεράποντα καὶ σύμμαχον· καὶ, ὅσα ἂν ὁρῶ σε σπουδάζοντα, συνεργός σοι πειράσομαι γίγνεσθαι, ὡς ἂν δύνωμαι κράτιστος. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἐγὼ δὲ δέχομαι· καὶ νῦν μέν σε ἀφίημι, ἔφη, σὺν τῇ γυναικὶ δειπνεῖν· αὖθις δὲ καὶ παρ' ἐμοὶ δεήσει σε σκηνοῦν σὺν τοῖς σοῖς τε καὶ ἐμοῖς φίλοις.

26 Ἐκ τούτου ὁρῶν ὁ Ἀβραδάτης σπουδάζοντα τὸν Κῦρον περὶ τὰ δρεπανηφόρα ἅρματα καὶ περὶ τοὺς τεθωρακισμένους ἵππους τε καὶ ἱππέας, ἐπειρᾶτο συντελεῖν αὐτῷ εἰς τὰ ἑκατὸν ἅρματα ἐκ τοῦ ἱππικοῦ τοῦ ἑαυτοῦ, [q] ὅμοια ἐκείνῳ· αὐτὸς δὲ ὡς ἡγησόμενος αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἅρματος παρεσκευάζετο. Συνεζεύξατο δὲ τὸ ἑαυτοῦ [r] ἅρμα τε-

q Ὅμοια ἐκείνῳ] Sic libri, quos vidi, omnes. Sed, vt nihil dissimulem, non possum non probare coniecturam *Mureti*, qui reponendum censuit, ὅμοια τοῖς ἐκείνου, vt et paulo inferius ὅμοια τοῖς Κύρου. Attamen contra editorum et MSS. fidem id mutationis inducere nolui.

r Ἅρμα τετράρυμον] Locum hunc expressit Philostratus *Icon.* lib. 2. de *Panthia.* Paulo post Noster de ὀκταρύμῳ Cyri curru loquitur, qui

τετράρυμόν τε καὶ ἐξ ἵππων ὀκτώ· ἡ δὲ Πάνθεια, ἡ γυνὴ
αὐτοῦ, ἐκ τῶν ἑαυτῆς χρημάτων χρυσοῦν τε αὐτῷ θώρακα
ἐποιήσατο καὶ χρυσοῦν κράνος, ὡσαύτως δὲ καὶ περιβρα-
χιόνια· τοὺς δ' ἵππους τοῦ ἅρματος χαλκοῖς πᾶσι προ-
βλήμασι κατεσκευάσατο. Ἀβραδάτης μὲν ταῦτα
ἔπραττε. Κῦρος δὲ ἰδὼν τὸ τετράρυμον αὐτοῦ ἅρμα, 27
κατενόησεν, ὡς οἷόν τε εἴη καὶ ὀκτάρυμον ποιήσασθαι,
ὥστε ὀκτὼ ζεύγεσι βοῶν ἄγειν τῶν μηχανῶν τὸ κατώτα-
τον οἴκημα· ἦν δὲ τοῦτο τριόργυιον μάλιστα ἀπὸ τῆς γῆς
σὺν τοῖς τροχοῖς. [s] Τοιοῦτοι δὲ πύργοι σὺν τάξει ἀκολου-
θοῦντες ἐδόκουν αὐτῷ μεγάλη μὲν ἐπικουρία γενέσθαι τῇ
ἑαυτοῦ φάλαγγι, μεγάλη δὲ βλάβη τῇ τῶν πολεμίων
τάξει. Ἐποίησε δὲ ἐπὶ τῶν οἰκημάτων καὶ περιδρόμους
καὶ ἐπάλξεις· ἀνεβίβαζε δὲ ἐπὶ τῶν πύργων ἕκαστον
ἄνδρας εἴκοσιν.

Ἐπεὶ δὲ πάντα συνεστήκει αὐτῷ τὰ περὶ τοὺς πύρ- 28
γους, πεῖραν ἐλάμβανε [t] τοῦ ἀγωγίμου· καὶ πολὺ ῥᾷον
ἦγε τὰ ὀκτὼ ζεύγη τὸν πύργον καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῷ ἄνδρας,
ἢ τὸ σκευοφορικὸν βάρος ἕκαστον τὸ ζεῦγος. Σκευῶν μὲν
γὰρ βάρος ἀμφὶ τὰ εἴκοσι καὶ πέντε τάλαντα [u] ἦν ζεύ-
γει· τοῦ δὲ πύργου, ὥσπερ τραγικῆς σκηνῆς, τῶν ξύλων
πάχος ἐχόντων καὶ εἴκοσιν ἀνδρῶν καὶ ὅπλων, τούτων

tractus erat *ὀκτὼ ζεύγεσι βοῶν.* Vnde discimus, in veterum curribus temones singulos singulis respondisse iumentorum paribus. *Temones* autem istos non *iuxta* se positos, alios dextros, alios sinistros, sed alios *post* alios, ostendit contra *Salmasium* Schefferus de *re vehic.* lib. 1. c. 12. Ex hoc forsan loco suum *πολύρυμα* hausit *Arrianus*, cuius p. 10. mentionem facit.

s *Τοιοῦτοι δὲ πύργοι*] De turribus istiusmodi consule *Veget.* lib. 4. c. 17, 18. et *Stewechii* Comment. ad locum.

t *Ἀγωγίμου*] In editis libris sic scribi solet: in MSto Bodl. paulo aliter — *πύργους ἐλάμβανε τοῦ ἀγωγίου πεῖραν.* Stephanus suspicatur *ἀγωγίου* reponi debere; praesertim cum *ἀγώγιον* mox sequatur. Sed alia est huius vocis potestas, alia *ἀγωγίμου*, quam si substantiue sumas, sic satis commode verba exponas: *experiebatur, quam facile,* aut *qua ratione vehi ea possent.*

u *Ἦν ζεύγει· τοῦ δὲ* etc.] Sic reposuimus ex editione *Eton.* et MSto Bodl. in quo verae lectionis vestigia satis adparent; dat enim — *ἦν ζεύγη· τοῦ δὲ* etc. Prius vulgo legebatur — *ἦν· ζευγίτου δὲ* etc. De tribus autem scenarum generibus, *Tragicis* scil. *Comicis* et *Satyricis*, vide sis *Vitruv.* de *Archit.* lib. 5. c. 8.

ἐγένετο ἔλαττον, ἢ πεντεκαίδεκα τάλαντα, ἑκάςῳ ζεύγει τὸ ἀγώγιον. Ὡς δ' ἔγνω εὔπορον ὖσαν τὴν ἀγωγὴν, παρεσκευάζετο ὡς ἅμα ἄξων τοὺς πύργους σὺν τῷ ςρατεύματι· νομίζων τὴν ἐν πολέμῳ πλεονεξίαν, ἅμα σωτηρίαν τε εἶναι καὶ δικαιοσύνην καὶ εὐδαιμονίαν.

C. II. Ἦλθον δὲ ἐν τύτῳ τῷ χρόνῳ καὶ παρὰ τῦ Ἰνδῦ χρήματα ἄγοντες, καὶ ἀπήγγελλον αὐτῷ, ὅτι ὁ Ἰνδὸς ἐπιςέλλει τοιάδε· Ἐγὼ, ὦ Κῦρε, ἥδομαι, ὅτι μοι ἐπήγγειλας, ὧν ἐδέυ· καὶ βύλομαί σῦ ξένος εἶναι, καὶ πέμπω σοι χρήματα· κἂν ἄλλων δέῃ, μεταπέμπυ. Ἐπέςαλται δὲ τοῖς παρ' ἐμῦ, ποιεῖν, ὅ τι ἂν σὺ κελεύῃς.
2 Ἀκύσας δὲ ὁ Κῦρος εἶπε· Κελεύω τοίνυν ὑμᾶς, τὺς μὲν ἄλλυς μένοντας, ἔνθα κατεσκηνώκατε, φυλάττειν τὰ χρήματα, καὶ ζῆν, ὅπως ὑμῖν ἥδιςόν ἐςι· τρεῖς δέ μοι ἐλθόντες ὑμῶν εἰς τὺς πολεμίυς, ὡς παρὰ τῦ Ἰνδῦ περὶ συμμαχίας, καὶ τὰ ἐκεῖ μαθόντες, ὅ τι ἂν λέγωσί τε καὶ ποιῶσιν, ὡς τάχιςα ἀπαγγείλατε ἐμοί τε καὶ τῷ Ἰνδῷ· κἂν ταῦτά μοι καλῶς ὑπηρετήσητε, ἔτι μᾶλλον ὑμῖν χάριν εἴσομαι τύτυ, ἢ ὅτι χρήματα πάρεςε ἄγοντες. Καὶ γὰρ οἱ μὲν δύλοις ἐοικότες κατάσκοποι ὐδὲν ἄλλο δύνανται εἰδότες ἀπαγγέλλειν, ἢ ὅσα πάντες ἴσασιν· οἱ δὲ τοιῦτοι, οἷοί περ ὑμεῖς, ἄνδρες πολλάκις καὶ
3 τὰ βυλεύματα καταμανθάνυσιν. Οἱ μὲν δὴ Ἰνδοὶ, ἀκύσαντες ἡδέως, καὶ ξενισθέντες τότε παρὰ Κύρῳ, συσκευασάμενοι τῇ ὑςεραίᾳ ἐπορεύοντο, ὑποσχόμενοι, ἦ μὴν καταμαθόντες, ὅσα ἂν δύνωνται πλεῖςα, ἐκ τῶν πολεμίων ἥξειν ὡς δυνατὸν τάχιςα.

Ὁ δὲ Κῦρος τά τε ἄλλα πρὸς τὸν πόλεμον παρεσκευάζετο μεγαλοπρεπῶς, ὡς δὴ ἀνὴρ οὐδὲν μικρὸν ἐπινοῶν πράττειν· ἐπεμελεῖτο δὲ ὐ μόνον, ὧν ἔδοξε τοῖς συμμάχοις, ἀλλὰ καὶ ἔριν ἐνέβαλλε πρὸς ἀλλήλυς τοῖς φίλοις, ὅπως αὐτοὶ ἕκαςοι φανῦνται καὶ εὐοπλότατοι

καὶ ἱππικώτατοι [x] καὶ ἀκοντιστικώτατοι καὶ τοξικώτατοι καὶ φιλοπονώτατοι. Ταῦτα δὲ ἐξειργάζετο ἐπί τε τὰς θήρας ἐξάγων, καὶ τιμῶν τοὺς κρατίστους ἑκασταχῇ· καὶ τοὺς ἄρχοντας δὲ, οὓς ἑώρα ἐπιμελουμένους τούτου, ὅπως οἱ αὐτῶν κράτιστοι ἔσονται στρατιῶται, καὶ τούτους ἐπαινῶν τε παρώξυνε, καὶ χαριζόμενος αὐτοῖς, ὅ τι δύναιτο. Εἰ δέ ποτε θυσίαν ποιοῖτο καὶ ἑορτὴν ἄγοι, καὶ ἐν ταύτῃ, ὅσα πολέμου ἕνεκα μελετῶσιν οἱ ἄνθρωποι, πάντων τούτων ἀγῶνας ἐποίει, καὶ ἆθλα τοῖς νικῶσι μεγαλοπρεπῶς ἐδίδου, καὶ ἦν πολλὴ εὐθυμία ἐν τῷ στρατεύματι.

Τῷ δὲ Κύρῳ σχεδόν τι ἤδη ἀποτετελεσμένα ἦν, ὁπόσα ἐβούλετο ἔχων στρατεύεσθαι, πλὴν τῶν μηχανῶν. Καὶ 4
γὰρ οἱ Πέρσαι ἱππεῖς ἔκπλεω ἤδη ἦσαν εἰς τοὺς μυρίους· καὶ τὰ ἅρματα τὰ δρεπανηφόρα, ἅ τε αὐτὸς κατεσκεύασεν, ἔκπλεα ἤδη ἦν εἰς τὰ ἑκατόν· ἅ τε Ἀβραδάτης ὁ Σούσιος ἐπεχείρησε κατασκευάζειν ὅμοια τοῖς Κύρου, καὶ ταῦτα ἔκπλεα ἦν εἰς ἄλλα ἑκατόν. Καὶ τὰ Μηδικὰ δὲ ἅρματα ἐπεπείκει Κῦρος Κυαξάρην εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον μετασκευάσαι ἐκ τῆς Τρωϊκῆς καὶ Λιβυκῆς διφρείας· καὶ ἔκπλεα καὶ ταῦτα ἦν εἰς ἄλλα ἑκατόν. Καὶ ἐπὶ τὰς καμήλους δὲ ἐκτεταγμένοι ἦσαν ἄνδρες δύο ἐφ᾽ ἑκάστην τοξόται. Καὶ ὁ μὲν πλεῖστος στρατὸς οὕτως εἶχε τὴν γνώμην, ὡς ἤδη παντελῶς κεκρατηκὼς, καὶ οὐδὲν ὄντα τὰ τῶν πολεμίων.

Ἐπεὶ δὲ οὕτω διακειμένων ἦλθον οἱ Ἰνδοὶ ἐκ τῶν πο- 5
λεμίων, οὓς ἐπεπόμφει Κῦρος ἐπὶ κατασκοπῇ, καὶ ἔλεγον, ὅτι Κροῖσος μὲν ἡγεμὼν καὶ στρατηγὸς πάντων ᾑρημένος εἴη τῶν πολεμίων, δεδογμένον δ᾽ εἴη πᾶσι τοῖς συμμάχοις βασιλεῦσι, πάσῃ δυνάμει ἕκαστον παρεῖναι, χρήματα δὲ εἰσφέρειν πάμπολλα, ταῦτα δὲ τελεῖν καὶ μισθουμένους, οὓς δύναιντο, καὶ δωρουμένους, οἷς δέοι· ἤδη

x Καὶ ἀκοντιστικώτατοι καὶ etc.] Ita MS. Bodl. editiones *Stephan. Leuncl. Eton.* aliaeque. *Aldina* vero, καὶ ἀκοντιστικώτατοι καὶ τοξικώτατοι, non habet; nec ea *Gabrielii* agnoscit versio.

δὲ καὶ μεμιθωμένες εἶναι πολλὲς μὲν [y] Θρᾳκῶν μαχαιροφόρες, Αἰγυπτίες δὲ προςπλεῖν· καὶ ἀριθμὸν ἔλεγον εἰς δώδεκα μυριάδας [z] σὺν ἀσπίσι ταῖς ποδήρεσι, καὶ δόρασι μεγάλοις, (οἷά περ καὶ νῦν ἔχεσι) καὶ κοπίσι· προςπλεῖν δὲ καὶ Κυπρίων στράτευμα ἔτι, παρεῖναι δὲ ἤδη καὶ Κίλικας πάντας καὶ Φρύγας ἀμφοτέρες, καὶ Λυκάονας καὶ Παφλαγόνας καὶ Καππαδόκας καὶ Ἀραβίες καὶ Φοίνικας, καὶ σὺν τῷ Βαβυλῶνος ἄρχοντι τὲς Ἀσσυρίες· καὶ Ἴωνας δὲ καὶ Αἰολέας, καὶ σχεδὸν πάντας τὲς Ἕλληνας, τὲς ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐποικεντας, σὺν Κροίσῳ ἠναγκάσθαι ἕπεσθαι· πεπομφέναι δὲ Κροῖσον καὶ εἰς Λακεδαίμονα περὶ συμμαχίας· συλλέγεσθαι δὲ τὸ στράτευμα ἀμφὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν, προϊέναι δὲ μέλλειν αὐτὲς εἰς [a] Θύβαῤῥα, (ἔνθα καὶ νῦν ὁ σύλλογος τῶν [b] ὑπὸ βασιλέα βαρβάρων τῶν κάτω Συρίας) καὶ ἀγορὰν πᾶσι παρηγγέλθαι ἐνταῦθα κομίζειν· σχεδὸν δὲ τούτοις ταὐτὰ ἔλεγον καὶ οἱ αἰχμάλωτοι· (ἐπεμελεῖτο γὰρ ὁ Κῦρος, ὅπως ἁλίσκοιντο, παρ᾽ ὧν ἔμελλε πεύσεσθαί τι· ἔπεμπε δὲ καὶ δούλοις ἐοικότας κατασκόπες,
6 ὡς αὐτομόλους·) ὡς ὖν ἤκεσε ταῦτα ὁ στρατὸς τοῦ Κύρου,

y Θρᾳκῶν μαχαιροφόρες] Eandem Thracibus armaturam tribuit *Thucydides* lib. 2. p. 144.

z Σὺν ἀσπίσι ποδήρεσι] Infiſitata clypeorum magnitudine inſignes erant Aegyptii. *Max. Tyrius* ſub initium ſtatim *Differt.* 3. — ἐπιόντος αὐτοῖς βαρβαρικε στόλε, ἵππε Μηδικῆς, ἁρμάτων Περσικῶν, ἀσπίδων Αἰγυπτίων — Clypeis hiſce haud ita forſan diſſimilis erat is, quem Homerus, Il. β'. v. 389. adpellat ἀσπίδα ἀμφιβρότην, i. e. τὴν πανταχόθεν τὸν βροτὸν, ὅ ἐστι, τὸν ἄνθρωπον, περιέχεσαν καὶ σκέπεσαν. Ita *Scholiaſtes* ad locum, nec aliter *Euſtathius*, p. 243.

a Θύβαῤῥα] Legitur etiam Θύμβαῤῥα, et Θυμβράϊα, et Θυμβραίαν, et Θυμβραΐδα. *Philelphus* vertit, Thymbraiam; *Gabrielius*, Thymbrara. Tot huiusce nominis ſcripturae variantes, diuiondi cuiquam periro gratam forſan artem ſuam oſtentandi occaſionem obtulerint. Nos in lectione acquieſcendum vulgata cenſemus; cum ex Geographiae monumentis haud ſatis conſtet, nomen quoduis aliud potiori iure locum hunc ſibi vendicare poſſe.

b Ὑπὸ βασιλέα etc.] Ita MS. Bodl. et libri editi fere omnes. Monet autem Leunclauius in Budenſi libro legi, — βαρβάρων. τῆς κάτω Ἀσίας. Vnde reponendum colligit, τῆς κάτω Συρίας. Et ſatis commode quidem illud κάτω recipit articulum. Sed omnibus libris aliis reclamantibus nihil muto.

ἐν Φροντίδι τε ἕκαστος ἐγίγνετο, ὥσπερ εἰκὸς, ἡσυχαίτεροί τε, ἢ ὡς εἰώθασι, διεφοίτων, Φαιδροί τε οἱ πολλοὶ οὐ πάνυ ἐφαίνοντο· [c] ἐκυκλοῦντό τε, καὶ μεστὰ ἦν πάντα ἀλλήλους ἐρωτώντων περὶ τούτων καὶ διαλεγομένων. Ὡς δὲ ᾔσθετο ὁ Κῦρος φόβον διαθέοντα ἐν τῇ στρατιᾷ, συγκαλεῖ τούς τε ἄρχοντας τῶν στρατευμάτων, καὶ πάντας, ὁπόσων ἀθυμούντων βλάβη ἐδόκει τις γίγνεσθαι, καὶ προθυμουμένων ὠφέλεια. Προεῖπε δὲ τοῖς ὑπηρέταις, καὶ ἄλλος εἴ τις βούλοιτο τῶν ὁπλοφόρων [d] προςίστασθαι ἀκουσόμενος τῶν λόγων, μὴ κωλύειν. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξε τοιάδε.

Ἄνδρες σύμμαχοι, ἐγώ τοι ὑμᾶς συνεκάλεσα, ἰδών 7
τινας ὑμῶν, ἐπεὶ αἱ ἀγγελίαι ἦλθον ἐκ τῶν πολεμίων, πάνυ ἐοικότας πεφοβημένοις ἀνθρώποις. Δοκεῖ γάρ μοι θαυμαστὸν εἶναι, εἴ τις ὑμῶν, ὅτι μὲν οἱ πολέμιοι λέγονται συλλέγεσθαι, δέδοικεν· ὅτι δὲ ἡμεῖς πολὺ μὲν πλείους συνειλέγμεθα νῦν, ἢ ὅτε ἐνικῶμεν ἐκείνους, πολὺ δὲ ἄμεινον σὺν θεῷ παρεσκευάσμεθα νῦν, ἢ πρόσθεν, ταῦτα δὲ ὁρῶντες οὐ θαῤῥεῖτε. Ὦ πρὸς θεῶν, ἔφη, τί δῆτ' ἂν ἐποιήσατε οἱ νῦν δεδοικότες, εἰ ἤγγελλόν τινες τὰ παρ' ἡμῖν νῦν ὄντα, ταῦτα ἀντίπαλα ἡμῖν προςιόντα; καὶ πρῶτον μὲν ἠκούετε, ἔφη, ὅτι οἱ πρόσθεν νικήσαντες ἡμᾶς οὗτοι πάλιν ἔρχονται, ἔχοντες ἐν ταῖς ψυχαῖς, ἣν

c Ἐκυκλοῦντο] Ita editiones *Stephan. Leunclav. Ald.* quibus suffragatur etiam *Gabrielius*. In aliis vero libris inuenitur ἐλυποῦντο. At cuiuis hunc locum propius intuenti, multo aptius ei verbum esse ἐκυκλοῦντο videbitur. Cur enim, vti recte quaerit Stephanus, post φαιδροὶ οὐ πάνυ ἐφαίνοντο Xenophon ἐλυποῦντό τε addidisset? Commode vero verbum illud alterum cum iis, quae statim sequuntur, iunxit, vt significaret, *in circulos passim congregatos milites ea de re sermones iactasse*. Sic ἀναβ. ϛ'. p. 225. ἐκυκλοῦντο περὶ τὰ ἱερά. Vt enim Latini *circulum* vel *coronam* multitudinem hominum in circulum, i. e. orbem, collectorum, adpellant: sic κύκλον Xenophon vsurpauit, lib. Παιδ. 7. Περσῶν κύκλον μέγαν, εἶπε etc. Vide etiam, ἀναβ. ἑ. p. 214. vbi κύκλος (vt κυκλοῦμαι hoc in loco) adhibetur de militibus itidem aegre quiddam ferentibus.

d Προΐστασθαι] MS. Bodl. dat προςίστασθαι. quod tamen contra caeterorum librorum fidem non recipiendum videtur.

ποτε νίκην ἐκτήσαντο· ἔπειτα δὲ, οἱ τότε ἐκκόψαντες τῶν τοξοτῶν καὶ ἀκοντιστῶν τὰς ἀκροβολίσεις, νῦν οὗτοι ἔρχονται, καὶ οἱ ἄλλοι ὅμοιοι τούτοις πολλαπλάσιοι· ἔπειτα δὲ ὥσπερ οὗτοι ὁπλισάμενοι τοὺς πεζοὺς τότε ἐνίκων, νῦν οὕτως καὶ οἱ ἱππεῖς αὐτῶν παρεσκευασμένοι πρὸς τοὺς ἱππέας προσέρχονται· καὶ τὰ μὲν τόξα καὶ ἀκόντια ἀποδεδοκιμάκασι, παλτὸν δὲ ἓν ἰσχυρότερον ἕκαστος λαβὼν, προσελαύνειν διανενόηται, ὡς ἐκ χειρὸς τὴν μάχην ποιησόμενος· ἔτι δὲ ἅρματα ἔρχεται, ἃ οὐχ οὕτως ἑστήξεται ὥσπερ πρόσθεν ἀποστραφέντα ὡς εἰς φυγὴν, ἀλλ᾽ οἵ τε ἵπποι εἰσὶ κατατεθωρακισμένοι οἱ ἐν τοῖς ἅρμασιν, οἵ τε ἡνίοχοι ἐν πύργοις ἑστᾶσι ξυλίνοις, τὰ ὑπερέχοντα ἅπαντα συνεστεγασμένοι θώραξι καὶ κράνεσι· δρέπανά τε σιδηρᾶ [e] περὶ τοῖς ἄξοσι προσήρμοσται, ὡς ἐλῶντες καὶ οὗτοι εὐθὺς εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐναντίων· πρὸς δ᾽ ἔτι κάμηλοί εἰσιν αὐτοῖς, ἐφ᾽ ὧν προσελῶσιν, [f] ὧν μίαν ἑκάστην ἑκατὸν ἵπποι οὐκ ἂν ἀνάσχοιντο ἰδόντες· ἔτι δὲ πύργους ἔχοντες προσίασιν, ἀφ᾽ ὧν τοῖς μὲν αὐτῶν ἀρήξουσιν, ὑμᾶς δὲ βάλλοντες κωλύσουσιν ἐν τῷ ἰσοπέδῳ μάχεσθαι· εἰ δὴ ταῦτα ἤγγελλέ τις ὑμῖν ἐν τοῖς πολεμίοις ὄντα, οἱ νῦν φοβούμενοι τί ἂν ἐποιήσατε; ὁπότε ἀπαγγελλομένων, ὅτι Κροῖσος μὲν ᾕρηται τοῖς πολεμίοις στρατηγὸς, ὃς τοσούτῳ Σύρων κακίων ἐγένετο, ὅσῳ Σύροι μὲν μάχῃ ἡττηθέντες ἔφυγον, Κροῖσος δὲ ἰδὼν ἡττημένους, ἀντὶ τοῦ ἀρήγειν τοῖς συμμάχοις, φεύγων ᾤχετο. Ἔπειτα δὲ διαγγέλλεται δήπου, ὅτι αὐτοὶ μὲν οἱ πολέμιοι οὐχ ἱκανοὶ ἡγοῦνται ἡμῖν εἶναι μάχεσθαι, ἄλλους δὲ μισθοῦνται, ὡς ἄμεινον μαχομένους ὑπὲρ σφῶν, ἢ αὐτοί. Εἰ μέντοι τισὶ

[e] Περὶ τοῖς ἄξοσι etc.] Editio *Ald.* dat πρὸς τοῖς ἄξοσι etc. quod forsan ferri potest. Sed non est, cur a recepta lectione, quam tum MS. Bodl. tum editiones principes stabiliunt, recedamus. Camerarius autem, teste Stephano, in suo libro, non προσήρμοσται, sed προσήλωται, (i. e. *clavis adfixas esse*) inuenit: quod σχόλιον esse recte statuit Leunclavius.

[f] Ὧν μίαν ἑκάστην etc.] Idem fere tradit *Herodotus* lib. I. c. 80.

ταῦτα μὲν τοιαῦτα ὄντα δεινὰ δοκεῖ εἶναι, τὰ δὲ ἡμέτερα φαῦλα, τούτους ἐγώ φημι χρῆναι, ὦ ἄνδρες, ἀφεῖναι εἰς τοὺς ἐναντίους· πολὺ γὰρ ἐκεῖ ὄντες πλείω ἂν ἡμᾶς ὠφελοῖεν, ἢ παρόντες.

Ἐπεὶ ταῦτα εἶπεν ὁ Κῦρος, ἀνέστη Χρυσάντας ὁ Πέρσης, καὶ ἔλεξεν ὧδε· Ὦ Κῦρε, μὴ θαύμαζε, εἴ τινες ἐσκυθρώπασαν, ἀκούσαντες τῶν ἀγγελλομένων· οὐ γὰρ φοβηθέντες οὕτω διετέθησαν, ἀλλ' ἀχθεσθέντες· ὥσπερ γε, ἔφη, εἰ τινῶν βουλομένων τε καὶ οἰομένων ἤδη ἀριστήσειν, ἐξαγγελθείη τι ἔργον, ὃ ἀνάγκη εἴη πρὸ τοῦ ἀρίστου ἐξεργάσασθαι, g οὐδεὶς δ' ἄν, οἶμαι, ἡσθείη τοῦτο ἀκούσας· οὕτω τοίνυν καὶ ἡμεῖς, ἤδη οἰόμενοι πλουτήσειν, ἐπεὶ ἠκούσαμεν, ὅτι ἐστί τι λοιπὸν ἔργον, ὃ δεῖ ἐξεργάσασθαι, συνεσκυθρωπάσαμεν, οὐ φοβούμενοι, ἀλλὰ πεποιῆσθαι ἂν ἤδη καὶ τοῦτο βουλόμενοι. Ἀλλὰ γὰρ ἐπεὶ οὐ περὶ Συρίας μόνον ἀγωνιούμεθα, ὅπου σῖτος πολὺς καὶ πρόβατά ἐστι, καὶ φοίνικες οἱ καρποφόροι, ἀλλὰ καὶ περὶ Λυδίας, ἔνθα πολὺς μὲν οἶνος, πολλὰ δὲ σῦκα, πολὺ δὲ ἔλαιον, θάλαττα δὲ προσκλύζει, καθ' ἣν πλείω ἔρχεται, ἢ ὅσα τις ἑώρακεν, ἀγαθά, ταῦτα, ἔφη, ἐννοούμενοι, οὐκέτι ἀχθόμεθα, ἀλλὰ θαῤῥοῦμεν ὡς μάλιστα, ἵνα θᾶττον καὶ τούτων τῶν Λυδίων ἀγαθῶν ἀπολαύσωμεν. Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· οἱ δὲ σύμμαχοι πάντες ἥσθησάν τε τῷ λόγῳ καὶ ἐπῄνεσαν. 8

Καὶ μὲν δή, ἔφη ὁ Κῦρος, Ὦ ἄνδρες, δοκεῖ μοι καὶ ἰέναι ἐπ' αὐτοὺς ὡς τάχιστα· ἵνα πρῶτον μὲν αὐτοὺς φθάσωμεν ἀφικόμενοι, ἢν δυνώμεθα, ὅπου τὰ ἐπιτήδεια αὐτοῖς συλλέγεται· ἔπειτα δὲ ὅσῳ ἂν θᾶττον ἴωμεν, τοσούτῳ μείω μὲν τὰ παρόντα αὐτοῖς εὑρήσομεν, πλείω δὲ τὰ ἀπόντα. Ἐγὼ μὲν δὴ οὕτω λέγω· εἰ δέ τις ἄλλως πως γιγνώσκει, ἢ ἀσφαλέστερον εἶναι, ἢ ῥᾷον ἡμῖν, διδασκέ- 9

g Οὐδεὶς δ' ἂν] Ita MS. Bodl. et editio *Eton.* In caeteris deest particula δὲ post οὐδεὶς. *Hutchins.* Leg. γ'.

τῳ. Ἐπεὶ δὲ συνηγόρευον μὲν πολλοὶ, ὡς χρεὼν εἴη,
ὁτιτάχιστα πορεύεσθαι ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἀντέλεγε δὲ
οὐδεὶς, ἐκ τούτου δὴ ὁ Κῦρος ἤρχετο λόγου τοιοῦδε.
10 Ἄνδρες σύμμαχοι, αἱ μὲν ψυχαὶ καὶ τὰ σώματα
καὶ τὰ ὅπλα, οἷς δεήσει χρῆσθαι, ἐκ πολλοῦ ἡμῖν σὺν
θεῷ παρεσκεύασαι· νῦν δὲ τὰ ἐπιτήδεια δεῖ εἰς τὴν ὁδὸν
συσκευάζεσθαι αὐτοῖς τε ἡμῖν, καὶ ὁπόσοις τετράποσι
χρώμεθα, μὴ μεῖον εἴκοσιν ἡμερῶν. Ἐγὼ γὰρ λογιζό-
μενος εὑρίσκω, πλειόνων, ἢ πεντεκαίδεκα, ἡμερῶν ἐσο-
μένην ὁδὸν, ἐν ᾗ οὐδὲν εὑρήσομεν τῶν ἐπιτηδείων· ἀνε-
σκεύασται γὰρ, τὰ μὲν ὑφ' ἡμῶν, τὰ δὲ ὑπὸ τῶν πολε-
μίων, ὅσα ἐδύναντο. Συσκευάζεσθαι οὖν χρὴ σῖτον μὲν
ἱκανόν· (ἄνευ γὰρ τούτου οὔτε μάχεσθαι, οὔτε ζῆν δυναί-
μεθα ἂν) οἶνον δὲ τοσοῦτον χρὴ ἔχειν ἕκαστον, ὅσος ἱκανὸς
ἔσται ἐθίσαι ἡμᾶς αὐτοὺς ὑδροποτεῖν· πολλὴ γάρ ἐστι τῆς
ὁδοῦ ἄοινος, εἰς ἣν οὐδ' ἂν πάνυ πολὺν οἶνον συσκευασώ-
μεθα, διαρκέσει. Ὡς οὖν μὴ ἐξαπίνης ἄοινοι γενόμενοι
νοσήμασι περιπίπτωμεν, ὧδε χρὴ ποιεῖν· ἐπὶ μὲν τῷ
σίτῳ νῦν εὐθὺς ἀρχώμεθα πίνειν ὕδωρ· τοῦτο γὰρ ἤδη
11 ποιοῦντες οὐ πολὺ μεταβαλοῦμεν. Καὶ γὰρ ὅστις ἀλφιτο-
σιτεῖ, ὕδατι μεμιγμένην ἀεὶ τὴν μάζαν ἐσθίει· καὶ ὅστις
ἀρτοσιτεῖ, ὕδατι δεδευμένον τὸν ἄρτον. Καὶ τὰ ἑφθὰ
δὲ πάντα μεθ' ὕδατος τοῦ πλείστου ἐσκεύασται. Μετὰ δὲ
τὸν σῖτον εἰ οἶνον ἐπιπίνοιμεν, οὐδὲν μεῖον ἔχουσα ἡ ψυχὴ
ἀναπαύσεται. Ἔπειτα δὲ καὶ τοῦ μετὰ τὸ δεῖπνον ἀφαι-
ρεῖν χρὴ, ἕως ἂν [h] λάθωμεν ὑδροπόται γενόμενοι. Ἡ
γὰρ κατὰ μικρὸν [i] μετάλλαξις πᾶσαν ποιεῖ φύσιν ὑπο-

h λάθωμεν] Sic rescripsimus admonitu Stephani et Mureti. Camerarius et Gabrielius quoque lectionem hanc in libris suis exstare testantur, eamque adeo in loco vertendo sequuntur. Vulgo obtinet μάθωμεν.

i Μετάλλαξις] MS. Bodl. παράλλαξις, Stobaeus ὑπάλλαξις: et ita legere mallet Stephanus, praepositione ὑπὸ nescio quid latens, vt ait ipse, et occultum significante; quasi dicat, mutationem paulatim fieri, et ita, vt vix a nobis sentiatur. Mihi vulgata placet lectio: caeterasque adeo inter glossemata numerandas esse opinor.

φέρειν τὰς μεταβολάς· διδάσκει δὲ καὶ ὁ θεὸς, ἀπάγων ἡμᾶς κατὰ μικρὸν ἔκ τε τοῦ χειμῶνος εἰς τὸ ἀνέχεσθαι ἰσχυρὰ θάλπη, καὶ ἐκ τοῦ θάλπους εἰς τὸν ἰσχυρὸν χειμῶνα· ὃν χρὴ μιμουμένους, εἰς ὃ δεῖ ἐλθεῖν, προεθισμένους ἡμᾶς ἀφικνεῖσθαι. Καὶ τὸ τῶν στρωμάτων δὲ βάρος εἰς τὰ ἐπιτήδεια καταδαπανᾶτε· τὰ μὲν γὰρ ἐπιτήδεια περιττεύοντα οὐκ ἄχρηστα ἔσται· στρωμάτων δὲ ἐνδεηθέντες μὴ δείσητε, ὡς οὐχ ἡδέως καθευδήσετε· εἰ δὲ μὴ, ἐμὲ αἰτιᾶσθε. Ἐσθὴς μέντοι ὅτῳ ἐστὶν ἀφθονωτέρα παροῦσα, πολλὰ καὶ ὑγιαίνοντι καὶ κάμνοντι ἐπικουρεῖ. Ὄψα δὲ χρὴ συνεσκευάσθαι, ὅσα ἐστὶν ὀξέα ἐπιπλεῖστον, καὶ δριμέα, καὶ ἁλμυρά· ταῦτα γὰρ ἐπὶ σῖτόν τε ἄγει καὶ ἐπιπλεῖστον ἀρκεῖ. Ὅταν δ' ἐκβαίνωμεν εἰς ἀκέραια, ὅπου ἡμᾶς εἰκὸς ἤδη σῖτον λαμβάνειν, χειρομύλας χρὴ αὐτόθεν παρασκευάσασθαι, αἷς σιτοποιησόμεθα· τοῦτο γὰρ κουφότατον τῶν σιτοποιϊκῶν ὀργάνων. Συνεσκευάσθαι δὲ χρὴ καὶ ὧν ἀσθενοῦντες δέονται ἄνθρωποι· τούτων γὰρ ὁ μὲν ὄγκος μικρότατος, ἢν δὲ τύχη τοιάδε γένηται, μάλιστα δεήσει. Ἔχειν δὲ χρὴ καὶ ἱμάντας· τὰ γὰρ πλεῖστα καὶ ἀνθρώποις καὶ ἵπποις ἱμᾶσιν ἤρτηνται· ὧν κατατριβομένων καὶ καταῤῥηγνυμένων ἀνάγκη ἀργεῖν, ἢν μή τις ἔχῃ περιζυγά. Ὅστις δὲ πεπαίδευται καὶ παλτὸν ξύσασθαι, ἀγαθὸν, καὶ ξυήλης μὴ ἐπιλαθέσθαι. Ἀγαθὸν δὲ καὶ ῥίνην φέρεσθαι· ὁ γὰρ λόγχην ἀκονῶν, ἐκεῖνος καὶ τὴν ψυχήν τι παρακονᾷ. Ἔπεστι γάρ τις αἰσχύνη, λόγχην ἀκονῶντα, κακὸν εἶναι. Ἔχειν δὲ χρὴ καὶ ξύλα περίπλεα καὶ ἅρμασι καὶ ἁμάξαις· ἐν γὰρ πολλαῖς πράξεσι πολλὰ ἀνάγκη καὶ τὰ ἀπαγορεύοντα εἶναι. Ἔχειν δὲ δεῖ καὶ τὰ ἀναγκαιότατα ὄργανα ἐπὶ ταῦτα πάντα· οὐ γὰρ ἁπανταχοῦ χειροτέχναι παραγίνονται· τὸ δ' ἐφ' ἡμέραν ἀρκέσον ὀλίγοι τινὲς οὐχ ἱκανοὶ ποιῆσαι. Ἔχειν δὲ χρὴ καὶ ἄμην καὶ σμινύην κατὰ ἅμαξαν ἑκάστην, καὶ κατὰ τὸ νωτοφόρον δὲ ἀξίνην

καὶ δρέπανον· ταῦτα γὰρ καὶ ἰδίᾳ χρήσιμα ἑκάστῳ, καὶ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ πολλάκις ὠφέλιμα γίνεται. Τὰ μὲν οὖν εἰς τροφὴν δέοντα, οἱ ἡγεμόνες τῶν ὁπλοφόρων ἐξετάζετε [k] τοὺς ὑφ' ὑμῖν αὐτοῖς· οὐ γὰρ δεῖ παριέναι, ὅτου ἄν τις δέηται τούτων· ἡμεῖς γὰρ τούτων ἐνδεεῖς ἐσόμεθα. Ὅσα δὲ καὶ τὰ ὑποζύγια κελεύω ἔχειν, ὑμεῖς οἱ τῶν σκευοφόρων ἄρχοντες ἐξετάζετε, καὶ τὸν μὴ ἔχοντα κατασκευάζεσθαι ἀναγκάζετε. Ὑμεῖς δ' αὖ οἱ τῶν ὁδοποιῶν ἄρχοντες, ἔχετε μὲν ἀπογεγραμμένους παρ' ἐμοῦ τοὺς ἀποδεδοκιμασμένους καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἀκοντιστῶν, καὶ τοὺς ἐκ τῶν τοξοτῶν, καὶ τοὺς ἐκ τῶν σφενδονητῶν· τούτους οὖν χρὴ τοὺς μὲν ἀπὸ τῶν ἀκοντιστῶν πέλεκυν ἔχοντας ξυλοκόπον ἀναγκάζειν στρατεύεσθαι, τοὺς δ' ἀπὸ τῶν τοξοτῶν, σμινύην, τοὺς δ' ἀπὸ τῶν σφενδονητῶν, ἄμην· τούτους δ' ἔχοντας ταῦτα, πρὸ τῶν ἁμαξῶν κατ' ἴλας πορεύεσθαι, ὅπως, ἤν τι δέῃ ὁδοποιΐας, εὐθὺς ἐνεργοὶ ἦτε· καὶ ἐγὼ ἤν τι δέωμαι, ὅπως εἰδῶ, ὁπόθεν δεῖ λαβόντα τούτοις χρῆσθαι. Ἄξω δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ στρατιωτικῇ ἡλικίᾳ ξὺν τοῖς ὀργάνοις χαλκέας τε καὶ τέκτονας καὶ σκυτοτόμους, ὅπως, ὁπόσα ἂν δέηται καὶ τοιούτων τεχνῶν ἐν τῇ στρατιᾷ, μηδὲν ἐλλίπηται. Οὗτοι δὲ ὁπλοφόρου μὲν τάξεως ἀπολελύσονται, ἃ δ' ἐπίστανται τῷ βουλομένῳ μισθοῦ ὑπηρετοῦντες, ἐν τῷ τεταγμένῳ ἔσονται. Ἢν δέ τις καὶ ἔμπορος βούληται ἕπεσθαι πωλεῖν τι βουλόμενος, [l] τῶν μὲν προειρημένων ἡμερῶν τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν· ἢν δή τι πωλῶν ἁλίσκηται, πάντων στερήσεται. Ἐπειδὰν δ' αὗται παρέλθωσιν αἱ ἡμέραι, πωλήσει, ὅπως ἂν βου-

k Ὑφ' ὑμῖν] Vulgo, ἐφ' ὑμῖν. Haud cunctanter tamen alteram illam praepositionem, adstipulante Leunclanio, reposui. Facilis erat error, leuis mutatio.

l Τῶν μὲν προειρημένων etc.] Stephano suspectus est hic locus, quod in eo idem permitti et vetari videatur. At satis, opinor, exsurget idonea et par sibi loci sententia, si infinitiuum ἔχειν pro imperatiuo poni, vti fit, statuamus; et intelligamus, Cyrum dare quidem mercatoribus exercitum sequendi licentiam, nolle tamen ab iis quidquam vendi, ante exitum dierum, quibus ad victum necessaria miles ipse adferre iussus esset.

ληται· ὅστις δ' ἂν τῶν ἐμπόρων πλείστην ἀγορὰν παρέχων φαίνηται, οὗτος καὶ παρὰ τῶν συμμάχων καὶ παρ' ἐμοῦ δώρων καὶ τιμῆς τεύξεται. Εἰ δέ τις χρημάτων προσδεῖσθαι νομίζει εἰς ἐμπολὴν, γνωστῆρας ἐμοὶ προσαγαγὼν καὶ ἐγγυητὰς, ἦ μὴν πορεύεσθαι σὺν τῇ στρατιᾷ, λαμβανέτω, ὧν ἡμεῖς ἔχομεν. Ἐγὼ μὲν δὴ ταῦτα προαγορεύω· εἰ δέ τίς τι καὶ ἄλλο δέον ἐνορᾷ, πρὸς ἐμὲ σημαινέτω. Καὶ ὑμεῖς μὲν ἀπιόντες συσκευάζεσθε, ἐγὼ δὲ θύσομαι ἐπὶ τῇ ὁρμῇ· ὅταν δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς ἔχῃ, σημανοῦμεν. Παρεῖναι δὲ χρὴ ἅπαντας, τὰ προειρημένα ἔχοντας, εἰς τὴν τεταγμένην χώραν, πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ἑαυτῶν. Ὑμεῖς δὲ, ὦ ἡγεμόνες, τὴν ἑαυτοῦ ἕκαστος τάξιν εὐτρεπισάμενος, πρὸς ἐμὲ πάντες συμβάλετε, ἵνα τὰς ἑαυτῶν ἕκαστοι χώρας καταλάβητε.

Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ μὲν συνεσκευάζοντο· ὁ δ' C. III. ἐθύετο. Ἐπεὶ δὲ καλὰ τὰ ἱερὰ ἦν, ὡρμᾶτο σὺν τῷ στρατεύματι· καὶ τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐξεστρατοπεδεύσατο ὡς δυνατὸν ἐγγύτατα, ὅπως, εἴ τίς τι ἐπιλελησμένος εἴη, μετέλθοι, καὶ [m] εἴ τίς τινος ἐνδεόμενος γνοίη, τοῦτο ἐπιπαρασκευάσαιτο. Κυαξάρης μὲν οὖν, τῶν Μήδων ἔχων τὸ τρίτον μέρος, κατέμενεν, ὡς μηδὲ τὰ οἴκοι ἔρημα εἴη. Ὁ δὲ Κῦρος ἐπορεύετο ὡς ἐδύνατο τάχιστα, τοὺς ἱππέας μὲν πρώτους ἔχων, καὶ πρὸ τούτων διερευνητὰς καὶ σκοποὺς ἀεὶ ἀναβιβάζων ἐπὶ τὰ πρόσθεν εὐσκοπώτατα· μετὰ δὲ τούτους ἦγε τὰ σκευοφόρα, ὅπου μὲν πεδινὸν εἴη, πολλοὺς ὁρμαθοὺς ποιούμενος τῶν ἁμαξῶν καὶ τῶν σκευοφόρων· [n] ὄπισθεν δὲ ἡ φάλαγξ

m Εἴ τίς τινος etc.] Ita recte editio *Eton.* In caeteris est, εἴ τίς τι ἐνδεόμενος, quod mendose legi pro τινὸς, vidit olim Stephanus.

n Ὄπισθεν δὲ etc.] Budaeus, teste Stephano, post ἐφεπομένη notandam στιγμὴν, deinde post εἴ τι addendam particulam δὲ censuit. Et istam quidem distinguendi rationem exhibet editio *Ald.* sed recte animadvertit Stephanus, haec verba, ὄπισθεν δὲ φάλαγξ ἐφεπομένη, nec cum praecedentibus connecti, nec idoneum aliquem sensum efficere posse. MS. Bodl. dat — ἁμαξῶν καὶ τῶν σκευοφόρων· εἴ τις δὲ ὑπολείποιτο etc. quae lectio haud ita dissimilis est ei, quam margini editio-

ἐφεπομένη εἴ τι τῶν σκευοφόρων ὑπολείποιτο, οἱ προσ-
τυγχάνοντες τῶν ἀρχόντων ἐπεμέλοντο, ὡς μὴ κωλύοιν-
2 το πορεύεσθαι. Ὅπου δὲ στενοτέρα εἴη ἡ ὁδὸς, διὰ μέσου
ποιούμενοι τὰ σκευοφόρα ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπορεύοντο οἱ
ὁπλοφόροι· καὶ εἴ τι ἐμποδίζοι, οἱ κατὰ ταῦτα γιγνό-
μενοι αὖ τῶν στρατιωτῶν ἐπεμέλοντο. Ἐπορεύοντο δὲ
ὡς τὰ πολλὰ αἱ τάξεις, παρ' ἑαυταῖς ἔχουσαι τὰ
σκευοφόρα· ἐπετέτακτο γὰρ πᾶσι τοῖς σκευοφόροις κα-
τὰ τὴν ἑαυτῶν τάξιν ἕκαστον ἰέναι, εἰ μή τι ἀναγκαῖον
ἀποκωλύοι. Καὶ σημεῖον δὲ ἔχων τοῦ ταξιάρχου σκευο-
φόρος ἡγεῖτο γνωστὸν τοῖς τῆς ἑαυτῶν τάξεως· ὥστε
ἀθρόοι ἐπορεύοντο, ἐπεμελοῦντό τε ἰσχυρῶς ἕκαστος τῶν
ἑαυτοῦ, ὡς μὴ ὑπολείποιντο. Καὶ οὕτω ποιούντων,
οὔτε ζητεῖν ἔδει ἀλλήλους, ἅμα τε παρόντα ἅπαντα
καὶ σαώτερα ἦν, καὶ θᾶσσον τὰ δέοντα εἶχον οἱ στρα-
τιῶται.
3 Ὡς δὲ οἱ προϊόντες σκοποὶ ἔδοξαν ἐν τῷ πεδίῳ ὁρᾶν
ἀνθρώπους λαμβάνοντας καὶ χιλὸν καὶ ξύλα, καὶ ὑπο-
ζύγια δὲ ἑώρων ἕτερα τοιαῦτα ἄγοντά τε καὶ νεμόμενα,
καὶ τὰ πρόσω αὖ ἐφορῶντες ἐδόκουν καταμανθάνειν με-
τεωριζόμενον ἢ καπνὸν, ἢ κονιορτόν· ἐκ τούτων ἁπάντων
ἐγίγνωσκον, ὅτι εἴη που πλησίον τὸ στράτευμα τῶν πολε-
μίων. Εὐθὺς οὖν πέμπει ὁ σκοπάρχης τινὰ, ἀγγελοῦν-
τα ταῦτα τῷ Κύρῳ. Ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, ἐκείνους
μὲν ἐκέλευσε μένοντας ἐπὶ ταύταις ταῖς σκοπαῖς, ὅ τι
ἂν ἀεὶ καινὸν ὁρῶσιν, ἐξαγγέλλειν· τάξιν δ' ἔπεμψεν
ἱππέων εἰς τὸ πρόσθεν, καὶ ἐκέλευσε πειραθῆναι συλλα-
βεῖν τινας τῶν ἀνὰ τὸ πεδίον ἀνθρώπων, ὅπως σαφέστε-
4 ρον μάθοιεν τὸ ὄν. Οἱ μὲν δὴ ταχθέντες τοῦτο ἔπραττ-
τον· αὐτὸς δὲ τὸ ἄλλο στράτευμα αὐτοῦ κατεχώριζεν,
ὅπως παρασκευάσαιντο, ὅσα ᾤετο χρῆναι, πρὶν πάνυ

nis suae adscriptam probat Stephanus, — ἁμαξῶν· καὶ τῶν σκευοφόρων εἴ τι ὑπολείποιτο, προστυγχάνοντες etc.

ὁμȢ εἶναι. Καὶ πρῶτον μὲν ἀριςᾶν παρηγγύησεν, ἔπει-
τα δὲ μένοντας ἐν ταῖς τάξεσι τὸ παραγγελλόμενον
προνοεῖν. Ἐπεὶ δὲ ἠρίςησαν, συνεκάλεσε καὶ ἱππέων
καὶ πεζῶν καὶ ἁρμάτων τȢ̀ς ἡγεμόνας, καὶ τῶν μηχανῶν
δὲ καὶ τῶν σκευοφόρων τȢ̀ς ἄρχοντας τῶν ἁρμαμαξῶν.
Καὶ Ȣ̓͂τοι μὲν συνῄεσαν· οἱ δὲ, καταδραμόντες εἰς τὸ πε-
δίον, συλλαβόντες ἀνθρώπους ἦγαγον. Οἱ δὲ ληφθέν-
τες, ἀνερωτώμενοι ὑπὸ τοῦ Κύρου, ἔλεγον, ὅτι ἀπὸ
τοῦ ςρατοπέδου εἶεν, ° προεληλύθοιεν δὲ οἱ μὲν ἐπὶ χι-
λὸν, οἱ δ' ἐπὶ ξύλα, παρελθόντες τὰς προφυλακάς·
διὰ γὰρ τὸ πλῆθος τȢ̃ ςρατȢ̃ σπάνια πάντα εἶναι. Καὶ 5
ὁ Κῦρος, ταῦτα ἀκȢ́σας, Πόσον δ', ἔφη, ἄπεςιν ἐν-
θένδε τὸ ςράτευμα; Οἱ δ' ἔλεγον, ὡς δύο παρασάγ-
γας. Ἐπὶ τȢ́τοις ἤρετο ὁ Κῦρος, Ἡμῶν δ', ἔφη, λό-
γος τις ἦν παρ' αὐτοῖς; Ναὶ μὰ Δί', ἔφασαν, καὶ πολύς
γε· ὡς ἐγγὺς ἤδη ἦτε προσιόντες. Τί Ȣ̓͂ν; ἔφη ὁ Κῦρος,
ἦ καὶ ἔχαιρον ἀκȢ́οντες; (τȢ̃το δ' ἐπήρετο τῶν παρόντων
ἕνεκα.) Οὐ μὰ Δία, εἶπον ἐκεῖνοι, Ȣ̓ μὲν δή γε ἔχαι-
ρον, ἀλλὰ καὶ μάλα ἠνιῶντο. Νῦν δ', ἔφη ὁ Κῦρος,
τί ποιȢ̃σιν; Ἐκτάττονται, ἔφασαν· καὶ χθὲς δὲ καὶ τρί-
την ἡμέραν τὸ αὐτὸ τȢ̃το ἔπραττον. Ὁ δὲ τάττων, ἔφη
ὁ Κῦρος, τίς ἐςιν; Οἱ δ' ἔφασαν, αὐτός τε Κροῖσος,
καὶ σὺν αὐτῷ Ἕλλην τις ἀνὴρ, καὶ ἄλλος δέ τις Μῆδος·
Ȣ̓͂τος μέντοι ἐλέγετο φυγὰς εἶναι παρ' ὑμῶν. Καὶ ὁ Κῦ-
ρος εἶπεν· Ἀλλ', ὦ Ζεῦ μέγιςε, λαβεῖν μοι αὐτὸν γέ-
νοιτο, ὡς ἐγὼ βȢ́λομαι.

Ἐκ τȢ́τȢ τȢ̀ς μὲν αἰχμαλώτȢς ἀπάγειν ἐκέλευσεν, 6
εἰς δὲ τȢ̀ς παρόντας, ὡς λέξων τι, ἀνήγετο. Ἐν τȢ́τῳ
δὲ παρῆν ἄλλος αὖ παρὰ τȢ̃ σκοπάρχȢ, λέγων, ὅτι ἱπ-
πέων τάξις μεγάλη ἐν τῷ πεδίῳ προφαίνοιτο· καὶ ἡμεῖς

o Προεληλύθοιεν δὲ οἱ etc.] Vulgo, προεληλύθοιεν δὲ ἐπὶ χιλὸν, οἱ etc. Sed recte coniecit Leunclauius deesse οἱ μὲν, ante ἐπὶ χιλὸν, cui respondet οἱ δ' ἐπὶ ξύλα. De hac emendatione Leunclauio adsentitur etiam Stephanus.

μὲν, ἔφη, εἰκάζομεν, ἐλαύνειν αὐτοὺς βουλομένους ἰδεῖν τόδε τὸ στράτευμα. Καὶ γὰρ πρὸ τῆς τάξεως ταύτης ἄλλοι ὡς τριάκοντα ἱππεῖς [p] συχνῶς προσελαύνουσι, καὶ μέντοι κατ' αὐτοὺς ἡμᾶς, ἴσως βουλόμενοι λαβεῖν, ἣν δύνωνται, τὴν σκοπήν· ἡμεῖς δὲ ἐσμὲν μία δεκὰς οἱ ἐπὶ ταύτῃ τῇ σκοπῇ. Καὶ ὁ Κῦρος ἐκέλευσε τῶν περὶ αὐτὸν ἀεὶ ὄντων ἱππέων ἐλάσαντας ὑπὸ τὴν σκοπὴν ἀδήλους τοῖς πολεμίοις ἀτρεμίαν ἔχειν. Ὅταν δ', ἔφη, ἡ δεκὰς ἡ ἡμετέρα λείπῃ τὴν σκοπὴν, ἐξαναστάντες ἐπίθεσθε τοῖς ἀναβαίνουσιν ἐπὶ τὴν σκοπήν. Ὡς δ' ὑμᾶς μὴ λυπῶσιν οἱ ἀπὸ τῆς μεγάλης τάξεως, ἀντέξελθε σὺ, ἔφη, ὦ Ὑστάσπα, τὴν χιλιοστὺν τῶν ἱππέων λαβὼν, καὶ ἐπιφάνηθι ἀντίος τῇ τῶν πολεμίων τάξει. Διώξεις δὲ μηδαμῇ εἰς ἀφανὲς, ἀλλ' ὅπως αἱ σκοπαί σοι διαμένωσιν ἐπιμεληθεὶς πάριθι. Ἂν δ' ἄρα ἀνατείνοντες τὰς δεξιὰς προσελαύνωσιν ὑμῖν τινες, δέχεσθε φιλίως τοὺς ἄνδρας.

7 Ὁ μὲν δὴ Ὑστάσπας ἀπιὼν ὡπλίζετο· οἱ δὲ ὑπηρέται ἤλαυνον εὐθὺς, ὡς ἐκέλευσεν. Ἀπαντᾷ δ' αὐτοῖς καὶ δὴ ἐντὸς τῶν σκοπῶν Ἀράσπας σὺν τοῖς θεράπουσιν, ὁ πεμφθεὶς πάλαι κατάσκοπος, ὁ φύλαξ τῆς Σουσίδος γυναικός. Ὁ μὲν οὖν Κῦρος, ὡς εἶδεν, ἀναπηδήσας ἐκ τῆς ἕδρας ὑπήντα τε αὐτῷ καὶ ἐδεξιοῦτο· οἱ δ' ἄλλοι, ὥσπερ εἰκὸς, μηδὲν εἰδότες, ἐκπεπληγμένοι ἦσαν τῷ πράγματι· ἕως ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἄνδρες φίλοι, ἥκει ἡμῖν ἀνὴρ ἄριστος. Νῦν γὰρ ἤδη πάντας ἀνθρώπους δεῖ εἰδέναι τὰ τούτου ἔργα. Οὗτος οὔτε αἰσχροῦ ἡττηθεὶς οὐδενὸς ᾤχετο, οὔτε ἐμὲ φοβηθεὶς, ἀλλ' ὑπ' ἐμοῦ πεμφθεὶς, ὅπως ἡμῖν, μαθὼν τὰ τῶν πολεμίων, σαφῶς τὰ ὄντα ἐξαγγείλειεν. Ἃ μὲν οὖν ἐγώ σοι ὑπεσχόμην, ὦ Ἀράσπα,

[p] Συχνῶς προσελαύνουσι etc.] Ita editiones *Steph. Leunclav. Ald.* In MSto Bodl. legitur συχνὸν προσελαύνουσι καὶ μέντοι, ἔφη, καὶ αὐτοὺς ἡμᾶς etc. in editione *Eton.* συχνῶς προσελαύνουσι etc. Sed recepta placet lectio.

μέμνημαί τε καὶ ἀποδώσω σὺν τούτοις πᾶσι. Δίκαιον
δὲ καὶ ὑμᾶς ἅπαντας, ὦ ἄνδρες, τοῦτον τιμᾶν ὡς ἀγα-
θὸν ἄνδρα· ἐπὶ γὰρ τῷ ἡμετέρῳ ἀγαθῷ καὶ ἐκινδύνευ-
σε, καὶ αἰτίαν ὑπέσχεν, ᾗ ἐβαρύνετο. Ἐκ τούτου δὴ
πάντες ἠσπάζοντο τὸν Ἀράσπαν καὶ ἐδεξιοῦντο. Εἰ- 8
πόντος δὲ Κύρου, ὅτι τούτων μὲν ἅλις εἴη, Ἃ δὲ καιρὸς
ἡμῖν εἰδέναι, ταῦτα, ἔφη, διηγοῦ, ὦ Ἀράσπα· καὶ
μηδὲν μείου τοῦ ἀληθοῦς τὰ τῶν πολεμίων. Κρεῖττον γὰρ,
μείζονα οἰηθέντας μείονα ἰδεῖν, ἢ μείω ἀκούσαντας μεί-
ζονα εὑρίσκειν.

Καὶ μὴν, ἔφη ὁ Ἀράσπας, ὡς σαφέστατά γ' ἂν εἰ-
δείην, ἐποίουν· συνεξέταττον γὰρ [q] παρὼν αὐτούς. Σὺ
μὲν ἄρα, ἔφη ὁ Κῦρος, οὐ τὸ πλῆθος μόνον οἶσθα, ἀλ-
λὰ καὶ τὴν τάξιν αὐτῶν. Ἐγὼ μὲν ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ
Ἀράσπας, καὶ ὡς διανοοῦνται τὴν μάχην ποιεῖσθαι.
Ἀλλ' ὅμως, ἔφη ὁ Κῦρος, τὸ πλῆθος ἡμῖν πρῶτον εἰπὲ
ἐν κεφαλαίῳ. Ἐκεῖνοι τοίνυν, ἔφη, πάντες τεταγμέ-
νοι εἰσὶν ἐπὶ τριάκοντα τὸ βάθος καὶ πεζοὶ καὶ ἱππεῖς,
πλὴν τῶν Αἰγυπτίων· οὗτοι δ' [r] ἀπέχουσιν ἀμφὶ τὰ τετ-
ταράκοντα στάδια· πάνυ γάρ μοι, ἔφη, ἐμέλησεν, ὥστε
εἰδέναι, ὁπόσον κατεῖχον χωρίον. Οἱ δ' Αἰγύπτιοι, ἔφη 9
ὁ Κῦρος, εἰπὲ, πῶς εἰσι τεταγμένοι· ὅτι εἶπας, πλὴν
τῶν Αἰγυπτίων. Τούτους δ' οἱ μυριάρχαι ἔταττον εἰς ἑκα-
τὸν πανταχῇ τὴν μυριοστὺν ἑκάστην· τοῦτον γὰρ σφίσι καὶ
οἴκοι νόμον ἔφασαν εἶναι τῶν τάξεων. Καὶ ὁ Κροῖσος
μέντοι μάλα ἄκων συνεχώρησεν αὐτοῖς οὕτω τάττεσθαι·
ἐβούλετο γὰρ ὅτι πλεῖστον ὑπερφαλαγγῆσαι τοῦ σοῦ στρατεύ-
ματος. Πρὸς τί δὴ, ἔφη ὁ Κῦρος, τοῦτο ἐπιθυμῶν;

q Παρὼν αὐτούς.] MS. Bodl. et editio *Aldina*, παρὼν αὐτοῖς.

r Ἀπέχουσιν ἀμφὶ] Suspectus est hic locus Criticis; quorum alii reponunt ἔχουσιν, alii κατέχουσιν, alii ἐπέχουσιν. Leunclauium auctorem agnoscit vltimum hoc verbum; quod mihi non displicet, cum proxime ad vulgatam lectionem accedat, et commode significare possit, *occupare 40 stadia*, quemadmodum statim subiicit Araspas — εἰδέναι ὁπόσον κατεῖχον χωρίον.

10 Ὡς ναὶ μὰ Δί', ἔφη, τῷ περιττῷ κυκλωσόμενος. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν· [s] Ἀλλ' ὅτοι ἂν εἰδεῖεν, εἰ οἱ κυκλούμενοι κυκλωθεῖεν. Ἀλλ' ἃ μὲν παρά σου καιρὸς μαθεῖν, ἀκηκόαμεν· ὑμᾶς δὲ χρὴ, ὦ ἄνδρες, οὕτω ποιεῖν· νῦν μὲν, ἐπειδὰν ἐνθένδε ἀπέλθητε, ἐπισκέψασθε καὶ τὰ τῶν ἵππων καὶ τὰ ὑμῶν αὐτῶν ὅπλα· (πολλάκις γὰρ μικροῦ ἐνδείᾳ καὶ ἀνὴρ καὶ ἵππος καὶ ἅρμα ἀχρεῖον γίνεται) αὔριον δὲ πρωῒ, ἕως ἂν ἐγὼ θύωμαι, πρῶτον μὲν χρὴ ἀριστῆσαι καὶ ἄνδρας καὶ ἵππους, ὅπως, ὅ τι ἂν πράττειν καιρὸς ἀεὶ ᾖ, μὴ τούτου ἡμῖν ἐνδέῃ· ἔπειτα δὲ σὺ, ἔφη, ὦ Ἀράσπα, τὸ δεξιὸν κέρας ἔχε, ὥσπερ καὶ ἔχεις, καὶ οἱ ἄλλοι μυρίαρχοι, ᾗπερ νῦν ἔχετε· ὁμοῦ γὰρ τοῦ ἀγῶνος ὄντος, οὐδενὶ ἅρματι ἔτι καιρὸς τοὺς ἵππους μεταζευγνύναι. Παραγγείλατε δὲ τοῖς ταξιάρχαις, καὶ λοχαγοῖς ἐπὶ φάλαγγος καθίστασθαι, εἰς δύο ἔχοντας ἕκαστον τὸν λόχον. Ὁ δὲ λόχος ἦν ἕκαστος εἰκοσιτέτταρες.

11 Καί τις εἶπε τῶν μυριάρχων, Καὶ δοκοῦμέν σοι, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἱκανῶς ἕξειν, εἰς τοσούτους τεταγμένοι, πρὸς οὕτω βαθεῖαν φάλαγγα; Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν· Αἱ δὲ βαθύτεραι φάλαγγες, ἢ ὡς ἐξικνεῖσθαι τοῖς ὅπλοις τῶν ἐναντίων, τί σοι δοκοῦσιν, ἔφη, τοὺς πολεμίους βλάπτειν, ἢ τοὺς συμμάχους ὠφελεῖν; Ἐγὼ μὲν γὰρ, ἔφη, τοὺς εἰς ἑκατὸν τούτους ὁπλίτας εἰς μυρίους ἂν βουλοίμην μᾶλλον τετάχθαι· οὕτω γὰρ ἂν ἐλαχίστοις μαχοίμεθα. Ἐξ ὅσων μέντοι ἐγὼ τὴν φάλαγγα βαθυνῶ, οἴομαι ὅλην ἐνεργὸν καὶ σύμμαχον ποιήσειν αὐτὴν ἑαυτῇ. Ἀκοντιστὰς μὲν ἐπὶ τοῖς θωρακοφόροις τάξω, ἐπὶ δὲ τοῖς ἀκοντισταῖς τοξότας. Τούτους γὰρ πρωτοστάτας μὲν τίς ἂν

s Ἀλλ' ὅτοι etc.] Pro ὅτοι placet Leunclauio scribere ἔτοι, parua, quod ad scripturam adtinet; magna, quod ad sensum, mutatione. Receptam ille quidem lectionem in loco vertendo sequitur, sed in notis se longe malle ait, ἀλλ' ὅτοι ἂν etc. vt dicatur, *nequaquam scire potuerint*. Verum satis apta videtur ea lectio, quam in omnibus inueni libris.

τάττοι, εἰ καὶ αὐτοὶ ὁμολογȣ̃σι μηδεμίαν μάχην ἂν ὑπομεῖναι ἐκ χειρός; Προβεβλημένοι δὲ τȣ̀ς θωρακοφόρȣς μενȣ̃σί γε· καὶ οἱ μὲν ἀκοντίζοντες, οἱ δὲ τοξεύοντες, ὑπὲρ τῶν πρόσθεν πάντων λυμανȣ̃νται τȣ̀ς πολεμίȣς. Ὅ τι δ' ἂν κακȣργῇ τις τȣ̀ς ἐναντίȣς, δηλονότι παντὶ τȣ́τῳ τȣ̀ς συμμάχȣς κȣφίζει. Τελευταίȣς μέντοι ςῆσω τȣ̀ς ἐπὶ πᾶσι καλȣμένȣς. Ὥσπερ γὰρ οἰκίας ȣ̓́τε ἄνευ λιθολογήματος ὀχυρȣ̃, ȣ̓́τε ἄνευ τῶν ςέγην ποιούντων ȣ̓δὲν ὄφελος, ȣ̓́τως ȣ̓δὲ φάλαγγος ȣ̓́τε ἄνευ τῶν πρώτων, ȣ̓́τε ἄνευ τῶν τελευταίων, ἢν μὴ ἀγαθοὶ ὦσιν, ὄφελος ȣ̓δέν. Ἀλλ' ὑμεῖς τε, ἔφη, ὡς παραγγέλλω, τάττεσθε, καὶ ὑμεῖς οἱ τῶν πελταςῶν ἄρχοντες ἐπὶ τȣ́τοις τȣ̀ς λόχȣς ὡσαύτως καθίςατε· καὶ ὑμεῖς οἱ τῶν τοξοτῶν, ἐπὶ τοῖς πελταςαῖς ὡσαύτως. Σὺ δὲ, ὃς τῶν ἐπὶ πᾶσιν ἄρχεις, τελευταίȣς ἔχων τȣ̀ς ἄνδρας, παράγγελλε τοῖς ἑαυτȣ̃ ἐφορᾶν τε ἑκάςῳ τȣ̀ς καθ' ἑαυτὸν, καὶ τοῖς μὲν τὸ δέον ποιȣ̃σιν ἐπικελεύειν, τοῖς δὲ κακυνομένοις ἀπειλεῖν ἰσχυρῶς· ἢν δέ τις ςρέφηται, προδιδόναι θέλων, θανάτῳ ζημιȣ̃ν. Ἔργον γάρ ἐςι τοῖς μὲν πρωτοςάταις θαῤῥύνειν τȣ̀ς ἑπομένȣς καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ· ὑμᾶς δὲ δεῖ, τȣ̀ς ἐπὶ πᾶσι τεταγμένȣς, πλείω φόβον παρέχειν τοῖς κακοῖς τȣ̃ ἀπὸ τῶν πολεμίων. Καὶ ὑμεῖς μὲν ταῦτα ποιεῖτε. Σὺ δὲ, ὦ Ἀβραδάτα, ὃς ἄρχεις τῶν ἐπὶ ταῖς μηχαναῖς, ȣ̓́τω ποίει, ὅπως τὰ ζεύγη, τὰ τȣ̀ς ὑπηρέτας καὶ τȣ̀ς πύργȣς φέροντα, ἕψεται ὡς ἐγγύτατα τῆς φάλαγγος. Σὺ δ', ὦ Δαȣ̃χε, ὃς ἄρχεις τῶν † σκευοφόρων ἁρμαμαξῶν, ἐπὶ τοῖς πύργοις ἄγε πάντα τὸν τοιȣ̃τον ςρατόν· οἱ δ' ὑπηρέται σȣ̃ ἰσχυρῶς κολαζόντων τȣ̀ς προϊόντας τȣ̃ καιρȣ̃, ἢ λειπομέ-

† Σκευοφόρων ἁρμαμαξῶν] Ita editiones *Ald. Steph. et Eton.* In aliis vero, necnon in MSto Bodl. deest vox vltima. Haud ita male. Nam ἐλλειπτικῶς alias a Nostro adhibetur σκευοφόρας, pro σκευοφόρος ἅμαξα Hist. Graec. lib. 3. p. 293. et ab *Aeliano* Histor. Variae lib. 9. c. 30. vbi vide, quae hac de ellipsi notat cl. Perizonius.

νους. Σὺ δ᾽, ὦ Καρδοῦχε, ὃς ἄρχεις τῶν ἁρμαμαξῶν, αἳ ἄγουσι τὰς γυναῖκας, κατάστησον αὐτὰς τελευταίας ἐπὶ τοῖς σκευοφόροις. Ἑπόμενα γὰρ ταῦτα πάντα καὶ πλήθους δόξαν παρέξει, καὶ ἐνεδρεύειν ἡμῖν ἐξουσία ἔσται, καὶ τοῖς πολεμίοις, ἢν κυκλοῦσθαι βούλωνται, μείζω τὴν περιβολὴν ἀναγκάσει ποιεῖσθαι· ὅσῳ δ᾽ ἂν μεῖζον χωρίον περιβάλλωνται, τοσούτῳ αὐτοὺς ἀσθενεστέρους ἀνάγκη γίγνεσθαι. Καὶ ὑμεῖς μὲν οὕτω ποιεῖτε· σὺ δὲ, ὦ Ἀρτάβαζε, καὶ Ἀρταγέρσα, τὴν χιλιοστὺν ἑκάτερος τῶν σὺν ὑμῖν ἐπὶ τούτοις ἔχετε πεζῶν. Καὶ σὺ, ὦ Φαρνοῦχε καὶ Ἀσιαδάτα, τὴν τῶν ἱππέων χιλιοστὺν, ἧς ἑκάτερος ὑμῶν ἄρχει, μὴ συγκατατάττετε εἰς τὴν φάλαγγα, ἀλλ᾽ ὄπισθεν τῶν ἁρμαμαξῶν ἐξοπλίσθητε καθ᾽ ὑμᾶς αὐτούς· ἔπειτα πρὸς ἡμᾶς ἥκετε σὺν τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσιν. Οὕτω δὲ δεῖ ὑμᾶς παρεσκευάσθαι, ὡς πρώτους δεῆσον ὑμᾶς ἀγωνίζεσθαι. Καὶ σὺ δὲ, [u] ὁ ἄρχων τῶν ἐπὶ ταῖς καμήλοις ἀνδρῶν, ὄπισθεν τῶν ἁρμαμαξῶν ἐκτάττου· ποίει δ᾽, ὅ τι ἂν σοι παραγγέλλῃ Ἀρταγέρσας. Ὑμεῖς δ᾽, οἱ τῶν ἁρμάτων ἡγεμόνες, διακληρωσάμενοι, ὁ μὲν λαχὼν ὑμῶν πρὸς τῆς φάλαγγος, τὰ μεθ᾽ ἑαυτοῦ ἑκατὸν ἔχων ἅρματα καταστησάτω· αἱ δ᾽ ἕτεραι ἑκατοστύες τῶν ἁρμάτων, ἡ μὲν κατὰ τὸ δεξιὸν πλευρὸν τῆς στρατιᾶς στοιχοῦσα, ἑπέσθω τῇ φάλαγγι [x] ἐπὶ κέρως, ἡ δὲ κατὰ τὸ εὐώνυμον. Κῦρος μὲν οὕτω διέτασσεν·

12 Ἀβραδάτης δὲ ὁ Σούσων βασιλεὺς εἶπεν· Ἐγώ σοι, ὦ Κῦρε, ἐθελούσιος ὑφίσταμαι τὴν κατὰ πρόσωπον τῆς ἀντίας φάλαγγος τάξιν ἔχειν, εἰ μή τί σοι ἄλλο δοκεῖ. Καὶ ὁ Κῦρος, ἀγασθεὶς αὐτὸν καὶ δεξιωσάμενος, ἐπήρε-

u Σὺ δὲ ὁ etc.] Sic rescripsimus, editionem *Eton.* suffragante Stephano, secuti. Vulgo scribitur ὦ ἄρχων. Sed antea dixit, ὑμεῖς οἱ ἄρχοντες, non ὦ ἄρχοντες, et infra paulo ὑμεῖς δ᾽ οἱ τῶν ἁρμάτων ἡγεμόνες, non ὑμεῖς δ᾽ ὦ τῶν etc.

x Ἐπὶ κέρως] Vulgo, ἐπὶ κέρας. Parum interest, vtro tandem modo legas: nam sua vtrique formae constat auctoritas. Nos MSto Bodl. et Stephano paruimus.

τὸ τὰς ἐπὶ τοῖς ἅρμασι Πέρσας, Ἦ καὶ ὑμεῖς, ἔφη, ταῦτα συγχωρεῖτε; Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνοι ἀπεκρίναντο, ὅτι ἐ καλὸν εἴη ταῦτα ὑφίεσθαι, διεκλήρωσεν αὐτὰς, καὶ ἔλαχεν Ἀβραδάτης, ἥπερ ὑφίσατο, καὶ ἐγένετο κατὰ τὰς Αἰγυπτίας. Τότε μὲν δὴ ἀπιόντες, καὶ ἐπιμεληθέντες, ὧν προεῖπον, ἐδειπνοποιῦντο, καὶ φυλακὰς καταστησάμενοι ἐκοιμήθησαν. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρωὶ C.IV. μὲν ὁ Κῦρος ἐθύετο· ὁ δ' ἄλλος στρατὸς, ἀριστήσας καὶ σπονδὰς ποιησάμενος, ἐξωπλίζετο πολλοῖς μὲν καὶ καλοῖς χιτῶσι, πολλοῖς δὲ καὶ καλοῖς θώραξι καὶ κράνεσιν· ὥπλιζον δὲ καὶ ἵππες [y] προμετωπιδίοις καὶ προστερνιδίοις· καὶ τὰς μὲν μονίππας παραμηριδίοις, τὰς δ' ἐπὶ τοῖς ἅρμασι, παραπλευριδίοις· ὥστε [z] ἤστραπτο μὲν χαλκῷ, [a] ἤνθει δὲ φοινικίσι πᾶσα ἡ στρατιά.

Καὶ τῷ Ἀβραδάτῃ δὲ τὸ τετράρυμον ἅρμα καὶ ἵππων ὀκτὼ παγκάλως ἐκεκόσμητο. Ἐπεὶ δ' ἔμελλε [b] τὸν λινῦν θώρακα, ὃς ἐπιχώριος ἦν αὐτοῖς, ἐνδύσασθαι, προσφέρει αὐτῷ ἡ Πάνθεια χρυσῦν κράνος, καὶ περιβραχιόνια, καὶ ψέλλια πλατέα περὶ τὰς καρπὰς τῶν χειρῶν, καὶ χιτῶνα πορφυρῦν, ποδήρη, [c] στολιδωτὸν τὰ

y Προμετωπιδίοις etc.] Equos pariter ac equites tegumentis muniri solitos, quae a partibus, quas tegebant, erant nominata, tradit *I. Pollux* lib. 1. c, 10. Vide mox initium lib. 7. et Arr. *Tact.* p. 14.

z Ὥστε ἤστραπτο] Sic editiones *Flor. Ald. Steph. Leuncl.* In aliis quidem editis et Mato Bodl. actiua forma legitur ἤστραπτε. Quod malim. Ita fere Noster ἀναβ. ά. p. 156. — τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἤστραπτε, καὶ etc.

a Ἤνθει δὲ φοινικίσι etc.] Adi sis *A. Gell.* lib. 2. c. 26.

b Τὸν λινῦν θώρακα] Linteis siue lineis loricis pro thoracibus esse vsos veteres, norunt omnes: sed quomodo illae fierent, et qua ratione linum indurescerent, vt etiam ferro resisteret, hoc vero norunt non omnes. Fiebant autem linei thoraces opera atque artificio coactiliariorum et πιλοποιῶν, qui linum aceto vel austero vino, cui sal esset adiectum, probe macerabant; deinde ita cogebant, vt soliditatem ac crassitiem lintei octies, decies, aut saepius in se complicati haberet. Haec fere *Casaubono* debemus; qui rationem thoraces illos conficiendi ex *Nicetae Choniatae* libro 1. de imperio *Isaaci Angeli*, p. 191. edit. *Wolf.* in animadv. suas in *Sueton.* lib. 7. p. 202. edit. in fol. transtulit. Vide sis etiam Homer. Il. β'. v. 529, et 830. Quos locos respicit *Plinius*, Nat. Hist. lib. 19. c. 1. Consule etiam *Lipsium* de milit. Rom. lib. 3. dial. 6.

c Στολιδωτὸν τὰ etc.] Rugae illae,

κάτω, καὶ λόφον ὑακινθινοβαφῆ. Ταῦτα δὲ ἐποιήσατο, λάθρα τοῦ ἀνδρὸς ἐκμετρησαμένη τὰ ἐκείνου ὅπλα.
2 Ὁ δὲ ἰδὼν ἐθαύμασέ τε, καὶ ἐπήρετο τὴν Πάνθειαν, Σύ δήπου, ὦ γύναι, συγκόψασα τὸν σαυτῆς κόσμον τὰ ὅπλα μοι ἐποιήσω; Μὰ Δί', ἔφη ἡ Πάνθεια, τόν γε πλείστου ἄξιον· σὺ γάρ ἔμοιγ', ἢν καὶ τοῖς ἄλλοις φανῇς, οἷος ἐμοὶ δοκεῖς εἶναι, μέγιστος κόσμος ἔσῃ. Ταῦτα δὲ λέγουσα ἐνέδυέ τε τὰ ὅπλα, καὶ λανθάνειν μὲν ἐπειρᾶτο, ἐλείβετο δὲ αὐτῇ τὰ δάκρυα κατὰ τῶν παρειῶν.

Ἐπεὶ δὲ καὶ πρόσθεν ὢν ἀξιοθέατος ὁ Ἀβραδάτης ὡπλίσθη τοῖς ὅπλοις τούτοις, ἐφάνη μὲν κάλλιστος καὶ ἐλευθεριώτατος, ἅτε καὶ τῆς φύσεως ὑπαρχούσης· λαβὼν δὲ παρὰ τοῦ ὑφηνιόχου τὰς ἡνίας, παρεσκευάζετο
3 ὡς ἀναβησόμενος ἤδη ἐπὶ τὸ ἅρμα. Ἐν δὲ τούτῳ ἡ Πάνθεια, ὑποχωρῆσαι κελεύσασα τοὺς παρόντας πάντας, ἔλεξεν· Ἀλλ' ὅτι μὲν, ὦ Ἀβραδάτα, εἴ τις καὶ ἄλλη πώποτε γυνὴ τὸν αὐτῆς ἄνδρα μεῖζον τῆς ἑαυτῆς ψυχῆς ἐτίμησεν, οἶμαί σε γιγνώσκειν, ὅτι καὶ ἐγὼ μία τούτων εἰμί. Τί οὖν με δεῖ καθ' ἓν ἕκαστον λέγειν; τὰ γὰρ ἔργα οἶμαί σοι πιθανώτερα παρεσχῆσθαι, τῶν νῦν λεχθέντων λόγων. Ὅμως δ' οὕτως ἔχουσα πρός σε, ὥσπερ σὺ οἶσθα, ἐπομνύω σοι τὴν ἐμὴν καὶ σὴν φιλίαν, ἦ μὴν ἐγὼ βούλεσθαι ἂν μετὰ σοῦ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ γενομένου κοινῇ γῆν [d] ἐπιέσασθαι μᾶλλον, ἢ ζῆν μετ' αἰσχυνομένου αἰσχυνομένη· οὕτως ἐγὼ καὶ σὲ τῶν καλλίστων καὶ ἐμαυτὴν ἠξίωκα. Καὶ Κύρῳ δὲ δοκῶ μεγάλην τινὰ ἡμᾶς χάριν ὀφείλειν, ὅτι με, αἰχμάλωτον γεγενημένην καὶ ἐξαιρεθεῖσαν ἑαυτῷ, οὔτε με ὡς δούλην ἠξίωσε κεκτῆσθαι, οὔτε ὡς ἐλευ-

quae in vestium fimbriis de industria ad ornatum iis aliquem conciliandum, formantur, στολίδες, auctore *Polluce*, solent vocari. Vnde στολιδωτοὶ χιτῶνες dicuntur, qui in rugas huiusmodi et plicaturas contrahuntur. Vide, si libet, *Salmas.* in Pall. Tertull. p. 334. et I. Poll. lib. 7. c. 13.

[d] Ἐπιέσασθαι] Dicitur (vti Stephanus ante nos obseruauit) poëtica quadam audacia ἐπιέσασθαι γῆν, i. e. *induere* terram, qui terra conditur, quasi ea *amiciatur*.

θέραν ἐν ἀτίμῳ ὀνόματι· διεφύλαξε δή σοι ὥσπερ ἀδελφοῦ γυναῖκα λαβών. Πρὸς δὲ καὶ ὅτε ὁ Ἀράσπας ἀπέστη αὐτοῦ, ὁ ἐμὲ φυλάττων, ὑπεσχόμην αὐτῷ, εἴ με ἐάσειε πρός σε πέμψαι, ἥξειν αὐτῷ σε πολὺ Ἀράσπου πιστότερον καὶ ἀμείνονα.

Ἡ μὲν ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Ἀβραδάτης, ᵉ ἀγασθεὶς 4
τοῖς λόγοις, καὶ θίγων αὐτῆς τῆς κεφαλῆς, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐπεύξατο· Ἀλλ', ὦ Ζεῦ μέγιστε, δός μοι φανῆναι ἀξίῳ μὲν Πανθείας ἀνδρὶ, ἀξίῳ δὲ Κύρου φίλῳ, τοῦ ἡμᾶς τιμήσαντος. Ταῦτα εἰπὼν, κατὰ τὰς θύρας τοῦ ἁρματείου δίφρου ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἅρμα. Ἐπεὶ δὲ, ἀναβάντος αὐτοῦ, κατέκλεισε τὸν δίφρον ὁ ὑφηνίοχος, οὐκ ἔχουσα ἡ Πάνθεια, πῶς ἂν ἔτι ἄλλως ἀσπάσαιτο αὐτὸν, κατεφίλησε τὸν δίφρον· καὶ τῷ μὲν προήει ἤδη τὸ ἅρμα, ἡ δὲ λαθοῦσα αὐτὸν συνεφείπετο, ἕως ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Ἀβραδάτης εἶπε, Θάῤῥει, Πάνθεια, καὶ χαῖρε, καὶ ἄπιθι ἤδη. Ἐκ ᶠ τούτου δὴ οἱ εὐνοῦχοι καὶ αἱ θεράπαιναι, λαβοῦσαι αὐτὴν, ἀπῆγον εἰς τὴν ἁρμάμαξαν, καὶ κατακλίναντες κατεκάλυψαν τῇ σκηνῇ. Οἱ δὲ ἄνθρωποι, καλοῦ ὄντος τοῦ θεάματος τοῦ Ἀβραδάτου καὶ τοῦ ἅρματος, οὐ πρόσθεν ἐδύναντο θεάσασθαι αὐτὸν, πρὶν ἡ Πάνθεια ἀπῆλθεν.

e Ἀγασθεὶς τοῖς etc.] In *Florentina* editione fcribitur ἀγασθεὶς αὐτὴν, et in veteribus aliquot libris, Stephano tefte, ἀγασθεὶς τοὺς λόγους αὐτῆς. Noftra vero lectio MSti Bodl. principum editionum et *Zonarae* confenfu nititur.

f Ἐκ τούτου δὴ etc.] Ita MS. Bodl. et primae notae editiones omnes: in *Aldina* legitur. Ἐκ τούτου δὴ — καὶ κατέκλιναν, καὶ κατεκάλυψαν τῇ σκηνῇ. I. Pollux, lib. 10. c. 12. paulo aliter hunc locum exhibet, — καὶ κατέκλιναν, καὶ κατεκάλυψαν τὴν σκηνήν. Hanc lectionem veram effe et opportunam, eandemque adeo in ipfo Xenophonte reponendam exiftimauit quidam *Pollucis* enarrator. Hic nimirum, non mulierem ipfam ab ancillis hac opertam fcena, fed impofita muliere, fcenam ipfam obtectam fuiffe, putat. Huic vt accedam, in animum inducere nequeo: nam ipfe fi quid iudico, magis commode mulierem ipfam, velo aliquo fcenae, in qua iam decumbebat, obducto, quam fcenam, obtectam dicamus. Quare non Xenophontem ex Polluce, fed Pollucem ex optimis Xenophonteis exemplaribus emendandum cenfeo.

5 Ὡς δ' ἐκεκαλλιερήκει μὲν ὁ Κῦρος, ἡ δὲ ϛρατιὰ παρετέτακτο αὐτῷ, ὥςπερ παρήγγειλε, [g] κατέχων σκοπὰς ἄλλας πρὸ ἄλλων, συνεκάλεσε τὰς ἡγεμόνας, καὶ ἔλεξεν ὧδε· Ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, τὰ μὲν ἱερὰ ἡμῖν οἱ θεοὶ φαίνουσιν, οἷά περ, ὅτε τὴν πρόσθεν νίκην ἔδοσαν· ὑμᾶς δ' ἐγὼ βούλομαι ἀναμνῆσαι, ὧν μοι δοκεῖτε μεμνημένοι πολὺ ἂν εὐθυμότεροι εἰς τὸν ἀγῶνα ἰέναι. Ἠσκήκατε μὲν γὰρ τὰ εἰς τὸν πόλεμον πολὺ μᾶλλον τῶν πολεμίων, συντέτραφθε δὲ καὶ συντέταχθε ἐν τῷ αὐτῷ πολὺ πλείω ἤδη χρόνον, ἢ οἱ πολέμιοι, καὶ συννενικήκατε μετ' ἀλλήλων· τῶν δὲ πολεμίων πολλοὶ μὲν [h] συνήττηνται μετ' αὐτῶν· οἱ δὲ ἀμάχητοι ἑκατέρων, οἱ μὲν τῶν πολεμίων, ἴσασιν, ὅτι προδότας τὰς παραστάτας ἔχουσιν· ὑμεῖς δὲ, οἱ μεθ' ἡμῶν, ἴϛε, ὅτι μετὰ θελόντων τοῖς συμμάχοις ἀρήγειν μαχεῖσθε. Εἰκὸς δὲ τὰς μὲν πιϛεύοντας ἀλλήλοις ὁμονόως μάχεσθαι μένοντας· τὰς δὲ ἀπιϛοῦντας ἀναγκαῖον βουλεύεσθαι, πῶς ἂν ἕκαϛοι τάχιϛα ἐκποδὼν γένοιντο. Ἴωμεν δὴ, ὦ ἄνδρες, ἐπὶ τὰς πολεμίας, ἅρματα μὲν ἔχοντες ὡπλισμένα πρὸς ἄοπλα τὰ τῶν πολεμίων, ὡς δ' αὔτως καὶ ἱππέας καὶ ἵππους ὡπλισμένους πρὸς ἀόπλους, ὡς ἐκ χειρὸς μάχεσθαι. Πεζοῖς δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις, οἵοις καὶ πρόσθεν, μαχεῖσθε· Αἰγύπτιοι δὲ ὁμοίως μὲν ὡπλισμένοι εἰσὶν, ὁμοίως δὲ τεταγμένοι· τάς τε γὰρ ἀσπίδας μείζους ἔχουσιν, ἢ ὡς ποιεῖν τι [i] καὶ ὁρᾶν· τεταγμένοι δὲ εἰς ἑκατὸν δῆλον ὅτι κωλύσουσιν ἀλλήλους μάχεσθαι, πλὴν πάνυ ὀλίγων. Εἰ δὲ ὠθοῦντες ἐξώσειν πιϛεύουσιν, ἵπποις αὐτὰς πρῶτον

g Κατέχων σκοπὰς] Sic libri, quos vidi, omnes: nec aliter, mea quidem sententia, scribendum. Attamen Leunclauius testatur, reperiri in quibusdam καὶ ἔχων σκοπὰς, in quo si transpositio fiat, vt sit ἔχων καὶ σκοπὰς, rectius legi putat.

h Συνήττηνται μετ' etc.] Ita repofuimus ex MSto Bodl. adstipulante Leunclauio; cui tamen adhuc integrior visa est libri Budensis scriptura talis, συνήττηνται μεθ' ἑαυτῶν.

i Καὶ ὁρᾶν·] *Muretus* quibusdam in libris legi testatur, καὶ προορᾶν. Haud male. Sed caeteris, quos vidi, non suffragantibus, nihil muto.

δεήσει ἀντέχειν, [k] καὶ σιδήρῳ ὑφ' ἵππων ἰσχυριζομένῳ. Ἢν δέ τις αὐτῶν καὶ ὑπομένῃ, πῶς ἅμα δυνήσεται ἱππομαχεῖν τε καὶ φαλαγγομαχεῖν καὶ πυργομαχεῖν; Καὶ γὰρ οἱ ἀπὸ τῶν πύργων ἡμῖν μὲν ἐπαρήξουσι, τοὺς δὲ πολεμίους παίοντες ἀμηχανεῖν ἀντὶ τοῦ μάχεσθαι ποιήσουσιν. Εἰ δέ τινος ἔτι ἐνδεῖσθαι δοκεῖτε, πρός ἐμὲ λέγετε· σὺν γὰρ θεοῖς οὐδενὸς ἀπορήσομεν. Καὶ εἰ μέν τις εἰπεῖν τι βούλεται, λεξάτω· εἰ δὲ μή, ἐλθόντες πρὸς τὰ ἱερά, καὶ προσευξάμενοι οἷς ἐθύσαμεν θεοῖς, ἴτε ἐπὶ τὰς τάξεις· καὶ ἕκαστος ὑμῶν ὑπομιμνησκέτω τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ, ἅπερ ἐγὼ ὑμᾶς, καὶ ἐπιδεικνύτω τις τοῖς ἀρχομένοις ἑαυτὸν ἄξιον ἀρχῆς, ἄφοβον δεικνὺς καὶ σχῆμα καὶ πρόσωπον καὶ λόγους.

k Καὶ σιδήρῳ ὑφ' etc.] Sic ex MSto Bodl. repofuimus; fuffragantibus *Gabrielio*, *Philelpho*, aliisque interpretibus. Prius legebatur, καὶ σιδήρῳ ὑφ' ἵππων ἰσχυριζομένων: quod cum Mureto minus placuerit, fic ille locum refinxit, καὶ ἵπποις σιδήρῳ ἰσχυριζομένοις. Perperam.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ζ'.

C. I. Οἱ μὲν δὴ, εὐξάμενοι τοῖς θεοῖς, ἀπῄεσαν πρὸς τὰς
τάξεις· τῷ δὲ Κύρῳ καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν προσήνεγκαν οἱ
θεράποντες ἐμφαγεῖν καὶ ἐμπιεῖν, ἔτι οὖσιν ἀμφὶ τὰ ἱερά.
Ὁ δὲ Κῦρος, ὥσπερ εἶχεν ἑστηκὼς, ἀπαρξάμενος ἠρίστα,
καὶ μετεδίδου ἀεὶ τῷ μάλιστα δεομένῳ· καὶ σπείσας καὶ
εὐξάμενος ἔπιε, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οἱ περὶ αὐτὸν οὕτως
ἐποίουν. Μετὰ δὲ ταῦτα αἰτησάμενος Δία πατρῷον,
ἡγεμόνα εἶναι καὶ σύμμαχον, ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸν ἵππον,
καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἐκέλευσεν. Ὡπλισμένοι δὲ πάντες
ἦσαν οἱ περὶ τὸν Κῦρον τοῖς αὐτοῖς Κύρῳ ὅπλοις, χιτῶσι
φοινικοῖς, θώραξι χαλκοῖς, κράνεσι χαλκοῖς, λόφοις
λευκοῖς, μαχαίραις, [a] παλτῷ κρανείνῳ ἑνὶ ἕκαστος· οἱ
δὲ ἵπποι προμετωπιδίοις καὶ προστερνιδίοις καὶ παρα-
πλευριδίοις χαλκοῖς. τὰ δ' αὐτὰ ταῦτα καὶ παραμηρί-
δια ἦν τῷ ἀνδρί. Τοσοῦτο δὲ μόνον διέφερον τὰ Κύρου
ὅπλα, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ἐκέχριστο τῷ χρυσοειδεῖ χρώμα-
2 τι, τὰ δὲ Κύρου ὅπλα ὥσπερ κάτοπτρον ἐξέλαμπεν. Ἐπεὶ
δὲ ἀνέβη, καὶ ἔστη ἀποβλέπων, ᾗπερ ἔμελλε πορεύεσθαι,
βροντὴ δεξιὰ ἐφθέγξατο· ὁ δ' εἶπεν, Ἑψόμεθά σοι,
ὦ Ζεῦ μέγιστε. Καὶ ὡρμᾶτο μὲν, ἐν δεξιᾷ ἔχων Χρυ-
σάνταν τὸν ἵππαρχον καὶ τοὺς ἱππέας, ἐν ἀριστερᾷ δὲ
Ἀρσάμβαν καὶ τοὺς πεζούς. Παρηγγύησε δὲ παρορᾶν
πρὸς τὸ σημεῖον, καὶ ἐν ἴσῳ ἕπεσθαι· [b] ἦν δ' αὐτῷ τὸ

a] Παλτῷ κρανείνῳ] In MSto Bodl. παλτῷ κράνει, in editione *Eton.* — κρανείῳ. Receptam lectionem edit. *Stephan. Leuncl. et Ald.* tuentur. Eodem modo scribitur Ἑλλην. γ'. p. 292. edit. Steph. οἱ δὲ Πέρσαι, κρανέϊνα παλτὰ ἔχοντες, —

b Ἦν δ' αὐτῷ τὸ etc.] Persis regale hoc siguum: ita quoque Noster in rebus Cyri minoris, sub finem lib. 1. *exped.* p. 160. Καὶ τὸ βασίλειον σημεῖον ὁρᾶν ἔφασαν, ἀετόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλτης, ἐπὶ ξύλου ἀνατεταμένον. Vide sis *Suidam* in voce ξυστὸν, *Philost.* in *Heroïcis*, cap. de Themistocle, et Q. Curt. lib. 3. c. 3. Verisimile mihi videtur, Romanos a Persis aquilae in militia signum accepisse. Vide *Lips.* de Mil. Rom. lib. 4. dial. 5.

σημεῖον, ἀετὸς χρυσοῦς ἐπὶ δόρατος μακροῦ ἀνατεταμέ-
νος. Καὶ νῦν δὲ ἔτι τοῦτο τὸ σημεῖον τῷ Περσῶν βασιλεῖ
διαμένει. Πρὶν δὲ ὁρᾷν τοὺς πολεμίους, εἰς τρὶς ἀνεπαυ-
σε τὸ στράτευμα.

Ἐπεὶ δὲ προεληλύθεισαν ὡς εἴκοσι σταδίους, ἤρχον- 3
το ἤδη τὸ τῶν πολεμίων στράτευμα ἀντιπροσιὸν παρορᾷν.
Ὡς δ' ἐν τῷ καταφανεῖ πάντες ἀλλήλοις ἐγένοντο, [c] καὶ
ἔγνωσαν οἱ πολέμιοι πολὺ ἑκατέρωθεν ὑπερφαλαγγοῦν-
τες, στήσαντες τὴν ἑαυτῶν φάλαγγα, (οὐ γάρ ἐστιν ἄλ-
λως κυκλοῦσθαι) ἀπέκαμπτον εἰς κύκλωσιν, ὅπως, ὥς-
περ γάμμα ἑκατέρωθεν τὴν ἑαυτῶν τάξιν ποιήσαντες,
πάντοθεν ἅμα μάχοιντο. Κῦρος δὲ ὁρῶν ταῦτα, οὐδέν 4
τι μᾶλλον ἀφίστατο, ἀλλ' ὡσαύτως ἡγεῖτο. Κατανοῶν
δὲ, ὡς πρόσω τὸν καμπτῆρα ἑκατέρωθεν ἐποιήσαντο,
περὶ ὃν κάμπτοντες ἀνέτεινον τὰ κέρατα, Ἐννοεῖς, ἔφη,
ὦ Χρυσάντα, ἔνθα τὴν ἐπικαμπὴν ποιοῦνται; Πάνυ γε,
ἔφη ὁ Χρυσάντας, καὶ θαυμάζω γε· πολὺ γάρ μοι δο-
κοῦσιν ἀποσπᾷν τὰ κέρατα ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν φάλαγγος.
Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ ἀπό γε τῆς ἡμετέρας.
Τί δὴ τοῦτο; Δηλονότι, ἔφη, φοβούμενοι, μὴ, ἢν ἐγ-
γὺς ἡμῶν γένηται τὰ κέρατα, τῆς φάλαγγος [d] ἔτι πρό-
σω οὔσης, ἐπιθώμεθα αὐτοῖς. Ἔπειτα, ἔφη ὁ Χρυ-
σάντας, πῶς δυνήσονται ὠφελεῖν οἱ ἕτεροι τοὺς ἑτέρους,
οὕτω πολὺ ἀπέχοντες ἀλλήλων; Ἀλλὰ δῆλον, ἔφη ὁ
Κῦρος, ὅτι, ἡνίκα ἂν γένηται τὰ κέρατα ἀναβαίνοντα
κατ' ἀντιπέρας τῶν πλαγίων τοῦ ἡμετέρου στρατεύματος,
στραφέντες ὡς εἰς φάλαγγα ἅμα πάντοθεν ἡμῖν προσία-
σιν, ὡς ἅμα πάντοθεν μαχούμενοι. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ 5

[c] Καὶ ἔγνωσαν] Legitur et ἐγνώσθησαν, teste Stephano. Sed recte se habet vulgata lectio; nec inusitata est huiusmodi verbi γινώσκω constructio. Exempla quo minus proferam, prohibent Grammaticorum curae. Noster ipse, vt saepe alias, ita infra paulo simili modo loquitur, ἐπειδὰν γνῶσιν ἀπιστέμενοι.

[d] Ἔτι πρόσω] Ita reposuimus admonitu MSti Bodl. Stephani et Mureti. Eandem etiam scripturam ex suis Gabrielius affert exemplaribus. Prius erat ἐπιπρόσω.

Χρυσάντας, εὖ σοι δοκῦσι βȣλεύεσθαι; Πρός γε ἃ ὁρῶσι· πρὸς δέ γε ἃ ȣ̓χ ὁρῶσιν, ἔτι κάκιον, ἢ εἰ κατὰ κέρας προσήεσαν. Ἀλλὰ σὺ μὲν, ἔφη, ὦ Ἀρσάμα, ἡγȣ̃ τῷ πεζῷ ἠρέμα, ὥσπερ ἐμὲ ὁρᾷς· καὶ σὺ, ὦ Χρυσάντα, ἐν ἴσῳ τȣ́τῳ τὸ ἱππικὸν ἔχων συμπαρέπȣ. Ἐγὼ δὲ ἄπειμι ἐκεῖσε, ὅθεν μοι δοκεῖ καιρὸς εἶναι ἄρχεσθαι τῆς μάχης· ἅμα δὲ παριὼν ἐπισκέψομαι ἕκαστα, πῶς ἡμῖν ἔχει. Ἐπειδὰν δὲ ἐκεῖ γένωμαι, ὅταν ἤδη ὁμȣ̃ προσιόντες ἀλλήλοις γιγνώμεθα, παιᾶνα ἐξάρξω, ὑμεῖς δὲ ἐφέπεσθε. Ἡνίκα δ' ἂν ἡμεῖς ἐγχειρῶμεν τοῖς πολεμίοις, αἰσθήσεσθε μὲν, (ȣ̓ γὰρ, οἶμαι, ὀλίγος θόρυβος ἔσαι) ὁρμήσεται δὲ τηνικαῦτα Ἀβραδάτης ἤδη σὺν τοῖς ἅρμασιν εἰς τȣ̀ς ἐναντίȣς· ȣ̔́τω γὰρ αὐτῷ εἰρήσεται· ὑμᾶς δὲ χρὴ ἕπεσθαι ἐχομένȣς ὅτι μάλιστα τῶν ἁρμάτων· ȣ̔́τω γὰρ μάλιστα τοῖς πολεμίοις τεταραγμένοις ἐπιπεσȣ́μεθα. Παρέσομαι δὲ καὶ ἐγὼ, ᾗ ἂν δύνωμαι τάχιστα διώκων τȣ̀ς ἄνδρας, ἢν οἱ θεοὶ ἐθέλωσι.

6 Ταῦτα εἰπὼν, καὶ σύνθημα παρεγγυήσας, ΖΕΥΣ ΣΩΤΗΡ ΚΑΙ ΗΓΕΜΩΝ, ἐπορεύετο. Μεταξὺ δὲ τῶν ἁρμάτων καὶ τῶν θωρακοφόρων διαπορευόμενος, ὁπότε προσβλέψειέ τινας τῶν ἐν ταῖς τάξεσι, τοτὲ μὲν εἶπεν ἄν, Ὦ ἄνδρες, ὡς ἡδὺ, ὑμῶν τὰ πρόσωπα θεάσασθαι, τοτὲ δ' αὖ ἐν ἄλλοις ἂν ἔλεξεν, Ἆρα ἐννοεῖτε, ἄνδρες, ὅτι ὁ νῦν ἀγών ἐστιν ȣ̓ μόνον περὶ τῆς τήμερον νίκης, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς πρόσθεν, ἣν ἐνικήσατε, καὶ περὶ πάσης εὐδαιμονίας; Ἐν ἄλλοις δὲ προσιὼν εἶπεν· Ὦ ἄνδρες, τὸ ἀπὸ τȣ̃δε ȣ̓δέν ποτε θεȣ̀ς αἰτιατέον ἔτι ἔσαι· παραδεδώκασι γὰρ ἡμῖν πολλά τε καὶ ἀγαθὰ κτήσασθαι. Ἀλλ', ὦ ἄνδρες, ἀγαθοὶ γενώμεθα. Κατ' ἄλλȣς δ' αὖ τοιάδε, Ὦ ἄνδρες, εἰς τίνα ποτ' ἂν καλλίονα ἔρανον ἀλλήλȣς παρακαλέσαιμεν, ἢ εἰς τόνδε; Νῦν γὰρ ἔξεστιν ἀγαθοῖς ἀνδράσι γενομένοις πολλὰ κἀγαθὰ ἀλλήλοις εἰσενεγκεῖν. Κατ' ἄλλȣς δ' αὖ, Ἐπίστα-

ϑε μὲν, οἶμαι, ὦ ἄνδρες, ὅτι νῦν ἆθλα πρόκειται τοῖς νικῶσι μὲν, διώκειν, παίειν, κατακαίνειν, ἀγαθὰ ἔχειν, καλὰ ἀκȣ́ειν, ἐλευθέροις εἶναι, ἄρχειν· τοῖς δὲ κακοῖς δηλονότι τἀναντία τȣ́των. Ὅστις ȣ̓ͅν ἑαυτὸν φιλεῖ, μετ' ἐμȣ̃ μαχέσθω· ἐγὼ γὰρ ȣ̓δὲν κακὸν, ȣ̓δ' αἰσχρὸν ἑκὼν εἶναι προςήσομαι. Ὁπότε δ' αὖ γένοιτο κατά τινας τῶν πρόσθεν συμμαχεσαμένων, εἶπεν ἂν, Πρὸς δὲ ὑμᾶς τί δεῖ λέγειν, ὦ ἄνδρες; ἐπίςασθε γὰρ, οἵαν τε οἱ ἀγαθοὶ ἐν ταῖς μάχαις ἡμέραν ἄγȣσι, καὶ οἵαν οἱ κακοί.

8 Ὡς δὲ ἀπιὼν κατὰ Ἀβραδάτην ἐγένετο, ἔςη· καὶ ὁ Ἀβραδάτης, παραδȣ̀ς τῷ ὑφηνιόχῳ τὰς ἡνίας, προςῆλθεν αὐτῷ· προςέδραμον δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν πλησίον τεταγμένων καὶ πεζῶν καὶ ἁρματηλατῶν. Ὁ δ' αὖ Κῦρος ἐν τοῖς παραγεγενημένοις ἔλεξε τοιάδε· Ὁ μὲν Θεὸς, ὦ Ἀβραδάτα, ὥςπερ σὺ ἠξίȣς, συνηξίωσέ σε καὶ τȣ̀ς σύν σοι πρωτοςάτας εἶναι τῶν συμμάχων· σὺ δὲ τȣ̃το μέμνησο, ὅταν δέῃ σε ἤδη ἀγωνίζεσθαι, ὅτι Πέρσαι οἵ τε θεασόμενοι ὑμᾶς ἔσονται, καὶ οἱ ἑψόμενοι ὑμῖν, καὶ ȣ̓κ ἐάσοντες ἐρήμȣς ὑμᾶς ἀγωνίζεσθαι. Καὶ ὁ Ἀβραδάτης εἶπεν, Ἀλλὰ τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Κῦρε, καλῶς ἔχειν· ἀλλὰ τὰ πλάγια λυπεῖ με, ὅτι τὰ μὲν τῶν πολεμίων κέρατα ἰσχυρὰ ὁρῶ ἀνατεινόμενα καὶ ἅρμασι καὶ παντοδαπῇ ςρατιᾷ· ἡμέτερον δ' ȣ̓δὲν ἄλλο αὐτοῖς ἀντιτέτακται, ἢ ἅρματα· ὥς' ἔγωγ', ἔφη, εἰ μὴ ἔλαχον τήνδε τὴν τάξιν, ᾐσχυνόμην ἂν ἐνθάδε ὤν· ȣ̓͂τω πολύ μοι δοκῶ ἐν ἀσφαλεςάτῳ εἶναι. 9 Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἀλλ' εἰ τὰ παρά σοι καλῶς ἔχει, θάῤῥει ὑπὲρ ἐκείνων· ἐγὼ γάρ σοι, σὺν θεοῖς, ἔρημα τῶν πολεμίων τὰ πλάγια ταῦτα ἀποδείξω. Καὶ σὺ μὴ πρότερον ἔμβαλλε τοῖς πολεμίοις, διαμαρτύρομαι, πρὶν ἂν φεύγοντας τȣ́τȣς, ȣ̓͂ς νῦν φοβῇ, θεάσῃ· (τοιαῦτα δ' ἐμεγαληγόρει, μελλȣ́σης τῆς μάχης γίγνε-

θαι· ἄλλως δ' ὁ μάλα μεγαλήγορος ἦν) ὅταν μέντοι
τούτους ἴδῃς φεύγοντας, ἐμέ τε ἤδη παρεῖναι νόμιζε, καὶ
ὅρμα εἰς τοὺς ἄνδρας· καὶ σὺ γὰρ τότε τοῖς μὲν ἐναντίοις
κακίστοις ἂν χρήσαιο, τοῖς δὲ μετὰ σαυτοῦ, ἀρίστοις. Ἀλλ'
ἕως ἐστί σοι σχολὴ, ὦ Ἀβραδάτα, πάντως παρελάσας
παρὰ τὰ σαυτοῦ ἅρματα, παρακάλει τοὺς σύν σοι εἰς τὴν
ἐμβολὴν, τῷ μὲν προσώπῳ παραθαῤῥύνων, ταῖς δ' ἐλ-
πίσιν ἐπικουφίζων. Ὅπως δὲ κράτιστοι φανῆσθε τῶν ἐπὶ
τοῖς ἅρμασι, φιλονεικίαν αὐτοῖς ἔμβαλλε· καὶ γὰρ, εὖ
ἴσθι, ἢν τάδε γένηται, πάντες ἐροῦσι τολοιπὸν μηδὲν εἶ-
ναι κερδαλεώτερον ἀρετῆς. Ὁ μὲν δὴ Ἀβραδάτης ἀνα-
βὰς παρήλαυνε, καὶ ταῦτα ἐποίει.

10 Ὁ δ' αὖ Κῦρος παριὼν, ὡς ἐγένετο πρὸς τῷ εὐωνύ-
μῳ, ἔνθα Ὑστάσπας τοὺς ἡμίσεις ἔχων ἦν τῶν Περσῶν
ἱππέων, ὀνομάσας αὐτὸν, εἶπεν, Ὦ Ὑστάσπα, νῦν
ὁρᾷς ἔργον τῆς σῆς ταχυεργίας· νῦν γὰρ, ἢν φθάσω-
μεν τοὺς πολεμίους κατακτανόντες, οὐδεὶς ἡμῶν ἀποθανεῖ-
ται. Καὶ ὁ Ὑστάσπας ἐπιγελάσας εἶπεν, Ἀλλὰ περὶ
μὲν τῶν ἐξ ἐναντίας ἡμῖν μελήσει· τοὺς δ' ἐκ πλαγίου σὺ
ἄλλοις πρόσταξον, ὅπως μηδ' οὗτοι σχολάζωσι. Καὶ ὁ
Κῦρος εἶπεν, Ἀλλ' ἐπί γε τούτους ἐγὼ αὐτὸς ἀπέρχομαι·
ἀλλ', ὦ Ὑστάσπα, τόδε μέμνησο· ὅτῳ ἂν ἡμῶν ὁ θεὸς
νίκην διδῷ, ἤν τί που μένῃ πολέμιον, πρὸς τὸ μαχόμενον
11 ἀεὶ συμβάλλωμεν. Ταῦτα εἰπὼν προῄει. Ἐπεὶ δὲ
κατὰ τὸ πλευρὸν προϊὼν ἐγίγνετο, καὶ κατὰ τὸν ἄρχον-
τα τῶν ταύτῃ ἁρμάτων, πρὸς τοῦτον ἔλεξεν, Ἐγὼ δὲ
ἔρχομαι ὑμῖν ἐπικουρήσων· ἀλλ' ὁπόταν αἴσθησθε ἡμᾶς
ἐπιτιθεμένους κατ' ἄκρων, τότε καὶ ὑμεῖς πειρᾶσθε ἅμα
διὰ τῶν πολεμίων ἐλαύνειν· πολὺ γὰρ ἐν ἀσφαλεστέρῳ
ἔσεσθε, ἔξω γενόμενοι, ἢ ἔνδον ἀπολαμβανόμενοι. Ἐπεὶ
δ' αὖ παριὼν ἐγένετο ὄπισθεν τῶν ἁρμαμαξῶν, Ἀρτα-
γέρσαν μὲν καὶ Φαρνοῦχον ἐκέλευσεν, ἔχοντας τήν τε
τῶν πεζῶν χιλιοστὺν καὶ τὴν τῶν ἱππέων, μένειν αὐτοῦ.

Ἐπειδὰν δὲ, ἔφη, αἰσθάνησθε ἐμοῦ ἐπιτιθεμένου τοῖς κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας, τότε καὶ ὑμεῖς τοῖς καθ' ὑμᾶς ἐπιχειρεῖτε· μάχεσθε δ', ἔφη, πρὸς [e] κέρας, ὥσπερ ἀσθενέστερον στράτευμα γίγνεται, φάλαγγα δ' ἔχοντες, ὥσπερ ἰσχυρότεροι ἂν εἴητε. Καὶ εἰσὶ μὲν, ὡς ὁρᾶτε, τῶν πολεμίων ἱππεῖς οἱ ἔσχατοι· πάντως δὲ πρόετε πρὸς αὐτοὺς τὴν τῶν καμήλων τάξιν, καὶ εὖ ἴστε, ὅτι καὶ πρὶν μάχεσθαι γελοίους τοὺς πολεμίους θεάσεσθε.

12 Ὁ μὲν δὴ Κῦρος, ταῦτα διαπραξάμενος, ἐπὶ τὸ δεξιὸν παρῄει· ὁ δὲ Κροῖσος, νομίσας ἤδη ἐγγύτερον εἶναι τῶν πολεμίων τὴν φάλαγγα, σὺν ᾗ αὐτὸς [f] ἐπορεύετο, ἢ τὰ ἐπανατεινόμενα τὰ κέρατα, ἦρε τοῖς κέρασι σημεῖον, μηκέτι ἄνω πορεύεσθαι, ἀλλ' ἐν τῇ χώρᾳ στραφῆναι. Ὡς δ' ἔστησαν πάντες πρὸς τὸ τοῦ Κύρου στράτευμα ὁρῶντες, ἐσήμαινεν αὐτοῖς πορεύεσθαι πρὸς τοὺς πολεμίους. Καὶ οὕτω προσῄεσαν τρεῖς φάλαγγες ἐπὶ τὸ Κύρου στράτευμα· ἡ μὲν μία, κατὰ πρόσωπον· τὰ δὲ δύο, ἡ μὲν κατὰ τὸ δεξιὸν, ἡ δὲ κατὰ τὸ εὐώνυμον· ὥστε πολὺν φόβον παρεῖναι πάσῃ τῇ Κύρου στρατιᾷ. Ὥσπερ γὰρ μικρὸν πλινθίον ἐν μεγάλῳ τεθὲν, οὕτω καὶ τὸ Κύρου στράτευμα πάντοθεν περιείχετο ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ ἱππεῦσι, καὶ ὁπλίταις, καὶ πελτοφόροις, καὶ τοξόταις,

e *Κέρας, ὥσπερ,* etc.] Vulgata eſt haec lectio, doctis merito ſuſpecta. Budaeus, auctore Stephano, pro ὥσπερ ſubſtituendum cenſebat ᾧπερ, quam fere lectionem interpretes plerique expreſſere. Stephanus ipſe quidem haeret; caeteri prorſus ſilent editores. Rectius, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, legas, ſi prius illud ὥσπερ mutes in ᾗπερ. Sic *Arrianus* exp. lib. I. c. 6. οἱ δὲ ἀπροσδόκητοί τε ἐπεισπεσόντες καὶ φάλαγγι κατὰ κέρας, ᾗπερ ἀσθενεστάτοις αὐτοῖς etc. Idem c. 14. ἀτάκτως τε ἓν καὶ κατὰ κέρας, ᾗπερ ἀσθενέστατον, ἐκβαίνουσιν ἐπικείσονται etc. Nimirum, in vetere militia plurimum periculi erat (vti recte Iac. Gronouius ante nos obſeruauit) in lateribus ac cornibus; et paene pars et auſpicium erat victoriae, potuiſſe cornu adgredi. Cum ergo haec Noſtri et Arriani loca inter ſe ſint affinia, emendationi meae ſua, opinor, ſatis conſtat ratio. Lucem his dabunt ea, quae mox ſequuntur §. 5.

f *Ἐπορεύετο, ἢ τὰ* etc.] Hanc lectionem ex vetuſto quodam exemplari Gabrielius adſert; quam et Camerarii liber vetus, teſte Stephano, habebat. His omnino parendum cenſeo. Vulgo perperam legitur ἐπορεύετο, ἐπανατεινόμενα etc. et ἐπορεύετο, καὶ ἐπανατεινόμενα.

13 καὶ ἅρμασι, πλὴν ἐξόπισθεν. Ὅμως δὲ καὶ ὁ Κῦρος ἐπεὶ παρήγγειλεν, ἐςράφησαν πάντες ἀντιπρόσωποι τοῖς πολεμίοις· καὶ ἦν μὲν πανταχόθεν πολλὴ σιγὴ ὑπὸ τοῦ τὸ μέλλον ὀκνεῖν· ἡνίκα δὲ ἔδοξε τῷ Κύρῳ καιρὸς ἤδη εἶναι, ἐξῆρχε παιᾶνα, συνεπήχησε δὲ πᾶς ὁ ςρατός. Μετὰ δὲ τοῦτο τῷ Ἐνυαλίῳ τε ἅμα ἐπηλάλαξαν, καὶ ἐξανίςαται ὁ Κῦρος, καὶ εὐθὺς μὲν μετὰ τῶν ἱππέων, λαβὼν πλαγίους τοὺς πολεμίους, ὁμόσε αὐτοῖς τὴν ταχίςην συνεμίγνυεν· οἱ δὲ πεζοὶ αὐτῷ συντεταγμένοι ταχὺ ἐφείποντο, καὶ περιεπτύσσοντο ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ὥςε πολὺ ἐπλεονέκτουν. Φάλαγγι γὰρ κατὰ κέρας προσέβαλλον· ὥςε ταχὺ ἰσχυρὰ φυγὴ ἐγένετο τοῖς πολεμίοις.

14 Ὡς δ᾽ ᾔσθετο ὁ Ἀρταγέρσης ἐν ἔργῳ ὄντα τὸν Κῦρον, ἐπιτίθεται καὶ αὐτὸς κατὰ τὰ εὐώνυμα, προεὶς τὰς καμήλους, ὥσπερ Κῦρος ἐκέλευσεν. Οἱ δὲ ἵπποι αὐτὰς ἐκ πάνυ πολλοῦ οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ᾽ οἱ μὲν ἔκφρονες γιγνόμενοι ἔφευγον, οἱ δ᾽ ἐξήλλοντο, οἱ δ᾽ ἐνέπιπτον ἀλλήλοις. Τοιαῦτα γὰρ πάσχουσιν οἱ ἵπποι ὑπὸ καμήλων. Ὁ δὲ Ἀρταγέρσης, συντεταγμένους ἔχων τοὺς μεθ᾽ ἑαυτοῦ, ταραττομένοις ἐπέκειτο τεταγμένος, καὶ τὰ ἅρματα δὲ, τά τε κατὰ τὸ δεξιὸν καὶ τὸ εὐώνυμον, ἅμα ἐνέβαλλε. Καὶ πολλοὶ μὲν, τὰ ἅρματα φεύγοντες, ὑπὸ τῶν κατὰ κέρας ἑπομένων ἀπέθνησκον, πολλοὶ δὲ τούτους φεύγοντες, ὑπὸ τῶν ἁρμάτων ἡλίσκοντο.

15 Καὶ ὁ Ἀβραδάτης δὲ οὐκέτι ἔμελλεν, ἀλλὰ ἰσχυρῶς ἀναβοήσας, Ἄνδρες φίλοι, ἕπεσθέ μοι, [g] ἐνίει, οὐδὲν

g Ἐνίει, οὐδὲν etc.] Totum hunc locum ſic repraeſentat MS Bodl. — ἕπεσθε ἐνίει οὐδὲν φειδόμενος τῶν ἵππων, ἀλλὰ ἰσχυρῶς ἐξαιμάττων τῷ κέντρῳ. In edit. *Eton*. ſic legitur et diſtinguitur: — ἕπεσθέ μοι, ἐνίει, οὐδὲν φειδόμενος, τὸν ἵππον, ἀλλὰ etc. Nos Aldum, Stephanum et Leunclauium ſecuti ſumus. Nec ſuſpectum eſſe debet ἐνίει ſine adiectione poſitum; cum eodem modo plus vice ſimplici adhibeantur ἐμβάλλειν et συνεισβάλλειν in hoc ipſo loco. Itaque nec cum Camerario τῶν ἵππων, in τοὺς ἵππους, nec cum Stephano in τὸν ἵππον, mutauerim.

φειδόμενος τῶν ἵππων, ἀλλὰ ἐξαιματῶν καταπολὺ τῷ κέντρῳ. Συνεξώρμησαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἁρματηλάται· καὶ τὰ μὲν ἅρματα ἔφευγεν αὐτὺς εὐθὺς, τὰ μὲν καὶ ἀναλαβόντα τὺς [h] παραβάτας, τὰ δὲ καὶ ἀπολιπόντα. Ὁ δὲ Ἀβραδάτης ἀντικρὺ διʼ αὐτῶν εἰς τὴν τῶν Αἰγυπτίων φάλαγγα ἐμβάλλει· συνεισέβαλον δὲ αὐτῷ καὶ οἱ ἐγγύτατα τεταγμένοι. Πολλαχόθι μὲν ὖν καὶ ἄλλοθι δῆλον, ὡς ὐκ ἔστιν ἰσχυροτέρα φάλαγξ, ἢ ὅταν ἐκ φίλων συμμάχων ἠθροισμένη ᾖ, καὶ ἐν τύτῳ δὲ ἐδήλωσεν. Οἱ μὲν γὰρ ἑταῖροί τε αὐτῦ καὶ [i] ὁμοτράπεζοι συνεισέβαλον· οἱ δὲ ἄλλοι ἡνίοχοι, ὡς εἶδον ὑπομένοντας πολλῷ στίφει τὺς Αἰγυπτίυς, ἐξέκλιναν κατὰ τὰ φεύγοντα ἅρματα, καὶ τύτοις ἐφείποντο. Οἱ δὲ ἀμφὶ 16
Ἀβραδάτην, ᾗ μὲν ἐνέβαλον, ἅτε ὐ δυναμένων διαχωρῆσαι τῶν Αἰγυπτίων, (διὰ τὸ μένειν τὺς ἔνθεν καὶ ἔνθεν αὐτῶν) τὺς μὲν ὀρθὺς τῇ ῥύμῃ τῇ τῶν ἵππων παίοντες ἀνετρέποντο, τὺς δὲ πίπτοντας κατηλόων, καὶ αὐτὺς καὶ ὅπλα καὶ ἵππυς καὶ τροχύς. Ὅτυ δὲ ἐπιλάβοιτο τὰ δρέπανα, πάντα βίᾳ διεκόπτετο, καὶ ὅπλα καὶ σώματα. Ἐν δὲ τῷ ἀδιηγήτῳ τύτῳ ταράχῳ, ὑπὸ τῶν παντοδαπῶν σωρευμάτων ἐξαλλομένων τῶν τροχῶν, ἐκπίπτει ὁ Ἀβραδάτης, καὶ ἄλλοι δὲ τῶν συνεισβαλόντων· καὶ ὗτοι μὲν ἐνταῦθα, ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι, κατεκόπησαν καὶ ἀπέθανον· οἱ δὲ Πέρσαι [k] συνεπισπόμενοι, ᾗ μὲν ὁ Ἀβραδάτης ἐνέβαλε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ταύτῃ ἐπεισπεσόντες, τεταραγμένυς ἐφόνευον· ᾗ δὲ

b Παραβάτας] Hos *I. Pollux* παραιβάτας vocat; quod eodem recidit. Similiter *Homerus* ψ'. 132. vbi illi a *Scholi.* dicuntur, οἱ ἐπὶ τῶν ἁρμάτων συμπολεμῦντες· τυτέστι, κύριοι τῶν ἁρμάτων. Consule eruditiss. episc. Oxon. *Archaeol.* Graec. lib 3. c. 3.

i Ὁμοτράπεζοι] Hi regibus in periculis maxime fideles esse consueuerunt; neque fere vnquam eos deserebant. Sic Noster lib. 1. ἀναβ. p. 157. πλὴν πάνυ ὀλίγοι ἀμφʼ αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ὁμοτράπεζοι καλύμενοι. Et eiusdem lib. p. 159. — πάντες οἱ παρʼ αὐτὸν φίλοι καὶ συντράπεζοι μαχόμενοι ἀπέθανον ὑπὲρ Κύρυ.

k Συνεπισπόμενοι] Recte sic edit. *Eton.* aliaeque. Stephanus, Leunclauius, Aldus et MS. Bodl. exhibent συνεπισπώμενοι.

ἀπαθεῖς ἐγένοντο οἱ Αἰγύπτιοι, (πολλοὶ δὲ ὗτοι ἦσαν) ἐχώρουν τοῖς Πέρσαις.

17 Ἔνθα δὴ δεινὴ μάχη ἦν καὶ δοράτων καὶ ξυστῶν καὶ μαχαιρῶν· ἐπλεονέκτουν μέντοι οἱ Αἰγύπτιοι καὶ πλήθει καὶ τοῖς ὅπλοις. Τά τε γὰρ δόρατα ἰσχυρά τε καὶ μακρὰ, (ἃ ἔτι καὶ νῦν ἔχουσι) αἵ τε ἀσπίδες πολὺ μᾶλλον τῶν θωράκων καὶ τῶν γέῤῥων καὶ στέγουσι τὰ σώματα, καὶ πρὸς τὸ ὠθεῖσθαι συνεργάζονται, πρὸς τοῖς ὤμοις οὖσαι. Συγκλείσαντες οὖν τὰς ἀσπίδας ἐχώρουν καὶ ὤθουν. Οἱ δὲ Πέρσαι οὐκ ἐδύναντο ἀντέχειν, ἅτε ἐν ἄκραις ταῖς χερσὶ τὰ γέῤῥα ἔχοντες, ἀλλ' ἐπὶ πόδα ἀνεχάζοντο παίοντες καὶ παιόμενοι, ἕως ὑπὸ ταῖς μηχαναῖς ἐγένοντο. Ἐπεὶ μέντοι ἐνταῦθα ἦλθον, ἐπαίοντο αὖθις οἱ Αἰγύπτιοι ἀπὸ τῶν πύργων· καὶ οἱ ἐπὶ πᾶσι δὲ οὐκ εἴων φεύγειν οὔτε τοὺς τοξότας, οὔτε τοὺς ἀκοντιστὰς, ἀλλ' ἀνατεταμένοι τὰς μαχαίρας ἠνάγκαζον καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. Ἦν δὲ πολὺς μὲν ἀνδρῶν φόνος, πολὺς δὲ κτύπος ὅπλων καὶ βελῶν παντοδαπῶν, πολλὴ δὲ βοὴ, τῶν μὲν ἀνακαλούντων ἀλλήλους, τῶν δὲ παρακελευομένων, τῶν δὲ θεοὺς ἐπικαλουμένων.

18 Ἐν δὲ τούτῳ Κῦρος, διώκων τοὺς καθ' ἑαυτὸν, παραγίνεται. Ὡς δὲ εἶδε τοὺς Πέρσας ἐκ τῆς χώρας ἐωσμένους, ἤλγησέ τε, καὶ γνοὺς, ὅτι οὐδαμῶς ἂν θᾶττον σχοίη τοὺς πολεμίους τῆς εἰς τὸ πρόσθεν προόδου, ἢ εἰ εἰς τὸ ὄπισθεν περιελάσειεν αὐτῶν, παραγγείλας ἕπεσθαι τοῖς μεθ' ἑαυτοῦ, περιήλαυνεν εἰς τὸ ὄπισθεν· καὶ εἰσπεσόντες παίουσιν ἀφορῶντας, καὶ πολλοὺς κατακαίνουσιν. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ὡς ᾔσθοντο, ἐβόων τε, ὅτι ὄπισθεν οἱ πολέμιοι, καὶ ἐστρέφοντο ἐν ταῖς πληγαῖς. Καὶ ἐνταῦθα δὴ φύρδην ἐμάχοντο καὶ πεζοὶ καὶ ἱππεῖς, πεπτωκὼς δέ τις ὑπὸ τῷ Κύρου ἵππῳ, καὶ πατούμενος παίει εἰς τὴν γαστέρα τῇ μαχαίρᾳ τὸν ἵππον αὐτοῦ· ὁ δὲ ἵππος πληγεὶς, σφαδάζων ἀποσείεται τὸν Κῦρον. Ἔνθα δὴ ἔγνω ἄν

τις, ὅσου ἄξιον εἴη τὸ φιλεῖσθαι ἄρχοντα ὑπὸ τῶν ἀρχο-
μένων. Εὐθὺς γὰρ ἀνεβόησάν τε πάντες, καὶ προσπε-
σόντες [l] ἐμάχοντο· ἐώθουν, ἐωθοῦντο· ἔπαιον, ἐπαίον-
το. Καταπηδήσας δέ τις ἀπὸ τοῦ ἵππου τῶν τοῦ Κύρου
ὑπηρετῶν, ἀναβάλλει αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ ἵππον. Ὡς 19
δὲ ἀνέβη ὁ Κῦρος, κατεῖδε πάντοθεν ἤδη παιομένους τοὺς
Αἰγυπτίους· καὶ γὰρ Ὑστάσπας ἤδη παρῆν σὺν τοῖς Περ-
σῶν ἱππεῦσι, καὶ Χρυσάντας. Ἀλλὰ τούτους ἐμβαλεῖν
μὲν οὐκέτι εἴα εἰς τὴν φάλαγγα τῶν Αἰγυπτίων, ἔξωθεν
δὲ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν ἐκέλευεν. Ὡς δὲ ἐγένετο
περιελαύνων παρὰ τὰς μηχανὰς, ἔδοξεν αὐτῷ ἀναβῆ-
ναι ἐπὶ πύργον τινὰ κατασκέψασθαι, εἴ πη καὶ ἄλλο τι
μένοι τῶν πολεμίων καὶ μάχοιτο. Ἐπεὶ δὲ ἀνέβη, κατεῖ-
δε μεστὸν τὸ πεδίον ἵππων, ἀνθρώπων, ἁρμάτων· φευ-
γόντων, διωκόντων· κρατούντων, [m] κρατουμένων· μένον
δ' οὐδαμοῦ οὐδὲν ἔτι ἠδύνατο κατιδεῖν, πλὴν τῶν Αἰγυ-
πτίων. Οὗτοι δὲ ἐπειδὴ ἠποροῦντο, κύκλῳ πάντοθεν
ποιησάμενοι, ὥστε ὁρᾶσθαι τὰ ὅπλα, ὑπὸ ταῖς ἀσπίσιν

l Ἐμάχοντο· ἐώθουν, etc.] Nullus hic particulis copulatiuis est locus: dimouet harum moras, vt incitato pugnantium furori accommodatam fundat orationem. Similis est verborum elegantia simul et celeritas, *Hist. Graec.* lib. 4. p. 304. et *Orat. de Agesil.* p. 384. edit. *Steph.* Vide *Dionys. Longin.* de Sublim. Sect. 19.

m Κρατουμένων· μένον δὲ etc.] Haec est MSti Bodl. scriptura; nisi quod exhibeat — πλὴν τὸ τῶν Αἰγυπτίων. At rectius, opinor, tollas articulum τό: quodsi retineas, subaudiendum erit τάγμα, σῖφος, aut aliud his adfine nomen. Libri hactenus vulgati — κρατουμένων· τῶν μὲν πολεμίων, φευγόντων· τῶν δ' ἑαυτοῦ, κρατούντων· κρατουμένων etc. Ista verba τῶν μὲν πολεμίων, φευγόντων· τῶν δ' ἑαυτοῦ κρατούντων, manum interpolatoris sapiunt, qui claris lucem adferre vellet. Cui enim iam dubium esse poterat, vtri fugerent, vtri vincerent? Vbi autem posteriore loco legitur κρατουμένων, quin μένον legi debeat, nemo dubitauerit, qui meminerit, ὅτι ἔδοξε τῷ Κύρῳ ἀναβῆναι ἐπὶ πύργον τινὰ κατασκέψασθαι, εἴ πη καὶ ἄλλο τι μένοι τῶν πολεμίων, καὶ μάχοιτο. *Gabrielius* quoque et *Philelphus* μένον in vetustis eorum exemplaribus inuenerunt. *Muretus* denique, siue coniectura, siue veteris alicuius, ab eo non memorati, exemplaris auctoritate fretus, totum hunc locum sic emendandum vidit. Huic vero de iis, quae statim sequuntur, refingendis in hunc modum, Οὗτοι δὴ ἐπειδὴ ἠποροῦντο, κυκλοποιησάμενοι, ὥστε πάντοθεν ὁρᾶσθαι τὰ ὅπλα, ὑπὸ etc. non adsentior. Fatendum tamen est, isti quoque mutationi nonnihil fauere MStum Bodl. qui dat — ἠποροῦντο, πάντοθεν κυκλοποιησάμενοι.

ἐκάθηντο· καὶ ἐποίȣν μὲν ȣ̓δὲν ἔτι, ἔπασχον δὲ πολλὰ
καὶ δεινά.

20 Ἀγασθεὶς δὲ ὁ Κῦρος αὐτȣ̀ς, καὶ οἰκτείρων, ὅτι
ἀγαθοὶ ἄνδρες ὄντες ἀπόλοιντο, ἀνεχώρισέ τε πάντας
τȣ̀ς περιμαχομένȣς, καὶ μάχεσθαι ȣ̓δένα ἔτι εἴα. Πέμ-
πει δὲ πρὸς αὐτȣ̀ς κήρυκα, ἐρωτῶν, πότερα βȣ́λονται
ἀπολέσθαι [n] πάντες ὑπὲρ τῶν προδεδωκότων αὐτȣ̀ς, ἢ
σωθῆναι, ἄνδρες ἀγαθοὶ δοκȣ̃ντες εἶναι. Οἱ δ᾽ ἀπε-
κρίναντο, Πῶς δ᾽ ἂν ἡμεῖς σωθείημεν, ἄνδρες ἀγαθοὶ
δοκȣ̃ντες εἶναι; Ὁ δὲ Κῦρος πάλιν ἔλεγεν, Ὅτι ἡμεῖς
ὑμᾶς ὁρῶμεν μόνȣς καὶ μένοντας καὶ μάχεσθαι θέλοντας.
Ἀλλὰ τȣ̓ντεῦθεν, ἔφασαν οἱ Αἰγύπτιοι, τί καὶ καλὸν
ἂν ποιȣ̃ντες σωθείημεν; Καὶ ὁ Κῦρος αὖ πρὸς τȣ̃το εἶπεν,
Εἰ τῶν τε συμμάχων μηδένα προδόντες σωθείητε, τά τε
ὅπλα ἡμῖν παραδόντες, φίλοι τε γενόμενοι τοῖς αἱρȣμέ-
21 νοις ὑμᾶς σῶσαι, ἐξὸν ἀπολέσαι. Ἀκȣ́σαντες ταῦτα
ἐπήροντο, Ἢν δὲ γενώμεθά σοι φίλοι, τί ἡμῖν ἀξιώσεις
χρῆσθαι; Ἀπεκρίνατο ὁ Κῦρος, Εὖ ποιεῖν καὶ εὖ πά-
σχειν. Ἐπηρώτων πάλιν οἱ Αἰγύπτιοι, Τίνα εὐεργε-
σίαν; Πρὸς τȣ̃το εἶπεν ὁ Κῦρος, Μισθὸν ὑμῖν δοίην πλείο-
να, ἢ νῦν ἐλαμβάνετε, ὅσον ἂν χρόνον πόλεμος ᾖ· εἰ-
ρήνης δὲ γενομένης, τῷ βȣλομένῳ ὑμῶν μένειν παρ᾽ ἐμοὶ
χώραν τε δώσω, καὶ πόλεις, καὶ γυναῖκας, καὶ οἰκέτας.
Ἀκȣ́σαντες ταῦτα οἱ Αἰγύπτιοι, τὸ μὲν ἐπὶ Κροῖσον συ-
στρατεύειν ἀφελεῖν σφίσιν ἐδεήθησαν· ([o] τȣ́τῳ γὰρ μόνῳ

n Πάντες ὑπὲρ] Ita restituimus admonitu exemplaris, *Gabrielio* visi; adstipulantibus Stephano, Mureto, et Philelpho. Prius erat, πάντες ὑπὸ τῶν etc.

o Τȣ́τῳ γὰρ μόνῳ etc.] Ita libri ad hunc diem editi; nec aliter MS. Bodl. nisi quod vitiose repraesentet γιγνώσκεσθαι pro συγγιγνώσκεσθαι. *Muretus*, abdicata recepta hactenus scriptura, legendum censet, τȣ̃τε γὰρ μόνον συγγιγνώσκετε ἔφασαν, *Huius unius, inquiebant, rei nobis gratiam facite, hanc veniam date.* Nec prorsus improbanda nobis est haec interpretatio; secundum quam τȣ́τῳ μόνῳ, vel τȣ̃τε μόνον ex mente *Mureti*, ad *rem*, non ad *personam*, referuntur. Nolim tamen συγγιγνώσκεσθαι in συγγιγνώσκετε mutatum; cum in praecedentibus Aegyptii Cyrum solum per internuntios adloquantur, Ἀκȣ́σαντες ταῦτα ἐπήροντο, Ἢν δὲ γενώμεθά σοι φίλοι, τί ἡμῖν ἀξιώσεις χρῆσθαι; Sed *Philelphus* etiam et *Gabrielius* hunc lo-

συγγιγνώσκεσθαι ἔφασαν) τὰ δ᾽ ἄλλα συνομολογήσαντες, ἔδοσαν πίστιν καὶ ἔλαβον. Καὶ οἱ Αἰγύπτιοί τε, οἱ καταμείναντες τότε, ἔτι καὶ νῦν βασιλεῖ πιστοὶ διαμένουσι· Κῦρός τε πόλεις αὐτοῖς ἔδωκε, τὰς μὲν ἄνω, αἳ ἔτι καὶ νῦν πόλεις Αἰγυπτίων καλοῦνται, Λάρισσάν τε καὶ Κυλλήνην, παρὰ [p] Κύμην, πλησίον θαλάσσης, ἃς ἔτι καὶ νῦν οἱ ἀπ᾽ ἐκείνων ἔχουσι. Ταῦτα διαπραξάμενος ὁ Κῦρος, ἤδη σκοταῖος ἀναγαγὼν ἐστρατοπεδεύσατο ἐν Θυμβράροις.

Ἐν δὲ τῇ μάχῃ τῶν μὲν πολεμίων Αἰγύπτιοι μόνοι 22
εὐδοκίμησαν, τῶν δὲ σὺν Κύρῳ τὸ Περσῶν ἱππικὸν κράτιστον ἔδοξεν εἶναι· ὥστε καὶ νῦν διαμένει ἡ ὅπλισις, ἣν τότε Κῦρος τοῖς ἱππεῦσι κατεσκεύασεν. Εὐδοκίμησε δὲ ἰσχυρῶς καὶ τὰ δρεπανηφόρα ἅρματα· ὥστε καὶ τοῦτο ἔτι καὶ νῦν διαμένει τὸ πολεμιστήριον τῷ ἀεὶ βασιλεύοντι. Αἱ μέντοι κάμηλοι ἐφόβουν μόνον τοὺς ἵππους, οὐ μέντοι κατέκαινόν γε οἱ ἐπ᾽ αὐτῶν ἱππεῖς, οὐδ᾽ αὐτοί γε ἀπέθνησκον ὑπὸ ἱππέων· οὐδεὶς γὰρ ἵππος ἐπέλαζε. Καὶ χρήσιμον μὲν ἐδόκει εἶναι· ἀλλὰ γὰρ οὔτε τρέφειν οὐδεὶς ἐθέλει καλὸς κἀγαθὸς κάμηλον, ὥστ᾽ ἐποχεῖσθαι, οὔτε μελετᾶν, ὡς πολεμήσων ἀπὸ τούτων. Οὕτω δὲ ἀπολαβοῦσαι πάλιν τὸ ἑαυτῶν σχῆμα, ἐν τοῖς σκευοφόροις διάγουσι. Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Κῦρον, δειπνοποιησάμενοι καὶ φυλακὰς καταστησάμενοι, ὥσπερ ἔδει, ἐκοιμήθησαν.

cum ita acceperunt, quasi hoc modo legissent: prior vertit, *hanc vnam veniam sibi dari postularunt:* hic, *hanc modo veniam* etc. Ad verbum magis interpreteris: *in hoc enim solo sibi veniam dari dixerunt,* i. e. *in hac vna re.*

p Κύμην] *Gabrielius, Cymam;* cum debuisset, *Cymen.* Verum grauius in hoc vertendo nomine tum Xenophontis caeteri omnes, tum Strabonis, Herodoti, aliorumque interpretes hallucinati sunt; cum id passim vertant *Cuma.* Hos merito castigat Laur. Theod. Gronouius *Marmor. Bas.* c. 24. Stephanus Byz. Κύμη, πόλις Αἰολίδος πρὸ τῆς Λέσβου, ἀπὸ Κύμης Ἀμαζόνος etc. Mela de *Aeolide,* lib. I. c. 18. *Primam vrbium a Myrino conditore Myrinam vocant: sequentem Pelops statuit, victo Oenomao reuersus ex Graecia: Cymen nominauit, pulsis, qui habitarant, dux Amazonum Cyme.* Plin. H. N. l. 5. c. 30. de eadem regione loquens, coniungit itidem *Larissam, Cymen, Myrinam.* Lege et Herodot. lib. 1. c. 149. Strab. lib. 13. p. 923. Liv. lib. 37. c. 11. Vellei. lib. 1. c. 4.

C. II. ¶ Κροῖσος μέντοι εὐθὺς ἐπὶ Σάρδεων ἔφευγε σὺν τῷ ϛρατεύματι· τὰ δ' ἄλλα φῦλα, ὅποι ἐδύνατο προσωτάτω, ἐν τῇ νυκτὶ τῆς ἐπ' οἶκον ὁδȣ̃ ἕκαϛος ἀπεχώρει. Ἐπειδὴ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, εὐθὺς ἐπὶ Σάρδεις ἦγεν ὁ Κῦρος. Ὡς δ' ἐγένετο πρὸς τῷ τείχει τῷ ἐν Σάρδεσι, τάς τε μηχανὰς ἀνίϛη, ὡς προσβαλῶν πρὸς τὸ τεῖχος, καὶ κλίμακας παρεσκευάζετο. Ταῦτα δὲ ποιῶν κατὰ τὰ ἀποτομώτατα δοκȣ̃ντα εἶναι τῶν Σαρδιανῶν ἐρύματα, τῆς ἐπιȣ̃σης νυκτὸς ἀναβιβάζει Χαλδαίȣς τε καὶ Πέρσας. Ἡγήσατο δ' αὐτοῖς ἀνὴρ Πέρσης, δȣ̃λος γεγενημένος τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει τινὸς φρȣρῶν, καὶ καταμεμαθηκὼς κατάβασιν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ ἀνάβασιν τὴν αὐτήν. Ὡς δὲ ἐγένετο τȣ̃το δῆλον, ὅτι εἴχετο τὰ ἄκρα, πάντες δὴ ἔφευγον οἱ Λυδοὶ ἀπὸ τῶν τειχῶν, ὅπη ἠδύνατο ἕκαϛος. Κῦρος δὲ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ εἰσῄει εἰς τὴν πόλιν, καὶ
2 παρήγγειλεν, ἐκ τῆς τάξεως μηδένα κινεῖσθαι. Ὁ δὲ Κροῖσος, κατακλεισάμενος ἐν τοῖς βασιλείοις, Κῦρον ἐβόα· ὁ δὲ Κῦρος τȣ̃ μὲν Κροίσȣ φύλακας κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ ἀπαγαγὼν πρὸς τὴν ἐχομένην ἄκραν, ὡς εἶδε τȣ̀ς μὲν Πέρσας φυλάσσοντας τὴν ἄκραν, ὥσπερ ἔδει, τὰ δὲ τῶν Χαλδαίων ὅπλα ἔρημα, (καταδεδραμήκεσαν γὰρ ἁρπασόμενοι τὰ ἐκ τῶν οἰκιῶν) εὐθὺς συνεκάλεσεν αὐτῶν τȣ̀ς ἄρχοντας, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἀπιέναι ἐκ τȣ̃ ϛρατεύματος τάχιϛα. Οὐ γὰρ ἂν, ἔφη, ἀνασχοίμην πλεονεκτȣ̃ντας ὁρῶν τȣ̀ς ἀτακτȣ̃ντας. Καὶ εὖ μὲν, ἔφη, ἐπίϛασθε, ὅτι παρεσκευαζόμην ἐγὼ ὑμᾶς τȣ̀ς ἐμοὶ συϛρατευομένȣς πᾶσι Χαλδαίοις μακαριϛȣ̀ς ποιῆσαι· νῦν δ', ἔφη, μὴ θαυμάζετε, ἤν τις καὶ ἀπιȣ̃σιν ὑμῖν
3 κρείττων ἐντύχῃ. Ἀκȣ́σαντες ταῦτα οἱ Χαλδαῖοι ἔδεισάν τε καὶ ἱκέτευον παύσασθαι ὀργιζόμενον, καὶ τὰ χρήματα πάντα ἀποδώσειν ἔφασαν. Ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι ȣ̓δὲν αὐτῶν δέοιτο. Ἀλλ' εἴ με, ἔφη, βȣ́λεσθε παύ-

¶ Κροῖσος μέντοι etc.] Vide sis *Herodot.* lib. I. c. 77.

σασθαι ἀχθόμενον, ἀπόδοτε πάντα, ὅσα ἐλάβετε, τοῖς διαφυλάξασι τὴν ἄκραν. Ἢν γὰρ αἴσθωνται οἱ ἄλλοι στρατιῶται, ὅτι πλεονεκτοῦσιν οἱ εὔτακτοι γενόμενοι, πάντα μοι καλῶς ἕξει. Οἱ μὲν δὴ Χαλδαῖοι οὕτως ἐποίησαν, ὡς ἐκέλευσεν ὁ Κῦρος· καὶ ἔλαβον οἱ πειθόμενοι πολλὰ καὶ παντοῖα χρήματα. ὁ δὲ Κῦρος καταστρατοπεδεύσας τοὺς ἑαυτοῦ, ὅπου ἐδόκει τὸ ἐπιτηδειότατον εἶναι τῆς πόλεως, μένειν ἐπὶ τοῖς ὅπλοις παρήγγειλε καὶ ἀριστοποιεῖσθαι.

Ταῦτα διαπραξάμενος, ἀγαγεῖν ἐκέλευσεν αὐτῷ τὸν Κροῖσον. Ὁ δὲ Κροῖσος ὡς εἶδε τὸν Κῦρον, Χαῖρε, ὦ δέσποτα, ἔφη· τοῦτο γὰρ ἡ τύχη καὶ ἔχειν τὸ ἀπὸ τοῦδε δίδωσί σοι, καὶ ἐμοὶ, προσαγορεύειν. Καὶ σύ γε, ἔφη, ὦ Κροῖσε· ἐπείπερ ἄνθρωποι ἐσμὲν ἀμφότεροι. Ἀτὰρ, ἔφη, ὦ Κροῖσε, [r] ἆρ' ἄν τι μοι ἐθελήσαις συμβουλεῦσαι; Καὶ βουλοίμην γ' ἄν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἀγαθόν τι σοι εὑρεῖν· τοῦτο γὰρ ἂν οἶμαι ἀγαθὸν κἀμοὶ γενέσθαι. Ἄκουσον τοίνυν, ἔφη, ὦ Κροῖσε· ἐγὼ γὰρ ὁρῶν τοὺς στρατιώτας πολλὰ πεπονηκότας, καὶ πολλὰ κεκινδυνευκότας, καὶ νῦν νομίζοντας πόλιν ἔχειν [s] τὴν πλουσιωτάτην ἐν τῇ Ἀσίᾳ, μετὰ Βαβυλῶνα, ἀξιῶ ὠφεληθῆναι τοὺς στρατιώτας. Γιγνώσκω γὰρ, ἔφη, ὅτι, εἰ μή τινα καρπὸν λήψονται τῶν πόνων, οὐ δυνήσομαι αὐτοὺς πολὺν χρόνον πειθομένους ἔχειν. Διαρπάσαι μὲν οὖν αὐτοῖς ἐφεῖναι τὴν πόλιν οὐ βούλομαι· τήν τε γὰρ πόλιν νομίζω ἅμα διαφθαρῆναι, ἔν τε τῇ ἁρπαγῇ εὖ οἶδ' ὅτι οἱ πονηροὶ πλεονεκτήσειαν ἄν. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κροῖσος ἔλεξεν, Ἀλλ' ἐμὲ, ἔφη, ἔασον λέξαι, πρὸς οὓς ἂν ἐγὼ Λυδῶν ἐθέλω, ὅτι διαπέπραγμαι παρὰ σοῦ μὴ ποιῆσαι ἁρπαγὴν, μηδὲ ἐᾶσαι ἀφανισθῆναι παῖδας καὶ γυναῖ-

4 (margin, beside "Ταῦτα διαπραξάμενος")

5 (margin, beside "Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κροῖσος")

r Ἀρ' ἄν τι etc.] Lege *Herodot.* lib. 1. c. 88. et seq.

s Τὴν πλουσιωτάτην etc.] Cyrus reconditis iis potiri iam incipit thesauris, quos Deus per Prophetam *Iesaiam*, c. 45. v. 3. ei se daturum olim promiserat.

κας· ὑπεσχόμην δέ σοι ἀντὶ τούτων, ἦ μὴν παρ᾽ ἑκόντων Λυδῶν ἔσεσθαι πᾶν, ὅ τι καλὸν κἀγαθόν ἐστιν ἐν Σάρδεσιν. Ἢν γὰρ ταῦτα ἀκούσωσιν, [t] οἶδ᾽, ὅτι ἄξουσι πᾶν, ὅ τι ἐστὶν ἐνθάδε καλὸν κτῆμα ἀνδρὶ καὶ γυναικί· καὶ ὁμοίως εἰς νέωτα πολλῶν καὶ καλῶν πάλιν σοι πλήρης ἡ πόλις ἔσται. Ἢν δὲ διαρπάσῃς, καὶ αἱ τέχναι σοι, ἃς πηγάς φασι τῶν καλῶν εἶναι, διεφθαρμέναι ἔσονται. [u] Ἔξεστι δέ σοι ἰδόντι ταῦτα, ἐλθόντι ἔτι καὶ περὶ τῆς ἁρπαγῆς βουλεύσασθαι. Πρῶτον δὲ, ἔφη, ἐπὶ τοὺς ἐμοὺς θησαυροὺς πέμπε, καὶ παραλαμβανέτωσαν οἱ σοὶ φύλακες παρὰ τῶν ἐμῶν φυλάκων. Ταῦτα μὲν δὴ ἅπαντα οὕτω συνῄνεσε ποιεῖν ὁ Κῦρος, ὥσπερ ἔλεξεν ὁ Κροῖσος.

Τάδε δέ μοι, ἔφη, πάντως, ὦ Κροῖσε, λέξον, πῶς ἀποβέβηκε τὰ ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖς χρηστηρίου· σοὶ γὰρ δὴ λέγεται πάνυ τεθεραπεῦσθαι ὁ Ἀπόλλων, καί σε πάντα ἐκείνῳ πειθόμενον πράττειν. Ἐβουλόμην δ᾽ ἄν, ὦ Κῦρε, οὕτως ἔχειν· νῦν δὲ πάντα τἀναντία εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πράττων [x] προσηνέχθην τῷ Ἀπόλλωνι. Πῶς δέ; ἔφη ὁ Κῦρος, δίδασκε· πάνυ γὰρ παράδοξα λέγεις.

7 Ὅτι πρῶτον μὲν, ἔφη, ἀμελήσας ἐρωτᾶν τὸν θεὸν, εἴ τι ἐδεόμην, [y] ἀπεπειρώμην αὐτοῦ, εἰ δύναιτο ἀληθεύειν. Τοῦτο δὲ μὴ ὅτι ὁ θεὸς, ἔφη, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι καλοὶ κἀγαθοὶ, ἐπειδὰν γνῶσιν ἀπιστούμενοι, οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας. [z] Ἐπεὶ μέντοι ἔγνων καὶ μάλα ἄτοπα ἐμοῦ

t Οἶδ᾽, ὅτι ἄξουσι] Vulgo, ἄξουσι. Quo modo cum parum commode scribi videret Stephanus, adiiciendum φέροντες, vel ἄγοντες, vel vtrumque putabat. Mihi vero mutatione vnius literae rectius huic loco consuli posse visum est. Nec aliter restituendum ante nos monuerunt Leunclauius et Muretus.

u Ἔξεστι δέ σοι] In MSto Bodl. reperitur, Ἐξέσται etc. quod reponendum, delendumque ἐλθόντι, quod mox sequitur, censet *Muretus*. Sed nobis haud ita displicet vulgata lectio, vt eam contra aliorum librorum fidem immutaremus.

x Προσηνέχθην τῷ etc.] Elegans loquendi genus est προσφέρεσθαί τινι, pro *versari cum aliquo*, et *se* ποῖόν τινα *ei praebere*. Vide Heb. 12. 7. vbi phraseos huiusce vis plerosque latuit interpretes.

y Ἀπεπειρώμην αὐτοῦ etc.] Lege *Herodot*. lib. 1. c. 47 et 48.

z Ἐπεὶ μέντοι ἔγνων] Ita rescripsimus ex consentientibus Stephani et Leunclauii coniecturis. Prius legebatur ἔγνω.

ποιῦντος, καὶ πρόσω Δελφῶν ἀπέχοντος, ὕτω δὴ πέμπω περὶ παίδων. Ὁ δέ μοι τὸ μὲν πρῶτον ὐδ᾽ ἀπεκρίνατο· ἐπεὶ δ᾽ ἐγὼ [a] πολλὰ μὲν πέμπων ἀναθήματα χρυσᾶ, πολλὰ δ᾽ ἀργυρᾶ, πάμπολλα δὲ θύων, ἐξιλασάμην ποτὲ αὐτὸν, ὡς ἐδόκυν, τότε δή μοι ἀποκρίνεται ἐρωτῶντι, τί ἄν μοι ποιήσαντι παῖδες γένοιντο· ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι ἔσοιντο. Καὶ ἐγένοντο μὲν, (ὐδὲ γὰρ ὐδὲ τῦτο ἐψεύσατο) γενόμενοι δὲ ὐδὲν ὤνησαν. Ὁ μὲν γὰρ κωφὸς ὢν διετέλει· ὁ δὲ, ἄριστος γενόμενος, ἐν ἀκμῇ τῦ βίυ ἀπώλετο. Πιεζόμενος δὲ ταῖς περὶ τὺς παῖδας συμφοραῖς, πάλιν πέμπω, καὶ ἐπερωτῶ τὸν θεὸν, τί ἂν ποιῶν τὸν λοιπὸν βίον εὐδαιμονέστατα διατελέσαιμι· ὁ δέ μοι ἀπεκρίνατο, ΣΑΥΤΟΝ ΓΙΝΩΣΚΩΝ, ΕΥΔΑΙΜΩΝ, ΚΡΟΙΣΕ, ΠΕΡΑΣΕΙΣ. Ἐγὼ δὲ ἀκύσας τὴν μαντείαν ἥσθην· ἐνόμιζον γὰρ, τό γε ῥᾶστόν μοι αὐτὸν προστάξαντα τὴν εὐδαιμονίαν διδόναι. Ἄλλυς μὲν γὰρ γινώσκειν τὺς μὲν οἷόν τ᾽ εἶναι, τὺς δ᾽ ὔ· ἑαυτὸν δὲ, ὅστις ἐστὶ, πάντα τινὰ ἐνόμιζον ἄνθρωπον εἰδέναι. Καὶ τὸν μετὰ ταῦτα δὴ χρόνον, ἕως μὲν εἶχον ἡσυχίαν, ὐδὲν ἐνεκάλυν μετὰ τὸν τῦ παιδὸς θάνατον ταῖς τύχαις. Ἐπειδὴ δὲ ἀνεπείσθην ὑπὸ τῦ Ἀσσυρίυ ἐφ᾽ ὑμᾶς στρατεύεσθαι, εἰς πάντα κίνδυνον ἦλθον· [b] ἐσώθην μέντοι ὐδὲν κακὸν λαβών. Οὐκ αἰτιῶμαι δὲ ὐδὲ τάδε τὸν θεόν. Ἐπεὶ γὰρ ἔγνων ἐμαυτὸν μὴ ἱκανὸν ὑμῖν μάχεσθαι, ἀσφαλῶς σὺν τῷ θεῷ ἀπῆλθον, καὶ αὐτὸς καὶ οἱ σὺν ἐμοί. Νῦν δ᾽ αὖ πάλιν ὑπό τε πλύτυ τῦ παρόντος διαθρυπτόμενος, καὶ ὑπὸ τῶν δεομένων μυ προστάτην γενέσθαι, καὶ ὑπὸ τῶν δώρων, ὧν ἐδίδοσάν μοι, καὶ ὑπ᾽ ἀνθρώπων, οἵ με κολακεύοντες ἔλεγον, ὡς, εἰ ἐγὼ ἐθέλοιμι ἄρχειν, πάντες ἂν ἐμοὶ πείθοιντο, καὶ μέγιστος

a Πολλὰ μὲν etc.] Vide sis *Herodot.* lib. 1. c. 50, 51. et de Croesi filiis c. 43, 85. necnon *A. Gell.* lib. 5. c. 9.

b Ἐσώθην μέντοι etc.] Lege, si placet, *Diodor. Sic.* lib. 13. p. 151.

ἂν εἴην ἀνθρώπων· ὑπὸ τοιούτων δὴ λόγων ἀναφυσώμενος, ὡς εἵλοντό με πάντες οἱ κύκλῳ βασιλεῖς προστάτην τοῦ πολέμου, ὑπεδεξάμην τὴν στρατηγίαν, ὡς ἱκανὸς ὢν μέγιστος γενέσθαι· ἀγνοῶν ἄρα ἐμαυτὸν, ὅτι σοι ἀντιπολεμεῖν ἱκανὸς ᾤμην εἶναι, πρῶτον μὲν ἐκ θεῶν γεγονότι, ἔπειτα δὲ διὰ βασιλέων πεφυκότι, ἔπειτα δ' ἐκ παιδὸς ἀρετὴν ἀσκοῦντι· [c] τῶν δ' ἐμῶν προγόνων ἀκούω τὸν πρῶτον βασιλεύσαντα ἅμα τε βασιλέα καὶ ἐλεύθερον γενέσθαι. Ταῦτ' οὖν ἀγνοήσας, δικαίως, ἔφη, ἔχω τὴν δίκην. Ἀλλὰ νῦν δ', ἔφη, ὦ Κῦρε, γινώσκω μὲν ἐμαυτόν· σὺ δ' ἔτι δοκεῖς ἀληθεύειν τὸν Ἀπόλλω, ὡς εὐδαίμων ἔσομαι γινώσκων ἐμαυτόν; Σὲ δ' ἐρωτῶ διὰ τοῦτο, ὅτι ἄριστ' ἂν μοι δοκεῖς εἰκάσαι τοῦτο ἐν τῷ παρόντι· καὶ
8 γὰρ δύνασαι ποιῆσαι. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε, Βουλήν μοι δὸς περὶ τούτου, ὦ Κροῖσε· ἐγὼ γάρ σου ἐννοῶν τὴν πρόσθεν εὐδαιμονίαν, οἰκτείρω τέ σε, καὶ ἀποδίδωμι ἤδη γυναῖκά τε ἔχειν, ἣν εἶχες, καὶ τὰς θυγατέρας, (ἀκούω γάρ σοι εἶναι) καὶ τοὺς φίλους, καὶ τοὺς θεράποντας, καὶ τράπεζαν, σὺν οἵαπερ ἐζῆτε· μάχας δέ σοι καὶ πολέμους ἀφαιρῶ. Μὰ Δία μηδὲν τοίνυν, ἔφη ὁ Κροῖσος, σύ ἐμοὶ ἔτι βουλεύου ἀποκρίνασθαι περὶ τῆς ἐμῆς εὐδαιμονίας· ἐγὼ γὰρ ἤδη σοι λέγω, ἢν ταῦτά μοι ποιήσῃς, ἃ σὺ λέγεις, ὅτι, ἣν ἄλλοι τε μακαριωτάτην ἐνόμιζον εἶναι βιοτὴν, καὶ ἐγὼ συνεγίνωσκον αὐτοῖς, ταύτην καὶ ἐγὼ νῦν ἔχων διάξω. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπε, Τίς δὴ ὁ ἔχων ταύτην τὴν μακαρίαν βιοτήν; Ἡ ἐμὴ γυνὴ, εἶπεν, ὦ Κῦρε· ἐκείνη μὲν γὰρ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν μαλακῶν καὶ εὐφροσυνῶν πασῶν ἐμοὶ τὸ ἴσον μετεῖχε· φροντίδων δὲ,

c Τῶν δ' ἐμῶν etc.] An. M. 3286. I. P. 3996. ante aer. Christ. 718. ab Heraclidis Lydorum regnum ad Croesi genus, qui vocabantur Mermnadae, translatum est. Gygem, (cuius abnepos erat Croesus) Candaulis Heraclidarum nouissimi satellitem, vitam simul et regnum huic eripuisse tradit *Herodotus* lib. I. c. 7, et seq. Et regiarum pecudum pastorem fuisse Gygem in lib. 2. de *Repub.* haud longe ab initio adfirmat *Plato*.

ὅπως ταῦτα ἔσαι, καὶ πολέμε καὶ μάχης ἐ μετῆν αὐτῇ. Οὕτω δὴ καὶ σὺ δοκεῖς ἐμὲ κατασκευάζειν, ὥσπερ ἐγὼ, ἣν ἐφίλεν μάλιςʼ ἀνθρώπων· ὥςε τῷ Ἀπόλλωνι ἄλλα μοι δοκῶ χαριςήρια ὀφειλήσειν. Ἀκέσας δὲ ὁ Κῦρος τὲς λόγες αὐτῆ, ἐθαύμασε μὲν τὴν εὐθυμίαν· ἦγετο δὲ τολοιπὸν, ὅποι καὶ αὐτὸς πορεύοιτο· εἴτʼ ἄρα καὶ χρήσιμόν τι νομίζων αὐτὸν εἶναι, εἴτε καὶ ἀσφαλέςερον ἔτως ἡγέμενος. Καὶ τότε μὲν ἔτως ἐκοιμήθησαν.

Τῇ δʼ ὑςεραίᾳ καλέσας ὁ Κῦρος τὲς φίλες καὶ τὲς ἡγεμόνας τῆ ςρατεύματος, τὲς μὲν αὐτῶν ἔταξε τὲς θησαυρὲς παραλαμβάνειν, τὲς δʼ ἐκέλευσεν, ὁπόσα παραδοίη Κροῖσος χρήματα, πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἐξελεῖν, ὁποῖα ἂν οἱ μάγοι ἐξηγῶνται, ἔπειτα τὰ ἄλλα χρήματα παραδεχομένες, ἐν ζυγάςροις ςήσαντας ἐφʼ ἁμαξῶν ἐπισκευάσαι, καὶ διαλαχόντας τὰς ἁμάξας κομίζειν, ὅποιπερ ἂν αὐτοὶ πορεύωνται· ἵνα, ὅποι καιρὸς εἴη, διαλαμβάνοιεν ἕκαςοι τὰ ἄξια. Οἱ μὲν δὴ ταῦτʼ ἐποίεν. C. III.

Ὁ δὲ Κῦρος, καλέσας τινὰς τῶν παρόντων ὑπηρετῶν, Εἴπατε μοι, ἔφη, ἑώρακέ τις ὑμῶν Ἀβραδάτην; θαυμάζω γὰρ, ἔφη, ὅτι, πρόσθεν θαμίζων ἐφʼ ἡμᾶς, νῦν ἐδαμῆ φαίνεται. Τῶν ἔν ὑπηρετῶν τις ἀπεκρίνατο, ὅτι, ὦ δέσποτα, ἐ ζῇ, ἀλλʼ ἐν τῇ μάχῃ ἀπέθανεν, ἐμβαλὼν τὸ ἅρμα εἰς τὲς Αἰγυπτίες· οἱ δʼ ἄλλοι, πλὴν τῶν ἑταίρων αὐτῆ, ἐξέκλιναν, ὥς φασιν, ἐπεὶ τὸ ςίφος εἶδον τὸ τῶν Αἰγυπτίων. Καὶ νῦν γε, ἔφη, λέγεται αὐτῆ ἡ γυνὴ, ἀνελομένη τὸν νεκρὸν, καὶ ἐνθεμένη εἰς τὴν ἁρμάμαξαν, ἐν ἧπερ αὐτὴ ὠχεῖτο, προςκεκομικέναι αὐτὸν ἐνθάδε πη πρὸς τὸν Πακτωλὸν ποταμόν. Καὶ τὲς μὲν εὐνέχες καὶ τὲς θεράποντας αὐτῆ ὀρύττειν φασὶν ἐπὶ λόφε τινὸς θήκην τῷ τελευτήσαντι· τὴν δὲ γυναῖκα λέγεσιν, ὡς κάθηται χαμαὶ, κεκοσμηκυῖα, οἷς εἶχε, τὸν

2 ἄνδρα, τὴν κεφαλὴν αὐτȣ̃ ἔχȣσα ἐπὶ τοῖς γόνασι. Ταῦτα ἀκȣ́σας ὁ Κῦρος ἐπαίσατο ἄρα τὸν μηρὸν, καὶ εὐθὺς ἀναπηδήσας ἐπὶ τὸν ἵππον, λαβὼν χιλίȣς ἱππέας ἤλαυνεν ἐπὶ τὸ πάθος. Γαδάταν δὲ καὶ Γωβρύαν ἐκέλευσεν, ὅ τι δύναιντο λαβόντας καλὸν κόσμημα ἀνδρὶ φίλῳ καὶ ἀγαθῷ τετελευτηκότι, μεταδιώκειν· καὶ ὅστις εἶχε τὰς ἑπομένας ἀγέλας καὶ βȣ̃ς καὶ ἵππȣς, εἶπε τȣ́τῳ καὶ ἄλλα πρόβατα πολλὰ ἐλαύνειν, ὅποι ἂν αὐτὸν πυνθάνηται ὄντα, ὡς ἐπισφαγείη τῷ Ἀβραδάτῃ.

Ἐπεὶ δὲ εἶδε τὴν γυναῖκα χαμαὶ καθημένην καὶ τὸν νεκρὸν κείμενον, ἐδάκρυσέ τε ἐπὶ τῷ πάθει, καὶ εἶπε, Φεῦ, ὦ ἀγαθὴ καὶ πιστὴ ψυχὴ, οἴχῃ δὴ ἀπολιπὼν ἡμᾶς· καὶ ἅμα ἐδεξιȣ̃το αὐτὸν, καὶ ἡ χεὶρ τȣ̃ νεκρȣ̃ ἐπηκολȣ́θησεν· ἀποκέκοπτο γὰρ κοπίδι ὑπὸ τῶν Αἰγυ-
3 πτίων. Ὁ δὲ, ἰδὼν, πολὺ ἔτι μᾶλλον ἤλγησε· καὶ ἡ γυνὴ δὲ ἀνωδύρατο, καὶ δεξαμένη δὴ παρὰ τȣ̃ Κύρȣ ἐφίλησέ τε τὴν χεῖρα, καὶ πάλιν ὡς οἷόν τ' ἦν προσήρμοσε. καὶ εἶπε, Καὶ τἆλλα τοι, ὦ Κῦρε, ȣ̔́τως ἔχει, ἀλλὰ τί δεῖ σε ὁρᾷν; Καὶ ταῦτ', ἔφη, οἶδ', ὅτι δι' ἐμὲ ȣ̓χ ἥκιστα ἔπαθεν, ἴσως δὲ καὶ διὰ σὲ, ὦ Κῦρε, ȣ̓δὲν ἧττον. Ἐγώ τε γὰρ ἡ μωρὰ πολλὰ διεκελευόμην αὐτῷ ȣ̔́τω ποιεῖν, ὅπως σοι φίλος ἄξιος λόγȣ φανείη· αὐτός τε οἶδ' ὅτι ȣ̔̃τος ȣ̓ τȣ̃το ἐνενόει, ὅ τι πείσοιτο, ἀλλὰ τί ἄν σοι ποιήσας χαρίσαιτο. Καὶ γὰρ ȣ̓̃ν, ἔφη, αὐτὸς μὲν ἀμέμπτως τετελεύτηκεν, ἐγὼ δ' ἡ παρακελευομένη,
4 ζῶσα παρακάθημαι. Καὶ ὁ Κῦρος χρόνον μέν τινα σιωπῇ κατεδάκρυσεν, ἔπειτα δὲ ἐφθέγξατο· Ἀλλ' ȣ̔̃τος μὲν δὴ, ὦ γύναι, ἔχει τὸ κάλλιστον τέλος· νικῶν γὰρ τετελεύτηκε· σὺ δὲ λαβȣ̃σα τοῖσδε ἐπικόσμει αὐτὸν τοῖς παρ' ἐμȣ̃· (παρῆν δὲ Γωβρύας καὶ ὁ Γαδάτας πολὺν καὶ καλὸν κόσμον φέροντες) ἔπειτα δ', ἔφη, ἴσθι, ὅτι ȣ̓δὲ τὰ ἄλλα ἄτιμος ἔσῃ, ἀλλὰ καὶ τὸ μνῆμα πολλοὶ χώσȣσιν ἀξίως ὑμῶν, καὶ ἐπισφαγήσεται αὐτῷ, ὅσα

εἰκὸς ἀνδρὶ ἀγαθῷ. Καὶ σὺ δὲ, ἔφη, ἐκ ἔρημος ἔσῃ,
ἀλλ' ἐγώ σε, καὶ σωφροσύνης ἕνεκα καὶ πάσης ἀρετῆς,
καὶ τἄλλα τιμήσω, καὶ συστήσω, ὅστις ἀποκομιεῖ σε,
ὅποι ἂν αὐτὴ ἐθέλῃς· μόνον, ἔφη, δήλωσον, πρὸς ὅν-
τινα χρῄζεις κομισθῆναι. Καὶ ἡ Πάνθεια εἶπεν, Ἀλλὰ
θάῤῥει, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἐ μή σε κρύψω, πρὸς ὅντινα
βέλομαι ἀφικέσθαι.

Ὁ μὲν δὴ ταῦτα εἰπὼν ἀπῄει, κατοικτείρων τήν τε 5
γυναῖκα, οἵε ἀνδρὸς στέροιτο, καὶ τὸν ἄνδρα, οἵαν γυ-
ναῖκα καταλιπὼν ἐκέτ' ὄψοιτο. Ἡ δὲ γυνὴ τὲς μὲν εὐ-
νέχες ἐκέλευσεν ἀποστῆναι· (ἕως ἂν, ἔφη, τόνδε ἐγὼ
ὀδύρωμαι, ὡς βέλομαι) τῇ δὲ τροφῷ εἶπε παραμένειν,
καὶ ἐπέταξεν αὐτῇ, ἐπειδὰν ἀποθάνῃ, περικαλύψαι
αὐτήν τε καὶ τὸν ἄνδρα ἐν ἑνὶ ἱματίῳ. Ἡ δὲ τροφὸς
πολλὰ ἱκετεύεσα, μὴ ποιεῖν τἔτο, ἐπεὶ ἐδὲν ἤνυε, καὶ
χαλεπαίνεσαν ἑώρα, ἐκάθητο κλαίουσα. Ἡ δὲ ἀκινά-
κην πάλαι παρεσκευασμένη, σφάττει ἑαυτὴν, καὶ ἐπι-
θεῖσα ἐπὶ τὰ στέρνα τἔ ἀνδρὸς τὴν ἑαυτῆς κεφαλὴν ἀπέ-
θνησκεν. Ἡ δὲ τροφὸς ἀνωλοφύρατό τε καὶ περιεκά-
λυπτεν ἄμφω, ὥσπερ ἡ Πάνθεια ἐπέστελλεν. Ὁ δὲ 6
Κῦρος, ὡς ᾔσθετο τὸ ἔργον τῆς γυναικὸς, ἐκπλαγεὶς ἵε-
ται, εἴ τι δύναιτο βοηθῆσαι. Οἱ δὲ εὐνἔχοι, ἰδόντες
τὸ γεγενημένον, τρεῖς ὄντες, σπασάμενοι κἀκεῖνοι τὲς
ἀκινάκας, ἀποσφάττονται, ἔπερ ἔταξεν αὐτὲς, ἑστηκό-
τες. [d] Καὶ νῦν τὸ μνῆμα μέχρι τἔ νῦν τῶν εὐνέχων κε-
χῶσθαι λέγεται· καὶ ἐπὶ μὲν τῇ ἄνω στήλῃ τἔ ἀνδρὸς καὶ
τῆς γυναικὸς ἐπιγεγράφθαι φασὶ τὰ ὀνόματα, Σύρια
γράμματα· κάτω δὲ εἶναι τρεῖς λέγεσι στήλας, καὶ
ἐπιγεγράφθαι, [e] ΣΚΗΠΤΟΥΧΩΝ. Ὁ δὲ Κῦρος, ὡς

d Fortasse, καὶ μὴν.

e ΣΚΗΠΤΟΥΧΩΝ] Ita MS. Bodl. et editiones *Ald. Leuncl. Eton.* aliaeque. Stephanus perperam exhibet εὐνέχων, quod haud dubie σχόλιον est; quo significauit, sceptrigeros Xenophonti esse eunuchos. Leunclauius se coram vidisse ait, Constantinopoli ad portam Osmaneam eunuchos, in illius Sultani seraio, vere *sceptuchos* siue *sceptrigeros* esse, more de Persis hoc antiquissi-

ἐπλησίασε τῷ πάθει, ἀγασθείς τε τὴν γυναῖκα καὶ κατολοφυράμενος ἀπῄει· καὶ τούτων μὲν ἡ εἰκὸς ἐπεμελήθη, ὡς τύχοιεν πάντων τῶν καλῶν, καὶ τὸ μνῆμα ὑπερμέγεθες ἐχώσθη, ὥς φασιν.

§. IV. Ἐκ δὲ τούτου στασιάζοντες [f] οἱ Κᾶρες καὶ πολεμοῦντες πρὸς ἀλλήλους, ἅτε τὰς οἰκήσεις ἔχοντες ἐν ἐχυροῖς χωρίοις, ἑκάτεροι ἐπεκαλοῦντο τὸν Κῦρον. Ὁ δὲ Κῦρος αὐτὸς μένων ἐν Σάρδεσι μηχανὰς ἐποιεῖτο καὶ κριούς, ὡς τῶν μὴ πειθομένων ἐρείψων τὰ τείχη· Ἀδούσιον δέ, ἄνδρα Πέρσην, καὶ τἆλλα οὐκ ἄφρονα οὐδ' ἀπόλεμον, καὶ πάνυ δὴ εὔχαριν, πέμπει ἐπὶ τὴν Καρίαν, στράτευμα δούς· καὶ Κίλικες δὲ καὶ Κύπριοι πάνυ προθύμως αὐτῷ συνεστράτευσαν. Ὧν ἕνεκα οὐδ' ἔπεμπε πώποτε Πέρσην σατράπην οὔτε Κιλίκων οὔτε Κυπρίων, ἀλλ' ἤρκουν αὐτῷ ἀεὶ οἱ ἐπιχώριοι βασιλεύοντες· [g] δασμὸν μέντοι ἐλάμβανε,
2 καὶ στρατείας, ὁπότε δέοιτο, ἐπήγγελλεν αὐτοῖς. Ὁ δὲ Ἀδούσιος ἄγων τὸ στράτευμα ἐπὶ τὴν Καρίαν ἦλθε, καὶ ἀπ' ἀμφοτέρων τῶν Καρῶν παρῆσαν πρὸς αὐτόν, ἕτοιμοι ὄντες δέχεσθαι εἰς τὰ τείχη, ἐπὶ κακῷ τῶν ἀντιστασιαζόντων. Ὁ δὲ Ἀδούσιος πρὸς ἀμφοτέρους ταὐτὰ ἐποίει· δικαιότερά τε ἔφη λέγειν τούτους, ὁποτέροις διαλέγοιτο, λαθεῖν τε ἔφη δεῖν τοὺς ἐναντίους φίλους σφᾶς γενομένους, ὡς δὴ οὕτω μᾶλλον ἐπιπεσὼν ἀπαρασκεύοις τοῖς ἐναντίοις. Πιστὰ δ' ἠξίου γενέσθαι, καὶ τοὺς μὲν Κᾶρας ὀμόσαι ἀδόλως τε δέξασθαι εἰς τὰ τείχη σφᾶς, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῷ Κύρου καὶ Περσῶν· αὐτὸς δὲ ὀμόσαι θέλειν ἀδόλως ἰέναι εἰς τὰ τείχη, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῶν δε-

mo a Turcis vſurpato. Geſtant enim ſceptra, quae dignitatis et officiorum inſignia ſunt, vt apud Romanos, faſces, apud Graecos imperatores Chriſtianos recentiores, baculi, qui lingua Graecorum σκήπτρων adpellationem habent. Haec autem in Pandecte rerum Turcicarum Leunclauiano pluribus declarata videre licet, cap. 173 et 199.

f Οἱ Κᾶρες etc.] Vide Herodot. lib. 1. c. 171. Hoc autem bellum ciuile inter Caras ortum eſt, ex Vſſerii mente, anno ante aeram Chriſtianam 547.

g Δασμὸν μέντοι etc.] Confer *Herodot.* lib. 3. c. 90, et ſeq.

χομένων. Ταῦτα δὲ ποιήσας, ἀμφοτέροις λάθρα 3
ἑκατέρων νύκτα συνέθετο τὴν αὐτὴν, καὶ ἐν ταύτῃ εἰσ-
ήλατο εἰς τὰ τείχη, καὶ παρέλαβε τὰ ἐρύματα ἀμφο-
τέρων. Ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ καθεζόμενος εἰς τὸ μέσον
σὺν τῇ στρατιᾷ, ἐκάλεσεν ἑκατέρων τοὺς ἐπικαιρίους. Οἱ
δὲ, ἰδόντες ἀλλήλους, ἠχθέσθησαν, νομίζοντες ἐξηπα-
τῆσθαι ἀμφότεροι. Ὁ μέντοι Ἀδούσιος ἔλεξε τοιάδε·
Ἐγὼ ὑμῖν, ὦ ἄνδρες, ὤμοσα ἀδόλως εἰσιέναι εἰς τὰ τεί-
χη, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῶν δεχομένων. Εἴπερ οὖν ἀπολῶ
ὁποτέρους ὑμῶν, νομίζω ἐπὶ κακῷ εἰσεληλυθέναι Καρῶν·
ἢν δὲ εἰρήνην ὑμῖν ποιήσω καὶ ἀσφάλειαν ἐργάζεσθαι
ἀμφοτέροις τὴν γῆν, νομίζω ὑμῖν ἐπ' ἀγαθῷ παρεῖναι.
Νῦν δὲ χρὴ ἀπὸ τῆσδε τῆς ἡμέρας ἐπιμίγνυσθαί τε ἀλλή-
λοις φιλικῶς, ἐργάζεσθαί τε τὴν γῆν ἀδεῶς, διδόναι τε
τέκνα καὶ λαμβάνειν παρ' ἀλλήλων· ἢν δὲ παρὰ ταῦτα
ἀδικεῖν τις ἐπιχειρῇ, τούτοις Κῦρός τε καὶ ἡμεῖς πολέμιοι
ἐσόμεθα. Ἐκ τούτου πύλαι μὲν ἀνεῳγμέναι ἦσαν τῶν 4
τειχῶν, μεσταὶ δὲ αἱ ὁδοὶ πορευομένων παρ' ἀλλήλους,
μεστοὶ δὲ οἱ χῶροι ἐργαζομένων· ἑορτὰς δὲ κοινῇ ἦγον,
εἰρήνης δὲ καὶ εὐφροσύνης πάντα πλέα ἦν. Ἐν δὲ τού-
τῳ ἧκον οἱ παρὰ Κύρου, ἐρωτῶντες, εἴ τι στρατιᾶς προσ-
δέοιτο, ἢ μηχανημάτων· ὁ δὲ Ἀδούσιος ἀπεκρίνατο, ὅτι
καὶ τῇ παρούσῃ ἔχει ἀλλαχόσε χρῆσθαι στρατιᾷ· καὶ ἅμα
ταῦτα λέγων ἀπῆγε τὸ στράτευμα, φρουροὺς ἐν ταῖς
ἄκραις καταλιπών. Οἱ δὲ Κᾶρες ἱκέτευον μένειν αὐτόν·
ἐπεὶ δ' οὐκ ἤθελεν, ἔπεμψαν πρὸς τὸν Κῦρον, δεόμενοι
πέμψαι Ἀδούσιον σφίσι σατράπην.

Ὁ δὲ Κῦρος ἐν τούτῳ ἀπεστάλκει Ὑστάσπην, στράτευ- 5
μα ἄγοντα ἐπὶ [h] Φρυγίαν τὴν περὶ Ἑλλήσποντον. Ἐπεὶ

[h] *Φρυγίαν τὴν περὶ* etc.] Scil. minorem; quae regnum *Ascenaz* Ier. LI, 27. vocatur, vti quidem censet Eruditiss. *Bocbartus*, Geogr. Sacr. l. 3. c. 9. Phrygiam autem illam in Cyri potestatem ab Hystaspa et Adusio redactam fuisse, tradit *Vsserius*, anno ante aeram Christianam 546.

δ' ἦκεν ὁ Ἀδούσιος, μετάγειν αὐτὸν ἐκέλευσεν, ᾗπερ ὁ Ὑστάσπης προῷχετο, ὅπως μᾶλλον πείθοιντο τῷ Ὑστάσπῃ, ἀκούσαντες ἄλλο στράτευμα προσιόν. Οἱ μὲν οὖν Ἕλληνες οἱ ἐπὶ θαλάττῃ οἰκοῦντες, πολλὰ δόντες δῶρα, διεπράξαντο, ὥστε εἰς μὲν τὰ τείχη βαρβάρους μὴ δέχεσθαι, δασμὸν δὲ ἀποφέρειν, καὶ στρατεύειν, ὅπῃ Κῦρος ἐπαγγέλλοι. Ὁ δὲ τῶν Φρυγῶν βασιλεὺς παρεσκευάζετο μὲν ὡς καθέξων τὰ ἐρυμνὰ, καὶ οὐ πεισόμενος, καὶ παρήγγελλεν οὕτως· ἐπεὶ δὲ ἀφίσταντο αὐτοῦ οἱ ὕπαρχοι, καὶ ἔρημος ἐγίνετο, τελευτῶν εἰς χεῖρας ἦλθεν Ὑστάσπᾳ, ἐπὶ τῇ Κύρου δίκῃ. Καὶ ὁ Ὑστάσπας, καταλιπὼν ἐν ταῖς ἄκραις ἰσχυρὰς Περσῶν φρουρὰς, ἀπῄει ἄγων σὺν τοῖς ἑαυτοῦ καὶ Φρυγῶν πολλοὺς ἱππέας καὶ πελταστάς. Ὁ δὲ Κῦρος ἐπέστελλε Ἀδουσίῳ, συμμίξαντα πρὸς [i] Ὑστάσπην, τοὺς μὲν ἑλομένους Φρυγῶν τὰ σφέτερα, σὺν τοῖς ὅπλοις ἄγειν· τοὺς δὲ ἐπιθυμήσαντας πολεμεῖν, τούτων ἀφελομένους τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὅπλα, σφενδόνας ἔχοντας πάντας κελεύειν ἕπεσθαι. Οὗτοι μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν.

6 Κῦρος δὲ ὡρμᾶτο ἐκ Σάρδεων, φρουρὰν μὲν πεζὴν καταλιπὼν πολλὴν ἐν Σάρδεσι, Κροῖσον δὲ ἔχων, ἄγων δὲ πολλὰς ἁμάξας πολλῶν καὶ παντοδαπῶν χρημάτων. Ἧκε δὲ καὶ ὁ Κροῖσος, γεγραμμένα ἔχων ἀκριβῶς, ὅσα ἐν ἑκάστῃ ἦν τῇ ἁμάξῃ· καὶ διδοὺς τῷ Κύρῳ τὰ γράμματα, εἶπε, Ταῦτα, ἔφη, ἔχων, ὦ Κῦρε, εἴσῃ τόν τε ὀρθῶς ἀποδιδόντα, ἃ ἄγει, καὶ τὸν μή. Καὶ ὁ Κῦρος ἔλεξεν, Ἀλλὰ σὺ μὲν καλῶς ποιεῖς, ὦ Κροῖσε, προνοῶν· ἔμοιγε μέντοι ἄξουσι τὰ χρήματα, οἵπερ καὶ ἔχειν αὐτὰ ἄξιοί εἰσιν· ὥστε, ἤν τι καὶ κλέψωσι, τὰ ἑαυτῶν κλέψονται. Καὶ ἅμα ταῦτα λέγων, ἔδωκε τὰ γράμ-

[i] Ὑστάσπην] Ita in editis libris legi solet: in MSto Bodl. est Ὑστάσπαν. Et rectius forsan a terminatione in ας. Cum autem alibi occurrant Ὑστάσπην, Ὑστάσπης, Ὑστάσπῃ, nihil mutandum; sed inconstantiam veterum exemplarium exprimendam potius censuimus.

ματα τοῖς φίλοις καὶ τοῖς ἄρχουσιν, ὅπως εἰδεῖεν τῶν
ἐπιτρόπων [k] οἵ τε σῶα αὐτοῖς ἀποδιδοῖεν, οἵ τε μή.
Ἦγε δὲ καὶ Λυδῶν, οὓς μὲν ἑώρα καλλωπιζομένους καὶ 7
ὅπλοις καὶ ἵπποις καὶ ἅρμασι, καὶ πάντα πειρωμένους
ποιεῖν, ὅ τι ᾤοντο αὐτῷ χαριεῖσθαι, τούτους μὲν σὺν τοῖς
ὅπλοις· οὓς δὲ ἑώρα ἀχαρίστως ἑπομένους, τοὺς μὲν ἵπ-
πους αὐτῶν παρέδωκε Πέρσαις τοῖς πρώτοις συστρατευ-
σαμένοις, τὰ δὲ ὅπλα κατέκαυσε· σφενδόνας δὲ καὶ
τούτους ἠνάγκασεν ἔχοντας ἕπεσθαι. Καὶ πάντας δὲ τοὺς
ἀόπλους τῶν ὑποχειρίων γενομένων σφενδονᾶν ἠνάγκαζε
μελετᾶν, νομίζων τοῦτο τὸ ὅπλον δουλικώτερον εἶναι· σὺν
μὲν γὰρ ἄλλῃ δυνάμει μάλα ἐστὶν ἔνθα ἰσχυρῶς ὠφε-
λοῦσι σφενδονῆται παρόντες· αὐτοὶ δὲ καθ' ἑαυτοὺς οὐδ'
ἂν οἱ πάντες σφενδονῆται μείνειαν πάνυ ὀλίγους ὁμόσε
ἰόντας σὺν ὅπλοις ἀγχεμάχοις.

[l] Προϊὼν δὲ τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος, κατεστρέψατο μὲν 8
Φρύγας τοὺς ἐπὶ τῇ μεγάλῃ Φρυγίᾳ, κατεστρέψατο δὲ
Καππαδόκας, ὑποχειρίους δὲ ἐποιήσατο Ἀραβίους· ἐξώ-
πλισε δὲ ἀπὸ πάντων τούτων Περσῶν μὲν ἱππέας οὐ μεῖον,
ἢ τετρακισμυρίους, πολλοὺς δὲ ἵππους τῶν αἰχμαλώτων
καὶ πᾶσι τοῖς συμμάχοις διέδωκε· καὶ πρὸς Βαβυλῶνα
ἀφίκετο [m] παμπόλλους μὲν ἱππέας ἄγων, παμπόλλους
δὲ τοξότας καὶ ἀκοντιστάς, σφενδονήτας δὲ ἀναριθμους.
Ἐπεὶ δὲ πρὸς Βαβυλῶνι ἦν ὁ Κῦρος, περιέστησε μὲν πᾶν C. V.
τὸ στράτευμα περὶ τὴν πόλιν, ἔπειτα αὐτὸς περιήλαυνε
τὴν πόλιν σὺν τοῖς φίλοις τε καὶ ἐπικαιρίοις τῶν συμμά-

k Οἵ τε σῶα etc.] Sic restituimus admonitu Stephani, Leunclauii et Gabrielii; qui vno ore testantur, lectionem, quam recepimus, in vetere quodam libro comparere. Vulgo vtrobique legitur εἴτε etc.

l Προϊὼν δὲ τὴν etc.] Lege Ier. LI, 11. 27. 28. XXV, 14. et L, 9. 41. Ies. XIII, 1. 2. etc. Hanc expeditionem *Vsserius* ponit ad an. M. 3465. I. P. 4175. ante aeram Christ. 539.

m Παμπόλλους μὲν ἱππέας etc.] Conf. Ier. LI, 27. L, 9. 14. 29. 42. Ies. XIII, 3. 18. In his aliisque modo citatis capitibus, insignia extant de obsidione excidioque Babylonis loca; quae ex historia Xenophontea lucem accipiunt, eique vicissim auctoritatem et fidem adiiciunt.

χων. Ἐπεὶ δὲ κατεθεάσατο τὰ τείχη, ἀπάγειν παρε-
σκευάσατο τὴν στρατιὰν ἀπὸ τῆς πόλεως· ἐξελθὼν δέ
τις αὐτόμολος εἶπεν, ὅτι ἐπιτίθεσθαι μέλλοιεν αὐτῷ,
ὁπότε ἀπάγοι τὸ στράτευμα· καταθεωμένοις γὰρ, ἔφη,
αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ τείχους ἀσθενὴς ἐδόκει εἶναι ἡ φάλαγξ.
Καὶ οὐδὲν θαυμαστὸν ἦν οὕτως ἔχειν· [a] περὶ γὰρ πολὺ τεῖ-
χος κυκλουμένους, ἀνάγκη ἦν ἐπ' ὀλίγον τὸ βάθος γενέ-
2 σθαι τὴν φάλαγγα. Ἀκούσας οὖν ὁ Κῦρος ταῦτα, στὰς
κατὰ μέσον τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν, παρ-
ήγγειλεν, ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἑκατέρωθεν τοὺς ὁπλίτας ἀνα-
πτύσσοντας τὴν φάλαγγα ἀπιέναι παρὰ τὸ ἑστηκὸς τοῦ
στρατεύματος, ἕως γένοιτο ἑκατέρωθεν τὸ ἄκρον καθ'
ἑαυτὸν καὶ κατὰ τὸ μέσον. Οὕτως οὖν ποιούντων, οἵ τε
μένοντες εὐθὺς θαῤῥαλεώτεροι ἐγίγνοντο, ἐπὶ διπλάσιον
τὸ βάθος γιγνόμενοι· οἵ τ' ἀπιόντες, ὡσαύτως θαῤῥα-
λεώτεροι· εὐθὺς γὰρ οἱ μένοντες αὐτῶν πρὸς τοῖς πολε-
μίοις ἐγίγνοντο. Ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἑκατέρωθεν συνῆ-
ψαν τὰ ἄκρα, ἔστησαν ἰσχυρότεροι γεγενημένοι, οἵ τε
ἀπεληλυθότες, διὰ τοὺς ἔμπροσθεν, οἵ τ' ἔμπροσθεν,
3 διὰ τοὺς ὄπισθεν προσγεγενημένους. Ἀναπτυχθείσης δ'
οὕτω τῆς φάλαγγος, ἀνάγκη τοὺς πρώτους ἀρίστους εἶναι
καὶ τοὺς τελευταίους, ἐν μέσῳ δὲ τοὺς κακίστους τετάχθαι·
ἡ δ' οὕτως ἔχουσα τάξις, καὶ πρὸς τὸ μάχεσθαι ἐδόκει εὖ
παρεσκευάσθαι, καὶ πρὸς τὸ μὴ φεύγειν. Καὶ οἱ ἱπ-
πεῖς δὲ καὶ οἱ γυμνῆται οἱ ἀπὸ τῶν κεράτων, αἰεὶ ἐγγύ-
τερον ἐγίγνοντο τοῦ ἄρχοντος τοσούτῳ, ὅσῳ ἡ φάλαγξ

[a] Περὶ γὰρ πολὺ etc.] *Solinus* Polyhist. c. 56. *Babylon vrbs est sexaginta millia passuum circuitu patens.* Iisdem fere verbis vrbis huius amplitudinem describit *Plinius* N. H. lib. 6. c. 26. Nec aliter *Herodotus* lib. 1. c. 178. qui forma τετράγωνον, *quadratam* dixit, cuius quodlibet latus 120 stadia continens, totus ambitus 480, quae ipsa sunt 60 *Plinii et Solini* passuum millia. Sed varietatem in ambitu reliquisque dimensionibus lectori apud *Diod. Sic.* l. 2. p. 95. *Strab.* l. 16. p. 1072. *Curt.* l. 5. c. 1. videndam relinquo. His addas licet *Cellar.* Geogr. Antiq. l. 3. c. 16. *Bochart.* Geogr. Sacr. l. 4. c. 13. et *Prideaux* connex. *Hist.* V. et N. T. ad an. 570.

βαθυτέρα ἐγίγνετο ἀναδιπλουμένη. Ἐπεὶ δὲ οὕτω συνεσπειράθησαν, ἀπῄεσαν, ἕως μὲν ἐξικνεῖτο τὰ βέλη ἀπὸ τοῦ τείχους, ἐπὶ πόδα· ἐπεὶ δὲ ἔξω βελῶν ἐγένοντο, στραφέντες, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὀλίγα βήματα προϊόντες μετεβάλλοντο ἐπὶ ἀσπίδα, καὶ ἵσταντο πρὸς τὸ τεῖχος βλέποντες· ὅσῳ δὲ προσωτέρω ἐγίγνοντο, τοσῷδε μανώτερον μετεβάλλοντο. Ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐδόκουν εἶναι, ξυνεῖρον ἀπιόντες, ἔστε ἐπὶ ταῖς σκηναῖς ἐγένοντο.

Ἐπεὶ δὲ κατεστρατοπεδεύσαντο, συνεκάλεσεν ὁ Κῦ- 4
ρος τοὺς ἐπικαιρίους, καὶ ἔλεξεν· Ἄνδρες σύμμαχοι, τε-
θεάμεθα μὲν κύκλῳ τὴν πόλιν· ἐγὼ δὲ, ὅπως μὲν ἄν
τις [o] τείχη οὕτως ἰσχυρὰ καὶ ὑψηλὰ προσμαχόμενος ἕλοι,
οὐκ ἐνορᾶν μοι δοκῶ· ὅσῳ δὲ πλέονες ἄνθρωποι ἐν τῇ πό-
λει εἰσὶν, ἐπείπερ οὐ μάχονται ἐξιόντες, τοσούτῳ ἂν θᾶτ-
τον λιμῷ αὐτοὺς ἡγοῦμαι ἁλῶναι. Εἰ μή τινα οὖν ἄλλον
τρόπον ἔχετε λέγειν, τούτῳ πολιορκητέους φημὶ εἶναι τοὺς
ἄνδρας. Καὶ ὁ Χρυσάντας εἶπεν· [p] Ὁ δὲ ποταμὸς, ἔφη, 5
οὗτος οὐ διὰ μέσης τῆς πόλεως ῥεῖ, πλάτος ἔχων πλέον,
ἢ ἐπὶ δύο στάδια; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Γωβρύας· καὶ
βάθος γε ὡς οὐδ' ἂν δύο ἄνδρες, ὁ ἕτερος ἐπὶ τοῦ ἑτέρου
ἑστηκὼς, τοῦ ὕδατος ὑπερέχοιεν· ὥστε τῷ ποταμῷ ἔτι
ἰσχυροτέρα ἐστὶν ἡ πόλις, ἢ τοῖς τείχεσι. Καὶ ὁ Κῦρος,
Ταῦτα μὲν, ἔφη, ὦ Χρυσάντα, ἐῶμεν, ὅσα κρείττω
ἐστὶ τῆς ἡμετέρας δυνάμεως· διαμετρησαμένους δὲ χρὴ
ὡς τάχιστα τὸ μέρος ἕκαστον ἡμῶν, ὀρύττειν τάφρον ὡς

o Τείχη οὕτως ἰσχυρὰ etc.] Idem fere est, quod *Ier.* tradit LI, 53. 58. Apud Historicos quidem omnes decantata est muri huius latitudo; tanta quae erat, vt quadrigae inter se occurrentes sine periculo commeare possent. At de murorum et turrium altitudine inter auctores minime conuenit. Vide sis tamen, quos antea citauimus.

p Ὁ δὲ ποταμὸς, etc.] *Euphrates* scilicet: tradunt quidem fere omnes, fluuium Babylonem interluisse; quod de ramo quodam eius intelligendum esse videtur. Capta autem erat Babylon ab illa extremitate, qua Euphrates in eam influit. Lege *Ierem.* LI, 31.

πλατυτάτην καὶ βαθυτάτην, ὅπως ὅτι ἐλαχίστων ἡμῖν τῶν
6 φυλάκων δέοι. Οὕτω δὴ κύκλῳ διαμετρήσας περὶ τὸ
τεῖχος, ἀπολιπὼν ὅσον τύρσεσι μεγάλαις ἀπὸ τοῦ πο-
ταμοῦ, ὤρυσσεν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ τείχους τάφρον ὑπερ-
μεγέθη, καὶ τὴν γῆν ἀνέβαλλον πρὸς ἑαυτούς. Καὶ
πρῶτον μὲν πύργους ἐπὶ τῷ ποταμῷ ᾠκοδόμει, φοίνιξι
θεμελιώσας οὐ μεῖον, ἢ [q] πλεθριαίοις· (εἰσὶ γὰρ καὶ
μείζονες, ἢ τοσοῦτοι τὸ μῆκος πεφυκότες· [r] καὶ γὰρ δὴ
πιεζόμενοι οἱ φοίνικες ὑπὸ βάρους ἄνω κυρτοῦνται, ὥσπερ
οἱ ὄνοι οἱ κανθήλιοι) τούτους δ' ὑπετίθει τούτου ἕνεκα, ὅπως
ὅτι μάλιστα ἐοίκοι πολιορκήσειν παρασκευαζομένῳ, ὡς,
εἰ καὶ διαφύγοι ὁ ποταμὸς εἰς τὴν τάφρον, [s] μὴ ἀνέλοι
τοὺς πύργους. Ἀνίστη δὲ καὶ ἄλλους πολλοὺς πύργους ἐπὶ
τῆς ἀμβολάδος γῆς, ὅπως ὅτι πλεῖστα φυλακτήρια εἴη.
7 Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν· οἱ δὲ ἐν τῷ τείχει κατεγέλων
τῆς πολιορκίας, ὡς ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια πλέον, ἢ εἴ-
κοσιν ἐτῶν. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κῦρος, τὸ στράτευμα

q Πλεθριαίοις] Interpretes Xenophontis, Herodoti, Dioduri Siculi, aliorumque Historicorum πλέθρα Graecorum, Latine *iugera* minus accurate reddere consueuerunt, Plinium, opinor, vel Poëtas imitati. Confer *Plin.* N. H. l. 36. c. 12. cum *Herodoto* l. 2. c. 124, et seq. et *Mela* l. 1. c. 9. vbi de Pyramidum dimensionibus agitur. Deinde lege *Homerum*, Odys. λ'. v. 575, et seq. de Tityo: et de eodem, *Lucret.* l. 3. v. 1001. *Virgil.* Aeneid. 6. v. 596. *Tibul.* l. 1. eleg. 3. *Ouid.* Metam. l. 4. v. 456, et seq. quibus in locis *Homeri* πέλεθρα siue πλέθρα a Latinis Poëtis καταχρηστικῶς καὶ ὑπερβολικῶς in *iugera* verti videre est. Et his quidem ignoscendum, quando *plethra* Latinis non sit vsitata, nec vox aeque sonans, ac *iugera*. Sed risum sane haud tenuerit quisquam, cum interpretes etiam Homeri aliorumque viderit, eandem inauspicato sibi vindicasse licentiam, atque adeo immane quantum vel Graecorum auxisse mendacia. *Plethrum* autem, teste Suida, centum pedes; *iugerum*, ducentos quadraginta continet, ex *Quinctil.* mente *Instit. Or.* l. 1. c. 10. *Suidae* accedit *Phauorinus*; qui locum etiam hunc citans, ait, Ξενοφῶν φησι φύεσθαι ἐν Βαβυλῶνι πλεθριαῖος (reponendum, opinor, ex Xenoph. et Suida, πλεθριαίους) φοίνικας. Confer Cl. *Bernard.* de mens. et pond. l. 3. p. 225. et doctis. *Perizon.* ad Aelian. V. H. l. 3. c. 1.

r Καὶ γὰρ δὴ πιεζόμενοι etc.] *A. Gellius* N. A. l. 3. c. 6. *Plin.* N. Hist. l. 13. c. 4. et l. 16. c. 42. et *Plutarch.* Sympos. lib. 8. προβλ. δ'.

s Μὴ ἀνέλοι] Hanc lectionem ex Camerarii exemplari adducit Stephanus, quam veram esse censet: et ipse quidem in textu pro vulgata illa, μὴ ἂν ἕλοι, reponendam curaui. *Muretus* testatur in libris veteribus legi μὴ ἀνέλοιτο.

κατένειμε εἰς δώδεκα μέρη, ὡς μῆνα τοῦ ἐνιαυτοῦ ἕκαστον
τὸ μέρος φυλάξον. Οἱ δ' αὖ Βαβυλώνιοι, ἀκούσαντες
ταῦτα, πολὺ ἔτι μᾶλλον κατεγέλων, [t] ἐννοούμενοι, εἰ
σφᾶς Φρύγες καὶ Λύκιοι καὶ Ἀράβιοι καὶ Καππαδόκαι
φυλάξοιεν, οὓς σφίσιν ἐνόμιζον πάντας εὐμενεστέρους εἶ-
ναι, ἢ Πέρσαις. Καὶ αἱ μὲν τάφροι ἤδη ὀρωρυγμέναι
ἦσαν.

Ὁ δὲ Κῦρος, ἐπειδὴ [u] ἑορτὴν τοιαύτην ἐν Βαβυλῶνι
ἤκουσεν εἶναι, ἐν ᾗ πάντες Βαβυλώνιοι ὅλην τὴν νύκτα
πίνουσι καὶ κωμάζουσιν, ἐν ταύτῃ, ἐπειδὴ τάχιστα συνε-
σκότασε, λαβὼν πολλοὺς ἀνθρώπους, ἀνεστόμωσε [x] τὰς
τάφρους τὰς πρὸς τὸν ποταμόν. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο,
τὸ ὕδωρ κατὰ τὰς τάφρους ἐχώρει ἐν τῇ νυκτί· ἡ δὲ διὰ
τῆς πόλεως τοῦ ποταμοῦ ὁδὸς πορεύσιμος ἀνθρώποις ἐγί-
γνετο. Ὡς δὲ τὸ τοῦ ποταμοῦ οὕτως ἐπορσύνετο, παρηγ- 8
γύησεν ὁ Κῦρος Πέρσαις χιλιάρχοις καὶ πεζῶν καὶ ἱπ-
πέων, εἰς δύο ἄγοντας τὴν χιλιοστὺν παρεῖναι πρὸς αὐτόν,
τοὺς δ' ἄλλους συμμάχους κατ' οὐρὰν τούτων ἕπεσθαι, ᾗπερ
πρόσθεν τεταγμένους. Οἱ μὲν δὴ παρῆσαν· ὁ δέ, κατα-
βιβάσας εἰς τὸ ξηρὸν τοῦ ποταμοῦ τοὺς ὑπηρέτας καὶ πε-
ζοὺς καὶ ἱππέας, ἐκέλευσε σκέψασθαι, εἰ πορεύσιμον εἴη
τὸ ἔδαφος τοῦ ποταμοῦ. Ἐπεὶ δὲ ἀπήγγειλαν, ὅτι πο-
ρεύσιμον εἴη, ἐνταῦθα δή, συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας
τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἱππέων, ἔλεξε τοιάδε.

Ἄνδρες φίλοι, ὁ μὲν ποταμὸς ἡμῖν παρακεχώρηκε 9
τῆς εἰς τὴν πόλιν ὁδοῦ· ἡμεῖς δὲ θαῤῥοῦντες [y] εἰσίωμεν εἴσω,

t Ἐννοούμενοι, εἰ etc.] Particulam hanc pro ὅτι nonnunquam accipi, annotauit *Budaeus* Comm. G. L. p. 978. adlatis ex Demosthene exemplis. Eius autem in huiusmodi sensu vsus, *Denario* iudice, proprius est dubiis rebus, de quibus, tametsi credamus, pro certis tamen adfirmare non possumus.

u Ἑορτὴν τοιαύτην etc.] Hoc de Festo agitur *Daniel*. V.

x Τὰς τάφρους τὰς etc.] Vide *Ier*. L. 24. 38. LI. 32. 36. vbi manifeste adluditur ad aquas Euphratis a Cyro in paludem Nitocris abducendas. Conferre iuuabit *Herod*. l. 1. c. 191. et *Polyaen*. l. 7. c. 6. Refertur ab *Vsserio* ad annum M. 3466. I. P. 4176. ante aer. Christ. 538.

y Εἰσίωμεν εἴσω etc.] Haec sincera est edit. *Eton*. lectio, quae in

ἐννοούμενοι, ὅτι οὗτοι, ἐφ᾽ οὓς νῦν πορευσόμεθα, ἐκεῖνοί εἰσιν, οὓς ἡμεῖς καὶ συμμάχους πρὸς ἑαυτοῖς ἔχοντας, καὶ ἐγρηγορότας ἅπαντας καὶ νήφοντας, καὶ ἐξωπλισμένους καὶ συντεταγμένους ἐνικῶμεν· νῦν δ᾽ ἐπ᾽ αὐτοὺς ἴωμεν, ἐν ᾧ πολλοὶ μὲν αὐτῶν καθεύδουσι, πολλοὶ δ᾽ αὐτῶν μεθύουσι, πάντες δὲ ἀσύντακτοί εἰσιν· ὅταν δὲ καὶ αἴσθωνται ἡμᾶς ἔνδον ὄντας, [z] πολὺ ἂν ἔτι μᾶλλον, ἢ νῦν, ἀχρεῖοι ἔσονται, ὑπὸ τοῦ ἐκπεπλῆχθαι. Εἰ δέ τις τοῦτο ἐννοεῖται, ὃ δὴ λέγεται φοβερὸν εἶναι τοῖς εἰς πόλιν εἰσιοῦσι, μὴ ἐπὶ τὰ τέγη ἀναβάντες βάλωσιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, τοῦτο μάλιστα θαῤῥεῖτε· ἢν γὰρ ἀναβῶσί τινες ἐπὶ τὰς οἰκίας, ἔχομεν σύμμαχον θεὸν Ἥφαιστον. [a] Εὔφλεκτα δὲ τὰ πρόθυρα αὐτῶν, φοίνικος μὲν αἱ θύραι πεποιημέναι, ἀσφάλτῳ δὲ ὑπεκκαύματι κεχρισμέναι. Ἡμεῖς δ᾽ αὖ πολλὴν δᾷδα ἔχομεν, ἣ ταχὺ πολὺ πῦρ τέξεται, πολλὴν δὲ πίτταν καὶ στυππεῖον, ἃ ταχὺ παρακαλεῖ πολλὴν φλόγα· ὥστε ἀνάγκην εἶναι, ἢ φεύγειν ταχὺ τοὺς ἀπὸ τῶν οἰκιῶν, ἢ ταχὺ κατακεκαῦσθαι. Ἀλλ᾽ ἄγετε, λαμβάνετε ὅπλα· ἡγήσομαι δὲ ἐγὼ σὺν τοῖς θεοῖς. Ὑμεῖς δ᾽, ἔφη, ὦ Γαδάτα καὶ Γωβρύα, δείκνυτε τὰς ὁδούς· ἴστε γάρ· ὅταν δὲ ἐντὸς γενώμεθα, τὴν ταχίστην ἄγετε [b] ἐπὶ τὰ βασίλεια. Καὶ μήν, ἔφασαν οἱ ἀμφὶ τὸν Γωβρύαν, οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστόν, εἰ εἶεν ἄκλειστοι αἱ πύλαι αἱ τοῦ βασιλείου· ἐν κώμῳ γὰρ δοκεῖ ἡ πόλις πᾶσα εἶναι τῇδε τῇ νυκτί. Φυλακῇ μέντοι πρὸ

margine MSti quoque Bodl. comparet. In caeteris libris legitur — εἰσίωμεν, μηδὲν φοβούμενοι οἴσω, ἐννοούμενοι etc. At Stephanus recte verba haec, μηδὲν φοβούμενοι, ex margini adſcripto ſcholio irrepſiſſe putat: ibi enim participium θαῤῥοῦντες iis expoſitum fuerat.

z Πολὺ ἂν ἔτι μᾶλλον etc.] Lege *Ieſ.* XIII, 7. 8. XXI, 2. 3. *Ier.* L, 35. 36. 43. LI, 30.

a Εὔφλεκτα δὲ etc.] *Strabo* lib. 16. p. 1073.

b Ἐπὶ τὰ βασίλεια. Καὶ etc.] Inter has voces — βασίλεια. Καὶ etc. aliqua deſiderari tam Stephanus, quam Leunclauius, aliquando ſuſpicati ſunt. Huius autem ipſius conuiuii mentio eſt *Danielis* V. Vide *Ieſ.* XLV. Vulgo legitur οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστόν. καὶ γὰρ ἄκλειστοι αἱ πύλαι αἱ τοῦ βασιλείου· ὡς ἐν κώμῳ δοκεῖ γὰρ ἡ etc.

τῶν πυλῶν ἐντευξόμεθα· ἔστι γὰρ αἰεὶ τεταγμένη. Οὐκ ἂν ἀμελεῖν δέοι, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀλλ' ἰέναι, ἵνα ἀπαρασκεύους ὡς μάλιστα λάβωμεν τοὺς ἄνδρας.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐρρήθη, ἐπορεύοντο· τῶν δὲ ἀπαντώντων οἱ μὲν ἀπέθνησκον παιόμενοι, οἱ δ' ἔφευγον πάλιν εἴσω, οἱ δ' ἐβόων. Οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Γωβρύαν συνεβόων αὐτοῖς, ὡς κωμασταὶ ὄντες καὶ αὐτοί· καὶ [c] ἰόντες ᾗ ἐδύναντο ὡς τάχιστα ἐπὶ τοῖς βασιλείοις ἐγένοντο. Καὶ οἱ μὲν σὺν τῷ Γωβρύᾳ καὶ Γαδάτᾳ τεταγμένοι κεκλεισμένας εὑρίσκουσι τὰς πύλας τοῦ βασιλείου· οἱ δ' ἐπὶ τοὺς φύλακας ταχθέντες ἐπεισπίπτουσιν αὐτοῖς πίνουσι πρὸς φῶς πολύ, καὶ εὐθὺς [d] ὡς πολέμιοι ἐχρῶντο αὐτοῖς. Ὡς δὲ κραυγὴ καὶ κτύπος ἐγίγνετο, αἰσθόμενοι οἱ ἔνδον τοῦ θορύβου, [e] κελεύσαντος τοῦ βασιλέως σκέψασθαι, τί εἴη τὸ πρᾶγμα, ἐκθέουσί τινες ἀνοίξαντες τὰς πύλας. Οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Γαδάταν ὡς εἶδον τὰς πύλας χαλώσας, εἰσπίπτουσι, καὶ τοῖς πάλιν φεύγουσιν εἴσω ἐφεπόμενοι, καὶ παίοντες ἀφικνοῦνται [f] πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ ἤδη ἑστηκότα αὐτὸν καὶ ἐσπασμένον, ὃν εἶχεν, ἀκινάκην εὑρίσκουσι. Καὶ τοῦτον μὲν οἱ σὺν Γαδάτᾳ καὶ Γωβρύᾳ πολλοὶ ἐχειροῦντο· καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δὲ ἀπέθνησκον, ὁ μὲν, προβαλλόμενός τι, ὁ δὲ, φεύγων, ὁ δέ γε καὶ ἀμυνόμενος, ὅτῳ ἐδύνατο. Ὁ δὲ Κῦρος διέπεμπε τὰς τῶν ἱππέων τάξεις κατὰ τὰς ὁδούς· καὶ προεῖπεν, οὓς μὲν ἔξω λαμβάνοιεν κατακαίνειν, τοὺς δ' ἐν ταῖς οἰκίαις

10 (beside "Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐρρήθη"); 11 (beside "Οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Γαδάταν")

c Ἰόντες ᾗ ἐδύναντο ὡς etc.] In editione *Eton.* deest illud ὡς post ἐδύναντο.

d Ὡς πολέμιοι etc.] *Muretus* legit, πολεμίοις. Sed rectius, opinor; MS. Bodl. et editi libri, πολέμιοι.

e Κελεύσαντος τοῦ βασιλέως etc.] Conf. *Isai.* XLV, 1.

f Πρὸς τὸν βασιλέα etc.] Scil. *Belshazarem*; qui et *Nabonnidus* a Beroso, *Labynitus* ab Herodoto vocatur. Vide *Ies.* XIII, 14. 15. XXI, 2. 3. 4. XLV, 1. et seq. *Dan.* V, 30. *Ier.* XXV, 12. 13. 14. L. LI. passim. Anno autem M. 3466. I. P. 4176. ante aeram Christianam 538. Babylonicum imperium euersum erat, atque ad Medos et Persas victores, prout a Prophetis praedictum erat, translatum. Confer *Berosum* apud *Ioseph.* contra *Api.* l. 1. c. 20. et *Euseb.* Praepar. Euang. l. 9. c. 40.

κηρύττειν τοὺς Σύρους ἐπισταμένους ἔνδον μένειν· εἰ δέ τις ἔξω ληφθείη, ὅτι θανατώσοιτο. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίουν.

Γαδάτας δὲ καὶ Γωβρύας ἧκον· καὶ θεοὺς μὲν πρῶτον προσεκύνουν, ὅτι τετιμωρημένοι ἦσαν τὸν ἀνόσιον βασιλέα, ἔπειτα δὲ Κύρου κατεφίλουν καὶ χεῖρας καὶ πόδας, πολλὰ δακρύοντες ἅμα χαρᾷ καὶ εὐφραινόμενοι.
12 Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, καὶ ᾔσθοντο οἱ τὰς ἄκρας ἔχοντες ἑαλωκυῖάν τε τὴν πόλιν καὶ τὸν βασιλέα τεθνηκότα, παραδιδόασι καὶ τὰς ἄκρας. Ὁ δὲ Κῦρος τὰς μὲν ἄκρας εὐθὺς παρελάμβανε, καὶ φρουράρχας τε καὶ φρουροὺς εἰς ταύτας ἀνέπεμπε· τοὺς δὲ τεθνηκότας θάπτειν ἐφῆκε τοῖς προσήκουσι· τοὺς δὲ κήρυκας κηρύττειν ἐκέλευσεν, ἀποφέρειν πάντας τὰ ὅπλα Βαβυλωνίους· ὅπου δὲ [g] ληφθήσοιτο ὅπλα ἐν οἰκίᾳ, προηγόρευον, ὡς πάντες οἱ ἔνδον ἀποθανοῦνται. Οἱ μὲν δὴ ἀπέφερον· ὁ δὲ Κῦρος ταῦτα μὲν εἰς τὰς ἄκρας κατέθετο, ὡς εἴη ἕτοι-
13 μα, εἴ τί ποτε δέοι χρῆσθαι. Ἐπεὶ δὲ ταῦτ᾽ ἐπέπρακτο, πρῶτον μὲν τοὺς μάγους καλέσας, ὡς δοριαλώτου τῆς πόλεως οὔσης, ἀκροθίνια τοῖς θεοῖς καὶ τεμένη ἐκέλευσεν ἐξελεῖν· ἐκ τούτου δὲ καὶ οἰκίας διεδίδου καὶ ἀρχεῖα τούτοις, οὕσπερ κοινωνοὺς ἐνόμιζε τῶν καταπεπραγμένων· οὕτω διένειμεν, ὥσπερ ἐδέδοκτο, τὰ κράτιστα τοῖς ἀρίστοις. Εἰ δέ τις οἴοιτο μεῖον ἔχειν, διδάσκειν προσιόντα ἐκέλευε. Προεῖπε δὲ, Βαβυλωνίους μὲν τὴν γῆν ἐργάζεσθαι, καὶ τοὺς δασμοὺς ἀποφέρειν, καὶ θεραπεύειν τούτους, οἷς ἕκαστοι αὐτῶν ἐδόθησαν· Πέρσας δὲ καὶ τοὺς κοινωνοῦντας, καὶ τῶν συμμάχων, ὅσοι μένειν ᾑροῦντο παρ᾽ αὐτῷ, ὡς δεσπότας ὧν ἔλαβον προηγόρευε διαλέγεσθαι.

14 Ἐκ δὲ τούτου ἐπιθυμῶν ὁ Κῦρος ἤδη κατασκευάσασθαι, καὶ αὐτὸς, ὡς βασιλεῖ ἡγεῖτο πρέπειν, ἔδοξεν

[g] ληφθήσοιτο] Libens hanc scripturam amplexus sum, quam Stephanus ex vet. quodam libro adfert, et reponendam etiam censet. Prius erat, λειφθήσοιτο.

αὐτῷ τοῦτο σὺν τῇ τῶν Φίλων γνώμῃ ποιῆσαι, [h] ὡς ὁτιήκιστα ἂν ἐπιφθόνως σπάνιός τε καὶ σεμνὸς φανείη. Ὧδε οὖν ἐμηχανᾶτο τοῦτο· ἅμα τῇ ἡμέρᾳ στὰς, ὅπου ἐδόκει ἐπιτήδειον εἶναι, προσεδέχετο τὸν βουλόμενον λέγειν τι, καὶ ἀποκρινόμενος ἀπέπεμπεν. Οἱ δ' ἄνθρωποι, ὡς ἔγνωσαν, ὅτι προσδέχοιτο, ἧκον ἀμήχανοι τὸ πλῆθος· καὶ ὠθουμένων περὶ τοῦ προσελθεῖν, μηχανή τε πολλὴ καὶ μάχη ἦν. Οἱ δὲ ὑπηρέται ὡς ἠδύναντο διακρίναντες, προσίεσαν. Ὁπότε δέ τις καὶ τῶν Φίλων διωσάμενος 15
τὸν ὄχλον προφανείη, προτείνων ὁ Κῦρος τὴν χεῖρα προσήγετο αὐτοὺς, καὶ οὕτως ἔλεγεν, Ἄνδρες Φίλοι, περιμένετε, ἕως τὸν ὄχλον διωσώμεθα· ἔπειτα δὲ καθ' ἡσυχίαν συγγενησόμεθα. Οἱ μὲν δὴ Φίλοι περιέμενον, ὁ δ' ὄχλος πλείων καὶ πλείων ἐπέῤῥει, ἕως παρέφθασεν ἑσπέρα γενομένη, πρὶν τοῖς Φίλοις αὐτὸν σχολάσαι καὶ συγγενέσθαι. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος λέγει, Ἄρα, ἔφη, ὦ ἄνδρες, νῦν μὲν καιρὸς διαλυθῆναι· αὔριον δὲ πρωῒ ἔλθετε· καὶ γὰρ ἐγὼ βούλομαι ὑμῖν τι διαλεχθῆναι. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Φίλοι, ἄσμενοι ᾤχοντο ἀποθέοντες, δίκην δεδωκότες [i] ὑπὸ πάντων τῶν ἀναγκαίων. Καὶ τότε μὲν οὕτως ἐκοιμήθησαν.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ μὲν Κῦρος παρῆν εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον· 16
ἀνθρώπων δὲ πολὺ πλεῖον πλῆθος περιειστήκει, βουλομένων προσιέναι, καὶ πολὺ πρότερον, ἢ οἱ Φίλοι παρῆσαν. Ὁ οὖν Κῦρος περιστησάμενος τῶν ξυστοφόρων Περσῶν κύκλον μέγαν, εἶπεν μηδένα παριέναι, ἢ τοὺς Φίλους τε καὶ ἄρχοντας τῶν Περσῶν τε καὶ τῶν συμμάχων. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον αὐτοὶ, ἔλεξεν ὁ Κῦρος αὐτοῖς τοιάδε· Ἄνδρες

h Ὡς ὁτιήκιστα ἂν etc.] Sic reponendum monuit olim *Muretus*. Cui non inuitus parui. Vulgo scribitur ὁτιήκιστα ἀνεπιφθόνως. Leunclauius legendum putat ὁτιήκιστα ἐπιφθόνως. Sed vltro fere sese offert, quam amplexi sumus, scriptura.

i Ὑπὸ πάντων] Ita recte editio *Eton.* adsentientibus Stephano, Leunclauio et MSto Bodl. Similiter ἀναβ. δ'. p. 194. Ὅσοι δὲ, ὅτε τοπρότερον ἀπῄεσαν, τὰς οἰκίας ἐνέπρησαν, ὑπὸ τῆς αἰθρίας δίκην ἐδίδοσαν. Vulgo, ἀπὸ πάντων.

φίλοι καὶ σύμμαχοι, τοῖς μὲν θεοῖς οὐδὲν ἂν ἔχοιμεν μέμψασθαι, τὸ μὴ οὐχὶ μέχρι τοῦδε πάντα, ὅσα εὐχόμεθα, καταπεπραχέναι· εἰ μέντοι τοιοῦτον ἔσται τὸ μεγάλα πράσσειν, ὥστε μὴ οἷόν τε εἶναι, μήτε ἀμφ' αὑτὸν σχολὴν ἔχειν, μήτε μετὰ τῶν φίλων εὐφρανθῆναι, ἐγὼ μὲν χαίρειν ταύτην τὴν εὐδαιμονίαν κελεύω. Ἐνενοήσατε γάρ, ἔφη, καὶ χθὲς δήπου, ὅτι ἕωθεν ἀρξάμενοι ἀκούειν τῶν προσιόντων, οὐκ ἐλήξαμεν πρόσθεν ἑσπέρας· καὶ νῦν ὁρᾶτε τούτους, καὶ ἄλλους πλείονας τῶν χθὲς παρόντων, ὡς πράγματα ἡμῖν παρέξοντας. Εἰ οὖν τις τούτοις ὑφέξει ἑαυτόν, λογίζομαι μικρὸν μέν τι ὑμῖν μέρος ἐμοῦ μετεσόμενον, μικρὸν δέ τι ἐμοὶ ὑμῶν· ἐμαυτοῦ μέντοι σαφῶς οἶδ' ὅτι οὐδ' ὁτιοῦν μοι μετέσται. Ἔτι δ', ἔφη, καὶ ἄλλο ὁρῶ γελοῖον πρᾶγμα. Ἐγὼ γὰρ δήπου ὑμῖν μὲν ὥσπερ εἰκὸς διάκειμαι· τούτων δὲ τῶν περιεστηκότων ἤ τινα ἢ οὐδένα οἶδα, καὶ οὗτοι πάντες οὕτω παρεσκευασμένοι εἰσίν, ὡς, ἢν νικῶσιν ὑμᾶς ὠθοῦντες, πρότερον ἃ βούλονται ὑμῶν παρ' ἐμοῦ διαπραξόμενοι. Ἐγὼ δὲ ἠξίουν τούτους, εἴ τίς τι ἐμοῦ δέοιτο, θεραπεύειν ὑμᾶς τοὺς ἐμοὺς φίλους [k] δεομένους προσαγωγῆς. Ἴσως ἂν οὖν εἴποι τις, τί δῆτα οὐχ οὕτως ἐξ ἀρχῆς παρεσκευασάμην, ἀλλὰ παρεῖχον ἐν τῷ μέσῳ ἐμαυτόν. Ὅτι τὰ τοῦ πολέμου τοιαῦτα ἐγίγνωσκον ὄντα, ὡς μὴ ὑστερίζειν δέον τὸν ἄρχοντα, μήτε τὸ εἰδέναι, ἃ δεῖ, μήτε τὸ πράττειν, ἃ ἂν καιρὸς ᾖ. τοὺς δὲ σπανίους ἰδεῖν στρατηγοὺς πολλὰ ἐνόμιζον, ὧν δεῖ πραχθῆναι, παριέναι. Νῦν δ' ἐπειδὴ ὁ φιλοπονώτατος πόλεμος ἀναπέπαυται, δοκεῖ μοι καὶ ἡ ἐμὴ ψυχὴ ἀναπαύσεώς τινος ἀξιοῦν τυγχάνειν. Ὡς οὖν ἐμοῦ ἀποροῦντος, ὅ τι ἂν τύχοιμι ποιῶν, ὥστε καλῶς ἔχειν τά τε ἡμέτερα καὶ τὰ τῶν ἄλλων, ὧν ἡμᾶς δεῖ ἐπιμελεῖσθαι, συμβουλευέτω τις, ὅ τι ὁρᾷ συμφορώτατον.

k Δεομένους] Sic reposui ex MSto Bodl. adsentiente Stephano. Referendum autem est hoc participium ad τούτους. Prius erat δεόμενος

Κῦρος μὲν οὕτως εἶπεν· ἀνίσταται δ' ἐπ' αὐτῷ Ἀρτάβαζος, ὁ συγγενής ποτε φήσας εἶναι, καὶ εἶπεν, Ἦ 18
καλῶς, ἔφη, ἐποίησας, ὦ Κῦρε, ἄρξας τοῦ λόγου. Ἐγὼ γάρ, ἔτι νέου μὲν ὄντος σοῦ πάνυ ἀρξάμενος ἐπεθύμουν φίλος γενέσθαι, ὁρῶν δέ σε οὐδὲν δεόμενον ἐμοῦ, κατώκνουν σοι προσιέναι. Ἐπεὶ δὲ ἔτυχές ποτε καὶ [l] ἐμοῦ δεηθείς, προθύμως ἐξαγγεῖλαι πρὸς Μήδους τὰ παρὰ Κυαξάρους, ἐλογιζόμην, εἰ ταῦτα προθύμως σοι συλλάβοιμι, ὡς οἰκεῖός τέ σοι ἐσοίμην, καὶ ἐξέσοιτό μοι, διαλέγεσθαί σοι, ὁπόσον ἂν χρόνον βουλοίμην. Καὶ ἐκεῖνα μὲν δὴ ἐπράχθη, ὥστε σε ἐπαινεῖν. Μετὰ δὲ τοῦτο Ὑρκάνιοι μὲν πρῶτοι φίλοι ἡμῖν ἐγένοντο, καὶ μάλα πεινῶσι συμμάχων· ὥστε μονονοὺκ ἐν ταῖς ἀγκάλαις περιεφέρομεν αὐτοὺς ἀγαπῶντες. Μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπεὶ ἑάλω τὸ πολέμιον στρατόπεδον, [m] οὐκ, οἶμαι, σχολή σοι ἦν ἀμφ' ἐμὲ ἔχειν· καὶ ἐγώ σοι συνεγίνωσκον. Ἐκ δὲ τούτου Γωβρύας ἡμῖν φίλος ἐγένετο, καὶ ἐγὼ ἔχαιρον· καὶ αὖθις Γαδάτας· καὶ δὴ ἔργον σου ἦν μεταλαβεῖν. Ἐπεί γε μέντοι καὶ Σάκαι καὶ Καδούσιοι σύμμαχοι ἐγεγένηντο, θεραπεύειν εἰκότως ἔδει τούτους· καὶ γὰρ οὗτοί σε ἐθεράπευον. Ὡς δ' ἤλθομεν πάλιν, ἔνθεν ὡρμήθημεν, ὁρῶν σε ἀμφ' ἵππους ἔχοντα, ἀμφ' ἅρματα, ἀμφὶ μηχανάς, ἡγούμην, ἐπεὶ ἀπὸ τούτου σχολάσαις, τότε σε καὶ ἀμφ' ἐμὲ ἕξειν σχολήν. Ὥς γε μέντοι ἦλθεν ἡ δεινὴ ἀγγελία, τὸ πάντας ἀνθρώπους ἐφ' ἡμᾶς συλλέγεσθαι, ἐγίγνωσκον, ὅτι ταῦτα μέγιστα εἴη· εἰ δὲ ταῦτα καλῶς γένοιτο, εὖ ἤδη ἐδόκουν εἰδέναι, ὅτι πολλὴ ἔσοιτο ἀφθονία τῆς ἐμῆς καὶ τῆς σῆς συνουσίας. Καὶ νῦν δὴ νενικήκαμέν τε τὴν μεγάλην μάχην, καὶ Σάρδεις καὶ Κροῖσον ὑπο-

l Ἐμοῦ δεηθείς etc.] Vide 4, 1, 10. sqq.

m Οὐκ, οἶμαι, σχολή σοι etc.] Hanc restituimus lectionem ex *Gabrielii* exemplaribus, adsentientibus Stephano et Mureto; quorum ille emendationem hanc veteris exemplaris auctoritate confirmatam inuenit. Prius legebatur, οὐκ οἶμαι σχολήν σοι εἶναι.

χείριον ἔχομεν, καὶ Βαβυλῶνα ᾑρήκαμεν, καὶ πάντας κατεστράμμεθα· καὶ [n] μὰ τὸν Μίθρην ἐγώ τοι ἐχθὲς, εἰ μὴ πολλοῖς διεπύκτευσα, οὐκ ἄν σοι ἐδυνάμην προσελθεῖν. Ἐπεί γε μέντοι [o] ἐδεξιώσω με, καὶ παρά σοι ἐκέλευσας μένειν, ἤδη περίβλεπτος ἦν, ὅτι μετὰ σοῦ ἄσιτος καὶ ἄποτος διημέρευον. Νῦν οὖν, εἰ μὲν ἔσται πη, ὅπως οἱ πλείστου ἄξιοι γεγενημένοι πλεῖστόν σου μέρος [p] μεθέξομεν· εἰ δὲ μὴ, πάλιν αὖ ἐγὼ ἐθέλω παρὰ σοῦ ἐξαγγέλλειν ἀπιέναι πάντας ἀπὸ σοῦ, πλὴν ἡμῶν τῶν ἐξ ἀρχῆς Φίλων. Ἐπὶ τούτῳ ἐγέλασε μὲν ὁ Κῦρος καὶ ἄλλοι πολλοί. Χρυσάντας δὲ ἀνέστη ὁ Πέρσης, καὶ ἔλεξεν ὧδε.

19 Ἀλλὰ τὸ μὲν πρόσθεν, ὦ Κῦρε, εἰκότως ἐν τῷ Φανερῷ σαυτὸν παρεῖχες, δι' ἅ τε αὐτὸς εἶπες, καὶ ὅτι οὐχ ἡμᾶς σοι μάλιστα ἦν θεραπευτέον. Ἡμεῖς μὲν γὰρ καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἕνεκα παρῆμεν· τὸ δὲ πλῆθος ἀνακτᾶσθαι ἔδει ἐκ παντὸς τρόπου, ὅπως ὅτι ἥδιστα συμπονεῖν καὶ συγκινδυνεύειν ἡμῖν ἐθέλοιεν. Νῦν δ' ἐπειδὴ οὐχ οὕτω τρόπου μόνον ἔχεις, ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἀνακτᾶσθαι δύνασαι, οὓς καιρὸς εἴη, ἤδη καὶ οἰκίας σε τυχεῖν ἄξιον· ἢ τί ἀπολαύσαις ἂν τῆς ἀρχῆς, εἰ μόνος ἄμοιρος εἴης ἑστίας, οὗ οὔτε ὁσιώτερον χωρίον ἐν ἀνθρώποις, οὔτε ἥδιον, οὔτε οἰκειότερόν ἐστιν οὐδέν; Ἔπειτα δ', ἔφη, οὐκ ἂν οἴει καὶ ἡμᾶς αἰσχύνεσθαι, εἰ σὲ μὲν ὁρῷμεν ἔξω καρτεροῦντα, αὐτοὶ δ' ἐν οἰκίαις εἴημεν, καὶ σοῦ δοκοίημεν πλεονεκτεῖν;

n Μὰ τὸν Μίθρην] *Hesychius*, Μίθρας, ὁ ἥλιος παρὰ Πέρσαις. Sic et *Strabo* lib. 15. p. 1064. Τιμῶσι (Πέρσαι) δὲ καὶ Ἥλιον, ὃν καλοῦσι Μίθραν.

o Ἐδεξιώσω] MS. Bodl. et editiones *Ald. Eton.* aliaeque habent, ἐξιδιώσω: pro quo Leunclauius ex Budensi libro reposuit ἐδεξιώσω.

p Μεθέξομεν· εἰ δὲ] Post μεθέξομεν MS. Bodl. et libri vulgati fere omnes εὖ ἔχει perperam exhibent. In *Aldina* quidem editione voces istae non comparent; in caeterarum contextum ex marginali quodam *scholio* haud dubie irrepserunt. Noster huius historiae 4, 5, 5. Καὶ νῦν ἐὰν μὲν Κῦρος βούληται· εἰ δὲ μὴ, — Idem ἀναβ. ζ'. p. 246. Εἰ μέν τί συ ἔχεις, ὦ Μηδόσαδες, πρὸς ἡμᾶς λέγειν· εἰ δὲ μὴ — *Thucyd.* sub init. l. 3. p. 149. edit. Ox. Καὶ ἢν μὲν ξυμβῇ ἡ πεῖρα· εἰ δὲ μὴ, — Vbi vide *Scholiast.*

Ἐπεὶ δὲ Χρυσάντας ταῦτα ἔλεξε, συνηγόρευον αὐτῷ κατὰ ταῦτα πολλοί. Ἐκ τούτου δὴ εἰσέρχεται εἰς τὰ βασίλεια, καὶ τὰ ἐκ Σάρδεων χρήματα ἐνταῦθ' οἱ ἄγοντες ἀπέδοσαν. Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθεν ὁ Κῦρος, πρῶτον μὲν Ἑστίᾳ ἔθυσεν, ἔπειτα Διὶ βασιλεῖ, καὶ εἴ τινι ἄλλῳ θεῷ οἱ μάγοι ἐξηγοῦντο. Ποιήσας δὲ ταῦτα, τὰ ἄλλα ἤδη ἤρχετο διοικεῖν.

Ἐννοῶν δὲ τὸ αὐτοῦ πρᾶγμα, ὅτι ἐπιχειροίη μὲν ἄρχειν πολλῶν ἀνθρώπων, παρασκευάζοιτο δὲ οἰκεῖν ἐν πόλει τῇ μεγίστῃ τῶν φανερῶν, αὕτη δὲ οὕτως ἔχοι αὐτῷ, ὡς ἂν πολεμιωτάτη γένοιτο ἀνδρὶ πόλις· ταῦτα δὴ λογιζόμενος, φυλακῆς περὶ τὸ σῶμα ἡγήσατο δεῖσθαι. Γνοὺς δ', ὅτι οὐδαμοῦ ἄνθρωποι εὐχειρωτότεροί εἰσιν, ἢ ἐν σίτοις καὶ ποτοῖς καὶ λουτρῷ καὶ κοίτῃ καὶ ὕπνῳ, ἐσκόπει, τίνας ἂν ἐν τούτοις περὶ ἑαυτὸν πιστοτάτους ἔχοι. Ἐνόμισε 21
δὲ, μὴ ἂν γενέσθαι ποτὲ πιστὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἄλλον μᾶλλον φιλήσει τοῦ τῆς φυλακῆς δεομένου. Τοὺς μὲν οὖν ἔχοντας παῖδας ἢ γυναῖκας συναρμοζούσας, ἢ παιδικὰ, ἔγνω φύσει συνηναγκάσθαι ταῦτα μάλιστα φιλεῖν· τοὺς δὲ εὐνούχους ὁρῶν πάντων τούτων στερομένους, ἡγήσατο τούτους ἂν περὶ πλείστου ποιεῖσθαι, οἵτινες δύναιντο πλουτίζειν μάλιστα αὐτοὺς, καὶ βοηθεῖν, εἴ τι ἀδικοῖντο, καὶ τιμὰς περιάπτειν αὐτοῖς· q τούτους δὲ εὐεργετοῦντα ὑπερβάλλειν αὐτὸν οὐδένα ἡγεῖτο δύνασθαι. Πρὸς δὲ τούτοις, ἄδοξοι ὄντες οἱ εὐνοῦχοι παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, καὶ διὰ τοῦτο δεσπότου ἐπικούρου προσδέονται· οὐδεὶς γὰρ ἂν ἦν, ὅστις οὐκ ἂν ἀξιώσειεν εὐνούχου πλέον ἔχειν ἐν παντὶ, εἰ μή τι ἄλλο κρεῖττον ἀπείργοι· δεσπότῃ δὲ πιστὸν ὄντα οὐδὲν κωλύει πρωτεύειν καὶ τὸν εὐνοῦχον. Ὁ δ' ἂν μάλιστά τις 22

q *Τούτους δὲ εὐεργετοῦντα* etc.] Ita recte editiones *Steph. et Eton.* In MSto Bodl. et edit. *Ald. et Flor.* legitur, *εὐεργετοῦντα ὑπερβάλλειν αὐτὸν οὐδὲν ἂν ἡγεῖτο* etc. In cet. codic. quos citat Stephanus, *εὐεργετοῦντας ὑπερβάλλειν αὐτὸν οὐδένα ἡγεῖτο* etc. Quare hic *οὐδένα* quidem retinendum, sed *εὐεργετοῦντας* reiiciendum, et in eius locum *εὐεργετοῦντα* reponendum censuimus.

εἰηθείη, ἀνάλκιδας τοὺς εὐνούχους γίγνεσθαι, οὐδὲ τοῦτο ἐφαίνετο αὐτῷ. Ἐτεκμαίρετο δὲ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ζώων, ὅτι οἵ τε ὑβρισταὶ ἵπποι ἐκτεμνόμενοι, τοῦ μὲν δάκνειν καὶ ὑβρίζειν ἀποπαύονται, πολεμικοὶ δὲ οὐδὲν ἧττον γίγνονται· οἵ τε ταῦροι ἐκτεμνόμενοι, τοῦ μὲν μέγα φρονεῖν καὶ ἀπειθεῖν ὑφίενται, τοῦ δ' ἰσχύειν καὶ ἐργάζεσθαι οὐ στερίσκονται· καὶ οἱ κύνες δὲ ὡσαύτως, τοῦ μὲν ἀπολείπειν τοὺς δεσπότας ἀποπαύονται ἐκτεμνόμενοι, φυλάττειν δὲ καὶ εἰς θήραν οὐδὲν κακίους γίγνονται. Καὶ οἵ γε ἄνθρωποι ὡσαύτως ἠρεμέστεροι γίγνονται, στερισκόμενοι ταύτης τῆς ἐπιθυμίας, οὐ μέντοι ἀμελέστεροί γε τῶν προσταττομένων, οὐδ' ἧσσόν τι ἱππικοί, οὐδὲ ἧσσόν τι
23 ἀκοντιστικοί, οὐδὲ ἧσσον φιλότιμοι. Κατάδηλοι δὲ γίγνονται ἐν τοῖς [r] πολέμοις καὶ ἐν ταῖς θήραις, ὅτι ἔσωζον τὸ φιλόνεικον ἐν ταῖς ψυχαῖς. Τοῦ δὲ πιστοὶ εἶναι, ἐν τῇ φθορᾷ τῶν δεσποτῶν μάλιστα βάσανον ἐδίδοσαν. οὐδένες γὰρ πιστότερα ἔργα ἐπεδείκνυντο ἐν ταῖς δεσποτικαῖς συμφοραῖς τῶν εὐνούχων. Εἰ δέ τι ἄρα τῆς τοῦ σώματος ἰσχύος μειοῦσθαι δοκοῦσιν, ὁ σίδηρος ἂν ἰσοῖ τοὺς ἀσθενεῖς ἐν τῷ πολέμῳ τοῖς ἰσχυροῖς. Ταῦτα δὴ γιγνώσκων, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν θυρωρῶν, πάντας τοὺς περὶ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα θεραπευτῆρας, ἐποιήσατο εὐνούχους.
24 Ἡγησάμενος δὲ οὐχ ἱκανὴν εἶναι τὴν φυλακὴν ταύτην πρὸς τὸ πλῆθος τῶν δυσμενῶς ἐχόντων, ἐσκόπει, τίνας τῶν ἄλλων ἂν πιστοτάτους περὶ τὸ βασίλειον φύλακας λάβοι. Εἰδὼς οὖν Πέρσας τοὺς οἴκοι, κακοβιωτάτους μὲν ὄντας διὰ πενίαν, ἐπιπονώτατα δὲ ζῶντας διὰ τὴν τῆς χώρας τραχύτητα, καὶ διὰ τὸ αὐτουργοὺς εἶναι, τούτους ἐνόμιζε μάλιστ' ἂν ἀγαπᾶν τὴν παρ' ἑαυτῷ δίαιταν. Λαμβάνει οὖν τούτων μυρίους δορυφόρους, οἳ κύκλῳ μὲν

r Πολέμοις] Hanc lectionem ex Camerariano libro adfert Stephanus, et recipiendam putat: cum quo sentiunt etiam Leunclavius et Muretus. Editio autem *Eton.* dat πολεμικοῖς: libri alii, πολεμίοις.

νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐφύλαττον περὶ τὰ βασίλεια, [s] ὁπότε ἐπὶ χώρας εἴη· ὁπότε δὲ ἐξίοι που, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τεταγμένοι ἐπορεύοντο. Νομίσας δὲ, καὶ Βαβυλῶνος ὅλης φύλακας δεῖν εἶναι ἱκανοὺς, εἴτ' ἐπιδημῶν αὐτὸς τυγχάνοι, εἴτε καὶ ἀποδημῶν, κατέστησε καὶ ἐν Βαβυλῶνι φρουροὺς ἱκανούς· μισθὸν δὲ καὶ τούτοις Βαβυλωνίους ἔταξε παρέχειν, βουλόμενος αὐτοὺς ὡς ἀμηχανωτάτους εἶναι, ὅπως ὀτιταπεινότατοι καὶ εὐκαθεκτότατοι εἶεν. Αὕτη μὲν δὴ περί αὐτόν τε φυλακὴ καὶ ἡ ἐν Βαβυλῶνι τότε κατασταθεῖσα, καὶ νῦν ἔτι οὕτως ἔχουσα διαμένει. Σκο- 25
πῶν δ', ὅπως ἂν καὶ ἡ πᾶσα ἀρχὴ κατέχοιτο, καὶ ἄλλη ἔτι προσγίγνοιτο, ἡγήσατο, τοὺς μισθοφόρους τούτους οὐ τοσοῦτον βελτίονας τῶν ὑπηκόων εἶναι, ὅσον ἐλάττονας· τοὺς δ' ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγίγνωσκε συνεκτέον εἶναι, οἵπερ σὺν τοῖς θεοῖς τὸ κρατεῖν παρέσχον, καὶ ἐπιμελητέον, ὅπως [t] μὴ ἀνήσωσι τὴν τῆς ἀρετῆς ἄσκησιν. Ὅπως δὲ μὴ ἐπιτάττειν αὐτοῖς δοκοίη, ἀλλὰ γνόντες καὶ αὐτοὶ [u] ταῦτα ἄριστα εἶναι, οὕτως ἐμμένοιέν τε καὶ ἐπιμελοῖντο τῆς ἀρετῆς, συνέλεξε τούς τε ὁμοτίμους καὶ πάντας, ὁπόσοι ἐπικαίριοι ἦσαν, καὶ ἀξιοχρεώτατοι αὐτῷ ἐδόκουν κοινωνοὶ εἶναι καὶ πόνων καὶ ἀγαθῶν. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξε τοιάδε.

26 Ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, τοῖς μὲν θεοῖς μεγίστη χάρις, ὅτι ἔδοσαν ἡμῖν τυχεῖν, ὧν ἐνομίζομεν ἄξιοι εἶναι. Νῦν μὲν γὰρ δὴ ἔχομεν καὶ γῆν πολλὴν καὶ ἀγαθὴν, καὶ οἵτινες ταύτην ἐργαζόμενοι θρέψουσιν ἡμᾶς·

s Ὁπότε ἐπὶ χώρας etc.] Haec editionis *Stephanianae* et libri *Camerariani* lectio est: quam Leunclauius (qui lectionem vulgo receptam istam ὁπότε ἔσω βαίνοιεν sequitur) censet nihil aliud esse, quam *Scholiolum*, declarando verbo inusitatiori ῥαίνοιεν.

t Μὴ ἀνήσωσι] Haec libri Camerariani lectio est; quam adsentientibus *Stephano*, *Mureto*, et *Leunclavio* amplexi sumus. Notandum tamen est, a verbo ἀνίημι formari aorist. 1. ex grammaticis praeceptis, ἀνῆκα, non autem ἀνῆσα: quapropter vel cum *Porto* rectius legas, μὴ ἀνήσουσι: vel, quod mallem, μὴ ἀνῶσι. Sic paulo post adhibet ἀνῇ cum eodem accusatiuo ἄσκησιν. Prius erat μηνίσωσι.

u Ταῦτα ἄριστα] Ita reposuimus ex MSto Bodl. Vulgo, ταῦτα ἄριστοι.

ἔχομεν δὲ καὶ οἰκίας, καὶ ἐν ταύταις κατασκευάς. Καὶ μηδείς γε ὑμῶν ἔχων ταῦτα νομισάτω ἀλλότρια ἔχειν· νόμος γὰρ ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀΐδιός ἐστιν, ὅταν πολεμούντων πόλις ἁλῷ, τῶν ἑλόντων εἶναι καὶ τὰ σώματα τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ χρήματα. Οὔκουν ἀδικίᾳ γε ἕξετε, ὅ τι ἂν ἔχοιτε, ἀλλὰ φιλανθρωπίᾳ οὐκ ἀφαιρήσεσθε, ἤν τι ἐᾶτε ἔχειν αὐτούς. Τὸ μέντοι ἐκ τοῦδε οὕτως ἐγὼ γιγνώσκω, ὅτι, εἰ μὲν τρεψόμεθα ἐπὶ ῥᾳδιουργίαν καὶ τὴν τῶν κακῶν ἀνθρώπων ἡδυπάθειαν (οἳ νομίζουσι τὸ μὲν πονεῖν ἀθλιώτατον, τὸ δὲ ἀπόνως βιοτεύειν ἡδυπάθειαν) ταχὺ ἡμᾶς φημὶ ὀλίγου ἀξίους ἡμῖν αὐτοῖς ἔσεσθαι, καὶ ταχὺ πάντων τῶν ἀγαθῶν στερήσεσθαι. Οὐ γάρ τοι τὸ ἀγαθοὺς ἄνδρας γενέσθαι, τοῦτο ἀρκεῖ, ὥστε καὶ διατελεῖν ὄντας ἀγαθούς, ἤν μή τις αὐτοῦ διὰ τέλους ἐπιμελῆται· ἀλλὰ ὥσπερ καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι ἀμεληθεῖσαι μείονος ἄξιαι γίγνονται, καὶ τὰ σώματά γε αὐτὰ εὖ ἔχοντα, ὁπόταν τις αὐτὰ ἀνῇ ἐπὶ ῥᾳδιουργίαν, πονήρως πάλιν ἔχει· οὕτω καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ ἀλκή, ὁπόταν τις αὐτῶν ἀνῇ τὴν ἄσκησιν, ἐκ τούτου εἰς τὴν πονηρίαν πάλιν τρέπεται. Οὔκουν δεῖ μέλλειν, οὐδ' ἐπὶ τὸ αὐτίκα ἡδὺ προϊέναι αὐτούς. Μέγα μὲν γάρ, οἶμαι, ἔργον καὶ τὸ ἀρχὴν καταπρᾶξαι, πολὺ δ' ἔτι μεῖζον, τὸ λαβόντα διασώσασθαι. Τὸ μὲν γὰρ λαβεῖν πολλάκις τῷ τόλμαν μόνον παρασχομένῳ ἐγένετο· τὸ δὲ λαβόντα κατέχειν, οὐκέτι τοῦτο ἄνευ σωφροσύνης, οὐδ' ἄνευ ἐγκρατείας, οὐδ' ἄνευ πολλῆς ἐπιμελείας γίγνεται. Ἃ χρὴ γιγνώσκοντας, νῦν πολὺ μᾶλλον ἀσκεῖν τὴν ἀρετήν, ἢ πρὶν τάδε τἀγαθὰ κτήσασθαι· εὖ εἰδότας, ὅτι, ὅταν πλεῖστά τις ἔχῃ, τότε πλεῖστοι καὶ φθονοῦσι καὶ ἐπιβουλεύουσι καὶ πολέμιοι γίγνονται, ἄλλως τε κἂν παρ' ἀκόντων τά τε κτήματα καὶ τὴν θεραπείαν, ὥσπερ ἡμεῖς, ἔχῃ. Τοὺς μὲν οὖν θεοὺς οἴεσθαι χρὴ σὺν ἡμῖν ἔσεσθαι· οὐ γὰρ

ἐπιβουλεύσαντες ἀδίκως ταῦτα ἔχομεν, ἀλλ' ἐπιβουλευθέντες ἐτιμωρησάμεθα. Τὸ μέντοι μετὰ τοῦτο κράτιστον, ἡμῖν αὐτοῖς παρασκευαστέον· τοῦτο δέ ἐστι, τὸ βελτίονας ὄντας τῶν ἀρχομένων, ἄρχειν ἀξιοῦν. Θάλπους μὲν οὖν καὶ ψύχους, καὶ σίτων καὶ ποτῶν, καὶ πόνων καὶ ὕπνου ἀνάγκη καὶ τοῖς δούλοις μεταδιδόναι· μεταδιδόντας γε μέντοι πειρᾶσθαι δεῖ ἐν τούτοις πρῶτον βελτίονας αὐτῶν φαίνεσθαι. Πολεμικῆς δ' ἐπιστήμης καὶ μελέτης παντάπασιν οὐ μεταδοτέον τούτοις, οὕστινας ἐργάτας τε ἡμετέρους καὶ δασμοφόρους βουλόμεθα κτήσασθαι, ἀλλ' αὐτοὺς δεῖ τούτοις τοῖς ἀσκήμασι πλεονεκτεῖν, γιγνώσκοντας, ὅτι ἐλευθερίας ταῦτα ὄργανα καὶ εὐδαιμονίας οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀπέδειξαν· καὶ ὥσπερ γε ἐκείνους τὰ ὅπλα ἀφῃρήμεθα, οὕτως ἡμᾶς αὐτοὺς δεῖ μὴ τῶν ὅπλων ποτ' ἐρήμους γίγνεσθαι, εὖ εἰδότας, ὅτι τοῖς ἀεὶ ἐγγυτάτω τῶν ὅπλων οὖσι, τούτοις καὶ οἰκειότατά ἐστιν, ἃ ἂν βούλωνται. Εἰ δέ τις τοιαῦτα ἐννοεῖται, τί δῆτα ἡμῖν ὄφελος καταπρᾶξαι, ἃ ἐπεθυμοῦμεν, εἰ ἔτι δεήσει καρτερεῖν καὶ πεινῶντας καὶ διψῶντας καὶ ἐπιμελομένους καὶ πονοῦντας; ἐκεῖνο δεῖ καταμαθεῖν, ὅτι τοσούτῳ τἀγαθὰ μᾶλλον εὐφραίνει, ὅσῳ ἂν μᾶλλον προπονήσας τις ἐπ' αὐτὰ ἀπίοι· (οἱ γὰρ πόνοι ὄψον τοῖς ἀγαθοῖς) ἄνευ δὲ τοῦ δεόμενον τυγχάνειν τινὸς, οὐδὲν οὕτω πολυτελῶς παρασκευασθείη ἂν, ὥσθ' ἡδὺ εἶναι. Εἰ δὲ, ὧν μὲν μάλιστα ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦσιν, ὁ δαίμων ἡμῖν ταῦτα συμπαρεσκεύακεν, ὡς δ' ἂν ἥδιστα ταῦτα φαίνοιτο, αὐτός τις αὑτῷ ταῦτα παρασκευάσει, ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ τοσούτῳ πλεονεκτήσει τῶν ἐνδεεστέρων βίου, ὅσῳ πεινήσας τῶν ἡδίστων σίτων τεύξεται, καὶ διψήσας τῶν ἡδίστων ποτῶν ἀπολαύσεται, καὶ δεηθεὶς ἀναπαύσεως, ἥδιστον ἀναπαύσεται. Ὧν ἕνεκα φημὶ χρῆναι νῦν ἐπιταθῆναι ἡμᾶς εἰς

ἀνδραγαθίαν, ὅπως τῶν τε ἀγαθῶν, ἣ ἄριστον καὶ ἥδιστον, ἀπολαύσωμεν, καὶ ὅπως τοῦ πάντων χαλεπωτάτου ἄπειροι γενώμεθα. Οὐ γὰρ τὸ μὴ λαβεῖν τὰ ἀγαθὰ οὕτω χαλεπὸν, ὥσπερ τὸ λαβόντα στερηθῆναι, λυπηρόν. Ἐννοήσατε δὲ κἀκεῖνο, τίνα πρόφασιν ἔχοντες ἂν προελοίμεθα κακίονες, ἢ πρόσθεν, γενέσθαι. Πότερον ὅτι ἄρχομεν; Ἀλλ' οὐ δήπου τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων πονηρότερον προσήκει εἶναι. Ἀλλ' ὅτι εὐδαιμονέστεροι δοκοῦμεν νῦν, ἢ πρότερον, εἶναι; Ἔπειτα τῇ εὐδαιμονίᾳ φήσει τις τὴν κακίαν [x] ἐπιπρέπειν; Ἀλλ' ὅτι, ἐπεὶ κεκτήμεθα δούλους, τούτους κολάσομεν, ἢν πονηροὶ ὦσι; Καὶ τί προσήκει, αὐτὸν ὄντα πονηρὸν πονηρίας ἕνεκα, ἢ βλακείας, ἄλλους κολάζειν; Ἐννοεῖτε δ' ἔτι καὶ τοῦτο, ὅτι τρέφειν μὲν παρεσκευάσμεθα πολλοὺς καὶ τῶν ἡμετέρων οἴκων φύλακας καὶ τῶν σωμάτων· αἰσχρὸν δὲ πῶς οὐκ ἂν εἴη, [y] εἰ δὴ ἄλλους μὲν δορυφόρους τῆς σωτηρίας οἰησόμεθα χρῆναι τυγχάνειν, αὐτοὶ δὲ ἡμῖν αὐτοῖς οὐ δορυφορήσομεν; Καὶ μὴν εὖ γε δεῖ εἰδέναι, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλη φυλακὴ τοιαύτη, οἵα, αὐτόν τινα καλὸν κἀγαθὸν ὑπάρχειν· τοῦτο γὰρ δεῖ συμπαρομαρτεῖν· τῷ δ' ἀρετῆς ἐρήμῳ οὐδὲ ἄλλο καλῶς ἔχειν οὐδὲν προσήκει. Τί οὖν φημι χρῆναι ποιεῖν, καὶ ποῦ τὴν ἀρετὴν ἀσκεῖν, καὶ ποῦ τὴν μελέτην ποιεῖσθαι; Οὐδὲν καινὸν, ὦ ἄνδρες, ἐρῶ· ἀλλ' ὥσπερ ἐν Πέρσαις ἐπὶ τοῖς ἀρχείοις οἱ ὁμότιμοι διάγουσιν, οὕτω καὶ ἡμᾶς φημὶ χρῆναι ἐνθάδε ὄντας τοὺς ὁμοτίμους πάντας, ἅπερ καὶ ἐκεῖ ἐπι-

x Ἐπιπρέπειν] Ita optime legit *Muretus*: quam emendationem confirmat *Philelphus*, locum sic vertens: *ideo dicet aliquis vitium felicitatem decere*. In vulgatis autem libris scribitur ἐπιτρέπειν.

y Εἰ δὴ ἄλλους] *Gabrielius* ex suis vetustis exemplar. adfert εἰ δι' ἄλλους: quam sequendo, genitiuus τῆς σωτηρίας non iungetur cum δορυφόρους, sed cum τυγχάνειν, quod non pro *esse* accipietur, sed pro *consequi*. Sic certe δορυφορήσομεν, vti monuit Stephanus, in altero membro sine adiectione ponitur. MS. Bodl. et caeteri libri lectionem vulgatam praestant.

τηδεύειν, καὶ ὑμᾶς γε ἐμὲ ὁρῶντας κατανοεῖν παρόντας, εἰ ἐπιμελόμενος, ὧν δεῖ, διάξω· ἐγώ τε ὑμᾶς κατανοῶν θεάσομαι, καὶ ὃς ἂν ὁρῶ τὰ καλὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ ἐπιτηδεύοντας, τούτους τιμήσω. Καὶ τοὺς παῖδας δὲ, οἳ ἂν ἡμῖν γίγνωνται, ἐνθάδε παιδεύωμεν· αὐτοὶ γὰρ βελτίονες ἐσόμεθα, βουλόμενοι τοῖς παισὶν ὡς βέλτιστα παραδείγματα ἡμᾶς αὐτοὺς παρέχειν· οἵ τε παῖδες, οὐδ' ἂν εἰ βούλοιντο, ῥᾳδίως πονηροὶ γένοιντο, αἰσχρὸν μὲν μηδὲν μήτε ὁρῶντες μήτε ἀκούοντες, ἐν δὲ καλοῖς κἀγαθοῖς ἐπιτηδεύμασι διημερεύοντες.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Η'.

C. I. Κῦρος μὲν οὖν οὕτως εἶπεν· ἀνέστη δ' ἐπ' αὐτῷ Χρυσάντας, καὶ εἶπεν ὧδε· Ἀλλὰ πολλάκις μὲν δή, ὦ ἄνδρες, καὶ ἄλλοτε κατενόησα, ὅτι ἄρχων ἀγαθὸς οὐδὲν διαφέρει πατρὸς ἀγαθοῦ. Οἵ τε γὰρ πατέρες προνοοῦσι τῶν παίδων, ὅπως μήποτε αὐτοὺς τἀγαθὰ ἐπιλείψει, Κῦρός τέ μοι δοκεῖ νῦν συμβουλεύειν ἡμῖν, ἀφ' ὧν μάλιστ' ἂν εὐδαιμονοῦντες διατελοῖμεν. Ὃ δέ μοι δοκεῖ ἐνδεέστερον, ἢ ὡς ἐχρῆν, δηλῶσαι, τοῦτο ἐγὼ πειράσομαι τοὺς μὴ εἰδότας διδάξαι. Ἐννοήσατε γὰρ δή, τίς ἂν πόλις πολεμία ὑπὸ μὴ πειθομένων ἁλοίη; τίς δ' ἂν φιλία ὑπὸ μὴ πειθομένων διαφυλαχθείη; ποῖον δ' ἂν ἀπειθούντων στράτευμα νίκης τύχοι; πῶς δ' ἂν μᾶλλον ἐν μάχαις ἡττῷντο ἄνθρωποι, ἢ ἐπειδὰν ἄρξωνται ἰδίᾳ ἕκαστος περὶ τῆς αὐτοῦ σωτηρίας βουλεύεσθαι; τί δὲ ἂν ἄλλο ἀγαθὸν τελεσθείη ὑπὸ τῶν μὴ πειθομένων τοῖς κρείττοσι; ποῖαι δὲ πόλεις νομίμως ἂν [a] οἰκηθεῖεν; ἢ ποῖοι οἶκοι σωθείησαν; πῶς δ' ἂν νῆες, ὅποι δεῖ, ἀφίκοιντο; Ἡμεῖς δέ, ἃ νῦν ἀγαθὰ ἔχομεν, διὰ τί ἄλλο μᾶλλον κατεπράξαμεν, ἢ διὰ τὸ πείθεσθαι τῷ ἄρχοντι; Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ταχὺ μέν, ὅποι ἔδει, παρεγιγνόμεθα, ἀθρόοι τε τῷ ἄρχοντι ἑπόμενοι, ἀνυπόστατοι ἦμεν, τῶν δ' ἐπιταχθέντων οὐδὲν ἡμιτελὲς κατελείπομεν. Εἰ τοίνυν μέγιστον ἀγαθὸν τὸ πειθαρχεῖν φαίνεται εἰς τὸ καταπράττειν [b] τἀγαθά, εὖ ἴστε, ὅτι αὐτὸ τοῦτο καὶ εἰς τὸ διασώζειν, ἃ δεῖ, μέγιστον ἀγαθόν

a Οἰκηθεῖεν;] Sic ex coniectura reponendum censuimus, adprobante Stephano; paulo post in re simili πόλις οἰκεῖται. Prius erat οἰκήσειαν.

b Τἀγαθά, etc.] Editi fere omnes et MS. Bodl. — τἀγαθά, οὕτως εὖ etc. At vox penultima non comparet in editione *Eton.* nec in *Stobaeo:* ideoque de ea tollenda Stephano adsentior.

ἐστι. Καὶ πρόσθεν μὲν δὴ πολλοὶ ἡμῶν ἦρχον, οὐδενὸς δ' ἤρχομεν· νῦν δὲ κατεσκεύασθε οὕτω πάντες οἱ παρόντες, ὥστε ἄρχετε οἱ μὲν πλειόνων, οἱ δὲ μειόνων. Ὥσπερ τοίνυν αὐτοὶ ἀξιώσετε ἄρχειν τῶν ὑφ' ὑμῖν, οὕτω καὶ αὐτοὶ πειθώμεθα, οἷς ἂν ἡμῖν καθήκοι. Τοσοῦτον δὲ διαφέρειν ἡμᾶς δεῖ τῶν δούλων, ὅσον οἱ μὲν δοῦλοι ἄκοντες τοῖς δεσπόταις ὑπηρετοῦσιν· ἡμᾶς δὲ, εἴπερ ἀξιοῦμεν ἐλεύθεροι εἶναι, ἑκόντας δεῖ ποιεῖν, ὅ τι πλείστου ἄξιον φαίνεται εἶναι. Εὑρήσετε δὲ, ἔφη, καὶ ἔνθα ἄνευ μοναρχίας πόλις οἰκεῖται, τὴν μάλιστα τοῖς ἄρχουσιν ἐθέλουσαν πείθεσθαι, ταύτην ἥκιστα τῶν πολεμίων ἀναγκαζομένην ὑπακούειν. Παρῶμέν τε οὖν, ὥσπερ Κῦρος κελεύει, ἐπὶ τόδε τὸ ἀρχεῖον, ἀσκῶμέν τε, δι' ὧν μάλιστα δυνησόμεθα κατέχειν, ἃ δεῖ, παρέχωμέν τε ἡμᾶς αὐτοὺς χρῆσθαι Κύρῳ, ὅ τι ἂν δέῃ. Καὶ τοῦτο γὰρ εὖ εἰδέναι χρὴ, ὅτι οὐ μὴ δύνηται Κῦρος εὑρεῖν, ὅ τι αὐτῷ μὲν ἐπ' ἀγαθῷ χρήσεται, ἡμῖν δὲ οὔ· ἐπείπερ τά γε αὐτὰ ἡμῖν συμφέρει, καὶ οἱ αὐτοί εἰσιν ἡμῖν πολέμιοι.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε Χρυσάντας, οὕτω δὴ καὶ ἄλ- 2
λοι ἀνίσταντο πολλοὶ καὶ Περσῶν καὶ τῶν συμμάχων συνεροῦντες· καὶ ἔδοξε τοὺς ἐντίμους ἀεὶ παρεῖναι ἐπὶ θύρας, καὶ παρέχειν αὐτοὺς χρῆσθαι, ὅ τι βούληται, ἕως ἂν ἀφίῃ Κῦρος. Ὡς δὲ τότε ἔδοξεν, οὕτω καὶ νῦν ἔτι ποιοῦσιν οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ὑπὸ βασιλεῖ ὄντες· [c] θεραπεύουσι τὰς τῶν ἀρχόντων θύρας. Ὡς δ' ἐν τῷ λόγῳ δεδήλωται Κῦρος καταστησάμενος εἰς τὸ διαφυλάττειν ἑαυτῷ τε καὶ Πέρσαις τὴν ἀρχὴν, ταῦτα καὶ οἱ μετ' ἐκεῖνον βασιλεῖς νόμιμα ἔτι καὶ νῦν διατελοῦσι ποιοῦντες. Οὕτω δ' ἔχει καὶ ταῦτα, ὥσπερ καὶ τἆλλα· ὅταν μὲν ὁ ἐπιστάτης βελτίων γένηται, καθαρώτερον τὰ νόμιμα

c θεραπεύουσι τὰς etc.] Budaeus legit θεραπεύουσι γὰρ τὰς etc. Came- rarius, Stephano teste, θεραπεύουσι τε ex suo exempl. adfert.

πράττεται· ὅταν δὲ χείρων, φαυλότερον. Ἐφοίτων μὲν οὖν ἐπὶ τὰς θύρας Κύρου οἱ ἔντιμοι σὺν τοῖς ἵπποις καὶ ταῖς αἰχμαῖς, συνδόξαν πᾶσι τοῖς ἀρίστοις τῶν συγκα-
3 ταστρεψαμένων τὴν ἀρχήν. Κῦρος δ' ἐπὶ μὲν τἄλλα καθίστη ἄλλους ἐπιμελητὰς, καὶ ἦσαν αὐτῷ καὶ προσόδων ἀποδεκτῆρες, καὶ δαπανημάτων δοτῆρες, καὶ ἔργων ἐπιστάται, καὶ κτημάτων φύλακες, καὶ τῶν εἰς τὴν δίαιταν ἐπιτηδείων ἐπιμεληταί· καὶ ἵππων δὲ καὶ κυνῶν ἐπιμελητὰς καθίστη, οὓς ἐνόμιζε καὶ ταῦτα τὰ βοσκήματα βέλτιστ' ἂν παρέχειν αὐτῷ χρῆσθαι. Οὓς δὲ συμφύλακας τῆς εὐδαιμονίας οἱ ᾤετο χρῆναι ἔχειν, τούτους, ὅπως ὡς βέλτιστοι ἔσονται, οὐκέτι τούτου τὴν ἐπιμέλειαν ἄλλοις προσέταττεν, ἀλλ' αὐτοῦ ἐνόμιζε τοῦτο ἔργον εἶναι. Ἤιδει γὰρ, ὅτι, εἴ γε μάχης ποτὲ δεήσοι, ἐκ τούτων αὐτῷ καὶ παραστάτας καὶ ἐπιστάτας ληπτέον εἴη, σὺν οἷσπερ οἱ μέγιστοι κίνδυνοι· καὶ ταξιάρχους δὲ καὶ πεζῶν καὶ ἱππέων ἐγίγνωσκεν ἐκ τούτων καταστατέον εἶναι. Εἰ δέοι δὲ καὶ στρατηγῶν που ἄνευ αὐτοῦ, ᾔδει,
4 ὅτι ἐκ τούτων πεμπτέον εἴη· καὶ πόλεων δὲ καὶ ὅλων ἐθνῶν φύλαξι καὶ σατράπαις ᾔδει, ὅτι τούτων τισὶ χρηστέον, καὶ πρέσβεις γε τούτων τινὰς πεμπτέον· ὅπερ ἐν τοῖς μεγίστοις ἡγεῖτο εἶναι εἰς τὸ ἄνευ πολέμου τυγχάνειν, ὧν δέοιτο. Μὴ ὄντων μὲν οὖν, οἵων δεῖ, δι' ὧν αἱ μέγισται καὶ πλεῖσται πράξεις ἔμελλον εἶναι, κακῶς ἡγεῖτο τὰ αὐτοῦ ἕξειν· εἰ δ' οὗτοι εἶεν, οἵους δέοι, πάντα ἐνόμιζε καλῶς ἔσεσθαι. Ἐνέδυ μὲν οὖν, οὕτω γνοὺς, εἰς ταύτην τὴν ἐπιμέλειαν· ἐνόμιζε δὲ τὴν αὐτὴν καὶ αὐτῷ ἄσκησιν εἶναι τῆς ἀρετῆς. Οὐ γὰρ ᾤετο οἷόν τε εἶναι, μὴ αὐτόν τινα ὄντα, οἷον δεῖ, ἄλλους παρορμᾶν ἐπὶ τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ ἔργα.

Ὡς δὲ ταῦτα διενοήθη, ἡγήσατο σχολῆς πρῶτον δεῖν, εἰ μέλλοι δυνήσεσθαι τῶν κρατίστων ἐπιμελεῖσθαι. Τὸ μὲν οὖν προσόδων ἀμελεῖν οὐχ οἷόν τε ἐνόμισεν εἶναι,

προνοῶν, ὅτι πολλὰ τελεῖν ἀνάγκη ἔσοιτο εἰς μεγάλην ἀρχήν· τὸ δ' αὖ, πολλῶν κτημάτων ὄντων, ἀμφὶ ταῦτα αἰεὶ αὐτὸν ἔχειν, ᾔδει, ὅτι ἀσχολίαν παρέξει τῆς τῶν ὅλων σωτηρίας ἐπιμελεῖσθαι. Οὕτω δὴ σκοπῶν, 5
ὅπως ἂν τά τε οἰκονομικὰ καλῶς ἔχοι, καὶ ἡ σχολὴ γένοιτο, κατενόησέ πως τὴν στρατιωτικὴν σύνταξιν. Ὡς γὰρ τὰ πολλὰ δεκάδαρχοι μὲν δεκάδων ἐπιμέλονται, λοχαγοὶ δὲ δεκαδάρχων, χιλίαρχοι δὲ λοχαγῶν, μυρίαρχοι δὲ χιλιάρχων· καὶ οὕτως οὐδεὶς ἀτημέλητος γίγνεται, οὐδ' ἢν πάνυ πολλαὶ μυριάδες ἀνθρώπων ὦσι· καὶ ὅταν ὁ στρατηγὸς βούληται χρήσασθαί τι τῇ στρατιᾷ, ἀρκεῖ, ἢν τοῖς μυριάρχοις παραγγείλῃ. Ὥσπερ οὖν ταῦτα ἔχει, οὕτω καὶ ὁ Κῦρος συνεκεφαλαιώσατο τὰς οἰκονομικὰς πράξεις· ὥστε καὶ τῷ Κύρῳ ἐγένετο, ὀλίγοις διαλεγομένῳ, μηδὲ τῶν οἰκείων ἀτημελήτως ἔχειν· καὶ ἐκ τούτου ἤδη σχολὴν ἦγε πλείω, ἢ ἄλλος μιᾶς οἰκίας καὶ μιᾶς νεὼς ἐπιμελούμενος. Οὕτω δὴ καταστησάμενος τὰ αὑτοῦ, ἐδίδαξε καὶ τοὺς περὶ αὑτὸν ταύτῃ τῇ καταστάσει χρῆσθαι. Τὴν μὲν δὴ σχολὴν οὕτω κατεσκευάσατο ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς περὶ αὑτόν.

6 Ἤρχετο δ' ἐπιστατεῖν τοῦ οἵους δεῖ εἶναι τοὺς [d] κοινῶνας. Πρῶτον μὲν, ὁπόσοι, ὄντες ἱκανοὶ ἄλλων ἐργαζομένων τρέφεσθαι, μὴ παρεῖεν ἐπὶ τὰς θύρας, τούτους ἐπεζήτει· νομίζων, τοὺς μὲν παρόντας οὐκ ἂν ἐθέλειν, οὔτε κακὸν, οὔτε αἰσχρὸν οὐδὲν ἂν πράττειν, καὶ διὰ τὸ παρὰ ἄρχοντι εἶναι, καὶ διὰ τὸ εἰδέναι, ὅτι ὁρῶνται, ὅ τι πράττοιεν,

d Κοινῶνας] *Camerarius* in suo exempl. legi testatur κοινωνούς. Sed vox illa haud dubie est Xenophontea; quam in sequentibus mox iteratam reperies, cuiusque κοινωνοὺς glossa fuit. *I. Poll.* Οἱ κοινῶνες, ait, Ξενοφῶντος ἴδιον. At ei saltem cum *Pindaro* communis est ista vox: — κοινᾶνι παρ' εὐθυτάτῳ, — Πυθ. γ'. v. 50. Itaque fallitur Stephanus, qui hominem dici κοινῶνα non putat: sed κοινῶνα vult esse *sodalitium*, itidemque κοινῶνας *sodalitia*: sub quibus tamen fatetur intelligi posse *ipsos sodales*, seu eos, qui *sodalitii* societate sunt coniuncti. Adposite *Hesychius* Κοινῶνας exponit κοινωνούς. Recte igitur *Portus* vocabulum Κοινὼν putat ποιητικώτερον esse, et denotare *socium*; *familiarem*, et eum, *qui rerum aliquarum nobiscum est particeps*.

ὑπὸ τῶν βελτίστων· οἱ δὲ μὴ παρεῖεν, τούτους ἡγεῖτο, ἢ ἀκρατείᾳ τινὶ, ἢ ἀδικίᾳ, ἢ ἀμελείᾳ ἀπεῖναι. Τοῦτο οὖν πρῶτον ἡγησάμενος, προσηνάγκαζε τοὺς τοιούτους παρεῖναι· [e] τῶν γὰρ παρ' ἑαυτῷ μάλιστα φίλων ἐκέλευσεν ἄν τινα ἀντιλαβεῖν τὰ τοῦ μὴ φοιτῶντος, φάσκοντα λαμβάνειν τὰ ἑαυτοῦ. Ἐπεὶ οὖν τοῦτο γένοιτο, ἧκον ἂν εὐ-
7 θὺς οἱ στερόμενοι, ὡς ἠδικημένοι. Ὁ δὲ Κῦρος πολὺν μὲν χρόνον οὐκ ἐσχόλαζε τοῖς τοιούτοις ὑπακούειν· ἐπεὶ δὲ ἀκούσειεν αὐτῶν, πολὺν χρόνον ἀνεβάλλετο τὴν διαδικασίαν. Ταῦτα δὲ ποιῶν ἡγεῖτο προσεθίζειν αὐτοὺς θεραπεύειν, ἧττον δὲ [f] ἐχθρῶς, ἢ εἰ αὐτὸς κολάζων ἠνάγκαζε παρεῖναι. Εἷς μὲν διδασκαλίας τρόπος ἦν αὐτῷ οὗτος τοῦ παρεῖναι· ἄλλος δὲ, τὸ τὰ ῥᾷστα καὶ κερδαλεώτατα τοῖς παροῦσι προστάττειν· ἄλλος δὲ, τὸ μηδέν ποτε τοῖς ἀποῦσι νέμειν. Ὁ δὲ δὴ μέγιστος τρόπος τῆς ἀνάγκης ἦν, εἴ τις τούτων μηδενὸς ὑπακούοι, ἀφελόμενος ἂν τοῦτον, ἃ ἔχοι, ἄλλῳ ἐδίδου, ὃν ᾤετο δύνασθαι ἂν ἐν τῷ δέοντι παρεῖναι· καὶ οὕτως ἐγίγνετο αὐτῷ φίλος χρήσιμος ἀντὶ ἀχρήστου. (Ἐπιζητεῖ δὲ καὶ ὁ νῦν βασιλεὺς, ἤν τις ἀπῇ, οἷς παρεῖναι καθήκει) Τοῖς μὲν δὴ μὴ παροῦσιν οὕτω προσεφέρετο.

8 Τοὺς δὲ παρέχοντας ἑαυτοὺς ἐνόμισε μάλιστ' ἂν ἐπὶ τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ παρορμᾶν ἔργα, ἐπείπερ ἄρχων ἦν αὐτῶν, εἰ αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπιδεικνύειν πειρῷτο τοῖς ἀρχομένοις πάντων μάλιστα κεκοσμημένον τῇ ἀρετῇ. Αἰσθάνεσθαι μὲν γὰρ ἐδόκει, καὶ διὰ τοὺς γραφομένους νό-

[e] Τῶν γὰρ παρ' etc.] Variant hic inter se libri fere omnes. MS. Bodl. habet τῶν γὰρ — ἐκέλευσεν ἀντιλαβεῖν. Editio *Ald.* τὸν γὰρ παρ' ἑαυτῷ μάλιστα φίλον, ἐκέλευσεν ἀντιλαβεῖν. *Flor. Steph.* et *Leuncl.* τῶν γὰρ — ἐκέλευσεν ἄν τινα λαβεῖν. Nos lectionem editionis *Eton.* a Steph. probatam, nec a Manuscripti Bodl. fide prorsus alienam, damus.

[f] Ἐχθρῶς] Haec est lectio MSti Bodl. et libri *Camerariani.* Prius erat ἐχθρὸς, quod sine adiuncto εἶναι, aut aliquo alio infinitiuo stare non posse vidit Stephanus. Nostram autem lectionem Leunclavius etiam in loco vertendo sequitur.

μους βελτίους γιγνομένους ἀνθρώπους· τὸν δὲ ἀγαθὸν ἄρχοντα, βλέποντα νόμον ἀνθρώποις [g] ἐνόμιζεν, ὅτι καὶ τάττειν ἱκανός ἐστι, καὶ ὁρᾷν τὸν ἀτακτοῦντα καὶ κολάζειν. Οὕτω δὴ γιγνώσκων, πρῶτον μὲν τὰ περὶ τοὺς θεοὺς μᾶλλον ἐπεδείκνυεν ἑαυτὸν ἐκπονοῦντα ἐν τούτῳ τῷ [h] χρόνῳ, ἐπειδὴ εὐδαιμονέστερος ἦν. Καὶ τότε πρῶτον κατεστάθησαν οἱ μάγοι ὑμνεῖν τε ἀεὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ τοὺς θεοὺς, καὶ θύειν ἀν' ἑκάστην ἡμέραν, οἷς [i] οἱ μάγοι θεοῖς εἴποιεν. Οὕτω δὴ τὰ τότε κατασταθέντα ἔτι καὶ νῦν διαμένει παρὰ τῷ ἀεὶ ὄντι βασιλεῖ. Ταῦτα οὖν πρῶτον ἐμιμοῦντο αὐτὸν καὶ οἱ ἄλλοι Πέρσαι, νομίζοντες καὶ αὐτοὶ εὐδαιμονέστεροι ἔσεσθαι, ἢν θεραπεύωσι τοὺς θεοὺς, ὥσπερ ὁ εὐδαιμονέστατός τε ὢν καὶ ἄρχων· καὶ Κύρῳ δ' ἂν ἡγοῦντο ταῦτα ποιοῦντες ἀρέσκειν.

Ὁ δὲ Κῦρος τὴν τῶν μεθ' αὐτοῦ εὐσέβειαν καὶ ἑαυτῷ 9
ἀγαθὸν ἐνόμιζε, λογιζόμενος, ὥσπερ οἱ πλεῖν αἱρούμενοι μετὰ τῶν εὐσεβῶν μᾶλλον, ἢ μετὰ τῶν ἠσεβηκέναι τι δοκούντων. Πρὸς δὲ τούτοις ἐλογίζετο, εἰ πάντες οἱ κοινῶνες θεοσεβεῖς εἶεν, ἧττον ἂν αὐτοὺς ἐθέλειν περί τε ἀλλήλους ἀνόσιόν τι ποιεῖν καὶ περὶ αὐτὸν, εὐεργέτης νομίζων εἶναι τῶν κοινώνων. Ἐμφανίζων δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο, μηδένα μήτε φίλον ἀδικεῖν, μήτε σύμμαχον, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἰσχυρῶς ὁρῶν, μᾶλλον καὶ τοὺς ἄλλους ᾤετ' ἂν τῶν μὲν αἰσχρῶν κερδῶν ἀπέχεσθαι, διὰ τοῦ δικαίου δ' ἐθέλειν [k] πορίζεσθαι. Καὶ αἰδοῦς δ' ἂν

g Ἐνόμιζεν] Cic. de legg. 3, 13.

h Χρόνῳ, ἐπειδὴ etc.] In *Ald.* et *Flor.* edit. ἐπεὶ δὲ εὐδαιμονέστερον ἦν: in *Eton.* ἐπεὶ δὴ εὐδαιμονέστερος ἦν: vt haec alius sententiae sint principium; cum tamen contra claudere praecedentem debeant, sed non sine aliqua mutatione: nimirum scribendo, ἐπειδὴ εὐδαιμονέστερος ἦν, vt restituimus ex vet. *Gabrielii* libris et editione *Stephaniana*. Quibus fere accedunt *Camerarii* liber et MS. Bodl. qui dant ἐπεὶ εὐδαιμονέστερος ἦν. Leunclauius etiam sic reponendum et distinguendum vidit.

i Οἱ μάγοι] Duram esse vocum istarum repetitionem, haud sine causa iudicauit Stephanus.

k Πορίζεσθαι] Legitur etiam, testibus Stephano et Mureto, in libris quibusdam vet. πορεύεσθαι. Eadem lectio margini MSti Bodl. est adscripta: cum qua receptum verbum non commutauerim. Ille vero

ἡγεῖτο μᾶλλον πάντας ἐμπιπλάναι, εἰ αὐτὸς φανερὸς εἴη πάντας οὕτως αἰδούμενος, ὡς μήτ' εἰπεῖν ἂν μήτε ποι-
10 ῆσαι μηδὲν αἰσχρόν. Ἐτεκμαίρετο δὲ τοῦτο οὕτως ἔχειν ἐκ τοῦδε· μὴ γὰρ ὅτι ἄρχοντα, ἀλλὰ καὶ οὓς οὐ φοβοῦνται, μᾶλλον τοὺς αἰδουμένους αἰδοῦνται τῶν ἀναιδῶν οἱ ἄνθρωποι· καὶ γυναῖκας δὲ, ἃς ἂν αἰδουμένας αἰσθάνωνται, ἀνταιδεῖσθαι μᾶλλον ἐθέλουσιν ὁρῶντες. Τὸ δ' αὖ πείθεσθαι οὕτω μάλιστ' ἂν ᾤετο ἔμμονον εἶναι τοῖς περὶ αὐτὸν, εἰ τοὺς ἀπροφασίστως πειθομένους φανερὸς εἴη μᾶλλον τιμῶν, τῶν τὰς μεγίστας ἀρετὰς καὶ ἐπιπονωτάτας δοκούντων παρέχεσθαι. Γιγνώσκων δ' οὕτω καὶ ποιῶν
11 διετέλει. Καὶ σωφροσύνην δ' αὐτοῦ ἐπιδεικνὺς, μᾶλλον ἐποίει καὶ ταύτην πάντας ἀσκεῖν. Ὅταν γὰρ ὁρῶσιν, ᾧ μάλιστα ἔξεστιν ὑβρίζειν, τοῦτον σωφρονοῦντα, οὕτω μᾶλλον οἵ γε ἀσθενέστεροι ἐθέλουσιν οὐδὲν ὑβριστικὸν ποιοῦντες φανεροὶ εἶναι. Διῄρει δὲ αἰδῶ καὶ σωφροσύνην τῇδε, ὡς τοὺς μὲν αἰδουμένους, τὰ ἐν τῷ φανερῷ αἰσχρὰ φεύγοντας· τοὺς δὲ σώφρονας, καὶ τὰ ἐν τῷ ἀφανεῖ. Καὶ ἐγκράτειαν δὲ οὕτω μάλιστ' ἂν ᾤετο ἀσκεῖσθαι, εἰ αὐτὸς ἐπιδεικνύοι ἑαυτὸν μὴ ὑπὸ τῶν παραυτίκα ἡδονῶν ἑλκόμενον ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ προπονεῖν ἐθέλοντα πρῶτον σὺν τῷ καλῷ τῶν εὐφροσυνῶν. Τοιγαροῦν τοιοῦτος ὢν ἐποίησεν ἐπὶ ταῖς θύραις πολλὴν μὲν τῶν χειρόνων εὐταξίαν, ὑπεικόντων τοῖς ἀμείνοσι, πολλὴν δ' αἰδῶ καὶ εὐκοσμίαν πρὸς ἀλλήλους. Ἐπέγνως δ' ἂν ἐκεῖ οὐδένα οὔτε ὀργιζόμενον κραυγῇ, οὔτε χαίροντα ὑβριστικῶς γέλωτι· ἀλλὰ ἰδὼν ἂν αὐτοὺς ἡγήσω τῷ ὄντι εἰς κάλλος ζῆν. Τοιαῦτα μὲν δὴ ποιοῦντες καὶ ὁρῶντες ἐπὶ θύραις διῆγον.
12 Τῆς πολεμικῆς δ' ἕνεκα ἀσκήσεως ἐπὶ θήραν ἐξῆγεν, οὕσπερ ἀσκεῖν ταῦτα ᾤετο χρῆναι· ταύτην ἡγούμενος καὶ ὅλως ἀρίστην ἄσκησιν πολεμικῶν εἶναι, καὶ ἱπ-

διὰ τοῦ δικαίου dicitur τὰ κέρδη περίζεσθαι, qui πορίζεται τὴν τῆς δικαιοσύνης ὁδὸν πορευόμενος. Ita Stephanus.

πικῆς δὲ ἀληθεστάτην. Καὶ γὰρ ἐπόχους ἐν παντοδα-
ποῖς χωρίοις αὕτη μάλιστα ἀποδείκνυσι, διὰ τὸ θηρίοις
φεύγουσιν ἕπεσθαι· καὶ ἀπὸ τῶν ἵππων ἐνεργοὺς αὕτη
μάλιστα ἀπεργάζεται, διὰ τὴν τοῦ λαμβάνειν φιλοτι-
μίαν καὶ ἐπιθυμίαν. Καὶ τὴν ἐγκράτειαν δὲ καὶ πόνους,
καὶ ψύχη καὶ θάλπη, καὶ λιμὸν καὶ δίψος δύνασθαι
φέρειν, ἐνταῦθα μάλιστα προσέθιζε τοὺς κοινῶνας.
Καὶ νῦν δ' ἔτι βασιλεὺς, καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα,
ταῦτα ποιοῦντες διατελοῦσιν. Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ᾤετο προσ- 13
ήκειν οὐδενὶ ἀρχῆς, ὅστις μὴ βελτίων εἴη τῶν ἀρχομένων,
καὶ τοῖς προειρημένοις πᾶσι δῆλον· καὶ ὅτι, οὕτως ἀσκῶν
τοὺς περὶ ἑαυτὸν, πολὺ μάλιστα αὐτὸς ἐξεπόνει καὶ τὴν
ἐγκράτειαν, καὶ τὰς πολεμικὰς τέχνας καὶ τὰς μελέ-
τας. Καὶ γὰρ ἐπὶ θήραν τοὺς μὲν ἄλλους ἐξῆγεν, ὁπό-
τε μὴ μένειν ἀνάγκη τις εἴη· αὐτὸς δὲ καὶ ὁπότε ἀνάγκη
εἴη, οἴκοι ἐθήρα τὰ ἐν τοῖς παραδείσοις θηρία τρεφόμε-
να· καὶ οὔτε αὐτός ποτε, πρὶν ἱδρῶσαι, δεῖπνον ᾑρεῖτο,
οὔτε ἵπποις ἀγυμνάστοις σῖτον ἐνέβαλλε· συμπαρεκάλει
δὲ καὶ εἰς ταύτην τὴν θήραν τοὺς περὶ αὐτὸν σκηπτούχους.
Τοιγαροῦν πολὺ μὲν αὐτὸς διέφερεν ἐν πᾶσι τοῖς καλοῖς
ἔργοις, πολὺ δὲ οἱ περὶ ἐκεῖνον, διὰ τὴν ἀεὶ μελέτην.
Παράδειγμα μὲν δὴ τοιόνδε ἑαυτὸν παρείχετο. Πρὸς
δὲ τούτῳ, καὶ τῶν ἄλλων οὕστινας μάλιστα ὁρῴη τὰ καλὰ
διώκοντας, τούτους καὶ δώροις καὶ ἀρχαῖς καὶ ἕδραις καὶ
πάσαις τιμαῖς ἐγέραιρεν· ὥστε πολλὴν πᾶσι φιλοτιμίαν
ἐνέβαλλεν, ὅπως ἕκαστος ἄριστος φανήσοιτο Κύρῳ.

Καταμαθεῖν δὲ τοῦ Κύρου δοκοῦμεν, ὡς οὐ τούτῳ μόνῳ 14
ἐνόμιζε χρῆναι τοὺς ἄρχοντας τῶν ἀρχομένων διαφέρειν,
τῷ βελτίονας αὐτῶν εἶναι, ἀλλὰ καὶ καταγοητεύειν ᾤε-
το χρῆναι αὐτούς. Στολήν τε γοῦν εἵλετο τὴν Μηδικὴν
αὐτός τε φορεῖν, καὶ τοὺς κοινῶνας ταύτην ἔπεισεν ἐνδύε-
σθαι· αὐτὴ γὰρ αὐτῷ συγκρύπτειν ἐδόκει, εἴ τίς τι ἐν
τῷ σώματι ἐνδεὲς ἔχοι, καὶ καλλίστους καὶ μεγίστους ἐπι-

δεικνύναι τὲς Φορῦντας. Καὶ γὰρ τὰ ὑποδήματα τοιαῦτα ἔχεσιν, ἐν οἷς μάλιστα λαθεῖν ἐςι καὶ ὑποτιθεμένες τι, ὥςε δοκεῖν μείζες εἶναι, ἢ εἰσί. Καὶ [l] ὑποχρίεσθαι δὲ τὲς ὀφθαλμὲς προςίετο, ὡς εὐοφθαλμότεροι Φαίνοιντο, ἢ εἰσί· καὶ ἐντρίβεσθαι, ὡς εὐχροώτεροι ὁρῷντο, ἢ πεφύκασιν. Ἐμελέτησε δὲ καὶ ὡς μηδὲ πτύοντες, μηδὲ ἀπομυττόμενοι Φανεροὶ εἶεν· μηδὲ μεταςρεφόμενοι ἐπὶ θέαν μηδενὸς, ὡς ὐδὲν θαυμάζοντες. Πάντα δὲ ταῦτα ᾤετο Φέρειν τι εἰς τὸ δυςκαταφρονητοτέρες

15 Φαίνεσθαι τοῖς ἀρχομένοις. Οὓς μὲν δὴ ἄρχειν ᾤετο χρῆναι δι' ἑαυτῦ, ὕτω κατεσκεύασε καὶ μελέτῃ, καὶ τῷ σεμνῶς προεςάναι αὐτῶν· ὓς δ' αὖ κατεσκεύαζεν εἰς τὸ δυλεύειν, τύτυς ὔτε μελετᾶν τῶν ἐλευθερίων πόνων ὐδένα παρώρμα, ὔτε ὅπλα κεκτῆσθαι ἐπέτρεπεν· ἐπεμελεῖτο δ', [m] ὅπως μήτε ἄσιτοι, μήτε ἄποτοί ποτε ἔσοιντο, ἐλευθερίων ἕνεκα μελετημάτων. Καὶ γὰρ ὁπόταν ἐλαύνοιεν τὰ θηρία τοῖς ἱππεῦσιν εἰς τὰ πεδία, Φέρεσθαι σῖτον εἰς θήραν τύτοις ἐπέτρεπε, τῶν δὲ ἐλευθέρων ὐδενί· καὶ ὁπότε πορεία εἴη, ἦγεν αὐτὲς πρὸς τὰ ὕδατα, ὥςπερ τὰ ὑποζύγια. Καὶ ὁπότε δὲ ὥρα εἴη ἀρίςυ, ἀνέμενεν αὐτὲς, ἕς' ἂν Φάγοιέν τι, ὡς μὴ βυλιμιῷεν· ὥςε καὶ ὗτοι αὐτὸν, ὥςπερ οἱ ἄριςοι, πατέρα ἐκάλυν, ὅτι ἐπεμέλετο αὐτῶν, ὅπως ἀναμφιλόγως ἀεὶ ἀνδράποδα διατελοῖεν. Τῇ μὲν δὴ ὅλῃ Περσῶν ἀρχῇ ὕτω τὴν ἀσφάλειαν κατεσκεύαζεν.

16 Ἑαυτῷ δὲ, ὅτι μὲν ὐχ ὑπὸ τῶν καταςραφέντων κίνδυνος εἴη παθεῖν τι, ἰσχυρῶς ἐθάρρει· (καὶ γαρ ἀνάλκιδας ἡγεῖτο εἶναι αὐτὲς, καὶ ἀσυντάκτες ὄντας ἑώρα, καὶ πρὸς τύτοις ὐδὲ ἐπλησίαζε τύτων ὐδεὶς αὐτῷ, ὔτε νυκτὸς, ὔτε ἡμέρας) ὓς δὲ κρατίςυς τε ἡγεῖτο, καὶ ὡπλισμένες καὶ ἀθρόες ὄντας ἑώρα, καὶ τὲς μὲν αὐτῶν

l Ὑποχρίεσθαι δὲ etc.] Ex more scil. Medorum ac τρυφητῶν apud alias etiam gentes. Cf. 1, 3, 2.

m Ὅπως μήτε etc.] Ita rescripsimus ex MSto Bodl. Prius legebatur ὅπως μήποτ' ἄσιτοι etc.

ἤδει ἱππέων ἡγεμόνας ὄντας, τὰς δὲ, πεζῶν· πολλὰς δὲ αὐτῶν καὶ φρονήματα ἔχοντας ᾐσθάνετο, ὡς ἱκανὰς ὄντας ἄρχειν· καὶ τοῖς φύλαξι δὲ αὐτὰ ἄτοι μάλιστα ἐπλησίαζον, καὶ αὐτῷ δὲ Κύρῳ τάτων πολλοὶ πολλάκις συνεμίγνυσαν· (ἀνάγκη γὰρ ἦν, ὅτι καὶ χρῆσθαι ἔμελλεν αὐτοῖς) ὑπὸ τάτων ἂν καὶ κίνδυνος ἦν αὐτὸν μάλιστα παθεῖν τι κατὰ πολλὰς τρόπας. Σκοπῶν ἂν, ὅπως ἂν αὐτῷ καὶ τὰ ἀπὸ τάτων ἀκίνδυνα γένοιτο, τὸ μὲν περιελέσθαι αὐτῶν τὰ ὅπλα καὶ ἀπολέμας ποιῆσαι, ἀπεδοκίμασε, καὶ ἄδικον ἡγάμενος, καὶ κατάλυσιν τῆς ἀρχῆς τᾶτο νομίζων· τὸ δ᾽ αὖ μὴ προσίεσθαι αὐτὰς, καὶ τὸ ἀπιςᾶντα φανερὸν εἶναι, ἀρχὴν ἡγήσατο πολέμα· ἓν δ᾽ ἀντὶ πάντων τάτων ἔγνω καὶ κράτιςον εἶναι πρὸς τὴν αὐτᾶ ἀσφάλειαν, καὶ κάλλιςον, εἰ δύναιτο ποιῆσαι τὰς κρατίςας ἑαυτῷ μᾶλλον φίλας, ἢ ἀλλήλοις. Ὡς ἂν ἐπὶ τὸ φιλεῖσθαι δοκεῖ ἡμῖν ἐλθεῖν, τᾶτο πειρασόμεθα διηγήσασθαι.

Πρῶτον μὲν γὰρ διὰ παντὸς ἀεὶ τᾶ χρόνα φιλανθρωπίαν τῆς ψυχῆς, ὡς ἠδύνατο μάλιστα, ἐνεφάνιζεν· ἡγούμενος, ὥσπερ ἁ ῥάδιόν ἐςι φιλεῖν τοὺς μισεῖν δοκοῦντας, ἀδ᾽ εὐνοεῖν τοῖς κακόνοις, ἅτω καὶ τοὺς γνωσθέντας, ὡς φιλοῦσι καὶ εὐνοοῦσιν, ἀκ ἂν δύνασθαι μισεῖσθαι ὑπὸ τῶν φιλεῖσθαι ἡγαμένων. Ἕως μὲν ἂν χρήμασιν ἀδυνατώτερος ἦν εὐεργετεῖν, τῷ τε προνοεῖν τῶν συνόντων, καὶ τῷ προπονεῖν, καὶ τῷ συνηδόμενος μὲν ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς φανερὸς εἶναι, συναχθόμενος δὲ ἐπὶ τοῖς κακοῖς, τούτοις ἐπειρᾶτο τὴν φιλίαν θηρεύειν· ἐπειδὴ δὲ ἐγένετο αὐτῷ, ὥςε χρήμασιν εὐεργετεῖν, δοκεῖ ἡμῖν γνῶναι, πρῶτον μὲν, ὡς εὐεργέτημα ἀνθρώποις πρὸς ἀλλήλας οὐδέν ἐςιν ἀπὸ τῆς αὐτῆς δαπάνης ἐπιχαριτώτερον, ἢ σίτων καὶ ποτῶν μετάδοσις. Τᾶτο δ᾽ ἅτω νομίσας, πρῶτον μὲν ἐπὶ τὴν αὐτᾶ τράπεζαν συνέταξεν, ὅπως, οἷς αὐτὸς σιτοῖτο σίτοις, τούτοις ὅμοια ἀεὶ παρατίθοιτο C. II. 2

αὐτῷ, ἱκανὰ παμπόλλοις ἀνθρώποις· ὅσα δὲ παρατεθείη, ταῦτα πάντα, πλὴν οἷς αὐτὸς καὶ οἱ σύνδειπνοι χρήσαιντο, διεδίδυ, οἷς ἀεὶ βούλοιτο τῶν φίλων μνήμην ἐνδείκνυσθαι, ἢ φιλοφροσύνην. Διέπεμπε δὲ καὶ τούτοις, ὓς ἀγασθείη, ἢ ἐν φυλακαῖς, ἢ ἐν θεραπείαις, ἢ ἐν αἱστισινοῦν πράξεσιν· ἐνσημαινόμενος τοῦτο, ὅτι οὐχὶ
3 λανθάνοι χαρίζεσθαι βουλόμενος. Ἐτίμα δὲ καὶ τῶν οἰκετῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης, ὁπότε τινὰ ἐπαινέσειε· καὶ τὸν πάντα δὲ σῖτον τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τὴν αὐτοῦ τράπεζαν ἐπετίθετο, οἰόμενος, ὥσπερ [n] καὶ τοῖς κυσὶν, ἐμποιεῖν τινα καὶ τοῦτο εὔνοιαν. Εἰ δὲ καὶ θεραπεύεσθαί τινας βούλοιτο τῶν φίλων ὑπὸ πολλῶν, καὶ τούτοις ἔπεμπεν ἀπὸ τραπέζης· καὶ νῦν γὰρ ἔτι, οἷς ἂν ὁρῶσι πεμπόμενα ἀπὸ τῆς βασιλέως τραπέζης, τούτους πάντες μᾶλλον θεραπεύουσι· νομίζοντες αὐτοὺς ἐντίμους εἶναι, καὶ ἱκανοὺς διαπράττειν, ἤν τι δέωνται. Ἔτι δὲ καὶ οὐ τούτων μόνον ἕνεκα τῶν εἰρημένων εὐφραίνει τὰ πεμπόμενα παρὰ βασιλέως, ἀλλὰ τῷ ὄντι καὶ ἡδονῇ πολὺ διαφέρει
4 τὰ ἀπὸ τῆς βασιλέως τραπέζης. Καὶ τοῦτο μέντοι οὕτως ἔχειν οὐδέν τι θαυμαστόν· ὥσπερ γὰρ καὶ ἄλλαι τέχναι διαφερόντως ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσιν ἐξειργασμέναι εἰσὶ, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ παρὰ βασιλεῖ σῖτα πολὺ διαφερόντως ἐκπεπόνηται. Ἐν μὲν γὰρ ταῖς μικραῖς πόλεσιν οἱ αὐτοὶ ποιοῦσι κλίνην, θύραν, ἄροτρον, τράπεζαν· (πολλάκις δ' ὁ αὐτὸς οὗτος καὶ οἰκοδομεῖ, καὶ ἀγαπᾷ, ἢν καὶ οὕτως ἱκανοὺς αὐτὸν τρέφειν ἐργοδότας λαμβάνῃ· ἀδύνατον οὖν πολλὰ τεχνώμενον ἄνθρωπον πάντα καλῶς ποιεῖν) ἐν δὲ ταῖς μεγάλαις πόλεσι, διὰ τὸ πολλοὺς ἑκάστου δεῖσθαι, ἀρκεῖ καὶ μία ἑκάστῳ τέχνη εἰς τὸ τρέφεσθαι· πολλάκις δὲ οὐδ' ὅλη μία, ἀλλ' ὑποδήματα ποιεῖ ὁ μὲν ἀνδρεῖα, ὁ δὲ γυναικεῖα. Ἔστι δὲ,

n τοῖς κυσὶν] In edit. *Flor.* legitur τοῖς παισίν: at in *Ald. Steph. Leuncl.* caeterisque, quas vidi, omnibus, necnon in MSto Bodl. τοῖς κυσίν.

ἔνθα καὶ ὑποδήματα ὁ μὲν νευῤῥαφῶν μόνον τρέφεται, ὁ δὲ, σχίζων. ὁ δὲ [o] χιτῶνας μόνον συντέμνων, ὁ δέ γε, τούτων οὐδὲν ποιῶν, ἀλλὰ συντιθεὶς ταῦτα. Ἀνάγκη οὖν, τὸν ἐν βραχυτάτῳ διατρίβοντα ἔργῳ, τοῦτον καὶ ἄριστα δηναγκάσθαι τοῦτο ποιεῖν. Τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο πέ- 5
πονθε καὶ τὰ ἀμφὶ τὴν δίαιταν. Ὧι μὲν γὰρ ὁ αὐτὸς κλίνην στρώννυσι, τράπεζαν κοσμεῖ, μάττει, ὄψα ἄλλοτε ἀλλοῖα ποιεῖ, ἀνάγκη, οἶμαι, τούτῳ, ὡς ἂν ἕκαστον προχωρῇ, οὕτως ἔχειν· ὅπου δὲ ἱκανὸν ἔργον ἑνὶ ἕψειν κρέα, ἄλλῳ ὀπτᾶν, ἄλλῳ δὲ ἰχθὺν ἕψειν, ἄλλῳ ὀπτᾶν, ἄλλῳ ἄρτους ποιεῖν, καὶ μηδὲ τούτους παντοδαποὺς, ἀλλὰ ἀρκεῖ, ἂν ἓν εἶδος εὐδοκιμοῦν παράσχῃ· ἀνάγκη, οἶμαι, ταυτα οὕτω ποιούμενα, πολὺ διαφερόντως ἐξειργάσθαι ἕκαστον. Τῇ μὲν δὴ τῶν σίτων θεραπείᾳ τοιαῦτα ποιῶν πολὺ ὑπερεβάλετο πάντας.

Ὡς δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι θεραπεύων πολὺ ἐκρά- 6
τει, τοῦτο νῦν διηγήσομαι· πολὺ γὰρ διενεγκὼν ἀνθρώπων τῷ πλείστας προσόδους λαμβάνειν, πολὺ ἔτι πλέον διήνεγκε τῷ πλεῖστα ἀνθρώπων δωρεῖσθαι. Κατῆρξε μὲν οὖν τούτου Κῦρος· διαμένει δὲ ἔτι καὶ νῦν τοῖς βασιλεῦσιν ἡ πολυδωρία. Τίνι μὲν γὰρ φίλοι πλουσιώτεροι ὄντες φανεροὶ, ἢ Περσῶν βασιλεῖ; Τίς δὲ κοσμῶν κάλλιον φαίνεται στολαῖς τοὺς περὶ αὐτὸν, ἢ βασιλεύς; Τίνος δὲ δῶρα γιγνώσκεται, ὥσπερ ἔνια τῶν βασιλέως, ψέλλια καὶ στρεπτοὶ καὶ ἵπποι χρυσοχάλινοι; οὐ γὰρ δὴ ἔξεστιν ἐκεῖ ταῦτα ἔχειν, ᾧ ἂν μὴ βασιλεὺς δῷ. Τίς δ' ἄλλος λέγεται δώρων μεγέθει ποιεῖν, αἱρεῖσθαι αὐτὸν καὶ ἀντ' ἀδελφῶν καὶ ἀντὶ παίδων; Τίς δ' ἄλλος ἐδυνάσθη ἐχθροὺς, ἀπέχοντας πολλῶν μηνῶν ὁδὸν, τιμωρεῖσθαι, ὡς Περσῶν βασιλεύς; Τίς δὲ ἄλλος, καταστρεψά-

[o] Ὁ δὲ χιτῶνας etc.] *I. Pollux* lib. 7. c. 20. περὶ ὑποδημάτων loquens, haec ipsa Xenophontis verba citat. Quare ταῦτα ad ea omnia, quae praecesserant, siue ὑποδήματα, siue χιτῶνας respiciat, referendum censeo.

μενος ἀρχὴν, ὑπὸ τῶν ἀρχομένων πατὴρ καλούμενος ἀπέθανεν, ἢ Κῦρος; Τοῦτο δὲ τοὔνομα δῆλον ὅτι εὐεργετοῦντός ἐστι μᾶλλον, ἢ ἀφαιρουμένου.
7 Κατεμάθομεν δὲ, ὡς καὶ τοὺς βασιλέως καλουμένους p ὀφθαλμοὺς καὶ τὰ βασιλέως ὦτα οὐκ ἄλλως ἐκτήσατο, ἢ τῷ δωρεῖσθαί τε καὶ τιμᾶν· τοὺς γὰρ ἀπαγγείλαντας, ὅσα καιρὸς αὐτῷ εἴη πεπύσθαι, μεγάλως εὐεργετῶν, πολλοὺς ἐποίησεν ἀνθρώπους καὶ ὠτακουστεῖν καὶ κατοπτεύειν, τί ἂν ἀγγείλαντες ὠφελήσειαν βασιλέα. Ἐκ τούτου δὴ καὶ πολλοὶ ἐνομίσθησαν βασιλέως ὀφθαλμοὶ, καὶ πολλὰ ὦτα. Εἰ δέ τις οἴεται, ἕνα αἱρετὸν εἶναι ὀφθαλμὸν βασιλεῖ, οὐκ ὀρθῶς οἴεται· ὀλίγα γὰρ εἷς ἂν ἴδοι καὶ εἷς ἀκούσειε· καὶ τοῖς ἄλλοις ὥσπερ ἀμελεῖν ἂν παραγγελλόμενον εἴη, εἰ ἑνὶ τοῦτο προστεταγμένον εἴη· πρὸς δὲ καὶ ὅντινα γιγνώσκοιεν ὀφθαλμὸν ὄντα, τοῦτον ἂν εἰδεῖεν, ὅτι φυλάττεσθαι δεῖ. Ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλὰ τοῦ φάσκοντος ἀκοῦσαί τι, ἢ ἰδεῖν, ἄξιον ἐπιμελείας, παντὸς βασιλεὺς ἀκούει. Οὕτω δὴ πολλὰ μὲν βασιλέως ὦτα, πολλοὶ δὲ ὀφθαλμοὶ νομίζονται· καὶ φοβοῦνται πανταχοῦ λέγειν τὰ μὴ σύμφορα βασιλεῖ, ὥσπερ αὐτοῦ ἀκούοντος, καὶ ποιεῖν, ἃ μὴ σύμφορα, ὥσπερ αὐτοῦ παρόντος. q Οὔκουν ὅπως μνησθῆναι ἄν τις ἐτόλμησε πρός τινα περὶ Κύρου φλαῦρόν τι, ἀλλ' ὡς ἐν ὀφθαλμοῖς πᾶσι καὶ ὠσὶ βασιλέως, τοῖς ἀεὶ παροῦσιν, οὕτως ἕκαστος διέκειτο. Τὸ δὲ οὕτω διακεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους πρὸς αὐτὸν, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδ', ὅ τι ἂν τις αἰτιάσαιτο μᾶλλον, ἢ ὅτι μεγάλα ἤθελεν ἀντὶ μικρῶν εὐεργετεῖν.

8 Καὶ τῷ μὲν δὴ μεγέθει δώρων ὑπερβαλεῖν, πλουσιώτατον ὄντα, οὐ θαυμαστόν· τῇ δὲ θεραπείᾳ καὶ τῇ

p Ὀφθαλμοὺς καὶ etc.] *Suidas*, Ὀφθαλμὸς βασιλέως, ἀντὶ τοῦ, μέγα δυνάμενος παρὰ βασιλεῖ. Οὕτω δὲ ἐκάλουν τοὺς σατράπας, δι' ὧν πάντα ὁ βασιλεὺς ἐπισκοπεῖ· ὡς βασιλέως ὦτα, τοὺς ὠτακουστὰς, δι' ὧν ἀκούει τὰ πραττόμενα ἑκάστῳ πανταχοῦ.

q Οὔκουν ὅπως etc.] Recte monet Stephanus, οὐκοῦν scripsisse Xenophontem.

ἐπιμελείᾳ τῶν φίλων βασιλεύοντα περιγενέσθαι, τοῦτο
ἀξιολογώτερον. Ἐκεῖνος τοίνυν λέγεται κατάδηλος εἶναι
μηδενὶ ἂν οὕτως αἰσχυνθεὶς ἡττώμενος, ὡς φίλων θερα-
πείᾳ. Καὶ λόγος δὲ αὐτοῦ ἀπομνημονεύεται, ὡς λέγοι,
παραπλήσια ἔργα εἶναι νομέως ἀγαθοῦ καὶ βασιλέως
ἀγαθοῦ· τόν τε γὰρ νομέα χρῆναι, ἔφη, εὐδαίμονα τὰ
κτήνη ποιοῦντα, χρῆσθαι αὐτοῖς, (ἣ δὴ προβάτων εὐδαι-
μονία) τόν τε βασιλέα ὡσαύτως εὐδαίμονας πόλεις καὶ
ἀνθρώπους ποιοῦντα, χρῆσθαι αὐτοῖς. Οὐδὲν οὖν θαυ-
μαστὸν, εἴπερ ταύτην εἶχε τὴν γνώμην, τῷ φιλονείκως
ἔχειν πάντων ἀνθρώπων θεραπείᾳ περιγίγνεσθαι.

Καλὸν δὲ ἐπίδειγμα καὶ τοῦτο λέγεται Κῦρος ἐπιδεῖ- 9
ξαι Κροίσῳ, ὅτι ἐνουθέτει αὐτὸν, ὡς διὰ τὸ πολλὰ διδό-
ναι πένης ἔσοιτο, ἐξὸν αὐτῷ θησαυροὺς χρυσοῦ πλείστους
ἐνί γε ἀνδρὶ ἐν τῷ οἴκῳ καταθέσθαι. Καὶ τὸν Κῦρον λέ-
γεται ἐρέσθαι· Καὶ πόσα ἂν ἤδη οἴει μοι χρήματα εἶναι,
εἰ συνέλεγον χρυσίον, ὥσπερ σὺ κελεύεις, ἐξ ὅτου ἐν τῇ
ἀρχῇ εἰμί; Καὶ τὸν Κροῖσον εἰπεῖν, Πολύν τινα ἀριθμόν.
Καὶ τὸν Κῦρον πρὸς ταῦτα, Ἄγε δὴ, φάναι, ὦ Κροῖσε,
σύμπεμψον ἄνδρα σὺν Ὑστάσπᾳ τούτῳ, ὅτῳ σὺ πιστεύεις
μάλιστα. Σὺ δὲ, ὦ Ὑστάσπα, ἔφη, περιελθὼν πρὸς
τοὺς φίλους, λέγε αὐτοῖς, ὅτι δέομαι χρυσίου πρὸς πρᾶ-
ξίν τινα· (καὶ γὰρ τῷ ὄντι προσδέομαι) καὶ κέλευε αὐ-
τοὺς, ὁπόσα ἂν ἕκαστος δύναιτο, πορίσαι μοι χρήματα·
γράψαντας δὲ καὶ κατασημηναμένους δοῦναι τὴν ἐπιστολὴν
τῷ Κροίσου θεράποντι φέρειν. Ταῦτα δὲ, ὅσα ἔλεγε, 10
καὶ γράψας καὶ σημηνάμενος, ἐδίδου τῷ Ὑστάσπᾳ φέ-
ρειν πρὸς τοὺς φίλους· ἐνέγραψε δὲ πρὸς πάντας, καὶ
Ὑστάσπαν ὡς φίλον αὐτοῦ δέχεσθαι. Ἐπεὶ δὲ περιῆλ-
θε, καὶ ἤνεγκεν ὁ Κροίσου θεράπων τὰς ἐπιστολὰς, ὁ δὴ
Ὑστάσπας εἶπεν· Ὦ Κῦρε βασιλεῦ, καὶ ἐμοὶ ἤδη χρὴ
ὡς πλουσίῳ χρῆσθαι· πάμπολλα γὰρ ἔχων πάρειμι δῶ-
ρα, διὰ τὰ σὰ γράμματα. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν· Εἷς

μὲν τοίνυν καὶ ὗτος ἤδη θησαυρὸς ἡμῖν, ὦ Κροῖσε· τὺς δὲ ἄλλυς καταθεῶ, καὶ λόγισαι, πόσα ἐςὶν ἕτοιμα χρήματα, ἥν τι δέωμαι χρῆσθαι. Λέγεται δὴ λογιζόμενος ὁ Κροῖσος πολλαπλάσια εὑρεῖν, ἢ ἔφη Κύρῳ ἂν εἶ-
11 ναι ἐν τοῖς θησαυροῖς ἤδη, εἰ συνέλεγεν. Ἐπεὶ δὲ τῦτο φανερὸν ἐγένετο, εἰπεῖν λέγεται ὁ Κῦρος, Ὁρᾷς, φάναι, ὦ Κροῖσε, ὡς εἰσὶ καὶ ἐμοὶ θησαυροί; Ἀλλὰ σὺ μὲν κελεύεις με, παρ' ἐμοὶ αὐτὺς συλλέγοντα, φθονεῖσθαί τε δι' αὐτὺς καὶ μισεῖσθαι, καὶ φύλακας αὐτοῖς ἐφιςάντα μισθοφόρυς τύτοις πιςεύειν· ἐγὼ δὲ, τὺς φίλυς πλυσίυς ποιῶν, τύτυς μοι νομίζω θησαυρὺς καὶ φύλακας ἅμα ἐμῦ τε καὶ τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν πιςοτέρυς εἶναι, ἢ εἰ φρυρὺς μισθοφόρυς ἐπεςησάμην. Καὶ ἄλλο δέ σοι ἐρῶ· ἐγὼ γὰρ, ὦ Κροῖσε, ὃ μὲν οἱ θεοὶ δόντες εἰς τὰς ψυχὰς τοῖς ἀνθρώποις, ἐποίησαν ὁμοίως πένητας πάντας, τῦτυ μὲν ὐδὲ αὐτὸς δύναμαι περιγενέσθαι, ἀλλ' εἰμὶ ἄπληςος κἀγὼ, ὥσπερ οἱ ἄλλοι, χρημάτων· τῇ δέ γε μέντοι διαφέρειν μοι δοκῶ τῶν πλείςων, ὅτι οἱ μὲν, ἐπειδὰν τῶν ἀρκύντων περιττὰ κτήσωνται, τὰ μὲν αὐτῶν κατορύττυσι, τὰ δὲ κατασήπυσι, τὰ δὲ ἀριθμῦντες καὶ μετρῦντες καὶ [r] ἱςάντες καὶ διαψύχοντες καὶ φυλάττοντες πράγματα ἔχυσι, καὶ ὅμως ἔνδον ἔχοντες αὐτὰ ὔτε ἐσθίυσι πλείω, ἢ δύνανται φέρειν, (διαῤῥαγεῖεν γὰρ ἂν) ὔτ' ἀμφιέννυνται πλείω, ἢ δύνανται φέρειν, (ἀποπνιγεῖεν γὰρ ἂν) ἀλλὰ τὰ περιττὰ χρήματα πράγματα ἔχυσιν. Ἐγὼ δὲ ὑπηρετῶ μὲν τοῖς θεοῖς, καὶ ὀρέγομαι ἀεὶ πλειόνων· ἐπειδὰν δὲ κτήσωμαι, ἃ ἂν ἴδω περιττὰ ὄντα τῶν ἐμοὶ ἀρκύντων, τύτοις τάς τ' ἐνδείας τῶν φίλων [s] ἐξακῦμαι, καὶ πλυτίζων καὶ εὐεργετῶν ἀνθρώπυς εὔνοιαν ἐξ

[r] Ἱςάντες etc.] Quae verbi ἵςημι hoc in loco vis est, eandem illi recte tribueris *Matt.* XXVI, 15.

[s] Ἐξακῦμαι] Optime sic legendum monuerunt Budaeus et Stephanus. Hic autem illius suumque pariter iudicium ab exemplari *Camerariano* confirmari testatur. Eandem lectionem ex veteribus quibusdam libris adfert etiam *Muretus*. Prius legebatur ἐξαρκῦμαι.

αὐτῶν κτῶμαι καὶ φιλίαν, καὶ ἐκ τούτων καρποῦμαι ἀσφάλειαν καὶ εὔκλειαν· ἃ οὔτε κατασήπεται, οὔτε ὑπερπληροῦντα λυμαίνεται· ἀλλὰ ἡ εὔκλεια, ὅσῳ ἂν πλείων ᾖ, τοσούτῳ καὶ μείζων καὶ καλλίων καὶ κουφοτέρα φέρειν γίγνεται, πολλάκις δὲ καὶ τοὺς φέροντας αὐτὴν κουφοτέρους παρέχεται. Ὅπως δὲ καὶ τοῦτο εἰδῇς, ἔφη, ὦ Κροῖσε, ἐγὼ οὐ τοὺς πλεῖστα ἔχοντας, καὶ φυλάττοντας πλεῖστα, εὐδαιμονεστάτους ἡγοῦμαι· (οἱ γὰρ τὰ τείχη φυλάττοντες, οὕτως ἂν εὐδαιμονέστατοι εἴησαν· πάντα γὰρ τὰ ἐν ταῖς πόλεσι φυλάττουσιν) ἀλλ᾽ ὃς ἂν κτᾶσθαί τε πλεῖστα δύνηται σὺν τῷ δικαίῳ, χρῆσθαί τε πλείστοις σὺν τῷ καλῷ, τοῦτον ἐγὼ εὐδαιμονέστατον νομίζω καὶ τὰ χρήματα. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ φανερὸς ἦν, ὥσπερ καὶ ἔλεγε, πράττων.

Πρὸς δὲ τούτοις, κατανοήσας τοὺς πολλοὺς τῶν ἀν- 12
θρώπων, ὅτι, ἢν μὲν ὑγιαίνοντες διατελῶσι, παρασκευάζονται, ὅπως ἕξουσι τὰ ἐπιτήδεια, καὶ κατατίθενται τὰ χρήσιμα εἰς τὴν τῶν ὑγιαινόντων δίαιταν· ὅπως δὲ, ἢν ἀσθενήσωσι, τὰ σύμφορα παρέσται, τούτου οὐ πάνυ ἐπιμελουμένους ἑώρα· ἔδοξεν οὖν καὶ ταῦτα ἐκπονῆσαι αὐτῷ, τούς τε ἰατροὺς τοὺς ἀρίστους συνεκομίσατο πρὸς αὐτὸν, [f] τῷ τελεῖν ἐθέλειν, καὶ ὁπόσα ἢ ὄργανα ἔφη τις ἂν αὐτῷ χρήσιμα γενέσθαι, ἢ φάρμακα, ἢ σῖτα, ἢ ποτὰ, οὐδὲν τούτων, ὅ τι οὐχὶ παρασκευάσας ἐθησαύριζε παρ᾽ αὐτῷ. Καὶ ὁπότε δέ τις ἀσθενήσειε τῶν θεραπεύεσθαι ἐπικαιρίων, ἐπεσκόπει, καὶ παρεῖχε πάντα, ὅτου ἔδει· καὶ τοῖς ἰατροῖς δὲ χάριν ᾔδει, ὁπότε τις ἰα-

[f] Τῷ τελεῖν etc.] Lectionem hanc, a Stephano ex Camerarii libro adlatam, adstipulantibus Leunclauio, Gabrielio, et margine MSti Bodl. vulgatae huic τῷ τε λέγειν ἐθέλειν, praeferendam censui. Etenim ex his verbis quae commoda possit elici sententia, non video: cum ea, quam recepimus, scriptura neque adeo longe a fide caeterorum exemplarium recedat, (nam demtis duabus tantum literis exoritur) et sensum non ineptum fundat. *Athenaeo*, lib. 2. c. 3. τελεῖν itidem est, τὸ δαπανᾷν. Fortasse tamen adhuc etiam εὐστοχίᾳ locus est; atque aliud quidpiam reponi debet, quod nunc quidem non adsequimur.

σαιτό τινα, τῶν παρ' ἐκείνου λαμβάνων. Ταῦτα μὲν δὴ καὶ τοιαῦτα πολλὰ ἐμηχανᾶτο πρὸς τὸ πρωτεύειν, παρ' οἷς ἐβούλετο ἑαυτὸν φιλεῖσθαι.

13 Ὧν δὲ προηγόρευέ τε ἀγῶνας, καὶ ἆθλα προὐτίθει, φιλονεικίας ἐμποιεῖν βουλόμενος περὶ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔργων, ταῦτα τῷ μὲν Κύρῳ ἔπαινον παρεῖχεν, ὅτι ἐπεμέλετο, ὅπως ἀσκοῖτο ἡ ἀρετή· τοῖς μέντοι ἀρίστοις οἱ ἀγῶνες οὗτοι πρὸς ἀλλήλους καὶ ἔριδας καὶ φιλονεικίας ἐνέβαλλον. Πρὸς δὲ τούτοις, ὥσπερ νόμον κατεστήσατο ὁ Κῦρος, ὅσα διακρίσεως δέοιτο, εἴτε δίκῃ, εἴτε ἀγωνίσματι, τοὺς δεομένους διακρίσεως συντρέχειν τοῖς κριταῖς. Δῆλον οὖν, ὅτι ἐστοχάζοντο μὲν οἱ ἀνταγωνιζόμενοί τι ἀμφότεροι τῶν κρατίστων καὶ τῶν μάλιστα φίλων κριτῶν· ὁ δὲ μὴ νικῶν τοῖς μὲν νικῶσιν ἐφθόνει, τοὺς δὲ μὴ ἑαυτὸν κρίνοντας ἐμίσει· ὁ δ' αὖ νικῶν, τῷ δικαίῳ προσεποιεῖτο νικᾶν, ὥστε χάριν οὐδενὶ ἡγεῖτο ὀφείλειν. Καὶ οἱ πρωτεύειν δὲ βουλόμενοι φιλίᾳ παρὰ Κύρῳ, ὥσπερ ἄλλοι ἐν πόλεσιν, καὶ οὗτοι ἐπιφθόνως πρὸς ἀλλήλους εἶχον· ὥσθ' οἱ πλέονες ἐκποδὼν ἐβούλοντο ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον γενέσθαι μᾶλλον, ἢ συνέπραξαν ἄν τι ἀλλήλοις ἀγαθόν. Καὶ ταῦτα μὲν δεδήλωται, ὡς ἐμηχανᾶτο, τοὺς κρατίστους αὐτὸν μᾶλλον πάντας φιλεῖν, ἢ ἀλλήλους.

C. III. Νῦν δὲ ἤδη διηγησόμεθα, ὡς τὸ πρῶτον ἐξήλασε Κῦρος ἐκ τῶν βασιλείων· καὶ γὰρ αὐτῆς τῆς ἐξελάσεως ἡ σεμνότης ἡμῖν δοκεῖ μία τῶν τεχνῶν εἶναι, τῶν μεμηχανημένων, τὴν ἀρχὴν μὴ εὐκαταφρόνητον εἶναι. Πρῶτον μὲν οὖν πρὸ τῆς ἐξελάσεως εἰσκαλέσας πρὸς αὐτὸν τοὺς τὰς ἀρχὰς ἔχοντας Περσῶν τε καὶ τῶν ἄλλων, διέδωκεν αὐτοῖς τὰς Μηδικὰς στολάς· (καὶ τότε Πέρσαι πρῶτον Μηδικὴν στολὴν ἐνέδυσαν) διαδούς τε, ἅμα τάδε ἔλεγεν αὐτοῖς, ὅτι ἐλάσαι βούλοιτο εἰς τὰ τεμένη τὰ τοῖς θεοῖς ἐξῃρημένα, καὶ θῦσαι μετ' ἐκείνων. Πάρεστε

οὖν, ἔφη, ἐπὶ τὰς θύρας, κοσμηθέντες ταῖς στολαῖς ταύταις, πρὶν ἥλιον ἀνατέλλειν, καὶ καθίστασθε, ὡς ἂν ὑμῖν Φεραύλας ὁ Πέρσης ἐξαγγείλῃ παρ' ἐμοῦ· καὶ ἐπειδὰν, ἔφη, ἐγὼ ἡγῶμαι, ἕπεσθε ἐν τῇ ῥηθείσῃ χώρᾳ. Ἦν δ' ἄρα τινὶ δοκῇ ὑμῶν ἄλλῃ κάλλιον εἶναι, ἢ ὡς ἂν νῦν ἐλαύνωμεν, ἐπειδὰν πάλιν ἔλθωμεν, διδασκέτω με· ὅπῃ γὰρ ἂν κάλλιστον καὶ ἄριστον ὑμῖν δοκῇ εἶναι, ταύτῃ ἕκαστα δεῖ καταστήσασθαι. Ἐπεὶ δὲ τοῖς 2
κρατίστοις διέδωκε τὰς καλλίστας στολὰς, ἐξέφερε δὴ καὶ ἄλλας Μηδικὰς στολάς· (παμπόλλας γὰρ παρεσκευάσατο, οὐδὲν φειδόμενος, οὔτε πορφυρίδων, οὔτε [u] ὀρφνίνων, οὔτε φοινικίδων, οὔτε καρυκίνων ἱματίων) νείμας δὲ τούτων τὸ μέρος ἑκάστῳ τῶν ἡγεμόνων, ἐκέλευσεν αὐτοὺς τούτοις κοσμεῖν τοὺς αὐτῶν φίλους, ὥσπερ, ἔφη, ἐγὼ ὑμᾶς κοσμῶ. Καί τις τῶν παρόντων ἐπήρετο αὐτὸν, Σὺ δὲ, ὦ Κῦρε, ἔφη, πότε κοσμήσῃ; Ὁ δ' ἀπεκρίνατο, Οὐ γὰρ νῦν, ἔφη, δοκῶ ὑμῖν αὐτὸς κοσμεῖσθαι, ὑμᾶς κοσμῶν; Ἀμέλει, ἔφη, ἢν δύνωμαι ὑμᾶς τοὺς φίλους εὖ ποιεῖν, ὁποίαν ἂν ἔχων στολὴν τυγχάνω, ἐν ταύτῃ καλὸς φανοῦμαι. Οὕτω δὴ οἱ μὲν ἀπελθόντες, μεταπεμπόμενοι τοὺς φίλους, ἐκόσμουν ταῖς στολαῖς.

3 Ὁ δὲ Κῦρος, νομίζων, Φεραύλαν τὸν ἐκ τῶν δημοτῶν καὶ συνετὸν εἶναι, καὶ φιλόκαλον καὶ εὔτακτον, καὶ τοῦ χαρίζεσθαι αὐτῷ οὐκ ἀμελεῖν, ὅς ποτε καὶ περὶ τοῦ τιμᾶσθαι ἕκαστον κατὰ τὴν ἀξίαν συνεῖπε· τοῦτον δὴ καλέσας συνεβουλεύετο αὐτῷ, πῶς ἂν τοῖς μὲν εὔνοις κάλλιστα ἰδεῖν ποιοῖτο τὴν ἐξέλασιν, τοῖς δὲ δυσμενέσι φοβερώτατα. Ἐπεὶ δὲ σκοποῦντοιν αὐτοῖν τὰ αὐτὰ ἔδοξεν, ἐκέλευσε τὸν Φεραύλαν ἐπιμεληθῆναι, ὅπως ἂν οὕτω γένηται αὔριον ἡ ἐξέλασις, ὥσπερ ἔδοξε καλῶς ἔχειν. Εἴρη-

[u] Ὀρφνίνων] *Plato* in Tim. p. 68. ὄρφνινον χρῶμα fieri dicit, ὅταν λευκῷ καὶ ἐρυθρῷ καὶ μέλανι μεμιγμένοις καυθεῖσί τε, μᾶλλον συγκραθῇ μέλαν. Et *I. Poll.* lib. 7. *segm.* 69. (qui hunc forte locum Xenophonteum respexit) τὰ δὲ μέλανα ἱμάτια, ὀρφνινὰ ἐκάλουν.

κα δὲ, ἔφη, ἐγὼ, πάντας πείθεσθαί σοι περὶ τῆς ἐν τῇ ἐξελάσει τάξεως· ὅπως δ' ἂν ἥδιον παραγγέλλοντός σου ἀκούωσι, Φέρε λαβὼν, ἔφη, χιτῶνας μὲν τουτουσὶ τοῖς τῶν δορυφόρων [x] ἡγεμόσι· κάσας δὲ τάσδε τοὺς ἐφιππείους, τοῖς τῶν ἱππέων ἡγεμόσι δὸς, καὶ τῶν ἁρμάτων
4 τοῖς ἡγεμόσιν ἄλλους τούσδε χιτῶνας. Ὁ μὲν δὴ ἔφερε λαβών· ὁ δὲ ἡγεμόνες, ἐπεὶ ἴδοιεν αὐτὸν, ἔλεγον, Μέγας δὲ σύ γε, ὦ Φεραύλα, ὁπότε γε καὶ ἡμῖν τάξεις, ἃ ἂν δέοι ποιεῖν. Οὐ μὰ Δί', ἔφη ὁ Φεραύλας, οὐ μόνον γε, ὡς ἔοικεν, ἀλλὰ καὶ συσκευοφορήσω· νῦν γοῦν φέρω τώδε δύω κάσα, τὸν μὲν σοὶ, τὸν δὲ ἄλλῳ· σὺ μέντοι τούτων λάβε, ὁπότερον βούλει. Ἐκ τούτου δὴ ὁ μὲν λαμβάνων τὸν κάσαν τοῦ μὲν φθόνου ἐπελέληστο, εὐθὺς δὲ συνεβουλεύετο αὐτῷ, ὁπότερον λαμβάνοι. Ὁ δὲ [y] συμβουλεύσας ἂν, ὁπότερος βελτίων εἴη, καὶ εἰπὼν, Ἤν μου κατηγορήσῃς, ὅτι αἵρεσίν σοι δέδωκα, εἰσαῦθις ὅταν διακονῶ, ἑτέρῳ χρήσῃ μοι διακόνῳ. Ὁ μὲν δὴ Φεραύλας οὕτω διαδοὺς, ᾗ ἐτάχθη, εὐθὺς ἐπεμελεῖτο τῶν εἰς τὴν ἐξέλασιν, ὅπως ὡς κάλλιστα ἕκαστα ἕξει.

5 Ἡνίκα δὲ ἡ ὑστεραία ἧκε, καθαρὰ μὲν ἦν πάντα πρὸ ἡμέρας, [z] στοῖχοι δὲ εἱστήκεσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ὁδοῦ, ὥσπερ καὶ νῦν ἔτι ἵστανται, ᾗ ἂν βασιλεὺς μέλλῃ

x Ἡγεμόσι· κάσας δὲ etc.] Sic ex *I. Poll.* et sequentibus paulo infra reponendum: is autem l. 7. *segm.* 68. haec habet: κάσσας (scr. κάσας) δὲ ἱππικοὺς Ξενοφῶν εἴρηκεν ἐν τῇ Παιδείᾳ. In his verbis satis liquet eum hunc Xenophontis locum respicere, atque adeo lectionem receptam confirmare. Adde huc, quod statim sequitur, νῦν γοῦν φέρω τώδε δύω κάσα. MS. Bodl. καλέσας δὲ τούσδε τοὺς etc. vnde, duabus abiectis literis, nostra exoritur scriptura. Stephanus etiam et Leunclauius sic reponendum monuerunt; cum prius legeretur, καλέσας δὲ τοὺς ἐφιπ. et καλέσας καὶ τοὺς etc.

y Συμβουλεύσας ἂν etc.] Suspensa est haec oratio, quae hoc tandem modo (si quid mutandum sit) absoluta fiat, Ὁ δὲ συνεβούλευσεν, ὁπότερος ἂν βελτίων εἴη, εἰπὼν, etc. vel, (quod malim) Ὁ δὲ συμβουλεύσας, ὁπότερος ἂν βελτίων εἴη, εἶπεν, etc. Sic p. 398. διδοὺς τῷ Κύρῳ τὰ γράμματα, εἶπε, ταῦτα, etc. Stephanus et Leunclauius etiam particulam ἂν post ὁπότερος poni debere putant.

z Στοῖχοι] Budaeo sic scribenti vna cum Stephano adsentior: praesertim cum pro hac scriptura faciat etiam MS. Bodl. Vulgo τοῖχοι.

ἐλαύνειν· ὧν ἐντὸς οὐδενί ἐστιν εἰσιέναι τῶν μὴ τετιμημέ-
νων· μαστιγοφόροι δὲ καθέστασαν, οἳ ἔπαιον, εἴ τις
ἐνοχλοίη. Ἔστασαν δὲ πρῶτον μὲν τῶν δορυφόρων εἰς
τετρακισχιλίους, ἔμπροσθεν τῶν πυλῶν, εἰς τέτταρας·
δισχίλιοι δὲ ἑκατέρωθεν τῶν πυλῶν. Καὶ οἱ ἱππεῖς δὲ
πάντες παρῆσαν καταβεβηκότες ἀπὸ τῶν ἵππων, καὶ
[a] διειρκότες τὰς χεῖρας διὰ τῶν κανδύων, ὥσπερ καὶ νῦν
ἔτι διείρουσιν, ὅταν ὁρᾷ βασιλεύς. Ἔστασαν δὲ Πέρσαι
μὲν ἐκ δεξιᾶς, οἱ δὲ ἄλλοι σύμμαχοι ἐξ ἀριστερᾶς τῆς
ὁδοῦ, καὶ τὰ ἅρματα ὡσαύτως τὰ ἡμίσεα ἑκατέρωθεν.
Ἐπεὶ δὲ ἀνεπετάννυντο αἱ τοῦ βασιλείου πύλαι, πρῶτον 6
μὲν ἤγοντο τῷ Διῒ ταῦροι πάγκαλοι εἰς τέσσαρας, καὶ
οἷς τῶν ἄλλων θεῶν οἱ μάγοι ἐξηγοῦντο· [b] πολὺ γὰρ οἴον-
ται Πέρσαι χρῆναι τοῖς περὶ τοὺς θεοὺς μᾶλλον τεχνίταις
χρῆσθαι, ἢ περὶ τἆλλα. Μετὰ δὲ τοὺς βοῦς ἵπποι ἤγον-
το, θῦμα τῷ Ἡλίῳ· μετὰ δὲ τούτους ἐξήγετο ἅρμα λευ-
κὸν, χρυσόζυγον, ἐστεμμένον, Διὸς ἱερόν· μετὰ δὲ τό-
δε, Ἡλίου ἅρμα λευκὸν, καὶ τοῦτο ἐστεμμένον, ὥσπερ τὸ
πρόσθεν· μετὰ δὲ τοῦτο, ἄλλο τρίτον ἅρμα ἐξήγετο,
φοινικίσι καταπεπταμένοι οἱ ἵπποι, [c] καὶ πῦρ ὄπισθεν
αὐτοῦ ἐπ' ἐσχάρας μεγάλης ἄνδρες εἵποντο φέροντες.
Ἐπὶ δὲ τούτοις, ἤδη αὐτὸς ἐκ τῶν πυλῶν προὐφαίνετο ὁ 7

a Καὶ διειρκότες etc.] Ita omnino legendum, cum mox sequatur διείρουσι. Edit. *Ald. et Flor.* διηρκότες, *Flor.* quidem et *Eton.* habent in posteriore loco διειροῦσιν, non διείρουσιν: nostrae vero emendationi fauent Stephanus et Leunclauius. Vertere malim cum *Brissonio*, *infertis manibus*; hoc enim voluit Xenophon, *in candyas* manus inseruisse eos, in quos rex oculos coniiciebat. Huius obseruationis meminit etiam Nicolaus Ἑλλην. β', non longe ab initio; vbi Autoboe facem ac Mitraeum non alia de causa a Cyro minore interfectos fuisse narrat, quam quod ei obuii facti, manus intra manicam non contraxissent: id quod facere soleant coram rege tantum; vt ibidem tradit. Vide sis *Casaub.* notas in *Aeneam.* p. 93.

b Πολὺ γὰρ] Ita optime MS. Bodl. exemplaria *Gabrielio* et *Mureto* visa, et editio Stephaniana. In caeteris perperam legitur πολλοὶ γὰρ etc.

c Καὶ πῦρ ὄπισθεν etc.] Erat hic sacer ignis, de quo *Amm. Marcel.* lib. 23. c. 6. *Ferunt*, ait, (de Magis loquitur) *si iustum est credi, etiam ignem caelitus lapsum, apud se sempiternis foculis custodiri: cuius portionem exiguam, vt faustam, praeisse quondam Asiaticis regibus dicunt.*

Κῦρος ἐφ' ἅρματος, ὀρθὴν ἔχων τὴν τιάραν, καὶ [d] χιτῶνα πορφυροῦν μεσόλευκον, (ἄλλῳ δ' οὐκ ἔξεστι μεσόλευκον ἔχειν) καὶ περὶ τοῖς σκέλεσιν [e] ἀναξυρίδας ὑσγινοβαφεῖς, καὶ κάνδυν ὁλοπόρφυρον. Εἶχε δὲ καὶ διάδημα περὶ τῇ τιάρᾳ· καὶ οἱ συγγενεῖς δὲ αὐτοῦ τὸ αὐτὸ τοῦτο σημεῖον εἶχον, καὶ νῦν τὸ αὐτὸ τοῦτο ἔχουσι. [f] Τὰς δὲ χεῖρας ἔξω τῶν χειρίδων εἶχε. Παρωχεῖτο δὲ αὐτῷ ἡνίοχος μέγας μὲν, μείων δ' ἐκείνου, εἴτε καὶ τῷ ὄντι, εἴτε καὶ ὁπωσοῦν· μείζων δὲ ἐφάνη πολὺ Κῦρος. Ἰδόντες δὲ πάντες προσεκύνησαν, εἴτε καὶ ἄρξαι τινὲς κεκελευσμένοι, εἴτε καὶ ἐκπλαγέντες τῇ παρασκευῇ, καὶ τῷ
8 δόξαι μέγαν τε καὶ καλὸν φανῆναι τὸν Κῦρον. Πρόσθεν δὲ Περσῶν οὐδεὶς Κῦρον προσεκύνει. Ἐπεὶ δὲ προῄει τὸ τοῦ Κύρου ἅρμα, προηγοῦντο μὲν οἱ τετρακισχίλιοι δορυφόροι, παρείποντο δὲ οἱ περὶ αὐτὸν σκηπτοῦχοι ἐφ' ἵππων, κεκοσμημένοι, σὺν τοῖς παλτοῖς, ἀμφὶ τοὺς τριακοσίους. Οἱ δ' αὖ τῷ Κύρῳ τρεφόμενοι ἵπποι παρήγοντο χρυσοχάλινοι, [g] ῥαβδωτοῖς ἱματίοις καταπεπταμένοι,

[d] *Χιτῶνα πορφυροῦν* etc.] Vestis haec (vt ex *I. Poll.* et *Hesychio* constat) *σαράγης* a Persis vocata erat. *Hesych.* *Σάραπις, Περσικὸς χιτὼν, μεσόλευκος.* Vide *Poll.* lib. 7. *segm.* 61. Apud vtrumque *σαράγης* pro *σάραπις* reponendum censet Doctissim. *Relandus* in Diss. de vet. Ling. Persica. Vim vocis *μεσόλευκος* expressisse videtur *Curtius* l. 3. c. 3. vbi de Darii cultu sic loquitur: *Cultus regis inter omnia luxuria notabatur: purpureae tunicae medium album intextum erat.* Redditur etiam *semialbus*.

[e] *Ἀναξυρίδας ὑσγινοβαφεῖς*] *Hesychius* et *Suidas* *ἀναξυρίδας* interpretantur *φημινάλια καὶ βράκια.* *I. Poll.* *τὰς δὲ ἀναξυρίδας, καὶ σκελεὰς καλοῦσι.* Hesychius autem *σκελεὰς* interpretatur *τὰ τῶν σκελῶν σκεπάσματα.* *Eustathius* etiam in Ili. ά. p. 22. *Ἀναξυρὶς*, ait, *τὸ παρὰ Ῥωμαίοις βράκιον δηλοῖ.* Leunclavius pro *ὑσγινοβαφεῖς* (quod in MSto Bodl. edit. *Ald.* *Steph.* aliisque comparet) sequitur *βυσσινοβαφεῖς*: *Philelphus*, *κισσινοβαφεῖς*. Sed nihil muto. Hysginus vero color, Auctore *Plinio* H. N. l. 9. c. 42. e coccino purpureoque seu Tyrio fuit mixtus. Nomen, (vti ad *Plinium* notat *Harduinus*) traxisse ab *ὕσγη* videtur, quae *Suidae* herba est, tingendis adhiberi solita lanis. *Ὕσγη*, inquit, *εἶδος βοτάνης· καὶ ὑσγινοβαφὴς χιτὼν, ὁ ὑπὸ τῆς ὕσγης βεβαμμένος.*

[f] *Τὰς δὲ χεῖρας* etc.] Locum hunc respicit *I. Poll.* l. 2. *segm.* 151. *Ἀπὸ χειρῶν δὲ, καὶ χειρίδες, παρὰ Ξενοφῶντι.* Idem l. 7. *segm.* 62. *χειρίδες δὲ, τὰ περὶ ταῖς χερσίν.* Noster *Hist. Graec.* l. 2. *κόρην* nominat, quam hic *χειρίδα*. Cf. §. 5.

[g] *Ῥαβδωτοῖς ἱματίοις*] In MSto Bodl. et vulgatis plerisque libris, *ῥάβδῳ τοῖς ἱματίοις.* Sed Stephanus

ἀμφὶ τοὺς διακοσίους· ἐπὶ δὲ τούτοις δισχίλιοι ξυστοφόροι·
ἐπὶ δὲ τούτοις, ἱππεῖς οἱ πρῶτοι γενόμενοι, μύριοι, εἰς
ἑκατὸν πανταχῇ τεταγμένοι, ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν Χρυσάν-
τας· ἐπὶ δὲ τούτοις μύριοι ἄλλοι Περσῶν ἱππεῖς τεταγμέ-
νοι ὡσαύτως, ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν Ὑστάσπας· ἐπὶ δὲ τούτοις
ἄλλοι μύριοι ὡσαύτως, ἡγεῖτο δ᾽ αὐτῶν Δατάμας· ἐπὶ
δὲ τούτοις ἄλλοι, ἡγεῖτο δ᾽ αὐτῶν Γαδάτας· ἐπὶ δὲ τού-
τοις Μῆδοι ἱππεῖς, ἐπὶ δὲ τούτοις Ἀρμένιοι, μετὰ δὲ τού-
τους Ὑρκάνιοι, μετὰ δὲ τούτους Καδούσιοι, ἐπὶ δὲ τούτοις
Σάκαι. Μετὰ δὲ τοὺς ἱππέας ἅρματα ἐπὶ τεττάρων τε-
ταγμένα· ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν Ἀρταβάτης Πέρσης.

Πορευομένου δὲ αὐτοῦ, παρείποντο πάμπολλοι ἄν- 9
θρωποι ἔξω τῶν σημείων, δεόμενοι Κύρου ἄλλος ἄλλης,
πράξεως. Πέμψας οὖν πρὸς αὐτοὺς τῶν σκηπτούχων τι-
νας, οἳ παρείποντο αὐτῷ τρεῖς ἑκατέρωθεν τοῦ ἅρματος
αὐτοῦ τούτου ἕνεκα, τοῦ διαγγέλλειν, ἐκέλευσεν εἰπεῖν αὐ-
τοῖς, εἴ τίς τι αὐτοῦ δέοιτο, διδάσκειν τῶν ὑπάρχων τινά,
ὅ τι τις βούλοιτο, ἐκείνους δὲ ἔφη πρὸς αὐτὸν ἐρεῖν. Οἱ
μὲν δὴ ἀπιόντες εὐθὺς κατὰ τοὺς ἱππέας ἐπορεύοντο, καὶ
ἐβουλεύοντο, τίνι ἕκαστος προσίοι. Ὁ δὲ Κῦρος, οὓς ἐβού-
λετο μάλιστα θεραπεύεσθαι τῶν φίλων ὑπὸ τῶν ἀνθρώ-
πων, τούτους, πέμπων τινά, πρὸς αὐτὸν ἐκάλει καθ᾽
ἕκαστον, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς οὕτως· Ἤν τις ὑμᾶς διδάσκῃ
τι τούτων τῶν παρεπομένων, ὃς μὲν ἂν μηδὲν δοκῇ ὑμῖν
λέγειν, μὴ προσέχετε αὐτῷ τὸν νοῦν· ὃς δ᾽ ἂν δικαίων
δεῖσθαι δοκῇ, εἰσαγγέλλετε πρὸς ἐμέ, ἵνα κοινῇ βουλευό-
μενοι [h] διαπράττοιμεν αὐτοῖς. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι, ἐπεὶ 10

et Leunclauius recte reposuerunt ῥαβδωτοῖς. *Philelphus* et *Gabrielius* confirmant: quorum alter habet, *amictibusque virgatis strati*, alter, *virgatisque strati stragulis*. Ῥαβδωτὰ autem ἱμάτια adpellantur *virgatae vestes*, et *virgata saga vel sagula*, qualia *Virgilius* Aen. 8. v. 660. Gallis tribuit: *Virgatis lucent sagulis* — *A Polluce* l. 7. segm. 53. memorantur αἱ ἐν τοῖς χιτῶσι πορφυραῖ ῥάβδοι.

h Διαπράττοιμεν αὐτοῖς] Ita MS. Bodl. et editi libri, quos vidi, omnes. Stephanus ex Camerarii libro adfert, προσάγετε πρὸς ἐμέ, et διαπράττωμεν.

καλέσειεν, ἀνὰ κράτος ἐλαύνοντες ὑπήκουον, συναύξοντες τὴν ἀρχὴν τῷ Κύρῳ, καὶ ἐνδεικνύμενοι, ὅτι σφόδρα πείθοιντο·

Δαϊφάρνης δέ τις ἦν, σολοικότερος ἄνθρωπος τῷ τρόπῳ, ὃς ᾤετο, εἰ μὴ ταχὺ ὑπακούοι, ἐλευθερώτερος ἂν φαίνεσθαι. Αἰσθόμενος οὖν ὁ Κῦρος τοῦτο, πρὶν προσελθεῖν αὐτὸν καὶ διαλεχθῆναι αὐτῷ, ὑποπέμψας τινὰ τῶν σκηπτούχων, εἰπεῖν ἐκέλευσε πρὸς αὐτὸν, ὅτι οὐδὲν ἔτι δέοιτο· καὶ τολοιπὸν οὐκ ἐκάλει. [i] Ὡς δ' ὁ ὕστερον κληθεὶς αὐτοῦ πρότερος αὐτῷ ὑπήκουσε, προσήλασεν ὁ Κῦρος, καὶ ἵππον αὐτῷ ἔδωκε τῶν παρεπομένων, καὶ ἐκέλευσε τῶν σκηπτούχων τινὰ συναπαγαγεῖν αὐτῷ, ὅπου κελεύσειε. Τοῖς δὲ ἰδοῦσιν ἔντιμόν τι τοῦτο ἔδοξεν εἶναι, καὶ πολὺ πλείονες ἐκ τούτου αὐτὸν ἐθεράπευον ἀνθρώπων.

11 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πρὸς τὰ τεμένη, ἔθυσαν τῷ Διΐ, καὶ ὡλοκαύτωσαν τοὺς ταύρους· ἔπειτα τῷ Ἡλίῳ, καὶ ὡλοκαύτωσαν τοὺς ἵππους. Ἔπειτα Γῇ σφάξαντες, ὡς ἐξηγήσαντο οἱ μάγοι, ἐποίησαν· ἔπειτα δὲ, ἥρωσι τοῖς Συρίαν ἔχουσι. Μετὰ δὲ ταῦτα, καλοῦ ὄντος τοῦ χωρίου, ἔδειξε τέρμα ὡς ἐπὶ πέντε σταδίων χωρίου, καὶ εἶπε, κατὰ φυλὰς ἀνὰ κράτος ἐνταῦθα ἀφεῖναι τοὺς ἵππους. Σὺν μὲν οὖν τοῖς Πέρσαις αὐτὸς ἤλασε, καὶ ἐνίκα· πολὺ μάλιστα γὰρ ἐμεμελήκει αὐτῷ ἱππικῆς· Μήδων δὲ Ἀρταβάτης ἐνίκα· (Κῦρος γὰρ αὐτῷ τὸν ἵππον ἐδεδώκει) Σύρων δὲ, ὁ προστατῶν· Ἀρμενίων δὲ, Τιγράνης· Ὑρκανίων δὲ, ὁ υἱὸς τοῦ ἱππάρχου· Σακῶν δὲ, ἰδιώτης ἀνὴρ,

i Ὡς δ' ὁ ὕστερον etc.] *Camerarius*, testibus Stephano et Leunclauio, loci huius aliam ex libro suo scripturam adfert; nimirum hanc, ὁ δὲ ὕστερος κληθεὶς αὐτοῦ, πρότερος αὐτῷ προσήλασε· καὶ ὁ Κῦρος ἵππον αὐτῷ ἔδωκε. quae Camerario et Leunclauio placet; mihi non item. Nam illud ὑπήκουσε omnino retinendum censeo, quo magis luculente discrimen inter mores vtriusque hominis exprimatur. Daïpharnes ille, σολοικότερος ἄνθρωπος τῷ τρόπῳ, existimabat, εἰ μὴ ταχὺ ὑπακούοι, ἐλευθερώτερος ἂν etc. Hunc, lactae indolis adolescentem, tenuit nulla mora vocatum: atque adeo cum statim ὑπήκουσε, Cyrus ipse, vt beneuolentiam suam erga eum declararet, aliosque ad eius obedientiam imitandam incitaret, προσήλασε, καὶ ἵππον etc.

ἀπέλιπεν ἄρα τῷ ἵππῳ τοὺς ἄλλους ἵππους ἐγγὺς τοῦ
ἡμίσει τοῦ δρόμου. Ἔνθα δὴ λέγεται ὁ Κῦρος ἐρέσθαι 12
τὸν νεανίσκον, εἰ δέξαιτ' ἂν βασιλείαν ἀντὶ τοῦ ἵππου.
Τὸν δ' ἀποκρίνασθαι, ὅτι βασιλείαν μὲν οὐκ ἂν δεξαίμην,
χάριν δὲ ἀνδρὶ ἀγαθῷ καταθέσθαι δεξαίμην ἄν. Καὶ
ὁ Κῦρος εἶπε, Καὶ μὴν ἐγὼ δεῖξαί σοι θέλω, ἔνθα, κἂν
μύων βάλῃς, οὐκ ἂν ἁμάρτοις ἀνδρὸς ἀγαθοῦ. Πάντως
τοίνυν, ὁ Σάκας ἔφη, δεῖξόν μοι· ὡς βαλῶ γε ταύτῃ
τῇ βώλῳ, ἔφη, ἀνελόμενος. Καὶ ὁ μὲν Κῦρος δείκνυ-
σιν αὐτῷ, ὅπου ἦσαν πλεῖστοι τῶν φίλων· ὁ δὲ καταμύων
ἵησι τῇ βώλῳ, καὶ παρελαύνοντος Φεραύλα τυγχάνει·
ἔτυχε γὰρ ὁ Φεραύλας παραγγέλλων τι τεταγμένον
παρὰ τοῦ Κύρου· βληθεὶς δὲ οὐδὲ μετεστράφη, ἀλλ' ᾤχε-
το, ἐφ' ὅπερ ἐτάχθη. Ἀναβλέψας δὲ ὁ Σάκας, ἐρω-
τᾷ, τίνος ἔτυχεν. Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐδενὸς τῶν
παρόντων. Ἀλλ' οὐ μέντοι, ἔφη ὁ νεανίσκος, τῶν γε
ἀπόντων. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, σύ γε ἐκείνου τοῦ
παρὰ τὰ ἅρματα ταχὺ ἐλαύνοντος τὸν ἵππον. Καὶ
πῶς, ἔφη, οὐ μεταστρέφεται; Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Μαινό- 13
μενος γάρ τίς ἐστιν, ὡς ἔοικεν. Ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος,
ᾤχετο σκεψόμενος, τίς εἴη· καὶ εὑρίσκει τὸν Φεραύλαν
γῆς τε κατάπλεων τὸ γένειον καὶ αἵματος· ἐῤῥύη γὰρ
αὐτῷ ἐκ τῆς ῥινὸς βληθέντι. Ἐπεὶ δὲ προσῆλθεν, ἤρε-
το αὐτὸν, εἰ βληθείη. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· Ὡς ὁρᾷς.
Δίδωμι τοίνυν σοι, ἔφη, τοῦτον τὸν ἵππον. Ὁ δ' ἐπήρε-
το, Ἀντὶ τοῦ; Ἐκ τούτου δὴ διηγεῖτο ὁ Σάκας τὸ πρᾶγμα,
καὶ τέλος εἶπε· Καὶ οἶμαί γε οὐχ ἡμαρτηκέναι ἀνδρὸς
ἀγαθοῦ. Καὶ ὁ Φεραύλας εἶπεν, Ἀλλὰ πλουσιωτέρῳ
μὲν ἄν, εἰ ἐσωφρόνεις, ἢ ἐμοὶ, ἐδίδους· νῦν δὲ κἀγὼ
δέξομαι. ἐπεύχομαι δὲ, ἔφη, τοῖς θεοῖς, οἵπερ με
ἐποίησαν βληθῆναι ὑπὸ σοῦ, δοῦναί μοι ποιῆσαι, μὴ με-
ταμέλειν σοι [k] τῆς ἐμῆς δωρεᾶς. Καὶ νῦν μὲν, ἔφη,

k Τῆς ἐμῆς etc.] Leunclauius vitiose sic scribi, et reponi, contra

ἀπέλα, ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἐμὸν ἵππον. αὖθις δὲ ἐγὼ παρέσομαι πρὸς σέ. Οἱ μὲν δὴ οὕτω διηλλάξαιτο. Καδουσίων δὲ ἐνίκα Ῥαθονίκης. Ἀφίει δὲ καὶ τὰ ἅρματα καθ' ἕκαστον· τοῖς δὲ νικῶσι πᾶσιν ἐδίδου βοῦς τε, ὅπως ἂν θύσαντες ἑστιῶντο, καὶ ἐκπώματα. Τὸν μὲν οὖν βοῦν ἔλαβε καὶ αὐτὸς τὸ νικητήριον τῶν δὲ ἐκπωμάτων τὸ αὐτοῦ μέρος Φεραύλᾳ ἔδωκεν, ὅτι καλῶς ἔδοξεν αὐτῷ τὴν ἐκ τοῦ βασιλείου ἔλασιν [l] διαταγεῦσαι. Οὕτω δὴ ἡ τότε ὑπὸ Κύρου κατασταθεῖσα ἔλασις, οὕτως ἔτι καὶ νῦν διαμένει ἡ βασιλέως ἔλασις. πλὴν τὰ ἱερὰ ἄπεστιν, ὅταν μὴ θύῃ. Ὡς δὲ ταῦτα τέλος εἶχεν, ἀφικνοῦνται πάλιν ἐς τὴν πόλιν, καὶ ἐσκήνωσαν, οἷς μὲν ἐδέδοθησαν οἰκίαι, κατ' οἰκίας· οἷς δὲ μή, ἐν τάξει.

14

15 Καλέσας δὲ καὶ ὁ Φεραύλας τὸν Σάκαν, τὸν δόντα τὸν ἵππον, ἐξένιζε, καὶ τἄλλα τε παρεῖχεν ἔκπλεω, καὶ ἐπεὶ ἐδεδειπνήκεσαν, τὰ ἐκπώματα αὐτῷ, ἃ ἔλαβε παρὰ Κύρου, [m] ἐκπιμπλὰς προὔπινε καὶ ἐδωρεῖτο. Καὶ ὁ Σάκας ὁρῶν πολλὴν μὲν καὶ καλὴν στρωμνήν, πολλὴν δὲ καὶ καλὴν κατασκευήν, καὶ οἰκέτας δὲ πολλούς, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Φεραύλα, ἦ καὶ οἴκοι τῶν πλουσίων ἦσθα; Καὶ ὁ Φεραύλας εἶπε, Ποίων πλουσίων; τῶν μὲν οὖν σαφῶς [n] ἀποχειροβιώτων. Ἐμὲ γάρ τοι ὁ πατὴρ

librorum fidem, debere statuit, μὴ μεταμέλειν σοὶ τῆσδε τῆς δωρεᾶς. Sed τῆς ἐμῆς δωρεᾶς valet τῆς μοὶ δοθείσης δωρεᾶς. Sic Noster supra 3, 1, 16. φιλίᾳ τῇ ἐμῇ, pro eo, quod est φιλίᾳ τῇ εἰς ἐμέ. Similiter Plato in *Gorgia*: Καί μοι μηδὲν ἀχθεσθῇς· εὐνοίᾳ γὰρ ἐρῶ τῇ σῇ. H. e. *pro ea amicitia, qua in te adficior*. Vide *Budaei* Comm. G. L. p. 31.

l Διαταγεῦσαι.] Libri plerique, διατάξαι: margines, διαταγεῦσαι, quod recte, opinor, Leunclauius in textum restituit. Noster Ἑλλην. 6. haud longe ab initio, plus vice simplici vtitur verbo ταγεύειν.

m Ἐκπιμπλὰς] Ita MS. Bodl. et edit. *Ald. Leuncl.* et aliae. Legitur etiam ἐμπιμπλὰς aut ἐμπιπλὰς.

n Ἀποχειροβιώτων] Interpretatur *I. Pollux* l. 2. *segm.* 150. ὁ ἀπὸ τῶν χειρῶν ζῶν. Idem, l. 7. *segm.* 7. ἀποχειροβίωτος inter eas ponit voces, quae minus recipiuntur. Ad istum tamen *Pollucis* locum doctus quidam recte notauit, *Lucianum* voce ἀποχειροβίωτος vti in *Somnio*: cui adiicienda Nostri, Ἀττικωτάτου certe, auctoritas. Imo vero ante vtrosque illos ea vsus est *Herodotus*, lib. 3. c. 42. — ἐγὼ τόνδε ἑλὼν, οὐκ ἐδικαίωσα φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίπερ ἐὼν ἀποχειροβίωτος.

τὴν μὲν τῶν παίδων παιδε[illegible]ν, γλίσχρως αὐτὸς ἐργαζόμενος καὶ τρέφων, ἐπαίδευεν· ἐπεὶ δὲ μειράκιον ἐγιγνόμην, ἐ δυνάμενος τρέφειν ἀργὸν, εἰς ἀγρὸν ἀπαγαγὼν, ἐκέλευσεν ἐργάζεσθαι. Ἔνθα δὴ ἐγὼ ἀντέτρεφον ἐκεῖνον, ἕως ἔζη, αὐτὸς σκάπτων καὶ σπείρων μάλα μικρὸν γήδιον, ἐ μέντοι πονηρόν γε, ἀλλὰ πάντων δικαιότατον· ὅ τι γὰρ ἂν λάβοι σπέρμα, καλῶς καὶ δικαίως ἀπεδίδε αὐτό τε καὶ τόκον ἐδέν τι πολύν· ἤδη δέ ποτε ὑπὸ γενναιότητος καὶ διπλάσια ἀπέδωκεν, ὧν ἔλαβεν. Οἴκοι μὲν ἐν ἔτως ἔγωγε ἔζων· νῦν δὲ ταῦτα πάντα, ἃ ὁρᾷς, Κῦρός μοι ἔδωκε. Καὶ ὁ Σάκας εἶπεν, 16
Ὦ μακάριε σὺ τά τε ἄλλα, καὶ αὐτὸ τἔτο, ὅτι ἐκ πένητος πλέσιος γεγένησαι· πολὺ γὰρ οἴομαί σε καὶ διὰ τἔτο ἥδιον πλετεῖν, ὅτι πεινήσας χρημάτων πεπλέτηκας. Καὶ ὁ Φεραύλας εἶπεν· Ἦ γὰρ ἔτως, ὦ Σάκα, ὑπολαμβάνεις, ὡς ἐγὼ νῦν τοσέτω ἥδιον ζῶ, ὅσῳ πλείω κέκτημαι; Οὐκ οἶσθα, ἔφη, ὅτι ἐσθίω μὲν καὶ πίνω καὶ καθεύδω ἐδ' ὁτιἐν νῦν ἥδιον, ἢ τότε, ὅτε πένης ἦν; Ὅτι δὲ ταῦτα πολλά ἐςι, τοσἔτον κερδαίνω, πλείω μὲν φυλάττειν δεῖ, πλείω δὲ ἄλλοις διανέμειν, πλείονα δὲ ἐπιμελέμενον πράγματα ἔχειν. Νῦν γὰρ δὴ ἐμὲ πολλοὶ μὲν οἰκέται σῖτον αἰτἔσι, πολλοὶ δὲ πιεῖν, πολλοὶ δὲ ἱμάτια· οἱ δὲ ἰατρῶν δέονται· ἥκει δέ τις [o] ἢ τῶν προβάτων λελυκωμένα φέρων, ἢ τῶν βοῶν κατακεκρημνισμένα, ἢ νόσον φάσκων ἐμπεπτωκέναι τοῖς κτήνεσιν· ὥςε μοι δοκῶ, ἔφη ὁ Φεραύλας, νῦν διὰ τὸ πολλὰ ἔχειν πλείω λυπεῖσθαι, ἢ πρόσθεν διὰ τὸ ὀλίγα ἔχειν.
Καὶ ὁ Σάκας, Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία, ἔφη, ὅταν σῶα ᾖ, 17
πολλὰ ὁρῶν, πολλαπλάσια ἐμἔ εὐφραίνῃ. Καὶ ὁ Φεραύλας εἶπεν, Οὔ τοι, ὦ Σάκα, ἔτως ἡδύ ἐςι τὸ ἔχειν χρήματα, ὡς ἀνιαρὸν τὸ ἀποβάλλειν. Γνώσῃ δ', ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω· τῶν μὲν γὰρ πλετέντων ἐδεὶς ἀναγ-

o Ἢ τῶν προβάτων etc.] Λελυκωμένα Hesychius exponit λυκόσπαστα.

κάζεται ὑφ' ἡδονῆς ἀγρυπνῶν, τῶν δὲ ἀποβαλλόντων
τι οὐδένα ἂν ἴδοις δυνάμενον καθεύδειν ὑπὸ λύπης. Μὰ
Δί', ἔφη ὁ Σάκας, οὐδέ γε τῶν λαμβανόντων τι νυστά-
ζοντα οὐδένα ἂν ἴδοις ὑφ' ἡδονῆς. Ἀληθῆ, ἔφη, λέ-
γεις· εἰ γάρ τοι τὸ ἔχειν οὕτως, ὥσπερ τὸ λαμβάνειν,
ἡδὺ ἦν, πολὺ ἂν διέφερον εὐδαιμονίᾳ οἱ πλούσιοι τῶν πε-
νήτων. Καὶ ἀνάγκη δέ τοί ἐστιν, ἔφη, ὦ Σάκα, τὸν
πολλὰ ἔχοντα, πολλὰ καὶ δαπανᾶν καὶ εἰς θεοὺς, καὶ
εἰς φίλους, καὶ εἰς ξένους· ὅστις οὖν ἰσχυρῶς χρήμασιν
ἥδεται, εὖ ἴσθι, τοῦτον, καὶ δαπανῶντα, ἰσχυρῶς ἀνιᾶ-
18 σθαι. Μὰ Δί', ἔφη ὁ Σάκας. ἀλλ' οὐκ ἐγὼ τούτων εἰ-
μὶ, ἀλλὰ καὶ εὐδαιμονίαν τοῦτο νομίζω, τὸ, πολλὰ
ἔχοντα, πολλὰ καὶ δαπανᾶν. Τί οὖν, ἔφη, πρὸς τῶν
θεῶν, ὁ Φεραύλας; οὐχὶ σύ γε αὐτίκα μάλα εὐδαίμων
ἐγένου, καὶ ἐμὲ εὐδαίμονα ἐποίησας; λαβὼν γὰρ, ἔφη,
ταῦτα πάντα κέκτησο, καὶ χρῶ, ὅπως βούλει, αὐτοῖς.
ἐμὲ δὲ μηδὲν ἄλλο ἢ ὥσπερ ξένον τρέφε, καὶ ἔτι εὐτελέ-
στερον, ἢ ξένον· ἀρκέσει γάρ μοι, ὅ τι ἂν καὶ σὺ ἔχῃς,
τούτων μετέχειν. Παίζεις, ἔφη ὁ Σάκας. Καὶ ὁ Φε-
ραύλας ὀμόσας εἶπεν, ἦ μὴν σπουδῇ λέγειν. Καὶ ἄλ-
λα γέ σοι, ὦ Σάκα, προσδιαπράξομαι παρὰ Κύρου,
μήτε θύρας τὰς Κύρου θεραπεύειν, μήτε στρατεύεσθαι.
Ἀλλὰ σὺ μὲν πλουτῶν οἴκοι μένε· ἐγὼ δὲ ταῦτα ποιήσω
καὶ ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ· καὶ ἐάν τι ἀγαθὸν προσλαμ-
βάνω διὰ τὴν Κύρου θεραπείαν, ἢ καὶ ἀπὸ στρατείας
τινὸς, οἴσω πρός σε, ἵνα ἔτι πλειόνων ἄρχῃς· μόνον,
ἔφη, ἐμὲ ἀπόλυσον ταύτης τῆς ἐπιμελείας· ἢν γὰρ ἐγὼ
σχολὴν ἄγω ἀπὸ τούτων, ἐμοί τέ σε οἴομαι πολλὰ καὶ
19 Κύρῳ χρήσιμον ἔσεσθαι. Τούτων οὕτω ῥηθέντων, ταῦ-
τα συνέθεντο, καὶ ταῦτα ἐποίουν. Καὶ ὁ μὲν ἡγεῖτο εὐ-
δαίμων γεγενῆσθαι, ὅτι πολλῶν ἦρχε χρημάτων· ὁ δ'
αὖ ἐνόμιζε μακαριώτατος εἶναι, ὅτι ἐπίτροπον ἕξει, σχο-
λὴν παρέχοντα πράττειν, ὅ τι ἂν αὐτῷ ἡδὺ εἴη.

Ἦν δὲ τȣ̃ Φεραύλα ὁ τρόπος φιλέταιρός τε, καὶ θεραπεύειν ȣ̓δὲν ἡδὺ αὐτῷ ȣ̔́τως ἐδόκει εἶναι, ȣ̓δ' ὠφέλιμον, ὡς ἀνθρώπους. Καὶ γὰρ βέλτιστον πάντων τῶν ζώων ἡγεῖτο ἄνθρωπον εἶναι καὶ εὐχαριστότατον, ὅτι ἑώρα, τούς τε ἐπαινουμένους ὑπό τινος ἀντεπαινοῦντας τȣ́τȣς προθύμως, τοῖς τε χαριζομένοις πειρωμένȣς ἀντιχαρίζεσθαι· καὶ ȣ̔̀ς γνοῖεν εὐνοϊκῶς ἔχοντας, τȣ́τοις ἀντευνοȣ̃ντα· καὶ ȣ̔̀ς εἰδεῖεν φιλȣ̃ντας αὐτȣ̀ς, τȣ́τȣς μισεῖν ȣ̓ δυναμένȣς· καὶ γονέας δὲ πολὺ μᾶλλον ἀντιθεραπεύειν πάντων τῶν ζώων ἐθέλοντας, καὶ ζῶντας καὶ τελευτήσαντας· τὰ δ' ἄλλα πάντα ζῶα καὶ ἀχαριστότερα καὶ ἀγνωμονέστερα ἀνθρώπων ἐγίγνωσκεν εἶναι. Οὕτω δὴ ὅ τε Φεραύλας ὑπερήδετο, ὅτι ἐξέσοιτο αὐτῷ, ἀπαλλαγέντι τῆς τῶν ἄλλων κτημάτων ἐπιμελείας, p ἀμφὶ τȣ̀ς φίλȣς ἔχειν· ὅ τε Σάκας, ὅτι ἔμελλε πολλὰ ἔχων πολλοῖς χρῆσθαι. Ἐφίλει δὲ ὁ μὲν Σάκας τὸν Φεραύλαν, ὅτι προσέφερέ τι ἀεί· ὁ δὲ, τὸν Σάκαν, ὅτι παραλαμβάνειν πάντα ἤθελε, καὶ, ἀεὶ πλειόνων ἐπιμελȣ́μενος, ȣ̓δὲν μᾶλλον αὐτῷ ἀσχολίαν παρεῖχε. Καὶ ȣ̔̃τοι μὲν δὴ ȣ̔́τω διῆγον.

Θύσας δὲ καὶ ὁ Κῦρος, q καὶ νικητήρια ἑστιῶν, ἐκάλεσε τῶν φίλων, οἳ μάλιστ' αὐτὸν αὔξειν τε βȣλόμενοι φανεροὶ ἦσαν καὶ τιμῶντες εὐνοϊκώτατα. C.IV. Συνεκάλεσε δὲ αὐτοῖς καὶ Ἀρτάβαζον τὸν Μῆδον, καὶ Τιγράνην τὸν Ἀρμένιον, καὶ τὸν Ὑρκάνιον ἵππαρχον, καὶ Γωβρύαν. Γαδάτας δὲ τῶν σκηπτȣ́χων ἦρχεν αὐτῷ, καὶ ὅπη ἐκεῖνος διεκόσμησεν, ἡ πᾶσα ἔνδον δίαιτα καθειστήκει· καὶ ὁπότε μὲν συνδειπνοῖέν τινες, ȣ̓δ' ἐκάθιζε Γαδάτας,

p Ἀμφὶ τȣ̀ς φίλȣς] Ita MS. Bodl. et ex iis quaedam exemplaribus, quibus Stephanus et Gabrielius vsi sunt. Vulgo, ἀμφὶ τȣ̀ς ἄλλȣς φίλȣς.

q Καὶ νικητήρια ἑστιῶν] Deest in edit. *Ald.* καὶ ante νικητήρια, quod caeterae cum MSto Bodl. recte praestant. Simili modo loquitur *Plutarchus* in *Phocio*. Νικήσαντος δὲ (*Phocum* vult *Phocionis* f. in *Panathen.* victorem) καὶ πολλῶν αἰτȣμένων ἑστιᾶσαι τὰ νικητήρια, etc. *epulum victoriale praebere.*

ἀλλ' ἐπεμελεῖτο· [r] ὁπότε δὲ αὐτοὶ εἶεν, καὶ συνεδείπνει·
ἥδετο γὰρ αὐτῷ ξυνών· ἀντὶ δὲ τούτων πολλοῖς καὶ με-
γάλοις ἐτιμᾶτο ὑπὸ τοῦ Κύρου· διὰ δὲ Κῦρον καὶ ὑπ' ἄλ-
2 λων. Ὡς δ' ἦλθον οἱ κληθέντες ἐπὶ τὸ δεῖπνον, οὐχ
ὅπου ἔτυχεν ἕκαστον ἐκάθιζεν, ἀλλ' ὃν μὲν μάλιστα ἐτίμα,
παρὰ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, ὡς εὐεπιβουλευτοτέρας ταύ-
της οὔσης, ἢ τῆς δεξιᾶς· τὸν δὲ δεύτερον παρὰ τὴν δε-
ξιάν, τὸν δὲ τρίτον πάλιν παρὰ τὴν ἀριστεράν, τὸν δὲ
τέταρτον παρὰ τὴν δεξιάν· καὶ ἢν πλέονες ὦσιν, ὡσαύ-
τως. Σαφηνίζεσθαι δὲ, ὡς ἕκαστον ἐτίμα, τοῦτο ἐδόκει
αὐτῷ ἀγαθὸν εἶναι· ὅτι, ὅπου μὲν οἴονται οἱ ἄνθρωποι
τὸν κρατιστεύοντα μήτε κηρυχθήσεσθαι, μήτε ἆθλα λή-
ψεσθαι, δῆλοί εἰσιν ἐνταῦθα οὐ φιλονείκως πρὸς ἀλλήλους
ἔχοντες· ὅπου δὲ μάλιστα πλεονεκτῶν ὁ κράτιστος φαίνε-
ται, ἐνταῦθα προθυμότατα φανεροί εἰσιν ἀγωνιζόμενοι
3 πάντες. Καὶ ὁ Κῦρος δὲ οὕτως ἐσαφήνιζε μὲν τοὺς κρατι-
στεύοντας παρ' ἑαυτῷ, εὐθὺς ἀρξάμενος ἐξ ἕδρας καὶ
παραστάσεως. Οὐ μέντοι ἀθάνατον τὴν ταχθεῖσαν
ἕδραν κατεστήσατο, ἀλλὰ νόμιμον ἐποιήσατο, καὶ ἀγα-
θοῖς ἔργοις προβῆναι εἰς τὴν τιμιωτέραν ἕδραν, καὶ, εἴ
τις ῥᾳδιουργοίη, ἀναχωρῆσαι εἰς τὴν ἀτιμοτέραν. Τὸν
δὲ πρωτεύοντα ἐν ἕδρᾳ ᾐσχύνετο μὴ πλεῖστα καὶ ἀγα-
θὰ ἔχοντα παρ' αὐτοῦ φαίνεσθαι. Καὶ ταῦτα δὲ, ἐπὶ

r Ὁπότε δὲ αὐτοὶ etc.] Sic optime MS. Bodl. cuius margini σχόλιον hoc adſcriptum eſt, μόνοι δίχα ἑτέρων. Recte: nam αὐτὸς ſaepe valet *ſolus*. Euſtathius ad Il. ρ'. v. 254. αὐτὸς ἴτω exponit μόνος ἐλθέτω. Ariſtoph. Ἀχαρν. v. 503. Αὐτοὶ γάρ ἐσμεν, *Soli ſumus*. Fere vt *Plautus* Caſ. Act 2. ſc. 2. v. 25. *Nos ſumus*, pro *nos ſumus ſolae*. Sed Scriptores etiam proſaïci nobis exempla ſuppeditant. *Aelian*. H. V. l. 7. c. 13. de *Ageſilao*, τὸν τρίβωνα περιβαλλόμενος αὐτὸν, *ſolo amictus pallio attrito*. Dionyſ. Hal. *Antiq. Rom*. l. 3. c. 23. αὐτὰ δὲ τὰ ἀναγκαιότατα ἐρῶ, pro μόνα τὰ ἀναγκαιότατα. Hac de emendatione mihi adſentiuntur *Muretus*, *Camerarius*, et *Gabrielius*, quorum libri MSS. Bodleiano noſtro accedunt. Eandem et *Stephanus* ſcripturam probat; ſed nonnihil veretur, vt idoneo aliquo exemplo confirmari poſſit vſus iſte αὐτὸς pro μόνος: ideoque ſuſpicatur μόνοι αὐτοὶ ſcriptum fuiſſe. Sed peritiſſimum linguae Graecae virum fruſtra fuiſſe docent, opinor, exempla modo adlata. Prius autem legebatur, ὁπότε δὲ μὴ αὐτοὶ εἶεν.

Κύρε γενόμενα, ὅτως ἔτι καὶ νῦν διαμένοντα αἰϑανόμεϑα.

4 Ἐπεὶ δὲ ἐδείπνων, ἐδόκει τῷ Γωβρύᾳ, τὸ μὲν πολλὰ ἕκαςα εἶναι, ὀδὲν θαυμαςὸν παρ' ἀνδρὶ πολλῶν ἄρχοντι· τὸ δὲ τὸν Κῦρον, ὅτω μεγάλα πράττοντα, εἴ τι ἡδὺ δοξειε λαβεῖν, [s] μηδὲν τέτων μόνον καταδαπανᾷν, ἀλλὰ ἔργον ἔχειν δεόμενον τούτου κοινωνεῖν τοὺς παρόντας. Πολλάκις δὲ καὶ τῶν ἀπόντων φίλων ἐςὶν οἷς ἑώρα πέμποντα ταῦτα αὐτὸν, οἷς ἡσθεὶς τύχοι· ὥςε ἐπεὶ ἐδεδειπνήκεσαν, καὶ τὰ πάντα πολλὰ ὄντα διαπεπόμφει ὁ Κῦρος ἀπὸ τῆς τραπέζης, εἶπεν ἄρα ὁ Γωβρύας, Ἀλλ' ἐγὼ, ὦ Κῦρε, πρόσθεν μὲν ἡγέμην, τέτῳ σε πλεῖςον διαφέρειν ἀνθρώπων, τῷ ςρατηγικώτατον εἶναι· νῦν δὲ θεὲς ὄμνυμι, ἦ μὴν ἐμοὶ δοκεῖν πλέον σε διαφέρειν [t] φιλανθρωπίᾳ, ἢ ςρατηγίᾳ. Νὴ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος· καὶ μὲν δὴ καὶ ἐπιδείκνυσθαι τὰ ἔργα πολὺ ἥδιον φιλανθρωπίας, ἢ ςρατηγίας. Πῶς δή; ἔφη ὁ Γωβρύας. Ὅτι, ἔφη, τὰ μὲν, κακῶς ποιεντα ἀνθρώπες, δεῖ ἐπιδείκνυσθαι, τὰ δὲ, εὖ·

Ἐκ τέτε δὴ ἐπεὶ ὑπέπινον, ἤρετο ὁ Ὑςάσπας τὸν Κῦρον, Ἆρ' ἂν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἀχθεσθείης μοι, εἴ σε ἐροίμην, ὃ βέλομαί σε πυθέσθαι; Ἀλλὰ ναὶ μὰ τὲς θεὲς, ἔφη, τἐναντίον τέτε, ἀχθοίμην ἄν σοι, εἰ αἰσθοίμην σιωπῶντα, ἃ ἂν βέλοιο ἐρέσθαι. Λέγε δή μοι, ἔφη, ἤδη πώποτε καλέσαντός σε ἐκ ἦλθον; [u] Εὐφήμει, 5

[s] Μηδὲν τούτων] Sic ex MSto Bodl. edit. *Eton.* aliisque restituimus pro τῦτον.

[t] Φιλανθρωπίᾳ] Vox φιλανθρωπία passim a Leunclauio redditur *clementia*. At qua de causa *humanitas* ei minus esset probata, nequeo hariolari: nisi forsan eum *A. Gellii* fefellerat auctoritas; qui l. 13 c. 16. *humanitatem* non id esse tradit, quod vulgus existimat, quod que a Graecis φιλανθρωπία dicitur, etc. Sed errare *Gellium* abunde docet ipse (ad quem inauspicato prouocat) *Cicero*: apud quem vsurpari solet vox *humanitas* non solum pro *eruditione*, *institutioneque in bonas artes*, sed etiam pro *facilitate*, *lenitate*, *mansuetudine*, *comitate*, *benignitate* etc. Vide *Gellii* ipsius locum memoratum, et quae ibi notauit Cl. *Gronouius*.

[u] Εὐφήμει,] Q. d. (interprete Stephano) *Absit, vt te minus morigerum fuisse dicas.* Idem illud verbum *Cicero Sen.* 14. locum quem-

ἔφη ὁ Κῦρος. Ἀλλ' ὑπακούων σχολῇ ὑπήκουσα; Οὐδὲ τοῦτο. Προσταχθὲν δέ τι ἤδη σοι οὐκ ἔπραξα; Οὐκ αἰτιῶμαι, ἔφη. Ὃ δὲ πράττοιμι, ἔστιν ὅ τι πώποτε οὐ προθύμως, ἢ οὐχ ἡδομένως πράττοντά με κατέγνως; Τοῦτο δὴ πάντων ἥκιστα, ἔφη ὁ Κῦρος. Τίνος μὴν ἕνεκα, ἔφη, πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Κῦρε, Χρυσάντας σε ἔτρεψεν, ὥστε εἰς τὴν τιμιωτέραν ἐμοῦ ἕδραν ἱδρυνθῆναι; Ἢ λέγω; ἔφη ὁ Κῦρος. Πάντως, ἔφη ὁ Ὑστάσπας. Καὶ σὺ αὖ οὐκ ἀχθεσθήσῃ μοι, ἀκούων τἀληθῆ; Ἡσθήσομαι μὲν οὖν,
6 ἔφη, ἢν εἰδῶ, ὅτι οὐκ ἀδικοῦμαι. Χρυσάντας τοίνυν, ἔφη, οὑτοσὶ πρῶτον μὲν οὐ κλῆσιν ἀνέμενεν, ἀλλὰ, πρὶν καλεῖσθαι, παρῆν τῶν ἡμετέρων ἕνεκα· ἔπειτα δὲ, οὐ τὸ κελευόμενον μόνον, ἀλλὰ καὶ, ὅ τι αὐτὸς γνοίη ἄμεινον εἶναι πεπραγμένον ἡμῖν, τοῦτο ἔπραττεν. Ὁπότε δ' εἰπεῖν τι δέοι εἰς τοὺς συμμάχους, ἃ μὲν ἐμὲ ᾤετο πρέπειν λέγειν, ἐμοὶ συνεβούλευεν· ἃ δὲ ἐμὲ αἴσθοιτο βουλόμενον μὲν εἰδέναι τοὺς συμμάχους, αὐτὸν δέ με αἰσχυνόμενον περὶ ἐμαυτοῦ λέγειν, ταῦτα οὕτως λέγων ὡς ἑαυτοῦ γνώμην ἀπεφαίνετο· ὥστ' ἔν γε τούτοις τί κωλύει αὐτὸν καὶ ἐμοῦ ἐμοὶ κρείττονα εἶναι; Καὶ ἑαυτῷ μὲν ἀεί φησι πάντα τὰ παρόντα ἀρκεῖν, ἐμοὶ δὲ ἀεὶ φανερός ἐστι σκοπῶν, τί ἂν προσγενόμενον ὀνήσειεν· ἐπί τε τοῖς ἐμοῖς καλοῖς μᾶλλον ἐμοῦ ἀγάλλεται καὶ ἥδεται. Πρὸς ταῦτα ὁ Ὑστάσπας εἶπε, Νὴ τὴν Ἥραν, ὦ Κῦρε, ἥδομαί γε ταῦτά σε ἐρωτήσας. Τί μάλιστα; ἔφη ὁ Κῦρος. Ὅτι κἀγὼ πειράσομαι ταῦτα ποιεῖν· ἓν μόνον, ἔφη, ἀγνοῶ, πῶς ἂν εἴην δῆλος χαίρων ἐπὶ τοῖς σοῖς ἀγαθοῖς· πότερον κροτεῖν δεῖ τὼ χεῖρε, ἢ γελᾶν, ἢ τί ποιεῖν. Καὶ ὁ Ἀρτάβαζος εἶπεν· Ὀρχεῖσθαι δεῖ τὸ Περσικόν. Ἐπὶ τούτοις μὲν δὴ γέλως ἐγένετο.

dam ***Platonis Reip.*** l. 1. haud longe ab initio interpretatus, vertit, ***Dii meliora:*** nisi quis cum ***Langio*** aliisque malit ***Dic meliora.*** Elegantiorem certe vulgatam esse lectionem arbitror.

Προϊόντος δὲ τοῦ συμποσίου, ὁ Κῦρος τὸν Γωβρύαν 7
ἐπήρετο, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Γωβρύα, νῦν ἂν δοκοίης ἥδιον τῶνδέ τῳ τὴν θυγατέρα δοῦναι, ἢ ὅτε τὸ πρῶτον ἡμῖν συνεγένου; Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Γωβρύας, κἀγὼ τἀληθῆ λέγω; Νὴ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, ὡς ψεύδους γε οὐδεμία ἐρώτησις δεῖται. Εὖ τοίνυν, ἔφη, ἴσθι, ὅτι νῦν ἂν πολὺ ἥδιον. Ἦ καὶ ἔχοις ἄν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰπεῖν, διότι; Ἔγωγε. Λέγε δή. Ὅτι τότε μὲν ἑώρων τοὺς πόνους καὶ τοὺς κινδύνους εὐθύμως αὐτοὺς φέροντας, νῦν δὲ ὁρῶ αὐτοὺς τὰ ἀγαθὰ σωφρόνως φέροντας. Δοκεῖ δέ μοι, ὦ Κῦρε, χαλεπώτερον εἶναι, εὑρεῖν ἄνδρα, τἀγαθὰ καλῶς φέροντα, ἢ τὰ κακά· τὰ μὲν γὰρ ὕβριν τοῖς πολλοῖς, τὰ δὲ σωφροσύνην τοῖς πᾶσιν ἐμποιεῖ. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, 8
Ἤκουσας, ὦ Ὑστάσπα, Γωβρύου τὸ ῥῆμα; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη· καὶ ἐὰν πολλά τοιαῦτά γε λέγῃ, πολὺ μᾶλλόν με τῆς θυγατρὸς μνηστῆρα λήψεται, ἢ ἐὰν ἐκπώματα πολλά μοι ἐπιδεικνύῃ. Ἦ μήν, ἔφη ὁ Γωβρύας, πολλά γέ μοί ἐστι τοιαῦτα συγγεγραμμένα, ὧν ἐγώ σοι οὐ φθονήσω, ἢν τὴν θυγατέρα μου γυναῖκα λαμβάνῃς· τὰ δὲ ἐκπώματα, ἔφη, ἐπειδὴ οὐκ ἀνέχεσθαί μοι φαίνῃ, οὐκ οἶδ', εἰ Χρυσάντᾳ τούτῳ x δώσω, ἐπεὶ καὶ τὴν ἕδραν σου ὑφήρπασε. Καὶ μὲν δή, ἔφη ὁ Κῦρος, ὦ Ὑστάσπα, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οἱ παρόντες, ἢν ἐμοὶ λέγητε, ὅταν τις ὑμῶν γαμεῖν ἐπιχειρήσῃ, γνώσεσθε, ὁποῖός τις κἀγὼ συνεργὸς ὑμῖν ἔσομαι. Καὶ ὁ Γωβρύας εἶπεν, Ἢν δέ 9
τις ἐκδοῦναι βούληται θυγατέρα, πρὸς τίνα δεῖ λέγειν; Πρὸς ἐμέ, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ τοῦτο· πάνυ γάρ, ἔφη, δεινός εἰμι ταύτην τὴν τέχνην. Ποίαν; ἔφη ὁ Χρυσάντας. Τὸ γνῶναι, ὁποῖος ἂν γάμος ἑκάστῳ συναρμόσειε.

x Δώσω,] Ita liber *Budensis*, Leunclauio auctore. *Cabrielius* adfert δῶ, quod Stephano placet. Horum certe vtrumuis recte vulgato illi δῷς anteferas. Nam primam locus personam postulat: cum non in potestate Hystaspae pocula essent ista, sed Gobryae: cuius haec ipsa verba sunt.

Καὶ ὁ Χρυσάντας ἔφη, Λέγε δὴ πρὸς τῶν θεῶν, ποίαν τινά μοι γυναῖκα οἴει συναρμόσειν κάλλιστα. Πρῶτον μὲν, ἔφη, μικράν· μικρὸς γὰρ καὶ αὐτὸς εἶ· ἢν δὲ μεγάλην γαμήσειας, ἤν ποτε βȣ́λῃ αὐτὴν ὀρθὴν φιλῆσαι, προσάλλεσθαί σε δεήσει, ὡς τὰ κυνάρια. Τȣ̃το μὲν δὴ, ἔφη, ὀρθῶς προνοεῖς· καὶ γὰρ ȣ̓δ' ὁπωστιȣ̃ν ἁλτικός εἰμι. Ἔπειτα δ', ἔφη, σιμὴν ἄν σοι ἰσχυρῶς συμφέροι. Πρὸς τί δὴ αὖ τȣ̃το; Ὅτι, ἔφη, σὺ γρυπὸς εἶ· πρὸς ȣ̃ν την σιμότητα σάφ' ἴσθι, ὅτι ἡ γρυπότης ἄριστα προσαρμόσειε. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὡς καὶ τῷ εὖ δεδειπνηκότι, ὥσπερ καὶ ἐγὼ νῦν, ἄδειπνος ἂν συναρμόζοι; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος· τῶν μὲν γὰρ μεστῶν γρυπὴ ἡ
10 γαστὴρ γίγνεται, τῶν δὲ ἀδείπνων, σιμή. Καὶ ὁ Χρυσάντας ἔφη, Ψυχρῷ δ' ἂν, πρὸς τῶν θεῶν, βασιλεῖ ἔχοις ἂν εἰπεῖν, ποία τις συνοίσει; Ἐνταῦθα μὲν δὴ ὅ τε Κῦρος ἐξεγέλασε, καὶ οἱ ἄλλοι ὁμοίως. Γελώντων δὲ ἅμα εἶπεν ὁ Ὑστάσπας, Πολύ γε, ἔφη, μάλιστα τȣ́τȣ σε, ὦ Κῦρε, ζηλῶ ἐν τῇ βασιλείᾳ. Τίνος; ἔφη ὁ Κῦρος. Ὅτι δύνασαι καὶ ψυχρὸς ὢν γέλωτα παρέχειν. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν· [y] Ἔπειτα ȣ̓κ ἂν πρίαιό γε παμπόλλȣ, ὥστε σοι ταῦτα εἰρῆσθαι, καὶ ἀπαγγελθῆναι, παρ' ᾗ εὐδοκιμεῖν βȣ́λει, ὅτι ἀστεῖος εἶ; Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ȣ̒́τω διεσκώπτετο.

11 Μετὰ δὲ ταῦτα Τιγράνῃ μὲν ἐξήνεγκε γυναικεῖον κόσμον, καὶ ἐκέλευσε τῇ γυναικὶ δȣ̃ναι, ὅτι ἀνδρείως συνεστρατεύετο τῷ ἀνδρί. Ἀρταβάζῳ δὲ χρυσȣ̃ν ἔκπωμα· τῷ δὲ Ὑρκανίῳ ἵππον, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ καλὰ ἐδωρήσατο. Σοὶ δὲ, ἔφη, ὦ Γωβρύα, δώσω ἄνδρα τῇ θυγατρί. Οὐκȣ̃ν ἐμὲ, ἔφη ὁ Ὑστάσπας, δώσεις, ἵνα καὶ τὰ συγγράμματα λάβω. Ἦ καὶ ἔστι σοι,

y Ἔπειτα] Hanc lectionem *Camerarii* et *Gabrielii* exhibent exemplaria, necnon MS. Bodl. in margine; eamque adeo adsentientibus Stephano et Leunclavio, libens amplexus sum. Vulgo, ἐπεὶ ȣ̓κ etc.

ἔφη ὁ Κῦρος, οὐσία ἀξία τῶν τῆς παιδός; Νὴ Δί', ἔφη,
πολλαπλασίων μὲν οὖν χρημάτων. Καὶ ποῦ, ἔφη ὁ Κῦ-
ρος, ἔστι σοι αὕτη ἡ οὐσία; Ἐνταῦθα, ἔφη, ὅπουπερ καὶ
σὺ κάθησαι, φίλος ὢν ἐμοί. Ἀρκεῖ μοι, ἔφη ὁ Γω-
βρύας· καὶ εὐθὺς ἐκτείνας τὴν δεξιάν, Δίδου, ἔφη, ὦ
Κῦρε· δέχομαι γάρ. Καὶ ὁ Κῦρος λαβὼν τὴν τοῦ Ὑστά- 12
σπου δεξιάν, ἔδωκε τῷ Γωβρύᾳ· ὁ δὲ ἐδέξατο. Ἐκ
δὲ τούτου πολλὰ καὶ καλὰ ἔδωκε δῶρα τῷ Ὑστάσπᾳ,
ὅπως τῇ παιδὶ πέμψειε· Χρυσάνταν δ' ἐφίλησε προς-
αγαγόμενος. Καὶ ὁ Ἀρτάβαζος εἶπε, Μὰ Δί', ἔφη,
ὦ Κῦρε, οὐχ ὁμοίου γε χρυσοῦ ἐμοί τε τὸ ἔκπωμα δέδω-
κας, καὶ Χρυσάντᾳ τὸ δῶρον. Ἀλλὰ καί σοι, ἔφη,
δώσω. Ἐπήρετο ἐκεῖνος, Πότε; Εἰς τριακοστόν, ἔφη,
ἔτος. z Ὡς ἀναμενοῦντος, ἔφη, καὶ οὐκ ἀποθανουμένου,
οὕτω παρασκευάζου. Καὶ τότε μὲν δὴ οὕτως ἔληξεν ἡ
σκηνή· ἐξανισταμένων δ' αὐτῶν ἐξανέστη καὶ ὁ Κῦρος, καὶ
ξυμπροὔπεμψεν αὐτοὺς ἐπὶ τὰς θύρας.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τοὺς ἐθελουσίους συμμάχους γενομένους 13
ἀπέπεμπεν οἴκαδε ἑκάστους, πλὴν ὅσοι αὐτῶν οἰκεῖν ἐβού-
λοντο παρ' αὐτῷ· τούτοις δὲ χώραν καὶ οἴκους ἔδωκε, καὶ
νῦν ἔτι ἔχουσιν οἱ τῶν καταμεινάντων τούτων τότε ἀπόγο-
νοι· πλεῖστοι δ' εἰσὶ Μήδων καὶ Ὑρκανίων· τοῖς δ' ἀπιοῦ-
σι δωρησάμενος πολλά, καὶ ἀμέμπτους ποιησάμενος καὶ
ἄρχοντας καὶ στρατιώτας, ἀπεπέμψατο. Ἐκ τούτου δὴ
διέδωκε καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν στρατιώταις τὰ χρήματα,
ὅσα ἐκ Σάρδεων ἔλαβε· καὶ τοῖς μὲν μυριάρχοις καὶ
τοῖς περὶ αὐτὸν ὑπηρέταις ἐξαίρετα ἐδίδου πρὸς τὴν ἀξίαν
ἑκάστῳ, τὰ δ' ἄλλα διένειμε· καὶ τὸ μέρος ἑκάστῳ δοὺς
τῶν μυριάρχων, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς διανέμειν, ὥσπερ αὐ-
τὸς ἐκείνοις διένειμεν. Ἐδίδοσαν δὲ τὰ μὲν ἄλλα χρή-

z Ὡς ἀναμενοῦντος etc.] Leunclavius sic ista vertit: Tu vero sic te parato, ait *Hystaspas*, etc. Sed recte monuit *Porsus*, hoc *Artabazo* potius tribuendum esse: quod ea, quae modo praecesserant, verba satis demonstrant.

ματα, ἄρχων ἄρχοντας τοὺς ὑφ' ἑαυτῷ δοκιμάζων· τὰ δὲ τελευταῖα οἱ ἐξάδαρχοι, τοὺς ὑφ' ἑαυτοῖς ἰδιώτας δοκιμάσαντες, πρὸς τὴν ἀξίαν ἑκάστῳ ἐδίδοσαν· καὶ
14 οὕτω πάντες εἰλήφεσαν τὸ δίκαιον μέρος. Ἐπειδὴ δὲ εἰλήφεσαν τὰ τότε δοθέντα, οἱ μέν τινες ἔλεγον περὶ τοῦ Κύρου τοιάδε· Ἦ που αὐτός γε πολλὰ ἔχει, ὅπου γε καὶ ἡμῶν ἑκάστῳ τοσαῦτα δέδωκεν. Οἱ δέ τινες αὐτῶν ἔλεγον, Ποῖα πολλὰ ἔχει; οὐχ ὁ Κύρου τρόπος τοιοῦτος, [a] οἷος χρηματίζεσθαι, ἀλλὰ διδοὺς μᾶλλον, ἢ κτώμενος ἥδεται. Αἰσθανόμενος δὲ ὁ Κῦρος τούτους τοὺς λόγους καὶ τὰς δόξας τὰς περὶ αὐτοῦ, συνέλεξε τούς φίλους τε καὶ τοὺς ἐπικαιρίους ἅπαντας, καὶ ἔλεξεν ὧδε·

15 Ἄνδρες φίλοι, ἑώρακα μὲν ἤδη ἀνθρώπους, οἳ βούλονται δοκεῖν πλείω κεκτῆσθαι, ἢ ἔχουσιν, ἐλευθεριώτεροι ἂν οἰόμενοι οὕτω φαίνεσθαι· ἐμοὶ δὲ δοκοῦσιν, ἔφη, οὗτοι τοὔμπαλιν οὗ βούλονται ἐφέλκεσθαι· τὸ γὰρ πολλὰ δοκοῦντα ἔχειν, μὴ κατ' ἀξίαν τῆς οὐσίας φαίνεσθαι ὠφελοῦντα τοὺς φίλους, ἀνελευθερίαν ἔμοιγε δοκεῖ περιάπτειν. Εἰσὶ δ' αὖ, ἔφη, οἳ λεληθέναι βούλονται, ὅσα ἂν ἔχωσι· πονηροὶ οὖν καὶ οὗτοι τοῖς φίλοις ἔμοιγε δοκοῦσιν εἶναι· διὰ γὰρ τὸ μὴ εἰδέναι τὰ ὄντα, πολλάκις δεόμενοι οὐκ ἐπαγγέλλουσιν οἱ φίλοι τοῖς ἑταίροις, ἀλλ' ἀπατῶνται. Ἁπλούστατον δέ μοι, ἔφη, δοκεῖ εἶναι, τὸ τὴν δύναμιν φανερὰν ποιήσαντα, ἐκ ταύτης ἀγωνίζεσθαι περὶ καλοκαγαθίας. Κἀγὼ οὖν, ἔφη, βούλομαι ὑμῖν, ὅσα μὲν οἷόν τ' ἐστὶν ἰδεῖν τῶν ἐμοὶ ὄντων, δεῖξαι· ὅσα δὲ μὴ οἷόν τε ἰδεῖν, διηγήσασθαι. Ταῦτα εἰπὼν, τὰ μὲν ἐδείκνυε πολλά τε καὶ καλὰ κτήματα· τὰ δὲ κείμενα, ὡς μὴ ῥᾴδια εἶναι ἰδεῖν, διηγεῖτο· τέλος δὲ εἶπεν ὧδε, Ταῦτα,

[a] Οἷος] Ita *Gabrielii* et *Camerarii* exemplaria: quam lectionem vulgatae illi ὅλως anteponendam censuit Stephanus, et ipse haud cunctanter recepi. Οἷος enim respondet illi τοιοῦτος, siue expresso, (vt in hoc loco) siue subaudito, vt ἀπομν. β'. sub finem: ὁ γὰρ ἦν οἷος ἀπὸ παντὸς κερδαίνειν. *Muretus* legit ὡς.

ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἅπαντα δεῖ ὑμᾶς οὐδὲν μᾶλλον ἐμὰ ἡγεῖ-
σθαι, ἢ καὶ ὑμέτερα· ἐγὼ γάρ, ἔφη, ταῦτα ἀθροίζω,
οὐθ᾽ ὅπως αὐτὸς καταδαπανήσω, οὐθ᾽ ὅπως αὐτὸς κατα-
τρίψω· (οὐ γὰρ ἂν δυναίμην) ἀλλ᾽ ὅπως ἔχω τῷ τε ἀεὶ
ὑμῶν καλόν τι ποιοῦντι διδόναι, καὶ ὅπως, ἤν τις ὑμῶν
τινὸς ἐνδεῖσθαι νομίσῃ, πρὸς ἐμὲ ἐλθὼν λάβῃ, οὗ ἂν ἐν-
δεὴς τυγχάνῃ ὤν. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἐλέχθη.

Ἡνίκα δὲ ἤδη αὐτῷ ἐδόκει καλῶς ἔχειν τὰ ἐν Βαβυ- C. V.
λῶνι, ὡς καὶ ἀποδημεῖν, συνεσκευάζετο τὴν εἰς Πέρσας
πορείαν, καὶ τοῖς ἄλλοις παρήγγειλεν· ἐπεὶ δὲ ἐνόμισεν
ἱκανὰ ἔχειν, ὧν ᾤετο δεήσεσθαι, οὕτω δὴ ἀνεζεύγνυε.
Διηγησόμεθα δὲ καὶ ταῦτα, ὡς πολὺς στόλος ὤν, εὐ-
τάκτως μὲν κατεσκευάζετο, καὶ πάλιν ἀνεσκευάζετο,
κατεχωρίζετο δὲ ταχύ, ὅπου δέοιτο. Ὅπου γὰρ ἂν
στρατοπεδεύηται βασιλεύς, σκηνὰς μὲν δὴ ἔχοντες πάν-
τες οἱ ἀμφὶ βασιλέα στρατεύονται καὶ θέρους καὶ χειμῶ-
νος. Εὐθὺς δὲ τοῦτο ἐνόμιζε Κῦρος, πρὸς ἕω βλέπουσαν 2
ἵστασθαι τὴν σκηνήν· ἔπειτα ἔταξε πρῶτον μέν, πόσον
δεῖ ἀπολιπόντας σκηνοῦν τοὺς δορυφόρους τῆς βασιλικῆς
σκηνῆς· ἔπειτα σιτοποιοῖς μὲν χώραν ἀπέδειξε τὴν δε-
ξιάν, ὀψοποιοῖς δὲ τὴν ἀριστεράν, ἵπποις δὲ τὴν δεξιάν,
ὑποζυγίοις δὲ τοῖς ἄλλοις τὴν ἀριστεράν· καὶ τἆλλα δὲ
διετέτακτο, ὥστε εἰδέναι ἕκαστον τὴν ἑαυτοῦ χώραν καὶ μέ-
τρῳ καὶ τόπῳ. Ὅταν δὲ ἀνασκευάζωνται, συντίθησι 3
μὲν ἕκαστος σκεύη, οἷσπερ τέτακται χρῆσθαι, ἀνατίθεν-
ται δ᾽ αὖ ἄλλοι ἐπὶ τὰ ὑποζύγια. ὥσθ᾽ ἅμα μὲν πάν-
τες ἔρχονται οἱ σκευαγωγοὶ [b] ἐπὶ τὰ τεταγμένα ἄγειν,
ἅμα δὲ πάντες ἀνατιθέασιν ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ ἕκαστος. Οὕ-
τω δὴ ὁ αὐτὸς χρόνος ἀρκεῖ μιᾷ τε σκηνῇ καὶ πάσαις
ἀνῃρῆσθαι. Ὡσαύτως οὕτως ἔχει καὶ περὶ κατασκευῆς.
Καὶ περὶ τοῦ πεποιῆσθαι δὲ τὰ ἐπιτήδεια πάντα ἐν καιρῷ,

b Ἐπὶ τὰ τεταγμένα etc.] Stephano in mentem venit esse legendum, ἐπὶ τὸ τὰ τεταγμένα etc. quam correctionem adprobo.

ὡσαύτως διατέτακται ἑκάστοις τὰ ποιητέα· καὶ διὰ τοῦτο ὁ αὐτὸς χρόνος ἀρκεῖ ἑνί τε μέρει καὶ πᾶσι πεποιῆσθαι. Ὥσπερ δὲ οἱ περὶ τὰ ἐπιτήδεια θεράποντες χώραν εἶχον τὴν προσήκουσαν ἕκαστοι, οὕτω καὶ οἱ ὁπλοφόροι αὐτῷ ἐν τῇ στρατοπεδεύσει χώραν τε εἶχον, τὴν τῇ ὁπλίσει ἑκάστῃ ἐπιτηδείαν, καὶ ᾔδεσαν ταύτην, ὁποία ἦν, καὶ εἰς ἀναμ-
4 φισβήτητον πάντες κατεχωρίζοντο. Καλὸν μὲν γὰρ ἡγεῖτο ὁ Κῦρος, καὶ ἐν οἰκίᾳ εἶναι ἐπιτήδευμα τὴν εὐθημοσύνην· (ὅταν γάρ τίς του δέηται, δῆλόν ἐστιν, ὅπου δεῖ ἐλθόντα λαβεῖν) πολὺ δὲ ἔτι κάλλιον ἐνόμιζε τὴν τῶν στρατιωτικῶν φυλῶν εὐθημοσύνην εἶναι, ὅσῳ τε ὀξύτεροι οἱ καιροὶ τῶν εἰς τὰ πολεμικὰ χρήσεων, καὶ μείζω τὰ σφάλματα ἀπὸ τῶν ὑστεριζόντων ἐν αὐτοῖς· ἀπὸ δὲ τῶν ἐν καιρῷ παραγινομένων πλείστου [c] ἄξια ταῦτα τὰ κτήματα ἑώρα γινόμενα ἐν τοῖς πολεμικοῖς· διὰ ταῦτα οὖν
5 καὶ ἐπεμέλετο ταύτης τῆς εὐθημοσύνης μάλιστα. Καὶ αὐτὸς μὲν δὴ πρῶτος ἑαυτὸν ἐν μέσῳ κατετίθετο τοῦ στρατοπέδου, ὡς ταύτης τῆς χώρας ἐχυρωτάτης οὔσης· ἔπειτα δὲ τοὺς μὲν πιστοτάτους, ὥσπερ εἰώθει, περὶ ἑαυτὸν εἶχε, τούτων δὲ ἐν κύκλῳ ἐχομένους ἱππέας τ' εἶχε καὶ ἁρματηλάτας. Καὶ γὰρ τούτους ἐχυρᾶς ἐνόμιζε χώρας δεῖσθαι, ὅτι, σὺν οἷς μάχονται ὅπλοις, οὐδὲν πρόχειρον ἔχοντες τούτων στρατοπεδεύονται, ἀλλὰ πολλοῦ χρόνου δέονται εἰς τὴν ἐξόπλισιν, εἰ μέλλουσι χρησίμως ἐξοίσειν. Ἐν δεξιᾷ δὲ καὶ ἐν ἀριστερᾷ αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἱππέων πελτασταῖς χώρα ἦν· τοξοτῶν δ' αὖ χώρα ἡ
6 πρόσθεν ἦν καὶ ὄπισθεν αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἱππέων. Ὁπλίτας δὲ καὶ τοὺς τὰ μεγάλα γέρρα ἔχοντας κύκλῳ πάντων εἶχεν, ὥσπερ τεῖχος· ὅπως καὶ, εἰ δέοι τι ἐνσκευάζεσθαι τοὺς ἱππέας, οἱ μονιμώτατοι πρόσθεν ὄντες παρέχοιεν αὐτοῖς ἀσφαλῆ τὴν καθόπλισιν. Ἐκάθευδον δὲ

c Ἄξια ταῦτα τὰ etc.] In edit. et MS. Bodl. in margine tantum Ald. non comparet ταῦτα. quod agnoſcit, nec loci poſtulat ſententia.

αὐτῷ ἐν τάξει, ὥσπερ οἱ ὁπλῖται, ὅτω δὲ καὶ οἱ πελτασαὶ καὶ οἱ τοξόται· ὅπως καὶ ἐκ τῶν νυκτῶν, εἰ δέοι τι, ὥσπερ καὶ οἱ ὁπλῖται παρεσκευασμένοι εἰσὶ παίειν τὸν εἰς χεῖρας ἰόντα, ὅτω καὶ οἱ τοξόται καὶ οἱ ἀκοντισαὶ, εἴ τινες προσίοιεν, ἐξ ἑτοίμε ἀκοντίζοιεν καὶ τοξεύοιεν ὑπὲρ τῶν ὁπλιτῶν. Εἶχον δὲ καὶ σημεῖα πάντες οἱ ἄρ-
χοντες ἐπὶ ταῖς σκηναῖς· οἱ δὲ ὑπηρέται, ὥσπερ καὶ ἐν 7
ταῖς πόλεσιν οἱ σώφρονες ἴσασι μὲν καὶ τῶν πλείσων τὰς οἰκήσεις, μάλισα δὲ τῶν ἐπικαιρίων, ὅτω καὶ τῶν ἐν τοῖς σρατοπέδοις τάς τε χώρας, τὰς τῶν ἡγεμόνων, ἠπίσαντο οἱ Κύρε ὑπηρέται, καὶ τὰ σημεῖα ἐγίγνωσκον, ἃ ἑκάσοις ἦν· ὥσε, ὅτε δέοιτο Κῦρος, ὀκ ἐζήτεν, ἀλλὰ τὴν συντομωτάτην ἐφ' ἕκασον ἔθεον. Καὶ διὰ τὸ εἰλικρινῆ ἕκασα εἶναι τὰ φῦλα, πολὺ μᾶλλον ἦν δῆλα, καὶ ὁπότε τις εὐτακτοίη, καὶ εἴ τις μὴ πράττοι τὸ προσταττόμενον. Οὕτω δὴ ἐχόντων, ἡγεῖτο, εἴ τις ἐπιθεῖτο νυκτὸς, ἢ ἡμέρας, ὥσπερ ἂν εἰς ἐνέδραν εἰς τὸ σρατόπε-
δον τὸς ἐπιτιθεμένες ἐμπίπτειν. Καὶ τὸ τακτικὸν δὲ 8
εἶναι ὀ τῦτο μόνον ἡγεῖτο, εἴ τις ἐκτεῖναι φάλαγγα εὐπόρως δύναιτο, ἢ βαθῦναι, ἢ ἐκ κέρατος εἰς φάλαγγα κατασῆσαι, ἢ ἐκ δεξιᾶς, ἢ ἀρισερᾶς, ἢ ὄπισθεν ἐπιφανέντων τῶν πολεμίων, ὀρθῶς ἐξελίξαι· ἀλλὰ καὶ διασπᾶν, ὁπότε δέοι, τακτικὸν ἡγεῖτο, καὶ τὸ τιθέναι γε τὸ μέρος ἕκασον, ὅπε μάλισα ἐν ὠφελείᾳ ἂν εἴη, καὶ τὸ ταχύνειν δὲ, ὅπε φθάσαι δέοι· πάντα ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τακτικῦ ἀνδρὸς ἐνόμιζεν εἶναι, καὶ ἐπεμελεῖτο τέτων πάντων ὁμοίως· καὶ ἐν μὲν ταῖς πορείαις πρὸς τὸ συμπίπτον ἀεὶ διατάττων ἐπορεύετο, ἐν δὲ τῇ σρατοπεδεύσει ὡς τὰ πολλὰ, ὥσπερ εἴρηται, κατεχώριζεν.

Ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι γίγνονται κατὰ τὴν Μηδικὴν, 9
τρέπεται ὁ Κῦρος πρὸς Κυαξάρην. Ἐπεὶ δὲ ἠσπάσαντο ἀλλήλες, πρῶτον μὲν δὴ ὁ Κῦρος εἶπε τῷ Κυαξάρει, ὅτι

ὡσαύτως διατέτακται ἑκάστοις τὰ ποιητέα· καὶ διὰ τοῦτο ὁ αὐτὸς χρόνος ἀρκεῖ ἑνί τε μέρει καὶ πᾶσι πεποιῆσθαι. Ὥσπερ δὲ οἱ περὶ τὰ ἐπιτήδεια θεράποντες χώραν εἶχον τὴν προσήκουσαν ἕκαστοι, οὕτω καὶ οἱ ὁπλοφόροι αὐτῷ ἐν τῇ στρατοπεδεύσει χώραν τε εἶχον, τὴν τῇ ὁπλίσει ἑκάστῃ ἐπιτηδείαν, καὶ ᾔδεσαν ταύτην, ὁποία ἦν, καὶ εἰς ἀναμ-
4 φισβήτητον πάντες κατεχωρίζοντο. Καλὸν μὲν γὰρ ἡγεῖτο ὁ Κῦρος, καὶ ἐν οἰκίᾳ εἶναι ἐπιτήδευμα τὴν εὐθημοσύνην· (ὅταν γάρ τίς του δέηται, δῆλόν ἐστιν, ὅπου δεῖ ἐλθόντα λαβεῖν) πολὺ δὲ ἔτι κάλλιον ἐνόμιζε τὴν τῶν στρατιωτικῶν φυλῶν εὐθημοσύνην εἶναι, ὅσῳ τε ὀξύτεροι οἱ καιροὶ τῶν εἰς τὰ πολεμικὰ χρήσεων, καὶ μείζω τὰ σφάλματα ἀπὸ τῶν ὑστεριζόντων ἐν αὐτοῖς· ἀπὸ δὲ τῶν ἐν καιρῷ παραγινομένων πλείστου [c] ἄξια ταῦτα τὰ κτήματα ἑώρα γινόμενα ἐν τοῖς πολεμικοῖς· διὰ ταῦτα οὖν
5 καὶ ἐπεμέλετο ταύτης τῆς εὐθημοσύνης μάλιστα. Καὶ αὐτὸς μὲν δὴ πρῶτος ἑαυτὸν ἐν μέσῳ κατετίθετο τοῦ στρατοπέδου, ὡς ταύτης τῆς χώρας ἐχυρωτάτης οὔσης· ἔπειτα δὲ τοὺς μὲν πιστοτάτους, ὥσπερ εἰώθει, περὶ ἑαυτὸν εἶχε, τούτων δὲ ἐν κύκλῳ ἐχομένους ἱππέας τ' εἶχε καὶ ἁρματηλάτας. Καὶ γὰρ τούτους ἐχυρᾶς ἐνόμιζε χώρας δεῖσθαι, ὅτι, σὺν οἷς μάχονται ὅπλοις, οὐδὲν πρόχειρον ἔχοντες τούτων στρατοπεδεύονται, ἀλλὰ πολλοῦ χρόνου δέονται εἰς τὴν ἐξόπλισιν, εἰ μέλλουσι χρησίμως ἐξοίσειν. Ἐν δεξιᾷ δὲ καὶ ἐν ἀριστερᾷ αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἱππέων πελτασταῖς χώρα ἦν· τοξοτῶν δ' αὖ χώρα ἡ
6 πρόσθεν ἦν καὶ ὄπισθεν αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἱππέων. Ὁπλίτας δὲ καὶ τοὺς τὰ μεγάλα γέρρα ἔχοντας κύκλῳ πάντων εἶχεν, ὥσπερ τεῖχος· ὅπως καὶ, εἰ δέοι τι ἐνσκευάζεσθαι τοὺς ἱππέας, οἱ μονιμώτατοι πρόσθεν ὄντες παρέχοιεν αὐτοῖς ἀσφαλῆ τὴν καθόπλισιν. Ἐκάθευδον δὲ

[c] Ἄξια ταῦτα τὰ etc.] In edit. et MS. Bodl. in margine tantum *Ald.* non comparet ταῦτα. quod agnoscit, nec loci postulat sententia.

αὐτῷ ἐν τάξει, ὥσπερ οἱ ὁπλῖται, ὅτω δὲ καὶ οἱ πελταςαὶ καὶ οἱ τοξόται· ὅπως καὶ ἐκ τῶν νυκτῶν, εἰ δέοι τι, ὥσπερ καὶ οἱ ὁπλῖται παρεσκευασμένοι εἰσὶ παίειν τὸν εἰς χεῖρας ἰόντα, ὅτω καὶ οἱ τοξόται καὶ οἱ ἀκοντιςαὶ, εἴ τινες προσίοιεν, ἐξ ἑτοίμȣ ἀκοντίζοιεν καὶ τοξεύοιεν ὑπὲρ τῶν ὁπλιτῶν. Εἶχον δὲ καὶ σημεῖα πάντες οἱ ἄρχοντες ἐπὶ ταῖς σκηναῖς· οἱ δὲ ὑπηρέται, ὥσπερ καὶ ἐν 7 ταῖς πόλεσιν οἱ σώφρονες ἴσασι μὲν καὶ τῶν πλείςων τὰς οἰκήσεις, μάλιςα δὲ τῶν ἐπικαιρίων, ὅτω καὶ τῶν ἐν τοῖς ςρατοπέδοις τάς τε χώρας, τὰς τῶν ἡγεμόνων, ἠπίςαντο οἱ Κύρȣ ὑπηρέται, καὶ τὰ σημεῖα ἐγίγνωσκον, ἃ ἑκάςοις ἦν· ὥςε, ὅτȣ δέοιτο Κῦρος, ὀκ ἐζήτȣν, ἀλλὰ τὴν συντομωτάτην ἐφ' ἕκαςον ἔθεον. Καὶ διὰ τὸ εἰλικρινῆ ἕκαςα εἶναι τὰ φῦλα, πολὺ μᾶλλον ἦν δῆλα, καὶ ὁπότε τις εὐτακτοίη, καὶ εἴ τις μὴ πράττοι τὸ προςταττόμενον. Οὕτω δὴ ἐχόντων, ἡγεῖτο, εἴ τις ἐπιθεῖτο νυκτὸς, ἢ ἡμέρας, ὥςπερ ἂν εἰς ἐνέδραν εἰς τὸ ςρατόπεδον τȣ̀ς ἐπιτιθεμένȣς ἐμπίπτειν. Καὶ τὸ τακτικὸν δὲ 8 εἶναι ȣ̓ τȣ̃το μόνον ἡγεῖτο, εἴ τις ἐκτεῖναι φάλαγγα εὐπόρως δύναιτο, ἢ βαθῦναι, ἢ ἐκ κέρατος εἰς φάλαγγα καταςῆσαι, ἢ ἐκ δεξιᾶς, ἢ ἀριςερᾶς, ἢ ὄπισθεν ἐπιφανέντων τῶν πολεμίων, ὀρθῶς ἐξελίξαι· ἀλλὰ καὶ διασπᾶν, ὁπότε δέοι, τακτικὸν ἡγεῖτο, καὶ τὸ τιθέναι γε τὸ μέρος ἕκαςον, ὅπȣ μάλιςα ἐν ὠφελείᾳ ἂν εἴη, καὶ τὸ ταχύνειν δὲ, ὅπȣ φθάσαι δέοι· πάντα ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τακτικȣ̃ ἀνδρὸς ἐνόμιζεν εἶναι, καὶ ἐπεμελεῖτο τȣ́των πάντων ὁμοίως· καὶ ἐν μὲν ταῖς πορείαις πρὸς τὸ συμπίπτον ἀεὶ διατάττων ἐπορεύετο, ἐν δὲ τῇ ςρατοπεδεύσει ὡς τὰ πολλὰ, ὥςπερ εἴρηται, κατεχώριζεν.

Ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι γίγνονται κατὰ τὴν Μηδικὴν, 9 τρέπεται ὁ Κῦρος πρὸς Κυαξάρην. Ἐπεὶ δὲ ἠσπάσαντο ἀλλήλȣς, πρῶτον μὲν δὴ ὁ Κῦρος εἶπε τῷ Κυαξάρει, ὅτι

οἶκος αὐτῷ ἐξῃρημένος εἴη ἐν Βαβυλῶνι καὶ ἀρχεῖα, ὅπως ἔχῃ, καὶ ὅταν ἐκεῖσε ἔλθῃ, ὡς εἰς οἰκεῖα κατάγεσθαι· ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλα δῶρα ἔδωκεν αὐτῷ πολλὰ καὶ καλά. Ὁ δὲ Κυαξάρης ταῦτα μὲν ἐδέξατο, προσέπεμψε δὲ αὐτῷ τὴν θυγατέρα, στέφανόν τε χρυσοῦν καὶ ψέλλια φέρουσαν, καὶ στρεπτὸν, καὶ στολὴν Μηδικὴν ὡς δυνατὸν καλλίστην. Καὶ ἡ μὲν δὴ παῖς ἐστεφάνου τὸν Κῦρον·

10 ὁ δὲ Κυαξάρης εἶπε, Δίδωμι δέ σοι, ὦ Κῦρε, καὶ αὐτὴν ταύτην γυναῖκα, ἐμὴν οὖσαν θυγατέρα· καὶ ὁ σὸς δὲ πατὴρ ἔγημε τὴν τοῦ ἐμοῦ πατρὸς θυγατέρα, ἐξ ἧς σὺ ἐγένου· αὕτη δέ ἐστιν, ἣν σὺ πολλάκις, παῖς ὢν, ὅτε παρ' ἡμῖν ἦσθα, ἐτιθηνήσω· καὶ ὁπότε τις ἐρωτῴη αὐτὴν, τίνι γαμοῖτο, ἔλεγεν, ὅτι Κύρῳ· ἐπιδίδωμι δὲ αὐτῇ ἐγὼ καὶ φερνὴν Μηδίαν τὴν πᾶσαν· οὐδὲ γάρ ἐστί μοι ἄῤῥην παῖς γνήσιος. Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· ὁ δὲ Κῦρος ἀπεκρίνατο, Ἀλλ', ὦ Κυαξάρη, τό γε γένος ἐπαινῶ καὶ τὴν παῖδα, καὶ δῶρα· βούλομαι δὲ, ἔφη, σὺν τῇ τοῦ πατρὸς γνώμῃ καὶ τῇ τῆς μητρὸς ταῦτά σοι συναινέσαι. Εἶπε μὲν οὕτως ὁ Κῦρος· ὅμως δὲ τῇ παιδὶ πάντα ἐδωρήσατο, ὁπόσα ᾤετο καὶ τῷ Κυαξάρει χαριεῖσθαι. Ταῦτα δὲ ποιήσας, εἰς Πέρσας ἐπορεύετο.

11 Ἐπεὶ δὲ ἐπὶ Περσῶν ὁρίοις ἐγένετο πορευόμενος, τὸ μὲν ἄλλο στράτευμα αὐτοῦ κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς φίλοις εἰς τὴν πόλιν ἐπορεύετο, ἱερεῖα μὲν ἄγων, ὡς πᾶσι Πέρσαις ἱκανὰ θύειν τε καὶ ἑστιᾶσθαι· δῶρα δ' ἦγεν, οἷα μὲν ἔπρεπε τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ καὶ τοῖς ἄλλοις φίλοις, οἷα δὲ ἔπρεπε ταῖς ἀρχαῖς καὶ γεραιτέροις καὶ τοῖς ὁμοτίμοις πᾶσιν· ἔδωκε δὲ καὶ πᾶσι Πέρσαις καὶ Περσίσιν, ὅσαπερ καὶ νῦν ἔτι δίδωσιν, ὅτανπερ [d] ἀφίκηται βασιλεὺς εἰς Πέρσας. Ἐκ δὲ τούτου συνέλεξε

d Ἀφίκηται βασιλεὺς εἰς etc.] Recte dicitur rex *Perſarum* ἀφικνεῖσθαι, ἐξιέναι, ἐλαύνειν εἰς Πέρσας, quandò ex aula ſua et vrbe regia prodit in publicum, in agrum et regionem populi ſui. Quin ita plane (vti Cl. *Perizon.* notauit) etiam priuati ciues ex aedibus ſuis in Forum et

Καμβύσης τὰς γεραιτέρους Περσῶν, καὶ τὰς ἀρχὰς, οἵπερ τῶν μεγίστων κύριοί εἰσι· παρεκάλεσε δὲ καὶ Κῦρον, καὶ ἔλεξε τοιάδε.

12 Ἄνδρες Πέρσαι, καὶ σὺ, ὦ Κῦρε, ἐγὼ ἀμφοτέροις ὑμῖν εἰκότως εὔνους εἰμί· ὑμῶν μὲν γὰρ βασιλεύω· σὺ δὲ, ὦ Κῦρε, παῖς ἐμὸς εἶ. Δίκαιος οὖν εἰμὶ, ὅσα γιγνώσκειν δοκῶ ἀγαθὰ ἀμφοτέροις, ταῦτα εἰς τὸ μέσον λέγειν. Τὰ μὲν γὰρ παρελθόντα ὑμεῖς μὲν Κῦρον ηὐξήσατε, στράτευμα δόντες, καὶ ἄρχοντα τούτου αὐτὸν καταστήσαντες· Κῦρος δὲ, ἡγούμενος τούτου, σὺν θεοῖς εὐκλεεῖς μὲν ὑμᾶς, ὦ Πέρσαι, ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις ἐποίησεν, ἐντίμους δ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάσῃ· τῶν δὲ συστρατευσαμένων αὐτῷ τοὺς μὲν ἀρίστους καὶ πεπλούτικε, τοῖς δὲ πολλοῖς μισθὸν καὶ τροφὴν παρεσκεύακεν· ἱππικὸν δὲ καταστήσας Περσῶν, πεποίηκε Πέρσαις καὶ πεδίων εἶναι μετουσίαν. Ἢν μὲν οὖν καὶ τολοιπὸν οὕτω γιγνώσκητε, πολλῶν καὶ ἀγαθῶν αἴτιοι ἀλλήλοις ἔσεσθε· εἰ δὲ ἢ σὺ, ὦ Κῦρε, ἐπαρθεὶς ταῖς παρούσαις τύχαις, ἐπιχειρήσεις καὶ Περσῶν ἄρχειν ἐπὶ πλεονεξίᾳ, ὥσπερ τῶν ἄλλων, ἢ ὑμεῖς, ὦ πολῖται, φθονήσαντες τούτῳ τῆς δυνάμεως, καταλύειν πειράσεσθε τοῦτον τῆς ἀρχῆς, εὖ ἴστε, ὅτι ἐμποδὼν ἀλλήλοις πολλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔσεσθε. Ὡς οὖν μὴ ταῦτα γίγνηται, ἀλλὰ τἀγαθὰ, ἐμοὶ δοκεῖ, ἔφη, θύσαντας [e] ὑμᾶς κοινῇ, καὶ θεοὺς ἐπιμαρτυραμένους συνθέσθαι, σὲ μὲν, ὦ Κῦρε, [f] ἤν τις ἢ ἐπιστρατεύηται χώρᾳ Περσίδι, ἢ Περσῶν νόμους διασπᾶν πειρᾶται, βοηθήσειν παντὶ σθένει· ὑμᾶς δὲ, ὦ Πέρσαι, ἤν τις ἢ ἀρχῆς Κύ-

Concionem Atheniensium prodeuntes dicuntur, *Aeli.* H. V. lib. 2, c. 16. παρελθόντες εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Ea vero potissimum de causa Noster aliique saepe dicunt, *regem Persarum in Persida profectum esse*, vel, *venisse εἰς Πέρσας*, quod hic neutiquam habitarit semper in Perside, sed plerumque extra eam, modo Susis, modo Ecbatanis, modo Babylone, rarius Persepoli.

e Ὑμᾶς] MS. Bodl. ἡμᾶς.

f Ἤν τις ἢ ἐπιστρατεύηται] Hunc verborum ordinem restituendum recte monuerunt Stephanus et Leunclauius. Prius particula ἢ perperam post ἐπιστρατεύηται posita erat.

ρον ἐπιχειρῇ καταπαύειν, ἢ ἀφίστασθαί τις τῶν ὑποχει-
ρίων, βοηθήσειν καὶ ὑμῖν αὐτοῖς καὶ Κύρῳ, καθ' ὅ τι
ἂν ἐπαγγέλλῃ. Καὶ ἕως μὲν ἂν ἐγὼ ζῶ, ἐμὴ γίγνη-
ται ἡ ἐν Πέρσαις βασιλεία· ὅταν δ' ἐγὼ τελευτήσω, δῆ-
λον, ὅτι Κύρου, ἐὰν ζῇ. Καὶ ὅταν μὲν οὗτος ἀφίκηται
εἰς Πέρσας, ὁσίως ἂν ὑμῖν ἔχοι, τοῦτον θύειν τὰ ἱερὰ
ὑπὲρ ὑμῶν, ἅπερ νῦν ἐγὼ θύω· ὅταν δ' οὗτος ἔκδημος ᾖ,
καλῶς ἂν οἶμαι ὑμῖν ἔχειν, εἰ ἐκ τοῦ γένους, ὃς ἂν δοκῇ
13 ὑμῖν ἄριστος εἶναι, οὗτος τὰ τῶν θεῶν ἀποτελοίη. Ταῦτα
εἰπόντος Καμβύσου, συνέδοξε Κύρῳ τε καὶ τοῖς Περσῶν
τέλεσι· καὶ συνθέμενοι ταῦτα τότε, καὶ θεοὺς ἐπιμαρτυρά-
μενοι, οὕτω καὶ νῦν ἔτι διαμένουσι ποιοῦντες πρὸς ἀλλή-
λους Πέρσαι τε καὶ βασιλεύς. Τούτων δὲ πραχθέντων,
ἀπῄει ὁ Κῦρος.

Ὡς δ' ἀπιὼν ἐγένετο ἐν Μήδοις, συνδόξαν τῷ πα-
τρὶ καὶ τῇ μητρὶ, γαμεῖ τὴν Κυαξάρου θυγατέρα, ἣς
ἔτι καὶ νῦν λόγος ὡς παγκάλου γενομένης. (Ἔνιοι δὲ τῶν
λογοποιῶν λέγουσιν, ὡς τὴν τῆς μητρὸς ἀδελφὴν ἔγημεν·
ἀλλὰ γραῦς ἂν καὶ παντάπασιν [g] ἦν ἡ παῖς.) Γήμας
C. VI. δὲ, εὐθὺς ἔχων ἀνεζεύγνυεν. Ἐπεὶ δ' ἐν Βαβυλῶνι ἦν,
[h] ἐδόκει αὐτῷ σατράπας ἤδη πέμπειν ἐπὶ τὰ κατεστραμ-
μένα ἔθνη. Τοὺς μέντοι ἐν ταῖς ἄκραις φρουράρχους, καὶ
τοὺς χιλιάρχους τῶν κατὰ τὴν χώραν φυλακῶν, οὐκ ἄλ-
λου, ἢ ἑαυτοῦ, ἐβούλετο ἀκούειν· ταῦτα δὲ προεωρᾶτο,
ἐννοῶν, ὅπως, εἴ τις τῶν σατραπῶν ὑπὸ πλούτου καὶ πλή-

g Ἦν ἡ παῖς] Leunclauius margini editionis suae adscribendum curauit ἦν, ὁ παῖς. quod Stephano valde aptum videtur.

h Ἐδόκει αὐτῷ σατράπας etc.] Quod de Cyro hoc loco Noster, id propheta *Daniel* (Babylone, vt videtur eruditiss. *Vsserio*, hoc tempore cum Cyro in Mediam profectus) de Cyaxare tradit, VI. 1. Commune forsan erat vtriusque principis decretum: Cyrus enim regiones, Medicarum, quibus praefectus fuerat, copiarum opera subactas, ad Cyaxaris ditionem se adiecisse professus est lib. 5. c. 5. §. 9. ideoque eius consilio, in superiori illo congressu (de quo vide ibid. §. 13.) adhibito, satrapiarum eam distributionem Cyrum instituisse, vt credamus par est. Ita fere *Armachensis* ille ad annum M. 3466. P. I. 4176. ante aeram Christ. 538.

θους ἀνθρώπων ἐξυβρίσειε, καὶ ἐπιχειρήσειε μὴ πείθεσθαι, εὐθὺς [1] ἀντιπάλους ἔχοι ἐν τῇ χώρᾳ. Ταῦτ' οὖν βουλόμενος πρᾶξαι, ἔγνω συγκαλέσαι πρῶτον τοὺς ἐπικαιρίους, καὶ προειπεῖν, ὅπως εἰδεῖεν, ἐφ' οἷς ἴασιν οἱ ἰόντες· ἐνόμιζε γὰρ, οὕτω ῥᾴδιον φέρειν ἂν αὐτούς. Ἐπεὶ δὲ καταςαίη τις ἄρχων, καὶ αἰσθάνοιτο ταῦτα, χαλεπῶς ἂν ἐδόκουν αὐτῷ φέρειν, νομίζοντες, δι' ἑαυτῶν ἀπιςίαν ταῦτα γενέσθαι. Οὕτω δὴ συλλέξας, λέγει αὐτοῖς τοιάδε·

Ἄνδρες φίλοι, εἰσὶν ἡμῖν ἐν ταῖς κατεςραμμέναις 2
πόλεσι φρουροὶ καὶ φρούραρχοι, οὓς τότε κατελίπομεν· καὶ τούτοις ἐγὼ προςτάξας ἀπῆλθον, ἄλλο μὲν οὐδὲν πολυπραγμονεῖν, τὰ δὲ τείχη διασώζειν. Τούτους μὲν οὖν οὐ παύσω τῆς ἀρχῆς, ἐπεὶ καλῶς διαπεφυλάκασι τὰ προσταχθέντα· ἄλλους δὲ σατράπας πέμψαι μοι δοκεῖ, οἵτινες ἄρξουσι τῶν ἐνοικούντων, καὶ τὸν δασμὸν λαμβάνοντες τοῖς τε φρουροῖς δώσουσι μισθὸν, καὶ ἄλλο τελέσουσιν, ὅ τι ἂν δέῃ. Δοκεῖ δέ μοι καὶ τῶν ἐνθάδε ὑμῶν, οἷς ἂν ἐγὼ πράγματα παρέχω, πέμπων πράξοντάς τι ἐπὶ ταῦτα τὰ ἔθνη, χώρας γε νέμεσθαι καὶ οἴκους ἐκεῖ· ὅπως δασμοφορῆται αὐτοῖς δεῦρο, ὅταν τε ἴωσιν ἐκεῖσε, εἰς οἰκεῖα ἔχωσι κατάγεσθαι. Ταῦτα 3
εἶπε, καὶ ἔδωκε πολλοῖς τῶν φίλων κατὰ πάσας τὰς καταςραφείσας πόλεις οἴκους, καὶ ὑπηκόους· καὶ ἔτι νῦν εἰσι τοῖς ἀπογόνοις τῶν τότε λαβόντων αἱ χῶραι καταμένουσαι, ἄλλαι ἐν ἄλλῃ γῇ, αὐτοὶ δὲ οἰκοῦσι παρὰ βασιλεῖ. Δεῖ δὲ, ἔφη, τοὺς ἰόντας σατράπας ἐπὶ ταύτας τὰς χώρας, τοιούτους ὑμᾶς σκοπεῖν, οἵτινες, ὅ τι ἂν ἐν τῇ γῇ ἑκάςῃ καλὸν ἢ ἀγαθὸν ᾖ, μεμνήσονται καὶ δεῦρο ἀποπέμπειν· ὡς μετέχωμεν καὶ οἱ ἐνθάδε ὄν-

[1] Ἀντιπάλους ἔχοι ἐν etc.] MS. Bodl. εὐθὺς ἀντίπαλον ἔχοιεν τὴν χώραν. *Camerarii* liber ἀντίπαλα. Vtrique anteferenda videtur vulgata lectio.

τες τῶν πανταχοῦ γιγνομένων ἀγαθῶν· καὶ γὰρ, ἤν τί
4 που δεινὸν γίγνηται, ἡμῖν ἔσται ἀμυντέον. Ταῦτ' εἰπὼν,
τότε μὲν ἔπαυσε τὸν λόγον· ἔπειτα δὲ, οὓς ἐγίγνωσκε
τῶν φίλων ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις ἐπιθυμοῦντας ἰέναι, ἐκλε-
ξάμενος αὐτῶν τοὺς δοκοῦντας ἐπιτηδειοτάτους εἶναι, ἔπεμ-
πε σατράπας, εἰς Ἀραβίαν μὲν, [k] Μεγάζυβον· εἰς
Καππαδοκίαν δὲ, Ἀρταβάταν· εἰς Φρυγίαν δὲ τὴν με-
γάλην, Ἀρτακάμαν· εἰς Λυκίαν δὲ καὶ Ἰωνίαν, Χρυ-
σάνταν· εἰς Καρίαν δὲ, Ἀδούσιον, ὥσπερ ᾔτουν· εἰς
Φρυγίαν δὲ τὴν παρ' Ἑλλήσποντον, καὶ Αἰολίδα, Φαρ-
νοῦχον. Κιλικίας δὲ καὶ Κύπρου καὶ Παφλαγόνων οὐκ
ἔπεμψε Πέρσας σατράπας, ὅτι ἑκόντες ἐδόκουν αὐτῷ
συστρατεύεσθαι ἐπὶ Βαβυλῶνα· δασμοὺς μέντοι συνέτα-
5 ξεν ἀποφέρειν καὶ τούτους. Ὡς δὲ τότε Κῦρος κατεστή-
σατο, οὕτως ἔτι καὶ νῦν βασιλέως εἰσὶν αἱ ἐν ταῖς ἄκραις
φυλακαὶ, καὶ οἱ χιλίαρχοι τῶν φυλακῶν ἐκ βασιλέως
εἰσὶ καθεστηκότες, καὶ παρὰ βασιλεῖ ἀπογεγραμμέ-
νοι. Προεῖπε δὲ πᾶσι τοῖς ἐκπεμπομένοις [l] σατράπαις,
ὡς δυνατὸν, ὅσα ἑώρων ποιοῦντα αὐτὸν, πάντα μιμεῖ-
σθαι· πρῶτον μὲν ἱππέας καθιστάναι ἐκ τῶν συνεπομέ-
νων Περσῶν καὶ συμμάχων, καὶ ἁρματηλάτας· ὁπό-
σοι δ' ἂν γῆν καὶ ἀρχεῖα λάβωσιν, ἀναγκάζειν τούτους
ἐπὶ θύρας ἰέναι, καὶ σωφροσύνης ἐπιμελουμένους, παρέ-
χειν ἑαυτοὺς τῷ σατράπῃ χρῆσθαι, ἤν τι δέηται· παι-
δεύειν δὲ καὶ τοὺς γιγνομένους παῖδας ἐπὶ θύραις, ὥσ-
περ παρ' αὐτῷ· ἐξάγειν δὲ ἐπὶ τὴν θήραν τὸν σατρά-
πην τοὺς ἀπὸ θυρῶν, καὶ ἀσκεῖν αὐτόν τε καὶ τοὺς σὺν
6 ἑαυτῷ τὰ πολεμικά. Ὃς δ' ἂν ἐμοὶ, ἔφη, κατὰ λό-
γον τῆς δυνάμεως πλεῖστα μὲν ἅρματα, πλείστους δὲ καὶ

k Μεγάζυβον] Edit *Elzev.* Μεγάβυζον. nec aliter veteres quidam legerunt interpretes. Sed hoc monuisse sat est.

l Σατράπαις, ὡς δυνατὸν, ὅσα etc.] Sic reposuimus ex coniectura *Leunclauii*; cui nonnihil fauet *Gabrielii* vet. exempl. ὅσα ἑώρων exhibentis auctoritas. Legebatur antea — σατράπαις ὅσα δυνατὸν ἑώρων ποιοῦντα etc.

ἀρίστους ἱππέας ἀποδεικνύῃ, τοῦτον ἐγὼ, ὡς ἀγαθὸν σύμμαχον καὶ ὡς ἀγαθὸν συμφύλακα Πέρσαις τε καὶ ἐμοὶ τῆς ἀρχῆς, τιμήσω. Ἔστωσαν δὲ παρ' ὑμῖν καὶ [m] ἕδραις, ὥσπερ παρ' ἐμοὶ, οἱ ἄριστοι προτετιμημένοι· καὶ τράπεζα, ὥσπερ ἡ ἐμὴ, τρέφουσα μὲν πρῶτον τοὺς οἰκέτας, ἔπειτα δὲ, καὶ ὡς φίλοις μεταδιδόναι, ἱκανῶς κεκοσμημένη· καὶ ὡς τὸν καλόν τι ποιοῦντα καθ' ἡμέραν ἐπιγεραίρειν. Κτᾶσθε δὲ καὶ παραδείσους, καὶ θηρία τρέφετε, καὶ μήτε αὐτοί ποτε ἄνευ πόνου σῖτον παράθεσθε, μήτε ἵπποις ἀγυμνάστοις χόρτον ἐμβάλλετε· οὐ γὰρ ἂν δυναίμην ἐγὼ, εἷς ὢν, ἀνθρωπίνῃ ἀρετῇ τὰ πάντων ὑμῶν ἀγαθὰ διασώζειν, ἀλλὰ δεῖ ἐμὲ μὲν, ἀγαθὸν ὄντα σὺν ἀγαθοῖς, τοῖς παρ' ἐμοῦ, ὑμῖν ἐπίκουρον εἶναι· ὑμᾶς δὲ ὁμοίως αὐτοὺς, ἀγαθοὺς ὄντας, σὺν ἀγαθοῖς τοῖς μεθ' ὑμῶν ἐμοὶ συμμάχους εἶναι. Βουλοίμην δ' ἂν ὑμᾶς καὶ τοῦτο κατανοῆσαι, ὅτι τούτων, ὧν νῦν ὑμῖν παρακελεύομαι, οὐδὲν τοῖς δούλοις προστάττω· ἃ δ' ὑμᾶς φημὶ χρῆναι ποιεῖν, ταῦτα καὶ αὐτὸς πειρῶμαι πάντα πράττειν. Ὥσπερ δ' ἐγὼ ὑμᾶς κελεύω ἐμὲ μιμεῖσθαι, οὕτω καὶ ὑμεῖς τοὺς ὑφ' ὑμῶν ἀρχὰς ἔχοντας μιμεῖσθαι ὑμᾶς διδάσκετε.

Ταῦτα δὲ Κύρου οὕτω τότε τάξαντος, ἔτι καὶ νῦν τῷ 7
αὐτῷ τρόπῳ πᾶσαι μὲν αἱ ὑπὸ βασιλεῖ φυλακαὶ ὁμοίως φυλάττονται, πᾶσαι δὲ αἱ τῶν ἀρχόντων θύραι ὁμοίως θεραπεύονται, πάντες δὲ οἱ οἶκοι καὶ μεγάλοι καὶ μικροὶ ὁμοίως οἰκοῦνται· πάντες δὲ οἱ ἄριστοι τῶν παρόντων ἕδραις προτετίμηνται, πᾶσαι δὲ αἱ πορεῖαι συντεταγμέναι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον εἰσὶ, πᾶσι δὲ συγκεφαλαιοῦνται πολλαὶ πράξεις ὀλίγοις ἐπιστάταις. Ταῦ-

m Ἕδραις] Sic corrigendum ex iis, quae paulo infra leguntur, §. 7. πάντες δὲ οἱ ἄριστοι τῶν παρόντων ἕδραις προτετίμηνται. Vulgo scribitur ἕδραι. *Camerarii* liber hanc offert lectionem: ἔστων δὲ παρ' ὑμῖν καὶ ἕδραι, ὥσπερ παρ' ἐμοὶ προτετιμημένοις: cui receptam nemo non, opinor, anteferendam videt.

τα δ' εἰπὼν, ὡς χρὴ ποιεῖν ἑκάστους, καὶ δύναμιν ἑκάστῳ
προσθεὶς, ἐξέπεμπε, καὶ προεῖπεν ἅπασι παρασκευά-
ζεσθαι, ὡς εἰς νέωτα στρατείας ἐσομένης, καὶ ἀποδεί-
8 ξεως ἀνδρῶν καὶ ὅπλων καὶ ἵππων καὶ ἁρμάτων. Κατε-
νοήσαμεν δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι, Κύρου κατάρξαντος, ὥς φα-
σι, καὶ νῦν ἔτι διαμένει· ἐφοδεύει γὰρ ἀνὴρ κατ' ἐνιαυ-
τὸν ἀεὶ στράτευμα ἔχων· ὃς, ἢν μέν τις τῶν σατραπῶν
ἐπικουρίας δέηται, ἐπικουρεῖ· ἢν δέ τις ὑβρίζῃ, σωφρο-
νίζει· ἢν δέ τις ἢ δασμῶν φορᾶς ἀμελῇ, ἢ τῶν ἐνοίκων
φυλακῆς, ἢ ὅπως ἡ χώρα ἐνεργὸς ᾖ, ἢ ἄλλο τι τῶν τε-
ταγμένων παραλίπῃ, ταῦτα πάντα κατευτρεπίζει· ἢν
δὲ μὴ δύνηται, βασιλεῖ ἀπαγγέλλει· ὁ δὲ ἀκούων βου-
λεύεται περὶ τοῦ ἀτακτοῦντος· καὶ οἱ πολλάκις λεγόμε-
νοι, ὅτι βασιλέως υἱὸς καταβαίνει, βασιλέως ἀδελφὸς,
βασιλέως ὀφθαλμὸς, καὶ ἐνίοτε οὐκ ἐκφαινόμενοι, οὗτοι
τῶν ἐφόδων εἰσίν· ἀποτρέπεται γὰρ ἕκαστος αὐτῶν, ὁπό-
θεν ἂν βασιλεὺς κελεύῃ.

9 Κατεμάθομεν δὲ αὐτοῦ καὶ ἄλλο μηχάνημα πρὸς τὸ
μέγεθος τῆς ἀρχῆς, ἐξ οὗ ταχέως ᾐσθάνετο, καὶ τὰ
πάμπολυ ἀπέχοντα ὅπως ἔχοι. Σκεψάμενος γὰρ,
πόσην ἂν ὁδὸν ἵππος κατανύτοι τῆς ἡμέρας ἐλαυνόμε-
νος, ὥστε διαρκεῖν, ἐποιήσατο ἱππῶνας τοσοῦτο διαλεί-
ποντας, καὶ ἵππους ἐν αὐτοῖς κατέστησε, καὶ τοὺς ἐπι-
μελουμένους τούτων· καὶ ἄνδρα ἐφ' ἑκάστῳ τῶν τόπων ἔτα-
ξε τὸν ἐπιτήδειον παραδέχεσθαι τὰ φερόμενα γράμμα-
τα, καὶ παραδιδόναι, καὶ παραλαμβάνειν τοὺς[n] ἀπει-
ρηκότας ἵππους καὶ ἀνθρώπους, καὶ ἄλλους πέμπειν
νεαλεῖς. Ἔστι δ' ὅτε οὐδὲ τὰς νύκτας φασὶν ἵστασθαι
ταύτην τὴν πορείαν, ἀλλὰ τῷ ἡμερινῷ ἀγγέλῳ τὸν
νυκτερινὸν διαδέχεσθαι. Τούτων δὲ οὕτω γιγνομένων,

n Ἀπειρηκότας ἵππους καὶ ἀνθρώπους, etc.] In libris vulgatis non exstant καὶ ἀνθρώπους: quae tamen verba fuere in exemplaribus, *Philelpho* et *Gabrielio* visis, reperta; atque adeo haud cunctanter a me, adsentientibus Stephano et Leunclauio, restituta.

[o] Φασί τινες θᾶττον τῶν γεράνων ταύτην τὴν πορείαν
ἀνύτειν· εἰ δὲ τοῦτο ψεύδονται, ἀλλ' ὅτι γε τῶν ἀν-
θρωπίνων πεζῇ πορειῶν αὕτη ταχίστη, τοῦτο εὔδηλον.
Ἀγαθὸν δὲ, ὡς τάχιστα ἕκαστον αἰσθανόμενον, ὡς τά-
χιστα ἐπιμελεῖσθαι.
Ἐπεὶ δὲ περιῆλθεν ὁ ἐνιαυτὸς, συνήγειρε στρατιὰν 10
εἰς Βαβυλῶνα, καὶ λέγεται αὐτῷ γενέσθαι εἰς δώδεκα
μὲν ἵππων μυριάδας, εἰς δισχίλια δὲ ἅρματα δρεπα-
νηφόρα, πεζῶν δὲ εἰς μυριάδας ἑξήκοντα. Ἐπεὶ δὲ
ταῦτα συνεσκευάσατο αὐτῷ, [p] ὥρμα δὴ ταύτην τὴν
στρατείαν, ἐν ᾗ λέγεται καταστρέψασθαι πάντα τὰ ἔθνη,
ὅσα Συρίαν ἐκβάντι οἰκεῖ μέχρις ἐρυθρᾶς θαλάσσης.
Μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ εἰς Αἴγυπτον στρατεία λέγεται γενέ-
σθαι, καὶ καταστρέψασθαι Αἴγυπτον. Καὶ ἐκ τούτου τὴν
ἀρχὴν ὥριζεν αὐτῷ πρὸς ἕω μὲν, ἡ ἐρυθρὰ θάλαττα·
πρὸς ἄρκτον δὲ, ὁ Εὔξεινος πόντος· πρὸς ἑσπέραν δὲ,
Κύπρος καὶ Αἴγυπτος· πρὸς μεσημβρίαν δὲ, Αἰθιοπία.
Τούτων δὲ τὰ πέρατα τὰ μὲν διὰ θάλπος, τὰ δὲ διὰ
ψύχος, τὰ δὲ διὰ ὕδωρ, τὰ δὲ δι' ἀνυδρίαν, δυσοίκη-
τα. Αὐτὸς δ' ἐν μέσῳ τούτων τὴν δίαιταν ποιησάμενος, 11
τὸν μὲν ἀμφὶ τὸν χειμῶνα χρόνον διῆγεν ἐν Βαβυλῶνι
ἑπτὰ μῆνας· (αὕτη γὰρ ἀλεεινὴ ἡ χώρα) τὸν δὲ ἀμφὶ
τὸ ἔαρ, τρεῖς μῆνας ἐν Σούσοις· τὴν δὲ ἀκμὴν τοῦ θέρους,
δύο μῆνας ἐν Ἐκβατάνοις· οὕτω δὲ ποιοῦντ' αὐτὸν λέ-
γουσιν ἐν ἐαρινῷ θάλπει καὶ ψύχει διάγειν ἀεί. Οὕ-
τω δὲ διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι, ὡς πᾶν μὲν
ἔθνος μειονεκτεῖν ἐδόκει, εἰ μὴ Κύρῳ πέμψειεν, ὅ τι
καλὸν αὐτοῖς ἐν τῇ χώρᾳ ἢ φύοιτο, ἢ τρέφοιτο, ἢ
τεχνῷτο· πᾶσα δὲ πόλις ὡσαύτως· πᾶς δὲ ἰδιώτης
πλούσιος ἂν ᾤετο γενέσθαι, εἴ τι Κύρῳ χαρίσαιτο· καὶ

o Φασί τινες] De curforibus iftis vide *Herodot.* l. 8. c. 98. et *Suid.* ad v. Ἄγγαροι.

p Ὥρμα δὴ ταύτην etc.] Ita MS. Bodl. et libri editi, quos vidi, omnes. Liber Budenfis, tefte Leunclauio, habet ταύτην τὴν στρατιὰν ἔχων, ἐν ᾗ λέγεται etc.

γὰρ ὁ Κῦρος λαμβάνων παρ' ἑκάστων, ὧν ἀφθονίαν εἶχον οἱ διδόντες, ἀντεδίδου, ὧν σπανίζοντας αὐτοὺς αἰσθάνοιτο.

VII. Οὕτω δὲ τοῦ αἰῶνος προκεχωρηκότος, μάλα δὴ πρεσβύτης ὢν ὁ Κῦρος ἀφικνεῖται εἰς Πέρσας, [q] τὸ ἕβδομον ἐπὶ τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς. Καὶ ὁ μὲν πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ πάλαι δὴ, ὥσπερ εἰκὸς, ἐτετελευτήκεσαν αὐτῷ· ὁ δὲ Κῦρος ἔθυσε τὰ νομιζόμενα ἱερὰ, καὶ τοῦ χοροῦ ἡγήσατο Πέρσαις κατὰ τὰ πάτρια, καὶ τὰ δῶρα πᾶσι διέδωκεν, ὥσπερ εἰώθει. Κοιμηθεὶς δ' ἐν τῷ βασιλείῳ, ὄναρ εἶδε τοιόνδε· ἔδοξεν αὐτῷ προσελθὼν κρείττων τις, ἢ κατὰ ἄνθρωπον, εἰπεῖν, Συσκευάζου, ὦ Κῦρε· ἤδη γὰρ εἰς θεοὺς ἄπει. Τοῦτο δὲ ἰδὼν τὸ ὄναρ ἐξηγέρθη, καὶ σχεδὸν ἐδόκει εἰδέναι, ὅτι τοῦ βίου ἡ τελευτὴ παρείη· Εὐθὺς οὖν, λαβὼν ἱερεῖα, ἔθυε Διΐ τε πατρῴῳ καὶ Ἡλίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἐπὶ τῶν ἄκρων, ὡς Πέρσαι θύουσιν, ὧδε ἐπευχόμενος· Ζεῦ πατρῷε καὶ Ἥλιε, καὶ πάντες θεοὶ, δέχεσθε τάδε, καὶ τελεστήρια πολλῶν καὶ καλῶν πράξεων, καὶ χαριστήρια, ὅτι ἐσημήνατέ μοι καὶ ἐν ἱεροῖς καὶ ἐν οὐρανίοις [r] σημείοις καὶ ἐν οἰωνοῖς καὶ ἐν [s] φήμαις,

q Τὸ ἕβδομον etc.] *Gabrielius* ex vetust. exempl. adfert τὸ ἕβδομον ἤδη ἐπὶ etc. nec male. Veteres quidam Interpretes cum male locum hunc acceperint, verterintque adeo τὸ ἕβδομον, *anno septimo*, insignes quosdam temporum et annalium scriptores (nominatim *Torniellum* ad an. M. 3494. *Petauium* de Doctr. Temp. l. 10. c. 15. *Prideauxium* ad an. 530.) in errorem induxerunt. Hi enim, Nostro *Cyrop.* l. 8. auctore citato, adfirmant, Cyrum anno imperii sui septimo occubuisse. At certe Xenophontem a *Petauio* saltem attentius lectum esse oportuit, priusquam ad auctoritatem eius in historia fidemque imminuendam fuerat adgressus. Τὸ ἕβδομον Graecis idem est, quod Latinis *septimum*: similiter τὸ τρίτον, τὸ τέταρτον, τὸ πέμπτον sonant *tertium*, *quartum*, *quintum*. Quare docti illi viri perperam ex hoc loco, (neque enim alium, opinor, vllum ad sententiam suam trahere potuerunt) Xenophontem septem annos *Babylonici* regni Cyro tribuisse, collegerunt. Hac de re plura forsan alibi.

r Σημείοις] In MS. Bodl. et editione *Ald.* non comparet vox ista: quam tamen genuinam esse ostendit vel hic locus, 1, 6, 2: Ὅτι μὲν, ὦ παῖ, θεοὶ ἵλεῴ τε καὶ εὐμενεῖς πέμπουσί σε, καὶ ἐν ἱεροῖς δῆλον, καὶ ἐν οὐρανίοις σημείοις.

s Ἐν φήμαις] Vox φήμη, inquit *Eustathius* ad Il. κ'. p. 799. ὁ τὴν ἁπλῶς ἀνθρωπίνην δηλοῖ λαλιὰν, ἀλλά τινα θειοτέραν, δηλωτικὴν τοῦ μέλλοντος.

ἅ τ' ἐχρῆν ποιεῖν, καὶ ἃ οὐκ ἐχρῆν. Πολλὴ δ' ὑμῖν χά-
ρις, ὅτι κἀγὼ ἐγίγνωσκον τὴν ὑμετέραν ἐπιμέλειαν, καὶ
οὐδεπώποτε ἐπὶ ταῖς εὐτυχίαις ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐφρόνη-
σα. Αἰτοῦμαι δ' ὑμᾶς, δοῦναι καὶ νῦν παισὶ μὲν γυναι-
κὶ καὶ φίλοις καὶ πατρίδι εὐδαιμονίαν· ἐμοὶ δὲ, οἷόν
περ αἰῶνα δεδώκατε, τοιαύτην καὶ τελευτὴν δοῦναι. Ὁ 2
μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας, καὶ οἴκαδε ἐλθὼν, ἔδοξεν
ἡδέως ἀναπαύσεσθαι, καὶ κατεκλίθη. Ἐπεὶ δὲ ὥρα
ἦν, οἱ τεταγμένοι προσιόντες λούσασθαι αὐτὸν ἐκέλευον.
Ὁ δ' ἔλεγεν, ὅτι ἡδέως ἀναπαύοιτο. Οἱ δ' αὖ τε-
ταγμένοι, ἐπεὶ ὥρα ἦν, δεῖπνον παρετίθεσαν· τῷ δὲ
ἡ ψυχὴ σῖτον μὲν οὐ προσίετο, διψῆν δ' ἐδόκει, καὶ
ἔπινεν ἡδέως. Ὡς δὲ καὶ τῇ ὑστεραίᾳ συνέβαινεν αὐτῷ
ταῦτα, καὶ τῇ τρίτῃ, ἐκάλεσε τοὺς παῖδας· οἱ δ' ἔτυ-
χον συνηκολουθηκότες αὐτῷ, καὶ ὄντες ἐν Πέρσαις. Ἐκά-
λεσε δὲ καὶ τοὺς φίλους, καὶ τὰς Περσῶν ἀρχάς· παρόν-
των δὲ πάντων, ἤρχετο τοιοῦδε λόγου·

[1] Παῖδες ἐμοὶ, καὶ πάντες οἱ παρόντες φίλοι, ἐμοὶ 3
μὲν τοῦ βίου τὸ τέλος ἤδη πάρεστιν· (ἐκ πολλῶν τοῦτο σα-
φῶς γιγνώσκω) ὑμᾶς δὲ χρὴ, ὅταν τελευτήσω, ὥσπερ
εὐδαίμονος ἐμοῦ καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν πάντα. Ἐγὼ
γὰρ, παῖς τε ὢν, τὰ ἐν παισὶ νομιζόμενα καλὰ δοκῶ
κεκαρπῶσθαι· ἐπεί τε ἥβησα, τὰ ἐν νεανίσκοις· τέλειός
τε ἀνὴρ γενόμενος, τὰ ἐν ἀνδράσι. Σὺν τῷ χρόνῳ τε
προϊόντι ἀεὶ συναυξανομένην ἐπιγιγνώσκειν ἐδόκουν καὶ
τὴν ἐμὴν δύναμιν, ὥστε καὶ τοὐμὸν γῆρας οὐδεπώποτε
ᾐσθόμην τῆς ἐμῆς νεότητος ἀσθενέστερον γιγνόμενον, καὶ
οὔτ' ἐπιχειρήσας, οὔτ' ἐπιθυμήσας οἶδα, ὅτου ἠτύχησα.
Καὶ τοὺς μὲν φίλους ἐπεῖδον δι' ἐμοῦ εὐδαίμονας γενομέ-
νους, τοὺς δὲ πολεμίους ὑπ' ἐμοῦ δουλωθέντας· καὶ τὴν

[1] Παῖδες ἐμοὶ, καὶ etc.] Cum gravi hac et plane admirabili oratione Ciceronis *Catonem mai.* praesertim quae sub finem exstant, conferre iuuabit.

πατρίδα, πρόσθεν ἰδιωτεύουσαν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, νῦν προτετιμημένην καταλείπω· ὧν τ' ἐκτησάμην, οὐδὲν οἶδα, ὅ τι οὐ διεσωσάμην. Καὶ τὸν μὲν παρελθόντα χρόνον ἔπραττον οὕτως, ὥσπερ ηὐχόμην· Φόβος δέ μοι συμπαρομαρτῶν, μή τι ἐν τῷ ἐπιόντι χρόνῳ ἢ ἴδοιμι, ἢ ἀκούσαιμι, ἢ πάθοιμι χαλεπὸν, οὐκ εἴα τελέως μέγα Φρονεῖν, οὐδ' εὐφραίνεσθαι ἐκπεπταμένως. Νῦν δ' ἢν τελευτήσω, καταλείπω μὲν ὑμᾶς, ὦ παῖδες, ζῶντας, οὕσπερ ἔδοσάν μοι οἱ θεοὶ γενέσθαι· καταλείπω δὲ πατρίδα καὶ Φίλους εὐδαιμονοῦντας· ὥστε πῶς οὐκ ἂν ἐγὼ, δικαίως μακαριζόμενος, τὸν ἀεὶ χρόνον μνήμης τυγχάνοιμι; Δεῖ δὲ καὶ τὴν βασιλείαν με ἤδη σαφηνίσαντα καταλιπεῖν· ὡς ἂν μὴ ἀμφίλογος γενομένη πράγματα ὑμῖν παράσχῃ. Ἐγὼ δὲ νῦν Φιλῶ μὲν ἀμφοτέρους ὑμᾶς ὁμοίως, ὦ παῖδες· τὸ δὲ προβουλεύειν καὶ προηγεῖσθαι, ἐφ' ὅ τι ἂν καιρὸς δοκῇ εἶναι, τοῦτο προστάττω τῷ προτέρῳ γενομένῳ, καὶ πλειόνων κατὰ τὸ εἰκὸς ἐμπείρῳ. Ἐπαιδεύθην δὲ καὶ αὐτὸς οὕτως ὑπὸ τῆσδε τῆς ἐμῆς τε καὶ ὑμετέρας πατρίδος, τοῖς πρεσβυτέροις, οὐ μόνον ἀδελφοῖς, ἀλλὰ καὶ πολίταις, καὶ ὁδῶν καὶ θάκων καὶ λόγων ὑπείκειν· καὶ ὑμᾶς δὲ, ὦ παῖδες, οὕτως ἐξ ἀρχῆς ἐπαίδευον, τοὺς μὲν γεραιτέρους προτιμᾶν, τῶν δὲ νεωτέρων προτετιμῆσθαι· ὡς οὖν παλαιὰ καὶ εἰθισμένα καὶ ἔννομα λέγοντος ἐμοῦ, οὕτως ἀποδέχεσθε. Καὶ σὺ μὲν, ὦ Καμβύση, τὴν βασιλείαν ἔχε, θεῶν τε διδόντων καὶ ἐμοῦ, ὅσον ἐν ἐμοί· σοὶ δὲ, ὦ Ταναοξάρη, σατράπην εἶναι δίδωμι Μήδων τε καὶ Ἀρμενίων, [u] καὶ τρίτων Καδουσίων· ταῦτα δέ σοι διδοὺς, νομίζω ἀρχὴν μὲν μείζω καὶ τοὔνομα τῆς βασιλείας τῷ πρεσβυτέρῳ καταλιπεῖν, εὐδαιμονίαν δέ σοι ἀλυποτέραν. Ὁποίας μὲν

[u] Καὶ τρίτων Καδουσίων] MS. Bodl. τρίτον. Filio huic Cyri natu minori apud *Ctesiam* nomen est Τανυοξάρκης; quem, eodem auctore, Cyrus ἐπέστησε δεσπότην Βακτρίων καὶ τῆς χώρας, καὶ Χοραμνίων, καὶ Παρθίων, καὶ Καρμανίων. Sed hic quae narrare solet, vix capiunt fidem.

γὰρ ἀνθρωπίνης εὐφροσύνης ἐπιδεὴς ἔσῃ, οὐχ ὁρῶ· ἀλλὰ πάντα σοι τὰ δοκοῦντα ἀνθρώπους εὐφραίνειν παρέσται. Τὸ δὲ δυσκαταπρακτοτέρων ἐρᾶν, καὶ τὸ πολλὰ μεριμνᾶν, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι ἡσυχίαν ἔχειν, κεντριζόμενον ὑπὸ τῆς πρὸς τἀμὰ ἔργα φιλονεικίας, καὶ τὸ ἐπιβουλεύειν καὶ τὸ ἐπιβουλεύεσθαι, ταῦτα τῷ βασιλεύοντι ἀνάγκη σοῦ μᾶλλον συμπαρομαρτεῖν· ἅ, σάφ' ἴσθι, [x] τῷ εὐφραίνεσθαι πολλὰς ἀσχολίας παρέχει. [y] Οἶσθα μὲν οὖν καὶ σύ, ὦ Καμβύση, ὅτι οὐ τόδε τὸ χρυσοῦν σκῆπτρον τὸ τὴν βασιλείαν διασῷζόν ἐστιν, ἀλλ' οἱ πιστοὶ φίλοι σκῆπτρον βασιλεῦσιν ἀληθέστατον καὶ ἀσφαλέστατον. Πιστοὺς δὲ μὴ νόμιζε φύσει φύεσθαι ἀνθρώπους· (πᾶσι γὰρ ἂν οἱ αὐτοὶ πιστοὶ φαίνοιντο, ὥσπερ καὶ τἆλλα τὰ πεφυκότα πᾶσι τὰ αὐτὰ [z] φαίνεται) ἀλλὰ τοὺς πιστοὺς τίθεσθαι δεῖ ἕκαστον ἑαυτῷ· ἡ δὲ κτῆσις αὐτῶν ἐστιν οὐδαμῶς σὺν τῇ βίᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον σὺν τῇ εὐεργεσίᾳ. Εἰ οὖν καὶ ἄλλους τινὰς πειράσῃ συμφύλακας τῆς βασιλείας ποιεῖσθαι, μηδαμόθεν πρότερον ἄρχου, ἢ ἀπὸ τοῦ ὁμόθεν γενομένου. Καὶ πολῖταί τοι ἄνθρωποι ἀλλοδαπῶν οἰκειότεροι, καὶ σύσσιτοι ἀποσκήνων. [a] οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σπέρματος φύντες, καὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς μητρὸς τραφέντες, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ αὐξηθέντες, καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν γονέων ἀγαπώμενοι, καὶ τὴν αὐτὴν

x Τῷ εὐφραίνεσθαι] In Edit. *Ald.* non exſtat: omnino tamen retinendum videtur, cum praeceſſerit ἀλλὰ πάντα σοι τὰ δοκοῦντα ἀνθρώπους εὐφραίνειν παρέσται.

y Οἶσθα μὲν οὖν etc.] Gabrielius et Leunclauius marginalem hanc lectionem, ſequuntur, Ἴσθι μὲν οὖν etc. quae quidem ſatis apta eſt; ſed, libris omnibus reclamantibus, in contextum non recipienda. cf. Salluſt. Iug. c. 10.

z Φαίνεται] Ita ſcribendum curauimus, Leunclauium, adſentiente *Mureto*, ſequuti. Prius legebatur φαίνεσθαι. quod ferri non poteſt; niſi tandem aliquod inueniatur exemplar, quod εἴωθε, vel ὁρῶμεν, aut tale quid cum caeteris verbis parentheſi includat. Ibidem, non τοὺς πιστοὺς, ſed τοὺς μὲν πιστοὺς legit *Stobaeus*: cui particulae reſpondeat δὲ, quae eſt ante κτῆσις. Illam tamen voculam μὲν poſt τίθεσθαι, quam poſt τοὺς, rectius, iudice Stephano, poſueris.

a Οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ etc.] Lege, quae cum *Chaerecrate* diſſerit *Socrates* Memor. l. 2. c. 3.

μητέρα καὶ τὸν αὐτὸν πατέρα προσαγορεύοντες, πῶς ἐ πάντων ἔτοι οἰκειότατοι; Μὴ ἔν, ἃ οἱ Θεοὶ ὑφήγηνται ἀγαθὰ εἰς οἰκειότητα ἀδελφοῖς, μάταιά ποτε ποιήσητε, ἀλλ' ἐπὶ ταῦτα εὐθὺς οἰκοδομεῖτε ἄλλα φιλικὰ ἔργα· καὶ ἔτως ἀεὶ ἀνυπέρβλητος [b] ἄλλοις ἔσαι ἡ ὑμετέρα φιλία. Ἑαυτᾶ τοι κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφᾶ· τίνι γὰρ ἄλλῳ ἀδελφὸς, μέγας ὢν, ἔτω καλὸν, ὡς ἀδελφῷ; τίς δ' ἄλλος τιμήσεται δὴ ἄνδρα μέγα δυνάμενον οὕτως, ὡς ἀδελφός; τίνα δὲ φοβήσεταί τις ἀδικεῖν, ἀδελφᾶ μεγάλα ὄντος, ἔτως, ὡς τὸν ἀδελφόν; Μήτε ἔν θᾶττον μηδείς σε τέτῳ ὑπακεέτω, μήτε προθυμότερον παρέσω· οὐδενὶ γὰρ οἰκειότερα τὰ τέτε ἔτε ἀγαθὰ, ἔτε δεινὰ, ἢ σοί. Ἐννόει δὲ καὶ τάδε, τίνι χαρισάμενος ἐλπίσαις ἂν μειζόνων τυχεῖν, ἢ τέτῳ; τίνι δ' ἂν βοηθήσας ἰσχυρότερον σύμμαχον ἀντιλάβοις; τίνα δ' αἴσχιον μὴ φιλεῖν, ἢ τὸν ἀδελφόν; τίνα δὲ ἁπάντων κάλλιον προτιμᾶν, ἢ τὸν ἀδελφόν; Μόνε τοι, ὦ Καμβύση, πρώτε ὄντος ἀδελφᾶ παρ' ἀδελφῷ, ἐδὲ φθόνος παρὰ τῶν ἄλλων [c] ἐφικνεῖται. Ἀλλὰ πρὸς θεῶν πατρώων, παῖδες, τιμᾶτε ἀλλήλες, εἴ τι καὶ τᾶ ἐμοὶ χαρίζεσθαι μέλει ὑμῖν· [d] ἐ γὰρ δήπε τᾶτό γε σαφῶς δοκεῖτε εἰδέναι, ὡς ἐδὲν ἔσομαι ἐγὼ ἔτι, ἐπειδὰν τᾶ ἀνθρωπίνε βίε τελευτήσω· ἐδὲ γὰρ νῦν τοι τήν γ' ἐμὴν ψυχὴν ἑωρᾶτε, ἀλλ', οἷς διεπράττετο, τέτοις αὐτὴν ὡς ἔσαν κατεφωρᾶτε. Τὰς δὲ τῶν ἄδικα παθόντων ψυχὰς ἔπω κατενοήσατε, οἵες μὲν φόβες τοῖς μιαιφόνοις ἐμβάλλεσιν; οἵες δὲ παλαμναίες τοῖς ἀνοσίοις ἐπιπέμ-

[b] Ἄλλοις] MS. Bodl. et edit. *Ald.* ἀλλήλοις. cui receptam scripturam omnino praetulerim.

[c] Ἐφικνεῖται] Ita edit. *Eton.* et *Stobaeus.* Vulgo scribitur ἀφικνεῖται: quod si retineatur, ἀδελφᾶ πρώτε ὄντος vel πρωτεύοντος, genitiuus erit absolutus. Sed rectius, Stephano iudice, ἐφικνεῖται cum genitiuo ἀδελφᾶ iungatur, pro eo, quod est ἅπτεσθαι.

[d] Οὐ γὰρ δήπε etc.] Ab hoc loco, vsque ad ἐλευθερῶται, Cicero Xenophontem est interpretatus, *Senect.* c. 22.

πουσι; Τοῖς δὲ φθιμένοις τὰς τιμὰς διαμένειν ἔτι ἂν δοκεῖτε, εἰ μηδενὸς αὐτῶν αἱ ψυχαὶ κύριαι ἦσαν; Οὔτοι ἔγωγε, ὦ παῖδες, οὐδὲ τοῦτο πώποτε ἐπείσθην, ὡς ἡ ψυχὴ, ἕως μὲν ἂν ἐν θνητῷ σώματι ᾖ, ζῇ· ὅταν δὲ τούτου ἀπαλλαγῇ, τέθνηκεν. Ὁρῶ γὰρ, ὅτι καὶ τὰ θνητὰ σώματα, ὅσον ἂν ἐν αὐτοῖς χρόνον ᾖ ἡ ψυχὴ, ζῶντα παρέχεται. Οὐδέ γε ὅπως ἄφρων ἔσται ἡ ψυχὴ, ἐπειδὰν τοῦ ἄφρονος σώματος δίχα γένηται, οὐδὲ τοῦτο πέπεισμαι· ἀλλ' ὅταν ἄκρατος καὶ καθαρὸς ὁ νοῦς ἐκκριθῇ, τότε καὶ φρονιμώτατον εἰκὸς αὐτὸν εἶναι. Διαλυομένου δὲ ἀνθρώπου, δῆλά ἐστιν ἕκαστα ἀπιόντα πρὸς τὸ ὁμόφυλον, πλὴν τῆς ψυχῆς· αὕτη δὲ μόνη οὔτε παροῦσα οὔτε ἀπιοῦσα ὁρᾶται. Ἐννοήσατε δὲ, ἔφη, ὅτι ἐγγύτερον μὲν τῷ ἀνθρωπίνῳ θανάτῳ οὐδέν ἐστιν ὕπνου· ἡ δὲ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ τότε δήπου θειοτάτη καταφαίνεται, καὶ τότε τι τῶν μελλόντων προορᾷ. τότε γὰρ, ὡς ἔοικε, μάλιστα ἐλευθεροῦται. Εἰ μὲν οὖν οὕτως ἔχει ταῦτα, ὥσπερ ἐγὼ οἴομαι, καὶ ἡ ψυχὴ καταλείπει τὸ σῶμα, καὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καταιδούμενοι ποιεῖτε, ἃ ἐγὼ δέομαι· εἰ δὲ μὴ οὕτως, ἀλλὰ μένουσα ἡ ψυχὴ ἐν τῷ σώματι συναποθνήσκει, ἀλλὰ θεούς γε τοὺς ἀεὶ ὄντας, καὶ πάντα δυναμένους, οἳ καὶ τὴν τῶν ὅλων τήνδε τάξιν συνέχουσιν [e] ἀτριβῆ καὶ ἀγήρατον καὶ ἀναμάρτητον, καὶ ὑπὸ κάλλους καὶ μεγέθους ἀδιήγητον, τούτους φοβούμενοι, μήτε ἀσεβὲς, μήτε ἀνόσιον, μήτε ποιήσητε, μήτε βουλεύσητε. Μετὰ μέντοι θεοὺς, καὶ ἀνθρώπων τὸ πᾶν γένος, τὸ ἀεὶ ἐπιγιγνόμενον, αἰδεῖσθε· οὐ γὰρ ἐν σκότῳ ὑμᾶς οἱ θεοὶ ἀποκρύπτονται, ἀλλ' ἐμφανῆ πᾶσιν ἀνάγκη ἀεὶ ζῆν τὰ ὑμέτερα ἔργα· ἃ ἢν

[e] Ἀτριβῆ καὶ ἀγήρατον] Haec libri Budensis est lectio, quam in contextum recepit, redditamque expressit Leunclauius. Idem recte statuit, verba haec prorsus esse Xenophontea, atque adeo sic scripta reperiri ἀπομν. 4, 3, 13. Vulgo scribitur, ἀκριβῆ καὶ ἀκήρατον καὶ etc.

μὲν καθαρὰ καὶ ἔξω τῶν ἀδίκων φαίνηται, δυνατὸς ὑμᾶς ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀναδείξει· εἰ δὲ ἐς ἀλλήλους ἄδικόν τι φρονήσετε, ἐκ πάντων τῶν ἀνθρώπων τὸ ἀξιόπιστοι εἶναι ἀποβαλεῖτε. Οὐδεὶς γὰρ ἂν ἔτι πιστεῦσαι δύναιτο ὑμῖν, οὐδ᾽ εἰ πάνυ προθυμοῖτο, ἰδὼν ἀδικούμενον τὸν μάλιστα φιλίᾳ προσήκοντα. Εἰ μὲν οὖν ἐγὼ ὑμᾶς ἱκανῶς διδάσκω, οἵους χρὴ πρὸς ἀλλήλους εἶναι· εἰ δὲ μή, καὶ παρὰ τῶν προγεγενημένων μανθάνετε· αὕτη γὰρ ἀρίστη διδασκαλία. Οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ διαγεγένηνται φίλοι μὲν γονεῖς παισί, φίλοι δὲ ἀδελφοῖς· ἤδη δέ τινες τούτων καὶ ἐναντία ἀλλήλοις ἔπραξαν· ὁποτέροις ἂν οὖν αἰσθάνησθε τὰ πραχθέντα συνενεγκόντα, ταῦτα δὴ αἱρούμενοι, ὀρθῶς ἂν βουλεύοισθε. Καὶ τούτων μὲν ἴσως ἤδη ἅλις. Τὸ δ᾽ ἐμὸν σῶμα, ὦ παῖδες, ὅταν τελευτήσω, μήτε ἐν χρυσῷ θῆτε, μήτε ἐν ἀργύρῳ μηδενί· ἀλλὰ τῇ γῇ ὡς τάχιστα ἀπόδοτε. Τί γὰρ τούτου μακαριώτερον, τοῦ γῇ μιχθῆναι, ἣ πάντα μὲν τὰ καλά, πάντα δὲ τἀγαθὰ φύει τε καὶ τρέφει; Ἐγὼ καὶ ἄλλως φιλάνθρωπος ἐγενόμην, καὶ νῦν ἡδέως ἄν μοι δοκῶ κοινωνῆσαι τοῦ εὐεργετοῦντος ἀνθρώπους. Ἀλλὰ γὰρ ἤδη, ἔφη, ἐκλιπεῖν μοι φαίνεται ἡ ψυχή, ὅθενπερ, ὡς ἔοικε, πᾶσιν ἄρχεται ἀπολιποῦσα. Εἴ τις οὖν ὑμῶν ἢ δεξιᾶς βούλεται τῆς ἐμῆς ἅψασθαι, ἢ ὄμμα τοὐμὸν ζῶντος ἔτι προσιδεῖν ἐθέλει, προσίτω· ὅταν δ᾽ ἐγὼ ἐγκαλύψωμαι, αἰτοῦμαι ὑμᾶς, ὦ παῖδες, μηδεὶς ἔτ᾽ ἀνθρώπων τοὐμὸν σῶμα ἰδέτω, μηδ᾽ αὐτοὶ ὑμεῖς. Πέρσας μέντοι πάντας καὶ τοὺς συμμάχους ἐπὶ τὸ μνῆμα τοὐμὸν παρακαλεῖτε, συνησθησομένους ἐμοί, ὅτι ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἤδη ἔσομαι, ὡς μηδὲν ἂν ἔτι κακὸν παθεῖν, μήτε ἢν μετὰ τοῦ θείου γένωμαι, μήτε ἢν μηδὲν ἔτι ὦ· ὁπόσοι δ᾽ ἂν ἔλθωσι, τούτους εὖ ποιήσαντες, ὁπόσα ἐπ᾽ ἀνδρὶ εὐδαίμονι νομίζεται, ἀποπέμπετε. Καὶ τοῦτο, ἔφη, μέμνησθέ μου τελευταῖον· Τοὺς φίλους

εὐεργετοῦντες, καὶ τοὺς ἐχθροὺς δυνήσεσθε κολάζειν.
Καὶ χαίρετε, ὦ φίλοι παῖδες, καὶ τῇ μητρὶ ἀπαγ-
γέλλετε ὡς παρ' ἐμοῦ· καὶ πάντες δὲ οἱ παρόντες καὶ
οἱ ἀπόντες φίλοι χαίρετε. Ταῦτ' εἰπών, καὶ πάν-
τας δεξιωσάμενος, συνεκαλύψατο, καὶ οὕτως ἐτελεύ-
τησεν.

Ὅτι μὲν δὴ καλλίστη καὶ μεγίστη τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ C. VIII.
ἡ τοῦ Κύρου βασιλεία ἐγένετο, αὐτὴ ἑαυτῇ μαρτυρεῖ.
Ὡρίσθη μὲν πρὸς ἕω, τῇ ἐρυθρᾷ θαλάττῃ· πρὸς ἄρ-
κτον δὲ, τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ· πρὸς ἑσπέραν δὲ, Κύ-
πρῳ καὶ Αἰγύπτῳ· πρὸς μεσημβρίαν δὲ, Αἰθιοπίᾳ.
Τοσαύτη δὲ γενομένη, μιᾷ γνώμῃ τῇ Κύρου ἐκυβερνᾶ-
το, καὶ ἐκεῖνός τε τοὺς ὑφ' ἑαυτῷ, ὥσπερ ἑαυτοῦ παῖ-
δας, ἐτίμα τε καὶ ἐθεράπευεν, οἵ τε ἀρχόμενοι Κῦρον
ὡς πατέρα ἐσέβοντο. Ἐπεὶ μέντοι Κῦρος ἐτελεύτησεν,
εὐθὺς μὲν αὐτοὶ οἱ παῖδες ἐστασίαζον, εὐθὺς δὲ πόλεις
καὶ ἔθνη ἀφίσταντο, πάντα δ' ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐτρέπετο.
Ὡς δ' ἀληθῆ λέγω, ἄρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θείων.
Οἶδα γὰρ, ὅτι πρότερον μὲν βασιλεὺς καὶ οἱ ὑπ' αὐτῷ
καὶ τοῖς τὰ ἔσχατα πεποιηκόσιν εἴτε ὅρκους ὀμόσαιεν,
ἠμπέδουν, εἴτε δεξιὰς δοῖεν, ἐβεβαίουν. Εἰ δὲ μὴ τοιοῦ- 2
τοι ἦσαν, καὶ τοιαύτην δόξαν εἶχον, [f] οὐδ' ἂν εἷς αὐτοῖς
ἐπίστευεν, ὥσπερ οὐδὲ νῦν πιστεύει οὐδὲ εἷς ἔτι, ἐπεὶ ἔγνω-
σται ἡ ἀσέβεια αὐτῶν· οὕτως οὐδὲ τότε ἐπίστευσαν ἂν οἱ
τῶν [g] σὺν Κύρῳ ἀναβάντων στρατηγοί· νῦν δὲ δὴ τῇ
πρόσθεν αὐτῶν δόξῃ πιστεύσαντες, ἐνεχείρισαν ἑαυτοὺς,
καὶ ἀναχθέντες πρὸς βασιλέα, ἀπετμήθησαν τὰς κε-

f οὐδ' ἂν εἷς αὐτοῖς ἐπίστευεν,] Delet haec omnia *Muretus*: non temere. Nam neque in omnibus exemplaribus exstant, et iis omissis belle procedit sensus. Sed quia (Stephani sunt verba) οὐδὲ τότε ἐπίστευσαν non statim sequitur post εἰ δὲ μὴ, etc. quispiam fortassis illa verba, tanquam subaudienda, in margine libri sui annotauerat, quae in contextum postea irrepserunt.

g Σὺν Κύρῳ etc.] Intellige Cyrum minorem, de cuius ἀναβάσει siue expeditione Xenophon scripsit libros septem.

Φαλάς. Πολλοὶ δὲ καὶ τῶν συστρατευσάντων βαρβάρων, ἄλλοι ἄλλαις πίστεσιν ἐξαπατηθέντες, ἀπώλοντο.
3 [b] Πολὺ δὲ καὶ τῇδε χείρονες νῦν εἰσι. Πρόσθεν μὲν γὰρ εἴ τις ἢ διακινδυνεύσειε πρὸ βασιλέως, ἢ πόλιν, ἢ ἔθνος ὑποχείριον ποιήσειεν, ἢ ἄλλο τι καλὸν ἢ ἀγαθὸν αὐτῷ διαπράξειεν, οὗτοι ἦσαν οἱ τιμώμενοι· [i] νῦν δὲ καὶ ἤν τις, ὥσπερ Λεομίθρης, τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς τῶν φίλων παῖδας ὁμήρους [k] παρὰ τῷ Αἰγυπτίῳ ἐγκαταλιπὼν, καὶ τοὺς μεγίστους ὅρκους παραβὰς, βασιλεῖ δόξῃ τι σύμφορον ποιῆσαι, οὗτοί εἰσιν οἱ ταῖς μεγίσταις τιμαῖς γεραιρόμενοι. Ταῦτα οὖν ὁρῶντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάντες, ἐπὶ τὸ ἀσεβὲς καὶ τὸ ἄδικον τετραμμένοι εἰσίν. Ὁποῖοί τινες γὰρ ἂν οἱ προστάται ὦσι, τοιοῦτοι καὶ οἱ ὑπ' αὐτοὺς ἐπιτοπολὺ γίγνονται. [l] Ἀθεμιστότεροι δὴ νῦν, ἢ πρόσθεν, ταύτῃ γεγένηνται.

b Πολὺ δὲ καὶ τῇδε] Ita reposui ex coniectura; vt sit datiuus adverbialiter positus. Emendationem hanc confirmant, quae paulo infra leguntur, ἀθεμιστότεροι δὴ νῦν, ἢ πρόσθεν ταύτῃ γεγένηνται: et mox, Εἰς γε μὴν χρήματα τῇδε ἀδικώτεροι. MS. Bodl. et edit. *Ald.* habent πολλοὶ δὲ καὶ τάδε. Ferri quidem potuit τάδε, vt sit pro κατὰ τάδε: sed non dubium est, quin πολλοὶ ex vicino πολλοὶ manauerit, pro πολύ. Nam Xenophon non dicit multos ex illis, χείρους, i. e. deteriores esse factos, sed hoc in genere de omnibus profert: nec vero simpliciter χείρους, sed πολὺ χείρους: quin et paulo post aduerbio πολὺ non contentus, τῷ παντὶ dicit, duobus in locis. Editiones autem *Steph. Leuncl.* dant πολὺ δὲ καὶ τῶνδε χείρονες: *Eton.* aliaeque rectius πολὺ δὲ καὶ τάδε etc.

i Νῦν δὲ καὶ ἤν τις, ὥσπερ etc.] Ita MS. Bodl. et editi libri, quos vidi, omnes: quibus adstipulatur *Philelphus.* Librorum margines, versionesque tam Leunclauii, quam Gabrielii, aliud quoddam agnoscunt periodi membrum, cui locum inter τις et ὥσπερ Λεομίθρης tribuunt: sic nimirum in iis legitur: νῦν δὲ ἄν τις, ὥσπερ Μιθριδάτης τὸν πατέρα Ἀριοβαρζάνην προδοὺς, καὶ ὥσπερ Λεομίθρης etc. quae forsan a librarii cuiusdam manu profecta sunt, cui viri exemplum, huic in improbitate gemini, in margine notare placuit.

k Παρὰ τῷ Αἰγυπτίῳ] Ita recte MS. Bodl. et principes editiones. In *Ald. Flor.* atque aliis legitur παρὰ τῷ Αἰγυπτίων, quasi subaudiendum esset βασιλεῖ. Sed Auctoris consuetudo pro recepta stat lectione: nam sic τὸν Ἀρμένιον, pro τὸν Ἀρμενίων βασιλέα, dicit: sic τὸν Ἀσσύριον, regem Assyriorum; sic τὸν Πέρσην, regem Persarum, appellat.

l Ἀθεμιστότεροι δὴ] Vulgo scribitur δὲ, cuius in locum alteram illam particulam ex vet. *Gabrielii* exempl. adsentiente Stephano, reposui. Cum vero haec superiorem sermonem claudant, res ipsa mutationem hanc postulat.

Εἰς γεμὴν χρήματα, τῇδε ἀδικώτεροι· ἐ γὰρ μόνον τὲς πολλὰ ἡμαρτηκότας, ἀλλὰ ἤδη τοὺς οὐδὲν ἠδικηκότας συλλαμβάνοντες, ἀναγκάζεσι πρὸς οὐδὲν δίκαιον χρήματα ἀποτίνειν· ὥςε ἐδὲν ἧττον οἱ πολλὰ ἔχειν δοκᾶντες τῶν πολλὰ ἠδικηκότων φοβῆνται· καὶ εἰς χεῖρας ἐδ' ἔτοι ἐθέλεσι τοῖς κρείττοσιν ἰέναι, ἐδέ γε ἀθροίζεσθαι εἰς βασιλικὴν ςρατείαν θαῤῥοῦσι. Τοιγαρᾶν ὅςτις ἂν πολεμῇ αὐτοῖς, πᾶσιν ἔξεςιν ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν ἀναςρέφεσθαι ἄνευ μάχης, ὅπως ἂν βέλωνται, διὰ τὴν ἐκείνων περὶ μὲν θεὲς ἀσέβειαν, περὶ δὲ ἀνθρώπες ἀδικίαν. Αἱ μὲν δὴ γνῶμαι ταύτῃ τῷ παντὶ χείρες νῦν, ἢ τὸ παλαιὸν, αὐτῶν. 4

Ὡς δὲ ἐδὲ τῶν σωμάτων ἐπιμέλονται, ὥςπερ πρόςθεν, νῦν αὖ τᾶτο διηγήσομαι. Νέμιμον γὰρ δὴ ἦν αὐτοῖς, μήτε πτύειν, μήτε ἀπομύττεσθαι· (δῆλον δὲ, ὅτι ταῦτα, ἐ τᾶ ἐν τῷ σώματι ὑγρᾶ φειδόμενοι, ἐνόμισαν, ἀλλὰ βελόμενοι διὰ πόνων καὶ ἱδρῶτος τὰ σώματα ςερεᾶσθαι) νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ πτύειν, μηδὲ ἀπομύττεσθαι, ἔτι διαμένει, τὸ δὲ πονεῖν ἐδαμᾶ ἐπιτηδεύεται. Καὶ μὴν πρόςθεν μὲν ἦν αὐτοῖς μονοσιτεῖν νόμιμον, ὅπως ὅλῃ τῇ ἡμέρᾳ χρῷντο καὶ εἰς τὰς πράξεις καὶ εἰς τὸ διαπονεῖσθαι· νῦν γεμὴν τὸ μὲν μονοσιτεῖν ἔτι διαμένει, ἀρχόμενοι δὲ τᾶ σίτε, ἡνίκα περ οἱ πρωϊαίτατα ἀριςῶντες, μέχρι τέτε ἐσθίοντες καὶ πίνοντες διάγεσιν, ἕςε περ οἱ ὀψιαίτατα κοιμώμενοι. 5

Ἦν δὲ αὐτοῖς νόμιμον μηδὲ προχοΐδας εἰςφέρεσθαι εἰς τὰ συμπόσια, δηλονότι νομίζοντες, τὸ μὴ ὑπερπίνειν ἧττον ἂν καὶ σώματα καὶ γνώμας σφάλλειν· νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ εἰςφέρεσθαι ἔτι αὖ διαμένει, τοσᾶτον δὲ πίνεσιν, ὥςε ἀντὶ τᾶ εἰςφέρειν αὐτοὶ ἐκφέρονται, ἐπειδὰν μηκέτι δύνωνται ὀρθέμενοι ἐξιέναι. 6

Ἀλλὰ μὴν κἀκεῖνο ἦν αὐτοῖς ἐπιχώριον, τὸ μεταξὺ πορευομένους μήτε ἐσθίειν, μήτε πίνειν, μήτε τῶν διὰ ταῦτα ἀναγκαίων μηδὲν ποιοῦντας φανεροὺς εἶναι· νῦν δ' αὖ τὸ μὲν τούτων ἀπέχεσθαι ἔτι διαμένει, τὰς μέντοι πορείας οὕτω βραχείας ποιοῦνται, [m] ὡς μηδ' ἂν ἔτι θαυμάσαι τὸ ἀπέχεσθαι τῶν ἀναγκαίων.

7 Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐπὶ θήραν πρόσθεν μὲν τοσαυτάκις ἐξῄεσαν, ὥστε ἀρκεῖν αὐτοῖς τε καὶ ἵπποις γυμνάσια τὰς θήρας· ἐπεὶ δὲ Ἀρταξέρξης ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἥττους τοῦ οἴνου ἐγένοντο, οὐκέτι ὁμοίως οὔτε αὐτοὶ ἐξῄεσαν, οὔτε τοὺς ἄλλους ἐξῆγον ἐπὶ τὰς θήρας· ἀλλὰ καὶ οἵτινες, φιλόπονοι γενόμενοι, καὶ σὺν τοῖς περὶ αὐτοὺς ἱππεῦσιν ἅμα θηρῷεν, φθονοῦντες αὐτοῖς δῆλοι ἦσαν, καὶ ὡς βελτίονας αὐτῶν ἐμίσουν.

Ἀλλά τοι καὶ τοὺς παῖδας τὸ μὲν παιδεύεσθαι ἐπὶ ταῖς θύραις, ἔτι διαμένει· τὸ μέντοι τὰ ἱππικὰ μανθάνειν καὶ μελετᾷν, ἀπέσβηκε, διὰ τὸ μὴ ἰέναι, ὅπου ἂν ἀποφαινόμενοι εὐδοκιμοῖεν. Καὶ ὅτι γε οἱ παῖδες, ἀκούοντες ἐκεῖ πρόσθεν τὰς δίκας δικαίως δικαζομένας, ἐδόκουν μανθάνειν δικαιότητα, καὶ τοῦτο παντάπασιν ἀνέστραπται· σαφῶς γὰρ ὁρῶσι νικῶντας, ὁπότεροι ἂν πλεῖον διαδῶσιν. Ἀλλὰ καὶ τῶν φυομένων ἐκ τῆς γῆς τὰς δυνάμεις οἱ παῖδες πρόσθεν μὲν ἐμάνθανον, ὅπως τοῖς μὲν ὠφελίμοις χρῷντο, τῶν δὲ βλαβερῶν ἀπέχοιντο· νῦν δὲ ἐοίκασι ταῦτα διδασκομένοις, ὅπως ὅτι πλεῖστα κακοποιῶσιν· οὐδαμοῦ γοῦν πλείους, ἢ ἐκεῖ, οὔτε ἀποθνήσκουσιν, οὔτε διαφθείρονται ὑπὸ φαρμάκων.

8 Ἀλλὰ μὴν καὶ θρυπτικώτεροι πολὺ νῦν, ἢ ἐπὶ Κύρου, εἰσί. Τότε μὲν γὰρ ἔτι τῇ ἐκ Περσῶν παιδείᾳ καὶ ἐγκρατείᾳ ἐχρῶντο, τῇ δὲ Μήδων στολῇ καὶ ἁβρό-

m Ὡς μηδ' ἂν ἔτι etc.] Suspicatur Stephanus scriptum fuisse, ὡς μηδένα ἂν ἔτι θαυμάσαι etc. vel cum apostropho, μηδέν' ἂν etc. ex qua lectione facilior etiam fuerit lapsus in μηδ' ἄν. Huic equidem libens accedo.

τητι· νῦν δὲ τὴν μὲν ἐκ Περσῶν καρτερίαν περιορῶσιν
ἀποσβεννυμένην, τὴν δὲ τῶν Μήδων μαλακίαν διασώ-
ζονται. Σαφηνίσαι δὲ βούλομαι καὶ τὴν θρύψιν αὐ-
τῶν. Ἐκείνοις γὰρ πρῶτον μὲν τὰς εὐνὰς οὐ μόνον ἀρ-
κεῖ μαλακῶς [n] ὑποστρώννυσθαι, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν κλινῶν
τοὺς πόδας ἐπὶ ταπίδων τιθέασιν, ὅπως μὴ ἀντερείδῃ
τὸ δάπεδον, ἀλλ' ὑπείκωσιν αἱ τάπιδες. Καὶ μὴν
τὰ πεττόμενα ἐπὶ τράπεζαν ὅσα τε πρόσθεν εὕρητο,
οὐδὲν αὐτῶν ἀφῄρηται, ἄλλα τε ἀεὶ καινὰ ἐπιμηχα-
νῶνται· καὶ ὄψα γε ὡσαύτως· καὶ γὰρ καινοποιητὰς
ἀμφοτέρων τούτων κέκτηνται. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῷ 9
χειμῶνι οὐ μόνον κεφαλὴν καὶ σῶμα καὶ πόδας ἀρκεῖ
αὐτοῖς ἐσκεπάσθαι, ἀλλὰ καὶ περὶ ἄκραις ταῖς χερσὶ
χειρῖδας δασείας καὶ δακτυλήθρας ἔχουσιν. Ἐν γε μὴν
τῷ θέρει οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς οὔθ' αἱ τῶν δένδρων, οὔθ' αἱ
τῶν πετρῶν σκιαὶ, ἀλλ' ἐν ταύταις ἑτέρας σκιὰς ἄνθρω-
ποι μηχανώμενοι αὐτοῖς [o] παριστᾶσι. [p] Καὶ μὴν ἐκπώ-
ματα ἢν μὲν ὡς πλεῖστα ἔχωσι, τούτῳ καλλωπίζονται·
ἢν δ' ἐξ ἀδίκου φανερῶς ᾖ μεμηχανημένα, οὐδὲν τοῦτο
αἰσχύνονται· πολὺ γὰρ ηὔξηται ἐν αὐτοῖς ἡ ἀδικία τε
καὶ αἰσχροκέρδεια.

Ἀλλὰ καὶ πρόσθεν μὲν ἦν ἐπιχώριον αὐτοῖς, μὴ
ὁρᾶσθαι πεζῇ πορευομένοις, οὐκ ἄλλου τινὸς ἕνεκα, ἢ τοῦ
ὡς ἱππικωτάτους γίγνεσθαι· νῦν δὲ στρώματα πλείω ἔχου-
σιν ἐπὶ τῶν ἵππων, ἢ ἐπὶ τῶν εὐνῶν· οὐ γὰρ τῆς ἱπ-
πείας οὕτως, ὥσπερ τοῦ μαλακῶς καθῆσθαι, ἐπιμέλον-
ται. Τά γε μὴν πολεμικὰ πῶς οὐκ εἰκότως νῦν τῷ παντὶ 10

n Ὑποστρώννυσθαι] MS. Bodl. dat ἐπεστόρνυσθαι. eademque ſcriptura apud Athenaeum 12, 2. reperitur. Sed nihil muto.

o Παριστᾶσι] Ita MS. Bodl. et exemplaria edita. Stephanus ſuo in *Athenaeo* inuenit παριστᾶσι. At rectius, opinor, in poſtrema editione ſcribitur παριστᾶσι.

p Καὶ μὴν ἐκπώματα etc.] Verba haec citat *Athenaeus* l. 11. c. 3. nonnihil, vti fit, mutata: nam pro ἐξ ἀδίκου habet ἐξ ἀδίκων, et τοῦτο ante αἰσχύνονται prorſus omittit.

χεῖρας, ἢ πρόσθεν, εἰσίν; οἷς ἐν μὲν τῷ παρελθόντι χρόνῳ ἐπιχώριον, οἶμαι, ὑπῆρχε, τοὺς μὲν τὴν γῆν ἔχοντας ἀπὸ ταύτης ἱππότας παρέχεσθαι, οἳ δὴ καὶ ἐστρατεύοντο· τοὺς δὲ φρουροῦντας, q εἰ δέοι στρατεύεσθαι πρὸ τῆς χώρας, μισθοφόρους εἶναι· νῦν δὲ τούς τε θυρωροὺς, καὶ τοὺς σιτοποιοὺς, καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς, καὶ οἰνοχόους, καὶ λουτροχόους, καὶ παρατιθέντας καὶ ἀναιροῦντας, καὶ κατακοιμίζοντας καὶ ἀνιστάντας, καὶ τοὺς κοσμητὰς, οἳ ὑποχρίουσί τε καὶ ἐντρίβουσιν αὐτοὺς, καὶ τὰ ἄλλα ῥυθμίζουσι, τούτους πάντας ἱππέας οἱ δυνάσται πεποιήκασιν, ὅπως μισθοφορῶσιν αὐτοῖς. Πλῆθος μὲν οὖν καὶ ἐκ τούτων φαίνεται, οὐ μέντοι ὄφελός γε οὐδὲν αὐτῶν εἰς πόλεμον· δηλοῖ δὲ καὶ αὐτὰ τὰ γιγνόμενα· κατὰ τὴν χώραν γὰρ αὐτῶν ῥᾷον οἱ πολέμιοι, ἢ οἱ φίλοι ἀναστρέφονται.
11 Καὶ γὰρ δὴ ὁ Κῦρος, τοῦ μὲν ἀκροβολίζεσθαι ἀποπαύσας, θωρακίσας δὲ καὶ αὐτοὺς καὶ ἵππους, καὶ ἓν παλτὸν ἑκάστῳ δοὺς εἰς χεῖρα, ὁμόθεν τὴν μάχην ἐποιεῖτο· νῦν δὲ οὔτε ἀκροβολίζονται ἔτι, οὔτ' εἰς χεῖρας συνιόντες μάχονται.

Καὶ οἱ πεζοὶ ἔχουσι μὲν γέῤῥα καὶ κοπίδας καὶ σαγάρεις, ὥσπερ ἐπὶ Κύρου, τὴν μάχην ποιησόμενοι· εἰς χεῖρας δὲ ἰέναι οὐδ' οὗτοι ἐθέλουσιν. Οὐδέ γε τοῖς δρεπανηφόροις ἅρμασιν ἔτι χρῶνται, ἐφ' ᾧ Κῦρος αὐτὰ ἐποιήσατο. Ὁ μὲν γὰρ, τιμαῖς αὐξήσας τοὺς ἡνιόχους, καὶ ἀγαθοὺς ποιήσας, εἶχε τοὺς εἰς τὰ ὅπλα ἐμβαλοῦντας· οἱ δὲ νῦν οὐδὲ γιγνώσκοντες τοὺς ἐπὶ τοῖς ἅρμασιν, οἴονται σφίσιν ὁμοίους τοὺς ἀνασκήτους τοῖς ἠσκηκόσιν ἔσεσθαι. Οἱ δὲ, ὁρμῶσι μὲν, πρὶν δ' ἐν τοῖς πολεμίοις εἶναι, οἱ μὲν r ἑκόντες ἐκπίπτουσιν, οἱ δ' ἐξάλλονται· ὥστ'

q Εἰ δέοι στρατεύεσθαι etc.] In libris plerisque distinctio ponitur post στρατεύεσθαι, quae mihi quidem a Leunclauio rectius posita videtur post χώρας.

r Ἑκόντες] Ita MS. Bodl. et caeteri libri, quos vidi, omnes. Mihi vero reponendum videtur ἄκοντες: quod *Muretus* etiam, siue coniectura fretus, siue veteris alicuius libri auctoritate, muniuit.

ἄνευ ἡνιόχων γιγνόμενα τὰ ζεύγη πολλάκις πλείω κακὰ τοὺς φίλους, ἢ τοὺς πολεμίους ποιεῖ. Ἐπεὶ μέντοι καὶ αὐτοὶ γιγνώσκουσιν, οἷα σφίσι τὰ πολεμιστήρια ὑπάρχει, ὑφίενται, καὶ οὐδεὶς ἔτι ἄνευ τῶν Ἑλλήνων εἰς πόλεμον καθίσταται, οὔτε ὅταν ἀλλήλοις πολεμῶσιν, οὔτε ὅταν οἱ Ἕλληνες αὐτοῖς ἀντιστρατεύωνται· ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτους ἐγνώκασι μεθ' Ἑλλήνων τοὺς πολέμους ποιεῖσθαι.

Ἐγὼ μὲν δὴ οἶμαι, ἅπερ ὑπεθέμην, ἀπειργάσθαι μοι. Φημὶ γὰρ, Πέρσας καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς, καὶ ἀσεβεστέρους περὶ θεοὺς, καὶ ἀνοσιωτέρους περὶ συγγενεῖς, καὶ ἀδικωτέρους περὶ τοὺς ἄλλους, καὶ ἀνανδροτέρους τὰ εἰς τὸν πόλεμον νῦν, ἢ πρόσθεν, ἀποδεδεῖχθαι· εἰ δέ τις τἀναντία ἐμοὶ γιγνώσκει, τὰ ἔργα αὐτῶν ἐπισκοπῶν, εὑρήσει αὐτὰ μαρτυροῦντα τοῖς ἐμοῖς λόγοις.

VOCABVLORVM AD REM MILITAREM SPECTANTIVM

EXPLICATIO.

I. ARMA, tam ad tegendum corpus, quam ad laedendum comparata.

AKONTION. Hoc genus hastae minimum breuissimumque fuit. *Hesychius*; Ἀκόντιον, δοράτιον, μικρὰ λόγχη.

Ἀσπὶς, *Clypeus*, viminibus aliquando contextus; vnde dicitur ab *Hesychio* ἰτέα: item ex corio saepe, nonnunquam etiam ex ligno confiebat. Vide *Archaeol. Graec. Potteri* l. 3. c. 4.

Γέῤῥον, aut γέῤῥα, *Scutum* erat quadratum, rhombum referens. Vox est origine Persica.

Δόρυ, *Lancea*, cuius hastile ligneum erat, ac temporibus Heroïcis vulgo fraxineum. Cuspis, Graecis αἰχμὴ, ex metallo aliquo fiebat. *Archaeol. Graec.* ibid.

Θώραξ, duabus constat partibus, quarum vna tergum, altera pectus tegebat. *Archaeol. Graec.* ibid.

Θυρεὸς, oblongus erat, et introrsum fere vergebat: videtur idem esse ac ἀσπὶς κοίλη ἑτερομήκης, cuius meminit *I. Poll.* l. 1. *segm.* 134. Vide *Leon.* c. 5. par. 3. et c. 6. par. 25.

Κοπὶς, referebat *Ensem Falcatum* Romanorum.

Μάχαιρα, *Gladium* nonnunquam, saepius *cultri* maioris genus, quo caesim, non punctim, feriebant, significat. *Hesychius* Μάχαιρα, ξίφος, καὶ παραζώνη, καὶ οἷς ἀποκείρονται τὰ πρόβατα καὶ ζῶα ἑρπετὰ πολύποδα. Lege *Hom.* Il. γ'. v. 271, et seq. vbi pro *cultro maiore* sumitur, et apertius a ξίφει distinguitur.

Ξίφος, *ensis*, qui antiquitus ab humero pendebat. Vid. *Homerus*, Il. β'. v. 45. Ἀμφὶ δ' ἄρ' ὤμοισιν βάλετο ξίφος ἀργυρόηλον. *Archaeol. Graec.* ibid.

Πελτὸν, *Suidas*, Πελτὰ, τὰ δόρατα, *Hesychius* — ἀκόντια, λόγχαι.

Σάγαρις *ab Hesychio* exponitur πελέκιον μονόστομον. Amazonum, teste Xenoph. ἀναβ. l. 4. p. 194, gestamen erat.

Σφενδόνη, *funda*, ab incolis (vt quidam volunt) insularum Balearium inuenta. Vulgares leuiterque armati milites hoc armorum genere vti solebant.

II. Varia Militum nomina.

Ἀκροβολισταὶ, qui ad manus haud veniebant, verum missilibus hostes eminus petebant. *Aeli.* c. 2. *Arri.* p. 15.

Ἱπποτοξόται, *Q. Curtio* l. 5. c. 4. sunt *sagittarii equites*. Ipsum vocabulum Graecum adhibet *Caesar*, de B. G. l. 3. c. 4. Eo vtitur et Hirtius, de B. Afr. c. 19. Et ipsum quidem nomen satis indicat, quales ii fuere milites: videl. *equites, qui arcubus vtebantur.* Aeli. c. 2. Arri. p. 15.

Ξυστοφόροι (qui et δορατοφόροι, et κοντοφόροι nuncupantur) erant, qui ex equis hastis solis contisve cum hostibus cominus pugnabant. *Arri.* p. 15. *Suid. Aeli.* cap. 2. *Lexic. milit.*

Ὁπλῖται, *grauis-armaturae* milites; thoracibus, clypeis, siue scutis praelongis, item gladiis et hastis instructi. *Suidas, Arri.* p. 10. *Ael.* c. 2.

Πελτασταὶ, medium fere locum inter τὰς ψιλὰς et τὰς ὁπλίτας tenebant: quippe quorum armatura, *Aeliano* c. 2. et *Arriano* p. 12. auctoribus, βαρυτέρα μέν ἐστι τῶν ψιλῶν, κουφοτέρα δὲ τῶν ὁπλιτῶν. A minoribus autem clypeis, qui πέλται

vocantur, nomen mutuati sunt. Πέλτη autem, iuxta *Suidam* et Auctorem Indicis vocum militarium, μικρά τίς ἐστιν ἀσπιδίσκη, καὶ κούφη.

Ψιλοὶ, *leuis armaturae* milites, qui thorace, clypeo, ocreis, galeaque destituti pugnabant, sagittis, spiculis, lapidibus fundisque, hostem eminus lacessentes, ad rem vero cominus gerendam minime apti. *Arr.* pag. 11. *Aeli.* c. 2.

III. Variae diuisiones ac dispositiones exercitus, nec non etiam nomina praefectorum et munia.

Στρατιὰ dicebatur totus exercitus, pedites equitesque complectens.

Μέτωπον, siue πρῶτος ζυγὸς, *frons*.

Πρωτοστάτης, siue ἡγεμὼν vocatur, qui primam in fronte caeterisque deinceps in locis, stationem obtinuit. *Aeli.* c. 6. *Arri.* p. 21.

Ἐπιστάτης, qui post illum statim locum nactus est: adeo vt quilibet ordinis versus, τοῦ λόχου στίχος, ex *protostatis* et *epistatis* alterne collocatis compositus sit. *Arri.* p. 21. *Aeli.* c. 5.

Παραστάτης, qui in iugo alii adiungitur; vt cum primus *Lochagus Lochago* secundo a latere adstat; *Epistates* primus *Epistatae* secundo, atque sic deinceps. *Arri.* p. 23. *Aeli.* c. 6. Ab *Orbicio* dicuntur παραστάται, qui recta linea ab vna ala ad alteram extenduntur.

Οὐρὰ, siue ἔσχατος ζυγὸς, postrema acies.

Οὐραγὸς, siue ὑπεσθοφύλαξ, eius dux; cuius erat agmen cogere, et curare, ne vllus militum ex ordinibus cederet, aut ad hostes transfugeret.

Πεμπὰς, agmen quinque militum erat.

Πεμπάδαρχος, eius dux.

Δεκὰς, agmen decem militum.

Δεκάδαρχος, eius dux: et sic de caeteris inferioris ordinis ducibus, qui ab agmine, siue numero militum, quibus quisque praeerat, nomina vulgo sortiebantur.

Λόχος, octo, aliquando decem, interdum duodecim, nonnunquam etiam sexdecim militibus constabat. Ita fere *Aeli.* c. 4. et *Arri.* p. 18. quorum vterque in vltimo acquiescit numero. At iuxta Xenophontem ipsum, lib. 6. λόχος ἦν ἕκατος εἰκοσιτέσσαρες. Interdum dicitur στίχος.

Λοχαγὸς, eius dux.

Τάξις, apud hunc Nostrum viros centum complectebatur; quippe λόχοις quatuor constabat; λόχῳ vero vnicuique Noster viginti quatuor milites, duce inter eos non numerato, tribuit: proinde, si suum cuique λόχῳ ducem adiunxeris, quatuor λόχοι centum virorum numerum, siue τάξιν, efficient.

Ταξίαρχος, eius praefectus.

Κῆρυξ, qui imperatoris mandata voce alta proferebat.

Σύνταγμα, duas τάξεις, siue CC milites, complectebatur. *Aelianus* quidem, c. 9. huic agmini ducentos quinquaginta sex milites tribuit; quippe qui τάξιν agmen virorum CXXVIII esse statuit.

Χιλιαρχία, mille virorum agmen: secundum *Aelianum*, c. 9. MXXIV.

Χιλίαρχος, eius praefectus.

Μυριαρχία decem χιλιαρχίαις constat.

Μυρίαρχος, eius praefectus.

Φάλαγξ, sumitur aliquando pro agmine viginti octo millium, alias vero octo millium; sed perfecta φάλαγξ sexdecim millium trecentorum octoginta quatuor virorum numerum adaequabat. Varii alii numeri hoc nomine efferuntur, quod non raro vsurpatur pro toto peditatu, et generatim pro quouis militum agmine. *Archaeol. Graec.* l. 3. c. 6.

Μῆκος φάλαγγος, denotat longitudinem, aut primum phalangis ordinem, qui ab vnius alae extremitate ad extremam alteram porrigitur. *Aelian.* c. 7. *Arri.* p. 23.

Βάθος φάλαγγος, eius est latitudo, quae a fronte ad extremam aciem porrigitur. *Aeli.* ibid. *Arri.* p. 24.

Ζυγοὶ φάλαγγος, dicebantur ordines in longitudinem dispositi.

Στίχοι, Versus, quorum desumpta est a latitudine mensura.

Ζυγεῖν dicuntur, qui recto ordine in longitudinem dispositi et inter se coniuncti consistunt. *Aeli.* c. 25. *Arri.* p. 25.

Στοιχεῖν — qui recta serie in latitudinem dispositi, et aequalia a *Lochago* ad *Vragum* inter se seruantes spatia consistunt. *Aeli.* c. 25. *Arri.* p. 25.

Ἐπικαμπὴς φάλαγξ, Lunam dimidiam referebat, alis retrorsum versis, dum media acies in hostem tendebat, aut vice versa. *Aeli.* c. 46. *Archaeol. Graec.* l. 3. cap. 6.

Ὑπερφαλάγγισις, intelligitur, cum vtroque phalangis cornu hostes circumdamus. *Aeli.* c. 49. *Arri.* p. 70.

Πύκνωσις, cum acies rarior in spatium angustius contrahitur, secundum longitudinem et latitudinem.

Πλαίσιον, dicitur phalanx, cum ab omnibus lateribus acies instruitur figura oblonga: cuiusque longitudo latitudinem superat. *Arri.* p. 69. *Aeli.* c. 48.

Πλινθίον, agmen, cuius figura quadrata est et aequilatera. *Aeli.* c. 41. *Arri.* p. 69. *Plinthii* etiam oblongi meminit *Polyaenus* l. 3. c. 10. §. 7.

Ἐπαγωγὴ intelligitur de continua serie armatorum, qui in eamdem figuram alii post alios sunt dispositi; atque ita faciunt iter, vt frons agminis subsequentis ad *vragos* praecedentis pertineat. *Aeli.* c. 35. *Arri.* p. 65, et 66.

Παραγωγὴ est, cum tota phalanx incedit, eiusque duces non secundum versus, sed iuga, vel a dextris incedunt, (quae dextra *paragoge* dicitur) vel a sinistris, et quae dicitur sinistra. *Arri.* p. 66. *Aeli.* c. 36.

Ἐν μετώπῳ ἄγειν, etc. exercitum recta fronte et bene composita ducere.

Εἰς δύο λόχους ἄγειν, agmen in versus duo dispositum ducere.

Κλίσις ἐπὶ δόρυ, inclinatio, siue motus in latus dextrum. *Arri.* p. 54. *Aeli.* c. 24. dextris quippe hastas regere solebant.

Κλίσις ἐπ' ἀσπίδα, est ad sinistram conuersio: quod clypeum ea manu tenebant. *Arri.* p. 54. *Aeli.* c. 24.

Μεταβολὴ, est duplex conuersio manum versus eamdem, qua tergum miles eo conuertit, quo prius adspectum direxerat. *Aeli.* c. 24. *Arri.* p. 53.

Εἰς ὀρθὸν ἀποδοῦναι, seu *ἐπ' ὀρθὸν ἀποκαταστῆσαι*, eo reuerti, vnde prius sese mouerat. *Aeli.* c. 25. *Arri.* p. 57.

Ἐξελιγμός, erat exercitus euolutio, in qua singuli milites, alii post alios ordine incedentes a fronte ad tergum et viee versa, necnon ab vno latere ad alterum migrabant. De euolutionum differentia, et modis, quibus fiunt, vide *Aeli.* c. 26, 27. et *Archaeol. Graec.* l. 3. c. 6.

INDEX GRAECITATIS.

A

κύνας, clamando incitare 1, 6, 16. adpellare 3, 3, 4. adclamare 3, 3, 19.

Ἀνακλάζειν, clamare, *siue potius latrare* 1, 4, 15.

Ἀνακρίνειν, percontari p. 38. *extr.*

Ἀνακτᾶσθαι τινὰ, sibi fauorem alicuius conciliare, eum sibi deuincire 1, 3, 8. 1, 4, 2. 2, 2, 3. 7, 5, 19.

Ἀναλαμβάνειν τὰ ὅπλα, tollere humo 2, 1, 7. ἑλόμενοι καὶ ἀναλαβόντες, qui vobis adlegistis socios, eosque vobis sumsistis, eos iam habetis p. 33. *extr. Res est* 1, 5, 5 *descripta.*

Ἀνάμβατος ἵππος, qui nullum habet sessorem p. 150.

Ἀναμάρτητος τῶν ὅλων τάξις, ordo naturae, qui numquam a lege aberrat p. 331.

Ἀναμαχεῖσθαι, iterum pugnando sarcire cladem acceptam 3, 1, 12.

Ἀναπτύσσειν τὴν φάλαγγα, explicare ph. 7, 5, 2. 3. *v. ind. voc. mil. in* ἐξελίσσειν.

Ἀναξυρίδες, braccae. *v. ad* 8, 3, 7.

Ἀναρτᾶσθαι τινὰ, sibi aliquem conciliare, deuincire 1, 4, 1. 2, 2, 17. *Sed* 1, 1, 5. *est*, adiungere imperio suo.

Ἄναρχόν τι, cui administrando nemo praefectus est, per quem fieri constiruique possit 3, 3, 8. *Ergo*, nihil erat ἄναρχον, *significat*, erant vbique duces, per quos res administraretur.

Ἀνασκευάζειν, deuastare 6, 2, 10. ἀνασκευάζεσθαι, castra mouere, proficisci 8, 5, 3.

Ἀναστομοῦν τὴν τάφρον, ostium fossae coniungere ita fluuio, tam prope alueum fluuii, vt influat aqua 7, 5, 7. *Nam duo canales, ita conserti, vt alterius orificio alterum excipiatur, dicuntur iuncti* ἀναστομώσει, *quod genus anastomoseωn medici inosculationem adpellant, quoniam os ori inseritur. Ergo h. l. alueus fossae alueo fluuii inseritur. v. Wesseling. ad Diod. Sic.* 3, 38, *vbi dicitur* ὁ Ἀράβιος κόλπος ἀναστομοῦσθαι εἰς τὸν Ὠκεανόν.

Ἀνατεινόμενον, quod protenditur, porrigitur 7, 1, 8. ἀετὸς — ἀνατετ. aquila, erecta in pertica 7, 1, 2. *vt in Plutarch. Philopoem.* c. 6. velum, e sarissa pendens, διατεταμένον dicitur. gladio superne ictum minitans 4, 1, 2.

Ἀνατλῆναι, perferre 1, 2, 1.

Ἀνατρέφειν τὸ φρόνημα, alere animum (augere et seruare) p. 172.

Ἀναφαίνεσθαι, ἔχοντες ἀναφανούμεθα, adparebit, nos habere 4, 5, 8.

Ἀναχωρίζω, recedere iubeo p. 62. 7, 1, 20. *Suidas:* ἀναχωρίζει, ἀντὶ τοῦ ἀναχωρεῖν ποιεῖ. Ξενοφῶν.

Ἀνειμένως, secure 4, 5, 4.

Ἀνειπεῖν, *de eo, qui omnibus edici, nunciari aliquid iubet, vt per praeconem* 4, 5, 18. ἀνακηρύσσειν *idem est.*

Ἀνεπίκλητος, irreprehensus 2, 1, 9. *Cf. Xenoph. Ages.* 1, 5, *et ibi epistola Ernestii ad Bachium. Add. Suidas in h. v.*

Ἀνεπίληπτος, irreprehensus 1, 2, 15.

Ἀνθεῖν, ἤνθει — στρατιά, pictus colore puniceo erat totus exercitus 6, 4, 1.

Ἀνθηρόν, τό, viride, recens p. 48. *Suidas in h. v. hoc ipso loco vsus est.*

Ἀνίδρωτος, non exercitus labore 2, 1, 14. *Respexit h. l. Suidas T.* 1, *p.* 209, *in* ἀνιδιτί, *sed sensum vtcumque expressit.*

Ἀνιέναι, *de terra, frutices fundente*, edente 5, 2, 7. ἀν. τὸ σῶμα ἐπὶ ῥᾳδ. corpus permittere, dedere segnitiei p. 276. ἀν. τὴν ἄσκησιν, remittere. *ibid.*

Ἀντιβλέπειν τινὶ, oculos obuertere alicui 3, 1, 13. p. 179. *extr.*

Ἀντιγνωμονεῖν, contrarium sentire p. 137.

Ἀντιλαμβάνειν τι, recipere loco alterius 8, 1, 6, *si vera est lectio.* ἀντιλαμβάνεσθαί τινος, sibi vindicare, suscipere agendum 2, 3, 3.

Ἀντιπρόσωπος, aduersus 7, 1, 13.

Ἀντιστασιάζοντες, factio contraria 7, 4, 2.

Γαστὴρ, γαστρὸς ἕνεκα, edendi bibendique causa 1, 2, 8.
Γενεὰ, natales 1, 2, 13.
Γενναιότης τῶ ἀγρῶ, insita praestantia soli, fertilitas 8, 3, 15. *Polyb.* 3, 44.
Γεραίρειν, decorare praemio 8, 1, 13, *vt* ἐπιγεραίρειν, 8, 6. 6.
Γέῤῥον 1, 2, 9. *v. ind. vocab. mil.*
Γήδιον, agellus 8, 3, 15.
Γιγνώσκω, censeo, statuo 1, 3, 6. 4, 6, 4.
Γίνεσθαι, πλεῖόν τι ἢ πεντ. ἔτη γεγονὼς ἀπὸ γενεᾶς, quinquagenario maior 1, 2, 13.
Γλίσχρως, parce 8, 3, 15. *Sensus est:* parens, qui, ipse sua manu colens agrum, alimenta mihi praebebat, parcos fecit educationis sumtus.
Γνησία γυνὴ, legitima vxor 4, 3, 1.
Γνώρισμα, signum 2, 1, 13.
Γνωστὴρ, qui rem cognitam habet, vt interrogari possit, et testis adhiberi. p. 225. *v. Inst. ad Moerid. p.* 116. *ed Pierson.*
Γοργὸς ἰδεῖν, metuendus, horrendus adspectu 4, 4, 1. p. 173.
Γῶν, quippe, etenim p. 52. igitur 1, 3, 14.
Γράφειν, pingere 1, 2, 13.

Δ

Δαήμων, sciens, peritus 1, 2, 12.
Δαὶ, τί δαὶ; quid quaeso 5, 1, 4. *Et sic videtur* 1, 4, 27, *pro* τί δὲ, *legendum.*
Δάκνειν, ἐδήχθη, dolore adfectus est 1, 4, 13. 4, 3, 2.
Δακτυλήθρα, digitale 8, 8, 19.
Δαρεικὸς *v. ad* 5, 2, 3. *Cf. Perizon. ad Ael. V. H.* 1, 22, *et Wesseling. in Obseruatt.* 2, 22, *et ad Diod. Sic.* 17. 65. *Daricus aureus viginti drachmas argenteas aequat; drachma vero tres circiter grossos.*
Δασὺ ὄρος, siluis densus mons p. 82.
Δαψιλῶς, largiter 1, 6, 14.
Δεινὸν *omnino est* magnum, insigne, in vtramque partem. *Inde* δεινὸς ἔρως, acerrimus naturae impetus, *de apibus*, 5, 1, 11. δεινὸς πόθος, vehemens desiderium 2, 1, 13. *Rursus* δεινὸς λαλεῖν, loquacissimus 1, 4, 18, *qui ibidem f.* 3. *erat* πογυλόγος. Οὐ πάνυ δεινὸς ἐπισπᾶσθαι, qui non magnam habet facultatem studia hominum sibi conciliandi, p. 66. Δεινὸς τὴν τέχνην, peritus artis 8, 4, 9. *In quibus omnibus facultas magna inest. Item est* metuendus 5, 2, 15, *aut* validum et metuendum p. 221. Δεινὴ ἀγγελία, molestissimus (mihi) nuncius p. 271. Mulieris longe formosissimae est δεινὸν κάλλος 5, 2, 3.
Δεινῶς ἔχειν ἐν αἰσχύνῃ, consternatum esse pudore 6, 1, 20.
Δεισιδαίμων, religiosus 3, 3, 26. *Synon.* θεοσεβής.
Δέον, οὐδὲν δέον, quod fieri non debebat, vtinam ne factum esset! p. 153.
Δευτεραῖοι γίγνονται πρὸς — altero die veniunt ad — 5, 2, 1. *Cf.* τεταρταῖος.
Δέχεσθαι τὰς πολεμίας, manere impetum venientium hostium 3, 2, 4.
Δὴ, scilicet 1, 3, 8. πολὺν δὴ χρόνον, diu sane 1, 4, 27. *Pluribus interiectis ponitur, nectendi caussa, vt lat.* igitur. *ibid.*
Δηλῶν, ἐδήλωσε, res indicauit, ita esse, *h. e.* comprobatum est 7, 1, 15.
Δῆμος, ὁ δ. τῶν στρατιωτῶν, milites gregarii 6, 1, 10.
Δῆπε, hoc mirandum *sane*, praeclarum *vtique* videbatur 1, 6, 7. *extr.*
Διὰ χρόνε, multo tempore elapso 1, 4, 28. 5, 5. 13 διὰ βασιλέων πεφυκὼς, atauis regibus editus p. 254. διὰ στόματος ἔχειν, semper in ore habere, crebris sermonibus vsurpare 1, 4, 25.
Διαγίνεσθαι, perpetuo esse: κἂν — διαγένωνται, si vel ad breue tempus manserint in imperio ad mortem vsque 1, 1, 1, 4.
Διάδημα, insula, regiae dignitatis insigne 8, 3, 7.
Διαδιδόναι, distribuere 1, 3, 6. ἀδ-

Δίκην ἔχειν, poenas dare p. 254. ἐπὶ τοῦ Κύρῳ δίκῃ, ea lege, vt Cyro omnis res et causa discepanda permitteretur 7, 4, 5. δίκην δοῦναι ὑπὸ τῶν ἀναγκαίων, victui poenas dare, *h. e. poenas dare eo, quod carendum est victu, (sie hatten das Essen müssen einbüßen)* 7, 5, 15. *Nam vbi de eadem re aliquis conqueritur,* p. 272, *dicit,* ἄσιτος καὶ ἄποτος διημέρευον.

Δίχα τ. ἡμ. πλ. seiuncti a nostris 6, 1, 6.

Διψάω, vehementer cupio 4, 6, 7.

Διωθεῖσθαι τ. ὄχ. dimouere, summouere multitudinem 7, 5, 15.

Δοκίμως γενόμενος ἀγαθὸς, cuius probitas spectata et cognita est 1, 6. 7.

Δολῶν et δόλωσις v. ad p. 45.

Δοριάλωτος πόλις, vi et armis occupata 7, 5, 13.

Δορυφορία τῆς ἐπιστολῆς (das Gefolge des Briefes) *iocose dicitur, quia magnus militum numerus, veluti stipatores, sequebatur eum, qui epistolam ferebat* 2, 2, 3.

Δορυφορεῖν ἑαυτῷ, *propter allegoriam coepeam, est,* sibi ipsi cavere, se ipsum custodire, *h. e. esse vireute instructum, quae ab omnibus malis tutos nos praestat,* p. 278: *sunt autem* δορυφόροι, satellites.

Δοτὴρ δαπανημάτων, qui sumtus reglos curat 8, 1, 3.

Δοῦλοι, subacti, imperio subiecti p. 277. *cf.* 4, 6, 2.

Δρέπανα, *de curribus falcatis,* 6, 1, 17. *qui h. l. describuntur. cf.* f. 26.

Δύναμις, manus militum, copiae 5, 2, 3.

Δυσέλπιστος, ἐκ δυς. ex insperato 6, 1, 24.

Δυσκατάστατον, quod difficulter sisti, cuius rei damnum non facile caveri potest. p. 181.

Δύσκολος, morosus, qui vbique habet, quod reprehendat p. 60.

Δυσχωρία, iniqua, impedita regio 1, 4, 7.

E

Ἐγκαλύπτεσθαι et συγκαλύπτεσθαι, *de moriente,* qui se obvolvit p. 332. 333. *Cf. Platon. Phaedon. extr.*

Ἔγκλημα κλοπῆς γίγνεται, accusatur aliquis furti 1, 2, 6.

Ἐγχειρίζειν ἑαυτὸν, permittere se alterius fidei 8, 8, 2.

Ἐθελόπονος, laboriosus 2, 1, 9.

Εἰ — εἴτε καὶ μὴ, vtrum, nec ne. p. 53. εἰ — ἢ καὶ, vtrum, an. p. 167. ἐννοούμενοι, εἰ (quod) Φρύγες φυλάξειεν, cum reputarent, Phryges esse, qui obsiderent vrbem 7, 5, 7.

Εἴκειν ζημίαις, opinione damni inclinari in partem aliam 1, 6, 18.

Εἰκότως, recte, iure 1, 1, 2. οἷα εἰκὸς, qualia fieri solent 1, 2, 6. *Cf.* ὥσπερ *et* ὡς.

Εἰλικρινῆ, ita seiuncta et secreta, vt quodlibet facile agnosci, et ab aliis discerni possit 8, 5, 7.

Εἰς καιρὸν, opportune 3, 1, 4. εἰς δύναμιν, pro viribus 4, 5, 17. εἰς γε τὸ ἴδιον, nempe tu ipse 5, 4, 6. εἰς κάλλος ζῆν, vitam adcommodate ad honestatem agere 8, 1, 11. εἰς τὸ ἄρχειν διένεγκε, praestitit alios scientia reip. gerendae 1, 1, 5. εἰς δώδεκα, ita vt duodeni stent deinceps 2, 4, 2. εἰς ἕνα, singuli deinceps 2, 1, 13. εἰς τέτταρας, quaterni 2, 3, 9. 8, 3, 5. εἰς ἑκατὸν, centeni 8, 3, 8. *cf.* ἐπὶ, *et* 6, 3, 8. 11.

Εἰσφέρειν χρήματα, pecunias conferre 6, 2, 5. *Cf.* ἔρανος.

Ἐκ νυκτὸς, noctu 1, 4, 2. ἐκ χειρὸς, cominus 1, 2, 9. p. 139.

Ἑκατεράκις, semel atque iterum, bis. p. 154.

Ἐκδοῦναι θυγατέρα, nuptum dare 8, 4, 9.

Ἐκκόπτειν τὴν ἀκροβόλισιν, *videtur esse,* irritam reddere. p. 220.

Ἐκκρίνειν, excludere coetu 1, 2, 14. ἐκκρίνεσθαι, secerni, segregari p. 331.

Ἐκπεπταμένως εὐφραίνεσθαι, effuse laetari p. 328.

Θρυπτικὸς, mollis, delicatus 8, 8, 8.

I

Ἰδιωτεύειν, p. 328. *Persia est ἰδιωτεύουσα, quae non bella gerit cum exteris, nec celebris est.* cf. p. 319. Eodem fere modo Suidas et Hesychius interpretantur ἰδιοπραγεῖν, vt sit, τὰ ἴδια πράσσειν, ἡσυχάζειν.

Ἰδιώτης, priuatus 8, 6, 11. miles gregarius 2, 1, 10. 8, 4, 13. ἰδιῶται, inscii, non exercitati p. 32. ἰδ. κατὰ τοὺς πόνους, qui non potest labores perferre, iis non par p. 32. κατὰ τὸν ὕπνον, qui non didicit somnolentiam vincere. *ibid. Nempe synonyma sunt*, ἀπαίδευτον εἶναι, ἀπείρως ἔχειν τῶν παιδευμάτων, οὐχ ἱκανὸν εἶναι.

Ἱερεῖα, τὰ, v. ad 1, 4, 17. *Cf. Diod. Sic.* 19, 22, *Theopompus apud Longin. de Sublim.* 43, 2, *et Ernesti Glossar. Polybian.*

Ἱμάτια, quibus equi ornatus caussa insternuntur 8, 3, 8.

Ἱππάσιμον χωρίον, locus, vbi equis vti licet 1, 4, 14.

Ἱπποκρατία, victoria equestris 1, 4, 24, *quod est* ἱππομαχοῦντα νικᾷν 1, 6, 6.

Ἵππος, ἡ, equitatus 4, 6, 2. ἵππος πολλὴ, magnus equitum numerus 5, 4, 2.

Ἱππῶν, equorum statio 8, 6, 9.

Ἰσηγορία, 1, 3, 9 *iocose dicitur de conclamatione ebriorum, cum vulgo sit libertas ciuium, quibus idem ius eademque potestas est (sententiae dicendae). Vrgetur ergo h. l. etymologia*, idem ius loquendi.

Ἰσόπεδον, τὸ, planicies 3, 1, 3.

Ἴσος, τὸ ἴσον ἔχειν, pari iure esse 1, 3, 15.

Ἱστάναι, pendere 8, 2, 11. ἱστάναι τὸ πρόσωπον, habitum quemdam oris (seueriorem) sumere 1, 3, 8. ἵσταται πορεία, intermittitur iter 8, 6, 9.

Ἰσχυρά τε καὶ πολλὰ παρακελεύεσθαι, vehementer et multum hortari 3, 3, 22.

Ἰσχὺς, exercitus 6, 1, 14. *vt saepe* δύναμις.

Ἰσχυριζόμενος ὑφ' ἵππων σίδηρος, hasta, iaculum, quod, quia superne ex equo f. curru mittitur, robur accipit, et altius penetrat p. 237. Poterit etiam ad currus falcatos referri, quorum falces impetu maiore secant propter imperum currus.

Ἰσχυρῶς ἀπειλεῖν, grauiter minari 4, 5, 6, *vt Homer. Il.* ά, 25, κρατερὸς μῦθος. *Videtur etiam in hoc ipso Xenophontis loco* ἰσχυρῶς ἀπαγγέλλειν *esse, ita nunciare, vt indignatio eius, qui mandata dedit, adpareat*, durius et asperius nunciare. ἰσχυρῶς μέγας ἀνὴρ, vir summus 4, 2, 5. ἰσχυρῶς φιλεῖν, vehementer 7, 1, 18.

K

Καθαρὰ ἔργα, recte facta, in quibus nihil virii aut reprehensionis est p. 331. 332. καθ. πάντα ἦν πρὸ ἡμέρας, omnia ante lucem parata et instructa erant, vt nihil deesset, nihil desiderari posset 8, 3, 5: *nam f.* 1. *huius capitis iusserat Cyrus suos ante lucem adesse instructos paratosque. Similiter* 8, 1, 2, καθαρῶς τὰ νόμιμα πράττειν, accurate leges obseruare, vt nihil delinquatur, ἀμέμπτως.

Καθήκει ἡμῖν, conuenit nobis p. 281. *Vnde* τὰ καθήκοντα.

Καθίζω τινὰ κλαίοντα, 2, 2, 7. *idem quod* f. 6. ποιῶ κλαίειν. *Cf. Xenoph. Sympos.* 3, 11. *Memor.* 2, 1, 22. *cf.* τίθεσθαι.

Καιρὸς, ἴσως — — — γυνὴ, haec mulier nobis magnam adlatura videtur opportunitatem 5, 1, 8.

Καὶ δῆτα, *ac nimirum* 5, 1, 2. καὶ εἰ, etiamsi 5, 4, 19. καὶ ταῦτα, praesertim 2, 2, 9.

Κακόβιος, tenui victu vtens 7, 5, 24.

Κακουργία, damnum, quod hosti infertur p. 44. *extr. Est Synon.*

Κατακρημνίζειν, praecipitem dare 1, 4, 7. 8, 3, 16.

Καταλέγεσθαι ἔν τισι, adcenseri, adnumerari aliquibus 3, 3, 8.

Καταλοᾶν, obterere, conculcare 7, 1, 16.

Καταλύειν δημοκρατίαν, tollere formam democraticam, alia introducenda 1, 1, 1. *κατ. τινὰ τῆς ἀρχῆς*, priuare aliquem imperio p. 319, *quod paulo post est*, *καταπαύειν τινὰ ἀρχῆς*, *et* 1, 1, 1, *τύραννον καταλύειν*. *κατέλυσε*, sustulit, abrogauit 6, 1, 17.

Κατανέμειν, diuidere. *κατέν. τὸ στρ. εἰς δώδ. μέρη* 7, 5, 7. *Nonne poterat* εἰς *omitti, vt in edd. quibusdam iam omissum erat? Certe dicitur aliquis* νέμειν μέρη, *cum rem in partes diuidit, et* νενεμημένα μέρη, *cum res est in partes distributa, vt,* 1, 2, 5, δώδεκα Περσῶν φυλαὶ διῄρηνται. *Cic. de orat.* 1, 42, generum membra dispertire, *i. e. genus in membra s. species disp.*

Κατανύτειν ὁδὸν, absoluere iter 8, 6, 9. *Paulo post ἀνύτειν.*

Καταπεταννύειν, oppandere. *Ἵπποι καταπ.* instrati equi, ornatus causa 8, 3, 6. 8.

Καταπορσύνειν, praebere, exhibere 1, 6, 14. *Cf. πορσ.*

Καταῤῥοφεῖν, gustare 1, 3, 9.

Κατασημαίνεσθαι, obsignare 8, 2, 9. *Paulo post* s. 10, *σημαίνεσθαι.*

Κατασείειν τινὶ, significare nutu, manu 5, 4, 2. *cf. Act. Apost.* 12, 17.

Κατασκευάζειν τὴν σκηνὴν, instruere tentorium, ornare 5, 5, 1. *κατεσκευάσθαι*, eo adductos, sic adfectos esse 5, 5, 5. *Cf. ψυχή.*

Καταστρέφεσθαι, imperio suo subiicere 1, 1, 4. 1, 5, 2. 5, 2, 12.

Κατατρύχειν, consumere, farigare 5, 4, 3.

Καταφωρᾶν, deprehendere, cognoscere animum, e factis coniectura ducta p. 330. *extr.*

Καταχωρίζειν, locum adsignare p. 62. 8, 5, 8: *vnde εἶναι κατὰ χώραν*, cum quilibet locum suum occupat, vt in choro 3, 3, 29. *extr.* *κατεχώριζε*, singula loco suo reponi iussit 4, 3, 2. *Sed* 6, 3, 4. *κατεχώριζε*, insistere et castra ponere iussit. *καταχωρίζεσθαι*, insistere aliquo loco, castris locum capere 8, 5, 1.

Κατεργάζεσθαι λέοντα, conficere leonem p. 153. *extr.*

Κατερεῖν τινὸς, accusare aliquem 1, 4, 8.

Κατευτρεπίζειν, constituere 8, 6, 8.

Κατέχων, ita vt non discederet, vt premeret fugientes, ne elaberentur 1, 4, 22. *κατέχειν τὸν κάπρον*, deiicere 1, 4, 8, *quod est Liv.* 1, 4, sistere feras, *interficiendo, ne pergant fugere.*

Κατηγορεῖν, τοῦτο κατηγορεῖ τὴν ὀλιγοετίαν, hoc prodit pueritiam 1, 4, 3.

Κατιδεῖν, intelligere p. 31. *κατίδωμεν*, videamus, cognoscamus. p. 197.

Κεῖσθαι ἐν κοινῷ, in medio positum esse, *de re, quae ad omnes pariter pertinet* 2, 3, 5. *κεῖται ὄνομα ἐπὶ τούτῳ*, vocabulum significat hanc rem, ei proprium est 2, 2, 5.

Κερδαλέον, vtile 7, 1. 9.

Κεφαλαὶ τῆς τάφρου, 3, 3, 29. *Vertunt*, partes fossae eminentiores, editiores, fastigium, aggerem fossae. *Sed videntur esse duo ostia fossae, inter quae spatium ad ingrediendum relictum fuit, veluti porta Itaque a dextra et sinistra huius spatii* *et* εἰςόδου *coepit fossa duci, et ibi sunt ostia, s. initia fossae et aggeris. Contra vero (Caes. B. G.* 4, 10) *capita fluminis, i. e. ostia, s. extremitates.*

Κινδυνεύει τις καταστρέψασθαι τοὺς ἄλλους, videtur aliquis alios subacturus 1. 5, 2.

Κληΐζεσθαι, nomen habere 1, 2, 1. *Hunc locum Suidas in* Κῦρος *repetiit.*

Κλῆσις, cum quis iubetur adesse 3, 2, 7. *Nempe Cyrus iusserat* 3, 2, 5 *regem Armeniae adesse.*

Κοινὸν ἀγαθὸν, publica commoda 1, 2, 2. τὸ Περσῶν κοινὸν, Persarum vniuersa ciuitas, 1, 5, 4.

M

Μάγος p. 151. Cf. 4, 6, 6. *Hutchinsonus in differt.* 2, *Cyropaediae praemissa, p. 44 ed. mai. haec habet:* Sacra omnia obire solebant magi, et regibus populoque praeibant, quibusnam diis, quoque modo, res diuina facienda esset, quod Graeci ἐξηγεῖσθαι et ὑφηγεῖσθαι dicunt.

Μάθησις, κρεῖττων τῦ φόβυ, disciplina, omnis timoris expultrix. 3, 3, 24. *Sensus totius loci est:* His opinionibus imbuti esse debent, si qui velint olim disciplinae hanc vim ostendere, eius adiumento omnem metum vinci posse.

Μαινόμενος, qui ardet studio (mandati exsequendi) 8, 3, 13.

Μακαριςὸς, inuidendus 7, 2, 2.

Μαλακίζεσθαι, remissius agere 2, 3, 2. *Oppon.* προθυμόμενος, studiosus, acer, *vt* 3, 3, 19. μαλακιζόμενος, ignauus, *et* ἀγαθὸς *comparantur.* Cf. p. 130.

Μᾶλλον *deest*, ὅσω (μᾶλλον) πλεονάκις, quo saepius 1, 3, 12.

Μανθάνειν, intelligere, quid alter sibi velit 1, 3, 9.

Μανῶς, raro 7, 5, 3.

Ματεύειν, quaerere 2, 2, 4.

Μεγαληγορεῖν, magnifice aliquid describere, extollere verbis 4, 4, 1. paulo gloriosius loqui 7, 1, 9.

Μειονεκτεῖν ἐδόκυν, magno se bono cariturος putabant, nisi — — — 8, 6, 11. *Nempe* μειονεκτεῖν *est*, deteriore conditione esse, 1, 3, 15. *vnde* μειονεξία, cum alter altero deterius habetur, 2, 1, 12.

Μελέτη τῶν — exercitatio s. meditatio belli 1, 2, 9. *cf.* 1, 6, 15.

Μένος, τὸ, incredibilis cupiditas 3, 3, 27.

Μέντοι *pro* μὲν, *sequente* δὲ 2, 4, 2. *pro* δὲ, *relatum ad* μὲν 1, 3, 2. p. 60. *In responsione ponitur* 1, 4, 19. ἀλλὰ μέντοι, enimvero 1, 6, 15.

Μέρος, ἐν τῷ μέρει, *aut* ἐν μέρει, vicissim 6, 1, 8. 2, 3, 7. *Ita bis Lucianus in Reviviſc.* ἐν μέρει ἀκρ. εἶναι, iaculatorum s. velitum locum tenere 6, 1, 16.

Μεσόλευκος *v. ad* 8, 3, 6.

Μέσος, τὸ μέσον (*i. e.* τὸ μέτριον) τῆς σπυδῆς, si quis in currendo et festinando modum seruet p. 83. τί ἐν μέσῳ ἐςὶ τῦ συμμίξαι, quid impedit, quo minus nobis se adiungant socios 5, 2, 12. διὰ μέσυ ποιεῖσθαι, in medium recipere 6, 3, 2. *Omnino* διὰ μέσυ *esse, fieri, stare dicitur, quod est inter duo interiectum.*

Μεταβάλλειν, ὁ πολὺ μεταβαλῦμεν, non magna erit commuratio, non multum recedemus ab instituto. 6, 2, 10. μεταβάλλεσθαι, conuerti aliorsum, *de agmine* 7, 5, 3. *cf. ind. verb. mil.*

Μεταγινώσκειν, mutare opinionem 5, 5, 12.

Μεταδιώκειν, sequi 7, 3, 2.

Μεταθεῖν, insequi p. 82, 83.

Μεταλαμβάνειν τινὸς, nancisci aliquem, *vt cum eo colloquaris et familiariter viuas* p. 271. *Nempe* μετειληφὼς τινος *est*, potitus aliqua re. μεταλ. ἱμάτια, mutare vestes *ante coenam* 4, 5, 2, *quae sunt* εἵματα ἐξημοιβὰ *Homer. Hunc Xenoph. locum Pollux onomast.* 7, 44 *laudat. cf. Polyb.* 3, 78. *Plutarch. Pelopid. c.* 9.

Μετάγειν, cum exercitu sequi alterum 7, 4, 5.

Μετανοεῖν, mutare opinionem 1, 1, 3.

Μετασκευάζειν, aliter struere 6, 2, 4.

Μετατάττεσθαι, aliter instruere aciem 6, 1, 22.

Μετεωριζόμενος καπνὸς, surgens fumus 6, 3, 3.

Μετυσία ἐςὶν αὐτοῖς τῶν πεδίων, possunt se committere planiciei, in ea pugnare: *quippe equitatu bene constituto, quo antea caruerant* p. 319.

Μέτωπον, frons, *ideoque latitudo agminis* 2, 4, 2. *Ibidem* ἐπὶ

ris et Iordanis euenisse constat, et quod a Iosepho Archaeol. 2, 16 *dicitur*, τὸ πέλαγος ἠπειροῦσθαι, *et* γυμνὴν (ξηρὰν) ἀφιέναι τὴν γῆν, ὁδὸν εἶναι.

Ξυήλη, radula, *instrumentum ferreum curuatum, quo ramus radi ac poliri, et ad vsus hastilis aptari potest:* p. 223. *Pollux Onomast.* 10, 142 *venatoriis instrumentis adnumerat.*

Ξυνείρειν, connectere: *vnde* ξυνεῖρον ἀπιόντες *videtur significare*, continuo cursu abibant, *nec saepius, vt antea, insistebant aut conuertebantur.* 7, 5, 3.

Ξυστὸν, 4, 5, 19, *vnde* ξυστοφόροι 8, 3, 8. *v. ind. vocab. mil.*

O

Ὄγκος, onus, moles, p. 223. *Ibidem est* βάρος.

Ὀγμεύειν *v. ad* 2, 4, 15.

Ὁδοποιὸς, qui viam munit, caedendis siluis, explendis fossis — p. 224.

Οἷ, quorsum 1, 1, 2.

Οἰκεῖν, οἰκεῖται πόλις ἄνευ μοναρχίας, libera est, non vtitur forma monarchica p. 281.

Οἰκεῖον, quod ipsorum est, ab ipsis possidetur, ipsis prodest 6, 1. 11. 7, 5, 19.

Οἰκονομία, ἡ περὶ τὸ φρούριον οἰκ. constitutio 5, 3, 13.

Οἰκουμένη, ἡ, habitata loca 3, 3, 2. 4, 4, 2.

Οἷος ἕπεσθαι, qui solet sequi p. 66. Plene dixit 8, 4, 14, οὐχ ὁ Κ. — χρηματίζεσθαι, non eo est ingenio Cyrus, quale ingenium auget opes, *i. e.* non solet augere. οἷός τ' εἶ, potes 6, 1, 20. οἷα δὴ, vtpote 1, 3, 1. οὐχ οἷόν τε ἦν, fieri non poterat 1, 4, 11.

Οἴχομαι, perii 5, 4, 6.

Οἰωνίζεσθαι, augurium obseruare 1, 6, 1.

Ὁμόγλωττοι, qui eadem lingua vtuntur 1, 1, 5.

Ὁμόθεν, cominus, postquam congressi sunt 2, 3, 8. ὁ ὁμόθεν γενόμενος, iisdem parentibus natus p. 329.

Ὁμόσε, τὸ ὁμ. τοῖς ἐναντίοις ἰέναι, congressus cum hoste p. 53. τὸ ὁμ. γιγνόμενον, quod obuiam ruit 1, 2, 10. ὁμόσε φέρεσθαι, irruere 1, 4, 11. 3, 3, 28.

Ὁμοσκηνοῦν, τὸ, contubernium 2, 1, 12. *Hunc locum valde mutilum Suidas in v.* συσκηνία *posuit.*

Ὁμότιμοι, *v. ad* 1, 5, 5. *De eorum praestantia vid.* 2, 1, 2. 4. 6. *it.* 2, 2, 13. 3, 3, 18. 4, 5, 19. 5, 4, 9. 7, 5, 25. 8, 5, 11. *Et Pheraulas* (2, 3, 4), qui non erat ὁμότιμος, dicitur δημότης, et sibi suisque molestam et ingloriam vitam p. 71. adscribit, quippe qui victum sibi parare cogebantur p. 54. *cf.* 8, 3, 15.

Ὁμοῦ *v. ad* 8, 1, 1. *Alia exempla suppeditauit Suidas in h. v.* Cf. 6, 3, 10.

Ὁμόφυλον, τὸ, quod est similis naturae, homogeneum p. 331. ὄρνιθες ὁμ. eiusdem generis p. 48.

Ὄνομα, ἐν ἀτίμῳ ὀνόματι, ignominioso (seruae) nomine 6, 4, 3.

Ὀξὺς καιρὸς, opportunitas, occasio, quam rapere debemus 8, 5, 4.

Ὅπῃ — ταύτῃ, qua ratione — ea ratione 8, 3, 1.

Ὀπισθοφυλακοῦντες, nouissimum agmen, quod a tergo est praesidio 4, 2, 1.

Ὅποι καιρὸς εἴη, si quando, vbicumque 7, 3, 1. *Sed Suidas in* ξυγγράφοις *habet* ὅπῃ.

Ὅπου, quorsum 6, 1, 10. *Mox* ὅποι.

Ὀπτὴρ, speculator 4, 5, 8.

Ὅπως — οὕτως, vt — ita 5, 1, 10.

Ὁπωσοῦν, quantumuis 2, 1, 13. quocumque demum modo 8, 3, 7.

Ὀρθὸς, acutus, *de tiara* 8, 3, 7.

Ὅρκος, σὺν θεῶν ὅρκῳ λέγω, per deos iuro p. 71.

Ὁρμᾶν, impetum facere 7, 1, 9. ὁρμᾶσθαι, proficisci 1, 6, 1. ὡρμημένοι, 5, 5, 6, *sunt* p. 199. οἱ ἐλ-

Προΐστασθαι, stare ante aliquem, *vt qui stant ante tribunal audiendi causa* 6, 2, 6. *Sopbocl. Oed. C.* 1167 *et* 1274 *est* προστάτης, qui ante aram stat supplex. *Cf. Electr.* 1479. *In bis quidem locis maxime spectantur preces et sacra; origo tamen significationis, Triclinio auctore, est,* ἔμπροσθεν τῶν θεῶν ἵστασθαι.

Προκρίνεσθαι *videtur pro simplici verbo positum p.* 70.

Προλαμβάνειν, προλαβόντες ἐπιμέλονται, prius curant hoc 1, 2, 3.

Προμετωπίδιον, quod est e fronte suspensum 6, 4, 1.

Προνομή, pabulatio 6, 1, 14.

Προπεταννύειν ἑαυτὸν, se praetendere, oppunere, vt alter tectus lateat p. 130.

Προπετῶς ἔχειν τι, promtum esse ad aliquid 1, 4, 4. incogitanter, festinanter 1, 3, 7.

Προπομπὸς, comes 4, 5, 8.

Προῤῥεῖν, προεῤῥήθη, praefinitum, edictum est 1, 2, 4.

Πρὸς τὸ συμπίπτον, vt res ferebat 8, 5, 8. πρὸς οὐδὲν δίκαιον, plane immerito 8, 8, 4. πρὸς τὴν ἀξίαν, pro merito 8, 4, 13.

Προσάγεσθαι, manu prehensum adducere 7, 5, 15. 8, 4, 12.

Προσαγωγὴ, aditus (ad regem) p. 270. *Cf.* 1, 3, 7.

Προσαιρεῖσθαι, legere sibi socium, *vt cum in exercitu vir virum legit* 1, 5, 5.

Προσεπιστέλλειν, alia insuper mandata dare 5, 4, 1.

Προσέχειν τινὶ τὸν νοῦν, obseruare aliquem reuerenter, ei deditum esse, obedire, *de iis, qui non inclinant ad aliam factionem* p. 202.

Πρόσηβος, ὥρα τοῦ πρόσηβον γενέσθαι, tempus proximum pubertati 1, 4, 4. *Illustrat verbum Hemsterhus. ad Lucian. T.* 1. *p.* 1.

Πρόσθετοι κόμαι 1, 3, 2, adsciticii capilli. *Polyb.* 3, 78 *sunt* τρίχες περίθετοι.

Προσίεσθαι αἰσχρόν τι, dedecus admittere 7, 1, 7.

Προσκυνῶ, pronus in genua veneror 4, 4, 3. 8, 3, 7. 5, 3, 10.

Προσπίπτειν τινὶ, irruere, temere adeundo et adloquendo 1, 4, 4. πρ. ἱκέτης, supplex veni 4, 6, 2, *in quo pr. est* ad pedes alterius supplicem provolui, *quod tamen non vbique spectandum est.*

Προσποιεῖσθαι βήττειν, tussim simulare p. 61. προσεποιεῖτο, sibi hoc tribuebat, sumebat 8, 2, 13.

Προστάτης τοῦ πολέμου, summae rerum praefectus p. 254.

Προστερνίδιον, quod e pectore suspensum est 6, 4, 1.

Προστιθέναι τινὶ ἀνάγκην, cogere aliquem 2, 4, 8.

Προσφαίνεσθαι 4, 5, 19. *nisi forte* προὐφάνησαν, comparuerunt, *legendum est pro* προσεφάνησαν.

Προσφέρειν τινὶ λόγους, agere de re cum aliquo 6, 1, 18. προσφέρεσθαι πρὸς λόγον, respondere orationi p. 149. οὕτω προσεφέρετο αὐτοῖς, sic se gerebat erga eos 8, 1, 7. *cf.* 7, 2, 6, plane aliter me gessi erga Apollinem. *cf.* 4, 2, 9. προσφέρεσθαι σῖτον, sumere cibum p. 134. προσφερόμενος, qui se offert 1, 4, 8.

Πρόσω τινὸς ἐλάσαι, magnos facere in re aliqua progressus p. 48.

Προτάσσειν, τὸ προταχθὲν, primum agmen p. 180.

Προφαίνειν, τὰ νῦν προφαινόμενα, quae nunc nobis se ostendunt p. 136. προφ. ἆθλα, praemia ostendere 2, 1, 10.

Προφασίζεσθαι ἀσχολίαν, praetexere occupationem 2, 2, 17.

Πρόχειρον ἔχειν τι, ad manum habere 4, 2, 16. paratum habere 8, 5, 5.

Πρόχοος, 5, 2, 3, *et* προχοῦς, 8, 8, 6, vrceolus, vrnula, guttus, e quo aqua in manus effunditur lauandi causa. *v. Berglerus ad Alciphr. p.* 378. *Valkenar. ad Theocr. p.* 332.

Προχωρεῖ, commodum est 1, 2, 4. 3, 2, 14.

Πταίειν, offendere, in calamitatem incidere, non prospero successu vti 3, 1, 15.

Πτηνὸς, volucris 1, 4, 11. *Cf.* 4, 3, 4.

T

etsi, auctore Polluce Onomast. 9, 15 *locus, in quo initiantur, est* τελεστήριον.

Τέλος, munus publicum 1, 5, 7. p. 39. τὰ τέλη, magistratus, praefecti 8, 5, 13. ἡ σκηνὴ τέλος ἔχει, discedunt, qui in rentorio congregati erant 2, 3, 10. *Eodem pertinet* τὸ τέλος τῆς σκηνῆς ποιεῖσθαι 2, 3, 11. *cf.* διαλύειν.

Τέμενος, locus, deo sacer, *et quidem extra vrbem* 8, 3, 11: *nam eum redeunt ab his sacris, redeunt in vrbem*, 8, 3, 14: *ideoque sacra extra vrbem facta sunt. Ac nominatim* 8, 7, 1 *tradit, Persarum morem fuisse, in locis editis sacra facere. Itaque putet aliquis*, τεμένη 7, 5, 13 *esse editos locos, diis consecratos.*

Τεταρταῖος ἐγένετο ἐπὶ — quarto die venit ad 5, 3, 1.

Τετράρυμον ἅρμα *v. ad* 6, 1, 26.

Τίθεσθαί τινα πιστὸν, reddere fidelem, adsuefacere bonae fidei p. 329.

- τιθ. εὐδαίμονα, reddere patrem beatum, *de filio, amantissimo patris* 4, 6, 2.

Τιμᾶν, praemio ornare 2, 4, 8. τετιμημένοι, honorati, proceres 8, 3, 5.

Τιμωρεῖσθαι, punire 1, 4, 9.

Τὸ ἀπὸ τοῦδε, 5, 1, 2. 7, 2, 4, et τὸ ἐκ τοῦδε p. 203. 276. ab hoc inde tempore, in posterum.

Τοίνυν, *pro* δὲ, relatum ad μὲν 1, 1, 2. καὶ τοίνυν, iam vero 1, 1, 5.

Τοὔμπαλιν, e contrario 8, 4, 15. *Sensus est:* videntur hoc studio eo deferri, quo minime volunt; dum liberalitatis decorisque speciem captant, in contraria currunt.

Τραγικὴ σκηνὴ, machina theatri altior, *e qua species dei nexa erat, vt repente adparens, tamquam e nubibus aut aere, spectatoribus exhiberetur. Similiter ex hac machina ostendebantur, qui iuxta fabulas in aere versati esse dicebantur, vt Perseus et Bellerophon.* 6, 1, 28. *Vid. Suidas in* τραγ. σκ. *et* ἀπὸ μηχανῆς *T.* 1, *p.* 286; *Pollucis Onomast.* 4, 128; *et Hesych. in* κράδη.

Τρέπειν, μὴ ἐν — — φαίνεται, mutatis personis, non ad me, sed ad te refer, et statue, quale tibi hoc videatur p. 200.

Τρωϊκὴ διφρεία *v. ad* 6, 1, 16.

Τύραννος *vid.* Βασιλεύς.

Τύρσις, turris 7, 5, 6. *Suidas interpretatur*, τὸν περίβολον (*an* πρόβολον?) τοῦ τείχους, *et vtitur hoc ipso Xenophontis loco. Sed non adparet, quo modo hic muri ambitus intelligi possit. Kusterus haec verba*, ἀπολιπὼν — — — πύργου, *vertit:* relicto a flumine interuallo, quantum magnis turribus sufficeret. *Idque verum videtur propter ea, quae sequuntur.*

Τυφλὰς, τὰ τυφλὰ τοῦ σώματος ἐναντία τάττειν τοῖς πολεμίοις, tergum obuertere hostibus 3, 3, 80.

Υ

Ὑβρίζειν, πολὺ ὑβρισμένος. *v. ad* 2, 4, 3. *Tamen aliquis h. l. verterit:* indutus veste Persica, plane non vili, *quamquam sic quoque Cyaxari, prae illa splendida veste, quam Cyro miserat, visa est vilis. Hunc locum tractat Hoogeven. ad Devarium p.* 307.

Ὑβριστὴς ἵππος, ferociens 7, 5, 22.

Ὑπάγειν φυγῇ εἰς δυσχωρίαν, simulatione fugae pertrahere hostes in loca impedita. p. 48. ὑπάγω ὑποφεύγων, refugio 3, 2, 4.

Ὕπαρχος, dux, praefectus 7, 4, 5. 8, 3, 9.

Ὑπερβάλλεσθαι ἀγαθοῖς, p. 179. *aut* ὑπ. εὐεργετοῦντα 7, 5, 21, vincere benefaciendo.

Ὑπερεμπίπλασθαι, vltra modum ingurgitare cibos 1, 6, 14.

Ὑπερεκπλήττεσθαι ἐπί τινι, obstupefieri re aliqua 1, 4, 25.

Ὑπερηδέως, libentissime 1, 6, 18.

Ὑπερισχυρὸν ἔρυμα, munitissimum castellum 5, 2, 1.

Φ

X

Ψ

Nachstehende Bücher sind bey mir zu haben.

Aeliani, Claudii, Sophistae, varia historia et fragmenta. Cum integro commentario Iacobi Perizonii aliorumque virornm doctorum notis, Gronouiana nondum comprehensis editione. Curauit editionem indicemque graecitatis adiecit C. G. Kühn. II. Tom. med. 8. 1780. 2 Thlr. 8 gr.

Aeliani de natura animalium libri XVII. graece et latine recensuit I. G. Schneider, Prof. Gr. L. Franc. ad Viadr. II. Tom. med. 8. 1783. 2 Thlr.

Aeschinis Rhetoris Epistolae vt circumferuntur duodecim. Edidit Sammet. 8. 1772. 8 gr.

Bentleii, Richardi, Opuscula Philologica Dissertationem in Phalaridis Epistolam et Epistolam ad Iohannem Millium complectentia. gr. 8. 1781. 1 Thlr. 6 gr.

Charitonis Aphrodisiensis de chirea et callirrhoe amatoriarum narrationum. Libri VIII. Graece et Latine I. P. D'Orville, publicauit animaduersionesque adiecit, I. I. Reiske, latine vertit. Editio altera, emendationibus Virorum doctorum adiectis, auctior. med. 8. 1783. 2 Thlr.

Compendium Grammaticae latinae, oder kurzer Begriff der lateinischen Sprache nebst einem Anhange paradigmatischer Formeln wie auch einiger lateinischen Gespräche und lateinisch und deutschen Wörter, mit einigen Anmerkungen und einer deutschen Orthographie vermehrt und verbessert v. M. u. A. 8. 1782. 6 gr.

Cornelii Nepotis vitae excellentium imperatorum vna cum fragmentis, e recensione I. A. Bosii, cum animaduersionibus integris Christophori Cellarii, indicibus historico ac latinitatis. 8. 1774. 10 gr.

Vollständigere lateinische Grammatica Marchica, in welcher zu den nöthigen Regeln nützliche Anmerkungen und gute Exempel gesetzet sind, aufs neue durchsehen, und an vielen Stellen gebessert, wie auch mit einem vollkommenen Register herausgegeben. 8. 1776. 16 gr.

Haas J. G. griechische Grammatik, kurz und deutsch, insonderheit den Anfängern zum Besten, abgefaßt. 8. 1781. 3 gr.

— — kurze und leichte Anweisungen zur lateinischen Sprache der Jugend zum Besten. 8. 1781. 2 gr.

Herodoti Halicarnassei Historiarum libri IX. musarum nominibus inscripti. Textus Wesselingianus passim refictus, argumentorum ac temporum notatio tabulaeque chrono-

logicae et geographicae additae. Accedent Volumine altero noua interpretatio latina et Index rerum. Volumine tertio animaduerfiones et lexicon Herodoteum. Opera Fr. Volg. Reizii, med. 8. 1778. 1 Thlr.

Kirfchii Ad Fr. Cornu copiae linguae latinae et germanicae vfui fcholarum accommodatum a C. G. Antonio. II. Tomi. med. 8. 1778. 3 Thlr.

Lucretii, Cari, T. de rerum Natura libri fex, cum interpretatione et Notis Th. Creech. Edit. nov. 8. 1776. 1 Thlr. 4 gr.

Platonis Opera. T. I. dialogi quatuor Euthyphro, Apologia Socratis, Crito, Phaedo, graece ad Fidem codicum manufcriptorum et librorum editorum veterum recenfuit Animaduerfionibus illuftrauitque tertium edidit. Io. Fr. Fifcherus. med. 8. 1783. 2 Thlr.

Platonis Menexenus et Periclis Thucydidei, oratio funebris, recenfuit et animaduerfionibus illuftrauit I. C. Gottleber. gr. 8. 1782. 8 gr.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ. Platons Gaftmahl. Ein Dialog. Hin und wieder verbeffert und mit kritifchen und erklärenden Anmerkungen herausgegeben von F. A. Wolf. med. 8. 1782. 14 gr.

Plutarchi Inftituta et excerpta Apophthegmata Laconica. Recenfuit, animaduerfionibus illuftrauit indiceque verborum graecorum inftruxit T. E. Gierig. med. 8. 1779. 6 gr.

Propertius, Sextus, varietate lectionis et perpetua adnotatione illuftratus a Barthio; accedunt indd. rerum et verborum philologico-critici. med. 8. 1777. 1 Thlr. 12 gr.

Xenophontis Κατάβασις Κύρου f. de expeditione Cyri minoris commentarii, e recenfione et cum notis felectis Th. Hutchinfoni. Accefferunt libelli Xenophontis de Republica Lacedaemoniorum et Athenienfium cum indice graecitatis. Curauit editionem Sam. Frid. Nathan. Morus. med. 8. 1775. 22 gr.

— hiftoria graeca. Recenfuit Animaduerfiones et Indicem adiecit Sam. Frid. Nathan. Morus. Acceffit Verfio Leunclauiana. med. 8. 1778. 1 Thlr. 16 gr.

Flavii Iofephi Hebraei, Opera omnia, graece et latine excufa ad editionem Lugduno-Batavam, Sigeberti Havercampii cum Oxonienfi Ioannis Hudfonii collatam curavit Francifcus Oberthür. 2 Tom. med. 8. 1782. 5 Thlr. 8 gr.